

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ
ΑΜΕΡΙΚΗ

γράμματα

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ

ΑΜΕΡΙΚΗ

Μετάφραση
ΝΙΚΟΣ ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

Φράντς Κάφκα, *Άμερική*
Τίτλος πρωτοτύπου:
Franz Kafka, *Amerika*, 1927

Μετάφραση: Νίκος Ματσούκας
Μακέτα εξωφύλλου: Στέλιος Κούτριας
Εικόνα εξωφύλλου: George Grosz *New York*
Πρώτη έκδοση
Copyright για την ελληνική γλώσσα
Έκδόσεις «γράμματα»

«γράμματα»
Κεντρική διάθεση:
ΑΘΗΝΑ: Γραβιάς 7, Αθήνα 106 78, τηλ. 380.76.89
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ, Νίκης 3, Θεσ/νίκη 546 24 τηλ. 226.190

γράμματα
1983

Ο θερμαστής

Μόλις τό δεκαεξάχρονο αγόρι, ο Κάρλ Ρόσμαν, πού οι φτωχοί γονεῖς του τό είχαν στείλει στην Ἀμερική γιατί τό πλάνεψε μιά υπηρέτρια κι είχε ἀποκτήσει μαζί του ἕνα παιδί, μπήκε στό λιμάνι τῆς Νέας Ὑόρκης μέ τό πλοῖο πού διέσχιζε ἀργά τά νερά, ἀντίκρισε τό ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἐλευθερίας, πού τό παρατηροῦσε ἐδῶ καί πολλή ὥρα ἀπό μακριά, λουσμένο στό φῶς τοῦ ἡλίου πού τώρα θαρρεῖς κι εἶχε γίνει πιό ἀστραφτερό. Τό χέρι της πού κρατοῦσε τό σπαθί νόμιζες πώς εἶχε τώρα δά ἀνυψοθεῖ καί γύρω ἀπό τό πρόσωπό της ἔπνεε τό λεύτερο ἀεράκι.

«Τί ψηλό!» ἀναλογίστηκε, καί δέν ἤθελε ν' ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τή θέση του. Ἔτσι ἕνα πλήθος ἀπό ἀχθοφόρους τόν προσπέρασε καί τόν ἔσπρωξε μέχρι τά κάγκελα τοῦ πλοίου.

Ἕνας νεαρός, πού τόν εἶχε γνωρίσει γιά λίγο στό ταξίδι, τοῦ φώναξε καθώς περνοῦσε δίπλα του: «Ἐ, λοιπόν, δέν ἔχετε καμιά διάθεση νά κατεβεῖτε;» «Ἐτοιμος εἶμαι» εἶπε ὁ Κάρλ, ρίχνοντας ἕνα χαμογελαστό βλέμμα, καί μέ καμάρι κι ἐπειδή ἦταν ρωμαλέο αγόρι σήκωσε στόν ὄμο τή βαλίτσα του. Μά, καθώς παρατηροῦσε τό γνωστό του, πού μαζί μέ τούς ἄλλους ἄρχισε ν' ἀπομακρύνεται κουνώντας λιγάκι τό μπαστούνι του, διαπίστωσε σαστισμένος πώς εἶχε ξεχάσει τήν ὀμπρέλα του κάτω στό πλοῖο. Παρακάλεσε γρήγορα τό γνωστό του, πού δέν ἔδειξε καί τόση εὐχαρίστηση γιά τό θάρρος αὐτό τῆς φιλίας, νά τόν περιμένει μιά στιγμή κοντά στή βαλίτσα του, τριγύρισε τό βλέμμα του ἀκόμα μιά φορά στό μέρος ἐκεῖνο, γιά νά μπορέσει νά τό βρεῖ πολύ εὐκολα στό γυρισμό, κι ἀπομακρύνθηκε διαστικά. Κάτω, μέ μεγάλη του λύπη βρῆκε ἕνα πέρασμα γιά πρώτη φορά κλειστό, πού θά τόν βοηθοῦσε νά κόψει δρόμο. Φαίνεται ὅτι θά εἶχε σχέση μέ τή γενική ἀποβίβαση τῶν

ταξιδιωτών. Έτσι αναγκάστηκε νά ψάχνει στά τυφλά, μέ κόπο περνώντας από διαδοχικές σκάλες, διαδρόμους πού κάθε τόσο έστριβαν, κι από ένα άδειο δωμάτιο, μ' ένα έγκαταλειμμένο γραφείο, ώπου χάθηκε όλότελα, γιατί αυτό τό δρόμο καθώς ταξίδευε τόν προσπέρασε μιá δυό φορές καί μάλιστα μέ μεγάλη συντροφιά. Στήν άπελπισία του καί καθώς δέ συναντούσε κανέναν στό δρόμο παρά μόνο συνέχεια άκουγε τίς πατημασιές από πόδια χιλιάδων ανθρώπων κι ένιωθε σάν πνοή τό τελευταίο ξεψύχημα τών σταματημένων μηχανών, χωρίς νά σκεφτεί άρχισε νά χτυπά τήν πρώτη πόρτα, όπου σκόνταψε πάνω της ύστερα από τήν περιπλάνηση.

«Άνοιχτά είναι» φώναξε κάποιος από μέσα κι ό Κάρλ άνοιξε τήν πόρτα ξαλαφρώνοντας μ' έναν άναστεναγμό. «Γιατί χτυπάτε τήν πόρτα σάν τρελός; ρώτησε ένας γιγαντόσωμος άντρας χωρίς νά κοιτάζει άκόμα τόν Κάρλ. Άπό έναν ψηλό φεγγίτη έπεφταν θαμπές άχτίδες από τό φώς πού είχε χάσει τή δύναμή του στό πάνω μέρος του πλοίου, μέσα στήν άθλια καμπίνα, όπου θρίσκονταν ένα κρεβάτι, ένα ντουλάπι, μιá καρέκλα κι ό άντρας, τό ένα δίπλα στό άλλο, στοιβαγμένα σάν αποθηκευμένα έμπορεύματα. «Χάθηκα» είπε ό Κάρλ, «δέν είχα άντιληφθεί στό ταξίδι πώς τό πλοίο είναι τόσο τρομαχτικά μεγάλο». «Βέβαια, έχετε δίκιο» είπε μέ κάποια περηφάνια ό άντρας χωρίς νά παύει ν' άσχολεΐται μέ τήν κλειδαριά μιáς θαλίτσας πού όλοένα τήν πίεζε μέ τά δυό του χέρια, γιά νά διαπιστώσει άν πιάνει γερά τό κλειδί. «Μά, γιατί δέν έρχεστε μέσα;» φώναξε ξανά ό άντρας, «έξω θά στέκεστε;» «Μήπως σ' άνοχλῶ;» ρώτησε ό Κάρλ. «Μά, όχι, πώς θά μ' ένοχλούσατε; Είστε γερμανός;» Ό Κάρλ προσπαθούσε άκόμα νά βεβαιωθεί γιά κάτι, γιατί είχε άκούσει γιά τούς κινδύνους πού άπειλοῦν τούς νεοφερμένους στήν Άμερική, ιδιαίτερα από τούς Ίρλανδούς. «Είστε, έ;» είπε ό άντρας. Ό Κάρλ δίσταζε άκόμα. Τότε ό άλλος άπροσδόκητα έπιασε τό χερούλι τής πόρτας καί καθώς τήν έκλεινε απότομα έσπρωξε πρὸς τά μέσα τόν Κάρλ. «Δέ μπορῶ νά τό ύποφέρω, όταν κάποιος μέ κοιτάζει από τό διάδρομο» είπε ό άντρας πού άρχισε πάλι ν' άπασχολεΐται μέ τή θαλίτσα του. «Καθένας πού περνάει από δῶ ρίχνει καί μιá ματιά μέσα. Ποίός μπορεΐ νά τό ύποφέρει;» «Μά ό διάδρομος είναι άδειος» είπε ό Κάρλ στενοχωρημένος πού στριμώχτηκε στήν άκρη του κρεβατιοῦ. «Ναί, τώ-

ρα» είπε ό άντρας. «Μά, πρόκειται γιά τώρα» συλλογίστηκε ό Κάρλ, «μ' αυτό τόν άνθρωπο είναι δύσκολο νά κουβεντιάσεις». «Ξαπλώστε στό κρεβάτι, έτσι θά είστε πιό άνετα» είπε ό άντρας. Ό Κάρλ σύρθηκε πιό μέσα καί γέλασε δυνατά σάν άπέτυχε ή πρώτη του προσπάθεια νά τιναχτεί πάνω στό κρεβάτι. Μόλις όμως βολεύτηκε στό κρεβάτι, φώναξε: «Θεέ μου! Εέχασα τή θαλίτσα μου!» «Πού είναι;» «Πάνω στό κατάστρωμα. Ένας γνωστός μου τήν προσέχει. Άλήθεια, πώς τόν λένε;» Καί τράβηξε άπ' τήν κρυφή τσέπη του σακακιοῦ, πού του τήν είχε ράψει στή φόδρα γιά τό ταξίδι ή μητέρα του, ένα έπισκεπτήριο. «Μπουτερμπάουμ, Φράντς Μπουτερμπάουμ». «Τή χρειάζεστε πολύ τή θαλίτσα;» «Φυσικά». «Μά, γιατί τή δώσατε τότε σ' έναν ξένο νά τήν προσέχει;» «Εέχασα κάτω τήν όμπρέλα μου κι έτρεξα τότε γιά νά τήν πάρω, δέν ήθελα όμως νά σέρνω καί τή θαλίτσα μου. Κι έτσι χάθηκα έδῶ κάτω». «Είστε μόνος; Χωρίς καμιá παρέα;» «Ναί, μόνος». «Ίσως θά πρεπε νά κολλήσω σ' αυτό τόν άνθρωπο» σκέφτηκε σέ μιá στιγμή ό Κάρλ, «πού θά βρῶ σίγουρα ένα καλύτερο φίλο;» «Καί τώρα χάσατε επίσης καί τή θαλίτσα. Φυσικά γιά τήν όμπρέλα δέ γίνεται λόγος». Κι ό άντρας κάθισε στήν καρέκλα, ενώ ή ύπόθεση του Κάρλ άρχισε νά του κεντριΐζει τό ενδιαφέρον. «Δέν πιστεύω όμως νά χάθηκε τόσο γρήγορά ή θαλίτσα μου». «Η πίστη μ' ά δίνει ευτυχία» είπε ό άντρας κι έξυσε δυνατά τά μαῦρα, κοντά καί πυκνά μαλλιά του, «στή ζωή του πλοίου από λιμάνι σέ λιμάνι αλλάζουν καί τά ήθη. Ήταν πολύ πιθανό στό Άμβούργο ό Μπουτερμπάουμ νά είχε φυλάξει τή θαλίτσα σου. Έδῶ όμως μάλλον δέ θά βρεΐς οὔτε ίχνος από τόν Μπουτερμπάουμ καί τή θαλίτσα». «Εγώ πάντως θά πάω νά κοιτάξω πάνω» είπε ό Κάρλ καί κοίταξε τριγύρω γιά νά δει πώς θά μποροῦσε νά βγεΐ έξω. «Κάτσε δῶ» είπε ό άλλος καί τόν έσπρωξε μέ τό ένα χέρι πίσω στό κρεβάτι. «Μά γιατί;» ρώτησε ό Κάρλ θυμωμένος. «Γιατί δέν έχει νόημα» είπε ό άλλος, «σε λίγο θά φύγω κι εγώ. Έτσι θά πάμε παρέα. Ή είναι κλεμμένη ή θαλίτσα, όποτε δέ γίνεται τίποτα, ή τήν άφησε ό φίλος σου εκεί. Κι έτσι, όταν τό πλοίο θ' άδειάσει γιά καλά, θά τή βροῦμε ευκολότερα. Τό ίδιο θά γίνει καί γιά τήν όμπρέλα σου». «Εέρετε πώς θά βγεΐτε από τό πλοίο;» ρώτησε ό Κάρλ δύσπιστος. Τώρα του φαινόταν πώς ή σωστή ιδέα ότι στό άδειο πλοίο θά 'βρισκε πιό εύκολα

τά πράγματά του, είχε κάτι τό ύποπτο. «Είμαι ό θερμαστής στό πλοίο» είπε ό άλλος. «Είστε ό θερμαστής!» φώναξε ό Κάρλ γεμάτος χαρά, σά νά ξεπερνούσε τό γεγονός αυτό κάθε του προσδοκία, κι άφου στηρίχτηκε στόν άγκώνα του, τόν κοίταξε πιά προσεχτικά. «Άκριβώς άπέναντι στην κάμαρά μου, όπου κοιμόμουνά μέ τό σλοβάκο, ήταν ένας φεγγίτης άπ' όπου μπορούσε κανείς νά δει μέσα στό μηχανοστάσιο». «Ναί. Έκεί μέσα δούλευα» είπε ό θερμαστής. «Πάντα είχα ένδιαφέρον γιά τεχνικά ζητήματα» είπε ό Κάρλ και σταμάτησε συλλογισμένος σέ μιά ορισμένη σκέψη, «σίγουρα θά γινόμεουν άργότερα μηχανικός, άν δέν ήμουν άναγκασμένος νά φύγω γιά τήν Άμερική». «Και γιατί είστε άναγκασμένος νά φύγετε;» «Α, τί νά πώ» είπε ό Κάρλ και μέ μιά κίνηση του χεριού του έκανε νά φύγει μακριά του ή ιστορία αυτή. Ύστερα κοίταξε τό θερμαστή χαμογελώντας, σά νά του ζητούσε συνώνμη γιά ό,τι δέ μπορούσε νά όμολογήσει. «Πάντα ύπάρχει κάποιος λόγος» είπε ό θερμαστής χωρίς νά φαίνεται άν ήθελε νά προκαλέσει ή νά έμποδίσει τή διήγηση τής ιστορίας. «Τώρα θά μπορούσα νά γίνω κι εγώ θερμαστής» είπε ό Κάρλ, «οί γονείς μου δέν ένδιαφέρονται πιά γιά τό τί θά γίνω». «Η θέση μου θ' άδειάσει» είπε ό θερμαστής, κι έδειξε πώς καταλαβαίνει τί λέει. Έπειτα έβαλε τά χέρια στις τσέπες του παντελονιού του και σήκωσε τά πόδια του, πού ήταν χωμένα μέσα σέ λερωμένα μαύρα, ζαρωμένα και σάν άπό πετσί καμωμένα παντελόνια, γιά νά τ' άπλώσει στό κρεβάτι. Ό Κάρλ άναγκάστηκε νά τραθηχτεί άκόμα πιά πολύ στόν τοίχο. «Άφήνετε τό πλοίο;» «Ναί, σήμερα τελειώνουμε». «Μά, γιατί; Δέ σ'άς άρέσει;» «Νά, ή κατάσταση φτάνει, έπειτα κάνουμε κάτι είτε μάς άρέσει είτε όχι. Έχετε όμως και δικιο. Δέ μου άρέσει ή δουλειά αυτή. Νομίζω πώς δέν τό λέτε στά σοβαρά νά γίνετε θερμαστής. Σκέφτεστε μόνο πώς θά μπορούσε κανείς νά γίνει εύκολα. Δέ σ'άς τό συμβουλεύω. Άφου θέλατε νά σπουδάσετε στην Εύρώπη, γιατί δέν κάνετε και δώ τό ίδιο; Τ' άμερικανικά πανεπιστήμια είναι άσυγκρίτως άνώτερα άπό τά ευρωπαϊκά». «Ίσως» είπε ό Κάρλ «όμως εγώ δέν έχω καθόλου χρήματα γιά νά σπουδάσω. Βέβαια, διάβασα κάποτε πώς κάποιος δούλευε τή μέρα σέ κατάστημα και τή νύχτα σπούδαζε. Έγινε γιατρός, νομίζω και δήμαρχος. Χρειάζεται όμως νά 'χει κανείς και έπιμονή. Μά εγώ δέ νομίζω πώς έχω. Έπειτα, δέν

ήμουν και τόσο καλός μαθητής. Άφησα τό σχολείο χωρίς νά στενοχωρηθώ καθόλου. Και τά σχολεία έδώ είναι ίσως πιά άσχημά. Έγγλέζικα δέν ξέρω ούτε λέξη. Κοντά σ' αυτά, νομίζω πώς έδώ είναι προκατειλημμένοι γιά τούς ξένους». «Τ' άκούσατε κιόλας; Αυτό είναι σπουδαίο! Τότε είστε ό άνθρωπός μου. Κοιτάξτε, είμαστε σ' ένα γερμανικό πλοίο, πού άνήκει στην *Hamburg Amerika*. Γιατί δέν είμαστε όλοι γερμανοί; Γιατί ό αρχιμηχανικός νά 'ναι ρουμάνος; Τόν λένε Σούμπαλ. Είναι άπίστευτο. Λοιπόν, αυτό τό θρομόσκυλο βασανίζει τούς γερμανούς πάνω σ' ένα γερμανικό πλοίο! Μή νομίζετε —του κόπηκε ή άναπνοή κι έκανε άκατάσχετες χειρονομίες— πώς παραπονιέμαι μόνο γιά νά παραπονιέμαι. Τό ξέρω πώς είστε ένα πολύ φτωχό παιδί χωρίς καμιά έπιρροή. Η κατάσταση όμως έγινε πολύ άφόρητη». Και χτυπούσε μέ τή γροθιά του τό τραπέζι άκατάπανστα, χωρίς ν' άπομακρύνει τή ματιά του άπό τό χέρι του. «Και όμως δούλεψα σέ τόσα πολλά πλοία —δνόμασε άπαντατά είκοσι πλοία σά νά 'τανε μιά λέξη, ό Κάρλ έμεινε άποσβολωμένος— και πήρα διακρίσεις κι επαίνους, ήμουν ένας εργάτης όπως τόν ήθελαν οί καπετάνιοι μου. Έχω ύπηρετήσει άκόμα και μερικά χρόνια σέ έμπορικό πλοίο —έδώ σηκώθηκε, θαρρείς και τό γεγονός αυτό ήταν τό πιά σπουδαίο τής ζωής του— και τώρα μέσα σ' αυτό τό κλουβί, πού πηγαίνουν όλα σάν κορδόνι, πού δέ χρειάζεται πολύ μυαλό, έδώ είμαι ένας άχρηστος, μπερδεύομαι πάντα στά πόδια του Σούμπαλ, είμαι ένας τεμπέλης, μου άξιζει νά μέ ρίξουν στή θάλασσα και πληρώνομαι άδικο. Τό καταλαβαίνετε αυτό; Έγώ όχι». «Μήν τούς αφήνετε νά σ'άς πάρουν τόν άέρα» είπε ό Κάρλ ξαναμμένος. Είχε χάσει τήν αίσθηση πώς βρισκόταν πάνω σ' ένα άβέβαιο πλοίο, στην άκροθαλασσιά μιας άγνωστης γής. Είχε νιώσει τόσο πολύ σά στό σπίτι του πάνω στό κρεβάτι του θερμαστή. «Πήγατε ποτέ στόν καπετάνιο; Άγωνιστήκατε γιά τό δικιο σας;» «Αχ, φύγετε, φύγετε καλύτερα άπό δώ. Δέ σ'άς θέλω έδώ. Δέν άκούτε τί σ'άς λέω και μου δίνετε συμβουλές. Και πώς νά πάω στόν καπετάνιο!» Και κουρασμένος ξανακάθισε πάλι ό θερμαστής κι έχωσε τό πρόσωπο μέσα στά δυό του χέρια.

«Δέν ξέρω νά σου δώσω καλύτερη συμβουλή» άναλογίστηκε ό Κάρλ. Και σκέφτηκε πώς θά 'ταν καλύτερο νά είχε πάει νά ψάξει γιά τή θαλίτσα του παρά νά κά-

θετε ἐδῶ καί νά δίνει συμβουλές πού τίς ἐπαιρναν γιά ἀνόητες. Θυμήθηκε πώς ὁ πατέρας του, ὅταν τοῦ εἶχε δώσει τή βαλίτσα του, τόν ρώτησε στά ἀστεῖα: «Ἄραγε, πόσο καιρό θά τήν ἔχεις;» Καί γά, τώρα στά σοβαρά, ἡ πολυτίμη αὐτή βαλίτσα ἦταν ἴσως χαμένη. Ἡ μόνη του παρηγοριά ἦταν πώς ὁ πατέρας του δέ μπορούσε νά μάθει τίποτα γι' αὐτό, ἔστω κι ἂν ἀκόμα ἤθελε νά ἐρευνήσει. Ἡ ἀτμοπλοϊκή ἐταιρία θά τοῦ ἔλεγε μόνο πώς ἡ βαλίτσα ἔφτασε μαζί μέ τόν Κάρλ μέχρι τή Νέα Ὑόρκη. Ὁ Κάρλ στενοχωριόταν μόνο, γιατί δέν εἶχε μεταχειριστεῖ ἀκόμα τά πράγματα τῆς βαλίτσας του. Ἀπό μέρες λόγου χάρις ἔπρεπε ν' ἀλλάξει πουκάμισο καί δέν τό ἔκανε. Ἐκανε οἰκονομίες ἐκεῖ πού δέν ἔπρεπε. Τώρα ὅμως πού ἦταν ἀνάγκη, στήν ἀρχή τῆς σταδιοδρομίας του, νά παρουσιάζεται καθαρά ντυμένος, θά ἦταν ἀναγκασμένος νά ἐμφανιστεῖ μέ λερωμένο πουκάμισο. Ἀλλιώτικα τό χάσιμο τῆς βαλίτσας δέν ἦταν καί τόσο σπουδαία ὑπόθεση, γιατί τό κοστουμί πού φοροῦσε ἦταν καλύτερο ἀπό κεῖνο πού εἶχε στή βαλίτσα του γιά μιᾶ ὥρα ἀνάγκης. Ἡ μητέρα λίγο προτοῦ ξεκινήσει γιά τό ταξίδι του τό εἶχε μπαλώσει. Τώρα θυμόταν πώς μέσα στή βαλίτσα ἦταν ἀκόμα κι ἓνα κομμάτι σαλάμι Βερόνας πού ἡ μητέρα του τό ἔβαλε μέσα σάν ἔκτακτο δῶρο. Δέν ἔφαγε παρά ἓνα μικρό κομμάτι, γιατί στό ταξίδι δέν εἶχε καθόλου ὄρεξη κι ἡ σούπα, πού μοίραζαν στό μεσαῖο κατάστρωμα, τοῦ ἦρθε μιᾶ χαρά. Θά ἔλεγε ὅμως τώρα νά εἶχε ἐκεῖνο τό σαλάμι, γιά νά φιλέψει τό θερμαστή. Γιατί κάτι τέτοιους ἀνθρώπους τούς κερδίζει κανεῖς μέ τό τίποτα. Αὐτό τό ἔξερε ἀπό τόν πατέρα του, πού μέ τά ποῦρα του κέρδιζε ὅλους τούς μικροῦπαλλήλους πού εἶχαν κάποια σχέση μαζί του στή δουλειά τους. Τώρα ὁ Κάρλ εἶχε γιά δῶρο μόνο τό λίγα χρήματά του, πού δέν ἤθελε ὅμως γιά τήν ὥρα νά τά χαλάσει, προτοῦ δεῖ τί ἔγινε μέ τή χαμένη βαλίτσα. Οἱ σκέψεις του γύρισαν πάλι πίσω στή βαλίτσα καί δέ μπορούσε νά τό καταλάβει γιατί σ' ὅλο τό ταξίδι τήν εἶχε φυλάξει τόσο καλά χάνοντας σχεδόν τόν ὕπνο του, ἐνῶ τώρα τήν ἄφησε τόσο εὐκολα ἀπό τά χέρια του. Θυμήθηκε τίς πέντε νύχτες πού κοιμήθηκε συντροφιά μ' ἓνα μικρό σλοβάκο, λίγες λιθαμές πιο πέρα καί μ' ἀτέλειωτη ἀγωνία κι ὑποψία μήπως ὁ μικρός σλοβάκος τοῦ ἔκλεβε τή βαλίτσα του. Ὁ σλοβάκος αὐτός φαίνεται πώς καραδοκοῦσε τή στιγμή πού ὁ Κάρλ θά ἔπεφτε στόν ὕπνο γιά

λίγο κουρασμένος κι ἐξαντλημένος, γιά νά τραβήξει πρὸς τό μέρος του τή βαλίτσα μ' ἓνα μπαστούνι πού τό κουνόυσε ὅλη μέρα γιά παιχνίδι ἢ γιά ἐξάσκηση. Ὁ σλοβάκος αὐτός στό φῶς τῆς μέρας ἐδειχνε ἓνα ἀθῶο ὕφος, μόλις ὅμως ζύγωνε ἡ νύχτα κι ἔπεφτε στό κρεβάτι του, σηκωνόταν κάθε τόσο κι ἔριχνε θλιμμένες ματιές στή βαλίτσα τοῦ Κάρλ. Ὁ Κάρλ τό εἶχε ἀντιληφθεῖ αὐτό καθαρά, γιατί κάθε τόσο καί κάποιος μέ τήν ἀγωνία τοῦ μετανάστη ἄναβε κανένα φωτάκι, μολονότι οἱ κανονισμοί τοῦ πλοίου τό ἀπαγόρευαν, καί προσπαθοῦσε νά ἀποκρυπτογραφήσει τά ἀκατανόητα φυλλάδια τῶν πρακτορείων μεταναστεύσεων. Ὅταν λοιπόν ἓνα τέτοιο φωτάκι ἦταν ἐκεῖ κοντά τους, μπορούσε λιγάκι ν' ἀποκοιμηθεῖ, ὅταν ὅμως ἦταν μακριά ἢ ἐπικρατοῦσε ἀπόλυτο σκοτάδι, τότε ἔπρεπε νά κρατᾷ τά μάτια του ἀνοιχτά. Αὐτή ἡ ἐνταση τόν εἶχε καταβάλει γιά καλά καί μάλιστα ὅλη αὐτή ἡ θυσία ἔγινε γιά τό τίποτα. Καί τί δέ θά ἴδινε νά μπορούσε νά συναντήσει κάπου αὐτόν τόν Μπουτερμπάουμ!

Τή στιγμή αὐτή ἀντήχησαν ἀπέξω, ἀπό πολύ μακριά, μέσα στήν ἡσυχία πού ἐπικρατοῦσε ὡς τώρα, μικρά σύντομα χτυπήματα, σάν παιδικές πατημασιές πού ὅλο καί δυνάμωναν μέχρι νά γίνουν ἓνα ἤρεμο βάδισμα ἀντρῶν. Πήγαιναν, ὅπως φαινόταν, ὁ ἓνας πίσω ἀπό τόν ἄλλο, γιατί αὐτό ἦταν φυσικό νά γίνεται σ' ἓνα στενό διάδρομο. Ἄκουγε κανεῖς ἓνα θόρυβο σάν ἀπό ὄπλα. Ὁ Κάρλ πού ἐτοιμαζόταν νά πέσει στό κρεβάτι γιά νά πάρει ἓναν ὕπνο λεύτερο ἀπό φροντίδες, βαλίτσες καί σλοβάκους, πετάχτηκε πάνω τρομαγμένος καί σκούνησε τό θερμαστή γιά νά τόν κάνει νά προσέξει, γιατί ἡ παρέλαση φαινόταν πώς ἄγγιζε τήν πόρτα. «Εἶναι ἡ ὀρχήστρα τοῦ πλοίου» εἶπε ὁ θερμαστής, «ἐπαιζαν πάνω καί τώρα ἐτοιμαζόνται νά φύγουν. Ὅλα ταχτοποιήθηκαν. Μποροῦμε νά πᾶμε. Ἐλάτε!» Ἐπιασε τόν Κάρλ ἀπό τό χέρι, πῆρε ἀκόμα τήν τελευταία στιγμή μιᾶ κορινθωμένη εἰκόνα τῆς Παναγίας πάνω ἀπό τό κρεβάτι, τήν ἔχωσε μέσα στήν ἐσωτερική τσέπη τοῦ σακακιοῦ του, ἄρπαξε τή βαλίτσα του κι ἀπομακρύνθηκε διαστικά μέ τόν Κάρλ.

«Πηγαῖνω τώρα στό γραφεῖο καί θά πῶ θαρρετά τή γνώμη μου σ' αὐτούς τούς κυρίους. Δέν ὑπάρχουν ἐκεῖ πιά ἐπιβάτες καί δέν εἶναι ἀνάγκη νά κρατᾷ κανεῖς τά προσχήματα». Ὁ θερμαστής εἶπε τά ἴδια πολλές φορές

μέ διαφορετικό χρώμα κάθε φορά. Ἐνῶ πήγαινε, προσπάθησε νά σκοτώσει ἕναν ποντικό, κλοτσώντας τον στά πλευρά, μά αὐτός πρόλαβε ἀκριβῶς στήν ὥρα καί κρύφτηκε μέσα στήν τρύπα του. Ὁ θερμαστής ἦταν γενικά ἀργός στίς κινήσεις του, γιατί τά πόδια του, μολονότι μεγάλα, ἦταν πολύ βαριά.

Πέρασαν ἀπό μιὰ μεριά τῆς κουζίνας, ὅπου μερικά κορίτσια μέ λερωμένες ποδιές –ἄφηναν νά χύνονται νερά ἐπίτηδες– ἐπλεναν πιάτα μέσα σέ μεγάλες λεκάνες. Ὁ θερμαστής φώναζε κάποιο κορίτσι μέ τό ὄνομα Λίνε, ἔβαλε τό χέρι του γύρω στή μέση της, καί ἐνῶ αὐτή σφιγγόταν κοντά του μέ χαριεντίσματα, θάδισαν γιά λίγο μαζί. «Τώρα θά μάς πληρώσουν, ἔρχεσαι μαζί μου;» ρώτησε ἐκεῖνος. «Μά, γιατί νά μπῶ σέ κόπο, φέρε μου ἐδῶ τά χρήματα» ἀποκρίθηκε καί γλιστρώντας μέσα ἀπό τά χέρια του τό ἔβαλε στά πόδια. «Ποῦ βρήκες αὐτό τό ὁμορφο ἀγόρι;» τοῦ φώναζε, χωρίς νά περιμένει ἀπάντηση. Ἀκούστηκαν τά γέλια τῶν κοριτσιῶν πού εἶχαν στό μεταξύ σταματήσει νά δουλεύουν.

Προχώρησαν ὅμως πιό πέρα κι ἔφτασαν σέ μιὰ πόρτα πού εἶχε πάνω ἕνα μικρό ἀέτωμα, στηριγμένο σέ μικρές χρυσωμένες Καραυάτιδες. Γιά ἕνα πλοῖο μιὰ τέτοια διακόσμηση φαινόταν μόνο σά σπατάλη. Ὁ Κάρλ, ὅπως παρατηροῦσε τώρα, δέν εἶχε πάει ποτέ σ' αὐτή τή μεριά τοῦ πλοίου· ἴσως τό μέρος τοῦτο ν' ἀνήκει μόνο στούς ἐπιβάτες πού προορίζονται γιά πρώτη καί δευτέρη θέση· τώρα ὅμως ἔβγαλαν τό χώρισμα, γιά νά γίνει ἡ γενική καθαριότητα. Εἶχαν μάλιστα συναντήσει μερικούς ἄντρες πού ἔφερναν στούς ὦμους τους σκοῦπες καί χαιρέτησαν τό θερμαστή. Ὁ Κάρλ ἐνίωθε τρομερή ἐκπληξη γιά τή μεγάλη αὐτή κίνηση. Ἐκεῖ, στό μεσαῖο κατάστρωμα δέν εἶχε ἀντιληφτεῖ τίποτα. Σ' ὅλο τό μάκρος τῶν διαδρόμων περνοῦσαν ἠλεκτρικά σύρματα κι ἕνα κουδούνι ἀντηχοῦσε συνέχεια.

Ὁ θερμαστής χτύπησε τήν πόρτα μέ σεβασμό καί, μόλις κάποιος φώναζε ἀπό μέσα «ἐμπρός», ἔκανε νόημα στόν Κάρλ μέ μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ του νά περάσει μέσα χωρίς φόβο. Ὁ Κάρλ προχώρησε μέσα, στάθηκε ὅμως στήν πόρτα. Μπροστά ἀπό τά τρία φινιστρίνια τῆς καμπίνας εἶδε τά κύματα τῆς θάλασσας καί χτύπησε συγκινητικά ἡ καρδιά του καθώς κοιτοῦσε τή χαρούμενη κίνηση τοῦ νεροῦ· κι ἦταν σά νά τά ἔβλεπε γιά πρώτη φορά, λές καί δέν εἶχε δεῖ τίποτα ἐδῶ καί πέντε μέ-

ρες συνέχεια. Μεγάλα πλοῖα διασταύρωναν τούς δρόμους τους κι ὑποχωροῦσαν στό χτύπημα τοῦ κύματος τόσο μόνο, ὅσο ἐπέτρεπε τό βάρος τους. Ὅταν μισόκλεινες τά μάτια εἶχες τήν ἐντύπωση ὅτι τά πλοῖα αὐτά ταλαντεύονταν ἀπό τό βάρος τους. Στά κατάρτια τους, πάνω στίς κορυφές, εἶχαν στενές, ἀλλά μακριές σημαῖες, πού τέντωναν ὀλοένα καθώς ἔτρεχαν τά πλοῖα, μά ὥστόσο κάθε τόσο σπαρταροῦσαν κυματιστά. Σέ λίγο ἀντήχησαν, ἀπό πολεμικά σκάφη ἴσως, χαιρετιστήριοι κανονιοβολισμοί· ἕνα ἀπ' αὐτά πού ἔπλεε ἐκεῖ κοντά, πρόβαλε τίς μποῦκες τῶν κανονιῶν του πού λαμποκοποῦσαν ἀπό τήν ἀντανάκλαση τοῦ ἀτσαλένιου μανδύα καί ἦταν σά νά χαϊδεύονταν ἀπό τή σίγουρη κι ὁμαλή, μά ὄχι ὀριζόντια κίνηση τοῦ πλοίου. Τά μικρά καράβια κι οἱ θάρκες φαίνονταν ἀπό μακριά, τουλάχιστον ὅταν στεκόσουν στήν πόρτα, νά εἰσχωροῦν ὅλα μαζί ἀνάμεσα στά μεγάλα πλοῖα. Πίσω ἀπ' ὅλα αὐτά ὅμως ἀπλωνόταν ἡ Νέα Ὑόρκη πού κοιτοῦσε τόν Κάρλ μέ τούς οὐρανοξύστες της καί τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες παράθυρα. Ναί, μέσα σ' αὐτό τό δωμάτιο ἤξερε κανείς πού βρισκόταν.

Σ' ἕνα στρογγυλό τραπέζι κάθονταν τρεῖς κύριοι, ἕνας ἀξιωματικός τοῦ πλοίου μέ μπλέ στολή καί δυό ἄλλοι, ὑπάλληλοι τοῦ λιμεναρχείου μέ μαῦρες ἀμερικάνικες στολές. Πάνω στό τραπέζι βρίσκονταν διάφορα ἔγγραφα στοιβαγμένα. Ὁ ἀξιωματικός πρῶτα πρῶτα τά ἐπιθεωροῦσε μέ τήν πένα στό χέρι κι ὕστερα τά ἔδινε στούς ἄλλους· αὐτοί πότε τά διάβαζαν, πότε κάτι σημείωναν, πότε ἔβαζαν κανένα ἔγγραφο στούς χαρτοφύλακές τους, ἂν δέν τύχαινε ὁ ἕνας ἀπ' αὐτούς, πού ἔκανε ἕναν ἀδιάκοπο θόρυβο μέ τά δόντια του, νά ὑπαγορεύει στό συνάδελφό του μιὰ κατάθεση.

Ἐνας μικρός κύριος, μέ τή ράχη γυρισμένη στήν πόρτα, καθόταν σ' ἕνα γραφεῖο κοντά στό παράθυρο κι ἔψαχνε κάτι δίπτυχα βιβλία, ἀραδιασμένα σ' ἕνα γερό ράφι, πού ἦταν στημένο σέ ὕψος ἀνθρώπου. Δίπλα του βρισκόταν ἕνα ἀνοιχτό χρηματοκιβώτιο πού μέ τήν πρώτη ματιά φαινόταν ἄδειο.

Τό δεύτερο παράθυρο ἦταν λεύτερο καί σοῦ παρουσίαζε τήν καλύτερη θέση. Στό τρίτο ὅμως στέκονταν δυό κύριοι καί κουβέντιαζαν χαμηλόφωνα. Ὁ ἕνας στηριζόταν δίπλα στό παράθυρο, φοροῦσε τή στολή τοῦ πλοίου κι ἔπαιζε μέ τή λαβή τοῦ σπαθιοῦ του. Ἐκεῖνος πού τοῦ μιλοῦσε ἦταν γυρισμένος πρός τό παράθυρο

καί κάθε τόσο μέ μιά κίνηση άφηνε νά φαίνεται μιά σειρά άπό παράσημα στό στήθος του άλλου. Φορούσε πολιτικά καί είχε στά χέρια ένα μικρό καλαμένιο μπουτσούνάκι πού φαινόταν σά σπαθί καθώς κρατούσε μέ τά δυό του χέρια τούς γοφούς του.

‘Ο Κάρλ δέ πρόλαβε νά τά δει όλα, γιατί ένας υπηρέτης τούς πλησίασε καί ρώτησε τό θερμαστή τί ήθελε, ρίχνοντάς του ένα βλέμμα, σά νά του έλεγε ότι ή θέση του δέν ήταν εκεί. ‘Ο θερμαστής αποκρίθηκε χαμηλόφωνα, στόν ίδιο τόνο πού ρωτήθηκε, πώς ήθελε νά μιλήσει μέ τόν κύριο άρχιταμία. ‘Ο υπηρέτης μέ μιά κίνηση του χεριού του απέρριψε τήν παράκλησή αυτή άπό μέρους του, πήγε όμως, πατώντας στίς μύτες των παπουτσιών κάνοντας ένα τόξο γύρω στό στρογγυλό τραπέζι, στόν κύριο μέ τά δίπτυχα βιβλία. ‘Ο κύριος αυτός —τό ‘βλεπε κανείς φανερά— πάγωσε κυριολεκτικά σάν άκουσε τά λόγια του υπηρέτη, γύρισε πρός τόν άνθρωπο πού ήθελε νά του μιλήσει κι άρχισε νά χειρονομεί θυμωμένος, τότε κοιτάζοντας τό θερμαστή καί τότε γιά λόγους σκόπιμους τόν υπηρέτη. ‘Ο υπηρέτης γύρισε τότε στό θερμαστή καί του είπε σά νά ‘θελε νά του έμπιστευτεί κάτι: «Ξεκουμπιστείτε γρήγορα άπό τήν καμπίνα».

‘Ο θερμαστής σάν άκουσε τήν άπάντηση τούτη έστρεψε μέ βουβό παράπονο τή ματιά του στόν Κάρλ πού θαρρείς ήταν ή καρδιά του. ‘Ο Κάρλ χωρίς νά τό σκεφτεί καλά διέσχισε λοξά τό δωμάτιο κι άδραξε τό κάθισμα του άξιωματικού. ‘Ο υπηρέτης όρμησε καταπάνω του τρέχοντας μέ τά χέρια μπροστά γιά νά τόν πιάσει. Φαινόταν σά νά κυνηγούσε μικρά ζώφια. ‘Ο Κάρλ όμως έφτασε πρῶτος στό κάθισμα του άρχιταμία καί κρατήθηκε γερά άπ’ αυτό, γιατί ήταν ένδεχόμενο ό υπηρέτης νά τόν τραβήξει έξω.

Φυσικά, ή καμπίνα ξαφνικά ζωντάνεψε. ‘Ο άξιωματικός του πλοίου πού ήταν κοντά στό τραπέζι σηκώθηκε όρθιος, οί κύριοι του λιμεναρχείου παρατηρούσαν ψύχραιμα, μά πολύ προσεχτικά, οί δυό κύριοι κοντά στό παράθυρο πλησίασαν ό ένας τόν άλλο, κι ό υπηρέτης καταλαβαίνοντας πώς δέν είχε πιά εκεί θέση, άφου οί ύψηλοί κύριοι έδειξαν ένδιαφέρον, αποτραβήχτηκε. ‘Ο θερμαστής, κοντά στην πόρτα, μέ τεντωμένα τά νεύρα, περίμενε τή στιγμή πού ή βοήθειά του θά ήταν απαραίτητη. ‘Ο άρχιταμίας τελικά έκανε δεξιά μέ μιά μεγάλη

στροφή στό κάθισμά του.

‘Ο Κάρλ χωρίς νά νοιάζεται γιά τά βλέμματα των άλλων, έχωσε τά χέρια στην κρυφή τσέπη του σακακιού του κι έβγαλε τό διαβατήριό του. Τ’ άνοιξε μπροστά στό τραπέζι σά νά ‘ταν αυτή ή χειρονομία ή σύσταση. ‘Ο άρχιταμίας δέν έδωσε σημασία στό διαβατήριο, σά νά ‘ταν κάτι τό άσήμαντο, όπως φάνηκε άπό τό χτύπημα πού του έδωσε καί τό παραμέρισε δίπλα. Τότε ό Κάρλ ξανάβαλε τό διαβατήριο μέσα στην τσέπη του ικανοποιημένος, σά νά είχαν τελειώσει όλες οί διατυπώσεις. «Θά μου επιτρέψετε νά σās πῶ» άρχισε ύστερα, «πώς κατά τή γνώμη μου άδικήθηκε ό κύριος θερμαστής. Είμαι έδῶ κάποιος κύριος Σούμπαλ πού του έβγαλε τό λάδι. ‘Ο κύριος θερμαστής έχει ήδη υπηρετήσει μέ πολύ καλή άπόδοση σέ πολλά πλοία. Ξέρει νά σās άραδιάσει άπανωτά τά όνόματά τους, είναι εργατικός, κάνει τή δουλειά του μέ άίσθημα εδθύνης, καί δέ μπορώ νά καταλάβω γιατί νά μήν είναι σέ θέση νά τά καταφέρει σ’ αυτό τό πλοίο, όπου ή δουλειά δέν είναι τόσο δύσκολη, όσο λόγου χάρη σ’ ένα έμπορικό ίστιοφόρο. Οί συκοφαντίες λοιπόν είναι εκείνες πού έμποδίζουν τό άνέβασμά του καί δέν του επιτρέπουν νά βρεί τήν άναγνώρισή του, πού άλλιώτικα θά ‘τήν είχε βέβαιη. Σās μίλησα μόνο γενικά γιά τήν ύπόθεση αυτή, ό ίδιος θά σās πει τά ιδιαίτερα παράπονά του». ‘Ο Κάρλ μέ τά λόγια αυτά άπευθύνθηκε σ’ όλους τούς κυρίους, γιατί στ’ αλήθεια όλοι πρόσεχαν τά λόγια του. Έπειτα, φαινόταν πιο πιθανό πώς μπορούσε άνάμεσά τους νά βρεί έναν δίκαιο παρά νά περιμένει τό δικίο άπό τόν άρχιταμία. ‘Ο Κάρλ επίσης μέ πονηριά απέκρυψε τό γεγονός πώς έδῶ καί λίγη ώρα είχε γνωρίσει τό θερμαστή. “Αλλωστε θά είχε μιλήσει πολύ πιο καλά, άν δέν τόν είχε τρομάξει τό κόκκινο πρόσωπο του κυρίου μέ τό καλαμένιο μπουτσούνάκι, πού τόν έβλεπε γιά πρώτη φορά άπό τήν τωρινή του θέση.

«Όλα είναι λέξη πρός λέξη σωστά» είπε ό θερμαστής, ένῶ ακόμα κανείς δέν τόν ρώτησε τίποτα ούτε του έριξε καμιά ματιά. ‘Η μεγάλη όμως αυτή βιασύνη του θά ‘ταν πολύ μεγάλο σφάλμα, άν ό κύριος μέ τά παράσημα, φυσικά ό καπετάνιος, όπως ξαφνικά πίστεψε ό Κάρλ, δέν είχε δείξει γιά καλά πώς ήθελε ν’ ακούσει τό θερμαστή. Καί μάλιστα σέ μιά στιγμή άπλωσε τό χέρι του καί φώναξε στό θερμαστή: «Έλάτε δῶ». ‘Η φωνή

του ήταν τόσο σκληρή, πού νόμιζες πώς σφυροκοπούσε. Τώρα όλα κρέμονταν από τη συμπεριφορά του θερμαστή· φυσικά για ό,τι άφορούσε τό δίκιο του δέν είχε καμιά άμφιβολία.

Μέ την ευκαιρία αυτή άποδείχτηκε ευτυχώς πώς ό θερμαστής είχε γυρίσει πολλά μέρη. Παραδειγματικά ήρεμος, έβγαλε άμέσως από ένα μικρό κουτάκι μία δέσμη από χαρτιά κι ένα σημειωματάριο· σά νά 'ταν πολύ αυτονόητο κατευθύνθηκε στόν καπετάνιο, χωρίς νά δώσει προσοχή στόν άρχιταμία κι άπλωσε τά πιστοποιητικά του πάνω στό περβάζι του παράθυρου. 'Ο άρχιταμίας δέν είχε νά κάνει τίποτα άλλο παρά νά πλησιάσει για νά δει. «'Ο άνθρωπος αυτός είναι γνωστός μουρμούρης» είπε ό άρχιταμίας για νά εξηγήσει την ύπόθεση, «πιό πολύ τόν βλέπεις στό ταμείο παρά στό μηχανοστάσιο. Έχει κυριολεκτικά τρελάνει αυτό τόν ήσυχο άνθρωπο, τόν Σούμπαλ. Άκούστε με καλά» φώναξε γυρίζοντας πρós τό θερμαστή, «έχετε γίνει φορτικός ξεπερνώντας κάθε όριο. Πόσες φορές δέ σάς πέταξαν, όπως σάς άξιζε, έξω από τό ταμείο, γιατί οί άπαιτήσεις σας ήταν πάντα έντελώς και χωρίς εξαίρεση άδικαιολόγητες! Πόσες φορές δέν τρέξατε από κεί στό κεντρικό ταμείο! Πόσες φορές για τό καλό σας δέ σάς τόνισαν πώς ό Σούμπαλ είναι ό άμεσος προϊστάμενός σας και σάν κατώτερος θά έπρεπε άπευθείας νά κανονίζετε μαζί του τίς υποθέσεις σας! Κι αυτή τή στιγμή έρχεστε δώ, μπροστά στόν καπετάνιο, και δέ ντρέπεστε νά ένοχλείτε και τόν ίδιο· μήτε κοκκινίζετε καθόλου φέρνοντας έναν ψημένο συνήγορο για τίς άτοπες κατηγορίες σας, αυτόν έδω τό μικρό, πού τόν βλέπω στό πλοίο μόνο για πρώτη φορά».

'Ο Κάρλ μέ πολλή δυσκολία κρατήθηκε και δέ χίμηξε πάνω του. 'Ο καπετάνιος όμως πρόφτασε γρήγορα κι είπε: «'Ας ακούσουμε ακόμα μία φορά αυτό τόν άνθρωπο. Είναι αλήθεια πώς ό Σούμπαλ τώρα τελευταία κάνει πολλά του κεφαλιού του· ωστόσο δέ θέλω νά πω πώς έχετε τό δίκιο μέ τό μέρος σας». Τά τελευταία λόγια ίσχυαν για τό θερμαστή· ό καπετάνιος, όπως ήταν και φυσικό, δέ μπορούσε άμέσως νά πάει μέ τό μέρος του όμως όλα φαίνονταν πώς πήγαιναν καλά. 'Ο θερμαστής άρχισε νά δίνει τίς εξηγήσεις συγκρατημένος από την αρχή κι άποκαλώντας τόν Σούμπαλ «κύριο». Πόσο στ' αλήθεια χαιρόταν ό Κάρλ δίπλα στό έγκαταλειμμένο

γραφείο του άρχιταμία, παίζοντας συνέχεια μέ μία ζυγαριά για γράμματα, χτυπώντας πρós τά κάτω τά δισκάκια της. — 'Ο κύριος Σούμπαλ είναι άδικος! 'Ο κύριος Σούμπαλ προτιμά τούς ξένους! 'Ο κύριος Σούμπαλ έδιωξε τό θερμαστή από τό μηχανοστάσιο και τόν έβαλε νά καθαρίζει άποχωρητήρια, χωρίς αυτό φυσικά νά 'ναι ή δουλειά του θερμαστή!— Μία φορά ακόμα άμφισβητήθηκε κι ή ικανότητα του Σούμπαλ, πού πρώτα παρουσιάζóταν φαινομενικά μόνο σάν πραγματική. Στό σημείο αυτό ό Κάρλ κάρφωσε μ' όλη τή δύναμη τά μάτια του στόν καπετάνιο μ' έμπιστοσύνη, σά νά 'ταν συνάδελφός του, για νά τόν προφυλάξει από άθέλητη πλάνη, γιατί ό θερμαστής ξεστόμιζε και μερικές άδέξιες φράσεις. 'Απ' όσα όμως έλεγε δέν έβγαине και τίποτα τό ούσιαστικό. Και μολονότι ό καπετάνιος έβλεπε μπροστά, μέ την άπόφαση ζωγραφισμένη στα μάτια ν' ακούσει τό θερμαστή μέχρι τό τέλος, οί άλλοι κύριοι ήταν έκνευρισμένοι κι ή φωνή του θερμαστή έπαψε νά 'χει τό σταθερό τόνο μέσα σέ εκείνο τό χώρο, πράγμα πού σ' έβαζε σέ φόβο. Πρώτος ό κύριος μέ τά πολιτικά άρχισε νά κουνά τό καλαμένιο μπαστούνάκι και νά τό χτυπά κάπως ελαφρά στό πάτωμα. Οί άλλοι κύριοι, φυσικά, κάθε τόσο του έριχναν ματιές· οί κύριοι του λιμεναρχείου, φανερά διαστικοί, μά κι άφηρημένοι, ξανάπιασαν τά χαρτιά τους κι άρχισαν νά τά μελετούν· ό αξιωματικός του πλοίου τράβηξε κοντά του τό τραπέζι κι ό άρχιταμίας άναστέναξε βαθιά μέ ειρωνεία, πιστεύοντας πώς είχε κερδίσει τό παιχνίδι. 'Από τή γενική άμηχανία πού κυρίευε όλους, μόνο ό υπηρέτης φαινόταν προφυλαγμένος· συμμεριζόταν ως ένα μέρος τόν πόνο του φτωχού αυτού ανθρώπου πού έπесε στα χέρια των μεγάλων και μέ σοβαρότητα κουνούσε πρós τή μεριά του Κάρλ τό κεφάλι του, σά νά 'θελε μ' αυτό κάτι νά εξηγήσει.

Στό μεταξύ μπροστά στα παράθυρα τό λιμάνι εξακολουθούσε νά φαίνεται ζωντανό. Μία μαούνα μ' ένα πελώριο σωρό από βαρέλια, στοιβαγμένα πολύ καλά για νά μήν κατακυλήσουν, πέρασε από κεί μπροστά και σκοτείνιασε ολότελα σχεδόν την καμπίνα. Μικρές βενζινάκατες, πού ό Κάρλ θά μπορούσε νά τίς δει από κοντά, αν είχε καιρό, μούγκριζαν τρέχοντας ολόισα σύμφωνα μέ τίς κοφτές κινήσεις του χεριού ενός άντρα πού ήταν όρθιος στό τιμόνι. Κάθε τόσο έδω κι εκεί ανιδύονταν παράξενα πλεούμενα σώματα από τό ταραγμένο

νερό, κατακλύζονταν πάλι μέσα κι εξαφανίζονταν από τὰ ξαφνιασμένα βλέμματα. Βάρκες από υπερωκεάνια προχωρούσαν μέ τή σκληρή κωπηλασία τῶν ναυτῶν· ἦταν γεμάτες μέ επιβάτες πού νόμιζες πώς τούς εἶχαν στριμώξει· κάθονταν σιωπηλοί καί γεμάτοι προσδοκία, ἄν καί μερικοί δέ βαστούσαν κι ὀλοένα ἔστριβαν τό κεφάλι τους πρὸς τό σκηνικό τριγύρω πού ἄλλαζε διαρκῶς. Μιά κίνηση χωρίς τέλος, μιὰ ταραχή μεταδιδόταν ἀπὸ τό ἀνήσυχο στοιχεῖο στοὺς ἀβοήθητους ἀνθρώπους καί στὰ ἔργα τους.

Ὅλα σέ συμβούλευαν νά 'σαι γρήγορος, σαφής, ἀπόλυτα ἀκριβής στὰ λεγόμενα. Μά, τί ἔγινε ὁ θερμαστής; Μιλοῦσε ἀπὸ ὥρα μουσκεμένος στὸν ἰδρώτα καί δέν κατόρθωσε πιά μέ τὰ τρεμάμενα χέρια του νά κρατᾷ στό παράθυρο σταθερά τὰ χαρτιά του γιὰ ἀρκετό καιρό. Ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα σὰ χεῖμαρρος ὁμοῦσαν τὰ παράπονα γιὰ τὸν Σούμπαλ· ἓνα ὅμως ἀπ' αὐτὰ κατὰ τή γνώμη του θά 'ταν ἀρκετό γιὰ νά θάνει ὀριστικά αὐτὸ τὸν κύριο Σούμπαλ, ὥστόσο αὐτὰ πού ἔλεγε στὸν καπετάνιο νόμιζες πὼς ἦταν ἓνα μπερδεμένο κουβάρι. Ἐδῶ καί πολλή ὥρα ὁ κύριος μέ τό καλαμένιο μπαστούνι σφύριζε σιγανά, σηκώνοντας τή μύτη ψηλά· οἱ κύριοι τοῦ λιμεναρχείου κρατοῦσαν τὸν ἀξιωματικό στό τραπέζι τους καί δέ φανέρωναν στό πρόσωπο κάτι πού νά 'λεγε πὼς θέλουν νά τὸν ἀφήσουν· ὁ ἀρχιταμίας μόλις μποροῦσε νά συγκρατηθεῖ, ὅπως φαινόταν, ἀπὸ τήν ἡρεμία τοῦ καπετάνιου, καί δέν ὁμοῦσε πάνω στό θερμαστή κι ὁ ὑπηρέτης σέ στάση προσοχῆς περίμενε ν' ἀκούσει ἀπὸ στιγμή σέ στιγμή τὸν καπετάνιο του νά βγάζει τή σχετική διαταγή γιὰ τό θερμαστή.

Ὁ Κάρλ δέ μποροῦσε πιά νά μείνει ἀπραχτός. Τούς πλησίασε, λοιπόν, σιγά-σιγά ψάχνοντας μέ τό μυαλό του νά βρεῖ τήν καλύτερη ἀφορμή γιὰ νά πιάσει τό θέμα. Ἦταν ἡ πιὸ κρίσιμη στιγμή· ἀκόμα λίγη ὥρα καί τότε μιὰ χαρά θά τοὺς πετοῦσαν καί τοὺς δύο ἔξω ἀπὸ τό γραφεῖο. Ὁ καπετάνιος μπορεῖ νά φαινόταν καλὸς ἄνθρωπος, ὅπως πίστευε ὁ Κάρλ, τή στιγμή ἐκείνη, κι ἴσως νά εἶχε κάποιο ἰδιαίτερο λόγο νά φανεῖ δίκαιος προϊστάμενος, μά ὥστόσο δέν ἦταν καί κανένα ὄργανο πού τό 'παιζες ὅπως ἤθελες —κι ὅμως ὁ θερμαστής ἔτσι ἀκριβῶς τὸν μεταχειριζόταν, φυσικά ἀπὸ τήν ἀπεριόριστη ἐσωτερική του ταραχή.

Ὁ Κάρλ λοιπόν εἶπε στό θερμαστή: «Πρέπει νά τὰ

λέτε πιὸ ἀπλά καί ξεκαθαρισμένα· ὁ κύριος καπετάνιος δέ μπορεῖ, ὅπως τὰ λέτε, νά ἐκτιμήσει τήν κατάσταση. Μήπως ξέρει τό ἐπίθετο ἢ τό μικρὸ ὄνομα τοῦ κάθε μηχανικοῦ· ἢ τοῦ κάθε ὑπηρέτη, ὥστε ὅταν λέτε ἓνα ὄνομα νά καταλαβαίνει τί συμβαίνει; Βάλτε λοιπόν κάποια τάξη στὰ παραπονά σας, ἀρχίστε ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαῖα καί φτάστε διαδοχικά στὰ πιὸ ἀσήμαντα· ἴσως ἔτσι δέν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναφέρετε κἀν τὰ περισσότερα. Σέ μένα τὰ ξεκαθαρίσατε τόσο ὁμορφα!» Καί λές κι ἤθελε νά βρεῖ μιὰ δικαιολογία, ἔκανε ἀμέσως τή σκέψη πὼς στήν Ἀμερική, ἀφοῦ μπορεῖ κανεὶς νά κλέβει θαλίτσες, μπορεῖ πότε πότε νά λέει καί κανένα ψέμα.

Θά μποροῦσε ὅμως αὐτὸ νά τὸν βοηθήσει! Μήπως ἦταν πιά πολὺ ἀργά; Ὁ θερμαστής σταμάτησε ἀπότομα σὰν ἄκουσε τή γνώριμή του φωνή, μά ὅμως τὰ μάτια του πλημμυρισμένα ἀπὸ δάκρυα πού τὰ προκάλεσαν ἡ πληγωμένη τιμὴ ἑνὸς ἀντρα, οἱ τρομερές ἀναμνήσεις κι ἡ τωρινὴ δύσκολη θέση, δέ μποροῦσαν πιά μήτε τὸν Κάρλ ν' ἀναγνωρίσουν καλὰ. Πὼς θά μποροῦσε τώρα —ὁ Κάρλ τό 'νίωσε αὐτὸ καλὰ σιωπηλὸς μπροστὰ στό σιωπηλὸ θερμαστή— πὼς θά μποροῦσε τόσο ἀπότομα ν' ἀλλάξει τὸν τρόπο τῆς ὁμιλίας του, καί μάλιστα ὅταν τοῦ φαινόταν πὼς εἶχε πεῖ ὅ,τι ἔπρεπε νά εἰπωθεῖ χωρίς τήν ἐλάχιστὴ ἀναγνώριση, κι ἀπὸ τήν ἄλλη μεριά πὼς ἀκόμα τίποτα δέν εἶχε πεῖ καί δέ μποροῦσε νά πείσει πάλι τὸν καπετάνιο νά τ' ἀκούσει ὅλα; Καί σέ μιὰ τέτοια στιγμή ἔρχεται ἐπιπρόσθετα κι ὁ Κάρλ, ὁ μόνος δικός του καί θέλει νά τοῦ κάνει μαθήματα· τοῦ δείχνει ὅμως ἀντὶ γιὰ ὅλα αὐτὰ πὼς ὅλα, μά ὅλα, εἶναι χαμένα. «Ἄν ἐρχόμουν νωρίτερα ἀντὶ νά ρεμβάζω ἔξω ἀπὸ τό παράθυρο» εἶπε μέσα του ὁ Κάρλ, ἔσκυψε τό πρόσωπό του μπροστὰ στό θερμαστή καί χτύπησε τὰ χέρια πάνω στίς τσέπες τοῦ παντελονιοῦ του δείχνοντας πὼς χάθηκε κάθε ἐλπίδα.

Μά ὁ θερμαστής παρεξήγησε τή χειρονομία τοῦ Κάρλ· μυρίστηκε πὼς ἐκτοξεύονταν ἐναντίον του κάποιες κρυφές κατηγορίες καί μέ τήν καλὴ πρόθεση νά τίς θγάλει ἀπὸ τό μυαλό τοῦ Κάρλ ἀρχισε τώρα νά τὰ θάζει μ' αὐτὸν ἀποτελειώνοντας ἔτσι τό ἔργο του· τή στιγμή ἀκριβῶς πού οἱ κύριοι στό στρογγυλὸ τραπέζι ἀγανακτοῦσαν μέ τὸν ἀνώφελο θόρυβο πού ἐνοχλοῦσε τίς σπουδαῖες τους δουλειές· τή στιγμή πού ὁ ἀρχιταμίας ἐβλεπε ἀκατανόητη τήν ὑπομονή τοῦ καπετάνιου

κι ήταν έτοιμος νά ξεσπάσει· τή στιγμή πού ό ύπηρέτης μεταφέρθηκε πάλι στήν ατμόσφαιρα τών κυρίων του κι άναμετρούσε μ' άγριο βλέμμα τό θερμαστή· τή στιγμή τέλος πού ό κύριος μέ τό καλαμένιο μπαστουνάκι, ενώ δεχόταν κάθε τόσο φιλικά βλέμματα από τόν καπετάνιο, κουρασμένος κι άηδιασμένος άπ' τό θερμαστή, έβγαλε ένα σημειωματάριο κι άφησε τή ματιά του νά πλανιέται ανάμεσα στό σημειωματάριο καί τόν Κάρλ έχοντας φανερά στραμμένη τήν πρόσοχή του άλλοι.

«Τό ξέρω, τό ξέρω» έλεγε ό Κάρλ, προσπαθώντας ν' άποκρούσει τώρα τό χείμαρρο του θερμαστή πού στρέφoταν καταπάνω του, καί διατηρώντας πάντα ένα φιλικό χαμόγελο επαναλάμβανε, «ναι, έχετε δίκιο, πολύ δίκιο, ποτέ δέν άμφέβαλλα γι' αυτό». Θά 'θελε πολύ νά του πιάσει τ' άνήσυχα χέρια γιά νά μήν τόν χτυπήσουν· θά 'θελε ακόμα πολύ νά τόν τραθήξει σέ μία γωνιά καί νά του ψιθυρίσει μερικά μαλακά, καθησυχαστικά λόγια πού δέ θά 'πρεπε κανείς νά τ' άκούσει. Ό θερμαστής όμως δέ μπορούσε νά έλέγξει τόν έαυτό του. Ό Κάρλ άρχισε πιά ν' άντλεϊ κάποια παρηγοριά μέ τή σκέψη πώς σέ ώρα ανάγκης, ό θερμαστής μπορούσε μέ τή δύναμη τής άπελπισίας του νά βάλει στή θέση του τούς έφτά κυρίους. Άλλωστε πάνω στό τραπέζι, όπως τό διαπίστωσε μέ μία ματιά, ήταν ένας πίνακας μέ πολλά, πάρα πολλά, ηλεκτρικά κουμπιά· αν ένα χέρι τά πίεζε έλαφρά θά μπορούσε νά ξεσηκώσει όλους τούς διαδρόμους του πλοίου πού ήταν γεμάτοι μέ ανθρώπους έχθρικούς.

Τότε ξαφνικά ό κύριος μέ τό καλαμένιο μπαστουνάκι, πού έδειχνε ως εκείνη τή στιγμή καταπληχτική άδιαφορία, πλησίασε τόν Κάρλ καί τόν ρώτησε, όχι πολύ δυνατά, μά καθαρά, έτσí πού νά μή χάνεται ή φωνή από τό θόρυβο πού έκανε ό θερμαστής: «Πώς σάς λένε λοιπόν;» Τή στιγμή αυτή χτύπησαν τήν πόρτα, σάν κάποιος νά περιμένε πίσω άπ' αυτή τήν εκδήλωση του κυρίου. Ό ύπηρέτης έριξε ένα βλέμμα στόν καπετάνιο κι αυτός εκκλινε τό κεφάλι του· ό ύπηρέτης πήγε κι άνοιξε. Έξω στεκόταν ένας άντρας μέ μέτριο άνάστημα, ντυμένος σάν αυτοκράτορας τής παλιάς εποχής· τίποτα δέν έδειχνε πώς ήταν ό αρμόδιος γιά τίς μηχανές —κι όμως ήταν ό Σούμπαλ. Άν ό Κάρλ δέν τόν είχε άντιληφθεί στά μάτια όλων, πού φανέρωναν κάποια χαρά, όπως έδειχναν καί τά μάτια του καπετάνιου, θά τό 'βλεπε τρομαγμένος στό θερμαστή, πού έσφιξε τίς γροθίες στά

γερά χέρια του, σά νά 'ταν ή γροθιά του αυτή τό πιο σπουδαίο γι' αυτόν στή ζωή του κι ήταν έτοιμος νά τό θυσιάσει. Έκεί έκρυβε τώρα όλη του τή δύναμη, κι αυτήν ακόμα πού τόν κρατούσε όρθιο.

Είχε μπροστά του λοιπόν τόν έχθρό· ήταν θαρραλέος κι εύκίνητος, ντυμένος γιορταστικά, μ' ένα τετράδιο στό χέρι, πού θά 'ταν εκεί καταχωρημένοι οί μισθοί καί τ' άποδειχτικά τής δουλειάς του θερμαστή· στεκόταν άφοβα κι έδειχνε μέ τή ματιά του, πού τήν κάρφωνε μέ τή σειρά στόν καθένα, πώς πάνω άπ' όλα ήθελε νά ξέρει ποιά γνώμη είχε ό καθένας εκεί μέσα. Κι οί έφτά ήταν πιά φίλοι του, κι ό ίδιος ό καπετάνιος, μολοντί είχε ή προσποιόταν πώς είχε επιφυλάξεις γι' αυτόν, έβλεπε πώς δέ μπορούσε κανείς νά κατηγορήσει γιά κάτι τόν Σούμπαλ ύστερα άπ' όσες κατηγορίες είχε πει ό θερμαστής εναντίον του. Δέ μπορεί κανείς νά συμπεριφέρεται τόσο σκληρά σ' έναν άνθρωπο σάν τό θερμαστή· κι αν ύπήρξε κάποιο σφάλμα από μέρους του Σούμπαλ, αυτό θά 'ταν σίγουρα πώς δέν είχε κατορθώσει μέ τόν καιρό νά δαμάσει τόν ανυπόταχτο θερμαστή, ώστε σήμερα αυτός νά μήν είχε τό θράσος νά πάει νά συναντήσει τόν καπετάνιο.

Θά μπορούσε όμως κανείς νά δεχτεί πώς ή άναμέτρηση αυτή ανάμεσα στό θερμαστή καί στόν Σούμπαλ θά επηρέαζε έτσι έδω αυτούς τούς κυρίους όπως ένα άνωτερο δικαστήριο, γιατί ό Σούμπαλ, όσο πονηρά κι αν έκανε τή δουλειά του, δέ θά κατόρθωνε νά κρατήσει τό ρόλο του μέχρι τό τέλος. Ήταν πολύ άρκετό νά ξεσκεπαστεί στους κυρίους ένα μικρό δείγμα τής κακίας του· τό έργο αυτό θ' αναλάβαινε τώρα ό Κάρλ. Ήδη ήξερε καλά πάνω κάτω τίς ικανότητες, τίς αδυναμίες καί τίς διαθέσεις του καθενός· έτσι κι από τήν άποψη αυτή δέν έχασε τόν καιρό του εκεί μέσα στό γραφείο. Έπρεπε όμως νά 'ταν ό θερμαστής πιο δυνατός· μά έδειχνε πέρα γιά πέρα άνήμπορος ν' αναλάβει άγώνα. Άν σήκωνε χέρι στόν Σούμπαλ, θά του θρυμάτιζε μέ τίς γροθίες τό άπαίσιο κεφάλι. Μά, παρόλο πού μόνο δυό θήματα τόν χώριζαν άπ' αυτόν, δέ θά μπορούσε σίγουρα νά τό κάνει. Μά γιατί τέλος πάντων δέν είχε ύποψιαστεί ό Κάρλ κάτι πού ήταν τόσο εύκολο νά τό προβλέψει κανείς, πώς ό Σούμπαλ στό τέλος θά έκανε τήν εμφάνιση, αν όχι από δική του πρωτοβουλία, τουλάχιστον κατά διαταγή του καπετάνιου; Γιατί, πηγαίνοντας μέ τό θερ-

μαστή στο γραφείο δεν είχε μελετήσει κάποιο επιθετικό σχέδιο, ώστε να μη μπουν αξιοθρήνητα άπροετοίμαστοι στην πρώτη καμπίνα που συνάντησαν; Δέ θα μπορούσε να μιλήσει περισσότερο ο θερμαστής; Νά πει ναι ή όχι, όπως συνηθίζεται στην αντιπαράσταση που φαινόταν πώς δέ θα γίνει, μολονότι τό ευνουόσε ή περίσταση; Έστεκε κεί πέρα μέ τά πόδια άνοιχτά, μέ τά γόνατα κομμένα, μέ τό κεφάλι κατεβασμένο κι ό άέρας κυκλοφορούσε μέσα από τό άνοιχτό στόμα σά νά μήν είχε πιά στο σώμα του πνευμόνια για νά τόν καθαρίσουν.

Τώρα ό Κάρλ ένιωθε δυνατός καί ψύχραιμος όσο δεν ήταν ποτέ ίσως στο σπίτι του. Τί δέ θα 'δινε νά μπορούσαν οί γονείς του νά τόν δοϋν πώς άγωνιζόταν σέ μιά ξένη γή, μπροστά σέ σπουδαίες προσωπικότητες, για νά θριαμβεύσει ή δικαιοσύνη· πώς μάζευε τίς δυνάμεις του για νά κατακτήσει τή νίκη που δεν τήν είχε ακόμα εξασφαλισμένη! "Αραγε θ' άλλαζαν γνώμη γι' αυτόν; Θα τόν έβαζαν στη μέση για νά τόν παινέσουν; Θ' άντίκριζαν μιά φορά, μιά καί μόνη φορά, τά γεμάτα άφοσίωση μάτια; Ήταν έρωτηματικά δύσκολα· κι ή στιγμή άκατάλληλη για νά σκεφτείς τέτοια προβλήματα!

«Έρχομαι γιατί πιστεύω πώς ό θερμαστής θα σās άράδιασε του κόσμου τίς κακοήθειες για μένα. Ένα κορίτσι από τήν κουζίνα μέ πληροφόρησε πώς έρχόταν σέ σās. Κύριε καπετάνιε καί σείς κύριοι, είμαι έτοιμος ν' άποκρούσω κάθε συκοφαντία μέ χαρτιά επίσημα, κι άν τό φέρει ή ανάγκη θα επικαλεστώ καί τίς καταθέσεις από άπροκατάληπτους κι άνεπηρέαστους μάρτυρες που περιμένουν έξω». Αυτά είπε ό Σούμπαλ. Ήταν ό άκριβής λόγος ενός άντρα, κι είχες τήν έντύπωση πώς για πρώτη φορά ύστερα από πολύ καιρό οί κύριοι εκεί άκουγαν ανθρώπινη λαλιά κι είχαν αλλάξει όψη. Φυσικά, δεν πρόσεξαν πώς ό όμορφος αυτός λόγος είχε τρατά. Γιατί μέ τό πρώτο που χαρακτήρισε τήν υπόθεση χρησιμοποίησε τή λέξη «κακοήθειες»; Ήταν άντικειμενικό ν' άρχίσει τό κατηγορητήριο άπ' τίς έθνικές του προκαταλήψεις; Ένα κορίτσι από τήν κουζίνα είχε δει τό θερμαστή νά πηγαίνει κατά τό γραφείο, κι αυτό ήταν που οδήγησε τόν Σούμπαλ εκεί; Μήπως ήταν ή συνείδηση της ένοχής που τυραννούσε τό μυαλό του; Καί σά νά μήν έφτανε τοϋτο, πήρε μαζί του καί μάρτυρες που τούς όνόμαζε «άπροκατάληπτους κι άνεπηρέαστους».

Ήπάτη, τίποτα άλλο από άπάτη! Κι οί κύριοι τ' άνέχονταν αυτά κι έθρισκαν πώς ή συμπεριφορά του ήταν άβουλη! Όμως, γιατί είχε άργήσει τόσο πολύ νά 'ρθει ύστερα άπ' τήν πληροφορία της κοπέλας; Μέ τό μόνο σκοπό ν' αφήσει τό θερμαστή νά έκνευρίσει τούς κυρίους, ώστε νά σκοτιστεί τό μυαλό τους, γιατί ό Σούμπαλ πάνω άπ' όλα φοβόταν τήν καθαρή άντικειμενική κρίση. Σίγουρα δεν είχε χτυπήσει εκείνη τή στιγμή που θρέθηκε πίσω από τήν πόρτα· καιροφυλαχτούσε πολύ κι ύστερα από τήν έρώτηση εκείνου του κυρίου, πίστεψε πώς ό θερμαστής έχασε κάθε υποστήριξη.

Όλα ήταν ξεκαθαρισμένα κι άθελά του κι ό Σούμπαλ τά είπε πολύ καθαρά. Τώρα όμως έπρεπε νά τά ψάλει κανείς σ' αυτούς τούς κυρίους μ' έναν τρόπο χειροπιαστό· τούς χρειαζόταν κάτι για νά τούς ξυπνήσει. Ό Κάρλ, λοιπόν, έπρεπε χωρίς άλλη χρονοτριβή νά εκμεταλλευτεί τήν κατάσταση, προτού μπουν μέσα οί μάρτυρες καί φέρουν τήν καταστροφή..

Έκείνη τή στιγμή όμως ό καπετάνιος έκανε νόημα στον Σούμπαλ νά σωπάσει· αυτός άποτραβήχτηκε άμέσως, γιατί όπως φαινόταν ή υπόθεση αυτή άναβλήθηκε για άργότερα. Ζύγωσε τόν ύπηρέτη κι άρχισε νά κουβεντιάζει μαζί του χαμηλόφωνα, ρίχνοντας που καί που κι ένα λοξό βλέμμα στο θερμαστή καί στον Κάρλ· ταυτόχρονα χειρονομούσε μέ τρόπο πειστικό. Είχες τήν έντύπωση πώς ό Σούμπαλ προετοιμαζόταν για τόν επόμενο λόγο.

«Θέλετε νά ρωτήσετε κάτι τόν νεαρό, κύριε Ίάκωβε;» είπε ό καπετάνιος στον κύριο μέ τό καλαμένιο μαστουνάκι, σπάζοντας τή γενική σιωπή.

«Μάλιστα» είπε ό κύριος κάνοντας μιά ελαφριά υπόκλιση κι έτσι ευχαριστούσε τόν καπετάνιο γιατί του έδωσε προσοχή. Κι ύστερα ρώτησε τόν Κάρλ: «Πώς σās λένε λοιπόν;»

Ό Κάρλ πιστεύοντας πώς έξυπηρετούσε τήν υπόθεση μέ τό νά τελειώσει τό γρηγορότερο άπαντώντας στην πείσμονη έρώτηση του κυρίου, είπε ξερά, χωρίς νά γυρέψει νά βρει καί νά δείξει τό διαβατήριο, όπως έκανε κάθε φορά: «Κάρλ Ρόσμαν».

«Κάρλ Ρόσμαν! Μά, τότε...» είπε ό κύριος που τόν προσφώνησαν μέ τό όνομα Ίάκωβος καί χαμογελώντας έκανε μέ άμνηχανία μερικά βήματα προς τά πίσω. Ό καπετάνιος, ό άρχιταμίας, ό αξιωματικός του έδειξαν φα-

νερά τρομερή κατάπληξη ακούγοντας τό όνομα του Κάρλ. Μόνο οί κύριοι του λιμεναρχείου κι ο Σούμπαλ έδειχναν αδιαφορία.

«Μά τότε» ξαναείπε ο κύριος Ίάκωβος προχωρώντας προς τόν Κάρλ μέ κάπως άκομψο βήμα, «μά τότε είμαι ο θεός σου Ίάκωβος καί σύ ο άγαπημένος μου άνιψιός! Έδώ καί πολλή ώρα τό είχα μαντέψει» είπε προς τόν καπετάνιο προτού ν' άγκαλιάσει καί νά φιλήσει τόν Κάρλ πού σ' όλα αυτά έμεινε βουβός.

«Πώς σ'ας λένε;» ρώτησε ο Κάρλ μέ τή σειρά του, πολύ ευγενικά στ' αλήθεια, μά δίχως καμιά συγκίνηση· τό μυαλό του προσπαθούσε νά συλλάβει τόν αντίτυπο πού θά είχε ή καινούργια αυτή αλλαγή στην υπόθεση του θερμαστή. Φυσικά δέ φαινόταν από τώρα πώς ο Σούμπαλ θά 'βγαζε κανένα όφελος.

«Καταλαβαίνετε τώρα, νεαρέ μου, τήν τύχη σας;» είπε ο καπετάνιος πού είχε τή γνώμη πώς ή έρώτηση του Κάρλ έθιγε τήν αξιοπρέπεια του κυρίου Ίάκωβου. Έκείνος είχε προχωρήσει προς τό παράθυρο· σίγουρα ήθελε νά κρύψει τό ταραγμένο του πρόσωπο πού τό σκούπιζε μ' ένα μαντίλι. «Αυτός πού σ'ας συστήθηκε γιά θεός σας, είναι ο γερουσιαστής Έδουάρδος Ίάκωβος. Σ'ας περιμένει τώρα λαμπρή σταδιοδρομία, πού ξεπερνάει κάθε σας προσδοκία. Όσο μπορείτε αυτή τή στιγμή πρέπει νά τό νιώσετε καί νά φανείτε ψύχραιμοι!»

«Έχω βέβαια κάποιο θείο Ίάκωβο στην Άμερική» είπε ο Κάρλ στον καπετάνιο, «μά, αν κατάλαβα καλά, Ίάκωβος είναι τό επίθετο του κυρίου γερουσιαστή».

«Πολύ σωστά» είπε ο καπετάνιος ανυπόμονος.

«Μά, Ίάκωβος είναι τό βαπτιστικό όνομα του θείου μου πού είναι άδερφός τής μητέρας μου· φυσικά, τό επίθετό του Μπεντελμάγερ είναι αυτό πού είχε ή μητέρα μου σαν κορίτσι».

«Άγαπητοί κύριοι» φώναξε ο γερουσιαστής μόλις άκουσε τίς εξηγήσεις του Κάρλ, αφού συνήλθε κι απομακρύνθηκε από τό παράθυρο. Όλοι εκεί μέσα, άλλοι συγκινημένοι κι άλλοι χωρίς νά νιώσουν καλά τήν αιτία, ξέσπασαν σέ γέλια, έκτός από τούς κυρίους του λιμεναρχείου.

«Τόσο γελοίο, λοιπόν, ήταν αυτό πού είπα; Κι όμως δέν τό πιστεύω» σκεφτόταν ο Κάρλ.

«Άγαπητοί κύριοι» επανέλαβε ο γερουσιαστής, «είστε μάρτυρες, άθελά μου κι άθελά σας, σέ μιá μικρή οι-

κογενειακή σκηνή· γιαυτό νομίζω πώς είμαι υποχρεωμένος νά δώσω κάποια εξήγηση, γιατί, όσο ξέρω, μόνο ο κύριος καπετάνιος» —ή λέξη αυτή είχε·σά συνέπεια άμοιβαίες υποκλίσεις— «είναι καλά ένημερωμένος».

«Γώρα όμως χρειάζεται προσοχή σέ κάθε μου λέξη» αναλογίστηκε ο Κάρλ καί χάρηκε πολύ πού είδε, ρίχνοντας μιá λοξή ματιά, νά ζωντανεύει τό πρόσωπο του θερμαστή.

«Έδώ καί πολλά χρόνια διαμονής στην Άμερική —ή λέξη διαμονή βέβαια δέν ταιριάζει καί πολύ σ' έναν άμερικανό πολίτη, όπως κι εγώ είμαι όλόψυχα— έχω κόψει κάθε σχέση μέ τούς συγγενείς μου στην Εύρώπη ζώντας αποτραπηγμένος, γιά λόγους πού δέ θά 'πρεπε ν' αναφέρω εδώ, καί πού θά μ' έβαζαν σέ πολύ κόπο νά τούς εξηγήσω. Φοβάμαι μάλιστα τή στιγμή πού θά 'μαι αναγκασμένος ίσως νά τούς εξηγήσω στον άγαπητό μου άνιψιό· τότε, δυστυχώς, δέ θά μπορέσω ν' αποφύγω μιάν αλήθεια γιά τούς γονείς καί τό παιδί τους».

«Είναι ο θεός μου, χωρίς άμφιβολία» είπε μέσα του ο Κάρλ καί τέντωσε τ' άφτιά του, «φυσικά, είναι πολύ πιθανό νά 'χει αλλάξει τ' όνομά του».

«Ο άγαπητός μου άνιψιός, λοιπόν, διώχτηκε κυριολεκτικά από τούς γονείς του —χρησιμοποίησέ τή λέξη πού μόνο αυτή χαρακτηρίζει καλά τήν πράξη— όπως πετιέται έξω μιá γάτα πού ένοχλεί τούς νοικοκύρηδες. Φυσικά, δέ θέλω νά ωραιοποιήσω αυτό πού έκανε ο άνιψιός μου καί τιμωρήθηκε μέ τέτοιο τρόπο· ωστόσο τό σφάλμα του είναι από κείνα πού τό όνομά τους έχει μέσα καί τή δικαιολογία».

«Όμορφα τά λέει» αναλογίστηκε ο Κάρλ, «μά δέν πρέπει νά τ' άραδιάσει όλα! Άλλωστε δέν είναι δυνατό νά τά 'μαθε κιόλας. Ποιός θά του τά 'λεγε;»

«Τόν άνιψιό μου δηλαδή» συνέχισε ο θεός, γέροντας μπροστά καί στηρίζοντας τά χέρια στο καλαμένιο μπαστουνακι πού τό είχε κολλημένο στο πάτωμα, πετυχαίνοντας έτσι ν' αφαιρέσει κάθε επισημότητα από τήν υπόθεση πού θά μπορούσε νά πάρει, «τόν πλάνεψε μιá υπηρέτρια, κάποια Ιωάννα Μπρούμερ, τριανταπέντε χρόνων. Μέ τή λέξη “πλάνεψε” δέ θέλω νά προσβάλω τόν άνιψιό μου, δέ βρίσκω όμως άλλη πιό πετυχημένη».

«Ο Κάρλ, πού είχε κιόλας πλησιάσει τό θείο του, γύρισε τό βλέμμα του σ' όλους γιά νά διαβάσει στά πρόσωπά τους τήν έντύπωση πού προξένησε ή αφήγηση.

Κανένας δέν είχε διάθεση γι' άστεία, όλοι άκουγαν ύπομονετικά καί σοβαρά. Έπειτα, δέν ήταν τόσο εύκολο νά βάλεις άμέσως τά γέλια γιά τόν άνιψιό ενός γερουσιαστή. Μπορούσε νά πει κανείς πώς ό θερμαστής χαμογελούσε, μά πολύ λίγο· κι ήταν τούτο από τή μιá μεριά εύχάριστο, σάν ένα σημάδι καινούργιας ζωής, από τήν άλλη μπορούσε κανείς νά τό συγχωρέσει, μιá κι ό Κάρλ μέσα στην καμπίνα, τήν υπόθεση, πού είχε γίνει πιά γνωστή, τήν έκανε ένα ιδιαίτερο μυστικό.

«Αυτή ή Μπρούμερ λοιπόν» συνέχισε ό θεϊός, «άποκτησε παιδί μέ τόν άνιψιό μου, ένα γερό αγόρι, πού τό βάφτισαν Ίάκωβο, ίσως γιά νά τιμήσουν τήν ταπεινότητά μου, πού έχει κάνει μεγάλη έντύπωση στην κοπέλα, άν καί, όπως πιστεύω, ό άνιψιός μου δέ μέ μνημόνευε καί πολύ. Εύτυχώς, φυσικά, πού ή κοπέλα είχε καλή γνώμη γιά μένα. Γιατί οί γονείς του άνιψιού μου, γιά ν' άποφύγουν τή διατροφή ή τό σκάνδαλο πού θά μείωνε τήν υπόληψή τους—δέ γνωρίζω, θέβαια, σ'αυτό—όμολογώ ειλικρινά, τούς εκεί νόμους ούτε τήν κατάσταση των γονέων—έδωξαν τό γιό τους, τόν αγαπητό μου άνιψιό, στην Άμερική καί του έδωσαν ελάχιστα έφόδια, όπως βλέπετε, κι έτσι άγ δέ γίνονταν ακόμα θαύματα στην Άμερική, ό νεαρός έπρεπε νά στηριχτεί μόνο στις δικές του δυνάμεις· έτσι θά γινόταν τρόφιμος σέ κανένα σοκάκι του λιμανιού, στη Νέα Ύόρκη· εύτυχώς όμως πού ή υπηρέτρια εκείνη φρόντισε νά μου στείλει ένα γράμμα, πού πήρα προχτές, ύστερα από τόσες περιπλανήσεις, κι έτσι έμαθα όλη τήν ιστορία, τά χαρακτηριστικά του άνιψιού μου καί τ' όνομα του πλοίου, γιατί εύτυχώς τό σκέφτηκε κι αυτό. Δέν έχω καμιά πρόθεση, αγαπητοί κύριοι, νά σ'αυ διασκεδάσω, γιατί θά μπορούσα νά διαβάσω μερικά κομμάτια άπ' αυτό τό γράμμα»—άπό τήν τσέπη του τράβηξε δυό μεγάλα πυκνογραμμένα φύλλα κι άρχισε νά τά κουνά στον άέρα. «Σίγουρα θά 'κανε έντύπωση, γιατί είναι γραμμένο μέ, άφέλεια καί πονηριά, μά όπωςδήποτε μέ καλή πρόθεση, καί προπαντός μέ πολλή αγάπη γιά τόν πατέρα. Δέν επιθυμώ ώστόσο νά μιλήσω περισσότερο άπ' ό,τι είναι αναγκαίο γιά νά λάβετε γνώση ούτε νά πληγώσω, τώρα πού καλωσορίζω τόν άνιψιό μου, τά αισθήματά του πού μπορεί ακόμα νά διατηρεί. Άργότερα, άν θέλει, μέσα στην ήσυχία του δωματίου πού τόν περιμένει μπορεί νά διαβάσει τό γράμμα».

Ό Κάρλ όμως δέν ένιωθε τίποτα τό ιδιαίτερο γιά κείνο τό κορίτσι. Στίς θαμπές σκιές των περασμένων πού όλοένα καί χάνονταν, τήν έβλεπε νά κάθεται στην κουζίνα μέ τούς άγκωνες στηριγμένους στον πάγκο. Τόν έτρωγε μέ τά μάτια της σά μπεινόβγαине μέσα στην κουζίνα γιά νά πάρει ένα ποτήρι νερό γιά τόν πατέρα ή γιά καμιά παραγγελία της μητέρας. Πότε πότε, μέ κυρτωμένο τό κορμί στην άκρη του πάγκου έγραφε κανένα γράμμα, ζητώντας νά βρει τήν έμπνευση από τό πρόσωπό του. Άλλοτε πάλι σκέπαζε τά μάτια της μέ τό χέρι καί κανένας λόγος δέ μπορούσε νά τή συγκινήσει. Μερικές φορές, γονατισμένη μέσα στην καμαρούλα της, δίπλα στην κουζίνα, προσευχόταν μπροστά σ' ένα ξύλινο σταυρό· ό Κάρλ περνούσε απέξω καί παρατηρούσε μέσα δειλά από τή μισάνοιχτη πόρτα. Καμιά φορά έφερνε βόλτες γύρω γύρω τήν κουζίνα καί τινάζονταν πίσω απότομα, γελώντας σά μάγισσα, όταν ό Κάρλ τύχαινε νά βρεθεί μπροστά της. Καμιά φορά, πάλι σάν έμπαινε ό Κάρλ στην κουζίνα, έκλεινε τήν πόρτα κρατώντας τό χερούλι της, ώσπου αυτός ν' άρχίσει νά φωνάζει πώς θέλει νά βγει έξω. Άλλες φορές πάλι του έφερνε κάτι από τήν αγορά, χωρίς νά της τό ζητήσει, καί σιωπηλή του τό 'βαζε μέσα στις χούφτες. Κάποτε όμως τόν φώναζε «Κάρλ» κι ένώ εκείνος ξαφνιάστηκε από τήν άπροσδόκητη τούτη φωνή, τόν τράβηξε μέ στεναγμούς καί μορφασμούς στην καμαρούλα της καί τήν κλείδωσε. Κρεμάστηκε από τό λαιμό του κι ένώ τόν παρακαλούσε νά τή γδύσει, τόν έγδυσε εκείνη στά καλά καί τόν έριξε στό κρεβάτι, θαρρείς κι ήθελε νά τόν έχει πάντα δικό της μέ χάδια καί φροντίδες μέχρι νά πάψει ό κόσμος νά υπάρχει. «Κάρλ, ώ Κάρλ μου» φώναζε σά νά τόν έβλεπε πώς τήν είχε κατακτήσει, ένώ εκείνος δέν ξεχώριζε τίποτα κι άνάπνεε βαριά χωμένος κάτω από τά μπόλικά ζεστά σκεπάσματα πού θαρρείς καί τά σώριασε όλα γιά χάρη του. Ύστερα σφίχτηκε δίπλα του καί του ζητούσε νά της μάθει μερικά μυστικά, μά εκείνος τά είχε χαμένα μήν ξέροντας τί νά της πει· θύμωσε στ' άστεία ή στά σοβαρά, τόν τίναξε καί κόλλησε τ' άφτί της στην καρδιά του γιά ν' ακούσει τούς χτύπους της· έδωσε έπειτα τό στῆθος της γιά νά κάνει τό ίδιο κι ό Κάρλ, μά αυτός πάλι δέ μπορούσε νά κουνήσει· τότε πίεσε τή γυμνή κοιλιά της πάνω στό κορμί του κι άρχισε μέ τό χέρι νά ψάχνει στά σκέλη του· ήταν τόσο άηδιαστικό, ώστε ό

Κάρλ τινάχτηκε έξω από τὰ μαξιλάρια. Όσοτόσο ή ύπηρετρία άρχισε νά σπρώχνει μερικές φορές τήν κοιλιά της πάνω του. Ό Κάρλ είχε τήν έντύπωση πώς ήταν ένα κομμάτι από τόν έαυτό του. Ίσως γιαυτό κυριεύτηκε από φοβερή άγωνία. Άρχισε νά κλαίει κι ύστερα γύρισε επιτέλους στό κρεβάτι του, άφοϋ ή ύπηρετρία τόν παρακάλεσε άσταμάτητα νά «συναντηθοϋν» άλλη φορά. Αυτό ήταν όλο κι όλο! Κι όμως ό θεϊός τό 'κανε μυθιστόρημα. Τόν είχε όμως σκεφτεί κι είχε γράψει στό θεϊό του γιά τόν έρχομό του. Έβλεπε τήν πράξη τούτη όμορφη καί θά 'πρεπε κάποτε νά τήν άνταμείψει.

«Καί τώρα» φώναξε ό γερουσιαστής, «θέλω ν' άκούσω καθαρά από σένα άν είμαι ό θεϊός σου ή όχι».

«Είσαι ό θεϊός μου» είπε ό Κάρλ καί τοϋ φίλησε τό χέρι. Έτσι σάν άνταπόδοση ό θεϊός τόν φίλησε στό μέτωπο. «Χάρηκα πολύ πού σέ γνώρισα, μά ώστόσο δέν έχεις δίκιο άν πιστεύεις πώς ό γονείς μου μόνο τό κακό λένε γιά σένα. Έπειτα, δέν είναι αλήθεια όλα, έτσι όπως τά είπες· θέλω νά πώ, στήν πραγματικότητα τά πράγματα έγιναν διαφορετικά. Φυσικά, από δώ δέν είναι δυνατό νά κρίνεις τέλεια τήν κατάσταση. Νομίζω ακόμα πώς, άν οί κύριοι έδω πληροφορήθηκαν μερικές λεπτομέρειες έσφαλμένα, από μία ιστορία πού στό κάτω κάτω δέν τούς ενδιαφέρει, αυτό δέ μπορεί νά μάς βλάψει».

«Καλά τό λές» είπε ό γερουσιαστής. Έσπρωξε ύστερα τόν Κάρλ πρós τό μέρος τοϋ καπετάνιου, πού έδειχνε πολύ ενδιαφέρον, καί ρώτησε: «Δέν έχω έναν περίφημο άνιψιό;»

«Είμαι εύτυχής!» είπε ό καπετάνιος κάνοντας μία τέτοια υπόκλιση, πού μόνο όσοι έχουν στρατιωτική εκπαίδευση μπορούν νά τήν πετύχουν, «κύριε γερουσιαστά, πού γνώρισα τόν άνιψιό σας. Για τό πλοίο είναι μεγάλη τιμή πού έγινε ό τόπος γι' αυτή τή συνάντηση. Στο μεσαίο κατάστρωμα όμως τό ταξίδι δέν είναι καθόλου ευχάριστο, όπου μπερδεύεται κανείς μέ κάθε καρυδιάς καρύδι. Πάντως, κάνουμε ό,τι μπορούμε γιά νά γίνει πιό ευχάριστη ή διαμονή στό μεσαίο κατάστρωμα, ίσως πολύ περισσότερο άπ' ό,τι οί συνάδελφοί μας άμερικανοί· φυσικά ακόμα δέν πετύχαμε πολλά πράγματα, ώστε εκεί νά γίνεται ευχάριστα ένα ταξίδι».

«Κι όμως, δέ μέ πείραξε» είπε ό Κάρλ.

«Δέν τόν πείραξε!» επανέλαβε ό γερουσιαστής γελώντας δυνατά.

«Μόνο φοβοϋμαι πώς έχασα τή βαλίτσα μου!» φώναξε κι άρχισε νά θυμάται ό,τι είχε γίνει καί νά σκέφτεται τί μπορεί νά γίνει παραπέρα. Κοίταξε τριγύρω του, όλοι στέκονταν στίς θέσεις τους, έχοντας τά μάτια στραμμένα πάνω του, βουβοί από σεβασμό κι έκπληξη. Μόνο οί υπάλληλοι τοϋ λιμεναρχείου όσο μπορούσε κανείς νά τό δει στά αϋστήρά καί ίκανοποιημένα πρόσωπα, έδειχναν στενοχωρημένοι, πού ήρθαν σέ τόσο ακατάλληλη στιγμή. Καί τό ρολόι τους, πού τ' άφησαν μπροστά στό τραπέζι, ήταν τό πιό σπουδαίο ίσως άπ' ό,τι είχε γίνει μέσα στήν καμπίνα κι ό,τι ήταν δυνατό ακόμα νά γίνει. Κι ύστερα από τόν καπετάνιο πολύ περίεργα ό πρώτος πού ζύγωσε γιά νά δώσει τά συγχαρητήρια ήταν ό θερμαστής. «Σας συχαίρω όλόψυχα» είπε κι έσφίξε τό χέρι τοϋ Κάρλ, σά νά 'θελε νά τοϋ εκφράσει ευγνωμοσύνη. Σάν επιχείρησε όμως νά σφίξει τό χέρι τοϋ γερουσιαστή, εκείνος άποτραβήχτηκε, δείχνοντας έτσι πώς ό θερμαστής ξεπερνούσε τά όρια. Ό θερμαστής έμεινε ασάλευτος.

Σιγά σιγά όμως όλοι ένιωσαν τί έπρεπε νά κάνουν κι άναψε άμέσως μεγάλη φασαρία γύρω από τόν Κάρλ καί τό γερουσιαστή. Έτσι ό Κάρλ πήρε ακόμα τυχαία συγχαρητήρια κι από τόν Σούμπαλ· τά δέχτηκε καί τόν ευχαρίστησε. Τελευταίοι ζύγωσαν οί υπάλληλοι τοϋ λιμεναρχείου, σάν έγινε ήσυχία, κι είπαν μερικές λέξεις αγγλικά πού προξένησαν γελοία έντύπωση.

Ό γερουσιαστής είχε τώρα τή διάθεση, γιά νά μή μείνει μισή ή ίκανοποίησή του, νά θυμηθεί καί νά θυμίσει μερικές λιγότερο σημαντικές λεπτομέρειες, πού όχι μόνο τίς υπέμειναν όλοι τους, αλλά κι έδειξαν πώς θά τούς ενδιέφερε καί πολύ. Έτσι τούς πληροφορήσε πώς από τό γράμμα τής ύπηρετριας είχε σημειώσει στό μπλοκάκι του όσα αναφέρονταν στά χαρακτηριστικά τοϋ Κάρλ, γιά νά τά 'χει πρόχειρα σέ περίπτωση ανάγκης. Όταν λοιπόν ό θερμαστής φλυαρούσε ακατάσχετα, έβγαλε τό σημειωματάριό του γιά νά διώξει τήν πλήξη του· έτσι άρχισε νά συγκρίνει τά στοιχεία τής ύπηρετριας πού φυσικά δέν είχαν ακρίβεια, όπως μία αστυνομική περιγραφική διατύπωση, μέ τά χαρακτηριστικά τοϋ Κάρλ. «Κι έτσι λοιπόν τσάκωσα τόν άνιψιό μου!» συμπέρανε μ' έναν περιήφανο τόνο, λές καί περίμενε κι άλλα συγχαρητήρια.

«Τί θά γίνει τώρα μέ τό θερμαστή;» είπε ό Κάρλ.

ὕστερα ἀπὸ τὴν τελευταία ἀφήγηση τοῦ θείου. Νόμιζε πὼς τώρα στή νέα του θέση μποροῦσε νὰ ἐκφράζει ἐλεύθερα αὐτὸ πού σκέφτεται.

«Γιὰ τὸ θερμαστή θὰ γίνεῖ ὅ,τι εἶναι τὸ σωστό» εἶπε ὁ γερουσιαστής, «κι ὅ,τι νομίζει ὁ καπετάνιος πὼς τοῦ ἀξίζει. Μά, νομίζω παρατραβήξαμε τὸ σχοινί μ' αὐτὸ τὸ θερμαστή· φυσικὰ ὅλοι ἐδῶ θὰ μείνουν σύμφωνα μαζί μου».

«Ὅταν εἶναι γιὰ μιὰ ὑπόθεση δικαιοσύνης, δὲν πρέπει νὰ σκεφτόμαστε ἔτσι» εἶπε ὁ Κάρλ. Στεκόταν ἀνάμεσα στὸ θεῖο καὶ τὸν καπετάνιο κι ἴσως ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν θέση τούτη νόμιζε πὼς κρατοῦσε τὴν ὑπόθεση στὰ χέρια του.

Ὁ θερμαστής ὅμως ἔδειχνε πὼς δὲν τοῦ εἶχε ἀπομείνει καμιὰ ἐλπίδα πιά γιὰ τὸν ἑαυτό του. Εἶχε τὰ χέρια χωμένα στὴ ζώνη τοῦ παντελονιοῦ κι ἔκανε νευρικές κινήσεις. Ἔτσι φαινόταν ὀλόκληρη καὶ μαζί μ' αὐτὴν ἓνα κομμάτι ἀπὸ πουκάμισο, γεμάτο μέ σχέδια. Τώρα πιά δὲν εἶχε καμιὰ ἔγνοια. Εἶχε πεῖ ὅλα του τὰ θάσανα, μποροῦσαν τώρα νὰ δοῦν καὶ τὰ λίγα κουρέλια πού εἶχε πάνω του κι ὕστερα νὰ τὸν πετάξουν ἔξω. Ὁ ὑπηρέτης κι ὁ Σούμπαλ τὰ δύο ἄκρα στὴν ἱεραρχία, θὰ φρόντιζαν νὰ τοῦ δείξουν αὐτὴ τὴν καλοσύνη. Ἔτσι ὁ Σούμπαλ θ' ἀποκοτοῦσε ἐπιτέλους τὴν ἡσυχία του καὶ δὲ θὰ ὅφτανε στὴν ἀπόγνωση, ὅπως εἶχε πεῖ ὁ ἀρχιταμίας. Ὁ καπετάνιος θὰ μίσθωνε μόνο ρουμάνους ἐργάτες, παντοῦ θὰ μιλοῦσαν ρουμάνικα κι ὅλα ἴσως νὰ πηγαιναν καλύτερα. Ἄλλος θερμαστής δὲ θὰ φλυαροῦσε ξανά στὸ κεντρικὸ ταμεῖο. Ὡστόσο θὰ διατηροῦσαν ἀπ' αὐτὸν κάποια καλὴ ἀνάμνηση, γιατί μέ τὴν τελευταία του φλυαρία εἶχε δώσει ἔμμεσα τὴν εὐκαιρία στὸ γερουσιαστή, ὅπως τ' ὁμολόγησε κι ὁ ἴδιος καθαρά, ν' ἀναγνωρίσει τὸν ἀνιψιό του. Ὁ ἀνιψιὸς του πάλι εἶχε προσπαθήσει νὰ τὸν βοηθήσει, σὰ νὰ τοῦ πρόσφερε προκαταβολικά τίς εὐχαριστίες του γιὰ τὴν ἀναγνώριση. Δὲ σκέφτηκε ὅμως ὁ θερμαστής καθόλου νὰ τοῦ ζητήσει καμιὰ χάρη. Ἄλλωστε ὅση ἐπιρροή κι ἂν εἶχε σὰν ἀνιψιὸς γερουσιαστή, δὲν ἦταν καὶ καπετάνιος· γιατί ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ καπετάνιου θὰ ἔπεφτε ὁ κακὸς λόγος. Μ' αὐτὲς τίς σκέψεις ὁ θερμαστής δὲν τόλμησε νὰ κοιτάξει πρὸς τὴ μεριά τοῦ Κάρλ. Κι ὅμως, μέσα στὸ ἐχθρικό τουτο δωμάτιο, δὲν ὑπῆρχε δυστυχῶς ἄλλο μέρος, ὅπου μποροῦσε ν' ἀναπαύσει τὴ ματιά του.

«Μὴν παρεξηγεῖς τὴν ὑπόθεση» εἶπε ὁ γερουσιαστής στὸν Κάρλ, «μπορεῖ ἴσως νὰ ᾖ ὑπόθεση δικαιοσύνης, μὴ λησμονεῖς ὅμως πὼς εἶναι καὶ ζήτημα πειθαρχίας. Καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο, μάλιστα τὸ δεύτερο, ὑπάρχουν στὴ δικαιοδοσία τοῦ καπετάνιου».

«Ἔτσι εἶναι» μουρμούρισε ὁ θερμαστής. Ὅσοι πρόσεξαν τὰ λόγια του καὶ κατάλαβαν, γέλασαν παραξενεμένοι.

«Ἐπειτα, ἔχουμε ἐνοχλήσει πολὺ τὸν καπετάνιο στὰ ὑπηρεσιακὰ του καθήκοντα, πού μέ τὴν ἀφιξη τοῦ πλοίου στὴ Νέα Ὑόρκη σίγουρα θὰ ἔχουν γίνεῖ περισσότερα. Εἶναι ὥρα πιά νὰ φύγουμε· μιὰ περιττὴ πέρα γιὰ πέρα ἀνάμιξή μας σὲ μιὰ τιποτένια διαφορά δυὸ μηχανικῶν, θὰ δημιουργοῦσε ἄδικα ζήτημα. Ἀλλωστε, ἀγαπητέ μου ἀνιψιέ, ξέρω πολὺ καλά τοὺς σκοποὺς σου καὶ γιαντὸ ἀκριβῶς ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σὲ πάρω ἀπὸ δῶ ὅσο τὸ δυνατό πιὸ γρήγορα».

«Θὰ πῶ νὰ ρίξουν ἄμέσως μιὰ θάρκα στὴ θάλασσα γιὰ σᾶς» εἶπε ὁ καπετάνιος, χωρὶς νὰ φέρει καμιὰ ἀντίρρηση στὰ λόγια τοῦ θείου, πράγμα πού ξάφνιασε τὸν Κάρλ· ἦταν ἀναμφίβολα κάτι σὰν αὐτοταπείνωση. Ὁ ἀρχιταμίας ἔτρεξε βιαστικά στὸ γραφεῖο κι ἔκανε γνωστή ἀπὸ τὸ τηλέφωνο τὴ διαταγὴ τοῦ καπετάνιου.

«Ὁ καιρὸς εἶναι τόσο λίγος» εἶπε μέσα του ὁ Κάρλ, «μά, ὥστόσο δὲ μπορῶ νὰ κάνω τίποτα χωρὶς νὰ τοὺς προσβάλω ὅλους. Ἐπειτα, πῶς θ' ἀφήσω τὸ θεῖο μου τὴ στιγμή πού μέ βρῆκε! Βέβαια, ὁ καπετάνιος εἶναι εὐγενικός, τίποτα ἄλλο ὅμως πέρα ἀπ' αὐτό. Ἡ εὐγένειά του πνίγεται στὴν πειθαρχία κι ὁ θεῖος μου μπῆκε καλὰ στὴ σκέψη του. Στὸν Σούμπαλ δὲ θέλω οὔτε λέξη νὰ πῶ· λυποῦμαι μάλιστα πού τοῦ ἔδωσα τὸ χέρι. Κι ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐδῶ μέσα εἶναι καθάρματα».

Καὶ συνεπαρμένος ἀπὸ τίς σκέψεις αὐτὲς προχώρησε μέ ἀργὰ βήματα στὸ θερμαστή, τοῦ ἔπιασε τὸ δεξιὸ χέρι, θγάζοντάς το ἀπὸ τὴ ζώνη, κι ἄρχισε νὰ τὸ παίζει μέσα στὸ δικό του.

«Μά, γιατί δὲ λές τίποτα;» ρώτησε. «Γιατί μένεις ἄπραχτος;»

Ὁ θερμαστής ζάρωσε μόνο τὸ μέτωπό του σὰ νὰ ζητοῦσε τίς κατάλληλες λέξεις πού ἤθελε νὰ ἐκφράσει κι ἔπειτα χαμήλωσε τὴ ματιά του στὸ χέρι τοῦ Κάρλ καὶ τὸ δικό του.

«Βέβαια, σ' ἄδίκησαν πολὺ, ὅσο κανέναν ἄλλο πάνω

στό πλοίο, τό ξέρω πολύ καλά». Κι ὁ Κάρλ συνέχιζε νά παίζει τά δάχτυλά του ἀνάμεσα στά δάχτυλα τοῦ θερμαστή· ἐκεῖνος κοίταζε ὅλο τριγύρω του μέ μάτια ἀστραφτερά, σά νά εἶχε θρεῖ μιά εὐτυχία πού γι' αὐτήν δέ μπορούσε κανένας νά πεῖ κακό λόγο.

«Πρέπει ὅμως νά υπερασπίσεις τόν ἑαυτό σου, νά πεις ναι ἢ ὄχι, ἀλλιώτικα οἱ ἄνθρωποι δέ θά μάθουν ποτέ τήν ἀλήθεια. Σέ παρακαλῶ, ὀρκίσου πώς θά μ' ἀκούσεις· ἐγώ δέ μπορῶ πιά νά σέ βοηθήσω, γιατί ἔχω λόγους σοβαροῦς». Κι ὁ Κάρλ ἄρχισε τώρα νά κλαίει, ἐνῶ φιλοῦσε τό χέρι τοῦ θερμαστή· πῆρε τό ξερό, σκασμένο χέρι του, πού ἦταν σχεδόν ἄψυχο, καί τό ἔφερε πάνω στό μάγουλό του σά νά 'ταν θησαυρός πού ἀναγκαζόταν νά τόν ἐγκαταλείψει. Μά, ὁ θεῖος γερουσιαστής θρισκόταν πιά κοντά του καί τόν τράβηξε μακριά μέ μαλακό τρόπο.

«Φαίνεται σά νά τοῦ 'κανε μάγια ὁ θερμαστής» εἶπε κοιτάζοντας μέ νόημα τόν καπετάνιο πάνω ἀπό τό κεφάλι τοῦ Κάρλ. «Ἐνιωθες ἐγκαταλειμμένος μέχρι νά θρεῖς τό θερμαστή, κοντά του αἰσθάνθηκες σιγουριά καί τώρα δείχνεις εὐγνωμοσύνη· φυσικά τοῦτο εἶναι ἀξιέπαινο· ὅμως, γιά χάρη μου παρακαλῶ, μή φτάνεις στά ἄκρα. Μάθε νά κρατᾷς τή θέση σου».

Ἐξω στήν πόρτα σηκώθηκε μεγάλος θόρυβος, ἀκούστηκαν φωνές· φαινόταν σά νά εἶχαν ρίξει κάποιον ἄγρια πάνω στήν πόρτα. Ἐνας ναύτης μπῆκε μέσα ξαναμμένος μέ μιά γυναικεία ποδιά στή μέση του. «Εἶναι κόσμος ἔξω» φώναξε κουνώντας γύρω γύρω τούς ἀγκῶνες του σά νά διέσχιζε πλῆθος. Ξαφνικά συνῆλθε, κι ὅπως ἔκανε νά χαιρετήσῃ τόν καπετάνιο σέ στάση προσοχῆς, τό βλέμμα του ἔπεσε πάνω στήν ποδιά του. Τήν τράβηξε γρήγορα καί τήν πέταξε στό πάτωμα φωνάζοντας. «Ἀνοησίες! Μοῦ δέσανε στή μέση μιά γυναικεία ποδιά». Ὑστερα χτύπησε κάτω τά τακούνια καί χαιρέτησε. Κάποιος ἔκανε νά γελάσει, μά ὁ καπετάνιος φώναξε αὐστηρά: «Εγώ τό λέω αὐτό εὐθυμῇ διάθεση. Ποιοί εἶναι ἔξω;» «Οἱ μάρτυρές μου» εἶπε ὁ Σούμπαλ προχωρώντας λίγα βήματα, «σᾶς παρακαλῶ νά τούς συγχωρέσετε γιά τή συμπεριφορά τους αὐτή. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ταξιδεύουν πολύ, γίνονται καμιά φορά σάν τρελοῖς».

«Φωνάζτε τους γρήγορά μέσα» πρόσταξε ὁ καπετάνιος· τήν ἴδια στιγμή στράφηκε στό γερουσιαστή κι εἶπε εὐγενικά, μά ὥστόσο λίγο ἀπότομα: «Ἀγαπητέ κύριε

γερουσιαστά, ἔχετε τήν καλοσύνη μαζί μέ τόν κύριο ἀνιψιό σας ν' ἀκολουθήσετε αὐτόν ἐδῶ τό ναῦτη πού περιμένει νά σᾶς ὀδηγήσῃ στή θάρκα; Εἶναι περιττό, κύριε γερουσιαστά, νά σᾶς πῶ πώς ἦταν μεγάλη τιμή καί χαρά γιά μένα νά σᾶς γνωρίσω προσωπικά. Εὐχομαι πολύ σύντομα νά 'χω τήν εὐκαιρία νά συνεχίσω τή συζήτηση γιά τόν ἀμερικανικό στόλο καί νά τή διακόψω, ὅπως σήμερα, πάλι μέ τόν ἴδιο εὐχάριστο τρόπο».

«Γιά τήν ὥρα μοῦ φτάνει ἓνας ἀνιψιός» εἶπε ὁ θεῖος χαμογελώντας. «Καί τώρα σᾶς εὐχαριστῶ θερμά γιά τήν καλοσύνη σας καί σᾶς ἀποχαιρετῶ. Δέν εἶναι φυσικά ἀπίθανο» —ἔσφιξε ἐγκάρδια πάνω του τόν Κάρλ— «νά βρεθοῦμε γιά περισσότερο χρόνο μαζί στό ἐπόμενο ταξίδι μας στήν Εὐρώπη».

«Θά χαρῶ πολύ» εἶπε ὁ καπετάνιος. Οἱ δυό κύριοι ἔσφιζαν τά χέρια τους, ὁ Κάρλ ὅμως μόλις πρόφτασε νά πεῖ λέξη καί χαιρέτησε βουβά μά θιαστικά, γιατί στό μεταξύ κάπου δεκαπέντε ἄνθρωποι πού ἦταν στήν ἐπίβλεψη τοῦ Σούμπαλ, μπαίνοντας μέσα ἄτακτα καί κάνοντας θόρυβο, ἔδειχναν πώς ἤθελαν νά μιλήσουν μέ τόν καπετάνιο. Μέ τήν ἄδεια τοῦ γερουσιαστή ὁ ναύτης πέρασε μπρός κι ἔκανε ἓνα ἄνοιγμα γιά νά περάσουν ἀνεμπόδιστοι ὁ γερουσιαστής καί ὁ Κάρλ ἀνάμεσα ἀπό ἓνα πλῆθος πού ἔκανε ὑποκλίσεις. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού φαίνονταν φυσικά καλόκαρδοι, ἔδειχναν πώς θεωροῦσαν τή διαφορά τοῦ Σούμπαλ καί τοῦ θερμαστή γιά ἓνα γελοῖο ἀστεῖο πού δέν ἄξιζε τόν κόπο ν' ἀσχοληθεῖ κι ὁ καπετάνιος. Ἀνάμεσα σ' αὐτούς ὁ Κάρλ ξεχώρισε καί τή Λίνε, τό κορίτσι τῆς κουζίνας, πού τοῦ ἔκλεισε χαμογελαστή τό μάτι δένοντας στή μέση τήν ποδιά της, γιατί ὁ ναύτης ἐκεῖνος εἶχε πετάξῃ στό πάτωμα τή δική της ποδιά.

Θεῖος κι ἀνιψιός ἀκολουθήσαν τόν ὀδηγό τους ἀφήνοντας τό γραφεῖο καί στρίβοντας σ' ἓνα μικρό διάδρομο πού τούς ἔφερε μέ μερικά βήματα σέ μιά πορτοῦλα· περνώντας τήν πορτοῦλα ἔφτασαν σέ μιά μικρή σκάλα πού τούς ἔφερνε κάτω στήν ἐτοιμῇ θάρκα. Οἱ ναῦτες στή θάρκα, μόλις πήδηξε μέσα ὁ ἀρχηγός, σηκώθηκαν μ' ἓνα πήδημα καί χαιρέτησαν. Ἐνῶ ἐτοιμαζόταν ὁ γερουσιαστής νά συμβουλέψῃ τόν Κάρλ νά προσέχει στό κατέβασμα, ἐκεῖνος ἀκόμα στό πρῶτο σκαλοπάτι ξέσπασε σέ δυνατά κλάματα. Ὁ γερουσιαστής ἔφερε τό δεξί του χέρι κάτω ἀπό τό πηγούνι τοῦ Κάρλ, τόν ἀγκάλια-

σε σφιχτά καί τόν χάιδεψε μέ τ' ἄριστερό. Ἔτσι κατέβηκαν σιγά σιγά τὰ σκαλοπάτια καί σφιχταγκαλιασμένοι μπῆκαν στή θάρκα. Ὁ γερουσιαστής ἀντίκρι του βρῆκε μιὰ καλή θέση γιά τόν Κάρλ. Σ' ἓνα νεῦμα τοῦ γερουσιαστή οἱ ναῦτες ἐτοιμάστηκαν κι ἄρχισαν τή δουλειά. Δέν εἶχαν κάνει ἀκόμα δυό μέτρα κι ὁ Κάρλ ξαφνικά εἶδε πῶς θρίσκονταν στή μεριά ἐκεῖνη, ὅπου ἐβλεπαν τὰ παράθυρα τῆς καμπίνας τοῦ ἀρχιταμιά. Καί τὰ τρία ἦταν πιασμένα ἀπό τοὺς μάρτυρες τοῦ Σούμπαλ πού κουνούσαν τὰ χέρια κι ἔκαναν νοήματα φιλικά· κι ὁ θεῖος ἀκόμα τοὺς εὐχαρίστησε κι ἓνας ναύτης τοὺς ἔστειλε ἓνα φιλί χωρίς νά σταματήσει νά κουνᾶ τὰ κουπιά. Στ' ἀλήθεια δέν ὑπῆρχε πιά ὁ θερμαστής! Ὁ Κάρλ κάρφωσε τὰ μάτια στό θεῖο του πού τὰ γόνατά του ἄγγιζαν τὰ δικά του, κι ἄρχισε ν' ἀναρωτιέται ἂν θά μπορέσει αὐτός νά ἀναπληρώσει τό κενό πού ἄφησε ὁ θερμαστής. Ὁ θεῖος δέ θέλησε νά τόν κοιτάξει κι ἔστρεψε τή ματιά του στά κύματα πού ἔκαναν τή θάρκα τοὺς νά χορεύει ἀπαλά.

Ὁ θεῖος

Στό σπίτι τοῦ θεῖου ὁ Κάρλ συνήθισε γρήγορα στή νέα ζωή. Κι ὁ θεῖος ὅμως μέ πρόθυμη εὐγένεια φρόντιζε γιά ὅ,τι εἶχε ἀνάγκη. Ἔτσι ὁ Κάρλ στά πρῶτα θήματα στήν ξενιτιά δέ διδάχτηκε ἀπό πικρές καί δύσκολες ἐμπειρίες.

Τό δωμάτιο τοῦ Κάρλ θρίσκοταν στό ἕκτο πάτωμα. Τά υπόλοιπα πέντε δωμάτια, ὅπως καί τρία ὑπόγεια, ἦταν πιασμένα ἀπό τήν ἐπιχείρηση τοῦ θεῖου. Τό φῶς πλούσιο ξεχυνόταν ἀπό τὰ δυό παράθυρα καί τή μπαλκονόπορτα μέσα στό δωμάτιο κι ἔκανε τόν Κάρλ νά μένει θαμπωμένος σάν ἐμπαινε κάθε πρωί ἐκεῖ μέσα ἀπό τό μικρό του ὑπνοδωμάτιο. Ποῦ θά μπορούσε νά βρεῖ στέγη, ἂν ἔβγαινε μόνος του στή χώρα σάν ἓνας μικρός καί φτωχός μετανάστης; Naί, ἴσως ὅπως κι ὁ θεῖος του πίστευε, γιατί γνώριζε καλά τοὺς νόμους γιά τή μετανάστευση, θ' ἀναγκάζονταν νά τόν γυρίσουν πίσω χωρίς νά τόν ἀφήσουν νά πατήσῃ τό πόδι του στήν Ἀμερική, γιατί δέ θ' ἐξέταζαν φυσικά τό γεγονός πῶς τώρα δά αὐτός δέν εἶχε πατρίδα. Δέ μπορούσε κανεὶς σέ τέτοια ζητήματα νά βρεῖ ἐδῶ συμπόνια· αὐτά πού εἶχε διαβάσει ὁ Κάρλ γιά τήν Ἀμερική ἔδιναν τήν ἐντύπωση πῶς εἶναι σωστά. Μόνο οἱ εὐτυχισμένοι φαίνονταν ἐδῶ νά χαίρονται πραγματικά τήν εὐτυχία τοὺς ἀνάμεσα στά ἀδιὰ-πορα πρόσωπα τῶν ἄλλων.

Ἐνα στενό μπαλκόνι ἔπαινε ὅλη τήν πρόσοψη τοῦ δωματίου. Στήν πατρίδα του τό μέρος αὐτό θά ἔταν ἡ πιό ψηλή κορυφή γιά νά δεῖ κανεὶς τριγύρω, ἐδῶ ὅμως δέν πρόσφερε τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἓνα δρόμο ὁλόισο, σάν τρεχάμενο χεῖμαρρο, πού προχωροῦσε ἀνάμεσα ἀπὸ δυό σειρές σπίτια, θαρρεῖς κομμένα μ' ἓνα τσεκούρι, κι ἔσθηνε μακριά, ὅπου ἐκεῖ στό βάθος ὑψώνονταν μέσα σέ θαμπή καταχνιά οἱ πελώριες φιγοῦρες μιᾶς Μητρόπολης. Πάνω σ' αὐτό τό δρόμο, πρωί καί βράδυ, μά καί

μέσα στά όνειρα τής νύχτας φούντωνε μιά πυρετώδης κίνηση· από ψηλά τήν αίσθανόταν κανείς σάν κάποιο άξεδιάλυτο μίγμα από μπερδεμένες ανθρώπινες μορφές και λογής λογής κινούμενα τροχοφόρα πού κάθε τόσο πύκνωναν μέ νέους χείμαρρους από κινούμενα σώματα· κι έτσι νόμιζες πώς όρμούσε ένα άλλο πιό άνακατεμένο μίγμα από θόρυβο, σκόνη και μυρωδιές. Κι όλο αυτό τό μπερδεμένο μίγμα τό άδραχνε και τό διαπερνούσε ένα φώς δυνατό πού διασκορπιζόταν, έφευγε μακριά και ξαναγύριζε μέ όρμη, όπως ακριβώς τά παράσερνε τό στριφογύρισμα όλων τών άντικειμένων. Και στό θολό μάτι του θεατή τό φώς εκεί ψηλά σχημάτιζε μιά κρυστάλλινη μάζα πού κάθε τόσο θρυμματιζόταν από μιά υπερκόσμια δύναμη.

Προσεχτικός όπως ήταν σ' όλα ο θεός συμβούλεψε τόν Κάρλ νά μήν καταπιαστεί γιά τήν ώρα μέ τίποτα σοβαρό. Φυσικά θά 'πρεπε όλα νά τά μελετήσει και νά τά εκτιμήσει, χωρίς όμως νά γίνει δοϋλος στό λαβύρινθο τών δυσκολιών. Οί πρώτες μέρες ενός ευρωπαϊού στην Άμερική είναι σά μιά γέννηση, έλεγε ο θεός, μά ωστόσο γιά νά μή φοβίσει χωρίς λόγο τόν Κάρλ τόνιζε πώς όταν έρχεται κανείς εδώ συνηθίζει πιό εύκολα, παρ' όταν έρχεται στον κόσμο από τό υπερέραν. "Επειτα, έπρεπε νά θάλει καλά στό μυαλό του πώς ή πρώτη κρίση θά στηριζόταν πάνω σέ άνίσχυρα πόδια, κι έτσι θά 'πρεπε νά τή δαμάζει γιά νά μήν του σκοτίζει τίς κατοπινές κρίσεις, πού μόνο μ' αυτές αργότερα θά συνέχιζε μ' επιτυχία τή ζωή του εδώ. Πρόσθετε επίσης πώς ήξερε πολλούς νεοφερμένους στην Άμερική, πού δέ συμμορφώνονταν μέ τίς σωστές αυτές κρίσεις κι έστεκαν μέρες δλόκληρες σάν «απολωλότε πρόβατα» κοιτάζοντας από ένα μπαλκόνι κάτω στό δρόμο. "Ετσι όμως χάνεται κανείς γιά καλά! "Η σιωπηλή αυτή ένατένιση σ' ένα δρόμο τής Νέας Υόρκης γεμάτο ζωή, ίσως είχε κάποιο καλό ή μπορούσε κανείς νά τή συστήσει σάν καλή διέξοδο σ' έναν πού έκανε ταξίδι άναψυχής, όχι όμως άνεπιφύλακτα. Γιά έναν ωστόσο πού έρχόταν εδώ γιά νά παλέψει στή ζωή, ήταν πέρα γιά πέρα καταστροφή. "Ίσως ή λέξη τούτη νά 'ταν αϋστηρή, θά μπορούσε όμως κανείς νά τή μεταχειριστεί άφοβα γιά τήν περίπτωση του Κάρλ. Και στ' αλήθεια ο θεός, σάν έρχόταν νά δει τόν Κάρλ, όλο κι όλο μιά φορά τή μέρα και σέ ακαθόριστη ώρα, έκανε νευρικούς μορφασμούς όταν τόν

έβλεπε νά ρεμβάζει στό μπαλκόνι. "Ο Κάρλ σιγά σιγά τό μυρίστηκε και παραιτήθηκε όσο μπορούσε από τήν ευχαρίστηση αυτή νά κάθεται στό μπαλκόνι.

"Άλλωστε δέν ήταν ο ρεμβασμός αυτός ή μόνη του διασκέδαση. Στό δωμάτιό του βρισκόταν ένα από τά καλύτερα άμερικάνικα γραφεία· χρόνια τώρα ο πατέρας του έπιθυμούσε πολύ νά 'χει ένα τέτοιο γραφείο κι έψαχνε στά ξεπουλήματα ν' αγοράσει κανένα μέ φτηνή τιμή, χωρίς όμως νά μπορέσει νά τ' αποκτήσει μέ τά περιορισμένα οικονομικά του μέσα. Φυσικά, τό γραφείο αυτό δέ μπορούσε κανείς νά τό συγκρίνει μ' εκείνα τά δήθεν άμερικάνικα πού πουλουν στίς ευρωπαϊκές αγορές γιά ξεπούλημα. Στην πάνω μεριά, λόγου χάρη, είχε εκατό χωρίσματα σέ ποικίλα σχήματα· κι ο πρόεδρος ακόμα τής Ένωσης θά μπορούσε νά βρεί γιά τό κάθε έγγραφο τήν κατάλληλη θέση. "Επειτα, στό πλάι υπήρχε ένα ρυθμιστικό μηχανήμα κι όταν γύριζε κανείς μιά μανιθέλα είχε μπροστά του τά χωρίσματα σέ ποικίλες θέσεις και διαφορετικές διαστάσεις, όπως τά ήθελε κι όπως του χρειάζονταν. Λεπτά τοιχώματα δεξιά κι αριστερά έπεφταν άργά και γίνονταν βάση ή κάλυμμα στά καινούργια χωρίσματα. Μ' ένα γύρισμα άλλαζε άμέσως όψη ή πάνω μεριά του γραφείου κι όλα ρυθμιζονταν ανάλογα μέ τήν κίνηση πού ήθελε κανείς νά κάνει, άργά ή μέ τρελή ταχύτητα. Μιά νέα εφεύρεση βρισκόταν μπροστά του, μά ωστόσο ή θύμηση του Κάρλ έβλεπε ζωηρά τίς φάτνες στην πανηγυρική γιορτή γιά τή Γέννηση του Χριστού στον τόπο του, πού τίς έδειχναν στά κατάπληκτα μάτια τών παιδιών. Κι ο Κάρλ είχε σταθεί πολλές φορές μπροστά σ' αυτές, τυλιγμένος μέσα στά χειμωνιάτικα ρούχα, κι έβρισκε κάθε φορά τή συσχέτιση κάθε στροφής του έλάσματος, πού κάποιος γέρος τό γύριζε, μ' ό,τι παρουσιαζόταν πάνω στή σκηνή· ή κοφή κίνηση τών Τριών Μάγων προς τή μπροστινή μεριά, τό ψήλωμα του άστραφτερού άστεριού ή ή ταπεινή ζωή μέσα στό θεϊκό στάβλο. Κι είχε πάντα τήν εντύπωση πώς ή μητέρα του, όρθια πίσω του, δέν έβλεπε μέ προσοχή ό,τι γινόταν. Τήν έσερνε κοντά του μέχρι νά τή νιώσει κολλημένη στή ράχη του κι άρχιζε μέ ξεφωνητά νά τής δείχνει μερικά θεάματα πού μπορούσαν νά ξεγελάσουν τήν προσοχή και νά μή γίνουν φανερά· ένα λαγουδάκι, λόγου χάρη, πού πότε εκεί μπροστά στό γρασίδι έπαιζε προκλητικό και πότε ήταν έτοιμο νά τό

σκάσει τρέχοντας. Ἡ μητέρα του χάνοντας τήν ὑπομονή τοῦ ἔκλεινε μέ τό χέρι τό στόμα κι αὐτός ἄφηνε τή σκέψη του νά πετᾷ ἄλλοῦ. Φυσικά, τό γραφεῖο δέν ἦταν μόνο ἔτσι φτιαγμένο, ὥστε νά σοῦ θυμίζει μόνο τέτοια πράγματα, μά ὥστόσο στήν ἱστορία τῶν ἐφευρέσεων βρίσκει κανεῖς σίγουρα σχέσεις τό ἴδιο σκοτεινές ὅπως οὔτις ἀναμνήσεις τοῦ Κάρλ. Ἀντίθετα μέ τόν Κάρλ, ὁ θεῖος δέν ἔδειχνε καμιά εὐχαρίστηση γιά τό γραφεῖο τοῦτο· ἤθελε ν' ἀγοράσει ἕνα συνηθισμένο γραφεῖο, μά ὅμως τώρα πιά ὅλα τά γραφεῖα εἶχαν αὐτά τά ἐξαρτήματα, πού εἶχαν ἐπιπλέον καί τό πλεονέκτημα νά ἐφαρμόζουν καί σ' ὅλα τά παλιά χωρίς πολλά ἔξοδα. Φυσικά, ὁ θεῖος δέν ξέχασε νά συμβουλέψει τόν Κάρλ νά μή μεταχειρίζεται συχνά ἢ καί καθόλου ἐκεῖνο τό μηχανήμα. Γιά νά τοῦ ἐντυπώσει καλά τή συμβουλή ἰσχυρίστηκε πώς ὁ μηχανισμός ἦταν λεπτό πρᾶγμα, μπορούσε εὐκολά νά σπάσει κι ἡ ἐπισκευή του κόστιζε πολύ. Δέν ἦταν καί τόσο δύσκολο νά καταλάβεις πώς ὅλα αὐτά δέν ἦταν τίποτα ἄλλο παρά δικαιολογίες, ἂν κι ἦταν ἀλήθεια πώς ἦταν πολύ εὐκόλο νά κλειδώσει κανεῖς τό σύστημα λειτουργίας του, μολονότι ὁ θεῖος δέν τό ἔκανε.

Τίς πρῶτες μέρες πού ὁ Κάρλ κι ὁ θεῖος κουβέντιαζαν πío συχνά, εἶπε στό θεῖο του πώς στό σπίτι ἔπαιζε πιάνο, λίγο βέβαια, μά μέ πολλή εὐχαρίστηση· εἶχε τή γνώμη πώς θά μπορούσε νά τά καταφέρει μέ τίς λίγες γνώσεις πού τοῦ εἶχε δώσει ἡ μητέρα του. Ὁ Κάρλ εἶχε συνειδησῇ πώς ἡ διήγηση τούτη εἶχε σύγχρονα τό νόημα μιᾶς παράκλησης γιά ἕνα πιάνο· φυσικά εἶχε προσέξει κιόλας γύρω του καί διαπίστωσε πώς ὁ θεῖος του δέν εἶχε ἀνάγκη γιά οἰκονομίες. Ἡ παράκλησή του ὁμῶς δέν ἱκανοποιήθηκε ἀμέσως. Ὡστόσο, ὕστερα ἀπό ὀχτῶ μέρες ὁ θεῖος τοῦ εἶπε, σά νά ἤθελε νά τοῦ ἐξομολογηθεῖ κάτι ἄθελα, πώς τό πιάνο ἦταν κάτω κι ἂν ἤθελε μπορούσε νά μεριμνήσει γιά τή μεταφορά του. Σίγουρα αὐτό ἦταν μιᾶ εὐκόλη δουλειά καί μάλιστα δέ συγκρινόταν μέ μιᾶ συννηθισμένη μεταφορά, γιατί τό σπίτι εἶχε εἰδικό ἀνελκυστήρα γιά ἐπιπλα πού χωροῦσε μιᾶ χαρά ὁλόκληρο φορτηγό ἀπό πράγματα· μέ τόν ἀνελκυστήρα λοιπόν αὐτό, μεταφέρθηκε τό πιάνο πάνω στό δωμάτιο τοῦ Κάρλ. Κι αὐτός βέβαια μπορούσε νά σταθεῖ δίπλα στό πιάνο μαζί μέ τούς ἀχθοφόρους, ἀλλ' ὅμως μιᾶ κι ἦταν ἐκεῖ δίπλα λεύτερος ἕνας συνηθισμέ-

νος ἀνελκυστήρας μπήκε σ' αὐτόν καί μ' ἕνα μοχλό κρατοῦσε σέ κίνηση στό ἴδιο ὕψος καί τούς δύο ἀνελκυστήρες· μέσα ἀπ' τίς γυάλινες πόρτες ἔβλεπε τό ὄμορφο ἐκεῖνο ὄργανο πού τώρα ἦταν δικό του. Σάν ἔπαιξε τίς πρῶτες νότες μέσα στό δωμάτιο, ἔνιωθε τρελή χαρά κι ἄντι νά συνεχίσει πετάχτηκε ὀρθιος, ἔκανε λίγα βήματα πίσω καί μέ τά χέρια στούς γοφούς θαύμαζε τό πιάνο. Ἐπίσης ἡ ἀκουστική στό δωμάτιο ἦταν ἐξαιρετική κι εἶχε διαλύσει τή μικρή ἀδιαθεσία πού προερχόταν ἀπό τό σιδερένιο ἐκεῖνο σπίτι. Στ' ἀλήθεια, ὅσο κι ἂν ἔδειχνε τό σπίτι ἐξωτερικά σιδερένιο, μέσα στό δωμάτιο τίποτα δέν ἔδειχνε ἀπό τή σιδερένια του κατασκευή καί κανένας δέ μπορούσε νά παρατηρήσει τό παραμικρό στήν τοποθέτηση τῶν ἐπίπλων πού ἐνοχλοῦσε τήν ἀπόλυτη ζεστασιά τοῦ δωματίου. Στήν ἀρχή ὁ Κάρλ ἔλπιζε πολλά ἀπό τό πιάνο του κι εἶχε μάλιστα τήν αἰσιοδοξία νά θεωρεῖ, τουλάχιστο προτοῦ ἀποκοιμηθεῖ, πώς ἦταν δυνατό νά ἐπηρεάσει ἄμεσα μέ τή μουσική του τόν τρόπο ζωῆς στήν Ἀμερική. Κι ἔνιωθε πολύ παράξενα, ὅταν μπροστά στά ἀνοιχτά παράθυρα καί τόν ἀπλωμένο θόρυβο τοῦ δρόμου ἔπαιξε ἕνα παλιό στρατιωτικό τραγούδι ἀπό τήν πατρίδα του, πού τραγουδοῦν οἱ στρατιῶτες τό βραδάκι ὁ ἕνας στόν ἄλλο ἀπό παράθυρο σέ παράθυρο, ἀκουμπισμένοι στά παράθυρα τοῦ στρατώνα καί μέ τή ματιᾶ στήν πλατεία· κι ὕστερα βύθιζε τή ματιᾶ του στό δρόμο πού ἦταν ἴδιος πάντα ἐκτός ἀπό ἕνα μικρό κομμάτι ἀπό μιᾶ μεγάλη κυκλική κίνηση πού δέ μπορούσε κανεῖς νά τήν προσδιορίσει χωρίς νά ξέρει ὅλες τίς δυνάμεις πού ἐνεργοῦσαν σ' ἐκεῖνο τόν κύκλο. Ὁ θεῖος ἔδειχνε ὑπομονή καί δέν ἔλεγε τίποτα γιά τό πιάνο καί, παρόλο πού τοῦ ἔλεγε νά παίξει, σπάνια ἱκανοποιοῦσε τήν ἐπιθυμία του αὐτή. Κι ἦταν ἐπίσης σωστό πώς ὁ θεῖος τοῦ εἶχε φέρεи καί νότες ἀπό ἀμερικάνικα θούρια καί τόν ἐθνικό ὕμνο, φυσικά· μά ὥστόσο δέν ἦταν βέβαιος κανεῖς πώς ἀπό τήν ἀγάπη του γιά τή μουσική καί μόνο ρώτησε μιᾶ μέρα τόν Κάρλ, χωρίς βέβαια νά κάνει ἄστεϊο, ἂν ἐπιθυμοῦσε νά μάθει θιολί ἢ κυνηγετικό αὐλό.

Φυσικά ἡ ἐκμάθηση τῶν ἀγγλικῶν ἦταν ἡ πρώτη καί κύρια φροντίδα τοῦ Κάρλ. Στίς ἑφτά ἡ ὥρα κάθε πρωί ἕνας καθηγητής τῆς Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς ἔμπαινε στό δωμάτιο τοῦ Κάρλ, ὅπου τόν ἔβρισκε κιόλας καθισμένο στό γραφεῖο καί θυθισμένο στά τετράδιά του ἢ νά κόβει

βόλτες μέσα στο δωμάτιο απαγγέλλοντας τό μάθημα. Ὁ Κάρλ γνώριζε καλά πώς χρειαζόταν πολύ μεγάλος ζήλος γιά νά κάνει τή γλώσσα αὐτή κτῆμα του, κι ἔπειτα πώς τοῦ δινόταν μιὰ καλή εὐκαιρία γιά νά προσφέρει στό θεῖο του σπάνια χαρά, δείχνοντας γρήγορη πρόοδο στήν ἐκμάθηση τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας. Καί σ' ἀλήθεια, ἐνῶ πρῶτα, σά μιλοῦσε μέ τό θεῖο του, μπορούσε ὅλο κι ὅλο νά πεί μιὰ καλημέρα ἢ ἓνα ἀντίο, γρήγορα ἦταν σέ θέση νά λέει μεγάλες φράσεις, πράγμα πού τούς ἐπέτρεψε ν' ἀρχίσουν νά μιλοῦν πιά ἐμπιστευτικά. Τό πρῶτο ἀμερικάνικο ποίημα, μιὰ περιγραφή πυρκαγιᾶς, ὁ Κάρλ τό ἀπάγγειλε μιὰ βραδιά μέ τέτοιο τρόπο πού ἔκανε σ' αὐτόν μεγάλη ἐντύπωση, ὥστε σοβάρεψε τρομερά. Κι οἱ δύο ἔστεκαν στό δωμάτιο τοῦ Κάρλ, κοντά στό παράθυρο. Ὁ θεῖος κοίταζε ἔξω, ὅπου μόλις εἶχε σβήσει τό ἀντιφέγγισμα τ' οὐρανοῦ· συνεπαρμένος ἀπό τούς στίχους χτυποῦσε ἀργά καί ρυθμικά τά χέρια του τή στιγμή πού ὁ Κάρλ, ὄρθιος δίπλα του, μέ μάτια προσηλωμένα, ἐρμήνευε ἀπό μέσα του τό δύσκολο ποίημα.

Ὅσο πιά καλά πήγαινε στά ἀγγλικά ὁ Κάρλ, τόσο πιά πολύ μεγάλωνε κι ἡ ὄρεξη τοῦ θεῖου νά τόν παίρνει στίς παρέες του. Ὅμως σέ κάθε τέτοια περίσταση φρόντιζε γιά κάθε ἐνδεχόμενο νά βρίσκεται δίπλα στόν Κάρλ κι ὁ καθηγητής τῶν ἀγγλικῶν. Ὁ πρῶτος φίλος πού γνώρισε ὁ Κάρλ ἓνα πρῶτο ἦταν ἓνας λεπτός νέος, πολύ λυγερός, πού ὁ θεῖος τόν κουβάλησε στό δωμάτιό του μέ θερμές συστάσεις. Ἦταν πολύ φανερό πώς ἦταν ἓνας ἀπό τούς πολλούς γιούς ἐκατομμυριούχων πού οἱ γονεῖς τους θεωροῦν σάν ἀποτυχημένους κι ἡ ζωή τους εἶναι τόσο περίεργη, πού ἓνας συνηθισμένος ἄνθρωπος δέ θά μπορούσε νά τή ζήσει οὔτε μιὰ μέρα χωρίς νά κινδυνέψει. Σά νά τό 'ξερε αὐτό ὁ Κάρλ ἢ μπορούσε εὐκολα νά τό μαντέψει κι ἄφησε πάνω στά χεῖλη του καί μέσα στή ματιά του ν' ἀπλωθεῖ ἓνα πλούσιο χαμόγελο εὐτυχίας πού ἔδινε τήν ἐντύπωση πώς ἀπευθυνόταν ταυτόχρονα στόν ἑαυτό του, στόν ἀπέναντί του καί σ' ὅλο τόν κόσμο.

Μέ τό νεαρό κύριο Μάκ —ὅπως ἦταν τ' ὄνομά του— κανόνισαν μέ τήν ἀπεριόριστη συγκατάθεση τοῦ θεῖου νά κάνουν μαζί ἵππασία τό πρωί εἴτε στή σχολή εἴτε στό ὑπαιθρο. Στήν ἀρχή ὁ Κάρλ δίστασε νά δεχτεῖ, γιατί ποτέ στή ζωή του δέν εἶχε ἀνεβεῖ σέ ἄλλογο καί θά

ἦταν προτιμότερο νά κάνει πρῶτα μερικές ἀσκήσεις· ὥστόσο μπροστά στήν ἐπιμονή τοῦ θεῖου του καί τοῦ Μάκ, πού τοῦ ἔλεγαν πώς ἡ ἵππασία εἶναι μιὰ ὁμορφη καί ὑγιεινή διασκέδαση, πολύ ἀπλή, χωρίς νά ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερη τέχνη, συγκατένευσε τελικά. Φυσικά, τώρα ἔπρεπε νά σηκώνεται κάθε πρωί στίς πέντε καί μισή, πράγμα πού δέν τό ἔκανε χωρίς κόπο, γιατί ἐδῶ στήν Ἀμερική τόν ἔπιανε μιὰ ὑπνηλία, ἴσως θέβαια γιά τό λόγο πώς ὁλόκληρη ἡμέρα ἦταν κουραστική μέ τό νά προσέχει ἐδῶ κι ἐκεῖ. Μόλις ὅμως ἐπαιρνε τό μπάνιο του, ἐνιωθε φρέσκος. Τό ντους ἀπλωνόταν πάνω ἀπ' ὁλόκληρη τή μπανιέρα —φυσικά ποιός συμμαθητής του στήν πατρίδα, ὅσο καί νά 'ταν πλούσιος, εἶχε τέτοιο ντους καί μάλιστα δικό του;— κι ὁ Κάρλ ξάπλωνε ἄνετα γιατί σ' αὐτή τή μπανιέρα μπορούσε κανεῖς ν' ἀπλώσει καί τά χέρια του κι ἄφηνε νά πέφτει πάνω του σά χεῖμαρρος τό νερό, χλιαρό, ἱεστό, ξανά χλιαρό κι ὕστερα πολύ κρύο. Ἔτσι ἔλουζε ὅλο του τό κορμί ἢ ἐδῶ κι ἐκεῖ κατὰ τήν ὄρεξή του. Ξαπλωμένος ἐκεῖ πέρα, σά νά 'ταν βυθισμένος σέ ἀπολαυστικό ὕπνο πού διακοῦσε ἀκόμα, ἐνιωθε μεγάλη χαρά ἀφήνοντας νά σωρεύονται πάνω στά κλειστά βλέφαρά του σιγά σιγά ὅλες οἱ τελευταῖες σταλαματιές κι ἀνοίγοντας τά μάτια ὕστερα νά τίς ἀφήνει νά κυλοῦνε πάνω στό πρόσωπό του.

Στή σχολή ἵππασίας, ὅπου τόν περίμενε ὁ καθηγητής τῶν ἀγγλικῶν, τόν πήγαινε τό πολυτελέστατο αὐτοκίνητο τοῦ θεῖου, ἐνῶ ὁ Μάκ χωρίς ἐξαίρεση ἀργοῦσε κάθε πρωί. Ἀλλωστε αὐτό δέν τόν στενοχωροῦσε, γιατί ἡ ἀληθινή καί ζωντανή ἵππασία ἀρχίζει μόνο μ' αὐτόν. Μήπως δέ συνέρχονταν τ' ἄλογα ἀπό τόν ὕπνο· μόλις τόν ἐβλεπαν κι ἀνασηκωνόνταν στά δύο πόδια; Δέν ἔστριβε τό μαστίγιο πιά δυνατά μέσα σ' ὅλο τό χῶρο καί δέ γέμιζαν οἱ διάδρομοι γύρω γύρω ἀπό θεατές, φύλακες, μαθητές κι ὅποιον ἄλλο ἐπιθυμοῦσε; Ὅστόσο ὁ Κάρλ χρησιμοποιοῦσε αὐτή τήν ὥρα γιά νά ἐξασκηθεῖ λίγο στήν ἵππασία, ἂν καί δέν ἔκανε παρά τίς πρῶτες καί πιά ἀπλές ἀσκήσεις. Κάποιος ἄνθρωπος ἐκεῖ, πολύ ψηλός, πού μπορούσε λίγο ν' ἀπλώσει τό χέρι του καί νά φτάσει τή ράχη τοῦ πιά ψηλοῦ ἀλόγου, τοῦ ἔδινε ὁδηγίες πού διακοῦσαν σχεδόν ἓνα τέταρτο. Δέν παρουσίαζε ὅμως ὁ Κάρλ μεγάλη βελτίωση κι ἔβρισκε τήν εὐκαιρία νά μαθαίνει ἀγγλικές φράσεις πού ἤθελαν νά ἐκφράσουν διαμαρτυρία καί παράπονο· μέ κομμένη

τήν ανάσα πάντα στό μάθημα παραπονιόταν στόν καθηγητή τῶν ἀγγλικῶν πού ἀκουμπούσε ἀποχαυνωμένος πάνω σ' ἓνα θυρόφυλλο. Κάθε ἀποθάρρυνση ὅμως διαλυόταν μόλις ἐρχόταν ὁ Μάκ. Ἐδιώχναν τό μακρόχειρο δάσκαλο καί σέ λίγο μέσα στή θαμπή αἰθουσα δέν ἀκουγε κανεῖς τίποτα ἄλλο παρά τά πέταλα τοῦ ἀλόγου καί δέν ἔβλεπε παρά μόνο τό σηκωμένο χέρι τοῦ Μάκ πού ἔδινε ὁδηγίες στόν Κάρλ. Ὑστερα ἀπό μισή ὥρα γεμάτη διασκέδαση πού κυλοῦσε σά νά 'ταν ὄνειρο, σταματοῦσαν. Ὁ Μάκ τότε μέ μεγάλη βιασύνη χαιρετοῦσε τόν Κάρλ, τοῦ χτυποῦσε ἐλαφρά τό μάγουλο σά νά 'θελε νά ἐκφράσει ἰδιαίτερα τήν ἱκανοποίηση γιά τήν ἵππασία τοῦ Κάρλ καί χωρίς νά τόν περιμένει χανόταν στήν πόρτα. Ὁ Κάρλ ἔπαιρνε τόν καθηγητή τῶν ἀγγλικῶν στό αὐτοκίνητο κι ἀπό κοφτούς δρόμους, γιά νά μή σπαταλοῦν πολύ χρόνο, πήγαιναν στό σπίτι τοῦ θεῖου γιά τό μάθημα τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας, χωρίς νά διασχίζουν τούς μεγάλους δρόμους μέ τό πολύ πλήθος. Αὐτό δέν κράτησε γιά πολύ, γιατί ὁ Κάρλ ἐνίωθε τύψεις νά ταλαιπωρεῖ τόν κουρασμένο αὐτό καθηγητή χωρίς λόγο, ἀφοῦ μέ τόν Μάκ ἡ συνεννόηση ἦταν πολύ ἀπλό πράγμα, καί παρακάλεσε τό θεῖο του ν' ἀπαλλάξει τόν καθηγητή ἀπ' αὐτό τό χρέος. Ὑστερα ἀπό κάποια σκέψη ὁ θεῖος ὑποχώρησε στήν παράκληση αὐτή τοῦ Κάρλ.

Πέρασε σχετικά πολὺς καιρός προτοῦ ὁ θεῖος ἐπιτρέψει στόν Κάρλ νά ρίξει μιά ματιά στίς ἐπιχειρήσεις του, ἂν καί τό ζήτησε πολὺ συχνά ἐπίμονα. Οἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ θεῖου ἦταν ἓνα εἶδος ἀπό ἀντιπροσωπεῖς κι ἀποστολές· ὅσο μπορούσε νά ξέρει, τέτοιες ἐπιχειρήσεις δέν ὑπῆρχαν στήν Εὐρώπη. Ἦταν μεσιτικό ἐμπόριο, ὄχι ὅμως ἀνάμεσα στόν παραγωγό καί τόν καταναλωτή ἢ τόν ἐμπορο, ἀλλά προμήθευε ἐμπορεύματα καί πρῶτες ὕλες στά μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα. Ἦταν λοιπόν μιά τεράστια ἐπιχείρηση μέ ἀγορές, ἀποθηκεύσεις, μεταφορές καί πωλήσεις πού ἀπαιτοῦσε νά βρίσκεται διαρκῶς σέ ἄμεση τηλεγραφική καί τηλεφωνική ἐπικοινωνία μέ τούς πελάτες. Ἡ αἰθουσα μέ τόν τηλεγράφο ἦταν μεγαλύτερη ἀπό τό τηλεγραφεῖο στήν πατρίδα του πού τό εἶχε κάποτε διασχίσει κοντά σ' ἓνα συμμαθητή του, γνώριμο στούς ταχυδρομικούς. Στήν τηλεφωνική αἰθουσα ὅπου καί νά ἔριχνε κανεῖς τό βλέμμα ἔβλεπε πόρτες τηλεφωνικῶν θαλάμων πού ἀνοιγόκλει-

ναν καί τά κουδουνίσματα μπορούσαν νά τρελάνουν ἄνθρωπο. Μιά μέρα, ὁ θεῖος ἀνοιξε τήν πόρτα ἑνός θαλάμου κι ὁ Κάρλ εἶδε ἓναν ὑπάλληλο, πού δέν ἔδωσε προσοχή στό ἀνοιγμα τῆς πόρτας, νά κάθεται σ' ἓνα πολὺ φωτισμένο μέρος, νά 'χει τό κεφάλι μέσα σέ μιά ἀτσάλινη μάσκα πού χρησίμευε νά κρατᾷ τ' ἀκουστικά κολλημένα στ' ἄφτιά του. Τό δεξί του χέρι ἦταν στερεωμένο πάνω σ' ἓνα τραπεζάκι· νόμιζε κανεῖς πῶς ἦταν περίεργα πολὺ θαρὺ καί μόνο τά δάχτυλα πού κρατοῦσαν τό μολύβι κινοῦνταν γρήγορα καί ρυθμικά μ' ἓναν ἀσυνήθιστο τρόπο. Τά λόγια του στό τηλέφωνο ἦταν σύντομα καί ξερά· ἔδειχνε πῶς ἤθελε νά διαφωνήσει μέ τόν ὁμιλητή του, ἢ νά τοῦ ζητήσει κάποια ἐξήγηση, μά ὅμως πρὶν νά τά κάνει ὅλα αὐτά χαμήλωνε τά μάτια κι ἐνῶ ἀκουγε κάτι ἄρχιζε νά σημειώνει. Ἀλλωστε δέν ἔπρεπε καί πολὺ νά μιλᾷ, ὅπως ἐξήγησε ὁ θεῖος στόν Κάρλ, γιατί τίς παραγγελίες πού ἔπαιρνε ἐκείνη τῇ στιγμή τίς ἔπαιρναν ταυτόχρονα κι ἄλλοι δύο ὑπάλληλοι γιά νά τίς συγκρίνουν κατόπιν κι ἔτσι ν' ἀποφύγουν τά λάθη. Σάν ἔθβαιναν ἔξω ὁ θεῖος κι ὁ Κάρλ, γλίστρησε μέσα σά σκιά ἓνας ἐξασκούμενος καί ξαναβγήκε μ' ἓνα γραμμένο χαρτί στό χέρι. Σ' ὅλη τήν αἰθουσα ὑπῆρχε ἓνας ὀργασμός ἀπό πηγαινέλα. Κανένας πιά δέ χαιρετοῦσε, ὁ χαιρετισμός εἶχε καταργηθεῖ. Ὁ ἓνας κατευθυνόταν πάνω στόν ἄλλο κι ἔριχνε μιά ματιά κάτω, γιά νά βρεῖ μέρος νά προσπεράσει πρὸς γρήγορα ἢ στά κλεφτά, ἔβλεπε λέξεις κι ἀριθμούς ἀπό τά χαρτιά του πού κρατοῦσε κι ἀνέμιζαν καθὼς βηματίζε βιαστικά.

«Στ' ἀλήθεια, ἔκανες μεγάλη ἐπιχείρηση» εἶπε μιά μέρα ὁ Κάρλ περνώντας ἓναν ἀπό τούς διαδρόμους πού ἦταν γεμάτοι κίνηση· «θά χρειάζόσουν πολλές μέρες γιά νά τῇ δεῖς, ἀκόμα κι ἂν ἤθελες μόνο νά ρίξεις μιά ματιά σέ κάθε τμήμα».

«Καί πρέπει νά ξέρεις πῶς μόνος μου τά δημιουργήσα ἐδῶ καί τριάντα χρόνια. Τότε εἶχα ἓνα μικρό μαγαζάκι στό λιμάνι, κι ἂν εἶχα νά παραλάβω ξεφορτωμένα πέντε κιβώτια τῇ μέρα, ἦταν γιά μέσα μεγάλο πράγμα καί γύριζα στό σπίτι περήφανος. Σήμερα ἔχω μεγάλες ἀποθήκες στό λιμάνι, τρίτες στή σειρά, καί στό παλιό μου μαγαζάκι τρῶνε κι ἀφήνουν τά συνεργά τους οἱ ἀχθοφόροι ἀπό τό ἐξηκοστό πέμπτο τμήμα».

«Αὐτό μοιάζει μέ θαῦμα» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Ὅλα ἐδῶ πέρα ἐξελίσσονται μέ γοργό ρυθμό» εἶπε ὁ

θεῖος κόβοντας τή συζήτηση.

Μιά μέρα, λίγο πρὶν τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ, τὴ στιγμή πού ὁ Κάρλ σκεφτόταν νά καθίσει στό τραπέζι μόνος ὅπως γινόταν πάντα, ἦρθε ὁ θεῖος του καὶ τόν παρακάλεσε νά βάλει τὸ ἐπίσημο κοστούμι γιὰ νά φᾶνε στὴν τραπεζαρία μέ δυό φίλους του επιχειρηματίες. Τὴν ὥρα πού ὁ Κάρλ στό δωμάτιο δίπλα ἄλλαξε ροῦχα, ὁ θεῖος του κάθισε στό γραφεῖο κι ἄρχισε νά μελετᾷ τὸ ἀγγλικό θέμα πού μόλις εἶχε τελειώσει ὁ Κάρλ. Κατόπι χτύπησε τὸ χέρι στό τραπέζι καὶ φώναξε δυνατά: «Μά εἶναι ἔξοχο!» Χωρὶς ἀμφιβολία ὁ Κάρλ ντύθηκε πολὺ πιό ἄνετα μόλις ἄκουσε τοῦτο τὸν ἐπαινο, ἂν κι ἦταν πιά τώρα σίγουρος γιὰ τίς γνώσεις τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας.

Στὴν τραπεζαρία τοῦ θεῖου, πού τὴ θυμόταν ἀπὸ τὴν πρώτη θραδιά τοῦ ἐρχομοῦ του, σηκώθηκαν δυό ψηλοὶ χοντρόσωμοι κύριοι καὶ τόν χαιρέτησαν· ὁ ἓνας ἦταν ὁ κύριος Γκρήν κι ὁ ἄλλος κάποιος Πόλουντερ, ὅπως διαπίστωσε ἀργότερα στίς συζητήσεις στό τραπέζι, γιατί ὁ θεῖος πάντα γιὰ ὁποιοδήποτε φίλο του πετοῦσε μόνο κάτι μασημένες κουβέντες, ἀφήνοντας ἔτσι στὸν Κάρλ νά βρεῖ ὅ,τι ὠφέλιμο κι ἐνδιαφέρον εἶχε ὁ καθένας τους. Ἀφοῦ συζήτησαν σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ φαγητοῦ γιὰ ἐμπορικές ὑποθέσεις, πράγμα πού ἦταν μιὰ καλὴ εὐκαιρία γιὰ τὸν Κάρλ νά ἐξοικειωθεῖ καὶ μέ τὴν ἐμπορικὴ ὁρολογία, ἀφήνοντας τὸν Κάρλ σιωπηλό, νά 'χει σὰ μόνη ἀσχολία τὸ φαγητό, ὅπως ἔκαναν γιὰ ἓνα παιδί πού πρέπει πρῶτα ἀπ' ὅλα νά χορτάσει, ἔσκυψε σέ λίγο ὁ κύριος Γκρήν καὶ μέ φανερὴ προσπάθεια ν' ἀρθρώσει ὅσο μπορεῖ πιό καθαρά τ' ἀγγλικά, τὸν ρώτησε ποιές ἦταν γενικά οἱ πρῶτες του ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ. Ὁ Κάρλ, ἐνῶ ἔριχνε κάθε τόσο πλάγιες ματιές στό θεῖο του, ἀπάντησε μέσα σέ νεκρικὴ σιωπὴ μέ ἀρκετὲς λεπτομέρειες καὶ προσπάθησε, γιὰ νά φανεῖ εὐχάριστος, νά δώσει στὴ λαλιά του κάποιο χρώμα ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς Νέας Ὑόρκης. Μιὰ φράση του ξαφνικά τούς ἔκανε ὅλους, καὶ τούς τρεῖς, νά γελάσουν κι ὁ Κάρλ φοβήθηκε μήπως πέταξε κανένα χοντρό λάθος. Ὡστόσο, ὅπως τὸν διαβεβαίωσε ὁ κύριος Πόλουντερ, εἶχε πεῖ κάτι τὸ πολὺ σωστό. Αὐτός ὁ κύριος Πόλουντερ στ' ἀλήθεια ἔδειχνε κάποιο ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν Κάρλ· κι ἔτσι μόλις ὁ θεῖος ἄρχισε μέ τὸν κύριο Γκρήν νά συζητᾷ καὶ πάλι ἐμπορικές ὑποθέσεις, αὐτὸς παρακάλεσε τὸν Κάρλ νά πλησιάσει τὸ κάθισμα δίπλα

του καὶ τὸν ρώτησε γιὰ διάφορα ζητήματα, πῶς τὸν ἔλεγαν, ἀπὸ ποῦ καταγόταν καὶ πῶς τοῦ φάνηκε τὸ ταξίδι. Κατόπι, γιὰ ν' ἀφήσει τὸν Κάρλ νά ἡσυχάσει λίγο, ἄρχισε θιαστικά καὶ ξεροθήχοντας μ' ἓνα χαμόγελο στό πρόσωπο νά μιλᾷ γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν κόρη του πού ζοῦσε μαζί του, σ' ἓνα μικρὸ κτῆμα κοντὰ στὴ Νέα Ὑόρκη. Μά ὅμως δὲ μπορούσε νά μείνει στό κτῆμα πολλές ὥρες παρὰ μόνο τὰ βράδια, γιατί ἦταν τραπεζίτης κι ἔτσι ἀναγκαζόταν γιὰ λόγους ἐπαγγελματικούς νά παραμένει ὅλη τὴ μέρα στὴν πόλη. Ἐπειτα προσκάλεσε εὐγενικά τὸν Κάρλ νά ἔρθει καὶ νά μείνει γιὰ λίγο μαζί του, γιατί ἓνας νεοφερμένος, ὅπως ὁ Κάρλ, εἶχε σίγουρα ἀνάγκη νά ξεκουράζεται πότε πότε μακριὰ ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη. Ὁ Κάρλ εὐθύς ἀμέσως παρακάλεσε τὸ θεῖο του νά τοῦ ἐπιτρέψει νά δεχτεῖ τὴν πρόσκληση· ὁ θεῖος του, ὅπως τουλάχιστον φαινομενικά ἐκδηλώθηκε, ἔδειξε τὴ χαρὰ του καὶ δήλωσε πῶς εἶναι σύμφωνος, χωρὶς ὅμως νά ὀρίσει ἢ νά πεῖ πάνω κάτω πότε, ὅπως φυσικά περίμεναν ὁ Κάρλ καὶ ὁ κύριος Πόλουντερ.

Τὴν ἄλλη μέρα ὅμως φώναξαν τὸν Κάρλ σ' ἓνα ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ θεῖου (ὁ θεῖος σ' αὐτὸ τό σπῆτι εἶχε δέκα διαφορετικὰ γραφεῖα) καὶ κεῖ θρῆκε τὸ θεῖο καὶ τὸν κύριο Πόλουντερ νά κάθονται στίς πολυθρόνες σχεδὸν σιωπηλοὶ.

«Ὁ κύριος Πόλουντερ» εἶπε ὁ θεῖος, πού μόλις μπορούσε νά τὸν διακρίνει κανεὶς στό θαμπὸ φῶς τοῦ δειλινοῦ, «ἦρθε νά σέ πάρει στό κτῆμα, καθὼς εἶχαμε πεῖ χτές».

«Δέν τὸ ἔξερα πῶς ἦταν γιὰ σήμερα» ἀπάντησε ὁ Κάρλ, «ἀλλιῶτικα θά ἦμουν ἐτοιμος».

«Ἄν δέν ἔχεις προετοιμαστεῖ, τότε θά μπορούσαμε νά τὸ ἀναβάλουμε γιὰ μιὰ ἄλλη φορά» εἶπε ὁ θεῖος.

«Μά τί θά προετοιμάσει!» φώναξε ὁ κύριος Πόλουντερ, «ἓνας νέος εἶναι πάντα ἐτοιμος».

«Μά, δέν πρόκειται γιὰ τὸν ἴδιο» εἶπε ὁ θεῖος, ἐνῶ στράφηκε στό φιλοξενούμενό του, «πρέπει ὅμως ν' ἀνέβει στό δωμάτιό του κι ἔτσι θά σᾶς καθυστερήσει».

«Ἐχουμε πολὺ καιρὸ μπροστὰ μας» εἶπε ὁ κύριος Πόλουντερ, «εἶχα προβλέψει κάποια καθυστέρηση κι ἔκλεισα τὸ γραφεῖο μου λίγο πιό νωρίς».

«Νά, βλέπεις» εἶπε ὁ θεῖος, «ἡ ἐπίσκεψή σου ἐδῶ δημιουργεῖ πολλές ἀκαταστασίες».

«Μέ συγχωρεῖτε» εἶπε ὁ Κάρλ, «σ' ἓνα μόνο λεπτό

θά βρίσκομαι πάλι ἐδῶ» κι ἔκανε νά φύγει τρέχοντας.

«Μή βιάζεστε» εἶπε ὁ κύριος Πόλουντερ, «δέ μοῦ προξενεῖτε καμιά ἀνωμαλία, ἀπεναντίας ἡ ἐπίσκεψή σας εἶναι γιά μένα πραγματική χαρά».

«Αὔριο θ' ἀπουσιάσεις ἀπό τό μάθημα τῆς ἱππασίας; Εἰδοποίησες;»

«Ὅχι» εἶπε ὁ Κάρλ, αὐτή ἡ ἐπίσκεψη πού τόν ἔκανε νά χαρεῖ ἄρχισε τώρα νά τοῦ γίνεται βάρος, «μά δέν εἶχα ἰδέα...»

«Καί παρόλα αὐτά θέλεις νά φύγεις;» ρώτησε πάλι ὁ θεῖος.

Ὁ κύριος Πόλουντερ, αὐτός ὁ εὐγενικός κύριος, μεσολάβησε γιά νά τόν βοηθήσει.

«Πηγαίνοντας θά σταματήσουμε στή σχολή ἱππασίας καί θά ρυθμίσουμε τό ζήτημα».

«Αὐτό, μάλιστα» εἶπε ὁ θεῖος, «ὁ Μάκ ὅμως θά σέ περιμένει».

«Ὅχι, δέ θά μέ περιμένει» εἶπε ὁ Κάρλ, «ὅμως ὅπως-δήποτε θά πάει».

«Τότε λοιπόν» εἶπε ὁ θεῖος, «σά νά μή θεωροῦσε ἱκανοποιητική τή δικαιολογία στήν ἀπάντηση τοῦ Κάρλ».

Ὁ κύριος Πόλουντερ εἶπε πάλι κάτι πού ἦταν τό πιό ἀποφασιστικό.

«Μά, κι ἡ Κλάρα —ἦταν ἡ κόρη τοῦ κυρίου Πόλουντερ— περιμένει τόν Κάρλ καί μάλιστα ἀπόψε τό βράδυ, φυσικά αὐτή προηγεῖται ἀπό τόν Μάκ».

«Ὅπως-δήποτε» εἶπε ὁ θεῖος, «πήγαινε τώρα γρήγορα στό δωμάτιό σου». Καί χτύπησε σά νά μὴν τό 'θελε περισσότερες φορές στό μπράτσο τῆς πολυθρόνας. Ἐνῶ ὅμως ὁ Κάρλ βρισκόταν στήν πόρτα, μιά ἐρώτηση τοῦ θείου τόν κάρφωσε ἐκεῖ: «Αὔριο τό πρωί θά 'σαι ἐδῶ γιά τ' ἀγγλικά σου;»

«Μά, ὄχι» φώναξε ὁ κύριος Πόλουντερ κι ἀπό τήν ἐκπληξή του ἔκανε, ὅσο μπορούσε νά κουνηθεῖ ἀπό τό πάχος του, μιά στροφή πάνω στήν πολυθρόνα του. «Δέ θά μείνει τουλάχιστον αὔριο σέ μᾶς; Θά τόν φέρω μεθαὔριο πρωί».

«Ἀδύνατο» ἀποκρίθηκε ὁ θεῖος, «δέ μπορῶ νά ἐπιτρέψω μιά τέτοια ἀνωμαλία στή μελέτη του. Ἀργότερα, ὅταν θά γίνει ἐπαγγελματίας καί θά μπορεῖ νά ρυθμίζει ὁ ἴδιος τή ζωή του, θά τοῦ δῶν πρόθυμα τήν ἄδεια, καί μάλιστα γιά περισσότερο καιρό, νά δέχεται μιά τόσο εὐγενική καί τιμητική πρόσκληση».

«Ἀλήθεια, πόσες ἀντιρρήσεις!» σκέφτηκε ὁ Κάρλ.

Ὁ κύριος Πόλουντερ ἔγινε σκεπτικός. «Γιά μιά μόνη βραδιά, στ' ἀλήθεια, δέ θ' ἄξιζε ὁ κόπος».

«Εἶναι ἡ γνώμη μου» εἶπε ὁ θεῖος.

«Νά παίρνεις ὅ,τι σοῦ δίνουν» εἶπε ὁ κύριος Πόλουντερ, ἀφοῦ ἄρχισε νά γελά καί πάλι. «Ναί, σᾶς περιμένω» φώναξε στόν Κάρλ πού ἄρχισε νά τρέχει γρήγορα, μιά πού ὁ θεῖος σιώπησε.

Ὅταν γύρισε στό γραφεῖο, ἔτοιμος γιά τό ταξίδι, ἐκεῖ βρῆκε μόνο τόν κύριο Πόλουντερ· ὁ θεῖος εἶχε φύγει. Ὁ κύριος Πόλουντερ ἔπιασε καί τά δυό χέρια τοῦ Κάρλ χαρούμενος καί τά τράβηξε δυνατά, σά νά 'θελε νά βεβαιωθεῖ γιά καλά πῶς θά τόν συνοδέψει στό ταξίδι. Ὁ Κάρλ ξαναμμένος ἀπό τή θιασύνη αὐτή τράβηξε κι αὐτός μέ τή σειρά του δυνατά τά χέρια τοῦ κυρίου Πόλουντερ· ἔνιωθε μεγάλη χαρά γιά τήν ἐκδρομή τούτη.

«Μήπως θύμωσε ὁ θεῖος μου γιατί θά φύγω;»

«Μά, ὄχι δά! Δέ μιλοῦσε στά σοβαρά. Φαίνεται ὅμως πῶς γιά τήν ἀνατροφή σου φροντίζει μ' ὅλη του τήν ψυχή».

«Ὁ ἴδιος σᾶς τό εἶπε πῶς δέ μιλοῦσε σοβαρά;»

«Μά, φυσικά» εἶπε ὁ κύριος Πόλουντερ δίνοντας κάποιο ἰδιαίτερο τόνο στή φωνή του, γιά νά δείξει πῶς δέ λέει αὐτός ποτέ του ψέματα.

«Εἶναι περίεργο ὥστόσο, γιατί μοῦ ἔδωσε τήν ἄδεια νά 'ρθω μαζί σας πολύ ἀπρόθυμα, ἂν καί εἴστε ἕνας καλός φίλος».

Κι ὁ κύριος Πόλουντερ βέβαια δέ μπορούσε νά τό καταλάβει μολονότι δέν ἤθελε νά τ' ὁμολογήσει καθαρά· ἔτσι κι οἱ δυό τους γιά πολλή ὥρα στό αὐτοκίνητο τοῦ κυρίου Πόλουντερ τό βασάνιζαν μέσα στό μυαλό τους, ἐνῶ μιλοῦσαν γιά ἄλλα πράγματα καθώς διέσχιζαν τό δρόμο ἐκεῖνο τό ζεστό βραδάκι.

Κάθονταν ὁ ἕνας δίπλα στόν ἄλλο κι ὁ κύριος Πόλουντερ κρατοῦσε τό χέρι τοῦ Κάρλ καθώς τοῦ μιλοῦσε. Ὁ Κάρλ εἶχε περιέργεια ν' ἀκούσει πολλά γιά τή δεσποινίδα Κλάρα, γιατί ἀπό τήν ἀνυπομονησία πού γεννιόταν ἀπό τό μακρινό δρόμο ἀναγκαζόταν νά νομίζει πῶς οἱ ἱστορίες θά συντόμευαν αὐτό τό δρόμο. Μολονότι μέ αὐτοκίνητο δέν εἶχε διασχίσει ποτέ βράδυ τούς δρόμους τῆς Νέας Ὑόρκης, μολονότι στά πεζοδρόμια καί στίς σιδηροδρομικές τροχιές, πού σέ κάθε

στιγμή άλλαξαν κατεύθυνση με τρελή ταχύτητα, σά στρόβιλος άπλωνόταν ό θόρυβος πού φαινόταν σά νά μή βγαίνει από ανθρώπους παρά έμοιαζε μ' ένα στοιχειό απόκοσμο, καί μολονότι ό Κάρλ προσπαθούσε νά καταλάβει πολύ καλά τά λόγια τοῦ κυρίου Πόλουντερ, δέν έκανε τίποτε άλλο από τό νά κοιτάζει τό σκοῦρο γιλέκο τοῦ συνομιλητῆ του, όπου, σ' όλο τό πλάτος του, ήταν άπλωμένη καί κρεμαστή άτάραχτη μιá χρυσή áλυσίδα. Έτσι διέσχισαν τούς δρόμους μέ τό πολύ πλήθος από ανθρώπους πού φαίνονταν καθαρά άνήσυχοι μήπως άργήσουν, γιατί πήγαιναν στό θέατρο μέ βιαστικά βήματα ή μέ αὐτοκίνητα πού έτρεχαν όσο ήταν δυνατό πío γρήγορα, κι έφτασαν από ένδιάμεσες γειτονίες στά προάστια· εκεί αστυνομικοί πάνω σέ áλογα τούς ανάγκαζαν νά προστρέχουν κάθε τόσο σέ δρομάκια, γιατί διαδηλωτές, άπεργοί εργάτες από τά μεταλλουργεία είχαν πιάσει τίς λεωφόρους καί μόνο στά σταυροδρόμια είχαν επιτρέψει μιá κάποια κυκλοφορία γιά αὐτοκίνητα. Σέ λίγο τ' αὐτοκίνητο βγήκε από τά σκοτεινά δρομάκια μ' έναν πνιχτό ήχο κι άρχισε νά διασχίζει μιá φαρδιά λεωφόρο, σά μιá μεγάλη πλατεία· έβλεπε τότε κανείς μπροστά του νά προβάλλουν τά πεζοδρόμια από τή μιá καί από τήν άλλη μεριά, προχωρώντας πέρα πολύ μακριά, όσο δέ μπορούσε νά τά πιάσει τ' ανθρώπινο μάτι. Κι ήταν ξεχειλισμένα από πλήθη πού προχωρούσαν σά σέ παρέλαση κι έλεγαν ένα τραγούδι μέ μιá καταπληκτική ένότητα πού ξεπερνούσε τήν άρμονία μιās μόνης φωνῆς. Όμως στίς áδειες γραμμές τοῦ τράμ μπορούσε κανείς νά διακρίνει ποῦ καί ποῦ κανέναν αστυνομικό πάνω σέ σταματημένα áλογα, ανθρώπους πού κρατούσαν σημαίες ή πάνινα πλακάτ μέ συνθήματα πού κυμάτιζαν ψηλά ή áκόμα κάποιον άρχιεργάτη πού είχε γύρω τούς συντρόφους καί τούς συνεργάτες του ή κάποιο θαγόνι από ήλεκτρικό τράμ πού τό σταμάτησαν εκεί προτοῦ νά φύγει κι έμεινε áδειο καί σκοτεινό μέ τόν οδηγό καί τόν είσπράκτορα καθισμένους έξω στίς σκάλες. Πολλοί περιέργοι παρέες παρέες στέκονταν κάπου κι ασάλευτοι παρατηρούσαν τούς διαδηλωτές, μολονότι δέ μπορούσαν νά διακρίνουν τίποτα άπ' ό,τι γινόταν. Ό Κάρλ τίς στιγμές εκείνες στηριζόταν χαρούμενος πάνω στό μπράτσο τοῦ κυρίου Πόλουντερ πού ήταν γύρω στό λαιμό του. Ένωθε μιá ασφάλεια καί τοῦ έκανε καλό, σά σκεπτόταν πώς σέ λίγο θά ήταν ευπρόσδεκτος ξένος σ' ένα

φωτισμένο έξοχικό σπίτι, τριγυρισμένο μέ τοίχους καί προφυλαγμένο από σκυλιά. Κι έτσι ένώ ή νύστα τόν πολιορκούσε, γιαντό δέ μπορούσε νά καταλαβαίνει σωστά ή τουλάχιστο χωρίς κενά ό,τι έλεγε ό κύριος Πόλουντερ, συγκέντρωνε κάθε τόσο τίς δυνάμεις του, έτριβε τά μάτια του καί κοιτάζε τόν κύριο Πόλουντερ, γιατί φοβόταν μήπως προσέξει τή νύστα του, πράγμα πού θά 'πρεπε μέ κάθε τρόπο ν' αποφύγει.

Ένα έξοχικό σπίτι κοντά στη Νέα Υόρκη

«Φτάσαμε» είπε ο κύριος Πόλουντερ, ακριβώς τη στιγμή που ο Κάρλ είχε χάσει τον εαυτό του. Τό αυτοκίνητο σταμάτησε μπροστά σ' ένα έξοχικό σπίτι που έδειχνε πολύ πιο άπλόχωρο και πιο ψηλό απ' ό,τι είναι ένα συνηθισμένο σπίτι για μία οικογένεια, όπως φυσικά όλα τα πλούσια σπίτια στα περίχωρα της Νέας Υόρκης. Μόνο στο κάτω μέρος είχε φως εκείνη τη στιγμή κι ο Κάρλ δέ μπορούσε να καταλάβει πόσο ψηλό ήταν. Μπροστά στο σπίτι θρόιζαν οι καστανιές κι από την πόρτα που ήταν ήδη ανοιχτή μπορούσε να ξεχωρίσει κανείς ένα δρομάκι που οδηγούσε στη σκάλα της εισόδου. Ο Κάρλ κατεβαίνοντας από τό αυτοκίνητο ένιωσε πολύ κουρασμένος και σκέφτηκε πώς τό ταξίδι θά 'πρεπε νά 'ταν πολύ μακρινό. Μιά φωνή κοριτσιού, μέσα στο σκοτάδι της δεντροστοιχίας μέ τίς καστανιές, άντήχησε δίπλα του: «Επιτέλους, μάς ήρθε ο κύριος Ίάκωβος».

«Μέ λένε Ρόσμαν» είπε ο Κάρλ πιάνοντας τ' άπλωμένο χέρι μιās κοπέλας που τώρα ξεχώριζε τη μορφή της.

«Δέν είναι ο Ίάκωβος, μά ο άνιψιός του» είπε ο κύριος Πόλουντερ έπεξηγηματικά, «καί τόν λένε Κάρλ Ρόσμαν».

«Γιά τη χαρά μας δέν αλλάζει τίποτα, άρκει που τόν έχουμε έδω» είπε τό κορίτσι χωρίς νά δείχνει πώς είχε κανένα ενδιαφέρον τό όνομα.

Παρόλα αυτά βαδίζοντας ο Κάρλ πρός τό σπίτι άνάμεσα στόν κύριο Πόλουντερ καί τό κορίτσι ρώτησε: «Είστε ή δεσποινίδα Κλάρα;»

«Ναί» είπε εκείνη κι ένα μικρό φωτάκι από τό φωτισμένο σπίτι χύθηκε τώρα στό πρόσωπό της που είχε στραμμένο πρός τόν Κάρλ, «μά, δέν ήθελα νά συστηθώ μέσα στό σκοτάδι».

«Μās περίμενε εκεί δά στά κάγκελα» σκέφτηκε μέ

άπορία ο Κάρλ, ένw άρχισε σιγά σιγά μέ τό περπάτημα νά ξυπνά.

«Έχουμε κι άλλο φιλοξενούμενο άπόψε» είπε ή Κλάρα.

«Μά δέν είναι δυνατό» φώναξε ο Πόλουντερ πειραγμένος.

«Ναί, τόν κύριο Γκρήν» είπε ή Κλάρα.

«Πότε ήρθε;» ρώτησε ο Κάρλ νιώθοντας κάποια ταραχή σά νά προερχόταν από μία προαίσθηση.

«Έδw κι ένα λεπτό. Μά δέν άκούσατε τό αυτοκίνητό του πιο μπροστά από τό δικό σας;»

Ο Κάρλ σήκωσε τό βλέμμα του στόν Πόλουντερ γιά νά δει τί έντύπωση σχημάτισε γιά τήν κατάσταση, αλλά ο κύριος Πόλουντερ είχε χάσει τά χέρια στίς τσέπες του παντελονιού του κι ένw βάδιζε χτυπούσε μόνο πιο δυνατά τά πόδια του.

«Ούτε κι αν μένεις σέ προάστιο σέ ωφελεί· δέν είσαι βέβαιος πώς θ' αποφύγεις τίς φασαρίες. Πρέπει όπωσδήποτε νά πămε πιο μακριά, κι άς χρειάζομαι μισή νύχτα γιά νά ταξιδέψω στό σπίτι μου».

Σταμάτησαν στην έξωτερική σκάλα.

«Κι όμως, ο κύριος Γκρήν έδw καί πολύ καιρό δέν εμφανίστηκε στό σπίτι μας» είπε ή Κλάρα που, ένw έδειχνε πώς συμφωνούσε άπόλυτα μέ τόν πατέρα της, μίλησε έτσι γιά νά τόν καθησυχάσει.

«Ναί, μά γιατί διάλεξε τήν άποψινή βραδιά;» είπε ο Πόλουντερ καί τά λόγια του άρχισαν πιά νά σέρνονται μέ όργη κάτω στό φουσκωτό χέιλι, ένw ή βαριά, κρεμασμένη σάρκα κουνιόταν σιγά σιγά.

«Άλήθεια» είπε ή Κλάρα.

«Ίσως φύγει γρήγορα» πάρατήρησε ο Κάρλ, κι άρχισε ν' άπορεί κι ο ίδιος πώς συμφωνούσε μέ τούς ανθρώπους αυτούς που μόλις χτές του ήταν πέρα γιά πέρα άγνωστοι.

«Μά, καθόλου» άπάντησε ή Κλάρα, «δέν ξέρω ποιá υπόθεση τόν έφερε έδw γιά νά συζητήσει μέ τό μπαμπά, ίσως γιά πολλές ώρες, γιατί μ' άπειλησε στά άστεία πώς δέ θά μ' αφήσει μέχρι τό πρωί νά κλείσω μάτι, αν θά ήθελα, όπως είναι καθήκον κάθε ευγενικής οικοδέσποινας, νά τόν άκούσω μέχρι νά τελειώσει».

«Δέ μάς έφταναν όλα τ' άλλα, έχουμε τώρα κι αυτά τά καμώματα! Δέν πιστεύw νά μάς φορτωθεί όλόκληρη τη νύχτα!» φώναξε ο Πόλουντερ σά νά 'βλεπε τό κακό

νά παραγίνεται. «Μοῦ ῥχεται ἡ ὄρεξη» εἶπε, ἐνῶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς του ἀπόκτησε φιλικό χρώμα μαζί μέ μιὰ καινούργια ιδέα, «ναί, μοῦ ῥχεται ἡ ὄρεξη στ' ἀλήθεια, κύριε Ρόσμαν, νά σᾶς πάω πίσω στό θεῖο σας μέ τό αὐτοκίνητο. Βλέπω πῶς ἡ βραδιά μας χάλασε πρίν ἀκόμα ἀρχίσει· ποιός ξέρει ὅμως πότε ξανά θά σᾶς ἐμπιστευτεῖ ὁ κύριος θεῖος σας σέ μᾶς. Μά, φυσικά ἂν σᾶς πάω τώρα πίσω, τότε δέ θά τοῦ εἶναι εὐκόλο νά μᾶς ἀρνηθεῖ αὐριο ἢ μεθαῦριο νά σᾶς ἔχουμε πάλι φιλοξενούμενο».

Κι ἔπιασε σιγά σιγά τό χέρι τοῦ Κάρλ γιατί ἤθελε νά βάλει μπρός τό σχέδιό του. Μά ὁ Κάρλ δέν κουνήθηκε καθόλου. Ἡ Κλάρα τότε παρακάλεσε τόν πατέρα της νά τόν ἀφήσει νά μείνει, γιατί ἐκείνη κι ὁ Κάρλ τουλάχιστον μποροῦσαν ν' ἀποφύγουν τήν ἐνόχληση τοῦ κυρίου Γκρήν· τελικά, τό πῆρε κι ὁ ἴδιος ὁ Πόλουντερ ἀπόφαση νά μήν ἐπιμείνει ἀμετάκλητα —μά καί τό πιά ἀποφασιστικό ἦρθε ἀπροσδόκητα— γιατί ἀκούστηκε ἡ φωνή τοῦ Γκρήν ἀπό τά πάνω σκαλοπάτια:

«Μά τί συμβαίνει λοιπόν;»

«Πᾶμε» εἶπε ὁ Πόλουντερ κι ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει τήν ἐξωτερική σκάλα. Πίσω του ἀκολουθοῦσαν ὁ Κάρλ κι ἡ Κλάρα βλέποντας τώρα ἐξεταστικά ὁ ἓνας τόν ἄλλο μέσα στό φῶς.

«Τί κόκκινα χεῖλη πού ἔχει!» ἀναλογίστηκε ὁ Κάρλ κι ἔφερε στό νοῦ του τά χεῖλη τοῦ κυρίου Πόλουντερ πού εἶχαν τόσο ὁμορφα μεταμορφωθεῖ στήν κόρη του.

«Ὑστερα ἀπό τό δεῖπνο» ἔτσι εἶπε, «θά πᾶμε ἀμέσως, ἂν ἐπιθυμεῖτε, στό δωμάτιό μου, γιά νά μήν ταλαιπωρηθοῦμε τουλάχιστον ἐμεῖς ἀπ' αὐτό τόν κύριο Γκρήν, μιά κι ὁ μπαμπάς θά τόν ὑποστεῖ ὑποχρεωτικά. Ἐκεῖ, ἂν θά ᾔχετε τήν καλοσύνη, θά μοῦ παίξετε λίγο πιάνο, γιατί τό ξέρω ἀπό τό μπαμπά πῶς παίζετε θαυμάσια. Ἐγώ, δυστυχῶς, δέν θά καταφέρνω στή μελέτη καί δέν ἔχω τό κουράγιό ν' ἀγγίξω τό πιάνο ὅσο κι ἂν γενικά λατρεύω τή μουσική».

Ὁ Κάρλ, μολονότι ἤθελε νά εἶναι στήν παρέα κι ὁ κύριος Πόλουντερ, συμφώνησε ἀπόλυτα μέ τήν πρόταση τῆς Κλάρας. Μπροστά στό πελώριο ἀνάστημα τοῦ Γκρήν —ἤδη ὁ Κάρλ εἶχε συνηθίσει τό ἀνάστημα τοῦ Πόλουντερ— πού ξεδιπλωνόταν στά μάτια τους, καθώς ἀνέβαιναν τά σκαλιά, ὁ Κάρλ ἀποθαρρύνθηκε γιά κάθε προσπάθεια ν' ἀποσπάσει ἐκείνη τή βραδιά τόν κύριο Πόλουντερ ἀπ' αὐτό τόν ἄνθρωπο.

Ὁ κύριος Γκρήν τούς δέχτηκε βιαστικά κι ἔδειχνε πῶς εἶχε πολλά νά προλάβει, πῆρε ἀπό τό μπράτσο τόν κύριο Πόλουντερ κι ἔσπρωξε μπροστά του τόν Κάρλ καί τήν Κλάρα γιά νά περάσουν πρῶτοι στήν τραπέζα· ὁ χώρος εἶχε πάρει μιὰ ὀψη ιδιαίτερα γιορταστική ἀπό τά λουλούδια πάνω στό τραπέζι μέ τίς δροσερές γιρλάντες γύρω γύρω. Τό θέαμα αὐτό τούς ἔκανε νά λυποῦνται διπλά γιά τήν ὀχληρή παρουσία τοῦ κυρίου Γκρήν. Ὁ Κάρλ περίμενε δίπλα στό τραπέζι νά καθίσουν πρῶτα οἱ ἄλλοι κι ἐνῶ ἄρχισε νά νιώθει χαρά, γιατί ἡ μεγάλη τζαμένια πόρτα τοῦ κήπου θά ἔμενε ἀνοιχτή κι ἔτσι μέ τό μοσχοβολημένο ἀεράκι πού θά ἔμπαινε μέσα θά νόμιζες πῶς βρίσκεσαι πάνω σ' ἀνθισμένο σπιτάκι, πῆγε ξαφνικά ὁ κύριος Γκρήν μέ βαριά ἀνάσα γιά νά τήν κλείσει· ἔσκυψε νά βρεῖ τόν κάτω σύρτη, τεντώθηκε πρὸς τά πάνω, κι ἦταν τόσο πολύ σβέλτος στίς κινήσεις του, ὥστε γιά τόν ὑπηρέτη πού στό μεταξύ εἶχε τρέξει δέν ἀπόμεινε νά κάνει τίποτα. Πρῶτα πρῶτα ὁ κύριος Γκρήν στό τραπέζι εἶχε τήν ἀπορία του πῶς ἐπέτρεψε ὁ θεῖος ὅτ' ὁ Κάρλ νά κάνει αὐτή τήν ἐπίσκεψη. Κι ἐνῶ μιλοῦσε, ἔβαζε στό στόμα του ἀράδα τίς κουταλιές σούπα κι ἔξηγοῦσε δεξιά κι ἀριστερά στήν Κλάρα καί στόν κύριο Πόλουντερ γιά ποιό λόγο εἶχε τοῦτη τήν ἀπορία καί πόσο ὁ θεῖος πρόσεχε τόν Κάρλ καί πόσο μεγάλη ἀγάπη ἔτρεφε ὁ θεῖος γιά τόν Κάρλ, πού δέ μποροῦσε νά τήν πεῖ κανεῖς μέ ἀπλό τρόπο σάν ἀγάπη ἐνός θεοῦ.

«Δέ μᾶς φτάνει πού χωρίς καμιά ἀνάγκη ἀνακατώθηκε ἀνάμεσά μας, ἀνακατώνεται καί στίς δικές μου ὑποθέσεις μέ τό θεῖο» σκεφτόταν ὁ Κάρλ χωρίς νά μπορεῖ νά κατεβάσει μιὰ γουλιὰ ἀπό τή χρυσαφένια σούπα. Ὡστόσο, γιά νά μή φανερώσει τήν ταραχή του, ἄρχισε σιωπηλὸς νά καταπίνει τή σούπα του. Ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ κυλοῦσε ἀργά καί μαρτυρικά. Μόνο ὁ κύριος Γκρήν, καμιά φορά κι ἡ Κλάρα, ἔδειχναν κάποιο κέφι κι ἔθρισκαν πότε πότε μιὰ εὐκαιρία γιά ν' ἀρχίσουν μικρά γέλια. Ὁ κύριος Πόλουντερ σπάνια ἔμπαινε στήν κουβέντα καί μόνο ὅταν ὁ κύριος Γκρήν ἔθιγε ζητήματα τῆς δουλειᾶς. Μά σιγά σιγά ἀποτραβήχτηκε κι ἀπ' αὐτές τίς κουβέντες, κι ὁ Γκρήν κάθε τόσο τόν ξάφνιαζε ξαναρχίζοντας τό ἴδιο θέμα. Μά, ὡστόσο, ἔλεγε μέ κατηγορηματικό τόνο —καί τότε ἡ Κλάρα θύμιζε στόν Κάρλ, πού ἄκουγε μέ τεντωμένα ἀφτιά σά νά μυριζόταν κάποιο

κίνδυνο, πώς είχε μπροστά στο τραπέζι ψητό και θρισκόταν σ' ένα βραδινό φαγητό— πώς αρχικά δέν είχε πρόθεση νά τούς κάνει αυτή τήν απροσδόκητη επίσκεψη. Φυσικά, μολονότι ή υπόθεση ήταν πολύ σοβαρή και δέν είχε ακόμα κάνει λόγο γι' αυτήν, θά μπορούσε νά τή συζητούσε σήμερα στήν πόλη μόνο σέ όρισμένα σπουδαία σημεία και ν' άφηνε τίς λεπτομέρειες γιά αύριο ή μεθαύριο. Γιαυτό είχε επισκεφτεί τόν κύριο Πόλουντερ πρίν ακόμα κλείσουν τά γραφεία, μά δέν τόν συνάντησε εκεί· κι έτσι αναγκάστηκε νά τηλεφωνήσει στό σπίτι νά μήν τόν περιμένουν κι ύστερα ξεκίνησε μέ τό αυτοκίνητο γιά τό σπίτι του κυρίου Πόλουντερ.

«Τότε, πρέπει νά σās ζητήσω συγνώμη» φώναξε ό Κάρλ δυνατά και προτού νά μιλήσει άλλος «φυσικά γιά μένα έφυγε σήμερα ό κύριος Πόλουντερ νωρίτερα από τό γραφείο του· λυπάμαι πολύ γι' αυτό».

«Ο κύριος Πόλουντερ σκέπασε μέ τήν πετσέτα σχεδόν όλο του τό πρόσωπο, ένώ ή Κλάρα άρχισε νά χαμογελά στόν Κάρλ, όχι από συμπάθεια, αλλά γιά νά τόν επηρεάσει, θά 'λεγε κανείς, κατά κάποιο τρόπο.

«Μά όχι, δέ χρειάζονται συγνώμες» είπε ό κύριος Γκρήν κάνοντας μικρά κομμάτια ένα περιστέρι μέ κοφτερό μαχαίρι, «άπεναντίας, είμαι πολύ ευτυχισμένος πού περνάω τή βραδιά μέ μιá τόσο ευχάριστη παρέα, αντί νά παίρνω τό βραδινό μου μέρος και νά μέ περιποιείται ή γριά οίκονόμα μου· είναι τόσο γριά στ' αλήθεια πού μέ κόπο πηγαίνει από τήν πόρτα μέχρι τό τραπέζι και κάνω ώρα πολλή σάν τήν παρακολουθώ άκουμπισμένος πίσω στήν καρέκλα μου νά σιγοβαδίζει σ' όλη αυτή τή διαδρομή. Μά, τώρα τελευταία τά κατάφερνα νά φέρνει ό υπηρέτης τά φαγητά μέχρι τήν πόρτα της τραπεζαρίας· από κεϊ όμως μέχρι τό τραπέζι πρέπει νά κάνει αυτή τό δρόμο, άν δέν κάνω λάθος».

«Θεέ μου!» φώναξε ή Κλάρα, «πόσο μεγάλη άφοσίωση!»

«Συμφωνώ, ακόμα υπάρχει στόν κόσμο κάποια άφοσίωση» είπε ό κύριος Γκρήν κι έχωσε μιá μπουκιά στό στόμα· καθώς πρόσεξε ό Κάρλ ή γλώσσα του τήν-άρπαξε μέ τό πρώτο. "Αρχισε όμως νά νιώθει άσχημα και σηκώθηκε. "Ο κύριος Πόλουντερ κι ή Κλάρα σχεδόν ταυτόχρονα του έπιασαν τά χέρια.

«Πρέπει ακόμα νά καθίσετε λίγο» είπε ή Κλάρα. Κι όταν ξανακάθισε του ψιθύρισε: «Σέ λίγο φεύγουμε. Κά-

νετε λίγο ύπομονή». Στο μεταξύ ό κύριος Γκρήν είχε σά μόνη άσχολία του τό φαγητό και μάλιστα μέ ήρεμία, σά νά ήταν αυτονόητο χρέος του κυρίου Πόλουντερ και της Κλάρας νά ήρεμοϋν τόν Κάρλ όσες φορές του προξενούσε κάποια άηδία.

Τό βραδινό φαγητό κρατούσε γιά πολλή ώρα και μάλιστα μέ τά καμώματα του Γκρήν γιά κάθε νέο φαγητό, μέ τό νά δείχνει πώς δισταζε λίγο, ένώ ήταν πρόθυμος νά δεχτεί κι άλλο φαγητό χωρίς κόπο· ίσως νά 'θελε τώρα νά βγάλει τά σπασμένα της γριάς οίκονόμας του. Καμιά φορά άρχιζε νά παινέυει τή νοικοκυροσύνη της Κλάρας κι ή Κλάρα σά νά 'νιωθε τόν πειρασμό νά τόν σταματήσει, γιατί νόμιζε πώς της έκανε επίθεση. Δέν περιοριζόταν όμως ό Γκρήν μόνο σ' αυτά και κάθε τόσο έδειχνε τή σύγχισή του, χωρίς όμως νά σηκώνει τά μάτια του από τό πιάτο, γιά τή φανερή τούτη άνορεξία του Κάρλ. Τότε ό κύριος Πόλουντερ γιά τό ζήτημα αυτό πήρε στήν προστασία του τόν Κάρλ· άλλωστε σάν οικοδεσπότης της φιλοξενίας έπρεπε νά τόν προτρέπει νά τρώει. Κι όμως, κάτω από τήν πίεση αυτή πού κράτησε μέχρι νά τελειώσει τό δείπνο, ό Κάρλ νευρίασε τόσο πολύ πού, παρόλη τήν καλή του κρίση, θεώρησε τή στάση αυτή του κυρίου Πόλουντερ πολύ σκληρή. Και μόνο γιά τήν ψυχική του αυτή κατάσταση άρχισε νά τρώει γρήγορα και πολύ σέ στιγμές πού δέν έπρεπε διόλου· κατόπι κουρασμένος άφηνε στό πιάτο πιρούνι και μαχαίρι κι άπόμενε τέλεια άσάλευτος πολλή ώρα αντίθετα μ' όλους τούς άλλους· ό σερβιτόρος θρισκόταν σέ άμηχανία, μήν ξέροντας τί νά τόν κάνει.

«Αύριο τό πρωί, θά δείτε, θά τό πω άμέσως στόν κύριο γερουσιαστή πώς έχετε προσβάλει τή δεσποινίδα Κλάρα μήν τρώγοντας τά φαγητά της» είπε ό κύριος Γκρήν κουνώντας μαχαίρι και πιρούνι μ' έναν τρόπο πού έδειχνε πώς έκανε άστεία.

«Κοιτάξτε πόσο λυπημένο είναι τό κορίτσι» συνέχισε πιάνοντας τήν Κλάρα από τό πηγούνι. Αυτή δέν πρόβαλε καμιά αντίσταση κι έκλεισε τά μάτια.

«Βλασταράκι μου, έσύ!» φώναξε μέ τή δύναμη του χορτασμένου, κι ένώ έγερνε πίσω στήν καρέκλα του γελοϋσε ξαναμμένος. "Ο Κάρλ άδικα σκοτιζόταν νά δώσει εξήγηση στή στάση του κυρίου Πόλουντερ. Έκεϊνος καθόταν μπροστά στό πιάτο του κι είχε τήν έντύπωση πώς μέσα εκεί διαδραματιζόταν τό πιό σπουδαίο άπ'

όλα. Δέν τράβηξε τήν καρέκλα κοντά στόν Κάρλ κι όταν μιλούσε πότε πότε, μιλούσε πρὸς ὅλους χωρὶς νά ἔχει νά πεῖ τίποτα ἰδιαίτερο στόν Κάρλ. Καί σά νά μὴν ἔφτανε αὐτό, ἀνεχόταν νά χαϊδεύει ὁ Γκρήν, αὐτὸ τὸ μπαγιάτικο, ξεραμένο γεροντοπαλίκαρα ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη, τὸ πηγούνι τῆς Κλάρας μὲ φανερό σκοπὸ νά προσβάλει τὸν Κάρλ ἢ τουλάχιστο νά τὸν μεταχειριστεῖ σὰ μικρὸ παιδί, αὐτὸν ποὺ ἦταν φιλοξενούμενος τοῦ Πόλουντερ. Ποιὸς μποροῦσε νά ξέρει γιὰ ποιέες γενναῖες πράξεις ἔπαιρνε δυνάμεις αὐτός ὁ Γκρήν καί προετοίμαζε δρόμους.

Μόλις σηκώθηκαν ἀπὸ τὸ τραπέζι —ὁ Γκρήν σά νά μάντεψε τὴ διάθεση ὅλων σηκώθηκε πρῶτος κι ὕστερα ὅλοι τὸν ἀκολούθησαν— ὁ Κάρλ προχώρησε καί στάθηκε παράμερα σ' ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα μὲ ἄσπρους στενοὺς πῆχεις χωρισμένα παράθυρα ποὺ ἔβλεπαν στὴν ταρατσα. κι ἦταν μᾶλλον σωστές πόρτες, ὅπως πρόσεξε ὁ Κάρλ σάν πλησίασε πιὸ κοντά. Μά τί ἦταν αὐτὸ ποὺ εἶχε ἀπομείνει ἀπὸ τὴν ἀποστροφή τοῦ κυρίου Πόλουντερ καί τῆς κόρης του γιὰ τὸν Γκρήν καί ποὺ εἶχε φανεῖ στόν Κάρλ κάπως ἀνεξήγητο; Τώρα ὅμως πῆγαιναν μαζί μὲ τὸν Γκρήν καί τοῦ σκύβανε μάλιστα καί τὸ κεφάλι. Ὁ καπνὸς ἀπὸ τὸ ποῦρο τοῦ κυρίου Γκρήν —δῶρο τοῦ κυρίου Πόλουντερ, ποὺ ἦταν τόσο μεγάλο σάν ἐκεῖνα στίς διηγῆσεις τοῦ πατέρα τοῦ Κάρλ ποὺ φαίνονταν μιὰ πραγματικότητα ἄγνωστη γιὰ τὰ ἴδια του τὰ μάτια— ξεχυνόταν σ' ὅλη τὴν αἴθουσα, φέρνοντας τὴν ἐπιρροή τοῦ Γκρήν μέχρι τίς γωνιές καί τίς κόγχες, ὅπου ὁ ἴδιος δέ θά πλησίαζε ποτέ. Ὅσο κι ἂν βρισκόταν μακριὰ του, ὁ Κάρλ ἐνιωθε τὸν καπνὸ αὐτὸ νά τοῦ γαργαλάει τὴ μύτη· γενικά ἢ συμπεριφορὰ τοῦ κυρίου Γκρήν, ὅπως τὴν εἶχε ἐκτιμῆσει σὲ μιὰ στιγμή μὲ τὸ μάτι του, ἦταν πολὺ πρόστυχη. Τώρα δέ μποροῦσε ν' ἀποκλείσει τὴν ἀποψη πὼς ὁ θεῖος εἶχε ἀντιρρήσεις γιὰ τὴν ἐπίσκεψη αὐτὴ μόνον καί μόνον γιατί ἤξερε τὸν ἐπιπόλαιο χαρακτῆρα τοῦ κυρίου Πόλουντερ καί προαισθανόταν πὼς ἦταν δυνατὸ νά προσβάλουν στό σπίτι του τὸν Κάρλ. Ἀκόμη κι ἡ ἀμερικανίδα ἐκεῖνη δέν τοῦ ἄρεσε, ἂν καί δέν τὴν εἶχε φανταστεῖ καθόλου πιὸ ὁμορφῇ. Ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ὁ κύριος Γκρήν ἄρχισε νά καταγίνεται μαζί της, ἐνιωθε ἐκπληξῇ βλέποντας πόση ὁμορφιά ἔπαιρνε τὸ πρόσωπό της κι ἰδιαίτερα πόσο ἄστραφταν τὰ ταραγμένα μάτια της. Τέτοιο φῶρεμα, τόσο κολλητὸ σέ κορμί.

δέν εἶχε ξαναδεῖ· μικρές δίπλες ἔδειχναν πόσο ἦταν τεντωμένο τὸ κιτρινωπὸ, λεπτὸ καί στερεὸ ὕφασμα. Ὡστόσο ὁ Κάρλ δέν ἔδειχνε τὸ παραμικρὸ ἐνδιαφέρον γι' αὐτὴν καί μὲ εὐχαρίστηση δέ θά δεχόταν νά πάει στοῦ δωματίου της, προτιμώντας ν' ἀνοίξει τὴν πόρτα τοῦ δωματίου του, ποὺ εἶχε πιάσει τὸ χερούλι της γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο ἀπὸ τώρα, ν' ἀνεβεῖ στοῦ αὐτοκίνητο ἢ, ἂν κοιμόταν ὁ ὁδηγός, νά πάει μὲ τὰ πόδια στὴ Νέα Ὑόρκη. Ἡ καθαρὴ νύχτα μὲ τὸ γεμάτο κι ἀπαλὸ φεγγάρι τῆς προσφερόταν στόν καθένα· κι ἦταν πολὺ ἀνόητο γιὰ τὸν Κάρλ νά φοβηθεῖ γιὰ κάτι ἔξω στοῦ ὑπαιθρου. Φαντάστηκε —καί γιὰ πρώτη φορὰ ἐνίωσε ἄνετα μέσα στὴ σάλα ἐκεῖνη— πόσο μεγάλῃ ἐκπληξῇ θά δημιουργοῦσε στοῦ θεῖο του φτάνοντας ἐκεῖ πρῶι —γιατί μὲ τὰ πόδια νωρίτερα δέ θά μποροῦσε νά φτάσει. Δέν εἶχε πάει ποτέ στοῦ ὑπνοδωματίου του, οὔτε κι ἤξερε ποῦ ἀκριβῶς βρισκόταν, μὰ ὥστόσο θά τὰ κατάφερνε. Θά χτυποῦσε ἀμέσως τὴν πόρτα καί θά περίμενε τὸ «ἐμπρός» κι ὕστερα θά ὁρμοῦσε μέσα στοῦ δωματίου καί θά ξάφνιαζε τὸ θεῖο του, ἀνασηκωμένο στοῦ κρεβάτι, μὲ τίς πιτζάμες του καί τὰ ἐκπληκτα μάτια στραμμένα στὴν πόρτα· κι ἔτσι θά 'βλεπε τὸν ἀγαπημένο του θεῖο ποὺ μέχρι τώρα δέν τὸν εἶχε δεῖ παρά μὲ σκληρὸ κολάρο καί μάλιστα κουμπωμένο μέχρι πάνω. Ἴσως βέβαια αὐτὸ νά μὴν ἦταν καί τόσο σπουδαῖο γεγονός, μὰ μποροῦσε ν' ἀναλογιστεῖ κανεὶς τίς συνέπειες ποὺ θά εἶχε. Ἦταν πολὺ πιθανὸ γιὰ πρώτη φορὰ νά ἔπαιρναν τὸ πρωινὸ κι οἱ δύο μαζί, ὁ θεῖος στοῦ κρεβάτι, αὐτός στὴν καρέκλα καί τὸ πρωινὸ ἀνάμεσά τους πάνω στοῦ τραπεζάκι· θά μποροῦσε ἀκόμα τὸ πρωινὸ αὐτὸ μὲ τὸ θεῖο νά καθιερωθεῖ γιὰ κάθε μέρα κι ἴσως ἐξαίτιας αὐτοῦ, πράγμα ποὺ ἦταν σχεδὸν ἀναπόφευκτο, νά βλέπονταν περισσότερες ὥρες τὴ μέρα ἀπ' ὅ,τι γινόταν μέχρι τώρα καί νά μιλοῦσαν μεταξύ τους πιὸ οἰκεῖα ἀπ' ὅ,τι συνέβαινε μέχρι σήμερα. Ἴσως γι' αὐτὸ, γιατί δέ βλέπονταν συχνά, σήμερα νά φέρθκε σάν ἀνυπάκουο ἢ μᾶλλον πεισματάρικο παιδί. Κι ἂν ἀκόμα ἀναγκαζόταν νά μείνει ὅλη τὴ νύχτα ἐδῶ —δυστυχῶς ἔτσι ἔδειχναν τὰ πράγματα, μολονότι τὸν ἄφησαν λεύτερο νά περνᾷ μὲ τὸν ἑαυτὸ του τίς ὥρες στοῦ παράθυρο— καί πάλι ἡ αὐτῇ ἐπίσκεψη θά τοῦ ἔδινε τὴν εὐκαιρία νά σημειώσῃ μιὰ στρόφη, νά κάνει ἓνα καινούργιο ξεκίνημα στίς σχέσεις του μὲ τὸ θεῖο· κι ἴσως αὐτὴ τὴν ἴδια νύχτα κι ὁ θεῖος του νά σκεφτόταν παρόμοια πράγματα

ξαπλωμένος πάνω στο κρεβάτι του.

Σταμάτησε τīs σκέψεις καί γύρισε μέ κάποια ἀνακούφιση τό πρόσωπό του πρὸς τό μέρος τῆς Κλάρας. Αὐτή θρισκόταν μπροστά του καί τοῦ ἔλεγε: «Δέ νιώθετε στό σπίτι μας ἄνετα; Δέ θά θέλατε ὁμως νά αἰσθανθεῖτε σά στό σπίτι σας; Ἐμπρός, θά κάνω μιά προσπάθεια ἀκόμα».

Τόν πῆρε μαζί της διασχίζοντας τήν αἴθουσα καί πῆγαν μέχρι τήν πόρτα. Σ' ἓνα τραπεζάκι κάθονταν οἱ δύο κύριοι καί γύρω στό τραπέζι ἦταν κάτι ποτά πού ἄφριζαν μέσα σέ ψηλά ποτήρια· ἦταν γιά τόν Κάρλ ἄγνωστα καί τοῦ ἦρθε ἡ ὄρεξη νά τά δοκιμάσει. Ὁ κύριος Γκρήν στήριζε τόν ἕναν ἀγκώνα πάνω στό τραπεζάκι καί ζύγωσε ὅσο μπορούσε τό πρόσωπό του στό πρόσωπο τοῦ κυρίου Πόλουντερ. Ἐάν δέν ἤξερε κανεῖς ποιός ἦταν ὁ κύριος Πόλουντερ, θά νόμιζε ὅπωςδήποτε πώς οἱ δύο τους σχεδίαζαν ἐγκλημα καί δέ μιλοῦσαν γιά ἐμπορικές ὑποθέσεις. Μόλις προσπερνοῦσαν, ὁ κύριος Πόλουντερ παρακολούθησε μέ τό εὐγενικό του βλέμμα τόν Κάρλ μέχρι τήν πόρτα, ἐνῶ ὁ κύριος Γκρήν, μολονότι εἶναι πολύ φυσικό ν' ἀκολουθεῖ κανεῖς ἴσως κι ἄθελα τό βλέμμα τοῦ συνομιλητῆ του, δέν ἔριξε καμιά ματιά στόν Κάρλ. Ἡ συμπεριφορά αὐτή, ὅπως τήν ἔβλεπε ὁ Κάρλ, ἤθελε νά δείξει μιά αὐτοπεποίθηση τοῦ Γκρήν σά νά ἔλεγε πώς ὁ καθένας ἐδῶ πέρα, ὁ Κάρλ χωριστά κι ὁ Γκρήν χωριστά, θά πάλευε μέ τīs δικές του δυνάμεις· κι ἔτσι ὁ χρόνος θ' ἀποφάσιζε ποιός θά νικοῦσε καί ποιός θά ἀφανίζόταν.

«Μά, ἂν ἐννοεῖ αὐτό, τότε πρέπει νά ναι τρελός» ἀναλογίστηκε ὁ Κάρλ. «Δέν τοῦ ζητῶ τίποτα ἄλλο παρά νά μ' ἀφήσει κι αὐτός ἥσυχον».

Μόλις βρέθηκε στό διάδρομο ἄρχισε νά θασανίζει στό μυαλό του τήν ἰδέα πώς εἶχε φερθεῖ κάπως ἄπρεπα· μέ τό νά ἔχει τά μάτια του καρφωμένα πάνω στόν Γκρήν, ἀνάγκασε τήν Κλára νά τόν σύρει σχεδόν ἀπό τό δωμάτιο. Ἐτσι καί τώρα βάδιζε δίπλα της μέ τήν ἴδια ὑπακοή. Μέσα στοὺς διαδρόμους κάθε τόσο ξαφνιαζόταν, νομίζοντας πώς ζεῖ σέ ὄνειρο, γιατί ἔβλεπε κάθε εἴκοσι βήματα κι ἕναν ὑπέρβλητο μέ πλούσια λιθρέα νά κρατᾷ σφιχτά μέ τά δύο του χέρια τό χοντρό πόδι ἐνός λυχναριοῦ.

«Γιά τήν ὥρα μόνο στήν τραπεζαρία ἔχουμε ρεῦμα» ἐξηγήσε ἡ Κλára. «Ἐχει λίγο καιρό πού ἀγοράσαμε

αὐτό τό σπίτι καί πρέπει νά τό διορθώσουμε πέρα γιά πέρα, ὅσο φυσικά μπορείς νά ἀλλάξεις τό παράξενο σχέδιο ἐνός παμπάλαιου σπιτιοῦ».

«Καί στήν Ἀμερική υπάρχουν παλιά σπίτια;» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Μά, βέβαια» εἶπε ἡ Κλára γελώντας καί τόν ἔσυρε πύο μακριά. «Ἀλήθεια, ἔχετε περίεργες γνώμες γιά τήν Ἀμερική».

«Δέ θέλω νά μέ κοροϊδεύετε» φώναξε μέ θυμό. Στό κάτω κάτω, αὐτός γνώριζε τώρα καί τήν Εὐρώπη καί τήν Ἀμερική, μά ἐκείνη μόνο τήν Ἀμερική.

Καθώς προχωροῦσαν, ἡ Κλára ἔσπρωξε μιά πόρτα μέ τήν ἄκρη τοῦ χεριοῦ ἀνοίγοντάς την κι εἶπε χωρίς νά σταματήσει: «Ἐδῶ μέσα θά κοιμηθεῖτε».

Φυσικά ὁ Κάρλ θά ἤθελε νά δεῖ ἀμέσως τό δωμάτιό του, ἀλλά ἡ Κλára τοῦ ἐξηγήσε μέ κάποια ἀνυπομονησία καί μέ λίγο ὑψωμένη φωνή πώς ἀργότερα θά εἶχε πολύ καιρό, τώρα ὁμως ἔπρεπε νά πάει μαζί της. Ἐκानαν μερικά βήματα ἐδῶ κι ἐκεῖ στό διάδρομο. Ὁ Κάρλ τελικά σκέφτηκε πώς δέν ἦταν τόσο ἀπαραίτητο ν' ἀκολουθεῖ τīs ἐντολές τῆς Κλάρας, τήν ἀπόφυγε γιά λίγο καί μπῆκε στό δωμάτιο. Ἀπροσδόκητη σκοτεινιά θασίλευε μπροστά ἀπό τό παράθυρο· αὐτό ὀφειλόταν σέ μιά ψηλή κορυφή ἐνός δέντρου πού σεῖόταν ἐδῶ κι ἐκεῖ μ' ὅλη της τή μεγαλοπρέπεια. Ἀκούγονταν κελαηδήματα πουλιῶν. Μέσα στό ἴδιο τό δωμάτιο, ἀνέπαφο ἀκόμα ἀπό τό φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, δέ μπορούσε κανεῖς νά ξεχωρίσει τίποτα. Ὁ Κάρλ στενοχωρήθηκε γιατί δέν πῆρε μαζί του τόν ἠλεκτρικό φανό τῆς τσέπης, ἓνα δῶρο πού τοῦ ἔκανε ὁ θεῖος του. Ὅπωςδήποτε ἓνας φανός ἦταν πολύ χρήσιμος στ' ἀλήθεια μέσα σ' αὐτό τό σπίτι· κι ἂν εἶχαν δύο τρεῖς φανούς, θά μπορούσαν ν' ἀφήνουν λεύτερους τοὺς ὑπηρέτες νά κοιμούνται. Στάθηκε ἐκεῖ δίπλα στό περβάζι τοῦ παράθυρου, κοίταξε ἔξω κι ἔστησε τά ἄφτιά του ν' ἀκούσει κάτι. Κάποιο πουλί σά νά τρόμαξε καί πέταξε γρήγορα μέσα στά φυλλώματα τοῦ γέρικου δέντρου. Ἡ σειρήνα ἀπό κάποιο κοντινό τρένο τῶν προαστίων τάραξε τήν ἥσυχία ἐκεῖ κάπου. Ἦταν ὁμως παντοῦ σιγή.

Δέν ἔμεινε πολλή ὥρα στή θέση ἐκείνη, γιατί δέν ἄρχισε ἡ Κλára νά μπεῖ μέσα. Ἦταν φανερά θυμωμένη καί χτυπώντας τά χέρια στό φουστάνι της τοῦ φώναξε: «Τί σημαίνουν αὐτά;» Ὁ Κάρλ ἦταν πρόθυμος ν' ἀπαν-

τήσει, μά τόν πείραζε πού δέν ήταν εὐγενικιά. Ὡστόσο αὐτή προχωρώντας μέ μεγάλη γρηγοράδα ἔφτασε κατα πάνω του καί τοῦ ξαναφώναξε: «Θά ῥθεῖτε μαζί μοι λοιπόν, ναι ἢ ὄχι;» Κι ὕστερα σκόπιμα ἢ ἀπό τά νεῦρα της τόν ἔσπρωξε γερά στό στῆθος, ὥστε ἀκόμα λίγο κα θά γκρεμιζόταν ἀπό τό παράθυρο, ἂν δέν προλάβαι τήν τελευταία στιγμή ν' ἀφήσει τό περβάζι καί νά πα τήσει κάτω.

«Ἀκόμα λίγο καί θά ῥεψα ἀπό τό παράθυρο» εἶπε μέ τέτοιο ὕφος πού ἤθελε νά τήν κατηγορήσει.

«Κρίμα πού δέν ἔγινε! Γιατί συμπεριφέρεστε τόσο ἄσχημα; Νά δεῖτε, θά σᾶς ξανασπρώξω».

Καί πράγματι, τόν ἄδραξε ἀπό τή μέση κι ἐπειδὴ ἐκεῖνος σάστισε καί δέν ἔδωσε θάρος πρός τά κάτω, τόν ἔσυρε μέχρι τό παράθυρο, γιατί τό γεροδεμένο της κορμί ἀπό τά σπόρ εἶχε πολλή δύναμη. Μά, συνῆλθε κι αὐτός γρήγορα, λευτερώθηκε στρίβοντας τούς γοφούς του καί τήν ἄρπαξε μέ τή σειρά του ἀπό τή μέση.

«Μέ κάνετε καί πονῶ!» φώναξε ἐκεῖνη.

Ὡστόσο ὁ Κάρλ σκεπτόταν πῶς δέν ἔπρεπε πιά νά τήν ἀφήσει λεύτερη. Χαλάρωσε μόνο λίγο τό σφίξιμό του, ὥστε νά βηματίζει κι αὐτή λεύτερα ὅπου ἤθελε, μά μπορούσε νά τήν ἀκολουθεῖ χωρίς νά τήν ἀφήνει νά φύγει ἀπό τά χέρια του. Ἄλλωστε ἦταν εὐκολο νά τήν κρατᾷ ἀπό τή μέση, γιατί φοροῦσε ἓνα τόσο στενό φουστάνι.

«Ἀφήστε με» τοῦ ψιθύρισε, ἐνῶ τό ξαναμμένο πρόσωπο ζύγωνε κοντά στό δικό του· μόνο μέ προσπάθεια μπορούσε νά τήν ἀτενίσει, γιατί ἦταν πολύ κοντά του». «Ἀφήστε με καί θά σᾶς δώσω κάτι πού θά σᾶς ἀρέσει». «Μά γιατί στενάζει ἔτσι;» ἀναρωτήθηκε ὁ Κάρλ, «δέν εἶναι δυνατό νά πονᾷ, δέν τή σφίγγω δυνατά!» Κι ἔτσι ἔξακολουθοῦσε νά τήν κρατᾷ. Ξαφνικά ὅμως, ὕστερα ἀπό μιὰ χαλάρωση λίγων στιγμῶν, πού ἦταν σιωπηλή καί χωρίς θέληση, ἔνωσε ξανά στό κορμί του νά μεγαλώνει ἡ δύναμή της. Σέ λίγο ἄρχισε νά ξεφεύγει ἀπό τά χέρια του. Τόν ἔπιανε ἀπό ψηλά μ' ἓνα τρόπο πού τήν εὐνοοῦσε πολύ, ἀπόφευγε τά πόδια του κάνοντας βήματα μέ τέχνη, πού φαινόταν καλύτερα στήν πάλη της μέ τόν ἄπειρο Κάρλ, καί ὀλοένα ἀνασαινοντας τόν ἔσπρωχνε πρός τόν τοῖχο μέ ὑπέροχες ρυθμικές κινήσεις. Κεῖ πέρα βρισκόταν ἓνα ντιβάνι, τόν πέταξε πάνω σ' αὐτό καί τοῦ φώναξε χωρίς νά σκύψει καί πολύ πρός τό μέρος του.

«Γιά κουνήσου τώρα, ἂν μπορεῖς».

«Στρίγκλα, τρελή στρίγκλα» ἄρχισε νά φωνάζει ὁ Κάρλ, γεμάτος θυμό, ἀνακατεμένο μέ ντροπή. «Εἶσαι τρελή, παλιοστρίγκλα!»

«Πρόσεχε τά λόγια σου!» εἶπε σέρνοντας τό ἓνα της χέρι στό λαιμό του. Ἄρχισε τότε νά τόν σφίγγει τόσο γερά πού ὁ Κάρλ παραλυμένος δέ μπορούσε νά κάνει τίποτα ἄλλο παρά ἀνάσαινε μέ δυσκολία ρουφώντας ἀέρα, ἐνῶ ἐκεῖνη ἔφερνε τό ἄλλο της χέρι στό μάγουλό του, τό ἀκουμποῦσε σά νά ἔκανε δοκιμή κι ὕστερα πάλι τό ἀποτραβοῦσε καί τό πηγαινε ψηλότερα, σά νά μετροῦσε κάθε στιγμή ἀπειλητικά νά τοῦ ἀστράψει ἓνα χαστούκι.

«Πῶς θά σοῦ ἐρχόταν» ἄρχισε συνάμα νά τόν ρωτᾷ, «ἂν σ' ἔστελνα στό σπίτι σου ἀφοῦ σέ χαστουκίσα γερά γιά νά σέ τιμωρήσω πού φέρθηκες μέ τέτοιο τρόπο σέ μιὰ κυρία; Ἴσως αὐτό νά σοῦ ἦταν πολύ καλό γιά ὅλη σου τή ζωή, ἂν καί θά σοῦ ἄφηνε θλιθερή ἀνάμνηση. Εἶναι ἀλήθεια πῶς σέ λυπᾶμαι, ἔπειτα εἶσαι καί νοστιμούλης, μά ἂν εἶχες μάθει ζίου ζιτσοῦ θά μ' ἔσπαζες στό ξύλο. Κι ὅμως, κι ὅμως –ἔχω τρελή μανία νά σέ χαστουκίσω τώρα δά πού εἶσαι ξαπλωμένος. Ἴσως θά μετάνιωνα. Γιαντό πρέπει νά ξέρεις, πῶς ἂν τό κάνω, θά τό κάνω χωρίς σχεδόν νά τό θέλω. Καί τότε, δέ θά μοῦ φτάσει ἓνα χαστούκι, μά θά χτυπῶ δεξιά κι ἀριστερά μέχρι νά σοῦ πρήξω τά μάγουλα. Κι εἶναι πολύ πιθανό νά ῥαι φιλότιμος –ἔτσι θέλω νά πιστεύω– καί τότε μετά τήν προσβολή καί τό ξύλο δέ θά θέλεις νά ζησεις καί θά ἐξαφανιστεῖς ἀπό τόν κόσμο. Μά τί ἔχεις καί δέ μέ χωνεύεις; Μήπως δέ σοῦ ἀρέσω; Δέν ἀξίζω τόν κόπο, ὥστε νά ῥθεις στό δωμάτιό μου; Προσοχή! Ἀκόμα λίγο καί θά σοῦ ἀστραφτα ἓνα χαστούκι κατά λάθος. Ὡστόσο, ἂν σήμερα τό γλιτώσεις, νά εἶσαι ἄλλοτε προσεχτικός καί νά φέρνεσαι πιό καλά. Μή νομίζεις πῶς ἐγώ εἶμαι ὁ θεῖος σου καί μπορεῖς νά μοῦ ἐναντιώνεσαι. Κι ἂν σ' ἀφήσω χωρίς νά φᾶς τό χαστούκι, σοῦ τό τονίζω πολύ, μή νομίζεις ὅτι γιά τήν τιμή σου εἶναι τό ἴδιο εἴτε τό ἔφαγες εἴτε ὄχι τό χαστούκι. Ἄν τό πιστεύεις, τότε θά ἔαν προτιμότερο νά σέ χαστουκίσω στ' ἀληθινά. Σκέφτηκες τί θά πῇ ὁ Μάκ, ἂν τά μάθει ὅλα αὐτά;»

Μόλις θυμήθηκε τόν Μάκ, ἄφησε καί τόν Κάρλ λεύτερο. Στή θολωμένη σκέψη τοῦ Κάρλ ὁ Μάκ φάνταζε

σάν ελευθερωτής. "Ενωσε ακόμα για μία στιγμή τό χέρι της Κλάρας στο λαιμό του, γιαυτό κι έκανε μία κίνηση, κατόπιν απόμεινε βουβός κει κάτω.

Τόν πρόσταξε νά σηκωθεί. "Ο Κάρλ δέν έδωσε απάντηση ούτε κουνήθηκε καθόλου. Αυτή άναψε ένα κερι και τό δωμάτιο φωτίστηκε· γαλάζιες στριφογυριστές λουρίδες σχηματίστηκαν στο ταβάνι, μά ο Κάρλ παρέμενε πάντα ξαπλωμένος και δέν έστριβε ούτε στο παραμικρό τό κεφάλι του πού ήταν ακούνητο στο μαξιλάρι του ντιβανιού, όπου τό είχε βάλει ή Κλάρα. Αυτή άρχισε βόλτες στο δωμάτιο, κάνοντας τό φόρεμά της νά βγάξει ένα μαλακό ήχο γύρω στα πόδια. Θα είχε μείνει πολλή ώρα στο παράθυρο.

«Σου πέρασε τό πείσμα;» τήν άκουσε ύστερα νά ρωτά.

Αίσθανόταν πολύ άσχημα, γιατί δέ μπορούσε νά βρεί λίγη ήσυχία μέσα στο δωμάτιο, πού του τό είχε διαθέσει ο κύριος Πόλουντερ για νά περάσει τή νύχτα. Τό κορίτσι γύριζε έδω κι εκεί κι άλλοτε στεκόταν για λίγο· τήν είχε πιά θареθεί. Η μόνη του επιθυμία ήταν νά κοιμηθεί γρήγορα κι ύστερα νά φύγει. Δέν είχε καθόλου όρεξη νά πάει στο κρεβάτι, μά ήθελε νά μείνει εκεί, στο ντιβάνι. Γιαυτό περίμενε άνυπόμονα τήν ώρα πού θα 'φευγε εκείνη, για νά πεταχτεί νά κλείσει τό σύρτη και νά ξαναπέσει στο ντιβάνι. "Ενωθε μεγάλη ανάγκη νά τεντωθεί και νά χασμουρηθεί, μά δέν ήθελε νά τό κάνει μπροστά της. Παρέμενε λοιπόν πάντα ξαπλωμένος μέ τά μάτια καρφωμένα στο ταβάνι, ενώ ένιωθε κάθε τόσο και τό πρόσωπό του νά μένει ασάλευτο· μία μύγα πετούσε γύρω στα μάτια του κάνοντας κύκλους και δέ μπορούσε νά καταλάβει τί συμβαίνει.

Η Κλάρα τόν πλησίασε ξανά κι έσκυψε προς τό μέρος πού είχε ριγμένη τή ματιά του ο Κάρλ· μόλις και πρόλαβε νά τή γυρίσει άλλου κι έτσι δέν άναγκάστηκε νά δει τό δικό της βλέμμα.

«Φεύγω τώρα» είπε ή Κλάρα, «αργότερα, αν θα σου 'ρθει ή όρεξη, μπορείς νά μέ δεις στο δωμάτιό μου. Η πόρτα μου είναι ή τέταρτη ύστερα από τή δική σου, στην ίδια σειρά του διαδρόμου. Θα προσπεράσεις λοιπόν τρεις πόρτες κι ύστερα ή πρώτη είναι ή πόρτα πού πρέπει νά χτυπήσεις. Δέ θα ξανακατέβω στην τραπεζαρία, μά θα μείνω από τώρα στο δωμάτιο. Μέ κούρασες βέβαια πολύ. Φυσικά, δέ θέλω νά πω πώς θα σέ περιμένω, όμως αν θέλεις, έλα. "Επειτα, θυμήσου πώς μου υπο-

σχέθηκες νά παίξεις πιάνο. Είναι δυνατό και νά σου τσάκισα τά νευρα και νά μή μπορείς πιά νά κάνεις θήμα. Τότε μείνε έδω και κοιμήσου. Για τήν ώρα δέ θα πω τίποτα στον πατέρα για τό μάλωμα αυτό. Σου τό λέω για νά μήν άνησυχήσεις καθόλου». Παρόλο πού έλεγε πώς είναι κουρασμένη, έκανε δυό τρία πηδήματα και βγήκε έξω.

Ο Κάρλ άμέσως άνασηκώθηκε και κάθισε στο ντιβάνι· του ήταν τώρα άνυπόφορο νά μένει ξαπλωμένος. Θέλοντας λίγο νά κινηθεί πήγε στην πόρτα κι έριξε έξω στο διάδρομο μία ματιά. Τί σκοτάδι ήταν αυτό! "Ενωσε χαρά κλείνοντας τήν πόρτα μέ τό κλειδί και κάθισε πάλι στο τραπέζι του μέσα στο θαμπό φως του κεριού. Είχε πάρει τήν άπόφαση νά μή μείνει άλλο σ' αυτό τό σπίτι· θα πήγαινε κάτω στον κύριο Πόλουντερ νά του πει καθαρά και ξάστερα πώς του είχε φερθεί ή Κλάρα—εξάλλου καθόλου δέν τόν ένδιέφερε νά όμολογήσει τήν ήττα του— και μέ τή γερή αυτή δικαιολογία θα ζητούσε τήν άδεια νά γυρίσει πίσω μέ τό αυτοκίνητο ή μέ τά πόδια. Σέ περίπτωση πού ο κύριος Πόλουντερ θα είχε αντίρρηση στην άπόφασή του αυτή, νά γυρίσει γρήγορα στο θείο του, τότε ο Κάρλ θα τόν παρακαλούσε νά βάλει κάποιον ύπηρέτη για νά τόν οδηγήσει στο πιο κοντινό ξενοδοχείο. Βέβαια, μέ τόν τρόπο αυτό σπάνια φέρεται κανείς· σ' έναν ευγενικό οικοδεσπότη, μά πολύ περισσότερο πιο σπάνια φέρεται κανείς σ' έναν καλεσμένο μέ τέτοιο τρόπο πού φέρθηκε ή Κλάρα. Κι είχε θεωρήσει τήν άπόφασή της νά μήν πει τίποτα, για τήν ώρα, στον κύριο Πόλουντερ για πράξη καλοσύνης. Μά, ήταν έξοργιστικό! Μήπως είχαν καλέσει τόν Κάρλ για άγώνα πάλης κι έτσι ήταν ντροπή πού τόν νίκησε ένα κορίτσι, πού στο κάτω κάτω πέρασε τό μεγαλύτερο μέρος τής ζωής της μαθαίνοντας τά τεχνάσματα τής πάλης; Η Κλάρα είχε πάρει μαθήματα από τόν Μάκ. Μπορούσε νά του έλεγε ό,τι νόμιζε. Ο Μάκ φυσικά ήταν έξυπνος· τό 'ξερε ο Κάρλ, αν και δέν του δόθηκε ή ευκαιρία νά τό αντίληφτει ο ίδιος και ήξερε ακόμα πώς αν ο Μάκ του έδινε μερικά μαθήματα θα παρουσίαζε πολύ καλύτερα αποτελέσματα απ' ό,τι ή Κλάρα. "Υστερα μία μέρα, χωρίς ίσως νά τόν καλέσουν, θα 'ρχόταν στο σπίτι αυτό, θα έρευνούσε καλά τό γύρω χώρο—γιατί ή Κλάρα σ' αυτή τήν ικανότητα φαίνεται πώς ήταν άφταστη— και τότε θα τήν άρπαζε και θα τήν

πετοῦσε πάνω στο ἴδιο τό ντιβάνι πού τόν εἶχε κολλήσει αὐτή σήμερα.

Τώρα ὅμως τό μόνο πού εἶχε νά κάνει ἦταν νά βρεῖ τό δρόμο γιά τήν τραπεζαρία, ὅπου εἶχε θάλει κάπου τό καπέλο του ἀφηρημένα. Φυσικά θά κρατοῦσε καί τό κερί, ἀλλά καί μέ τό φῶς δέν ἦταν τόσο εὐκολο νά καταλάβεις πού βρίσκεσαι. Δέ θυμόταν λόγου χάρη, ἂν τό δωμάτιό του βρισκόταν στό ἴδιο πάτωμα μέ τήν τραπεζαρία. Ἡ Κλάρα τόν περιπλάνησε τόσο πολύ στούς διαδρόμους, ὥστε δέν πρόλαβε νά ρίξει τριγύρω καμιά ματιά. Τή σκέψη του τή βασάνισε ἐπίσης ὁ κύριος Γκρήν κι οἱ ὑπηρετές μέ τά λυχνάρια τους. Μέ ἄλλα λόγια, δέν ἤξερε ἂν εἶχε ἀνεβεῖ μία ἢ δύο σκάλες ἢ δέν εἶχαν ἀνεβεῖ διόλου σκαλοπάτια. "Αν μποροῦσε κανεῖς νά κάνει ἕναν ὑπολογισμό ἀπό τή θέα, τό δωμάτιο φαινόταν πῶς βρισκόταν ψηλά, γι'αὐτό καί νόμιζε πῶς εἶχαν ἀνεβεῖ σκάλες· μά ὥστόσο γιά νά περάσεις τήν ἔσοδο ἔπρεπε ν' ἀνεβείς σκαλοπάτια, γιατί λοιπόν κι ὅλο αὐτό τό πάτωμα νά μήν ἦταν σέ θέση ψηλή; Τί δέ θά 'δινε ὁ Κάρλ νά μποροῦσε τουλάχιστο νά δεῖ κάτι στό διάδρομο ἢ ν' ἀκούσει μία φωνή ἔστω καί σθησμένη.

Τό ρολόι τῆς τσέπης, δῶρο τοῦ θείου του, ἔδειχνε ἔντεκα· πῆρε τό κερί καί βγῆκε στό διάδρομο. "Ἀφῆσε τήν πόρτα ἀνοιχτή γιά νά μπορέσει, ἂν δέν τά κατάφερνε, νά βρεῖ τό δωμάτιό του καί σέ μεγάλη ἀνάγκη τό δωμάτιο τῆς Κλάρας. Γιά νά εἶναι πιό βέβαιος, μήπως καί κλείσει ἡ πόρτα ἀπό μόνη της, τή στερέωσε μέ μία καρέκλα. Στό διάδρομο δυστυχῶς ἔκανε ρεῦμα — ὁ Κάρλ βέβαια κατευθύνθηκε πρὸς τ' ἀριστερά, ἀντίθετα μέ τήν πόρτα τῆς Κλάρας — ἦταν ὅμως ἐλαφρό, θά μποροῦσε ὥστόσο νά σθῆσει μία χαρά τῇ φλόγᾳ· ἔτσι ἀναγκάστηκε νά τήν προστατεύει μέ τό χέρι καί νά σταματᾷ κάθε τόσο γιά νά ζωηρέψει ἡ φλόγα πού ἄρχιζε νά χαμηλώνει ἐπικίνδυνα. Προχωροῦσε ἀργά, γι'αὐτό ὁ δρόμος τοῦ φαινόταν ἀτελείωτος. Ὁ Κάρλ ἔβλεπε καθὼς βηματίζει τοίχους ἐδῶ κι ἐκεῖ χωρίς νά καταλαβαίνει τί ὑπῆρχε πίσω ἀπ' αὐτούς. Κατόπιν ἄρχιζαν οἱ πόρτες, ἡ μία δίπλα στήν ἄλλη· προσπάθησε ν' ἀνοίξει μερικές, μά τίς βρῆκε κλειδωμένες κι ἔδιναν τήν ἐντύπωση πῶς πίσω ἀπ' αὐτές δέν ἔμενε κανένας. Ἦταν μία ἀσύλληπτη σπατάλη χώρου. Ὁ Κάρλ τίς στιγμές ἐκεῖνες ἀναλογίστηκε τίς ἀνατολικές συνοικίες τῆς Νέας Ὑόρκης πού ὁ θεῖος τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ νά τοῦ τίς δείξει, ὅπου, ὅπως ἔλε-

γαν, πολλές μαζί οἰκογένειες ζοῦσαν μόνο σ' ἓνα δωμάτιο κι ἔτσι ὁ χώρος γιά κάθε οἰκογένεια ἦταν μιά γωνιά, ὅπου στριμώχνονταν παιδιά καί γονεῖς. Καί τώρα ἔβλεπε ἐδῶ δωμάτια ἄδεια, μόνο γιά ν' ἀντηχοῦν σά χτυποῦσε κανεῖς τήν πόρτα! Ὁ κύριος Πόλουντερ φαινόταν πῶς πῆρε δρόμο στραβό ἐξαιτίας τῶν κακῶν φίλων κι ἦταν ξετρελαμένος μέ τήν κόρη του· ὅλοι αὐτοί τόν εἶχαν διαφθείρει. Ὁ θεῖος του φυσικά τόν ἤξερε γιά καλά, μά εἶχε τήν τακτική νά μήν ἐπηρεάζει τή γνώμη τοῦ Κάρλ κι ἔτσι ἔφταιξε πού τόν ἄφησε νά κάνει τήν ἐπίσκεψη τούτη καί νά περιπλανιέται τώρα στούς δρόμους. Ὁ Κάρλ ἀποφάσισε νά τό πεῖ χωρίς δισταγμό καί στό θεῖο του, γιατί ἤξερε πῶς ὁ θεῖος, σύμφωνα μέ τίς ἀρχές του, θ' ἀκούγε μέ προθυμία κι ἡρεμία τόν Κάρλ νά κρίνει καί τό πρόσωπό του. Βέβαια, μιά τέτοια τακτική ἦταν τό μόνο πράγμα πού δέν ἔβρισκε καλό στό θεῖο του ὁ Κάρλ, χωρίς νά τό θεωρεῖ φυσικά καί πολύ σπουδαῖο.

Ξαφνικά ὁ τοῖχος στή μιά μεριά τοῦ δρόμου σταματοῦσε ἀπότομα καί στή θέση του πρόβαλε ἕνα παγερό μαρμάρينو κιγκλίδωμα. Ὁ Κάρλ ἄφησε κάτω τό κερί κι ἔσκυψε μέ προσοχή, κοιτάζοντας πάνω ἀπό τή χειρολαβή. Ἀντίκρισε ἕνα σκοτεινό χάος. "Αν τοῦτο ἦταν χόλ — στίς τρεμάμενες ἀχτίδες τοῦ κεριοῦ φάνηκε κάτι σά θόλος — γιατί δέ μπῆκαν στό σπίτι ἀπό κεῖ; Τί ἦταν ἄραγε αὐτός ὁ περίεργος βαθύς χώρος; Ὁ Κάρλ εἶχε τήν ἐντύπωση πῶς βρισκόταν σέ ἐξώστη κάποιας ἐκκλησίας. "Ἀρχισε τώρα νά λυπᾶται κάπως γιατί δέ μποροῦσε νά μείνει αὐτή τή νύχτα στό σπίτι μέχρι τό πρωί, ὥστε μέ τό φῶς τῆς μέρας μαζί μέ τόν κύριο Πόλουντερ νά γυρίσει ὅλα τά μέρη καί νά τοῦ ἐξηγήσει τό καθετί.

Τό κιγκλίδωμα ὅμως δέν ἦταν πολύ μακρύ, γιατί σέ λίγο· βρέθηκε ξανά στόν κλειστό διάδρομο. Σέ μιά ἀπότομη στροφή ὁ Κάρλ ἔπεσε μ' ὅλο του τό βάρος πάνω σ' ἕναν τοῖχο· καλά πού εἶχε ἀδιάκοπα τή φροντίδα νά κρατᾷ γερά τό κερί, ἀλλιῶτα δέ θά μποροῦσε νά τό προφυλάξει καί θά 'πεφτε σβήνοντας. Ἐπειδὴ ὁ διάδρομος δέν ἔλεγε νά πάρει τέλος, ἐπειδὴ πουθενά δέν ὑπῆρχε παράθυρο γιά νά κοιτάξει λίγο ἔξω, κι ἐπειδὴ τίποτα δέν ἔδειχνε νά κουνιέται οὔτε ψηλά οὔτε βαθιά, ὁ Κάρλ πίστεψε πῶς· τριγύριζε μέσα σ' ἕναν κύκλο κι ἄρχισε νά ἐλπίζει πῶς θά ἔβλεπε ἐκεῖ δά τήν ἀνοιχτή πόρτα τοῦ δωματίου, μά οὔτε αὐτή ξαναφανερώθηκε οὔτε ἐκεῖνο τό

κιγκλίδωμα. Μέχρι τή στιγμή εκείνη ο Κάρλ συγκράτησε τόν εαυτό του και δέν αποφάσισε νά φωνάξει δυνατά, γιατί δέν ήθελε νά δημιουργήσει σ' ένα ξένο σπίτι τέτοια ώρα θόρυβο· ωστόσο κατάλαβε πιά πώς σ' ένα μέρος τέλεια αφώτιστο αὐτό τό πράγμα δέν ήταν και τόσο κακό. Σάν ἐτοιμάστηκε νά βγάλει και στίς δυό μεριές τοῦ διαδρόμου ένα θρονιό «Χαλό!» ξεχώρισε πέρα ἀπ' ὅπου εἶχε ξεκινήσει ένα μικρό φῶς πού ζύγωνε. Τώρα μόνο μπορούσε νά δει πόσο μεγάλος ήταν ὁ ὁλόισος δρόμος. Τό σπίτι αὐτό ήταν κάστρο κι ὄχι βίλα. Ὁ Κάρλ ἔνωσε τόσο μεγάλη χαρά γιά τό σωτήριο ἐκεῖνο φῶς, πού ἄρχισε νά τρέχει πρὸς τά κεῖ ἀδιαφορώντας πιά γιά τό κερί. Μὲ τά πρῶτα ὅμως πηδηχτά θήματα ἔσβησε ἡ φλόγα τοῦ κεριοῦ. Δέν τό πρόσεξε ὡστόσο, γιατί τώρα δέν εἶχε καμιά ἀνάγκη. Ἐνας γέρος ὑπηρέτης ἐρχόταν καταπάνω του και θά τοῦ ἔδειχνε τό σωστό δρόμο.

«Ποιός εἴστε;» ρώτησε ὁ ὑπηρέτης πλησιάζοντας τό φανὸν στό πρόσωπο τοῦ Κάρλ κι ἔτσι φωτίστηκε και τό δικό του πρόσωπο. Φαινόταν σκληρό, ἴσως ἀπό μιὰ ἄσπρη γενειάδα πού ἀπό τό στήθος και κάτω σχημάτιζε μεταξένιες μποῦκλες. «Πιστός ὑπηρέτης θά εἶναι γιά νά τοῦ ἐπιτρέπουν νά ἔχει τέτοια γενειάδα» σκέφτηκε ὁ Κάρλ κι ἄρχισε νά κοιτάζει ἐπίμονα ὅλο τό μάκρος και τό πλάτος της, ἐνῶ δέν ἔδειχνε καμιά ἐνόχληση πού και τόν ἴδιο τόν ἐξέταζε ὁ ἄλλος. Ὡλλωστε ἀμέσως ἔδωσε τήν ἀπάντηση πώς ήταν φιλοξενούμενος τοῦ κυρίου Πόλουντερ, ἤθελε νά πάει ἀπό τό δωμάτιο στήν τραπεζαρία και δέν τά κατάφερε καθόλου νά τή βρεῖ.

«Ἄ, ἔτσι!» εἶπε ὁ ὑπηρέτης, «ἀκόμη δέν ἔχουμε περάσει ἤλεκτρικό».

«Τό ξέρω» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Μήπως θέλετε ν' ἀνάψετε τό κερί σας ἀπό τή λάμπα;» ρώτησε ὁ ὑπηρέτης.

«Ναί, εὐχαριστῶ» εἶπε ὁ Κάρλ και τόν ἀναψε.

«Κάνει πολύ ρεύμα ἐδῶ στους διαδρόμους» εἶπε ὁ ὑπηρέτης, «τό κερί σβήνει εὐκολα, γιαντό ἔχω φανάρι».

«Ναί, τό φανάρι εἶναι ὅ,τι πρέπει» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Ἐχετε στάξει πολύ κερί πάνω σας» εἶπε ὁ ὑπηρέτης φωτίζοντας τό κοστούμι τοῦ Κάρλ.

«Μά, δέν τό πρόσεξα» ἔκανε στενοχωρημένος ὁ Κάρλ, γιατί φοροῦσε τό μαῦρο του κοστούμι, πού, ὅπως εἶχε πεί κι ὁ θεῖος του, τοῦ πηγαινε καλύτερα ἀπ' ὅλα

τ' ἄλλα. «Φυσικά και τό μάλωμά μου μέ τήν Κλάρα θά ἔκανε χάλια τό κοστούμι μου» σκέφτηκε τώρα ὁ Κάρλ. Ὁ ὑπηρέτης εἶχε τήν καλή διάθεση, ὅσο μπορούσε ν' ἀργοπορήσει, νά τό καθαρίσει γιά λίγο. Ὁ Κάρλ γύριζε ἐδῶ κι ἐκεῖ δείχνοντας κάθε τόσο ένα λεκέ πού ὁ ὑπηρέτης πρόθυμα τόν ἔβγαζε.

«Μά γιατί κάνει τόσο ρεύμα ἐδῶ;» ρώτησε ὁ Κάρλ, καθώς ἄρχισαν νά προχωροῦν.

«Γιατί ἀκόμα ἔμειναν πολλά πού πρέπει νά χτιστοῦν» εἶπε ὁ ὑπηρέτης, «ἔκαναν βέβαια μερικές ἐπισκευές, γενικά ὅμως ἡ δουλειά προχωρεῖ πολύ ἀργά. Ὅπως θά ξέρετε, τώρα ἀπεργοῦν κι οἱ χτίστες. Αὐτά τά χτισίματα μᾶς θάζουν σέ πολλές φασαρίες. Ἐδῶ ἔχουν ἀνοίξει δυό μεγάλες τρύπες πού κανένας δέν τίς κλείνει κι ἔτσι τό ρεῦμα κυκλοφορεῖ μέσα στους διαδρόμους. Εὐτυχῶς πού ἔχω μπαμπάκι στ' ἄφτια, ἀλλιῶτα δέ θά μπορούσα νά τό ὑποφέρω».

«Τότε νά φωνάζω δυνατά;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ὁχι, ἔχετε πολύ καθαρή φωνή» εἶπε ὁ ὑπηρέτης. «Γιά νά περάσουμε ξανά στό ἴδιο κτίριο, ἰδιαίτερα ἐδῶ κοντά στό παρεκκλήσι πού ἀργότερα θά χωριστεῖ ἀπ' τό ὑπόλοιπο σπίτι, μᾶς χτυπᾷ τό ρεῦμα ἀνυπόφορα».

«Τά κάγκελα πού ἀφήσαμε στό διάδρομο ὀδηγοῦν στό παρεκκλήσι;»

«Ναί».

«Καλά τό κατάλαβα» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Ἀξίζει τόν κόπο, και πολύ μάλιστα, νά τό δει κανείς» εἶπε ὁ ὑπηρέτης, «ἂν δέν ὑπῆρχε αὐτό, ὁ κύριος Μάκ δέ θ' ἀγόραζε τό σπίτι».

«Ὁ κύριος Μάκ;» ρώτησε ὁ Κάρλ. «Μά, τό σπίτι δέν ἀνήκει στόν κύριο Πόλουντερ;»

«Και βέβαια» ἀποκρίθηκε ὁ ὑπηρέτης, «ἀλλά ὁ κύριος Μάκ κανόνισε τήν ἀγορά. Δέν ξέρετε τόν κύριο Μάκ;»

«Ὡ ναί» εἶπε ὁ Κάρλ. «Τί σχέση ὅμως ἔχει μέ τόν κύριο Πόλουντερ;»

«Εἶναι ἀρραβωνιαστικός τῆς Κλάρας» ἀποκρίθηκε ὁ ὑπηρέτης.

«Αὐτό δέν τό ἔξερα» εἶπε ὁ Κάρλ ξαφνιασμένος.

«Μά, τόσο σᾶς ξαφνιάζει αὐτό;» ρώτησε ὁ ὑπηρέτης.

«Βέβαια, πρέπει νά τό θάλω καλά στό νοῦ μου. Γιατί σά δέν ξέρεις αὐτές τίς σχέσεις, μπορεῖς νά κάνεις τίς πιό μεγάλες γκάφες» ἀποκρίθηκε ὁ Κάρλ.

«Απορώ πού δέ σᾶς τό εἶπαν» εἶπε ὁ ὑπηρέτης.

«Ναί, ἀλήθεια» ἔκανε ὁ Κάρλ πειραγμένος.

«Μπορεῖ νά νόμιζαν πώς τό ξέρετε» εἶπε ὁ ὑπηρέτης, «ἐξἄλλου δέν εἶναι κάτι τό νέο. Νά, φτάσαμε» εἶπε κι ἄνοιξε μιὰ πόρτα. Πίσω ἀπ' αὐτήν ἔχασκε μιὰ κατακόρυφη σκάλα πού ὀδηγοῦσε στήν πίσω πόρτα τῆς φωτισμένης, ὅπως πάντα, τραπεζαρίας.

Προτοῦ νά περάσει ὁ Κάρλ στήν τραπεζαρία, ἀπ' ὅπου ἀκούγονταν, τό ἴδιο ὅπως πρῶτα, οἱ φωνές τοῦ κυρίου Πόλουντερ καί τοῦ κυρίου Γκρήν, ὁ ὑπηρέτης τοῦ εἶπε: «Ἄν θέλετε, θά σᾶς περιμένω, γιά νά σᾶς πάω ὕστερα στό δωμάτιό σας. Εἶναι δύσκολο τήν πρώτη βραδιά νά βρεῖ κανεῖς τό δρόμο».

«Δέ θά ξαναγυρίσω στό δωμάτιό μου» εἶπε ὁ Κάρλ καί χωρίς νά τό καταλάβει, λέγοντάς τή φράση αὐτή, ἄρχισε νά νιώθει μελαγχολία.

«Δέν εἶναι καί τόσο ἄσχημο» εἶπε ὁ ὑπηρέτης χαμογελώντας σκεπτικά κι ἀλαφροχτυπώντας τό μπράτσο τοῦ Κάρλ. Φαίνεται πώς ὁ ὑπηρέτης εἶχε νομίσαι τόν Κάρλ γιά προσκαλεσμένο στήν τραπεζαρία, νά πίνει καί νά κουβεντιάζει μέ τούς κυρίους. Ὁ Κάρλ ὁμως δέν ἐπιθυμοῦσε τώρα ν' ἀνοίγει ἱστορίες, σκέφτηκε ὥστόσο πώς ὁ ὑπηρέτης αὐτός, πού τοῦ ἄφησε τήν πιά καλή ἐντύπωση ἀπ' ὅλους τούς ὑπηρέτες μέσα στό σπίτι, θά μπορούσε ἀργότερα νά τόν βοηθήσει νά βρεῖ τό δρόμο γιά τή Νέα Ὑόρκη, γι'αὐτό καί τοῦ ἀποκρίθηκε: «Πολύ εὐγενικό πού θέλετε νά μέ περιμένετε ἔξω. Τό δέχομαι μέ εὐγνωμοσύνη. Σέ λίγη ὥρα θά βγῶ καί θά σᾶς πῶ τί θά κάνω. Πιστεύω καί τώρα πώς ἡ βοήθειά σας θά εἶναι πολύτιμη». «Καλά» εἶπε ὁ ὑπηρέτης, ἀφήνοντας κάτω τό φανάρι καί, πιάνοντας ἕνα βάθρο ἐκεῖ πέρα, κάθισε· ἦταν ἀδειανό, ἴσως γιατί ἐπιδιόρθωναν ἐκεῖ τό σπίτι. «Θά σᾶς περιμένω ἐδῶ. Μπορεῖτε ν' ἀφήσετε καί τό κερί σας» πρόσθεσε ὁ ὑπηρέτης σάν εἶδε πώς ὁ Κάρλ ἦταν ἐτοιμος νά μπεῖ στήν τραπεζαρία μέ τ' ἀναμμένο κερί.

«Ναί, εἶμαι ἀφηρημένος» εἶπε ὁ Κάρλ κι ἔδωσε τό κερί στόν ὑπηρέτη πού ἔγερνε τό κεφάλι του καί δέν ξεχώριζες ἂν εἶχε κάποιο σκοπό ἢ χάιδευε τή γενειάδα του.

Ὁ Κάρλ ἄνοιξε τήν πόρτα μέ θόρυβο χωρίς βέβαια νά φταίει, ἐπειδή ἦταν ἀπό μονοκόμματο τζάμι πού ἔγερνε μέ τό ἄνοιγμα, γιατί στηριζόταν μόνο στήν ξύλι-

νη ὑποδοχή. Ὁ Κάρλ, πού ἤθελε νά μπεῖ μέσα ἀθόρυβα, ἄφησε τό χερούλι γεμάτος ταραχή. Χωρίς νά γυρίσει πίσω πρόσεξε πώς ὁ ὑπηρέτης πού εἶχε κατεβεῖ ἀπό τό βάθρο, ἔκλεινε πίσω του τήν πόρτα ἀργά καί προσεχτικά, χωρίς νά κάνει τόν παραμικρό θόρυβο.

«Μέ συγχωρεῖτε γιά τήν ἐνόχληση» εἶπε στούς δύο κυρίους πού τόν ἔβλεπαν ξαφνιασμένοι, κι ἔφαγέ μέ τή ματιά του ὅλη τήν αἴθουσα μέ τήν ἐλπίδα πώς θά δεῖ κάπου τό καπέλο του. Τό καπέλο ὅμως δέ φαινόταν πουθενά· τό τραπέζι τό εἶχαν μαζέψει καί σίγουρα πήγαν καί τό καπέλο στήν κουζίνα, κι αὐτό φυσικά τόν στενοχωροῦσε.

«Ποῦ ἀφήσατε τήν Κλάρα;» ρώτησε ὁ κύριος Πόλουντερ πού ἔδειχνε πώς δέν τοῦ ἔκανε ἐντύπωση αὐτή ἡ ἐνόχληση, καί μάλιστα ἔβαλε θέση ἀμέσως στήν πολυθρόνα γιά νά 'χει ἀπέναντί του τόν Κάρλ. Ὁ κύριος Γκρήν ἔκανε τόν ἀδιάφορο· ἔβγαλε ἀπό τήν τσέπη του ἕνα πορτοφόλι πού εἶχε πάχος καί μέγεθος πολύ μεγάλο, κι ἔδειχνε πώς γύρευε κάποιο συγκεκριμένο χαρτί, μά ὥστόσο ψάχνοντας ὅ,τι χαρτί ἔπεφτε στό χέρι τό μελετοῦσε.

«Ἐχω μιὰ παράκληση, δέ θά 'θελα ὁμως γι' αὐτό νά μέ παρεξηγήσετε» εἶπε ὁ Κάρλ πλησιάζοντας βιαστικά τόν κύριο Πόλουντερ καί βάζοντας τό χέρι στήν ἄκρη τῆς πολυθρόνας, γιά νά νιώθει ἴσως πώς εἶναι κοντά του.

«Σάν τί παράκληση;» ρώτησε ὁ κύριος Πόλουντερ, κοιτάζοντας τόν Κάρλ μέ βλέμμα χωρίς καμιά ἐπιφύλαξη. «Φυσικά, ὅ,τι ζητήσεις, ἔγινε» εἶπε κι ἀγκάλιασε τόν Κάρλ, τραβώντας τον κοντά του, ἀνάμεσα στά πόδια. Ὁ Κάρλ πρόθυμα τό ὑπέμεινε αὐτό, μολονότι ἔβλεπε πώς ἦταν σέ ἡλικία πού δέν ταίριαζαν αὐτά. Τώρα δυσκολευόταν περισσότερο στή διατύπωση τῆς παράκλησης.

«Σᾶς ἀρέσει ἐδῶ, ἔ; Δέν ἔχετε καί σεῖς τήν ἐντύπωση πώς ὕστερα ἀπό τήν πόλη νιώθει κανεῖς λεύτερος στήν ἐξοχή; Γενικά» —μισοκρυμμένος πίσω ἀπό τόν Κάρλ ἔριξε μιὰ ματιά στόν κύριο Γκρήν, πού δέ μπορούσε κανεῖς νά τήν παρεξηγήσει— «γενικά, ἐγώ κάθε βραδιά νιώθω τέτοια αἰσθήματα».

«Μιλᾶει» σκέφτηκε ὁ Κάρλ, «σά νά μήν ξέρει τίποτα ἀπό τό πελώριο σπίτι, τούς ἀτέλειωτους διαδρόμους, τό παρεκκλήσι, τ' ἀδειανά δωμάτια, τό σκοτάδι τριγύρω».

«Σᾶς ἀκούω, ποιά εἶναι ἡ παράκληση;» εἶπε ὁ κύριος Πόλουντερ καί τράνταξε εὐγενικά τόν Κάρλ πού στεκόταν ἐκεῖ βουβός.

«Σᾶς παρακαλῶ» εἶπε ὁ Κάρλ, χωρίς νά μπορεῖ ν' ἀποφύγει, ὅσο κι ἂν χαμῆλωνε τή φωνή του, νά τ' ἀκούει ὅλα ὁ Γκρήν πού καθόταν ἐκεῖ κοντά, ἐνῶ θά 'θελε πολύ νά μπορούσε νά μὴν παρακαλέσει γιά τό ζήτημά του τόν κύριο Πόλουντερ μπροστά του, γιατί αὐτό μπορούσε νά θεωρηθεῖ καί προσβολή γι' αὐτόν, «σᾶς παρακαλῶ, ἀφήστε με νά γυρίσω τώρα ἀμέσως στό σπίτι μου».

Κι ἀφοῦ εἶπε τό πῶς ἄσχημο, τ' ἄλλα ἤρθαν γρήγορα καί μάλιστα δέν εἶπε τό παραμικρό ψέμα, ἐνῶ τοῦ ἤρθαν κι ἄλλες σκέψεις πού δέν τίς εἶχε πρῶτα σκεφτεῖ, μὰ τώρα τίς εἶπε. «Θά 'θελα ὅπωςδήποτε νά γυρίσω πίσω. Μ' εὐχαρίστησέ μου θά 'ρθω μιά ἄλλη φορά, γιατί σεῖς, κύριε Πόλουντερ, ὅπου εἶστε μοῦ δίνετε σιγουριά. Σήμερα ὅμως δέ θά μπορέσω νά μείνω ἐδῶ. Τό ξέρετε πῶς ὁ θεῖός μου δέν ἐπέτρεψε τήν ἐπίσκεψη αὐτή μέ μεγάλη προθυμία. Βέβαια, εἶχε τούς λόγους του, ὅπως τούς ἔχει καί σ' ἄλλες του ἐνέργειες· ἐγώ ὅμως, ἀντίθετα στή γνώμη του πού εἶναι πῶς ἐμπειρη-ἀπό τή δική μου τόλμησα νά τόν πείσω νά ὑποχωρήσει. Ἀπλούστατα καταχράστηκα τήν ἀγάπη πού ἔδειξε γιά μένα. Τώρα, γιατί εἶχε ἐκείνους τούς δισταγμούς, αὐτό δέν ἔχει καί μεγάλη σημασία· πιστεύω ὅμως πῶς μέ τούς δισταγμούς αὐτούς δέν ἤθελε νά πεί γιά σᾶς τίποτα τό προσβλητικό, κύριε Πόλουντερ, γιατί εἶστε ὁ καλύτερος φίλος τοῦ θεῖου μου, ὁ καλύτερος ἀπ' ὅλους τούς ἄλλους φίλους. Κανένας, οὔτε καί στό παραμικρό, δέ θά μπορούσε νά συγκριθεῖ μαζί σας στή φιλία τοῦ θεῖου μου. Κι αὐτή, φυσικά, εἶναι ἡ μόνη, ἴσως ὅμως ὄχι ἀρκετή, δικαιολογία γιά τήν ἀπειθαρχία πού ἔδειξα. Εἶναι πολύ φυσικό νά μὴν ξέρετε καλά τίς σχέσεις μου μέ τό θεῖο· θά σᾶς πῶ λοιπόν ὅ,τι εἶναι πῶς χτυπητό. Μέχρι νά μάθω καλά τ' ἀγγλικά καί ν' ἀποκτήσω ἀρκετή πείρα στό ἐμπόριο, θά κρέμομαι ὀλοκληρωτικά ἀπό τήν καλοσύνη τοῦ θεῖου μου, πράγμα πού μοῦ ἀνήκει δικαιοδικαίως, γιατί εἶμαι συγγενής του ἐξ αἵματος. Δέν εἶναι σωστό νά νομίζετε πῶς μπορῶ ἤδη νά κερδίζω ἐντιματό ψομί μου—κι ὁ Θεός νά μέ φυλάει ἀπό τήν ἰδέα νά τό κερδίζω διαφορετικά. Ἡ μόρφωσή μου δυστυχῶς εἶναι πολύ θεωρητική καί δέ διαθέτω πολλές ἱκανότητες. Ἐχω τελειώσει

τέσσερις τάξεις σ' ἓνα εὐρωπαϊκό γυμνάσιο· ἤμουν ἐπίσης ἓνας μέτριος μαθητής, κι αὐτό σημαίνει πῶς ἔχω ἐφόδια λιγότερα ἀπό τό τίποτα γιά νά θγάλω χρήματα· ξέρετε, τό ἐκπαιδευτικό μας σύστημα εἶναι πολύ καθυστερημένο. Ἄν σᾶς πῶ τί ἔχω μάθει, μᾶλλον θά μέ κοροϊδέσετε. Βέβαια, ἂν κανεῖς συνεχίσει τίς σπουδές του στό γυμνάσιο καί πάει ὕστερα στό πανεπιστήμιο, τότε φυσικά τακτοποιοῦνται κάπως ὅλα, κι ἔπειτα ἔχεις μιά μόρφωση συστηματοποίημένη πού σοῦ δίνει δυνατότητες νά κάνεις κάτι, ἐπίσης καί ἀποφασιστικότητα γιά νά θγάλεις χρήματα. Δυστυχῶς μέ σταμάτησαν ἀπό τό σχολεῖο. Μερικές φορές νομίζω πῶς ἀγνοῶ τά πάντα, μὰ καί πάλι ὅσα καί νά γνῶριζα, θά 'ταν πολύ λίγα γιά τήν Ἀμερική. Στήν πατρίδα μου, τώρα τελευταία, κάνουν καί σχολεῖα σύμφωνα μέ τό μοντέρνο τύπο, ὅπου μαθαίνει κανεῖς ξένες γλώσσες καί τά σχετικά ἐμπορικά μαθήματα. Τότε ὅμως πού εἶχα τελειώσει τό δημοτικό δέν ὑπῆρχαν τέτοια σχολεῖα. Ὁ πατέρας στ' ἀλήθεια μέ παρότρυνε νά μάθω ἀγγλικά, τότε ὅμως δέ μπορούσα νά φαντασθῶ σέ τί χάλια θά καταντοῦσα καί πόσο θά μοῦ ἦταν ἀπαραίτητη ἡ γλώσσα αὐτή· ἔπειτα, ἤμουν ἀναγκασμένος νά διαβάζω πολλές ὥρες τά μαθήματα τοῦ γυμνασίου κι ἔτσι δέν εἶχα πολύ καιρό γιά ἄλλες ἀσχολίες. Ὅλα αὐτά σᾶς τ' ἀραδιάζω, γιατί θέλω νά σᾶς δείξω πόσο πολύ ἐξαρτιέμαι ἀπό τό θεῖο μου καί πόσο μεγάλη ὑποχρέωση τοῦ ἔχω. Σίγουρα θά συμφωνήσετε, πῶς σ' αὐτή τήν κατάσταση δέ μπορῶ νά ἐπιτρέψω στόν ἑαυτό μου νά κάνει, κάτι ἀντίθετο ἀπό τή θέληση τοῦ θεῖου μου, ἔστω ἀκόμα κι ἂν ὑποψιάζομαι πῶς κάτι θά τόν δυσανεχθεῖ. Γι' αὐτό τό λόγο θά πρέπει νά ἐπιστρέψω ἀμέσως στό σπίτι, γιά νά διορθώσω κάπως τό λάθος μου».

Ὅσο μιλοῦσε ὁ Κάρλ ἀσταμάτητα, ὁ κύριος Πόλουντερ ἄκουγε μέ προσοχή. Συχνά, ἰδιαίτερα ὅταν ἔλεγε τ' ὄνομα τοῦ θεῖου, ἔσφιγγε πάνω του τόν Κάρλ, ἴσως ἀσυναίσθητα, καί κάποτε κάποτε, σά νά προσδοκοῦσε κάτι, ἔριχνε μιά σοβαρή ματιά στόν κύριο Γκρήν πού παραπέρα δέ σταματοῦσε νά ψάχνει τό πορτοφόλι του. Μά, στή συνέχεια τῆς ὁμιλίας του, ὅσο συνειδητοποιοῦσε τή θέση του ἀπέναντι στό θεῖο του, τόσο πῶς πολύ τόν ἐπιανε ἡ ἀγωνία κι ἀθελά του ζητοῦσε νά ξεφύγει ἀπό τό χέρι τοῦ Πόλουντερ. Ὅλα ἐδῶ μέσα τόν στενοχωροῦσαν ἄσχημα. Ὁ δρόμος πού ὡδηγοῦσε στό σπίτι

του θείου, περνώντας από τη τζαμένια πόρτα, τη σκάλα, τη δεντροστοιχία, τους δημόσιους χώρους, τα προάστια και τη μεγάλη λεωφόρο, του φαινόταν σαν κάτι το λεύτερο, όμαλό και φτιαγμένο μόνο γι' αυτόν, για να διαβεί και να τρέξει εκεί που τον καλούσε μία φωνή δυνατή. Η καλοσύνη του κυρίου Πόλουντερ κι η αποκρουστικότητα του κυρίου Γκρήν βυθίζονταν σιγά σιγά μέσα σε όμιχλη κι άλλο τίποτα δε ζητούσε να 'χει απ' αυτό το δωμάτιο το γεμάτο καπνούς παρά την άδεια για να φύγει. Καταλάβαινε για καλά πώς όλα τελείωσαν με τον κύριο Πόλουντερ και τον κύριο Γκρήν: ήταν αποφασισμένος να δώσει την πάλη. Ωστόσο μέσα σ' αυτό τον κλοιό κυριευόταν από μία αγωνία άοριστη που σά δυνάμωνε έκανε τα μάτια του να θολώνουν.

Έκανε ένα βήμα πίσω και βρέθηκε στην ίδια απόσταση από τον κύριο Πόλουντερ και τον κύριο Γκρήν.

«Δέ θα θέλατε να του πείτε τίποτε;» ρώτησε ο κύριος Πόλουντερ τον κύριο Γκρήν κι έπιασε το χέρι του σά να 'θελε να τον παρακαλέσει.

«Δέ βλέπω πώς θα μπορούσα να πω τίποτε» είπε ο κύριος Γκρήν, που επιτέλους βρήκε ένα γράμμα στην τσέπη του και θγάζοντάς το τό 'βαλε πάνω στο τραπέζι.

«Είναι βέβαια αξιέπαινη η επιθυμία του να γυρίσει στο θείο, κι όσο θα μπορούσε κανείς να προβλέψει, ο γυρισμός θα προξενήσει μεγάλη χαρά στον κύριο Ίάκωβο. Ίσως όμως κι η ανυπακοή αυτή να εξόργισε το θείο του, πράγμα που είναι δυνατό. Σ' αυτή την περίπτωση τό πιο φρόνιμο είναι να μείνει εδώ. Βλέπετε, είναι δύσκολο να πει κανείς κάτι τό συγκεκριμένο. Κι οι δύο μας είμαστε φίλοι του θείου και στου καθενός μας τή φιλία δέ θα μπορούσε κανείς να βρει εύκολα κάποια διαφορά: έπειτα, δέ μπορούμε και να γνωρίζουμε τά βάθη τής ψυχής του, μιά και μās χωρίζουν και τόσα χιλιόμετρα από τή Νέα Υόρκη».

«Παρακαλώ, κύριε Γκρήν» είπε ο Κάρλ πλησιάζοντάς τον μέ αυτοπεποίθηση, «από τά λόγια σας καταλαβαίνω πώς και σεις έχετε τή γνώμη να γυρίσω πίσω άμέσως».

«Δέν είπα διόλου αυτό» θεβαίωσε ο κύριος Γκρήν και βυθίστηκε στο γράμμα κοιτάζοντάς το και χαϊδεύοντας τά περιθώρια μέ δύο δάχτυλα. Φαινόταν πώς ήθελε να δειξει μ' αυτό πώς είχε να κάνει μέ τον κύριο Πόλουντερ που πρώτα τον ρώτησε, μέ τον Κάρλ όμως δέν είχε να κάνει τίποτα.

Στό μεταξύ ο κύριος Πόλουντερ είχε πλησιάσει τόν Κάρλ και τόν τράβηξε σιγά σιγά σ' ένα από τά μεγάλα παράθυρα, μακριά από τόν κύριο Γκρήν. «Άγαπητέ κύριε Ρόσμαν» είπε σκυμμένος στο άφτί του Κάρλ και, θέλοντας να προετοιμαστεί, τραβούσε τό μαντίλι πάνω στο πρόσωπό του και τό σταματούσε στη μύτη του, κι άρχιζε να φυσάει, «δέ θέλω να πιστεύετε πώς θέλω να σās κρατήσω σέ μās χωρίς να τό θέλετε. Ούτε τό συζητώ. Ωστόσο, δέ μπορώ, δυστυχώς να σās διαθέσω τό αυτοκίνητο γιατί δέ βρίσκεται εδώ, αλλά σ' ένα δημόσιο γκαράζ, γιατί δέ βρήκα ακόμα καιρό να κάνω εδώ τό δικό μου, όπου όλα ακόμα γίνονται. Έπειτα, ο οδηγός δέν κοιμάται στη βίλα: βρίσκεται κάπου εκεί κοντά στο γκαράζ, δέν ξέρω όμως και ακριβώς που. Άλλωστε δέν είναι και υποχρεωμένος να μου φέρει αυτή τήν ώρα τό αυτοκίνητο, αλλά μόνο τό πρωί, στην καθορισμένη ώρα. Όλα αυτά όμως δέν εμποδίζουν και τόσο τήν αναχώρησή σας από δω, γιατί, αν επιμένετε να φύγετε άμέσως, μπορώ να σās πάω στον έπόμενο σιδηροδρομικό σταθμό: είναι όμως τόσο πολύ μακριά, ώστε δέ θα φτάσετε στο σπίτι πολύ νωρίτερα απ' ό,τι αν θα φύγετε μαζί μου τό πρωί μέ τό αυτοκίνητο: θά ξεκινήσω στίς έφτά».

«Παρόλα αυτά, κύριε Πόλουντερ, θά προτιμούσα να φύγω μέ τό τρένο» είπε ο Κάρλ. «Δέν τό είχα σκεφτεί. Κι ο ίδιος έχετε πει πώς μέ τό τρένο θά φτάσω νωρίτερα παρά μέ τό αυτοκίνητο».

«Ναί, μά ή διαφορά είναι πολύ μικρή».

«Κι όμως, κι όμως, κύριε Πόλουντερ» είπε ο Κάρλ. «Άλλωστε είμαι πρόθυμος πάντα να σās επισκεφτώ πάλι σέ ανάμνηση τής καλοσύνης σας, φυσικά μέ τήν προϋπόθεση πώς, παρόλο τό σημερινό μου φέρσιμο, θά μέ προσκαλέσετε ξανά κι ίσως τότε θά μπορέσω να σās εξηγήσω πολύ πιο καλά για ποιο λόγο έχει σημασία κι ή παραμικρή στιγμή που μπορώ να κερδίσω για να δώ όσο τό δυνατό πιο γρήγορα τό θείο μου». Και σά να είχε ήδη εξασφαλίσει τήν άδεια να φύγει, πρόσθεσε: «Πιάντως δέν είναι ανάγκη να μπειτε στον κόπο να μέ συνοδέψετε. Έξω βρίσκεται ένας υπηρέτης που είναι πρόθυμος να μέ πάει στο σταθμό. Θέλω όμως να ψάξω και για τό καπέλο μου». Κι ενώ τελείωσε τά λόγια του διέσχισε τή σάλα θιαστικά για να κάνει μιά τελευταία προσπάθεια μήπως κι έβρισκε επιτέλους τό καπέλο του.

«Θά σᾶς βόλευε ἓνα κασκέτο;» εἶπε ὁ κύριος Γκρήν βγάζοντας ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα κασκέτο. «Ίσως κατὰ τύχη νὰ σᾶς πηγαίνει καλὰ».

Ξαφνιασμένος ὁ Κάρλ σταμάτησε κι εἶπε: «Δέ θέλω νὰ σᾶς πάρω τὸ καπέλο σας. Μπορῶ ἐξάλλου μιά χαρά νὰ πάω καὶ δίχως σκοῦφο. Δέ χρειάζομαι τίποτα στό κεφάλι».

«Δέν εἶναι δικό μου. Μπορεῖς λοιπόν νὰ τό πάρεις».

«Τότε σᾶς εὐχαριστῶ» εἶπε ὁ Κάρλ καί γιά νὰ μὴν καθυστερεῖ πῆρε τό κασκέτο. Τό φόρεσε κι ἄρχισε τὰ γέλια, γιατί τοῦ πῆγαινε θαυμάσια· ὕστερα τό πῆρε στό χέρι καί τό ἐξέτασε, χωρίς ὅμως νὰ μπορέσει ν' ἀνακαλύψει κάτι τό ἰδιαίτερο πού ζητοῦσε. Ἦταν ὀλοκαίνουργιο. «Μοῦ πάει ὠραία!» εἶπε.

«Σοῦ πάει, λοιπόν!» φώναξε ὁ κύριος Γκρήν χτυπώντας στό τραπέζι.

Ἐνῶ ὁ Κάρλ πῆγαινε ἤδη στήν πόρτα νὰ βρεῖ τόν ὑπηρέτη, ὁ κύριος Γκρήν σηκώθηκε, τεντώθηκε λίγο ὕστερα ἀπὸ τὸ πλούσιο φαγητό καί τό πολύ καθιστό, χτύπησε δυνατὰ τό στήθος του καί μ' ἓνα τόνο σά συμβουλή καί σάν προσταγή τοῦ εἶπε: «Πρίν φύγετε, πρέπει ν' ἀποχαιρετήσετε τή δεσποινίδα Κλάρα».

«Βέβαια, πρέπει νὰ τὴν ἀποχαιρετήσετε» εἶπε κι ὁ κύριος Πόλουντερ πού εἶχε κι αὐτός σηκωθεί. Ἀπὸ τὴ φωνή του καταλάβαινε κανεὶς πὼς δέ μιλοῦσε μέ τὴν καρδιά του. Ἀφῆσε χαλαρά τὰ χέρια κι ὀλοένα κούμπωνε καὶ ξεκούμπωνε τό σακάκι του, πού σύμφωνα μέ τὴν τότε μόδα, ἦταν κοντό καί μόλις ἔφτανε τοὺς γοφούς, πράγμα πού πῆγαινε ἄσχημα σέ χοντρούς, ὅπως στὸν κύριο Πόλουντερ. «Ἀλλωστε, ὅταν τόν ἔβλεπε κανεὶς ὀρθιο κοντά στὸν κύριο Γκρήν, σχημάτιζε τὴν ἐντύπωση πὼς τό πάχος του ἦταν ἐλαττωματικό· ὅλη ἡ πλάτη του ἦταν κάπως κυρτωμένη, ἡ κοιλιά φαινόταν μαλακιά καί χαλαρωμένη, ἀληθινὸ βάρος, καί τό πρόσωπό του ἔδειχνε χλομό καί κουρασμένο. Ὁ κύριος Γκρήν, ὀρθιος, φαινόταν μᾶλλον πιο παχύς ἀπὸ τόν κύριο Πόλουντερ, τό πάχος του ὅμως ἦταν σφιχτοδεμένο, τὰ πόδια του ἦταν στέρεα καί κολλητὰ σάν τοῦ στρατιώτη, κρατοῦσε ψηλά τό κεφάλι καί τό στριφογύριζε ἐδῶ κι ἐκεῖ. Ἐδειχνε νὰ 'ναι μεγάλος γυμναστής καί προπονητής».

«Πρῶτα ἀπ' ὅλα λοιπόν, νὰ πάτε στή δεσποινίδα Κλάρα» συνέχισε ὁ κύριος Γκρήν. «Σίγουρα θά σ' εὐ-

χαριστεῖ κι ἔπειτα μᾶς βολεύει ἔτσι καί τό ὥρολόγιο πρόγραμμα. Προτοῦ φύγετε ἀπὸ δῶ, εἶναι ἀλήθεια πὼς ὀφείλω νὰ σᾶς ἀνακοινώσω κάτι τό πολύ ἐνδιαφέρον, πού ἴσως νὰ 'χει καί κάποια ἀποφασιστική σχέση μέ τὴν ἐπιστροφή σας. Δυστυχῶς δεσμεύομαι ἀπὸ διαταγὴ ἀνωτέρου καί δέ μπορῶ νὰ σᾶς ἀποκαλύψω τίποτα πρὶν τὰ μεσάνυχτα. Φανταστεῖτε πὼς αὐτὸ ἐνοχλεῖ κι ἐμένα τόν ἴδιο, γιατί μοῦ χαλᾷ τόν ὕπνο. Ἀλλὰ μένω πιστός στήν ἐντολή. Τώρα ἔχουμε ἔντεκα καί τέταρτο· ἔχω λοιπόν καιρό ν' ἀποτελειώσω τὴν ἐμπορική συζήτηση μέ τόν κύριο Πόλουντερ· ἂν θὰ θέλατε νὰ μείνετε ἐδῶ ἴσως νὰ ἐνοχλοῦνταν· καί σεῖς ἐξάλλου μπορεῖτε νὰ περάσετε μερικά λεπτά μέ τὴ δεσποινίδα Κλάρα. Στίς δώδεκα πρέπει νὰ εἴστε ἐδῶ, γιά ν' ἀκούσετε ὅ,τι σᾶς ἀφορᾷ».

Μποροῦσε ὁ Κάρλ ν' ἀρνηθεῖ τὴν πρόσκληση αὐτή, πού δέν ἀπαιτοῦσε ἀπ' αὐτόν τίποτα ἄλλο παρά μιά μικρή εὐγένεια κι εὐγνωμοσύνη ἀπέναντι στὸν κύριο Πόλουντερ, πού τὴν ἔκανε ἐξάλλου ἓνας ἀδιάφορος, ὅπως φαινόταν, καί χυδαῖος ἄνθρωπος, ἐνῶ ὁ κύριος Πόλουντερ, πού ἦταν ὁ ἄμεσα ἐνδιαφερόμενος, ἦταν ὅσο τό δυνατό πιο ἐπιφυλακτικός στά λόγια καί στα βλήματα του; Μά, τί ἦταν πάλι αὐτὸ πού ἔπρεπε νὰ τό πληροφορηθεῖ τὰ μεσάνυχτα; Ἄν φυσικά αὐτὸ δέ μπορούσε νὰ συμβάλει γιά νὰ ἐπιστρέψει σύντομα στό σπίτι, τουλάχιστο πιο μπροστά ἀπὸ τρία τέταρτα τῆς ὥρας, δέν ἦταν καθόλου ἐνδιαφέρον γι' αὐτόν. Ὡστόσο ἡ μεγάλη του ἀμφιβολία ἦταν ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ πάει στήν Κλάρα πού τώρα ἦταν ὅπωςδήποτε ἐχθρός του. Θὰ 'ταν πολὺ καλὸ νὰ κρατοῦσε τουλάχιστον τό βλῆμα πού τοῦ χάρισε ὁ θεῖος του γιά χαρτοθλίψη! Τό δωμάτιο τῆς Κλάρας ἴσως νὰ 'ταν ἐπικίνδυνη φωλιά. Τώρα βέβαια τοῦ ἦταν ὀλοτέλα ἀδύνατο νὰ πεῖ τό παραμικρὸ κακὸ γι' αὐτήν, μιά κι ἦταν κόρη τοῦ Πόλουντερ κι ὅπως ἐδῶ καί λίγα λεπτά ἔμαθε, ἀρραβωνιαστικιά τοῦ Μάκ. Ἄν τοῦ εἶχε φερθεῖ λιγάκι εὐγενικά, ὁ Κάρλ θὰ ἔνιωθε θαυμασμό γιά τίς κοινωνικὲς τῆς σχέσεις. Αὐτὰ ὅλα συλλογιζόταν, ὅταν ξαφνικά συνῆλθε βλέποντας πὼς δέν τοῦ ζητοῦσαν τέτοια πράγματα, γιατί ὁ Γκρήν ἀνοιξε τὴν πόρτα καί φώναξε στὸν ὑπηρέτη πού μ' ἓνα πήδημα σηκώθηκε ἀπὸ τό βάθρο του: «Πηγαίνετε τό νεαρό στή δεσποινίδα Κλάρα».

«Νὰ πὼς ἐκτελοῦνται οἱ διαταγές!» σκέφτηκε ὁ Κάρλ βλέποντας τόν ὑπηρέτη νὰ τόν πηγαίνει στό δωμάτιο

της Κλάρας από δρόμο πολύ κοντινό, τρέχοντας και φουσκώνοντας από τὰ γεράματα. Ἐνῶ περνοῦσαν από τὸ δωμάτιό του, πού ἡ πόρτα ἔμενε ἀκόμα ἀνοιχτή, ὁ Κάρλ θέλησε νὰ μπεῖ μέσα, ἴσως γιὰ νὰ συγκεντρωθεῖ λίγο. Μὰ ὁ ὑπηρετὴς τὸν ἐμπόδισε.

«Ὁχι» εἶπε, «πρέπει νὰ πᾶτε στὴ δεσποινίδα Κλάρα. Κι ὁ ἴδιος τὸ ἀκούσατε».

«Θὰ μείνω μόνο μιὰ στιγμὴ μέσα» εἶπε ὁ Κάρλ, πού λογάριάζε νὰ πέσει λίγα λεπτά στοῦ ντιβάνι γιὰ ἀλλαγὴ, κι ἔτσι θὰ περνοῦσε πρὶν γρήγορα ἡ ὥρα μέχρι τὰ μεσάνυχτα.

«Μὴ φέρνετε δυσκολίες στὴν ἐντολὴ πού πῆρα» εἶπε ὁ ὑπηρετὴς.

«Φαίνεται νὰ παίρνει τὴν ἀναγκαστικὴ αὐτὴ ἐπίσκεψη γιὰ τιμωρία» σκέφτηκε ὁ Κάρλ κάνοντας ἓνα δυὸ θήματα, μὰ πάλι ἀπὸ πείσμα σταμάτησε.

«Μὰ ἐλάτε λοιπόν, νεαρέ μου κύριε» εἶπε ὁ ὑπηρετὴς, «μιὰ καὶ φτάσατε τώρα πιά. Τὸ καταλαβαίνω, θέλατε νὰ φύγετε ἀπόψε, δὲ γίνονται ὅμως ὅλα ὅπως τὰ θέλουμε, σᾶς τὸ εἶχα πεῖ προηγουμένως πὼς αὐτὸ δὲν ἦταν καὶ τόσο δυνατό».

«Ναί, θέλω νὰ φύγω, καὶ θὰ φύγω» εἶπε ὁ Κάρλ, «τώρα θ' ἀποχαιρετήσω μόνο τὴ δεσποινίδα Κλάρα».

«Ἄ, ἔτσι;» εἶπε ὁ ὑπηρετὴς κι ὁ Κάρλ καταλάβαινε πὼς δὲν τὸν πίστευε σέ τίποτα. «Γιατί διστάζετε νὰ τὴν ἀποχαιρετήσετε; Ἐλάτε λοιπόν!»

«Ποιὸς εἶναι στοῦ διαδρόμο;» ἀντήχησε ἡ φωνὴ τῆς Κλάρας, καὶ τὴν ξεχώρισαν νὰ σκύβει σὲ μιὰ πόρτα ἐκεῖ κοντὰ κρατώντας μιὰ μεγάλη ἐπιτραπέζια λάμπα μὲ κόκκινο ἀμπαζούρ. Ὁ ὑπηρετὴς ἔτρεξε γιὰ νὰ κάνει τὴν ἀναφορά. Ὁ Κάρλ ἀκολούθησε μὲ βῆμα ἀργό.

«Ἐρχεστε ἀργά» εἶπε ἡ Κλάρα.

Γιὰ τὴν ὥρα ὁ Κάρλ δὲν ἔδωσε ἀπάντηση, εἶπε ἀμέσως στοὺν ὑπηρετὴ χαμηλόφωνα, σὲ τόνο ὅμως αὐστηρῆς διαταγῆς, γιατί τώρα ἤξερε καλὰ τὸ χαρακτῆρα του: «Περιμένετε με ἐδῶ κοντὰ στὴν πόρτα!»

«Ἐτοιμαζόμουν γιὰ ὕπνο» εἶπε ἡ Κλάρα βάζοντας τὴ λάμπα στοῦ τραπέζι. Ὁ ὑπηρετὴς ἔκλεισε τὴν πόρτα ἀπέξω προσεχτικά, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τότε κάτω στὴν τραπεζαρία. «Ἐντεκα καὶ μισή περασμένες».

«Ἐντεκα καὶ μισή περασμένες;» ἐπανέλαβε ὁ Κάρλ σὲ τόνο ἐρωτηματικό, λές κι εἶχε τρομάξει ἀκούγοντας αὐτὸ τὸν ἀριθμὸ. «Τότε νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω ἀμέσως»

ἔκανε ὁ Κάρλ, «γιατί στίς δώδεκα ἀκριβῶς πρέπει νὰ ῥαίω κατὰ τὴν τραπεζαρία».

«Μπᾶ, βλέπω βιαστικὲς δουλειές!» εἶπε ἡ Κλάρα κι ἄρχισε ἀφηρημένη ν' ἀσχολεῖται μὲ τίς δίπλες στοῦ χαλαρό νυχτικό της. Χαμογελοῦσε συνέχεια καὶ τὸ πρῶτο πρὸς τῆς ἔδειχνε νὰ καίει. Ὁ Κάρλ κατάλαβε πὼς ἔφυγε κάθε κίνδυνος νὰ ξαναμαλώσει μὲ τὴν Κλάρα. «Δὲ θὰ μπορούσατε νὰ μοῦ παίξετε λίγο πιάνο, ὅπως μοῦ τὸ ὑποσχέθηκε χτές ὁ μπαμπάς καὶ σεῖς ὁ ἴδιος σήμερα τὸ βράδυ;»

«Μὰ, δὲν εἶναι ἤδη πολὺ ἀργά;» ρώτησε ὁ Κάρλ. Τώρα θὰ ἤθελε νὰ τῆς ἱκανοποιήσει τὴν ἐπιθυμία, γιατί ἦταν τέλεια διαφορετικὴ ἀπ' ὅ,τι πρὶν. Νόμιζε πὼς εἶχε φτάσει στοῦ ἐπίπεδο τοῦ κυρίου Πόλουντερ, κι ἀκόμα πρὶν πηλὰ, στοῦ ἐπίπεδο τοῦ Μάκ.

«Σωστά, εἶναι ἀργά» εἶπε. Ἡ ὀρεξὴ τῆς ν' ἀκούσει μουσικὴ φαίνετο πὼς ἤδη εἶχε περάσει. «Ἐπειτα, ὁ κάθε ἤχος ἐδῶ μέσα ἀντηχεῖ σ' ὅλο τὸ σπίτι· ἂν παίξετε, σίγουρα θὰ ξυπνήσει τὸ προσωπικό πού κοιμᾶται πάνω στὴ σοφίτα».

«Ἀφήνω τότε τὴ μουσικὴ, ἄλλωστε ἐλπίζω νὰ ξανάρθω. Μὰ ἐκτός ἀπ' αὐτὸ μπορεῖτε νὰ ῥθεῖτε μιὰ μέρα μὲ τὸ θεῖο μου. Ἐτσι θὰ σᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νὰ δεῖτε καὶ τὸ δωμάτιό μου. Ἐχω ἓνα ἐξαιρετικό πιάνο. Μοῦ τὸ χάρισε ὁ θεῖος. Ἄν θέλετε, θὰ σᾶς παίξω ὅλα τὰ κομμάτια. Ἀλίμονο, δὲν εἶναι πολλά! Ἐπειτα, δὲν ταιριάζουν σ' ἓνα τόσο μεγάλο ὄργανο πού θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ παίξουν μόνο μεγάλοι καλλιτέχνες. Μὰ, ὅστόσο, εἶμαι σὲ θέση νὰ σᾶς δώσω κι αὐτὴ τὴ χάρά, ἀρκεῖ βέβαια νὰ ξέρω ἀπὸ πρὶν πότε θὰ ῥθεῖτε, γιατί αὐτὲς τίς μέρες ὁ θεῖος μου θὰ μοῦ φέρει ἓνα φημισμένο δάσκαλο—μπορεῖτε νὰ φανταστεῖτε τὴν χάρά μου— ἔτσι τὸ παίξιμό του θ' ἀξίζει τὸν κόπο νὰ μ' ἐπισκεφτεῖ κανεὶς τὴν ὥρα τοῦ μαθήματος. Νιώθω χαρά, πρέπει νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, πού εἶναι πολὺ ἀργά καὶ δὲ μπορῶ νὰ σᾶς παίξω, γιατί δὲν ξέρω ἀκόμα πολλά πράγματα· θὰ νιώθατε κατάπληξη, ἂν βλέπατε πόσο λίγο ξέρω νὰ παίζω. Καὶ τώρα θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω, ἐξάλλου εἶναι ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου». Καὶ σάν εἶδε πὼς ἡ Κλάρα τὸν κοίταζε μὲ καλοσύνη κι ἔδειχνε νὰ μὴν τοῦ κρατᾷ κακία γιὰ τὸ μάλωμα, πρόσθεσε χαμογελώντας, ἐνῶ ἄπλωνε τὸ χέρι του: «Στὸν τόπο μου συνηθίζουν νὰ λένε: Καλὸ ὕπνο κι ὄνειρα γλυκά».

«Περιμένετε» είπε εκείνη χωρίς να δώσει τό χέρι της, «παρόλα αυτά, ίσως θά 'πρεπε να μου παίξετε κάτι». Καί χάθηκε στη διπλανή πόρτα που εκεί βρισκόταν τό πιάνο.

«Μά, τί συμβαίνει;» αναρωτήθηκε ό Κάρλ. «Δέ μπορώ να περιμένω πολύ κι άς είναι τόσο συμπαθητική». Χτύπησε κάποιος στην πόρτα του διαδρόμου κι ό ύπηρέτης σέ λίγο χωρίς να τολμήσει να τήν ανοίξει, τοΰ ψιθύρισε από μιά χαραμάδα: «Μέ συγχωρείτε, μέ καλούν να πάω, δέ μπορώ να περιμένω άλλο».

«Νά πάτε» είπε ό Κάρλ, που είχε τώρα έμπιστοσύνη στον έαυτό του να θρεί τό δρόμο για τήν τραπεζαρία. «Αφήστε μόνο τό φανάρι μπροστά στην πόρτα. Άλήθεια, τί ώρα είναι;»

«Κοντεύει δώδεκα παρά τέταρτο» αποκρίθηκε ό ύπηρέτης.

«Πόσο άργά περνάει ή ώρα» είπε ό Κάρλ.

Σάν έκανε ό ύπηρέτης να κλείσει τήν πόρτα, ό Κάρλ θυμήθηκε πώς δέν τοΰ είχε δώσει φιλοδώρημα. Έβγαλε τότε από τήν τσέπη τοΰ παντελονιοΰ του ένα σελίνι—σύμφωνα μέ τήν άμερικάνικη συνήθεια, έβαζε τά ψιλά όλα στην τσέπη τοΰ παντελονιοΰ και τά χαρτονομίσματα αντίστροφα στην τσέπη τοΰ σακακιού— και τό έδωσε στον ύπηρέτη λέγοντας, «για τίς καλές σας υπηρεσίες».

Ή Κλάρα ξαναπήκε μέσα, μέ τά χέρια στά μαλλιά της που τά είχε τυλίξει, και τότε σκέφτηκε πώς δέν έκανε καλά αφήνοντας τόν ύπηρέτη να φύγει. Ποιός, αλήθεια, θά τόν οδηγούσε στό σταθμό; Μά, όμως ό κύριος Πόλουντερ σίγουρα θά 'βρισκε άλλο ύπηρέτη. Δέν αποκλείεται να πήγε στην τραπεζαρία, όποτε άργότερα θά 'ταν στη διάθεσή του.

«Παίξτε μου λοιπόν λίγο, σάς παρακαλώ. Έδώ πολύ σπάνια άκούει κανείς μουσική, γιαυτό δέν πρέπει ν' αφήσει να τοΰ ξεφύγει μιά τέτοια ευκαιρία».

«Μόλις προλαβαίνω» είπε ό Κάρλ και κάθισε άμέσως στό πιάνο.

«Θέλετε νότες;» ρώτησε ή Κλάρα.

«Ευχαριστώ, μά δέν ξέρω ούτε νότες να διαβάω καλά» αποκρίθηκε ό Κάρλ κι άρχισε ήδη να παίζει. Έπαιξε ένα μικρό τραγούδι που έπρεπε να τό παίζει κανείς άργά, πράγμα που τό 'ξερε καλά ό Κάρλ, ώστε έτσι μπορούσε να γίνει κατανοητό, ιδιαίτερα σ' έναν ξένο· εκείνος όμως τό 'παιξε λίγο βιαστικά και σάν έμβατή-

ριο μέ κακό ρυθμό. Σάν τέλειωσε, ή ήρεμία τοΰ σπιτιοΰ, που διαταράχτηκε, ξαναπήρε τή θέση της σά να 'ταν μέσα σέ μεγάλο συνωστισμό. Κι οι δύο τους κάθονταν σά σαστισμένοι και δέν έλεγαν να κουνηθοΰν.

«Πολύ όμορφο» είπε ή Κλάρα. Ίσως όμως δέν ύπηρεζε άλλος τύπος ευγένειας που θά μπορούσε να κολακέψει τόν Κάρλ μετά τό παίξιμο εκείνο.

«Τί ώρα είναι;» ρώτησε.

«Δώδεκα παρά τέταρτο».

«Τότε έχω ακόμα καιρό» είπε και σκέφτηκε: «Ή— ή. Δέν είμαι, βέβαια, ύποχρεωμένος να παίζω και τά δέκα τραγούδια που ξέρω, μά ένα μπορώ να παίζω». Κι άρχισε να παίζει τό αγαπημένο του τραγούδι τοΰ στρατιώτη. Τό 'παιξε τόσο άργά που ή ξεσηκωμένη λαχτάρα τοΰ άκροατή κάθε τόσο πρόσμενε τήν επόμενη νότα, που ό Κάρλ τήν κρατούσε και δέν τήν έδινε παρά μέ κόπο. Ήταν αλήθεια πώς σέ κάθε τραγούδι έπρεπε μέ τό μάτι να ψάχνει για να βρίσκει τίς σωστές νότες. Έπειτα, μέσα του φούντωνε ένα άλλο τραγούδι που αναζητούσε, χωρίς να τό βρίσκει, ένα δικό του τέλος, διαφορετικό από τό τέλος τοΰ άλλου. «Δέν ξέρω στ' αλήθεια τίποτα» είπε ό Κάρλ σάν τελείωσε τό τραγούδι και ατένισε τήν Κλάρα μέ μάτια γεμάτα δάκρυα.

Έκείνη τή στιγμή άκούστηκε δυνατό χειροκρότημα από τό διπλανό δωμάτιο. «Κάποιος άλλος άκούει» φώναξε ό Κάρλ ταραγμένος.

«Ό Μάκ» είπε μέ σιγανή φωνή ή Κλάρα. Και να, ό Μάκ άρχισε να φωνάζει: «Κάρλ Ρόσμαν, Κάρλ Ρόσμαν!»

Ό Κάρλ πήδηξε μέ τά δύο πόδια από τό κάθισμα τοΰ πιάνου κι άνοιξε τήν πόρτα. Είδε τόν Μάκ άνασηκωμένο σ' ένα μεγάλο κρεβάτι μέ οϋρανό· ή κουβέρτα ήταν άκατάστατα πεταγμένη στά πόδια του. Ό οϋρανός από γαλάζιο μεταξύ ήταν ή μόνη γυναικεία διακόσμηση σ' αυτό τό άπλό, γωνιώδες, από σκληρό ξύλο κρεβάτι. Πάνω στό μικρό κομοδίνο έκαιγε ένα μοναδικό κερί και τά σεντόνια και τό πουκάμισο τοΰ Μάκ ήταν τόσο άσπρα που τό φώς τοΰ κεριοΰ σάν έπεφτε πάνω τους έβγαζε αναλαμπές μέ μιά λάμψη σχεδόν θαμπωτική. Άστραφτοκοπούσε κι ό οϋρανός, και μάλιστα ό γύρος του, και τό έλαφρό μεταξύ του φαινόταν σά να κυματίζει. Όστούσο, πίσω από τόν Μάκ, τό κρεβάτι και τό καθετί βυθίζόταν σέ σκοτάδι. Ή Κλάρα ήταν τώρα άκούμπισμένη

πάνω στην παραστάδα του κρεβατιού κι είχε μάτια μόνο για τόν Μάκ.

«Δούλος σας» είπε ο Μάκ απλώνοντας τό χέρι στον Κάρλ. «Στ' αλήθεια, παίζετε δημοφιλώς μέχρι τώρα ή ξερα μόνο τό ταλέντο σας στην ιππασία».

«Όσο άσχημα παίζω τό ένα, τόσο παίζω καί τό άλλο» είπε ο Κάρλ. «'Αν τό ΄ξερα πώς ακούγατε δέ θά 'παίζα. Μά, ή δεσποινίδα σας...» —σταμάτησε, δίστασε νά πει «αρραβωνιαστικά σας», γιατί ήταν πιά φανερό πώς ο Μάκ κι ή Κλάρα κοιμόνταν μαζί.

«Τό είχα καταλάβει, γι'αυτό έπρεπε νά σ'ας φέρει εδώ ή Κλάρα, αλλιώςτικά δέ μπορούσα ν' ακούσω ποτέ τό παίξιμό σας. Παίζετε φυσικά σάν αρχάριος, κάνετε μερικά λάθη, καί σ' αυτά τά κομμάτια πού έχετε μελετήσει καί πού είναι πολύ στοιχειώδη στη σύνθεσή τους. Μά, πέρα απ' αυτές τίς παρατηρήσεις, χάρηκα πού διαπίστωσα πώς δέν περιφρονώ τό παίξιμο κανενός ανθρώπου. Δέ θέλετε νά καθίσετε καί νά μείνετε άκόμα λίγο μαζί μας; Κλάρα, δώσε του ένα κάθισμα».

«Ευχαριστώ» είπε ο Κάρλ ξεψυχισμένα. «Δέ μπορώ νά μείνω, αν καί τό επιθυμώ πάρα πολύ. Πολύ άργά μαθαίνω πώς υπάρχουν τόσα πολλά άνετα δωμάτια σ' αυτό τό σπίτι».

«Τά ξαναχτίζω όλα σ' αυτό τό σχέδιο» είπε ο Μάκ.

Τή στιγμή εκείνη χτύπησε δώδεκα φορές ένα ρολόι· τά χτυπήματα άντηχοΰσαν καμπανιστά τό ένα πίσω από τό άλλο, σά νά σκουντούσε τό ένα τό άλλο. Ό Κάρλ ένιωσε πάνω στά μάγουλά του νά τόν ταραζει ή πνοή τής δυνατής αυτής καμπάνας. Μά τί χωριό ήταν αυτό, πού είχε τέτοιες καμπάνες!

«Είναι πιά ή κρίσιμη ώρα» είπε ο Κάρλ κι άπλωσε τά χέρια πρós τόν Μάκ καί τήν Κλάρα, κι ένώ δέν έπιασε τά δικά τους βγήκε στο διάδρομο τρέχοντας. Δέ βρήκε εκεί τό φανάρι καί μετάνιωσε πού είχε δώσει τόσο βιαστικά τό φιλοδώρημα στον ύπηρέτη.

Θέλησε νά φτάσει τήν ανοιχτή πόρτα ψηλαφώντας τόν τοίχο. Δέν είχε φτάσει όμως στη μέση του δρόμου κι είδε νά ζυγώνει ο κύριος Γκρήν, βιαστικός καί κάνοντας κινήσεις εδώ κι εκεί καί κρατώντας ψηλά ένα κερί. Στο χέρι πού κρατούσε τό κερί είχε κι ένα γράμμα.

«Ρόσμαν, γιατί δέν έρχεστε, λοιπόν; Γιατί μέ αφήνετε καί περιμένω; Τί κάνετε στη δεσποινίδα Κλάρα;»

«Πόσα έρωτήματα!» σκέφτηκε ο Κάρλ, «καί σά νά μήν έφταναν, αρχισε νά μέ στριμώχνει στον τοίχο!» Κι ήταν αλήθεια, ό κύριος Γκρήν στεκόταν δλόκληρος κοντά στον Κάρλ πού άκουμπούσε στον τοίχο μέ τή ράχη. Στο διάδρομο αυτό ο Γκρήν φαινόταν νά παίρνει αλλόκοτες διαστάσεις κι ο Κάρλ σκεφτόταν μέσα του γελώντας μήπως είχε καταβροχθίσει κατά λάθος τόν καλό εκείνο κύριο Πόλουντερ. «Δέν είστε από τούς άνθρώπους πού κρατάνε τό λόγο τους. Είχατε δώσει τήν υπόσχεση πώς θά κατεβείτε στις δώδεκα στην τραπεζαρία καί σεις αντί νά κρατήσετε τήν υπόσχεση κάνετε κρυφές βόλτες γύρω στο δωμάτιο τής δεσποινίδας Κλάρας. Έγώ, φυσικά, πού σ'ας υποσχέθηκα νά σ'ας ανακοινώσω κάτι πολύ σπουδαίο τά μεσάνυχτα είμαι ήδη κοντά σας, συνεπής στο λόγο μου». Καί μόλις είπε τά λόγια αυτά έδωσε τό γράμμα στον Κάρλ. Πάνω στο φάκελο ήταν γραμμένο: «Νά δοθεί τά μεσάνυχτα στα χέρια του Κάρλ Ρόσμαν σ' οποιοδήποτε μέρος κι αν βρίσκεται».

«Έπειτα» είπε ο κύριος Γκρήν τή στιγμή πού ο Κάρλ άνοιγε τό γράμμα, «αξιζει νά τό αναγνωρίσετε, πώς για χάρη σας κίνησα κι ήρθα εδώ απ' τή Νέα Υόρκη καί γι'αυτό δέν ήταν σωστό νά μ' αφήσετε νά τρέχω πίσω σας καί μέσα στους διαδρόμους».

«Μά, είναι από τό θεϊο μου!» είπε ο Κάρλ άμέσως, μέ τήν πρώτη ματιά πού έριξε στο γράμμα. «Τό περίμενα» είπε καί στράφηκε πρós τόν κύριο Γκρήν.

«'Αν τό περιμένετε ή όχι, μου είναι ολότελα αδιάφορο. Διαβάστε τώρα» είπε εκείνος κρατώντας κοντά του τό κερί.

Ό Κάρλ διάβασε στο φως του:

«'Αγαπητέ μου άνιψιέ, όπως θά κατάλαβες στο λίγο, δυστυχώς, καιρό πού ζήσαμε μαζί, είμαι άνθρωπος μέ αρχές, πράγμα πού είναι πολύ δυσάρεστο καί λυπηρό όχι μόνο για τό περιβάλλον μου, μά καί για τόν έαυτό μου. Παρόλα αυτά, χάρη στις αρχές μου είμαι αυτό πού είμαι κι έτσι κανένας δέ μπορεί νά έχει τήν απαίτηση νά θυσιάσω τίς βάσεις μου κανένας! Ούτε σύ, αγαπητέ μου άνιψιέ, μολονότι θά ήσουν ο πρώτος στη σειρά πού θά τόν δεχόμουν, αν καμιά φορά μου έρχόταν στο μυαλό νά επιτρέψω τή γενική αυτή επίθεση έναντίον μου. Καί τότε πολύ πρόθυμα θά σ' έπαιρνα στα δυό μου χέρια, μ'

αυτά που κρατάει και γράφω αυτό το χαρτί, και θα σε σήκωνα ψηλά. Μά, επειδή δε φαίνεται για την ώρα πώς θα μπορούσε να γίνει αυτό κάποτε, είμαι υποχρεωμένος ύστερα από το σημερινό επεισόδιο, να σε διώξω και σε παρακαλώ επίμονα να μην προσπαθήσεις να με συναντήσεις ούτε να επιδιώξεις να έρθεις σε επαφή μαζί μου με γράμμα ή με άλλο πρόσωπο. Σήμερα το βράδυ αποφάσισες να φύγεις παρά τη θέλησή μου, γιαυτό κράτησε την απόφασή σου αυτή για όλη σου τη ζωή. Τότε μόνο θα είναι και απόφαση άντρική. Διάλεξα τον καλύτερο φίλο μου, τον κύριο Γκρήν, για να σου φέρει αυτή την ειδηση. Ίσως θα βρεί για σένα λόγια μαλακά, που εγώ αυτή τη στιγμή στ' αλήθεια δε μπορώ να τα βρω. Είναι άνθρωπος με πραγματική επιρροή και, έστω από αγάπη για μένα, με τις συμβουλές και τις πράξεις του θα σε βοηθήσει στα πρώτα σου βήματα της ανεξάρτητης ζωής. Για να καταλάβω αυτό το χωρισμό, που τώρα μου φαίνεται άδικαιολόγητος, ενώ τελειώνω αυτό το γράμμα, είμαι αναγκασμένος να επαναλαμβάνω συνέχεια μέσα μου: 'Από την οικογένειά σου, Κάρλ, δε βγαίνει τίποτα καλό. 'Αν ο κύριος Γκρήν ξεχάσει να σου δώσει τη βαλίτσα και την ομπρέλα σου, να του το θυμίσεις. Τίς καλύτερές μου ευχές για ένα καλό μέλλον.

Ο άφοσιωμένος θεός σου 'Ιάκωβος».

«Τελειώσατε;» ρώτησε ο Γκρήν.

«Ναί» είπε ο Κάρλ. «Έχετε φέρει τη βαλίτσα και την ομπρέλα μου;»

«Έδω είναι» είπε ο Γκρήν θάζοντας στο πάτωμα, δίπλα στον Κάρλ, την παλιά μικρή βαλίτσα που την έκρυβε όλη αυτή την ώρα πίσω απ' την πλάτη του κρατώντας τη με το άριστερό χέρι.

«Κι η ομπρέλα;» ρώτησε ο Κάρλ.

«Όλα είναι εδώ» είπε ο Γκρήν δείχνοντάς τώρα και την ομπρέλα που την είχε κρεμασμένη σε μία τσέπη του παντελονιού. «Κάποιος Σούμπαλ, ένας αρχιμηχανικός της *Hamburg-Amerika*, είχε φέρει αυτά τα πράγματα· επέμενε πώς τα είχε βρεί πάνω στο πλοίο. 'Αν σάς δοθεί ή ευκαιρία, μπορείτε να τον ευχαριστήσετε».

«Τουλάχιστον έχω τώρα πάλι τα παλιά μου πράγματα» είπε ο Κάρλ κι έβαλε την ομπρέλα πάνω στη βαλίτσα.

«Πρέπει όμως στο μέλλον να τα προσέχετε καλύτερα,

σας συμβουλεύει ο κύριος γερουσιαστής» σημείωσε ο κύριος Γκρήν και ρώτησε κατόπιν από περιέργεια: «Τί είναι αυτή η παράξενη βαλίτσα;»

«Είναι η βαλίτσα που παίρνουν, στην πατρίδα μου, οι νεοσύλλεκτοι σάν πάνε στο λόχο» αποκρίθηκε ο Κάρλ. «Είναι η παλιά στρατιωτική βαλίτσα του πατέρα μου». Και πρόσθεσε σε λίγο γελώντας: «Είναι πολύ πρακτική με την προϋπόθεση, φυσικά, πώς δε θα την ξεχάσεις κάπου».

«Νομίζω όμως, πώς αυτό ήταν ένα καλό μάθημα για σάς» είπε ο κύριος Γκρήν, «άλλο θείο δεν έχετε ίσως στην 'Αμερική. Σας δίνω ένα εισιτήριο τρίτης θέσης για το Σάν Φραντσίσκο. Σας διάλεξα αυτό τον τόπο, γιατί, πρώτα πρώτα, στα δυτικά αυτά μέρη θα σάς είναι πιο εύκολο να βρείτε δουλειά για να ζήσετε κι έπειτα, γιατί ο θεός σας εδώ εξουσιάζει λίγο πολύ όλες τις επιχειρήσεις που ίσως θα τις είχατε στο νού σας για να ζητήσετε δουλειά και φυσικά πρέπει ν' αποφύγετε απόλυτα κάθε συνάντησή μαζί του. Δεν έχετε να κάνετε τίποτα άλλο παρά ν' αρχίσετε σκαλοπάτι σκαλοπάτι ν' ανεβαίνετε με την εργασία σας».

Ο Κάρλ δεν έβλεπε στα λόγια αυτά τίποτα το κακό. 'Η απαίσια ειδηση, που την είχε κρυμμένη όλο το βράδυ μέσα του ο Γκρήν, είχε ανακοινωθεί. Ο Γκρήν τώρα γινόταν ένα πρόσωπο ακίνδυνο και μπορούσε κανείς ίσως να κουβεντιάσει μαζί του πιο ειλικρινά παρά με οποιονδήποτε άλλο. Ο καλύτερος άνθρωπος, που τον διαλέγει κανείς, χωρίς ο ίδιος να φταίει, για να γίνει αγγελιαφόρος μιάς τόσο κρυφής και βασανιστικής απόφασης, φαίνεται αναγκαστικά υποπτος, όσο την κρατά μέσα του. «Θά φύγω άμέσως απ' αυτό τό σπίτι» είπε ο Κάρλ περιμένοντας την επιδοκimasία ενός έμπειρου ανθρώπου, «γιατί εδώ με δέχτηκαν σάν ανιψιό του θείου μου, τώρα όμως δε χωράω εδώ μέσα! Θά θέλατε να μου δείξετε την εξώπορτα και να με οδηγήσετε στο δρόμο του πιο κοντινού πανδοχείου;» «Γρήγορα όμως!» είπε ο Γκρήν, «μ' έβαλες σε πολλές φασαρίες!»

Μόλις είδε τα διαστικά βήματα που έκανε ο Γκρήν, ο Κάρλ σταμάτησε. Αυτή του η διασύννη ήταν υποπτη· τον έπιασε χαμηλά από το σακάκι και του είπε αναγνωρίζοντας πραγματικά την ουσία της υπόθεσης: «Πρέπει να μου δώσετε μιά εξήγηση: ο φάκελος από το γράμμα που μου δώσατε λέει πώς πρέπει να τό πάρω τά μεσάνυ-

χτα, όπου κι αν βρίσκομαι. Γιατί λοιπόν προβάλατε τό γράμμα αυτό σά δικαιολογία καί μέ κρατήσατε ἐδῶ, ἐνῶ ἐγώ ἤθελα νά φύγω στίς ἑντεκα καί τέταρτο; Δέν ἐκτελέσατε κανονικά τήν ἐντολή!»

Ὁ Γκρήν προτοῦ ἀπάντησε ἔκανε μιὰ χειρονομία πού ἤθελε νά δείξει πῶς ἦταν ἀνώφελη ἡ παρατήρηση τοῦ Κάρλ καί ὕστερα εἶπε: «Μήπως λέει ὁ φάκελος πῶς γιά τό δικό σου ὄφελος πρέπει ἐγώ νά γκρεμοτσακιστώ; Ἡ μήπως ἀπό τό περιεχόμενο θγαίνει πῶς ἔτσι πρέπει νά ἐρμηνεύσουμε τήν ἐπιγραφή στό φάκελο; Ἄν δέ σᾶς κρατοῦσα ἐδῶ, θά ἔπρεπε νά σᾶς παραδώσω τό γράμμα τά μεσάνυχτα μέσα στούς δρόμους».

«Ὅχι» εἶπε ὁ Κάρλ ἤρεμος, «δέν εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι. Στό φάκελο γράφει: Νά δοθεῖ τά μεσάνυχτα. Ἄν ἦσασταν κουρασμένος δέ θά μπορούσατε ἴσως νά μέ συνοδέψετε· ἡ ἐγώ, αὐτό τό ἀμφισβητοῦσε φυσικά ὁ κύριος Πόλουντερ, θά εἶχα φτάσει τά μεσάνυχτα στό θεῖο μου, ἡ ἐπιτέλους θά ἦταν χρέος σας νά μέ πᾶτε πίσω στό θεῖο μου μέ τό αὐτοκίνητό σας, πού ξαφνικά δέν ἔγινε γι' αὐτό τό λόγο μιὰ καί τόσο πολύ ἤθελα νά ἐπιστρέψω. Δέ λέει ἡ ἐπιγραφή καθαρά καί ξάστερα πῶς τά μεσάνυχτα εἶναι ἡ τελευταία προθεσμία; Εἴστε ὁ μόνος ὑπεύθυνος πού ἔχασα τήν εὐκαιρία».

Ὁ Κάρλ κοιτάζε τώρα τόν Γκρήν μέ μάτια διαπεραστικά καί καταλάβαινε πῶς μέσα σ' αὐτό τόν ἄνθρωπο πάλευαν ὁ ἐξευτελισμός, ὕστερα ἀπ' αὐτό τό ξεμασκάρεμα πού τοῦ ἔκανε, κι ἡ χαρά γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ του. Ἐπειτα, ὁ Γκρήν συνήλθε κι εἶπε μ' ἕναν τόνο σά νά τοῦ εἶχε ὁ Κάρλ, πού στό μεταξύ σιωποῦσε, κόψει τό λόγο: «Ὅχι πολλά λόγια!» καί τόν ἐσπρωξε μέ δύναμη ἀπό μιὰ μικρή πόρτα, πού τοῦ τήν ἀνοίξε μέ θία, κατευθεῖαν ἔξω μέ τή βαλίτσα καί τήν ὀμπρέλα.

Ὁ Κάρλ ξαφνιάστηκε μόλις βρέθηκε στό ὑπαιθρο, πάνω στήν κορυφή μιᾶς σκάλας χωρίς κάγκελα πού ὀδηγοῦσε πρὸς τά κάτω. Δέν εἶχε νά κάνει τίποτα ἄλλο παρά νά κατεβεῖ, νά στρίψει λίγὸ δεξιά καί νά βρεθεῖ στή δειντροστοιχία πού ἔφερνε στό δημόσιο δρόμο. Σ' αὐτή τήν ἀστροφεγγιά τῆς νύχτας δέν ἦταν δυνατό νά χαθεῖ κανείς. Μέσα στὸν κήπο ἄκουσε τά σκυλιά πού γάβγιζαν καί ἔτρεχαν ἐδῶ κι ἐκεῖ στή σκοτεινιά πού ἀπλωνόταν κάτω ἀπὸ τά δέντρα. Μέσα στήν ἔρημη σιγή, πού διακοπτόταν μόνο ἀπὸ τά γαβγίσματα, ἄκουγε κανείς καί τό θόρυβο πού ἔκαναν τά πηδήματα τῶν σκυ-

λιῶν πάνω στό χορτάρι.

Ὁ Κάρλ βγήκε γρήγορα ἀπὸ τὸν κήπο χωρίς νά ἐνοχληθεῖ ἀπὸ τά σκυλιά. Δέ μπορούσε μέ τό μάτι του νά καθορίσει σίγουρα σέ ποιά κατεύθυνση βρισκόταν ἡ Νέα Ὑόρκη. Φυσικά ὅταν ἐρχόταν μέ τὸν κύριο Πόλουντερ δέν πρόσεξε λεπτομέρειες πού τώρα θά τοῦ ἦταν χρήσιμες. Τελικά ὅμως ἀναλογίστηκε πῶς δέν ἦταν πιά ὑποχρεωμένος νά πᾶει στή Νέα Ὑόρκη, όπου κανένας, δέν τὸν περίμενε, ἰδιαίτερα ἕνας σίγουρα δέν τὸν περίμενε! Διάλεξε στήν τύχη μιὰ κατεύθυνση καί ξεκίνησε.

Στό δρόμο του Ραμσές

Στό μικρό πανδοχείο, όπου έφτασε ο Κάρλ, αφού βάδι-σε λίγο, ζήτησε τό πιο φτηνό κρεβάτι, γιατί σκέφτηκε πώς έπρεπε από τώρα ν' αρχίσει σκληρές οικονομίες. Τό πανδοχείο ήταν ένας μικρός τελευταίος σταθμός της κυκλοφορίας της Νέας Υόρκης και γιαυτό σπάνια δια-νυχτέρευαν εκεί. Ο πανδοχέας, σύμφωνα μέ την αξίωσή του, του έκανε νόημα, σά νά 'ταν υπηρέτης, ν' ανεβεί τή σκάλα, όπου τόν υποδέχτηκε άγριεμένη μία γριά κα-μαριέρα μέ ανάκατα μαλλιά και χωρίς νά τόν άκούει, και γκρινιάζοντας άφόρητα για νά περπατά στίς μύτες, τόν οδήγησε στό δωμάτιο κι έκλεισε τήν πόρτα αφού πρώτα του σφύριξε καταπρόσωπο ένα «σουτ».

Ο Κάρλ στήν αρχή αναρωτήθηκε μήπως μόνο οι κουρτίνες ήταν κλειστές ή μήπως εκεί δέν υπήρχε πα-ράθυρο· τόσο σκοτεινό ήταν τό δωμάτιο. Τελικά ανακά-λυψε ένα φεγγίτη πού τόν σκέπαζε μία μικρή κουρτίνα· έσυρε πέρα τό πανί και μπήκε μέσα λίγο φως. Τό δωμά-τιο είχε μόνο δυό κρεβάτια πού ήταν ήδη πιασμένα. Εί-δε νά κοιμούνται βαριά δυό νεαροί πού δέν του έμπνέα-νε έμπιστοσύνη, γιατί προπάντων ήταν πεσμένοι στό κρεβάτι ντυμένοι χωρίς λόγο. Ο ένας μάλιστα φορούσε και τίς μπότες του.

Τή στιγμή πού ο Κάρλ τράβηξε τό κουρτινάκι, ο ένας από τούς κοιμισμένους ανασήκωσε τά χέρια και τά πόδια· τό θέαμα ήταν τόσο κωμικό πού ο Κάρλ παρόλες τίς έγνοιες του κρυφογέλασε.

Ο Κάρλ γρήγορα κατάλαβε πώς σ' αυτό τό δωμάτιο, εκτός από τό γεγονός ότι δέν υπήρχε άλλο στρώμα, κα-ναπέδες ή ντιβάνι, δέ θά μπορούσε νά κλείσει μάτι, γιατί δέν ήθελε νά κινδυνέψει νά χάσει τή βαλίτσα πού λίγο πρίν είχε ξαναβρεί και τά χρήματα πού είχε πάνω του. Δέν ήθελε και νά φύγει, γιατί δέν τολμούσε, αφήνοντας από τώρα τό δωμάτιο, νά περάσει μπροστά από τήν κα-μαριέρα και τόν πανδοχέα. Έπειτα, τό δωμάτιο ήταν

πιο σίγουρο από τό δημόσιο δρόμο. Όσοτόσο ήταν πολύ έντυπωσιακό τό γεγονός πώς, όσο μπορούσε κανείς στο μισόφωτο ν' αντιληφθεί, δέν υπήρχε ούτε μία άποσκευή. Ίσως, όμως, πράγμα διόλου άπίθανο, οι δυό νεαροί νά 'ταν υπηρέτες πού ήταν αναγκασμένοι νά σηκώνονται κάθε τόσο για τούς πελάτες και για τό λόγο αυτό ήταν πάντα ντυμένοι. Βέβαια, στήν περίπτωση αυτή, δέν ήταν τόσο τιμητικό νά κοιμάται μαζί τους, αλλά τουλάχιστο δέν είχε ν' αντιμετώπισει κινδύνους. Παρόλα αυτά, μέ-χρι νά βεβαιωθεί όλοτελα γι' αυτό, δέν έπρεπε νά τολ-μήσει νά κλείσει μάτι.

Κάτω από τό κρεβάτι υπήρχαν ένα κερί και σπέρτα· πατώντας στίς μύτες πλησίασε και τά πήρε. Δέ δίσταζε ν' ανάψει φως γιατί, σύμφωνα μέ τήν έντολή του πανδο-χέα, τό δωμάτιο αυτό ήταν εξίσου γι' αυτόν όπως και για τούς άλλους πού στο κάτω κάτω είχαν άπολαύσει ύπνο τή μισή νύχτα κι είχαν τό πλεονέκτημα νά 'χουν τά δυό κρεβάτια. Πρόσεχε όμως πολύ γυροφέρνοντας και ψάχνοντας, ώστε νά μήν τούς ξυπνήσει.

Πρώτα πρώτα ήθελε νά ψάξει τή βαλίτσα του για νά πάρει μία γενική ιδέα για τά πράγματα πού τώρα δέν τά είχε καλά στή μνήμη του· ίσως θά 'χαν χαθεί ήδη τά σπουδαιότερα. Γιατί, ό,τι έπεφτε στό χέριο του Σού-μπαλ δέν είχε πολλές έλπίδες νά ξαναβρεθεί άπειραχτο. Ήταν αλήθεια πώς ο Σούμπαλ θά μπορούσε νά νικήσει τόν πειρασμό, περιμένοντας νά πάρει από τό θείο του μεγάλο φιλοδώρημα, μά όστόσο αν ήθελε νά κλέψει, θά δικαιολογούσε τήν άπουσία όρισμένων πραγμάτων κα-τηγορώντας τόν πραγματικό φύλακα της βαλίτσας, τόν Μπουτερμπάουχ.

Μέ τήν πρώτη ματιά πού έριξε στήν άνοιχτή βαλίτσα ο Κάρλ ένιωσε τρόμο. Είχε ξοδέψει στο ταξίδι πολλές ώρες για νά φτιάξει και νά ξαναφτιάξει τή βαλίτσα του. Και τώρα τόσο πολύ ήταν όλα ανακατεμένα, ώστε τό σκέπασμα τινάχτηκε μεμιάς μόλις άνοιξε τήν κλειδαριά.

Σέ λίγες στιγμές όμως ο Κάρλ αντιλήφθηκε μέ χαρά πώς για τήν άκαταστασία αυτή έφταιγε μόνο τό κοστου-μι πού φορούσε στο ταξίδι· είχε πεταχτεί τελευταίο πά-νω στα άλλα ρούχα και φυσικά από τήν αρχή δέν είχε υπολογιστεί γι' αυτό χώρος στή βαλίτσα. Πάντως δέν έλειπε τίποτα. Στήν κρυφή τσέπη του σακακιού ήταν όχι μόνο τό διαβατήριο, μά και τά χρήματα πού είχε πάρει από τό σπίτι του. Έτσι και μ' αυτά πού είχε πά-

νώ του, για την ώρα ήταν καλά εφοδιασμένος από λεφτά. Και τα εσώρουχα που φορούσε στο ταξίδι ήταν εκεί, καθαροπλυμένα και σιδερωμένα. Έβαλε άμέσως το ρολόι και τα χρήματα μέσα στην πιστή κρυφή τσέπη. Τό μόνο άσχημο ήταν πώς όλα εκεί τα πράγματα μύριζαν από το σαλάμι της Βερόνας που κι αυτό δεν άπουσίαζε! "Αν δεν υπήρχε κάποιος τρόπος να ξεμυρίσουν, τότε ο Κάρλ δεν είχε να κάνει τίποτα άλλο παρά να γυρίζει μήνες με τη μυρωδιά του θερονέζικου σαλαμιού.

Ανασηκώνοντας με το ψάξιμο μερικά πράγματα από το βάθος της βαλίτσας —μιά Βίβλο τσέπης, χαρτί αλληλογραφίας και μία φωτογραφία των γονέων— του έπεσε στον πάτο το κασκέτο. Μέσα στον παλιό περίγυρο ο Κάρλ τό πρόσεξε άμέσως: ήταν τό δικό του κασκέτο, τό κασκέτο που του είχε δώσει ή μητέρα του για τό ταξίδι. Είχε προβλέψει όμως και δέν τό φορούσε στο πλοίο, γιατί γνώριζε πώς στην Άμερική γενικά φορουν κασκέτο κι όχι καπέλο και γιαυτό ήθελε να τό έχει καινούργιο. Ο κύριος Γκρήν λοιπόν τό μεταχειρίστηκε για να γελάσει μέ τόν πόνο του. Μήπως ακόμα κι αυτή την έντολή την πήρε από τό θείο του; "Αθελά του έξοργίστηκε κι άρπάζοντας τό σκέπασμα της βαλίτσας τό έκλεισε μέ θόρυβο.

Δέ γινόταν πιά τίποτα τώρα, γιατί οί δυό κοιμισμένοι ξύπνησαν. Ο ένας άρχισε να τεντώνεται και να χαμουριέται κι ο άλλος σέ λίγο έκανε τό ίδιο. Τό περιεχόμενο της βαλίτσας ήταν σκορπισμένο πάνω στο τραπέζι. "Αν οί νεαροί ήταν κλέφτες, μπορούσαν να ζυγώσουν και ν' άρπάξουν ό,τι ήθελαν. Για να προλάβει ένα τέτοιο κακό, μά και για να έρευνήσει για καλά την κατάσταση, ο Κάρλ πλησίασε άργά τά κρεβάτια και μέ τό κερί στο χέρι έδωσε εξηγήσεις μέ ποιό δικαίωμα ήταν εκεί μέσα. Οί νεαροί δέν έδειχναν πώς ήταν έτοιμοι ν' ακούσουν εξηγήσεις κι όπως ήταν νυσταγμένοι δέν έβγαλαν μιλιά, μά μόνο άρκέστηκαν να τόν κοιτάξουν χωρίς κανένα ξάφνιασμα. Ήταν κι οί δυό πολύ νέοι, μά ωστόσο ο μόχθος ή ή δυστυχία τους έκανε να βγάλουν πρόωρα τά κόκαλά τους στο πρόσωπο: γένια άπεριποίητα άπλώνονταν στο πηγούνι, τά μαλλιά τους άκοπα από άμέτρητο καιρό, ήταν ανακατεμένα, και νυσταγμένοι όπως ένιωθαν, έτριβαν και πίεζαν μέ τά κοκαλιάρικα δάχτυλα τά βαθουλωμένα μάτια τους.

Ο Κάρλ αποφάσισε να έκμεταλλευτεί την κατάσταση

τους και τους είπε: «Μέ λένε Κάρλ Ρόσμαν κι είμαι γερμανός. Μιά και βρισκόμαστε στο ίδιο δωμάτιο, σας παρακαλώ να μου πείτε τό όνομά σας και την εθνικότητά σας. Από την άρχή σας ξεκαθαρίζω πώς δέν έχω καμιά άπαιτηση να μου παραχωρήσετε κρεβάτι, μία κι ήρθα τόσο άργά και δέν έχω σκοπό να κλείσω μάτι. "Επειτα, να μή θαμπωθείτε από τά καλά μου ρούχα: είμαι πέρα για πέρα φτωχός και χωρίς μέλλον».

Ο πιο μικρός από τους δυό —ήταν εκείνος που φορούσε μπότες— έδειξε μέ τά χέρια, τά πόδια και τους μορφασμούς πώς δέν είχε κανένα ενδιαφέρον γι' αυτά και πώς, τό κυριότερο, δέν ήταν ώρα τώρα για τέτοιες κουβέντες: ξανάπεσε άμέσως κι άποκοιμήθηκε. Ο άλλος, ένας μελαχρινός. Ξαναπλάγιασε κι αυτός, μά προτού ν' άποκοιμηθεί είπε άπλώνοντας θαρυστημένα τό χέρι του: «Αυτόν έδω τόν λένε Ρόμπινσον κι είναι ήρλανδός, έμένα μέ λένε Ντελαμάρς κι είμαι γάλλος, και τώρα παρακαλώ, ήσυχία». Μόλις τελείωσε, φύσηξε δυνατά τό κερί του Κάρλ, τό έσβησε κι έπεσε τό κεφάλι του ξανά στο μαξιλάρι.

«Για την ώρα γλίτωσα από τόν κίνδυνο» είπε μέσα του ο Κάρλ και ξαναγύρισε στο τραπέζι. "Αν φυσικά ή νύστα τους δέν ήταν μόνο πρόφαση τότε όλα πήγαιναν καλά. Δέ μπορούσε τώρα ο Κάρλ να θυμηθεί σέ ποιό βιβλίο είχε διαβάσει για τους ήρλανδούς της Άμερικής, πώς έπρεπε κανείς να παίρνει τά μέτρα του. Βέβαια, όσο ήταν στο σπίτι του θείου του, είχε καιρό να εξετάσει τους ήρλανδούς, μά τότε τό παραμέλησε, γιατί ένιωθε για πάντα ασφάλεια κάτω από τή σκέπη του σπιτιού. Στο φως του κεριού που τό είχε άνάψει ξανά είδε τουλάχιστο τόν ήρλανδό προσεχτικότερα και βρήκε την έκφρασή του πιο ύποφερτή από τό πρόσωπο του γάλλου. Τά μάγουλά του μάλιστα ήταν και λιγάκι στρογγυλεμένα κι είχε στον ύπνο του ένα χαμόγελο συμπαθητικό, όσο μπορούσε να δεί ο Κάρλ από κάποια άπόσταση, πατώντας στίς μύτες των ποδιών του.

Παρόλα αυτά έμεινε άκλόνητος στην άπόφασή του να μην κλείσει μάτι: κάθισε στή μοναδική καρέκλα άφήνοντας για ύστερα τό φτιάξιμο της βαλίτσας, άφού είχε μπροστά του όλόκληρη νύχτα. Πήρε τή Βίβλο και την ξεφύλλιζε λίγα λεπτά χωρίς να διαβάσει ούτε μία λέξη. "Υστερα πήρε στά χέρια του τή φωτογραφία των γονέων. Ο πατέρας στεκόταν στητός κι έδειχνε τό μικρό

του αναστημα, ενώ η μητέρα καθόταν μισοχωμένη σέ μια πολυθρόνα μπροστά του. Ο πατέρας του είχε τό ένα χέρι πάνω στη ράχη της πολυθρόνας και τ' άλλο, μέ σφιγμένη τή γροθιά, πάνω σ' ένα ανοιχτό εικονογραφημένο βιβλίο, δίπλα του, σ' ένα λεπτό και χαριτωμένο τραπεζάκι. Δέν είχε πάρει μαζί του και μία άλλη φωτογραφία πού παρουσίαζε τόν Κάρλ μέ τούς γονείς του. Σ' αυτή, κι οί δυό γονείς, πατέρας και μητέρα, κοίταζαν τόν Κάρλ μέ μάτια καρφωμένα πάνω του, ενώ αυτός κοίταζε τή μηχανή σύμφωνα μέ τήν έντολή του φωτογράφου.

Κοίταξε λοιπόν τή φωτογραφία πολύ προσεχτικά κι άναζητούσε νά πιάσει τό βλέμμα του πατέρα από διάφορες πλευρές. Μετατόπιζε κάθε τόσο τό κερί, μά όσο κι άν άλλαζε ή όψη του πατέρα, δέν κατόρθωνε νά τόν ζωντανέψει. Τό όριζόντιο παχύ μουστάκι δέν ήταν διόλου έτσι στήν πραγματικότητα. Όπωςδήποτε ή φωτογραφία δέν ήταν καλή. Η μητέρα άπεναντίας είχε θγει μέ περισσότερη έπιτυχία. Τό στόμα ήταν στραβωμένο σά νά είχε δεχτεί κάποια προσβολή και σά νά έσφιγγε τόν έαυτό της για νά χαμογελάσει. Είχε κανείς τήν έντύπωση πώς τό στόμα αυτό, σάν τό κοιτούσε, ξεπρόβαλλε χτυπητό τόσο πολύ, ώστε ό Κάρλ πήρε τή φανερή αυτή έκφραση σάν κάτι τό πολύ υπερβολικό, μά και παράλογο. Πώς μπορούσε μία φωτογραφία νά σου ξεκαθαρίζει μέ τέτοιο κατηγορηματικό τρόπο τά κρυφά αισθήματα του προσώπου πού αναπαράσταινε! Και για μία στιγμή έσυρε τή ματιά του κάπου άλλου. Όταν ξαναγύρισε τό βλέμμα του στή φωτογραφία, του έκανε χτυπητή έντύπωση τό χέρι της μητέρας του, άπλωμένο στό μπράτσο της πολυθρόνας, τόσο κοντά του πού θά μπορούσε νά τό φιλήσει. Άρχισε νά σκέφτεται, άν θά έκανε καλά νά γράψει στους γονείς του, πράγμα πού τό ζήτησαν κι οί δυό (κι ό πατέρας μάλιστα, στό Άμβουργο, μέ ύφος πολύ άυστηρό). Βέβαια, θυμάται, πώς τή φοβερή εκείνη θραδιά, κοντά στό παράθυρο, ή μητέρα του του είπε πώς ήταν πιά άποφασισμένο νά φύγει στήν Άμερική και τότε αυτός όρκίστηκε νά μήν τούς γράψει ποτέ· μά ώστόσο ποιά σημασία είχε στήν καινούργια του αυτή κατάσταση ό όρκος ενός άπειρου παιδιού! Πολύ εύκολα θά μπορούσε νά όρκιστεί νά γίνει μέσα σέ δυό μήνες στρατηγός στόν άμερικανικό στρατό, ενώ τώρα θρискόταν μέ δυό άλγες στή σοφίτα ενός πανδοχεί-

ου, στά περίχωρα της Νέας Υόρκης, κι όπως, φυσικά έπρεπε νά όμολογήσει, αυτή έδω ήταν ή θέση του. Έξέτασε χαμογελώντας τά πρόσωπα των γονέων, προσπαθώντας ίσως νά διαβάσει σ' αυτά άν είχαν πάντα τήν ίδια έπιθυμία νά πάρουν γράμμα από τό γιό τους.

Κι ενώ τά κοιτούσε, άρχισε νά νιώθει πώς μέ τήν κούρασή του δέ θά τά κατάφερνε νά ξαγρυπνήσει όλη τή νύχτα. Η φωτογραφία ξεφύγε από τά χέρια του, άκούμπησε πάνω της τό πρόσωπό του· ή δροσιά της του έκανε καλό κι άποκοιμήθηκε σιγά σιγά μ' ένα εύχριστο αίσθημα.

Ξύπνησε πολύ πρωί από ένα γαργαλητό στή μασχάλη. Ήταν ό γάλλος πού τόλμησε αυτή τήν ένόχληση. Κι ό ίρλανδός όμως στεκόταν στό τραπέζι· κι οί δυό τους τόν περιεργάζονταν μέ τό ίδιο ένδιαφέρον πού τούς είχε περιεργαστεί κι ό Κάρλ τή νύχτα. Δέν παραξενεύτηκε διόλου πού δέν ξύπνησε μέ τό σήκωμά τους. Ούτε φυσικά άκροπατούσαν έχοντας καλό σκοπό, γιατί άπλούστατα είχε κοιμηθεί βαθιά. Έπειτα, τό ντύσιμο, και, όλοφάνερα, τό πλύσιμο τους δέν ήθελαν και πολλή δουλειά.

Χαιρετίστηκαν κανονικά και μέ κάποια έπισημότητα ό Κάρλ έμαθε πώς ήταν κλειδαράδες, μά δέ μπορούσαν νά θρουν δουλειά στή Νέα Υόρκη κι έμειναν μέ τίς τσέπες άδειες. Ο Ρόμπινσον άνοιξε τό σακάκι του για νά κάνει γνωστή τή φτώχεια του κι έβλεπε κανείς στ' αλήθεια πώς δέ φορούσε πουκάμισο. Έξάλλου ήταν εύκολο νά γίνει άντιληπτό από τόν ξεκολλημένο πίσω γιακά πού μόλις στερεωνόταν. Σκόπευαν νά πάνε μέ τά πόδια στό Μπάτερφορντ, μία μικρή πόλη, δυό μέρες δρόμο από τή Νέα Υόρκη, όπου ίσως μπορούσαν νά θρουν δουλειά. Δέν έφερναν άντίρρηση νά πάρουν μαζί τους και τόν Κάρλ και μάλιστα του ύποσχέθηκαν νά κουβαλούν τότε τότε και τή βαλίτσα του· κι άν θά έβρισκαν δουλειά θά του εξασφάλιζαν θέση για μαθητευόμενο, πράγμα εύκολο, άρκεί μόνο νά υπήρχε δουλειά. Κι ενώ ό Κάρλ δέν είχε καταλήξει ακόμα τί θά έκανε μέ τό κοστούμι του, άρχισαν νά τόν συμβουλευουν νά βγάλει τό καλό κοστούμι, γιατί θά τόν δυσκόλευε νά ψάξει και νά βρει δουλειά. Μπορούσε άλλωστε έδω, σ' αυτό τό σπίτι νά ξεφορτωθεί αυτό τό κοστούμι, γιατί ή καμαριέρα έμπορευόταν ρούχα. Βοήθησαν άμέσως τόν Κάρλ, πού ακόμα δέν είχε πάρει άπόφαση, νά

βγάλει τό κοστούμι, τό θούτηξαν γρήγορα κι έφυγαν. Σιγά σιγά όμως, βάζοντας τά ρούχα του ταξιδιού, και νυσταγμένος ακόμα άρχισε νά μετανιώνει κατηγορώντας τόν έαυτό του πού είχε επιτρέψει νά του πάρουν γιά πούλημα τό κοστούμι· ίσως τόν ζημίωνε άν γύρευε θέση μαθητευόμενου, μά θά του ήταν πολύ χρήσιμο άν γύρευε καλύτερη θέση. Άνοιξε τήν πόρτα νά τούς γυρίσει πίσω, μά αυτοί έπεφταν ήδη επάνω του. Άκούμπησαν στο τραπέζι μισό δολάριο γιά αντίτιμο, αλλά μέ τέτοια χάρά· πού δέ μπορούσε κανείς νά πιστέψει πώς δέν είχαν βγάλει κέρδος και μάλιστα έξοργιστικά μεγάλο.

Ώστόσο δέν ήταν ή στιγμή κατάλληλη νά διαμαρτυρηθεί ό Κάρλ, γιατί τότε μπήκε ή καμαριέρα, νυσταγμένη όπως και χτές τή νύχτα, απαιτώντας νά βγούν κι οί τρεις έξω στο διάδρομο, μέ τή δικαιολογία πώς έπρεπε νά συγυρίσει τό δωμάτιο γιά άλλους πελάτες. Φυσικά αυτό δέν ήταν σωστό, μά τό έκανε από κακία. Ό Κάρλ, πού έτοιμαζόταν νά ταχτοποιήσει τή βαλίτσα του, είδε τή γυναίκα νά συμμαζεύει τά ρούχα του μέ τά δυό της χέρια και νά τά ρίχνει μέσα στη βαλίτσα μέ τόση όρμη, πού θά μπορούσε νά δαμάσει άνήμερο ζώο. Οί δυό κλειδαράδες άρχισαν νά τήν πειράζουν συνέχεια, τής τραβούσαν τό φουστάνι, τής χτυπούσαν τήν πλάτη, μά όμως έκαναν μεγάλο σφάλμα άν νόμιζαν πώς έτσι μπορούσαν νά βοηθήσουν τόν Κάρλ. Άφού έκλεισε ή γυναίκα τή βαλίτσα κι έχωσε τό χερούλι της στή δάχτυλα του Κάρλ σκούνησε πέρα τούς κλειδαράδες κι ύστερα έδιωξε και τούς τρεις φωνάζοντας απειλητικά, πώς άν δέν υπάκουαν, δέ θά τούς έδινε καφέ. Φαίνεται, ή γυναίκα είχε ξεχάσει πώς ό Κάρλ δέν ήταν έξαρχής μαζί μέ τούς δυό κλειδαράδες και τούς μεταχειριζόταν σά ν' αποτελούσαν κι οί τρεις παρέα. Βέβαια, είναι επίσης σωστό πώς οί κλειδαράδες τής είχαν πουλήσει πιό μπροστά τό κοστούμι του Κάρλ κι έτσι είχαν δείξει κατά κάποιο τρόπο πώς είχαν στενές σχέσεις.

Έκαναν μερικά βήματα έδω κι εκεί στο διάδρομο κι ό γάλλος, πού έπιανε γιά καλά τό χέρι του Κάρλ, δέ σταματούσε νά βρίζει και ν' απειλεί πώς θά έσπαζε τά μούτρα του πανδοχέα, άν τυχόν τολμούσε νά εμφανιστεί μπροστά τους. Καί φαινόταν νά προπονιέται γι' αυτό τό άγώνισμα, γιατί έτριβε μέ μανία τίς γροθιές του. Τελικά όμως δέν παρουσιάστηκε παρά ένας ακίνδυνος μικρός νέος πού έπρεπε νά σηκωθεί στίς μύτες των ποδιών του

γιά νά δώσει στο γάλλο τήν καφετιέρα. Άλλο τίποτα εκτός από τήν καφετιέρα εκείνη δυστυχώς δέν υπήρχε, κι ό μικρός υπηρέτης δέ μπορούσε νά τούς καταλάβει πώς του ζητούσαν επίσης και ποτήρια! Έτσι έπινε ό ένας κι οί άλλοι δυό έστεκαν μπροστά του και περίμεναν τή σειρά τους. Ό Κάρλ δέν είχε καμιά όρεξη νά πιει, δέν ήθελε όμως και νά προσβάλει τούς κλειδαράδες κι έτσι, σάν έρχόταν ή σειρά του, έθαζε τήν καφετιέρα στα χείλη, χωρίς νά καταπίνει γουλιά.

Γι' αποχαιρετιστήρια, ό ίρλανδός πέταξε τήν καφετιέρα πάνω στον πέτρινο τοίχο. Κι έφυγαν χωρίς νά τούς δει ένα μάτι, χωμένοι μέσα στην πηχτή, κίτρινη πρωινή όμίχλη. Βάδιζαν σιωπηλοί, ό ένας δίπλα στον άλλο στην άκρη του δρόμου. Ό Κάρλ σήκωνε και τή βαλίτσα του· οί άλλοι δέ θά τόν βοηθούσαν φυσικά παρά μόνο άν τό ζητούσε. Κάθε τόσο ξεπετιόνταν, σά νά έβγαιναν από τήν όμίχλη, αυτοκίνητα, κι οί τρεις έστριβαν τό κεφάλι τους στα μεγάλα αυτά άμάξια πού ήταν τόσο παράξενα κατασκευασμένα κι έτρεχαν τόσο γρήγορα πού δέ μπορούσε κανείς νά προλάβει νά δει άν έφερναν μαζί τους επιβάτες. Ύστερα από λίγο άρχισε νά περνά μιá φάλαγγα από φορτηγά κουβαλώντας τρόφιμα γιά τή Νέα Ύόρκη· σέ πέντε γραμμές, έπιανε όλο τό πλάτος του δρόμου κι ήταν τ' αυτοκίνητα τόσο πυκνά πού άνθρωπος αδυνατούσε νά τόν διασχίσει. Κάπου κάπου όμως φάρδαινε ό δρόμος και σχημάτιζε πλατεία. Στο μέσο της, πάνω σέ ψηλό βάθρο, βηματίζε έδω κι εκεί ένας τροχονόμος γιά νά μπορεί νά τά παρατηρεί όλα και μέ τό ραβδί του νά ρυθμίζει τήν κυκλοφορία αυτή και τήν άλλη πού ξεχυνόταν από τούς κοφτούς διπλανούς δρόμους. Ώστόσο πέρα από τήν πλατεία ή κυκλοφορία έμενε χωρίς επίβλεψη μέχρι νά φτάσει σ' άλλο κέντρο μέ τροχονόμο· οί οδηγοί όμως σιωπηλοί και προσεχτικοί τήν κρατούσαν έθελοντικά σέ καλή τάξη. Αυτό πού ξάφνιαζε τόν Κάρλ ήταν ή γενική γαλήνη. Άν δέν άκούγονταν οί φωνές από τ' άμέριμνα ζώα πού τά οδηγούσαν στο σφαγείο, θά άκουσε κανείς μόνο τό θόρυβο από τίς όπλές και τό τρίξιμο πού έκαναν τά φρένα. Βέβαια, ή ταχύτητα πάντα δέν ήταν ίδια. Όταν, σέ όρισμένα σημεία έπρεπε νά μετατοπιστούν στίς σειρές τ' αυτοκίνητα, γιατί άλλη κυκλοφορία πίεζε τή φάλαγγα από τά πλάγια, τότε έπαιναν τό δυνατό τρέξιμο κι οί σειρές προχωρούσαν σημειωτόν, μέχρι νά ξαναρχί-

σουν τό τρέξιμο σάν άστραπή, ώσπου όλα ήρεμοΰσαν σά νά υπάκουαν σ' ένα μόνο φρένο. Παρόλα αυτά στό δρόμο δέ σηκωνόταν οΰτε μιά στάλα σκόνη κι όλα ξε-τυλίγονταν μέσα σέ καθαρό άέρα. Δέν υπήρχαν πεζοί, δέ μπορούσε κανείς νά δει έδω χωρικές νά πηγαίνουν ποδαρόδρομο στό παζάρι, όπως γινόταν στην πατρίδα του Κάρλ, κάπου κάπου όμως εμφανίζονταν μεγάλα κα-μιόνια μέ καμιά είκοσαριά γυναίκες φορτωμένες κοφίνια —θά ήταν γιά τό έμπόριο— καί κάθε τόσο τέντωναν τό λαιμό τους βλέποντας την κίνηση, ίσως γιά νά πάρουν άπ' αυτή θάρρος πώς θά φτάσουν γρήγορα στην αγορά. Περνούσαν κι άλλα καμιόνια μέ άντρες πού στριφογύρι-ζαν μέσα σ' αυτά μέ τά χέρια στίς τσέπες. Σ' ένα άπ' αυτά, μέ λογής έπιγραφές, ό Κάρλ διάβασε βγάζοντας ξεφωνητό από έκπληξη: «Ζητούνται λιμενεργάτες γιά τίς μεταφορές τής φίρμας 'Ιακώβου». Έκείνη τή στιγμή τό καμιόνι κυλούσε πολύ άργά, ένας μικρόσωμος, έξυ-πνος καί λίγο καμπουριασμένος άνθρωπος έστεκε στό σκαλοπάτι καί κάλεσε τούς τρεις πεζούς ν' άνεβοΰν. 'Ο Κάρλ κρύφτηκε πίσω από τούς κλειδαράδες, λές κι ήταν ποτέ δυνατό νά βρίσκεται ό θεΐος μέσα στό άμάξι καί νά τόν δει. Ένωσε ευχαρίστηση, γιατί κι οί δυό άρνήθηκαν ν' άνεβοΰν, μολοντί δέν του άρεσε τόσο τό περήφανο ύφος πού είχε τό πρόσωπό τους. Δέν ήταν καί τίποτα άριστοκράτες πού δέν ήθελαν νά μποΰν σ' αυτή τή δουλειά του θεΐου· τούς έκανε υπαινιγμούς νά τό καταλάβουν, χωρίς βέβαια νά τό πει καθαρά καί ξά-στερα. 'Ο Ντελαμάρς τόν παρακάλεσε νά τούς κάνει τή χάρη νά μήν επεμβαίνει σέ δουλειές πού δέν είχε ιδέα. Νά μαζεύει κανείς έτσι εργάτες από τό δρόμο ήταν μιά αίσχρη κοροϊδία κι έπειτα ή φίρμα 'Ιακώβος είχε πολύ κακό όνομα σ' όλη τήν 'Αμερική. 'Ο Κάρλ δέν άπάντη-σε, μά μόνο ζύγωσε τόν ίρλανδό καί βάδιζε δίπλα του· τόν παρακάλεσε μάλιστα νά τόν ελαφρώσει λίγο από τή θαλίτσα, πράγμα πού έγινε ύστερα κι από άλλες παρα-κλήσεις. Δέν έπαυε όμως ό Ρόμπινσον κάθε τόσο νά προβάλλει παράπονα γιά τό βάρος τής θαλίτσας, μέχρι πού φανερώθηκε πώς είχε ένα μόνο σκοπό, νά τήν ξα-λαφρώσει από τό θερονέζικο σαλάμι πού από τό ξενο-δοχείο του είχε μπει στό μυαλό. 'Ο Κάρλ αναγκάστηκε νά τό βγάλει έξω, τό άρπαξε ό γάλλος νά τό κόψει μέ τό μαχαίρι του, πού ήταν σά στίλετο, καί τό καταβρό-χτισε σχεδόν όλόκληρο. 'Ο Ρόμπινσον δέν πρόλαβε νά

πάρει παρά μερικές φετούλες κι ό Κάρλ, πού ξαναφορ-τώθηκε τή θαλίτσα γιά νά μή μείνει στό δρόμο, δέν πή-ρε τίποτα. Του φέρθηκαν σά νά είχε φάει πιό μπροστά τή μερίδα του. Τό ένιωθε σάν ταπείνωση νά ζητήσει ένα κομματάκι, μέσα του όμως έλιωσε.

Η όμίχλη είχε διαλυθεί, μακριά άστραφτοκοπούσε ένα ψηλό βουνό πού ή κορυφογραμμή του χανόταν κυ-ματιστά πέρα στον δρίζοντα μέσα στη λαμπρή άχνα του ήλιου. Δίπλα στό δρόμο άπλώνονταν μισοκαλλιεργημέ-να χωράφια καί γύρω γύρω ύψώνονταν μέσα στη φύση πελώρια εργοστάσια, μαΰρα από τήν καπνιά. Στίς σκόρ-πια χτισμένες πολυκατοικίες πού έμοιαζαν τόσο πολύ μέ στρατώνες, άπειρα παραθύρια μέσα στην πολυποικι-λη κίνηση καί τούς πιό άλλόκοτους χρωματισμούς φαί-νονταν νά παιχνιδίζουν. Στά μικρά στενά μπαλκόνια γυ-ναίκες καί παιδιά μέ κάτι καταγίνονταν, ενώ τριγύρω τους άνέμιζαν κι ύψώνονταν στον άέρα τεντωμένα έσω-ρουχα καί πετσέτες, κρεμασμένα στά σχοινιά. 'Αφήνον-τας τό βλέμμα σου από τά σπίτια, έβλεπες κορυδαλλούς νά πετοΰν σάν πλεούμενα ψηλά στον οΰρανό καί χελι-δόνια νά στριφογυρίζουν πετώντας χαμηλά, λίγο πιό πάνω άπ' τά κεφάλια των περαστικών.

Πολλά πράγματα έδω έφερναν άναμνήσεις από τήν πατρίδα του Κάρλ ώστε άρχισε ν' άναρωτιέται άν έκανε καλά πού άφηνε τή Νέα 'Υόρκη καί πήγαινε στό έσω-τερικό τής χώρας. Σταμάτησε τότε σέ μιά στιγμή κι εί-πε στους συντρόφους του πώς επιθυμούσε πάλι πολύ νά μείνει στη Νέα 'Υόρκη. Κι όταν ό Ντελαμάρς προσπά-θησε νά τόν τραβήξει μέ βία, αυτός αντιστάθηκε καί δήλωσε πώς επιτέλους είχε τό δικαίωμα ν' αποφασίζει γιά τήν τύχη του έαυτού του. 'Ο ίρλανδός τότε αναγκά-στηκε νά μπει ανάμεσά τους καί νά δώσει εξηγήσεις πώς τό Μπάτερφορντ ήταν πολύ πιό γοητευτικό από τή Νέα 'Υόρκη. Χρειάστηκε τελικά νά τόν παρακαλέσουν πολύ γιά νά συνεχίσει τό δρόμο μαζί τους. Μά καί πάλι δέ θά δεχόταν νά τούς ακολουθήσει, άν δέν έκανε τή σκέψη πώς θά 'ταν προτιμότερο νά πάει σ' ένα μέρος άπ' όπου δέ θά μπορούσε νά επιστρέψει στην πατρίδα του. Ήταν πιό βέβαιος πώς εκεί θά δούλευε καί θά πρό-κοβε πολύ καλύτερα, χωρίς νά εμποδίζουν τήν εργασία του άνώφελες σκέψεις.

Καί τώρα ήταν εκείνος πού τράβηξε τούς άλλους δυό κι αυτοί ένιωσαν τόσο μεγάλη χαρά γιά τόν ξαφνικό

ζήλο του, πού άρχισαν μάλιστα νά παίρνουν τή βαλίτσα του διαδοχικά χωρίς νά τό ζητήσει. Κι ό Κάρλ άπορούσε τί είχε κάνει καί τούς έδωσε μιά τέτοια χαρά. Έφτασαν σέ μιά άνηφοριά κι όταν κοντοστέκανε κι έριχναν βλέμματα πίσω τους, έβλεπán νά ξετυλίγεται στά πόδια τους όλο καί πιό πλατιά τό πανόραμα τής Νέας Ύόρκης καί του λιμανιού της. Ή γέφυρα του Μπρούκλιν κρεμόταν λυγερή πάνω από τό Ήστ Ρίβερ κι άμα μισόκλεινε κανείς τά μάτια άρχιζε νά ταλαντεύεται. Έδινε τήν έντύπωση πώς ήταν άδεια πέρα γιά πέρα καί κάτω της ξετυλιγόταν ή κορδέλα του νερού, ύγρή καί άψυχη. Οί δυό πελώριες πολιτείες φαίνονταν σά ν' άπλώνονταν άδειες κι άχρηστες. Άνάμεσα στά μεγάλα καί τά μικρά σπίτια μόλις μπορούσε κανείς νά ξεχωρίσει κάποια διαφορά. Στο άπροσπέλαστο βάθος τών δρόμων ή ζωή ίσως συνεχιζόταν, μά πάνω άπ' αυτούς δέν έβλεπε κανείς παρά μιά έλαφριά ασάλευτη καταχνιά πού φαινόταν όμως πώς μπορούσε κανείς νά τή διώξει εύκολα. Άκόμα καί στο λιμάνι, τό πιό μεγάλο του κόσμου, είχε κυριαρχήσει ή ήρεμία καί μόνο κάποτε κάποτε, άν ήσουν έπηρεασμένος από άλλη φορά βλέποντας τό ζωντανό του θέαμα, μπορούσες νά ξεχωρίσεις πώς περνά ένα πλοίο. Όσοτόσο δέν τό κρατούσαν τά μάτια σου πολύ καιρό καί ξέφευγε γρήγορα καί δέν τό έπιανες άλλη φορά.

Ό Ντελαμάρς κι ό Ρόμπινσον έβλεπαν περισσότερα, έδειχναν δεξιά κι άριστερά τό ένα καί τ' άλλο κι έκαναν μέ τά χέρια τους σχήματα γιά πλατείες καί κήπους καί συνάμα τά όνομάτιζαν. Δέ μπορούσαν νά καταλάβουν πώς ήταν δυνατό νά μείνει ό Κάρλ πάνω από δυό μήνες στή Νέα Ύόρκη καί νά χει δει από όλη τήν πόλη μόνο ένα δρόμο. Γιαυτό του ύποσχέθηκαν νά τόν πάνε στή Νέα Ύόρκη, όταν θά κέρδιζαν άρκετά χρήματα στο Μπάτερφορντ, καί νά του δείξουν όλα τ' αξιοθέατα, καί μάλιστα σέ μερικά μέρη όπου διασκεδάζοντας κανείς ένιωθε τρισευτυχισμένος. Καί πάνω σ' αυτά, ό Ρόμπινσον άρχισε δυνατά ένα τραγούδι κι ό Ντελαμάρς συνόδευε μέ παλαμάκια· κι ό Κάρλ τό πήρε σάν κάποιο σκοπό όπερέτας τής πατρίδας του πού του φάνηκε πολύ πιό ώραιος στ' άγγλικά. Έγινε τότε μιά μικρή ύπαιθρια παράσταση, όπου όλοι πήραν μέρος. Μόνο ή πολιτεία εκεί κάτω πού διασκεδάζε, καθώς έλεγαν, μέ τό τραγούδι αυτό, έδειχνε νά τό άγνοεί.

Σέ μιά στιγμή ρώτησε ό Κάρλ πού βρίσκονται οί με-

ταφορές Ίακώβου κι άμέσως είδε τεντωμένα τά δάχτυλα του Ντελαμάρς καί του Ρόμπινσον νά κατευθύνονται σέ σημεία ίσως τά ίδια, μά ίσως πάλι χιλιόμετρα μακριά τό ένα από τ' άλλο. Σάν προχώρησαν πάλι λίγο ό Κάρλ ξαναρώτησε πότε περίπου θά μπορούσαν νά είχαν κερδίσει άρκετά χρήματα γιά νά ξαναγυρίσουν στή Νέα Ύόρκη. «Είναι πιθανό σ' ένα μήνα» άπάντησε ό Ντελαμάρς, γιατί στο Μπάτερφορντ είχαν έλλειψη από έργατες καί τά μεροκάματα ήταν ψηλά. Βέβαια, θά έβαζαν όλα τά χρήματα σέ κοινό ταμείο γιά νά μήν υπάρχουν μεταξύ τους διαφορές στήν άμοιβή. Αυτό τό κοινό ταμείο δέν τό είδε καλά ό Κάρλ, μολοντί σά μαθητευόμενος θά κέρδιζε βέβαια λιγότερα από τούς ειδικούς εργάτες. Ό Ρόμπινσον σέ λίγο πρόσθεσε πώς άν δέν έβρισκαν δουλειά στο Μπάτερφορντ έπρεπε νά πάνε πιό μακριά, νά πιάσουν δουλειά σέ κανένα άγρόκτημα ή νά καταλήξουν στήν Καλιφόρνια, στά πλυντήρια χρυσού· κι αυτό τό σχέδιο φαινόταν τό πιό έπιθυμητό, άν έκρινες από τή φλυαρία του.

«Μά, σά θέλετε νά δουλέψετε στά πλυντήρια χρυσού, γιατί γινήκατε κλειδαράδες;» ρώτησε ό Κάρλ πού δέν άκουγε μέ τόση ευχαρίστηση νά συζητούν τόσο μακρινά κι άβέβαια σχέδια.

«Γιατί έγινα κλειδαράς;» ρώτησε ό Ρόμπινσον. «Φυσικά όχι γιά ν' αφήσω νά πεθάνει από τήν πείνα ό γιός τής μάνας μου. Στά πλυντήρια χρυσού κερδίζεις καλό παραδάκι».

«Ναι, κάποτε» είπε ό Ντελαμάρς.

«Κερδίζεις καί τώρα» είπε ό Ρόμπινσον, κι άρχισε ν' άραδιάζει όνόματα γνωστών του πού είχαν πλουτίσει άπ' αυτή τή δουλειά. Κι αυτοί όλοι ήταν εκεί· φυσικά δέ θά έδειχναν τό παραμικρό ενδιαφέρον γιά άλλους, όσώτοσο εξαιτίας τής παλιάς φιλίας θά τόν βοηθούσαν, όπως καί τούς συντρόφους του, βέβαια.

«Θά προσπαθήσουμε επίμονα γιά δουλειά στο Μπάτερφορντ» είπε ό Ντελαμάρς καί τά λόγια του ήταν ή κρυφή σκέψη του Κάρλ, τό ύφος του όμως έδειχνε καί κάποια άμφιβολία. Όλη τή μέρα περπατούσαν, σταμάτησαν μόνο μιά φορά σ' ένα πανδοχείο· εκεί έφαγαν στο ύπαιθρο, σ' ένα σιδερένιο τραπέζι, όπως άντιλήφθηκε ό Κάρλ, ένα κρέας σχεδόν ώμό, πού δέ μπορούσε κανείς νά τό κόψει μέ πιρούνι καί μαχαίρι· ήταν μόνο γιά ξέσκισμα. Σέ κάθε ψωμί, πού είχε στρόγγυλη φόρ-

μα, ήταν μπηγμένο ένα μακρύ μαχαίρι. Για ποτό έφεραν ένα μαύρο ύγρό πού σου έκαιγε τό λαρύγγι, μά ό Ντελαμάρς κι ό Ρόμπινσον φαίνονταν ξετρελαμένοι, γιατί σήκωναν πολλές φορές τά ποτήρια τους, τά τσούγκριζαν γιά τήν έπιτυχία τούτου κι εκείνου και τά κρατούσαν λίγο καιρό κολλητά στόν άέρα. Στο δίπλανό τραπέζι κάθονταν εργάτες μέ λερωμένες από άσβέστη μπλούζες· όλοι. έπιναν τό ίδιο ύγρό. Πλήθος αυτοκίνητα προσπερνούσαν ρίχνοντας σκόνες πάνω στά τραπέζια. Μεγάλες έφημερίδες σέρνονταν από τραπέζι σέ τραπέζι κι οί πελάτες συζητούσαν ξαναμμένοι γιά τήν άπεργία τών οικοδόμων· τ' όνομα Μάκ άκουγόταν συχνά. 'Ο Κάρλ ρώτησε ποιός ήταν αυτός και πληροφορήθηκε πώς ήταν ό πατέρας τού γνώριμού του Μάκ κι ένας από τούς μεγαλύτερους έπιχειρηματίες οικοδομών στή Νέα 'Υόρκη. 'Η άπεργία τού στοίχιζε έκατομμύρια κι 'ίσως ήταν άποφασιστική γιά τή θέση του στίς έπιχειρήσεις. 'Ο Κάρλ δέν ήθελε νά πιστέψει ούτε λέξη από άνθρώπους κακόβουλους και φήμες άνυπόστατες.

Πικρό τού ήταν έξάλλου τό φαγητό, γιατί τόν βασάνιζε και τό έρώτημα ποιός θά πλήρωνε. Τό πιο φυσικό ήταν νά πλήρωνε ό καθένας τά δικά του, μά κάποια στιγμή ό Ντελαμάρς, όπως κι ό Ρόμπινσον, βεβαίωσαν πώς τά τελευταία τους ψιλά τά ξόδεψαν γιά τή διανυκτέρευση στό ξενοδοχείο. Ρολόι, δαχτυλίδι ή κάτι άλλο πού θά μπορούσε νά πουληθεί δέν έβλεπε πάνω τους. 'Ο Κάρλ βέβαια δέ θά τολμούσε ποτέ νά ίσχυριστεί πώς είχαν κερδίσει κι αυτοί από τήν πούληση τού κοστουμιού του· αυτό θά 'ταν προσβολή και συνάμα ή αίτία νά χωρίσουν γιά πάντα. Κι ήταν πολύ περίεργο πώς ούτε ό Ντελαμάρς ούτε ό Ρόμπινσον έδειχναν τήν παραμικρή άνησυχία γιά τήν πληρωμή, είχαν μάλιστα άρκετό κέφι, γιατί γύρευαν έπίμονα νά πιάσουν γνωριμίες μέ τή σερβιτόρα πού πηγαινοερχόταν άνάμεσα στά τραπέζια μέ περήφανη ματιά και βαριά πατήματα. Τά μαλλιά της έπεφταν λίγο στό μέτωπο και στά πλάγια και κάθε τόσο έκανε κινήσεις μέ τά χέρια της διώχνοντάς τα πρós τά πίσω. Τελικά καθώς περίμεναν όλοι τό γλυκό της λόγο, πλησίασε στό τραπέζι κοντά, έβαλε και τά δυό της χέρια πάνω και ρώτησε: «Ποιός πληρώνει;» Ποτέ χέρια δέν κουνήθηκαν τόσο γρήγορα όσο τού Ντελαμάρς και τού Ρόμπινσον πού σημάδεψαν τόν Κάρλ. 'Ο Κάρλ δέν τά 'χασε γιατί τό είχε καταλάβει γιά καλά. 'Επειτα, δέν

τό 'βλεπε και τόσο κακό νά τόν άναγκάσουν οί σύντροφοί του νά πληρώσει αυτά τά μικρά έξοδα· άλλωστε κι αυτός προσδοκούσε άπ' αυτούς πολλές ώφέλειες. Φυσικά θά 'ταν πιο άξιόπρεπο νά κανόνιζαν τό ζήτημα προτού φτάσει ή δύσκολη στιγμή. 'Ηταν μόνο δυσάρεστο πού έπρεπε μπροστά της νά βγάλει χρήματα από τήν κρυφή τσέπη. Είχε πρώτα τάξει σά σκοπό νά φυλάξει αυτά τά χρήματα γιά μία όδυνηρή άνάγκη και γιά τήν ώρα ν' ακολουθήσει στήν ίδια σειρά τή μοίρα τών συντρόφων του. Τό πλεονέκτημα πού τού έδινε αυτό τό χρήμα και μάλιστα τό γεγονός πώς δέ φάνέρωνε τήν ύπαρξή του, τό ξεπερνούσαν μέ τό παραπάνω ή μακρόχρονη διαμονή τών συντρόφων του στήν 'Αμερική, ή πείρα τους και τό ότι δέν είχαν συνηθίσει σέ μία καλύτερη άπ' αυτή ζωή στήν 'Αμερική. Τά σχέδια τού Κάρλ σχετικά μέ τά χρήματα, δέ ναυαγούσαν, άν πλήρωνε τό λογαριασμό, γιατί, στό κάτω κάτω, μπορούσε νά ξοδέψει άνετα ένα τέταρτο τού δολαρίου. Δέ χρειαζόταν τίποτα άλλο παρά ν' άκουμπήσει τό ποσό πάνω στό τραπέζι, δηλώνοντας πώς αυτή ήταν ή μόνη του περιουσία, κι ήταν έτοιμος νά τήν προσφέρει γιά τό κοινό ταξίδι στό Μπάτερφορντ. Γιά ένα ταξίδι μέ τά πόδια τό ποσό αυτό ήταν άρκετό και μέ τό παραπάνω. Δέν ήταν όμως βέβαιος άν είχε άρκετά ψιλά· έπειτα, τά ψιλά αυτά όπως και τά καλοδιπλωμένα χαρτονομίσματα, ήταν χωμένα κάπου στά βάθη της κρυφής τσέπης και γιά νά μπορέσεις νά τά θρεις εύκολα έπρεπε νά τήν άδειάσεις πάνω στό τραπέζι. 'Αλλωστε, δέν ήταν εύχάριστο νά μάθουν οί σύντροφοί του γιά τή μυστική αυτή τσέπη. Τό ευτύχημα ήταν πώς αυτοί ενδιαφέρονταν περισσότερο γιά τό κορίτσι παρά γιά τόν τρόπο πού θά βγάλει τά χρήματα ό Κάρλ. 'Ο Ντελαμάρς, ενώ της είπε νά κάνει τό λογαριασμό, τήν έσυρε άνάμεσα σ' αυτόν και τόν Ρόμπινσον κι εκείνη δέν έκανε τίποτα άλλο γιά ν' άποφύγει τίς επιθέσεις τους παρά άπλωνε τά χέρια της πάνω στά πρόσωπά τους και προσπαθούσε κάθε τόσο νά τούς σπρώχνει. Στο μεταξύ ό Κάρλ σαστισμένος και κατακόκκινος από τή biasύνη του μάζεψε στό ένα χέρι κάτω από τό τραπέζι ένα ένα τά νομίσματα πού τά έψαχνε μέ τό άλλο και τά τραβούσε από τήν κρυφή τσέπη. Στο τέλος, μόλις νόμισε από τόν αριθμό τών νομισμάτων —φυσικά δέν ξεχώριζε ακόμα καλά τ' άμερικάνικα νομίσματα— πώς είχε μαζέψει ένα άρκετό ποσό, τό 'βαλε πάνω

στό τραπέζι. Ὁ ἦχος τούς ἔκανε νά σταματήσουν τά πειράγματα. Μέ λύπη ὁ Κάρλ καί μ' ἐκπληξη οἱ ἄλλοι εἶδαν πώς πάνω στό τραπέζι ἦταν σχεδόν ἓνα δολάριο. Ὡστόσο κανένας δέ ρώτησε γιατί ὁ Κάρλ δέ φανέρωσε αὐτά τά λεφτά πού θά μπορούσαν νά τούς βοηθήσουν νά πᾶνε καί σιδηροδρομικῶς στό Μπάτερφορντ. Ὁ Κάρλ ὅμως τά ἔχασε γιά καλά. Πλήρωσε τό φαγητό κι ἄρχισε νά μαζεύει τά ψιλά, μά ὁ Ντελαμάρς τοῦ πῆρε ἓνα νόμισμα μέσα ἀπό τό χέρι του· ἀγκάλιασε καί ἔσφιξε τή σερβιτόρα μέ τό ἓνα χέρι καί μέ τό ἄλλο τῆς ἔδωσε τό φιλοδώρημα.

Ὁ Κάρλ τούς χρωστοῦσε εὐγνωμοσύνη, γιατί δέν ἄρχισαν τά σχόλια γιά τά χρήματα καθὼς ξεκίνησαν, καί σκέφτηκε μάλιστα νά τούς δηλώσει ἀπό τώρα πώς αὐτά καί μόνο ἦταν ἡ περιουσία του, δέ βρῆκε ὅμως εὐκαιρία κι ἄφησε ἔτσι τό σχέδιό του. Κατά τό βράδυ ἔφτασαν σέ μιὰ περιοχὴ πῶς γεωργικὴ καί πῶς εὐφορη. Ἐβλεπε τό μάτι ὁλόγυρα κάμπους ἀφραχτους μέ κυματιστὴ ἀπαλὴ χλοισμένη γῆ· πλούσιες βίλες γειτόνευαν μέ τό δρόμο κι ὠρες ἀμέτρητες μπορούσε κανεὶς νά διαβαίνει πεζὸς ἀνάμεσα σέ χρυσαφένια κιγκλιδώματα καί κήπους· πολλές φορές πέρασαν τό ἴδιο μακρὺ ἀργοκίνητο ρεῦμα ἐνός ποταμοῦ κι ἔκουσιν ἀπὸ πάνω τους νά ἤχουν ἄγρια οἱ συρμοὶ τῶν τρένων πού διέσχιζαν τίς ὁδογέφυρες μέ τίς ψηλές καμάρες.

Ὁ ἥλιος ἦταν ἔτοιμος νά βασιλέψει πίσω ἀπὸ τὴν ὁλόγεια παρυφὴ τοῦ μακρινοῦ δάσους, ὅταν ρίχτηκαν νά ξεκουράσουν τό σῶμα τους πάνω σ' ἓνα σύνδεντρο πού βρισκόταν σ' ἓνα ὕψωμα. Ὁ Ντελαμάρς κι ὁ Ρόμπινσον κείτονταν κεῖ πέρα καί τεντώνονταν μ' ὅλη τους τὴ δύναμη. Ὁ Κάρλ στήθηκε ὀρθὸς κι ἀγνάντευε σέ δύο μέτρα βάθος τό δρόμο, ὅπου τ' αὐτοκίνητα περνοῦσαν πάντα τό ἴδιο σβέλτα ὅπως καί τὴ μέρα καί νόμιζε πώς ἡ μιὰ μεριά τοῦ ὀρίζοντα τά πετοῦσε στήν ἄλλη. Ὁλόκληρη τὴ μέρα ἐκείνη, ἀπὸ τό πρωὶ μέχρι τό βράδυ, ὁ Κάρλ δέν εἶχε δεῖ αὐτοκίνητο νά σταματήσει, οὐτε ἐπιβάτη νά κατεβεῖ.

Ὁ Ρόμπινσον πρότεινε νά περάσουν ἐκεῖ τὴ νύχτα μιὰ κι ἦταν ὅλοι ἄρκετά κουρασμένοι καί γιατί θά μπορούσαν νά ξεκινήσουν τό πρωὶ πολὺ νωρὶς κι ἔπειτα δέ μπορούσαν νά βροῦν φτηνότερο καί καλύτερο κατάλυμα προτοῦ πέσει γιά καλά ἡ νύχτα. Ὁ Ντελαμάρς συμφώνησε κι ὁ Κάρλ νόμιζε τὸν ἑαυτὸ του ὑποχρεωμένο νά

τούς πεί πὼς εἶχε ἄρκετά χρήματα γιά νά πληρώσει ξενοδοχεῖο γιά τούς τρεῖς. Ὁ Ντελαμάρς ἀποκρίθηκε πὼς τά λεφτά αὐτά θά τούς ἦταν ἀναγκαῖα ἀργότερα καί καλά θά ἔκανε νά τά φυλάξει μέ προσοχή. Δέν προσπάθησε ν' ἀποκρύψει πὼς βασίζονταν μόνο στό χρήμα τοῦ Κάρλ. Μιὰ κι εἶχε γίνει δεκτὴ ἡ πρώτη του πρόταση, ὁ Ρόμπινσον συμπλήρωσε τώρα πὼς ἔπρεπε νά φᾶνε καλά προτοῦ κοιμηθοῦν γιά νά πάρουν δυνάμεις γιά τό πρωί· ἓνας ἔπρεπε νά πᾶει ν' ἀγοράσει φαγητό ἀπὸ τό ξενοδοχεῖο *Ἡ Δύση*, πού ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ ἔφεγγε ἐκεῖ κάτω στό δημόσιο δρόμο. Ὁ πῶς μικρὸς ἐκεῖ ἦταν ὁ Κάρλ κι ἔπειδὴ κανένας δέν ἔδειξε προθυμία νά πᾶει, ὁ Κάρλ δέχτηκε χωρὶς δισταγμὸ κι ἀφοῦ πῆρε τὴν παραγγελία ν' ἀγοράσει λαρδί, ψωμί καί μπίρα, ξεκίνησε γιά τό ξενοδοχεῖο.

Σίγουρα ὑπῆρχε ἐκεῖ κοντὰ κάποια μεγάλη πολιτεία, γιατί ἡ πρώτη αἴθουσα ὅπου μπήκε ὁ Κάρλ ἦταν γεμάτη κόσμο καί θόρυβο· στό μπουφέ πού ἔπιανε τὴ μεγάλη πλευρά καί τίς ἄλλες δύο δίπλα ἔτρεχε πλῆθος ἀπὸ σερβιτόρους μ' ἄσπρες ποδιές· δέν πρόφταναν ὥστόσο νά ἐξυπηρετήσουν ὅλους τούς ἀνυπόμονους πελάτες, γιατί ἀκούγονταν ἀπὸ παντοῦ θρυσιές καί χτυπήματα. Κανένας δέν ἔδωσε προσοχή στὸν Κάρλ. Μέσα σέ μιὰ σάλα δέν κυκλοφοροῦσαν σερβιτόροι, οἱ πελάτες καθισμένοι γύρω σέ μικρά τραπεζάκια, πού κρύβονταν, μόνο ἀπὸ τρεῖς ἀνθρώπους, ἔπαιρναν μόνοι τους ἀπὸ τὸν μπουφέ ὅ,τι ἐπιθυμοῦσαν. Στό κάθε τραπεζάκι ὑπῆρχαν λάδι, ξίδι ἢ κάτι ἄλλο παρόμοιο σέ μεγάλα μπουκάλια· αὐτά χρησιμοποιοῦσαν οἱ πελάτες, περιχύνοντάς τα στό κάθε φαγητό πού ἔπαιρναν ἀπὸ τό μπουφέ. Γιά νά φτάσει μέχρι ἐκεῖ, ὅπου ἔπρεπε ν' ἀρχίσουν τά πραγματικά θάσανα ἐξαιτίας τῆς μεγάλης παραγγελίας, ὁ Κάρλ ἦταν ἀναγκασμένος νά περάσει στριμωγμένος ἀνάμεσα σέ πυκνὲς σειρὲς ἀπὸ τραπέζια, καί φυσικά, ὅσο καί νά πρόσεχε, γιά νά καταφέρει τὸν ἄθλο αὐτό, βρισκόταν στή δύσκολη θέση νά σπρώξει τούς πελάτες πού τά δέχονταν ὅλα σάν ἀναίσθητοι· κι ὁ Κάρλ, γιατί τὸν ἔσπρωξε κάποιος ἄλλος, κόντεψε ν' ἀναποδογυρίσει ἓνα τραπέζι. Ζήτησε συγνώμη, μά δέν κατάλαβαν τίποτα, ὅπως φυσικά κι ὁ ἴδιος δέ μπορούσε νά ἐννοήσει λέξη ἀπ' ὅ,τι φώναζαν οἱ ἄλλοι.

Τελικὰ βρῆκε μέ κόπο ἓνα μικρὸ μέρος στό μπουφέ, μά ἄλλοι δίπλα του τοῦ ἐκρυβαν τὴ θέα μέ τούς ἀκουμ-

πισμένους ἀγκῶνες τους. Φαίνεται πὼς ἐδῶ ἔτσι συνήθιζαν, νά στηρίζουν κάπου τούς ἀγκῶνες καί νά κολλοῦν τίς γροθιές στους κροτάφους. Τή στιγμή ἐκείνη ὁ Κάρλ θυμήθηκε τόν καθηγητή του στά λατινικά, τό δόκτορα Κρούμπαλ, πού μισοῦσε αὐτή τή συνήθεια καί πού ζύγωνε κρυφά γιά νά σοῦ πετάξει τούς ἀγκῶνες ἀπό τό τραπέζι μέ μιὰ βέργα πού ξαφνικά τήν ἔβλεπες νά μπαίνει μπροστά σου.

Ὁ Κάρλ στεκόταν τώρα ζαρωμένος στό μπουφέ, γιατί πίσω του ἔβαλαν ἕνα τραπέζι κι ἕνας ἀπό τούς καθισμένους πελάτες τοῦ ἄγγιζε τή ράχη μέ τό καπέλο καθὼς ἔσκυβε μέ τήν κουβέντα τό κεφάλι του. Κι ὅμως δέν εἶχε μεγάλη ἐλπίδα πὼς θά κατάφερνε νά πάρει κάτι, ἂν κι εἶχαν πιά φύγει οἱ δύο χοντροί γείτονές του, πολὺ εὐχαριστημένοι. Μιά δυό φορές πρόλαβε κι ἄρπαξε ἀπό τήν ποδιά ἕνα δυό σερβιτόρους, μά πάλι αὐτοὶ ξέφευγαν κάνοντας μερικούς μορφασμούς. Ἄδύνατο φαίνόταν νά σταματήσεις κάποιον. Ἐτρεχαν ὅλοι τους σάν τρελοί. Ἄν ἔβρισκε τουλάχιστο κανένα κατάλληλο φαγητό κοντά του, θά τό ἄρπαζε, θά ρωτοῦσε μόνο πόσο στοιχίζει, θά πετοῦσε τά λεφτά ἐκεῖ πάνω καί θά 'φευγε πανηγυρίζοντας. Ἐκεῖ μπροστά του ὅμως ἔβλεπε μόνο πιάτα μέ κάτι ρέγγες πού τά μαῦρα τους λέπια ἦταν χρυσαφένια στίς ἄκρες. Ὅπωςδήποτε θά 'ταν ἀκριβές καί φυσικά δέ θά μπορούσαν νά χορτάσουν. Ὑπῆρχαν καί μπουκαλάκια ρούμι, δέν ἤθελε ὅμως νά πάει ρούμι στους συντρόφους του, γιατί φαίνονταν ἔτσι κι ἄλλιῶς νά 'χουν τή διάθεση νά πίνουν δυνατά ποτά σέ κάθε ἐυκαιρία καί δέν ἦταν φρόνιμο νά τούς δυναμώσει τήν ἐπιθυμία.

Δέν ἀπέμενε ἄλλο στὸν Κάρλ παρά νά βρεῖ ἄλλη θέση καί ν' ἀρχίσει νέο ἀγώνα. Ἡ ὥρα φυσικά εἶχε περάσει. Τό ρολόι στήν ἄλλη ἄκρη τῆς αἴθουσας πού μπορούσες ὕστερα ἀπὸ προσεχτικὸ κοίταγμα νά ξεχωρίσεις τούς δείχτες, ἔδειχνε ἐννιά περασμένες. Στά ἄλλα μέρη τοῦ μπουφέ ὁ συνωστισμὸς ἦταν πολὺ πιο μεγάλος ἀπ' ὅ,τι ἐκεῖ πού βρισκόταν ὁ Κάρλ, σέ μιὰ θέση κάπως ἀπόμερη. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα τόσο καί γέμιζε ἡ αἴθουσα. Κάθε τόσο καί χυνόταν κόσμος ἀπὸ τήν εἴσοδο φωνάζοντας «χαλό». Σέ μερικές μεριές τοῦ μπουφέ, οἱ πελάτες ἔκαναν πέρα τά πράγματα χωρὶς νά ρωτήσουν, καί κάθιζαν πάνω πίνοντας ὁ ἕνας στήν ὕγεια τοῦ ἄλλου. Αὐτές ἦταν οἱ πιο εὐνοϊκές θέσεις,

γιατί ἔβλεπε κανεὶς ὅλη τήν αἴθουσα. Ὁ Κάρλ προχώρησε μέσα στό πλῆθος χωρὶς ἐλπίδα νά μπορέσει νά πάρει κάτι. Ἀρχισε πάλι νά κατηγορεῖ τὸν ἑαυτὸ του πού δέχτηκε ν' ἀναλάβει τήν παραγγελία τούτης, χωρὶς νά γνωρίζει τίς συνήθειες αὐτοῦ τοῦ τόπου. Οἱ σύντροφοί του, καί μέ τό δίκιο τους, θά τόν μάλωναν καί θά τοῦ ἔλεγαν ἀπὸ πάνω πὼς δέν πῆρε τίποτα μόνο καί μόνο γιά νά μὴ μπεῖ σέ ἔξοδα. Τώρα βρισκόταν σέ μιὰ μεριά, ὅπου ἔτρωγαν στά τραπέζια τριγύρω ἀχνιστὸ κρέας μέ ὁμορφες, ροδοκόκκινες ψητές πατάτες. Καί δέ μπορούσε νά καταλάβει πὼς κατόρθωσαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι καί τό προμηθεύτηκαν.

Δυὸ βήματα πιο πέρα εἶδε μιὰ γυναίκα λίγο ἡλικιωμένη πού φαίνόταν πὼς ἀνῆκε στό προσωπικό, νά μιλάει γελώντας μ' ἕναν πελάτη, ἐνῶ ἀκατάπαυτα ἔσερνε μέσα στά μαλλιά της μιὰ φουρκέτα. Ὁ Κάρλ πῆρε ἀμέσως τήν ἀπόφαση νά κάνει σ' αὐτήν τήν παραγγελία, γιατί μέσα στό πανδαιμόνιο ἦταν ἡ μόνη ἡσυχὴ ὑπαρξῆς καί φυσικά ὁ μόνος προσιτὸς ὑπάλληλος τοῦ ξενοδοχείου, μέ τήν προϋπόθεση βέβαια πὼς δέ θά τοῦ ἔφευγε στήν πρώτη λέξη πού θά τῆς ἔλεγε. Ἐγινε ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Δέν πρόφτασε νά τῆς μιλήσει κι ἐνῶ τήν κοίταξε μόνο μερικές στιγμές, ἐκείνη ἔριξε πάνω του τή ματιά της κοιτάζοντας λοξά, ὅπως συχνά κάνει κανεὶς στή μέση μιᾶς συζήτησης, καί κόβοντας τή συνομιλία τὸν ρώτησε εὐγενικά σέ παραδειγματικὸ ἐγγλέζικο ὕφος, ἂν ἐπιθυμοῦσε κάτι.

«Βέβαια» εἶπε ὁ Κάρλ, «μά δέν τά καταφέρνω νά βρῶ κάποιον νά μοῦ σερβίρει».

«Ἐλάτε μαζί μου, νεαρέ» εἶπε ἐκείνη, χαιρέτησε τό γνώριμό της πού ὑποκλίθηκε μέ τό καπέλο κάτω, κάτι πού ἔδινε ἐντύπωση ἀπίστευτης εὐγένειας, πῆρε τὸν Κάρλ ἀπὸ τό χέρι, κατευθύνθηκαν στό μπουφέ, κι ἐνῶ προφυλάγονταν κι οἱ δύο ἀπὸ τούς σερβιτόρους πού ἔτρεχαν, ἔφτασαν ἐκεῖ κι ἄνοιξε μιὰ δίφυλλη κρυφὴ πόρτα καί τότε βρέθηκαν σ' ἕνα μεγάλο δροσερὸ κελάρι. «Πρέπει νά ξέρεις τό μηχανισμό» ἀναλογίστηκε ὁ Κάρλ.

«Λοιπόν, τί ἐπιθυμεῖτε»; ρώτησε σκύβοντας μπροστά του ὀλοπρόθυμη. Ἦταν πολὺ παχιά καί τό κορμί της σιγότερμε, μά ὥστόσο τό πρόσωπό της, ἀνάλογα μέ τό σῶμα της, ἦταν λεπτοκαμωμένο. Μπροστά στά τόσα ἀραδιασμένα φαγητά πάνω στά ράφια καί τά τραπέζια, ὁ Κάρλ μπῆκε στὸν πειρασμό νά διαλέξει γιά τό θραδι-

νό τους κάτι πιο καλό, μιά και μπορούσε να ελπίζει και κάποια έκπτωση από τη γυναίκα αυτή που γνώριζε. Στο τέλος όμως, επειδή δε μπόρεσε να διαλέξει κάτι που να 'ναι στα μάτια του αυτό που έπρεπε, ζήτησε μόνο ένα λαρδί, ψωμί και μπίρα.

«Τίποτ' άλλο;» ρώτησε η γυναίκα.

«Όχι, ευχαριστώ» είπε ο Κάρλ, «αλλά για τρία πρόσωπα».

Σάν τόν ρώτησε η γυναίκα για τους δυο άλλους, ο Κάρλ άρχισε σύντομα με λίγες λέξεις να περιγράφει τους συντρόφους του· χαιρόταν πάντα να του κάνουν τέτοιες ερωτήσεις.

«Μά αυτό είναι φαγητό για καταδίκους» απάντησε η γυναίκα περιμένοντας ολοφάνερα να πει ο Κάρλ κι άλλη επιθυμία. Άρχισε όμως εκείνος να υποψιάζεται πώς θέλει να τόν περιποιηθεί χωρίς να πάρει λεφτά και δέ μιλούσε. «Τώρα θά τά κανονίσουμε όλα» είπε η γυναίκα· ζύγωσε σ' ένα τραπέζι με γρηγοράδα άπιστευτη για τό πάχος της, έκοψε μ' ένα μακρύ, πριονωτό μαχαίρι ένα μεγάλο κομμάτι λαρδί με πλούσιο κρέας, πήρε από ένα ράφι ένα ψωμί, σήκωσε κι από κάτω τρία μπουκάλια μπίρα και τ' έβαλε όλα σ' ένα ελαφρό ψάθινο πανέρι και τό έδωσε στον Κάρλ. Στο μεταξύ του εξήγησε πώς τόν οδήγησε εκεί γιατί τά φαγητά έξω στο μπουφέ από τίς καπνιές και τίς αναθυμιάσεις έχαναν τή φρεσκάδα τους παρά τή γρήγορη κατανάλωση. Άλλωστε για τόν κόσμο εκείνο που ήταν εκεί έξω ήταν άρκετά καλά. Ό Κάρλ δέ μπορούσε να πει τίποτα, μ'ήν ξέροντας πού ν' άποδώσει τήν καλή αυτή μεταχείριση. Σκεφτόταν ακόμα πώς οί σύντροφοί του, όσο και να γνώριζαν καλά τήν Άμερική, δέ θά μπορούσαν να μπουν σ' αυτό τό κελάρι και θά έτρωγαν έξω τά μπαγιάτικα φαγητά του μπουφέ. Δέν άκουγόταν κανένας θόρυβος από τήν αίθουσα. Οί τοίχοι σίγουρα ήταν χοντροί, γιατί διατηρούσαν τό θολωτό αυτό χώρο πολύ δροσερό. Άν και κρατούσε έδω και μερικά λεπτά τό πανέρι στο χέρι, ο Κάρλ δέ σκέφτηκε να πληρώσει ούτε και κουνιόταν. Μόνο όταν ή γυναίκα θέλησε κατόπι να προσθέσει κι άλλο μπουκάλι, σάν εκείνα που ήταν έξω στα τραπέζια, έβγαλε τρέμοντας μερικές λέξεις ευχαριστίας.

«Έχετε ακόμα πολύ δρόμο;» ρώτησε η γυναίκα.

«Μέχρι τό Μπάτερφορντ» απάντησε ο Κάρλ.

«Μά, είστε μακριά ακόμα» είπε η γυναίκα.

«Μιά μέρα δρόμο ακόμα» είπε ο Κάρλ.

«Όχι πιο πολύ;» ρώτησε η γυναίκα.

«Όχι» απάντησε ο Κάρλ.

Η γυναίκα ταχτοποίησε μερικά πράγματα πάνω στα τραπέζια. Ένας σερβιτόρος μπήκε μέσα, έριξε τριγύρω μιά ματιά ψάχνοντας κάτι, ή γυναίκα του έδειξε μιά μεγάλη πιατέλα γεμάτη σαρδέλες με μαιντανό· τήν πήρε και τή σήκωσε ψηλά, πηγαίνοντας στήν αίθουσα.

«Γιατί θέλετε λοιπόν να διανυκτερεύσετε έξω;» ρώτησε η γυναίκα. «Έχουμε θέση έδω. Μπορείτε να κοιμηθείτε σέ μ'ας, στο ξενοδοχείο.

Αυτό ήταν ιδιαίτερα δελεαστικό για τόν Κάρλ, μιά κι είχε περάσει τόσο άσχημα τήν προηγούμενη νύχτα.

«Τά πράγματά μου είναι έξω» είπε συννεσταλμένα κι άπονήρευτα ο Κάρλ.

«Μπορείτε να τά φέρετε έδω» είπε η γυναίκα, «αυτό δέν είναι δύσκολο».

«Κι οί σύντροφοί μου!» έκανε ο Κάρλ, κι ήθελε μ' αυτό να πει πώς αυτοί ήταν ή πραγματική δυσκολία.

«Μά κι αυτοί μπορούν να κοιμηθούν έδω. Μά, έλα λοιπόν! Μή θέλετε τόσα παρακάλια».

«Οί σύντροφοί μου είναι καλά παιδιά» είπε ο Κάρλ, «μά δέν είναι καθαροί».

«Δέν είδατε τή βρόμα στήν αίθουσα;» είπε η γυναίκα μορφάζοντας. «Κι ο πιο λερωμένος μπορεί να 'ρθει σέ μ'ας. Θά πω να σ'ας έτοιμάσουν τρία κρεβάτια. Στή σοφίτα βέβαια, γιατί τό ξενοδοχείο είναι γεμάτο· κι εγώ πήγα εκεί, πάντως καλύτερα στή σοφίτα παρά έξω».

«Δέ μπορώ να φέρω έδω τους συντρόφους μου» είπε ο Κάρλ. Άναλογιζόταν τί θόρυβο θά 'καναν κι οί δυο τους στους διαδρόμους του μεγάλου αυτού ξενοδοχείου. Φανταζόταν ήδη τόν Ρόμπινσον να λερώνει ό,τι πιάνει και πατά, και τόν Ντελαμάρς να φτάνει σίγουρα στο σημείο να προκαλεί κι αυτή τή γυναίκα.

«Δέν καταλαβαίνω για ποιό λόγο είναι αδύνατο» είπε η γυναίκα. «Δέν έχετε παρά ν' αφήσετε έξω τους συντρόφους σας και να 'ρθετε μόνος, αν νομίζετε πώς συναντάτε δυσκολίες».

«Δέ γίνεται, δέ γίνεται» είπε ο Κάρλ. «Είναι σύντροφοί μου κι όφειλω να μείνω μαζί τους».

«Πεισματάρης είστε» είπε η γυναίκα και τράβηξε τή ματιά της από τόν Κάρλ. «Θέλει κανείς να σ'ας βοηθήσει, θέλει τό καλό σας και σεις τ' άποκρούετε όλα μ'

όλες σας τίς δυνάμεις».

Ο Κάρλ έβλεπε πώς είχε δικίο μά δέν έβρισκε καμιά λύση κι άρκέστηκε μόνο νά πεί: «Σας ευχαριστώ γιά τήν καλосύνη σας». Τότε θυμήθηκε πώς δέν είχε πληρώσει καί ρώτησε τί χρωστούσε.

«Μπορείτε νά πληρώσετε όταν θά φέρετε πίσω τό πανέρι» είπε ή γυναίκα. «Αύριο πολύ πρωί πρέπει νά τό έχω».

«Σύμφωνοι» είπε ο Κάρλ. Τοῦ άνοιξε μιά πόρτα πού έβγαζε άπευθείας στό δρόμο κι είπε, καθώς αὐτός έφευγε κλίνοντας τό κεφάλι: «Καληνύχτα, μά δέν κάνετε καλά...» Είχε άπομακρυνθεῖ ένα δυό βήματα, όταν τοῦ φώναξε πάλι: «Γιά αύριο, έ;»

Μόλις βρέθηκε στό ύπαιθρο, άκουσε ξανά τόν άκατάπαντο θόρυβο από τήν αίθουσα, άνάμικτο τώρα μέ τούς ήχους μιās όρχήστρας από χάλκινα. Ήταν ευχαριστημένος πού δέν άναγκάστηκε νά διασχίσει εκείνη τήν αίθουσα φεύγοντας. Τά πέντε πατώματα τοῦ ξενοδοχείου ήταν πέρα φωτισμένα κι έκαναν νά λάμπει όλη ή μεριά τοῦ δρόμου εκεί μπροστά. Ακόμα έβλεπες νά κυλοῦν αὐτοκίνητα, όχι μέ τόση γρηγοράδα καί στή συνέχεια από τό βάθος τοῦ όρίζοντα όπως τή μέρα: άγγιζαν όλο τό δρόμο μέ τίς άσπρες άχτίδες από τά φανάρια τους πού χλόμιαζαν σάν έπεφταν στή φωτεινή ζώνη τοῦ ξενοδοχείου γιά νά δυναμώσουν ξανά στό σκοτεινό δρόμο πού άκολουθοῦσε.

Ο Κάρλ βρήκε τούς συντρόφους του νά κοιμούνται βαθιά. Είχε βέβαια λείψει πολλή ώρα. Μόλις έκανε ν' άπλώσει πάνω σέ χαρτιά ό,τι κρατούσε στό πανέρι μέ μιά όρεξη, έχοντας σκοπό νά ξυπνήσει τούς συντρόφους του, όταν όλα θά ήταν έτοιμα, άντιλήφθηκε έντρομος όλάνοιχτη τή θαλίτσα πού τήν άφησε κλειδωμένη κι είχε τό κλειδί της στήν τσέπη του· τά μισά πράγματα ήταν σκορπισμένα γύρω γύρω πάνω στό χορτάρι.

«Σηκωθείτε» φώναξε. «Κοιμάστε κι ήρθαν κλέφτες».

«Λείπει τίποτα;» ρώτησε ο Ντελαμάρς. Ο Ρόμπινσον δέν είχε συνέλθει ακόμα από τόν ύπνο κι άρπαξε τή μπίρα.

«Δέν ξέρω» φώναξε ο Κάρλ, «μά ή θαλίτσα είναι άνοιχτή. Κάνετε τρέλα νά κοιμηθεῖτε, αφήνοντας τή θαλίτσα άφύλακτη».

Ο Ντελαμάρς κι ο Ρόμπινσον πάτησαν τά γέλια κι ο πρώτος είπε: «Αλλη φορά νά μήν άργείτε τόσο. Τό ξε-

νοδοχείο είναι δέκα βήματα από δώ καί σεις κάνετε τρείς ώρες. Πεινάσαμε καί νομίσαμε πώς ίσως είχατε στή θαλίτσα τίποτα νά φάμε καί μόλις πειράξαμε λίγο τήν κλειδαριά ή θαλίτσα άνοιξε. Αλλωστε δέν ύπήρχε τίποτα. Μπορείτε νά τά ξαναβάλετε».

«Α, έτσι» είπε ο Κάρλ κοιτάζοντας τό πανέρι πού άδειαζε γρήγορα κι άκούγοντας τόν περιεργο θόρυβο πού έκανε ο Ρόμπινσον πίνοντας τό υγρό· προχωρούσε πρώτα μακριά μέσα στό φάρυγγα, ύστερα πήγαινε πίσω μ' ένα σύριγμα, γιά νά κατρακυλήσει έπειτα σά χείμαρρος κάτω στά βάθη.

«Τελειώσατε;» ρώτησε σέ μιά στιγμή πού κι οί δυό σταμάτησαν νά τρώνε, θέλοντας νά πάρουν άνάσα.

«Μά δέ φάγατε στό ξενοδοχείο;» ρώτησε ο Ντελαμάρς νομίζοντας πώς ο Κάρλ ήθελε κι αὐτός τή μερίδα του.

«Αν θέλετε κι άλλο, κάντε γρήγορα» είπε ο Κάρλ πηγαίνοντας στή θαλίτσα του.

«Φαίνεται, είναι στίς κακές του» είπε ο Ντελαμάρς στόν Ρόμπινσον.

«Δέν είμαι στίς κακές μου» είπε ο Κάρλ, «τό βρίσκετε όμως σωστό νά σπάσετε τή θαλίτσα μου, ενώ εγώ άπουσιάζα, καί νά πετάτε έξω τά πράγματα; Βέβαια, στους φίλους πρέπει νά παραβλέπεis, κι είμαι πάντα έτοιμος νά τό κάνω, μά έδώ τό κακό παράγινε. Θά κοιμηθώ στό ξενοδοχείο καί δέν πηγαίνω στό Μπάτερφορντ. Ό,τι είναι νά φάτε, κάντε γρήγορα. Πρέπει νά δώσω πίσω τό πανέρι».

«Γιά άκου, Ρόμπινσον, νά πώς μιλοῦν» είπε ο Ντελαμάρς, «αὐτή είναι ή λεπτή γλώσσα. Γερμανός δέν είναι; Μοῦ τά 'λεγες σωστά νά φυλάγομαι άπ' αὐτόν, μά εγώ σάν καλός βλάκας τόν πήρα μαζί μας, τοῦ δείξαμε έμπιστοσύνη, όλόκληρη μέρα τόν τραβούσαμε μαζί μας, χάσαμε τουλάχιστο μισή μέρα καί νά, τώρα, ποιός ξέρει γιά ποιόν, πού τόν κατάφερε στό ξενοδοχείο, μάς αφήνει στή μέση τοῦ δρόμου. Μά, σάν ύπουλος γερμανός δέν τό κάνει στ' άνοιχτά μόνο θρίσκει άφορμή γιά τή θαλίτσα του καί σάν άγροῖκος γερμανός πού είναι, δέν ξέρει νά φύγει χωρίς νά μάς προσβάλει τήν τιμή καί νά μάς πεῖ κλέφτες, γιατί κάναμε κι εμεῖς ένα μικρό άστεῖο».

Ο Κάρλ πού ταχτοποιούσε τά πράγματά του στή θαλίτσα, είπε χωρίς νά κουνήσει τό κεφάλι του: «Μπορείτε νά πείτε κι άλλα κι έτσι μοῦ εύκολύνετε τήν άναχώ-

ρηση. Ξέρω πολύ καλά τί είναι παρέα. Είχα και στην Ευρώπη φίλους και δέ μπορεί κανένας να μέ κατηγορήσει πώς φέρθηκα τότε ύπουλα ή πρόστυχα. Φυσικά, τώρα δέν έχουμε σχέσεις, μά αν κάποτε ξαναγυρίσω στην Ευρώπη, όλοι θά τρέξουν να μέ δουν και θά μέ αναγνωρίσουν για φίλο. Κι εσάς, Ντελαμάρς, κι εσάς, Ρόμπινσον, θά σάς είχα προδώσει, πού δείξατε τήν καλοσύνη, πράγμα πού δέν τό ξεχνώ, να ενδιαφερθείτε για μένα και να μέ κάνετε να ελπίσω πώς θά βρω μιά θέση μαθητευόμενου στό Μπάτερφοντ; Μά όπωσδήποτε κάτι άλλο συμβαίνει. Δέν έχετε τίποτα, κι αυτό για μένα, φυσικά δέ σάς μειώνει, μά μέ ζηλεύετε για τά λίγα μου χρήματα και ψάχνετε τρόπο να μέ ταπεινώσετε. Έ, όχι! Αυτό δέν τό άντέχω. Σπάσατε τή βαλίτσα μου κι όχι μόνο δέ ζητάτε συγγνώμη, μά βρίζετε και τούς συμπατριώτες μου —μ' αυτό μου αφαιρείτε κάθε δυνατότητα να μείνω μαζί σας. Αυτά βέβαια δέν άφορουν εσάς, Ρόμπινσον. Τό μόνο πού έχω να πώ για σάς είναι πώς είστε δούλος του Ντελαμάρς».

«Νά, τώρα τό βλέπουμε» είπε ο Ντελαμάρς πλησιάζοντας τόν Κάρλ και δίνοντάς του ένα χτύπημα έλαφρό, λές κι ήθελε να τόν κάνει να τόν προσέξει, «νά, τώρα τό βλέπουμε, πετάξατε τή μάσκα. Όλη μέρα μέ παίρνατε από πίσω, μέ κρατούσατε από τό σακάκι, μένατε πιστός στην κάθε μου κίνηση και δέ βγάζατε λέξη. Μά τώρα πού νιώθετε κάποια ύποστήριξη στό ξενοδοχείο αρχίζετε τά μεγάλα λόγια. Είστε ένας άπατεωνίσκος και δέν ξέρω αν θά τό άνεχτούμε τό πράγμα. Πρέπει να ζητήσουμε λεφτά για ό,τι πήρες από μās όλη μέρα, κολλημένος πάνω μας. Άκου, Ρόμπινσον, τόν ζηλεύουμε, λέει, για τά λεφτά του. Ένα μεροκάματο στό Μπάτερφοντ —φυσικά για τήν Καλιφόρνια δέ γίνεται λόγος— και θά έχουμε δέκα φορές περισσότερα από κείνα πού φανερώσατε κι άπ' ό,τι έχετε ίσως κρυμμένα στη φόδρα του σακακιού σας. Άρκετά, θούλωσέ το!» Ο Κάρλ άφησε τή βαλίτσα του κι είδε τώρα τόν Ρόμπινσον να ζυγώνει, νυσταγμένος ακόμα, μά κάπως ζωηρός από τή μπύρα: «Άν έμενα ακόμα λίγο εδω» είπε μέσα του, «μπορεί να 'χα κι άλλες έκπληξεις. Φαίνονται να 'χουν όρεξη να μέ δείρουν».

«Κι ή πιό μεγάλη ύπομονή έχει τά όρια της» είπε ο Ρόμπινσον.

«Καλύτερα είναι να σωπάσετε» είπε ο Κάρλ χωρίς να

παύει να κοιτάζει τόν Ντελαμάρς. «Μέσα σας άναγνωρίζετε τό δίκαιο. Έξωτερικά είστε άναγκασμένος να πάρετε τό μέρος του Ντελαμάρς».

«Μήπως θέλετε να τόν δωροδοκήσετε;» ρώτησε ο Ντελαμάρς.

«Όχι δά» είπε ο Κάρλ. «Είμαι ευχαριστημένος πού φεύγω, μέ κανένα σας δέν έχω να άσχοληθώ. Ένα μόνο ακόμα θά σάς πώ: μέ κατηγορήσατε πώς έχω χρήματα και τά 'κρυφα. Άς πούμε πώς είναι άλήθεια: δέν είναι όμως σωστό να φερθώ έτσι άπέναντι σε ανθρώπους πού τούς ήξερα μόνο δυό τρεις ώρες και δέ δείχνετε και σεις μέ τήν τωρινή συμπεριφορά σας πώς σωστά έκανα;»

«Μείνε ήσυχος» είπε ο Ντελαμάρς στόν Ρόμπινσον, αν και εκείνος δέν τό είχε κουνήσει. Κατόπι ρώτησε τόν Κάρλ: «Μιά κι είστε τόσο ωμά ειλικρινής, φτάστε μέχρι τά άκρα τής ειλικρίνειας και όμολογείτε εδω πού είμαστε κι οι τρεις ήσυχα, για ποιό λόγο θέλετε να πάτε στό ξενοδοχείο». Ο Κάρλ άναγκάστηκε να πάει ένα βήμα πίσω από τή βαλίτσα, γιατί είχε ζυγώσει πολύ άσχημα ο Ντελαμάρς. Όστόσο αυτός δέν τά 'χασε, έσπρωξε δίπλα τή βαλίτσα, έκανε ένα βήμα μπρός πατώντας ένα άσπρο εσώρουχο πού είχε απομείνει στό γρασίδι κι επανέλαβε τήν έρώτηση.

Γι' άπάντηση λές κι ήρθε ένας άνθρωπος από τό δρόμο μ' ένα φαναράκι τσέπης πού φεγγοβολούσε. Ήταν κάποιος σερβιτόρος από τό ξενοδοχείο. Μόλις είδε τόν Κάρλ φώναξε: «Σας ψάχνω περίπου μισή ώρα. Έψαξα σ' όλα τά μικρά ψηλώματα και στίς δυό μεριές του δρόμου. Ή άρχιμαγείρισσα μ' έστειλε να σάς πώ πώς τής χρειάζεται τώρα τό πανέρι πού σάς δάνεισε».

«Νάτο» είπε ο Κάρλ μέ φωνή άβέβαιη από τήν ταραχή του. Ο Ντελαμάρς κι ο Ρόμπινσον παραμέρισαν μέ ύποκριτική ταπεινοφροσύνη όπως έκαναν πάντα μπροστά σε ξένους καλοστεκούμενους ανθρώπους. Ο σερβιτόρος πήρε τό πανέρι κι είπε: «Ή άρχιμαγείρισσα μου είπε να σάς ρωτήσω αν τό 'χετε πάρει άπόφαση να 'ρθείτε στό ξενοδοχείο. Κι οι άλλοι δυό θά 'ναι ευπρόσδεκτοι, αν θελήσετε να τούς πάρετε. Τά κρεβάτια είναι έτοιμα. Βέβαια, άπόψε κάνει ζέστη, μά δέν είναι τόσο άκίνδυνο να κοιμηθείτε εδω στην πλαγιά, γιατί υπάρχουν φίδια».

«Μιά πού ή άρχιμαγείρισσα είναι τόσο καλή, δέχομαι τήν πρόσκληση» είπε ο Κάρλ και περίμενε να πούν

κάτι κι οί άλλοι. Μά ο Ρόμπινσον στεκόταν βουβός κι ο Ντελαμάρς, μέ τά χέρια στίς τσέπες, κοιτάζε τ' αστέρια. "Ελπιζαν κι οί δυό γιά καλά πώς ο Κάρλ θά τούς ξاپιρνε μαζί τους χωρίς νά κάνει φασαρία.

«Τότε έχω έντολή» είπε ο σερβιτόρος, «νά πάρω τά πράγματά σας στό ξενοδοχείο».

«Περιμένετε τότε μιά στιγμή, σās παρακαλῶ» είπε ο Κάρλ, σκύβοντας γιά νά μαζέψει ένα δυό πράγματα πού ήταν ακόμα σκόρπια στό χορτάρι.

Ξαφνικά άνασηκώθηκε. "Ελειπε ή φωτογραφία. Ήταν τοποθετημένη στό πάνω μέρος τής θαλίτσας, μά τώρα δέ θρισκόταν πουθενά. "Ολα ήταν εκεί καί μόνο ή φωτογραφία άπουσίαζε. «Δέ μπορώ νά θρώ τή φωτογραφία» είπε ίκετευτικά στόν Ντελαμάρς.

«Ποιά φωτογραφία;» ρώτησε εκείνος.

«Τή φωτογραφία τών γονέων μου» είπε ο Κάρλ.

«Δέν είδαμε καμιά φωτογραφία» είπε ο Ντελαμάρς.

«Δέν υπήρχε φωτογραφία, κύρια Ρόσμαν» επιβεβαίωσε ο Ρόμπινσον.

«Μά, δέν είναι δυνατό» είπε ο Κάρλ καί τό βλέμμα του, πού παρακαλούσε γιά βοήθεια, καρφώθηκε πίο κοντά στό σερβιτόρο. «Ήταν πάνω πάνω. Καλύτερα νά μάς έλειπαν τ' άστεία σας μέ τή θαλίτσα».

«Αποκλείεται νά γελιόμαστε» είπε ο Ντελαμάρς. «Στή θαλίτσα δέν υπήρχε καμιά φωτογραφία».

«Ήταν γιά μένα τό πίο πολύτιμο άπ' όλα στή θαλίτσα» είπε ο Κάρλ στό σερβιτόρο πού έψαχνε γύρω γύρω στό χορτάρι. «Είναι πράγματι άναντικατάστατη, άλλη δέ μπορώ νά θρώ». Κι εϋθύς σά σταμάτησε νά ψάχνει ο σερβιτόρος άνώφελα, πρόσθεσε: «Ήταν ή μόνη φωτογραφία τών γονέων μου πού είχα».

«Ο σερβιτόρος τότε είπε δυνατά, χωρίς νά κρύβεται: «Ίσως πρέπει νά ψάξουμε καί τίς τσέπες τών κυρίων».

«Ναι» είπε ο Κάρλ άμέσως. «Πρέπει νά θρώ τή φωτογραφία τό δίχως άλλο. Μά, ώστόσο, προτού ψάξω, δηλώνω πώς σ' όποιον μου δώσει μέ τή θέλησή του τή φωτογραφία θά δώσω τή θαλίτσα μέ ό,τι έχει μέσα».

Πέρασε ένα λεπτό σιγής. Ο Κάρλ είπε στό σερβιτόρο: «Οί κύριοι επιθυμούν τό ψάξιμο· μά καί τώρα υπόσχομαι πώς σ' όποιον θρεθεί πάνω του ή φωτογραφία πάλι θά του δώσω τή θαλίτσα. Δυστυχώς δέ μπορώ νά κάνω τίποτα άλλο».

Ο σερβιτόρος άρχισε άμέσως νά ψάχνει τόν Ντελα-

μάρς πού ήταν πίο δύσκολος άπό τόν Ρόμπινσον. Έκείνον τόν έμπιστεύτηκε στόν Κάρλ λέγοντας πώς τό ψάξιμο έπρεπε νά γίνει ταυτόχρονα καί στους δυό, γιατί αλλιώςτικά ο ένας άπ' αϋτούς θά μπορούσε χωρίς νά γίνει άντιληπτός νά κρύψει τή φωτογραφία. Μέ τό πρώτο ο Κάρλ θρήκε στήν τσέπη του Ρόμπινσον μιά γραβάτα του, μά δέν έδωσε σημασία καί φώναξε στό σερβιτόρο: «Ό,τι καί νά βρείτε στόν Ντελαμάρς, άφήστε το. Θέλω μόνο τή φωτογραφία».

Ψάχνοντας τίς έσωτερικές τσέπες του σακακιού, ο Κάρλ άκούμπησε τό ζεστό, λιπαρό στήθος του Ρόμπινσον καί νόμισε πώς άδικοϋσε ίσως πολύ τούς συντρόφους του. Βιάστηκε λοιπόν στήν έρευνά του όσο μπορούσε. Όλα πιά ήταν μάταια καί σκοτεινά· οϋτε στόν Ρόμπινσον οϋτε στόν Ντελαμάρς θρέθηκε ή φωτογραφία.

«Δέ βγήκε τίποτα» είπε ο σερβιτόρος.

«Μά, είναι πιθανό νά έσκισαν τή φωτογραφία καί νά πέταξαν τά κομμάτια» είπε ο Κάρλ. «Πίστευα πώς ήταν φίλοι, μά αϋτοί ήθελαν κρυφά μόνο τό κακό μου. Όχι βέβαια ο Ρόμπινσον, αϋτός δέ θά φανταζόταν ποτέ πώς ή φωτογραφία έχει μεγάλη άξία γιά μένα, αλλά σίγουρα ο Ντελαμάρς». Ο Κάρλ δέν έβλεπε μπροστά του παρά μόνο τό σερβιτόρο πού τό φαναράκι του έκανε ένα μικρό φωτεινό κύκλο πάνω στό χορτάρι· όλα τ' άλλα, ακόμη κι ο Ντελαμάρς κι ο Ρόμπινσον, πνίγονταν μέσα στό πηχτό σκοτάδι.

Οϋτε λόγος τώρα, πώς θά μπορούσε νά τούς πάρει μαζί του στό ξενοδοχείο. Ο σερβιτόρος σήκωσε τή θαλίτσα στόν όμο καί ο Κάρλ πήρε τό πανέρι· έφυγαν γρήγορα. Βρίσκονταν πιά στό μέσο του δρόμου, όταν ο Κάρλ σταμάτησε νά σκέφτεται, στάθηκε λίγο καί φώναξε μέσα στό σκοτάδι: «Αν κανείς σας έχει τή φωτογραφία, μπορεί νά μου τή φέρει στό ξενοδοχείο—θά πάρει πάλι τή θαλίτσα κι όρκίζομαι πώς δέ θά τόν καταγγείλω». Δέν πήρε άπάντηση· άκούστηκε μόνο ένας πνιγμένος λόγος, πού θά 'ταν ίσως ή άρχή άπό τή φωνή του Ρόμπινσον, μά ο Ντελαμάρς φαίνεται πώς του έφραξε τό στόμα. Ο Κάρλ στάθηκε ακόμα λίγο μέ τήν έλπίδα πώς μπορούσαν νά πάρουν κάποια άπόφαση εκεί πάνω. Φώναξε άλλες δυό φορές: «Είμαι ακόμα έδῶ, περιμένω». Καμιά φωνή όμως δέν άπάντησε. Μιά φορά μόνο κατακύλησε πρὸς τά κάτω μιά πέτρα, ίσως τυχαία, ίσως άπό κάποιο άστοχο ρίξιμο.

Ξενοδοχείο «Ή Δύση»

Στό ξενοδοχείο, οδήγησαν άμέσως τόν Κάρλ σ' ένα δωμάτιο σά γραφείο, όπου ή άρχιμαγείρισσα, μ' ένα σημειωματάριο στό χέρι, υπαγόρευε κάποιο γράμμα σέ μιά νεαρή δακτυλογράφο. Ή υπαγόρευση γινόταν μέ τόση ακρίβεια καί τό ελαστικό καί σταθερό χτύπημα στά πλήκτρα κυριαρχούσε τόσο έντονα, ώστε δέν άφηναν ν' ακούγεται παρά κάποτε κάποτε τό χτύπημα του ρολογιού του τοίχου πού έδειχνε ήδη έντεκα καί μισή. «Ωραιά!» είπε ή μαγείρισσα κλείνοντας μέ κάποιο θόρυβο τό σημειωματάριο. Ή δακτυλογράφος πετάχτηκε πάνω κι έχωσε τό ξύλινο καπάκι στή μηχανή χωρίς νά ξεκολλήσεί τό μάτι της από τόν Κάρλ καθώς έκανε τήν αυτόματη αυτή κίνηση. Είχε εμφάνιση μαθήτριας, ή ποδιά της ήταν σιδερωμένη μέ πολλή φροντίδα, κάνοντας κυματιστούς φιόγκους στους ώμους, καί τά μαλλιά της ήταν σηκωμένα ψηλά. Ξαφνιαζόσουν κάπως βλέποντας σ' αυτή μέσα στίς τόσες λεπτομέρειες ένα τόσο σοβαρό πρόσωπο. Έκανε πρώτα μιά υπόκλιση στήν άρχιμαγείρισσα, ύστερα στόν Κάρλ κι αποσύρθηκε πέρα· ό Κάρλ άθελά του κοίταξε τήν άρχιμαγείρισσα μ' ένα έρωτηματικό βλέμμα.

«Είναι πολύ όμορφα πού ήρθατε» είπε ή άρχιμαγείρισσα. «Κι οί σύντροφοί σας;»

«Δέν τούς πήρα» είπε ό Κάρλ.

«Αύριο πρωί πρωί αναχωρούν» είπε ή άρχιμαγείρισσα, λές κι εξηγούσε τήν υπόθεση πού πέρα.

«Μήπως νομίζει πώς θά πάω κι εγώ μαζί τους;» αναρωτήθηκε ό Κάρλ καί γιαυτό, γιά ν' αποκλείσει μιά τέτοια σκέψη, είπε: «Μαλώσαμε».

Ή άρχιμαγείρισσα άκουσε τό νέο ευχάριστα, όπως έδειξε. «Καί τώρα είστε λεύτεροι;» ρώτησε.

«Ναί, είμαι λεύτερος» είπε ό Κάρλ καί τίποτα δέν ένιωθε εκείνη τή στιγμή πού άσήμαντο.

«Άκούστε, θά θέλατε καμιά θέση έδω στό ξενοδοχείο;» ρώτησε ή άρχιμαγείρισσα.

«Πολύ ευχαρίστως» είπε ό Κάρλ, «μά ώστόσο έχω τρομερές έλλείψεις. Δέν ξέρω λόγου χάρη γραφομηχανή».

«Αυτό δέν είναι τό πιο σπουδαίο» είπε ή άρχιμαγείρισσα. «Άλλωστε δέ θά σās δώσουν στήν άρχή παρά μιά μικρή θέση κι ύστερα θά φροντίσετε μέ τό ζήλο καί τήν προσεχτική έργασία ν' άνεβεείτε. Νομίζω πώς αυτό σās ταιριάζει, νά στεριώσετε κάπου κι όχι νά περιπλανιέστε στους δρόμους. Δέ μου φαίνεστε κατωμένος γι' αυτό».

«Αυτά όλα θά τά υπέγραφε κι ό θεός» είπε μέσα του ό Κάρλ, κουνώντας τό κεφάλι του. Σκέφτηκε όμως γρήγορα πώς ακόμα δέν είπε τ' όνομά του σ' αυτό τό πρόσωπο πού έδειχνε τόσο ένδιαφέρον. «Μέ συγχωρείτε, παρακαλώ» είπε, «πού δέ συστήθηκα ακόμα. Μέ λένε Κάρλ Ρόσμαν».

«Είστε γερμανός, δέν είναι έτσι;»

«Ναί» είπε ό Κάρλ, «είμαι λίγο καιρό στήν Άμερική».

«Κι από πού είστε;»

«Άπό τήν Πράγα, από τή Βοημία» αποκρίθηκε ό Κάρλ.

«Γιά κοίταξε τί γίνεται!» ξεφώνισε ή άρχιμαγείρισσα στά γερμανικά, μέ χτυπητή εγγλέζικη προφορά, άνυψώνοντας ταυτόχρονα τά χέρια. «Μά, τότε είμαστε πατριώτες. Μέ λένε Γκρέτε Μίτσελμπαχ καί κατάγομαι από τή Βιέννη. Όστόσο ξέρω πολύ καλά τήν Πράγα, γιατί δουλεψα εκεί μισό χρόνο στή Χρυσή Χήνα στήν πλατεία Βέντελ. Μά γιά σκέψου!»

«Πότε δουλέψατε κεί;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Α, πάνε πολλά, έδω καί πολλά χρόνια».

«Τή γέρικη Χρυσή Χήνα τή γκρέμισαν έδω καί δυό χρόνια» είπε ό Κάρλ.

«Μά, βέβαια!» έκανε ή άρχιμαγείρισσα θυτισμένη σέ περασμένες σκέψεις.

Καί ξαφνικά ζωντάνεψε πάλι καί φώναξε πιάνοντας τά χέρια του Κάρλ: «Μιά πού είμαστε πατριώτες δέν πρέπει νά φύγετε μέ κανένα τρόπο. Δέ θά τό κάνετε αυτό. Θά θέλατε νά γίνετε, άς πούμε, λιφτμπόν; Δέν έχετε παρά νά δεχτείτε κι έγιναν όλα. Όταν άργότερα θά γνωρίσετε καλά τή ζωή, θά δείτε πώς είναι δύσκολο νά

πάρει κανείς μιά τέτοια θέση. Είναι τό πιο καλό ξεκίνημα· πού θά μπορούσατε νά φανταστείτε. Θά γνωρίζετε όλους τούς πελάτες, θά τούς έχετε πάντα μπροστά στα μάτια σας, θά σ'αs δίνουν μικροπαραγγελίες, μέ λίγα λόγια, κάθε μέρα θά σ'αs δίνετε ευκαιρία νά κάνετε κάτι καλύτερο. Όσο γιά τά υπόλοιπα, αυτό είναι δική μου δουλειά».

«Θά 'θελα πολύ νά γίνω λιφτμπόου» είπε ό Κάρλ ύστερα από μερικά λεπτά σιωπή. Φυσικά ήταν καθαρή άνοησία ν' άρνηθεί αυτή τή θέση, μόνο καί μόνο γιατί είχε κάνει πέντε τάξεις στό γυμνάσιο. Μάλλον έπρεπε νά ντρέπεται έδω στήν 'Αμερική γι' αυτές τίς πέντε τάξεις. Έπειτα, πάντα τοῦ άρεσαν αυτοί πού ήταν λιφτμπόου· τοῦ φαίνονταν σά στολίδι τοῦ ξενοδοχείου.

«Δέ ζητούν νά ξέρεις ξένες γλώσσες;» ρώτησε ακόμα.

«Μά, μιλάτε γερμανικά κι ώραϊα έγγλέζικα, αυτό είναι μέ τό παραπάνω άρκετό».

«Έγγλέζικα έμαθα γιά πρώτη φορά στήν 'Αμερική μέσα σέ δυόμισι μήνες» είπε ό Κάρλ. Νόμιζε πώς δέν έπρεπε ν' άποκρύψει τό μοναδικό του προσόν.

«Αυτό λέει άρκετά γιά σ'αs» είπε ή άρχιμαγείρισσα. «Σά σκέφτομαι τίς δυσκολίες πού είχα μ' αυτά τά έγγλέζικα. Βέβαια, από τότε πέρασαν τριάντα χρόνια. Χτές αυτό άκριβώς σκεφτόμουν. Χτές έγινα πενήντα χρονών». Καί νόμιζες πώς άναζητούσε στό πρόσωπο τοῦ Κάρλ νά μαντέψει ποιά έντύπωση τοῦ έκανε ή σεβαστή αυτή ηλικία..

«Σ'αs εύχομαι τότε κάθε ευτυχία» είπε ό Κάρλ.

«Είναι κάτι πού πάντα τό χρειάζεται κανείς» είπε σφίγγοντας τό χέρι τοῦ Κάρλ κι ένιωσε πάλι λύπη, άκούγοντας τήν παλιά λαλιά τής πατρίδας πού τή θυμήθηκε τώρα μιλώντας γερμανικά.

«Μά, σ'αs κρατῶ έδω καί σεις θά είστε σίγουρα ξεθεωμένος στήν κούραση» φώναξε ξανά. «'Αλλωστε όλα αυτά μπορούμε νά τά κουβεντιάσουμε πολύ πιο καλά τή μέρα. 'Η χαρά μου, γιατί ξαναβρήκα έναν πατριώτη, μ' έκανε νά ξεχαστῶ. Έλάτε νά σ'αs πάω στό δωμάτιό σας».

«Έχω όμως ακόμα μιά παράκληση, κυρία» είπε ό Κάρλ ρίχνοντας μιά ματιά στό τηλέφωνο πάνω στό τραπέζι. «'Ισως, αύριο πρῶί οί σύντροφοί μου έκείνοι νά μου φέρουν μιά φωτογραφία πού τή χρειάζομαι πολύ· θά μπορούσατε νά τηλεφωνήσετε στό θυρωρό νά μου

στείλει τούς νεαρούς ή νά μέ φωνάξει;»

«Μά, βέβαια είπε ή άρχιμαγείρισσα, «δέ θά 'ταν όμως άρκετό νά τήν παραλάβει έκείνος τή φωτογραφία; Καί τί φωτογραφία είναι αυτή, άν επιτρέπεται;»

«Είναι ή φωτογραφία τών γονιών μου» είπε ό Κάρλ. «'Όχι, πρέπει νά τούς δῶ προσωπικά».

'Η άρχιμαγείρισσα δέν πρόσθεσε τίποτα άλλο καί τηλεφώνησε σχετικά στό θυρωρό κι έδωσε τόν αριθμό 536, πού ήταν ό αριθμός τοῦ μελλοντικού δωματίου τοῦ Κάρλ.

'Από μιά πόρτα, άντικριστά στήν είσοδο, βγήκαν σ' ένα μικρό διάδρομο όπου κοιμόταν ένας μικρός λιφτμπόου, γερμένος στα κάγκελα ενός άνελκυστήρα. «Θ' άνεβοῦμε μόνοι μας» είπε σιγά ή άρχιμαγείρισσα αφήνοντας τόν Κάρλ νά μπει πρῶτος στήν καμπίνα. «Δέκα δώδεκα ὥρες εργασία είναι κάπως πολύ βαρύ γι' αυτόν τό νεαρό» πρόσθεσε καθώς άνέβαιναν. «Μά, έτσι γίνεται στήν 'Αμερική. Νά, αυτός ό μικρός λόγου χάρη ήρθε στήν 'Αμερική μέ τούς γονείς του έδω καί μισό χρόνο. Είναι ιταλός. Νομίζεις από τό πρόσωπό του πώς δέ θά μπορέσει νά κάνει άλλο κουράγιο. Τό πρόσωπό του είναι αποστεωμένο, αποκοιμάται στή δουλειά του, παρόλο πού έχει τή διάθεση καί τήν υγεία γιά τή δουλειά —μά, άν εργαστεί ακόμα μισό χρόνο έδω ή κάπου άλλου στήν 'Αμερική, τότε θά μπορεί νά άντέχει εύκολα σ' όλες τίς δυσκολίες. Καί μέσα σέ δέκα χρόνια θά 'ναι ένας δυνατός άντρας. Τέτοια παραδείγματα θά μπορούσα νά σ'αs άραδιάζω ὥρες όλόκληρες. Φυσικά λέγοντας αυτά δέν άναφέρομαι σέ σ'αs, γιατί σεις ὥστόσο είστε ένα γερό παλικάρι. Είστε δεκαεφτά χρόνων, δέν είναι έτσι;»

«Τόν έρχόμενο μήνα συμπληρώνω τά δεκάξι» άποκρίθηκε ό Κάρλ.

«Μόνο δεκάξι!» είπε ή άρχιμαγείρισσα. «Θάρρος λοιπόν!»

'Επάνω, οδήγησε τόν Κάρλ σέ μιά σοφίτα πού είχε ένα λοξό τοίχο· έδειχνε πολύ άνετη μέσα στόν πλούσιο φωτισμό. «Μήν τρομάξετε μέ τήν επίπλωση» είπε ή άρχιμαγείρισσα, «αυτό δέν είναι δωμάτιο γιά πελάτες, αλλά ένα δωμάτιο από τό διαμέρισμά μου μέ τά τρία δωμάτια· έτσι δέ θά μ' ένοχλείτε καθόλου. Θά κλείσω τή μεσόπορτα καί θά είστε σά στό σπίτι σας. Αύριο, σάν υπάλληλος τοῦ ξενοδοχείου, θά 'χετε φυσικά τό δικό σας δωμάτιο. 'Αν έρχόσαστε μέ τήν παρέα σας, θά σ'αs

έβαζα στόν κοιτώνα για τούς υπηρέτες, μά μία κι είστε μόνος, φαντάζομαι πώς θά κοιμηθείτε καλύτερα, άν και θ' αναγκαστείτε νά πλαγιαστείτε στό ντιβάνι. Καί τώρα, καλό ύπνο, για νά έχετε αύριο δύναμη στη δουλειά σας. "Άλλωστε αύριο δέ θά κουραστείτε πολύ».

«Σας ευχαριστώ πολύ για τήν καλοσύνη σας».

«Περιμένετε» είπε ξαφνικά σταματώντας στην πόρτα. «Έδώ πού είστε θά σας ξυπνήσουν νωρίς». Τότε πλησίασε σέ μία διπλανή πόρτα, χτύπησε καί φώναξε: «Τερέζα!»

«Ορίστε, κυρία» άκούστηκε ή φωνή της δακτυλογράφου.

«Σάν έρθεις τό πρωί νά μέ ξυπνήσεις, νά περάσεις από τό διάδρομο γιατί έδω κοιμάται ένας φιλοξενούμενός μου. Είναι πεθαμένος στην κούραση». Καί, λέγοντας αυτό, χαμογέλασε στόν Κάρλ. «Κατάλαβες;»

«Μάλιστα, κυρία».

«Καί τώρα, καληνύχτα!»

«Καληνύχτα!»

«Έδώ καί χρόνια» εξήγησε ή άρχιμαγείρισσα, «κοιμάμαι πολύ άσχημα. Τώρα θέβαια είμαι ευχαριστημένη από τή θέση μου καί δέν έχω στ' αλήθεια πολλές έγνοιες. Μά, ώστόσο πληρώνω, φαίνεται, τίς συνέπειες από τίς πρώτες φροντίδες. Στίς τρείς τό πρωί όταν κοιμάμαι, είμαι ευτυχισμένη μέ τό παραπάνω. Όφειλω όμως στίς πέντε, τό πολύ πέντε καί μισή, νά είμαι στη δουλειά μου· γιαντό πρέπει κάποιος νά μέ ξυπνήσει, καί μάλιστα πολύ προσεχτικά, για νά μή γίνω πιό νευρική μέ τό άπότομο ξύπνημα. Κι έτσι μέ ξυπνάει ή Τερέζα. Βλέπετε πώς σας τά είπα όλα, άφου κόλλησα έδω. Καληνύχτα!» Καί παρόλο της τό βάρος εξαφανίστηκε σά πνοή από τό δωμάτιο.

Ό Κάρλ ήταν πολύ ευτυχισμένος, γιατί θά μπορούσε νά κοιμηθεί καί νά ξεκουραστεί από τό μόχθο της μέρας. Καί για έναν πολύωρο, ήσυχο ύπνο δέ θά μπορούσε νά βρεί πιό άνετο δωμάτιο, πού θέβαια δέν ήταν ύπνοδωμάτιο, μά κάτι σά σαλονάκι ή πιό καλά ή ύποδοχή της άρχιμαγείρισσας. Για χάρη του, φυσικά, είχαν προσθέσει εκείνο τό βράδυ ένα πρόχειρο τραπέζακι μέ μία λεκάνη νερό· ώστόσο δέν ένιωθε διόλου σάν ξένος, άπεναντίας αισθανόταν γύρω του όλο καί περισσότερο μία άτμόσφαιρα στοργής. Η βαλίτσα του ήταν σέ καλή θέση· καιρό είχε νά βρεθεί σέ τόσο μεγάλη ασφάλεια.

Πάνω σ' ένα χαμηλό έπιπλο μέ συρτάρια, καλυμμένο μ' ένα άραιοπλεγμένο μάλλινο τραπεζομάντιλο, βρίσκονταν διάφορες φωτογραφίες, όλες κορνιζαρισμένες καί μέ τζάμι. Σάν εξέτασε τό δωμάτιο, ό Κάρλ στάθηκε νά τίς περιεργαστεί. Οι περισσότερες ήταν παλιές καί παρυσίαζαν κοπέλες μέ άχαρα φορέματα παλιάς μόδας· φορούσαν όμως μικρά ψηλά καπέλα πού μόλις άγγιζαν τά μαλλιά· στήριζαν τό δεξί τους χέρι πάνω σέ μία όμπρέλα καί γύριζαν τό βλέμμα στό θεατή, άν καί ή ματιά τους τόν άπόφευγε. Άνάμεσα στά άντρικά πορτρέτα, ένα πορτρέτο ενός νεαρού στρατιώτη του έκανε ζωηρή έντύπωση· είχε άφήσει τό πηλήκιό του πάνω σ' ένα τραπέζακι καί στεκόταν στητός, μέ δροσερά μαύρα μαλλιά καί μ' ένα περήφανο, μά μέτριο γέλιο. Τά κουμπιά της στολής του ήταν έπιχρυσωμένα πρόσθετα από ένα χέρι. Όλες αυτές οι φωτογραφίες θά προέρχονταν από τήν Εύρώπη· θά μπορούσε νά τό διαπιστώσει βλέποντας τήν πίσω μεριά, μά δέ θέλησε νά τίς άγγίξει. Στό μελλοντικό μικρό του δωμάτιο θά ήθελε νά ταχτοποιήσει τή φωτογραφία των γονιών του όπως ήταν αυτές έδω.

Είχε τώρα δά ξαπλωθεί πάνω στό ντιβάνι, άφου πρώτα έλουσε καλά τό κορμί του όσο μπορούσε πιό σιγά, για νά μήν ξυπνήσει τή διπλανή κοπέλα, κι έτοιμαζόταν νά ξεκουραστεί τεταμένος μέ τή χαρά για τά πρώτα μηνύματα του ύπνου, σάν άκουσε, όπως του φάνηκε ένα έλαφρό χτύπημά σέ μία πόρτα. Δέ μπορούσε νά καθορίσει άμέσως σέ ποιά πόρτα ήταν, μπορούσε όμως νά ήταν ένας τυχαίος θόρυβος. Δέν επαναλήφθηκε άμέσως, μά σάν ό Κάρλ μισοκοιμήθηκε, άκολούθησε δεύτερο χτύπημα. Δέν ύπήρχε τώρα άμφιβολία πώς χτυπούσαν σέ μία πόρτα καί μάλιστα σ' αυτήν πού άνοιγε στό δωμάτιο της δακτυλογράφου. Ό Κάρλ μέ τίς μύτες των ποδιών πλησίασε εκεί καί ρώτησε μέ σθησμένη φωνή πού δέ θά μπορούσε νά ξυπνήσει τή διπλανή του άν, παρόλα αυτά, κοιμόταν: «Θέλετε τίποτα;»

Μία σιγανή φωνή άπάντησε στόν ίδιο τόνο: «Μπορείτε ν' άνοίξετε τήν πόρτα; Τό κλειδί είναι από τή μεριά σας».

«Ναί, θέβαια» είπε ό Κάρλ, «μόνο μία στιγμή νά ντυθώ πρώτα». Άκολούθησε μικρή σιγή κι ύστερα ή φωνή πάλι άκούστηκε: «Δέν είναι άνάγκη. Άνοιξτε καί ξαναπλαγιάζετε, έγώ θά περιμένω λίγο».

«Καλά» είπε ό Κάρλ. Άνοιξε τήν πόρτα καί συνάμα

γύρισε τό διακόπη. «Πλάγιασα» εἶπε ὕστερα κάπως δυνατά. Ἡ μικρή δακτυλογράφος ἐβγαίνει ἤδη ἀπό τό σκοτεινό δωμάτιο ντυμένη τό ἴδιο κι ἀπαράλλαχτα ὅπως καί κάτω στό γραφεῖο. Δέν τό σκέφτηκε ὅλη αὐτή τήν ὥρα νά πέσει νά κοιμηθεῖ.

«Χίλιες φορές συνῶμη» εἶπε μισοσκύβοντας πάνω στό στρῶμα τοῦ Κάρλ, «καί σᾶς παρακαλῶ νά μὴν τό πεῖτε. Δέ θά σᾶς ἐνοχλήσω καί πολύ, γιατί ξέρω πῶς εἰστε ξεθεωμένος στήν κούραση».

«Δέν εἶναι καί τόσο τρομερό» εἶπε ὁ Κάρλ, «θά 'ταν ὥστόσο καλύτερα νά εἶχα ντυθεῖ. Ἦταν ἀναγκασμένος νά μένει τεντωμένος καί νά τραβᾷ τίς κουβέρτες μέχρι τό λαιμό του γιατί δέν εἶχε πιτζάμες.

«Δέ θά μείνω παρά ἓνα λεπτό» εἶπε ἐκείνη πιάνοντας μιά καρέκλα. «Νά καθίσω στό ντιβάνι;»

Ὁ Κάρλ ἐγνεψε ναί. Κάθισε τόσο κοντά του, πού ὁ Κάρλ ἔπρεπε νά μαζευτεῖ στόν τοῖχο γιά νά μπορεῖ νά τή βλέπει. Τό πρόσωπό της ἦταν στρογγυλό καί κανονικό, τό μέτωπο ὅμως ἦταν παράξενα ψηλό, ἴσως νά φαινόταν ἔτσι ἀπό τό χτένισμα πού δέν τῆς πῆγαινε καί τόσο πολύ. Τό φουστάνι της ἦταν καθαρό καί φροντισμένο. Στό ἄριστερό της χέρι κρατοῦσε σφιχτά ἓνα μαντίλι.

«Θά μείνετε πολύ καιρό ἐδῶ;» ρώτησε.

«Δέν εἶναι καί τόσο βέθαιο» ἀποκρίθηκε ὁ Κάρλ, «πιστεύω ὅμως πῶς θά μείνω».

«Θά 'ταν πολύ ὁμορφα» εἶπε φέρνοντας στό πρόσωπο τό μαντίλι της. «Εἶμαι φοβερά μόνη».

«Μέ κάνετε κι ἀπορῶ» εἶπε ὁ Κάρλ. «Ἡ ἀρχιμαγεύρισα εἶναι τόσο καλή μαζί σας. Δέ σᾶς φέρεται σάν ὑπάλληλο, καί νόμισα ἤδη πῶς εἶστε συγγενῆς της».

«Ὦ, ὄχι» εἶπε, «μέ λένε Τερέζα Μπέρχτολντ καί κατάγομαι ἀπό τήν Πομερανία».

Συστήθηκε κι ὁ Κάρλ. Καί τότε τόν περιεργάστηκε περισσότερο γιά πρώτη φορά σά νά τῆς εἶχε γίνει ξένος ἀφοῦ συστήθηκε. Σώπασε γιά μιά στιγμή. Ὑστερα εἶπε: «Μή νομίζετε πῶς εἶμαι ἀχάριστη. Ἄν δέν εἶχα τήν ἀρχιμαγεύρισα θά ἤμουν πολύ ἄσχημα. Στίς ἀρχές βοηθοῦσα στήν κουζίνα. Κινδύνευα μάλιστα νά μέ ἀπολύσουν, γιατί δέ μπορούσα νά βαστάξω στή σκληρή δουλειά. Σ' αὐτό τό ξενοδοχεῖο ζητοῦν πολλά. Πρίν ἓνα μήνα, ἓνα κορίτσι ἔπесε λιπόθυμο στήν κουζίνα κι ἔμεινε δεκατέσσερις μέρες στό νοσοκομεῖο. Κι ἐγώ δέν εἶ-

μαι πολύ γερή γιατί βασανίστηκα πολύ κι ἔτσι καθυστέρησα κάπως στήν ἀνάπτυξή μου. Δέ θά πιστέψετε πῶς εἶμαι δεκαοχτώ χρονῶν. Τώρα ὅμως ἀρχίζω νά δυναμῶνω».

«Φαίνεται πῶς ἡ δουλειά ἐδῶ εἶναι πολύ κουραστική» εἶπε ὁ Κάρλ. «Τώρα δά εἶδα κάτω ἓνα λιφτμπόυ νά κοιμᾶται ὀρθιο».

«Κι ὅμως αὐτοί οἱ μικροί εἶναι σέ καλύτερη μοῖρα ἀπ' ὅλους· κερδίζουν πολλά λεφτά μέ τά φιλοδωρήματα καί στό κάτω κάτω δέν εἶναι ἀναγκασμένοι νά δουλεύουν τόσο σκληρά ὅσο οἱ ἄλλοι στήν κουζίνα. Κάποτε κι ἐγώ ὅμως εἶχα τύχη. Ἡ ἀρχιμαγεύρισα μιά μέρα χρειάστηκε ἓνα κορίτσι νά τῆς φτιάξει τίς πετσέτες σ' ἓνα ἐπίσημο τραπέζι καί ζήτησε κάποιον ἀπό τήν κουζίνα, ὅπου ἤμασταν πενήντα. Βρέθηκα ἐγώ πρόχειρη κι ἔκανα καλή δουλειά, γιατί ἤξερα πάντα νά διπλώνω καλά πετσέτες. Εὐχαριστήθηκε πολύ καί τότε μέ κράτησε κοντά της, μοῦ ἔμαθε γράμματα κι ἔγινε σιγά σιγά γραμματέας της. Σ' αὐτή τήν ἐργασία ἔμαθα πολλά πράγματα».

«Χρειάζονται λοιπόν τόσα πολλά γραψίματα;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ναί, πάρα πολλά» ἀποκρίθηκε ἡ κοπέλα. «Ἰσως δέ μπορεῖτε νά τό φανταστεῖτε. Εἶδατε σήμερα πῶς δούλευα μέχρι ἔντεκα καί μισή, κι αὐτό δέν ἦταν καμιά ἐξαίρεση. Φυσικά δέ γράφω ἀσταμάτητα, κάνω καί πολλές δουλειές στήν πόλη».

«Μά, πῶς λέγεται ἡ πόλη;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Δέν τό ξέρετε;» ἀποκρίθηκε. «Ραμσές».

«Κι εἶναι μεγάλη;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Πολύ μεγάλη» ἀποκρίθηκε. «Δέν πηγαῖνω ἔξω πολύ εὐχάριστα. Μά δέ θέλετε σ' ἀλήθεια νά κοιμηθεῖτε;»

«Ὁχι, ὄχι» εἶπε ὁ Κάρλ. «Δέν ξέρω ἀκόμα γιά ποιό λόγο ἤρθατε».

«Γιατί δέ μπορῶ νά μιλήσω μέ κανέναν. Δέν εἶμαι παραιοιάρη, μά σά δέ βρίσκεις κάποιον ἄλλο, νιώθεις εὐχαρίστηση νά 'χεις ἐπιτέλους ἓνα πρόσωπο νά σέ ἀκούσει. Σᾶς εἶδα γιά πρώτη φορά στήν αἴθουσα· ἐρχόμουν νά ζητήσω τήν ἀρχιμαγεύρισα τή στιγμή ἀκριβῶς πού σᾶς ὀδηγοῦσε στό κελάρυ».

«Εἶναι μιά φριχτή αἴθουσα» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Δέν τήν προσέχω πιά» ἀπάντησε. «Αὐτό πού ἤθελα νά πῶ εἶναι πῶς ἡ ἀρχιμαγεύρισα εἶναι τόσο καλή μα-

ζί μου σά νά 'ταν μητέρα μου. 'Ωστόσο θρискόμαστε σέ διαφορετική θέση καί δέ μπορώ νά τῆς μιῶ λεύτερα. 'Απ' τίς κοπέλες τῆς κουζίνας πρῶτα εἶχα παλιές φίλες, μά εἶναι καιρός πού ἔφυγαν· τίς καινούργιες κοπέλες μόλις τίς γνωρίζω· πότε πότε νομίζω πώς ἡ τωρινή μου δουλειά μέ κουράζει πιά πολύ παρά ἡ ἄλλη στήν κουζίνα, πώς δέν τά καταφέρνω καλά καί πώς ἡ ἀρχιμαγείρισσα μέ κρατᾷ μόνο ἀπό συμπόνια. "Επειτα, πρέπει νά κάνεις πολλά χρόνια στό σχολεῖο γιά νά μπορεῖς νά γίνεις γραμματέας. Εἶναι ἁμαρτία πού τό λέω, φοβᾶμαι ὅμως πολλές φορές πώς θά γίνω τρελή. Μά, γιά ὄνομα τοῦ Θεοῦ», πρόσθεσε ξαφνικά μιλώντας πιά γρήγορα καί πιάνοντας ἑλαφρά τόν ὄμο τοῦ Κάρλ, γιατί τά χέρια του ἦταν χωμένα κάτω ἀπό τήν κουβέρτα, «μὴν πεῖτε λέξη στήν ἀρχιμαγείρισσα γιατί χάθηκα. Δέ φτάνει πού τῆς προξενῶ λύπη στή δουλειά μου, νά τή δυσαρρεστήσω κι ἀπό πάνω, θά 'ταν κάτι ἀνυπόφορο».

«Φυσικά, δέ θά πῶ τίποτα» ἀποκρίθηκε ὁ Κάρλ.

«Τότε εἴμαστε καλά» εἶπε, «μά νά μέινετε ἐδῶ. Θά 'ναι πολύ εὐτυχισμένη, ἂν μέινετε ἐδῶ· ἔτσι θά μπορούμε νά κουβεντιάζουμε, ὅταν θά 'χετε καιρό. 'Από τήν πρώτη στιγμή πού σᾶς εἶδα πίστεψα σέ σᾶς. Καί παρόλα αὐτά —γιά σκεφτεῖτε πόσο κακή εἶμαι— φοβήθηκα μήπως ἡ ἀρχιμαγείρισσα θά σᾶς ἔπαιρνε γραμματέα τῆς καί μένα θά μ' ἔδιωχνε. Κάθισα ὅμως ἐδῶ πολλή ὥρα σκεπτική, ἐνῶ σεῖς ἦσασταν στό γραφεῖο, καί τότε ἐνῶσα πόσο ὥραϊα θά 'ταν νά παίρνατε σεῖς τή δουλειά μου πού ἐξάλλου γνωρίζετε περισσότερο. 'Αν δέν ἐπιθυμούσατε νά κάνετε τίς δουλειές στήν πόλη, τότε βέβαια θά μπορούσα νά κρατήσω ἐγώ αὐτή τή δουλειά. 'Αλλιῶς θά 'μουν πολύ χρήσιμη στήν κουζίνα, μάλιστα τώρα πού ἔχω συνέλθει καλά».

«Κανονίστηκε τό ζήτημα» εἶπε ὁ Κάρλ. «'Εγώ θά γίνω λιφτμπόυ κι ἐσεῖς θά κρατήσετε τή θέση αὐτή. Καί σᾶς προειδοποιῶ, πώς κι ἕναν ὑπαινιγμό ἂν κάνετε στήν ἀρχιμαγείρισσα γιά τά σχέδιά σας, τότε θά τῆς πῶ ὅλα ὅσα μοῦ ἔχετε πεῖ, φυσικά μέ μεγάλη μου λύπη».

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του τάραξε πολύ τήν Τερέζα, ὥστε γονάτισε μπροστά του καί θάζοντας τό πρόσωπό της στήν κουβέρτα ἄρχισε νά κλαψουρίζει.

«Δέ θά πῶ τίποτα» εἶπε ὁ Κάρλ, «μά κι ἐσεῖς δέ θά πεῖτε τίποτα».

Ὁ Κάρλ δέ μπορῶσε τώρα πιά νά κρύβεται κάτω

ἀπό τήν κουβέρτα, χάιδεψε λίγο τό μπράτσο της, μά δέ θρῆκε τίποτα ταιριαστό νά τῆς πεῖ κι ἀναλογίστηκε πώς ἡ ζωὴ ἐδῶ εἶναι πολύ πικρή. Τελικά ἐκείνη ἡσύχασε κι ἔπρεπε τώρα νά ντρέπεται γιά τό κλάμα τῆς· κοίταξε τόν Κάρλ μ' εὐγνωμοσύνη, τόν παρακάλεσε ἐπιμόνα νά κοιμηθεῖ μέχρι ἄργά τό πρωί κι ὑποσχέθηκε, ἂν εἶχε καιρό, ν' ἀνεβεῖ γιά νά τόν ξυπνήσει στίς ὀχτῶ.

«Εἶστε πολύ ἐπιδέξια σ' αὐτό» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Ναί, μερικά πράγματα τά καταφέρνω» εἶπε, χάιδεψε ἀπαλά τήν κουβέρτα, ἀντί γιά χαιρετισμό, κι ἔτρεξε στό δωμάτιό της.

Τήν ἄλλη μέρα ὁ Κάρλ ἤθελε νά πιάσει ἀμέσως δουλειά, μολονότι ἡ ἀρχιμαγείρισσα τοῦ ἔδινε ἄδεια γιά ν' ἀφιερῶσει τή μέρα τούτη γιά νά σεργιανίσει στό Ραμσέξ. Ὁ Κάρλ ὅμως τῆς ἐξήγησε καθαρά πώς θά θρискόταν ἄλλοτε μιά τέτοια εὐκαιρία· τό πιά σπουδαῖο τώρα ἦταν ν' ἀρχίσει δουλειά, γιατί εἶχε διακόψει ἀνῶφελα στήν Εὐρώπη μιά ἄλλη ἐργασία μέ διαφορετικούς σκοπούς, ἐνῶ ἀπό τήν ἡλικία αὐτή ξεκινούσε σά λιφτμπόυ, τή στιγμή πού ἄλλοι, τουλάχιστον οἱ πιά ἱκανοί, ἀνέβαιναν σέ μιά ἀνώτερη θέση. Ἦταν σωστό νά ξεκινήσει ἀπ' αὐτή τή θέση, μά ὥστόσο ἦταν πολύ σωστό νά βιαστεῖ. Μέ τήν κατάσταση αὐτή στήν ὁποία θρискόταν, μιά περιήγηση στήν πόλη δέν εἶχε γι' αὐτόν κανένα νόημα. Δέ μπόρεσε νά δεχτεῖ οὔτε τό μικρό περὶπατο πού τοῦ γύρευε ἡ Τερέζα. Πάντα τόν βασάνιζε μιά ἰδέα, πώς ἂν δέν ἦταν ἐργατικός θά καταντούσε σάν τόν Ντελαμάρς καί τόν Ρόμπινσον.

Τόν πῆγαν στό ράφτη τοῦ ξενοδοχείου καί τοῦ πρόβαλαν μιά στολή λιφτμπόυ πού ἦταν ὁμορφα διακοσμημένη μέ χρυσά κουμπιά καί μέ χρυσά κορδόνια· ὁ Κάρλ ὅμως τρώμαξε λίγο νά τή φορέσει, γιατί τό ροῦχο, ἰδιαίτερα κάτω ἀπό τίς μασχάλες, ἦταν κρύο, σκληρό καί μάλιστα ἀθεράπευτα ὕγρο ἀπό τόν ἰδρώτα ὅλων τῶν λιφτμπόυς πού τό εἶχαν φορέσει. Καμιά ὥστόσο ἀπό τίς δέκα στολές πού θρискονταν ἐκεῖ δέ χωροῦσε καλά στόν Κάρλ, γι'αὐτό ἡ στολή του ἔπρεπε νά φαρδύνει, ἰδιαίτερα στό στήθος. Παρόλα τά πολλά διορθώματα καί παρόλο πού ὁ ἀρχιράφτης ἦταν πολύ σχολαστικός —δύο φορές τόν ἔστειλε πίσω στό ἐργαστήριό— ἡ στολή ἐτοιμάστηκε σέ πέντε λεπτά κι ὁ Κάρλ βγῆκε ἀπό τό γραφεῖο τοῦ ξενοδοχείου ντυμένος λιφτμπόυ, μέ κολλητά παντελόνια καί μ' ἕνα πολύ στενό χιτῶνιο, μολονότι ὁ

ράφτης του έλεγε πώς δέν ήταν στενό· έτσι του έρχόταν πάντα νά κάνει ασκήσεις αναπνοής, γιά νά δεί άν μπο-
ρούσε ν' αναπνεύσει.

Ύστερα παρουσιάστηκε στόν μέτρ ντ' ότέλ, πού θά ήταν προϊστάμενός του, ένα λυγρό, όμορφο άντρα μέ μεγάλη μύτη· έπρεπε νά περνά τά σαράντα. Φαινόταν πώς δέν είχε καιρό γιά χάσιμο· χτύπησε ένα κουδούνι γιά νά 'ρθει ένας λιφτμπού κι ήρθε στην τύχη εκείνο τό αγόρι πού είδε χτές ό Κάρλ νά κοιμάται. Φώναξε τό νεαρό μέ τό μικρό όνομα Τζιάκομο, πού όστόσο ό Κάρλ μέ την έγγλέζικη εκείνη προφορά δέ μπόρεσε νά τ' ακούσει -τό 'μαθε όμως αργότερα- κι έδωσε έντολή νά δείξει στόν Κάρλ ποιά ήταν ή δουλειά του. 'Ο νεαρός όμως ήταν τόσο βιαστικός κι εκνευρισμένος, ώστε ό Κάρλ μόλις κατόρθωσε ν' άντιληφθεί τά πιό στοι-
χειώδη, πού ήταν έξάλλου ελάχιστα. Φαίνεται πώς είχε θυμώσει, γιατί μόνο και μόνο γιά τόν Κάρλ άλλαζε θέ-
ση και γινόταν βοηθός καμαριέρας, πράγμα ίσως υποτι-
μητικό γι' αυτόν, ύστερα από την πείρα πού είχε απο-
κτήσει, κι όστόσο δέν τό φανέρωνε. 'Ο Κάρλ απογοη-
τεύτηκε άμέσως, σά διαπίστωσε πώς ό ρόλος του ήταν ν' άνεβοκατεβάξει τόν άνελκυστήρα πατώντας ένα κουμ-
πί, ενώ τίς επιδιορθώσεις τίς αναλάβαιναν οί μηχανικοί του ξενοδοχείου. Κι ό Τζιάκομο, λόγου χάρη, άν και δούλευε μισό χρόνο, δέν είδε ποτέ τή μηχανή κάτω στό υπόγειο ούτε τόν έσωτερικό μηχανισμό, παρόλο πού εί-
χε μεγάλη επιθυμία νά τά δεί όλα, όπως εξομολογήθη-
κε. "Αλλωστε ήταν μονότονη εργασία και τόσο κουρα-
στική, γιατί όφειλε δώδεκα ώρες νά βρίσκεται εκεί, πό-
τε μέρα, πότε νύχτα, και δέ μπορούσε κανείς, όπως έλε-
γε ό Τζιάκομο, νά βαστάξει άν δέν έπαιρνε έναν ύπνο
που και που όρθιος στά κλεφτά. 'Ο Κάρλ δέν είπε τίπο-
τα γι' αυτό, όστόσο κατάλαβε πώς ή τέχνη αυτή του
Τζιάκομο του είχε κοστίσει τή θέση του.

'Ο Κάρλ έμεινε ίκανοποιημένος, όταν είδε πώς ό άνελκυστήρας πού του είχαν έμπιστευτεί, προοριζόταν
γιά τά πάνω μόνο πατώματα κι έτσι δέ θά έρχόταν σέ
έπαφή μέ απαιτητικούς πλούσιους. Βέβαια, έδώ θά μά-
θαινε πολύ πιό λίγα από άλλου, γιά ένα ξεκίνημα όμως
ήταν καλά.

Στό τέλος ήδη της πρώτης βδομάδας, ό Κάρλ είχε
τήν πεποίθηση πώς πήγαινε περίφημα. 'Ο άνελκυστήρας
του είχε τους πιό καλά καθαρισμένους μπρούντζους· κα-

νένας από τους τριάντα άνελκυστήρες δέ μπορούσε νά
συγκριθεί μέ τό δικό του, και φυσικά θά λαμποκοπούσε
ακόμα περισσότερο, άν ό νεαρός πού δούλευε κι αυτός
στόν ίδιο άνελκυστήρα, έδειχνε πιό μεγάλη προθυμία
στην εργασία και δέν τά φόρτωνε όλα στό ζήλο του
Κάρλ. Τόν έλεγαν Ρένελ, ήταν ένας φιλόδοξος νεαρός
αμερικάνος, μέ μαύρα μάτια και μέ μάγουλα λίγο θα-
θυλωμένα κι άτριχα. Φορούσε ένα κομψό κοστούμι
τά λεύτερα βράδια κι έβγαινε στην πόλη βιαστικός
και λουσμένος μέ αρώματα. Πότε πότε παρακαλούσε
τόν Κάρλ νά τόν αναπληρώσει τό βράδυ, γιατί είχε σο-
βαρές οικογενειακές ύποθέσεις και δέν έδειχνε διόλου
ντροπή πού τό ντύσιμο του μαρτυρούσε πόσο αληθινές
ήταν οί δικαιολογίες! Παρόλα αυτά, ό Κάρλ ένιωθε
συμπάθεια και χαιρόταν όταν ό Ρένελ, τέτοιες βραδιές,
σταματούσε μπροστά του, κοντά στόν άνελκυστήρα,
ντυμένος κομψά και προτού ν' απομακρυνθεί στό διά-
δρομο αρχίζει νά συμπληρώνει τίς δικαιολογίες, χώνον-
τας τά δάχτυλα στά γάντια του. "Αλλωστε ό Κάρλ μ'
αυτό έκανε μία διευκόλυνση, πολύ φυσική στην αρχή,
σ' ένα μεγαλύτερο συνάδελφο. Αυτό δέ θά γινόταν μόνι-
μη κατάσταση. Γιατί στ' αλήθεια ήταν αρκετά κουρα-
στική αυτή ή συνεχής κίνηση μέσα στόν άνελκυστήρα,
μάλιστα τίς βραδινές ώρες πού δούλευε ακατάπαντα.

'Ο Κάρλ πολύ γρήγορα έμαθε τίς γρήγορες και θα-
θιές υποκλίσεις πού απαιτούν από ένα λιφτμπού, κι όσο
γιά τό φιλοδώρημα, τό 'πιανε στόν άέρα. Τό 'βαζε άμέσως
στην τσέπη του γιλέκου του και κανείς δέ μπορούσε νά
καταλάβει από τό πρόσωπό του άν ήταν μεγάλο ή μι-
κρό. Στίς κυρίες άνοιγε την πόρτα μέ πιό φροντισμένη
ευγένεια κι έμπαινε πίσω τους στόν άνελκυστήρα μ'
ανάλαφρο και διακριτικό βήμα. Γιατί ήταν συνήθως πιό
αργοςάλευτες από τους άντρες, επειδή φοβόνταν μή χα-
λάσουν καθόλου τά φουστάνια, τά καπέλα και τά στολί-
δια. Κατά τή διαδρομή στεκόταν κολλημένος στην πόρ-
τα, γιατί αυτό ήταν τό πιό σεμνό, κι είχε την πλάτη
στραμμένη στους πελάτες· κρατούσε συνέχεια τό χερού-
λι τής πόρτας και την έσπρωχνε πλάγια, σάν έφταναν,
μέ μία άπότομη κίνηση πού όστόσο δέ σέ τρόμαζε. Με-
ρικές φορές, λίγο σπάνια, κάποιος τόν χτυπούσε έλα-
φρά στόν ώμο γιά νά του ζητήσει κάποια πληροφορία
κι εκείνος μέ μία κίνηση γύριζε κατά πρόσωπο σά νά
τό περίμενε, κι άπαντούσε μεγαλόφωνα. Συχνά, παρόλο

πού ύπηρχαν τόσοι πολλοί άνελκυστήρες, έπεφταν σάν κύματα οί πελάτες, μετά τό θέατρο ή τήν άφιξη τοῦ τρένου, πού τόν ανάγκαζαν μόλις άφηνε πάνω τούς πελάτες νά τρέχει σάν τρελός κάτω γιά νά πάρει τούς άλλους πού περιέμεναν. Μπορούσε ν' αῶξήσει τήν ταχύτητα τραβώντας ένα καλώδιο πού περνοῦσε από τήν κλούβα τοῦ άνελκυστήρα, αὐτό όμως απαγορευόταν από τούς κανονισμούς κι ἴσως ήταν επικίνδυνο. Δέν τό έκανε εξάλλου σάν άνέβαζε πελάτες, σάν τούς άφηνε όμως στά πατώματα καί πήγαινε νά πάρει άλλους τότε δέ σκεφτόταν τέτοια, μά τραβοῦσε τό καλώδιο μέ δυνατές καί ρυθμικές κινήσεις σά ναύτης μέσα στό καράβι. "Ήξερε άλλωστε πώς κι άλλοι συνάδελφοί του έκαναν τό ἴδιο καί δέν ήθελε νά τούς δώσει ευκαιρία νά τοῦ παίρνουν τούς ταξιδιώτες. Μερικοί πελάτες άπ' αὐτοῦς πού πολυσύχναζαν στό ξενοδοχείο, πράγμα πολύ συνηθισμένο ἐδῶ, τοῦ ἔδιναν νά καταλάβει μ' ένα χαμόγελο πώς τόν θεωροῦσαν δικό τους λιφτμπόν. "Ο Κάρλ δεχόταν τή συμπάθεια τούτη μέ σοβαρότητα, αλλά καί μέ ευχαρίστηση μεγάλη. "Όταν ή κίνηση δέν ήταν τόσο ζωηρή, ὁ Κάρλ μπορούσε νά κάνει μικροθελήματα, νά φέρνει λόγου χάρη κάποιο μικρό αντικείμενο από ένα δωμάτιο, ξεχασμένο από πελάτη, πού δέν ήθελε ν' άνεβεῖ νά τό πάρει ὁ ἴδιος. Τότε άνέβαινε ὀλομόναχος μέ τόν άνελκυστήρα πού τέτοιες στιγμές τοῦ φαινόταν πιό οἰκεῖος, ἔμπαινε στό ξένο δωμάτιο, ὅπου βρίσκονταν σκορπισμένα ή κρεμασμένα λογῆς λογῆς αντικείμενα πού δέν τά είχε ξαναδεῖ, άνέπνεε άγνωστες μυρωδιές από σαπούνια, άρώματα ή ὀδοντόκρεμες καί πάντα χωρίς καθυστέρηση γύριζε πίσω θιαστικά φέρνοντας τό αντικείμενο πού τίς περισσότερες φορές κατάφερνε νά τό βρεῖ παρά τίς άκατανόητες ὀδηγίες τοῦ πελάτη. Συχνά ήθελαν νά τοῦ αναθέσουν πιό μεγάλες παραγγελίες, μά ὁ Κάρλ μέ λύπη του δέ μπορούσε νά τίς αναλάβει, γιατί άνήκαν δικαιωματικά σέ άλλους ὑπηρετές ή θεληματάρηδες πού χρησιμοποιοῦσαν ποδήλατο ή ακόμα καί μοτοσικλέτα. "Ο Κάρλ, όταν τό επέτρεπαν οί περισσότεροι, έκανε μόνο θελήματα στά δωμάτια, στό ἑστιατόριο ή στήν αἴθουσα παιχνιδιών.

Μόλις τελείωνε ή δουλειά του, πού κρατοῦσε δώδεκα ὥρες κι άρχιζε τρεῖς μέρες στίς ἑξι τό πρωί καί τρεῖς στίς ἑξι τό βράδυ, ἔνιωθε τόσο μεγάλη κούραση πού πήγαινε ἴσια στό κρεβάτι χωρίς νά ενδιαφερθεῖ γιά τί-

ποτα. Κοιμόταν σέ κοιτώνα μέ τούς άλλους λιφτμπόνς. "Η άρχιμαγερίσσα πού φαίνεται πώς δέν είχε καί τόσο μεγάλη επιρροή ἐκεῖ μέσα, ὅσο νόμιζε ὁ Κάρλ ἐκείνη τή βραδιά, είχε φυσικά προσπαθήσει νά τοῦ εξασφαλίσει μοναχικό μικρό ὑπνοδωμάτιο κι ἴσως νά τά κατάφερνε. Μά ὁ Κάρλ, σάν αντιλήφθηκε σέ πόσες φασαρίες είχε μπλέξει εξαιτίας του καί πόσα τηλεφωνήματα έκανε στόν προϊστάμενό του, άρνήθηκε νά δεχτεῖ μοναχικό δωμάτιο κι ἔπεισε τελικά τήν άρχιμαγερίσσα πώς δέν τό ήθελε σ' αλήθεια, γιατί θά προξενοῦσε τό φθόνο τῶν άλλων παιδιῶν γιά τή μεταχείριση πού δέν τήν είχε κερδίσει οὐσιαστικά μέ τήν ἀξία του.

Πάντως δέ μπορούσε κανείς νά κοιμηθεῖ ἡσυχα στόν κοιτώνα ἐκεῖνο. "Ο καθένας μοίραζε διαφορετικά τίς δώδεκα λεύτερες ὥρες του, στό φαγητό, στόν ὕπνο, στή διασκέδαση καί στήν προσπάθεια νά κάνει κάτι παραπάνω ἔτσι συνέχεια ὁ κοιτώνας βρισκόταν σέ άναστάτωση. Μερικοί κοιμόνταν μέ σκεπασμένο καί τό κεφάλι γιά νά μήν τούς ενοχλεῖ ὁ θόρυβος καί σάν ξυπνοῦσε κανέναν από τό θόρυβο, ἔβγαζε τόσο άγριες οὐρλιαχτές φωνές σά διαμαρτυρία, πού τελικά ξυπνοῦσαν ὅλοι ὅσο βαρύ ὕπνο κι ἄν είχαν. "Όλοι τους σχεδόν κάπνιζαν πίπα κι αὐτό ήταν ή μόνη πολυτέλειά τους· άγόρασε κι ὁ Κάρλ καί δέν άργησε νά τή συνηθίσει, νιώθοντας ευχαρίστηση. Δέν επιτρεπόταν όμως νά καπνίζουν τίς ὥρες τῆς δουλειᾶς κι ἔτσι κάπνιζαν ὅλοι στόν κοιτώνα, τήν ὥρα πού ήταν ξυπνητοί. Κάθε κρεβάτι λοιπόν χωριστά ήταν τυλιγμένο μέσα σέ σύννεφα καπνοῦ κι ὅλα μαζί τά σκέπαζε μιᾶ ὀμίχλη. "Ήταν ἀδύνατο ἐπίσης νά καταφέρουν, ἄν καί οί περισσότεροι κατά βάθος συμφωνοῦσαν, νά μήν άνάβουν φῶς τή νύχτα, παρά νά καίει σέ μιᾶ γωνιά μόνο μιᾶ μικρή λάμπα. "Αν κρατοῦσαν αὐτή τήν τάξη, τότε, ὅσοι ἐπιθυμοῦσαν νά κοιμηθοῦν, θά μπορούσαν νά κοιμηθοῦν στή σκοτεινή μεριά τοῦ θαλάμου—ήταν μέγαςος κι είχε σαράντα κρεβάτια— κι οί ὑπόλοιποι θά μπορούσαν στή φωτισμένη μεριά νά παίξουν ζάρια, ή νά κάνουν ὀτιδήποτε άλλο πού ήθελε φῶς. "Αν πάλι κάποιος, μολονότι ήθελε νά κοιμηθεῖ, βρισκόταν στή φωτεινή μεριά, θά πλάγιαζε σ' ένα ἄδειο κρεβάτι στήν άλλη μεριά, γιατί πάντα ὑπήρχαν ἄδεια κρεβάτια καί κανέναν δέν είχε αντίρρηση νά πιάσει ὁ άλλος προσωρινά τό κρεβάτι του. Μά οὔτε μιᾶ νύχτα δέν κατάφεραν νά κρατήσουν μιᾶ τέτοια τάξη. Πάντα θά βρίσκον-

ταν λόγου χάρη δυό τρείς πού, αφού είχαν εκμεταλλευτεί τό σκοτάδι καί κοιμήθηκαν λίγο, είχαν ὀρεξη νά παίξουν χαρτιά, στό ράφι ανάμεσα στά κρεβάτια τους, καί τότε, φυσικά, άναβαν τήν πιό κοντινή λάμπα, πού τό δυνατό φῶς της ένοχλοῦσε άφόρητα τούς διπλανούς, ὅσους τύχαινε νά 'χουν στραμμένο τό πρόσωπο πρὸς τά ἐκεῖ. Γύριζαν θέβαια στήν ἄλλη μεριά, λίγο ἄργότερα ὅμως χάνοντας τόν ὕπνο τους άναβαν ἄλλη λάμπα γιά νά παίξουν κι αὐτοί χαρτιά. Κι ἀπ' ὅλες τίς πίπες φυσικά ἔβγαιναν καπνοί. Μέσα σ' αὐτούς ὑπῆρχαν καί πολλοί πού ἤθελαν μόνο νά κοιμηθοῦν —σ' αὐτούς πάντα ἀνῆκε ὁ Κάρλ— καί γιά νά τό καταφέρουν κουκούλωναν τό κεφάλι τους μέσα στό μαξιλάρι ἢ τό 'βαζαν κάτω ἀπ' αὐτό. Πῶς ὅμως ἦταν δυνατό νά μήν ξυπνήσεις, ὅταν ὁ διπλάνος σηκώνεται μεσάνυχτα γιά νά διασκεδάσει ἢ γιά δουλεῖα στήν πόλη προτοῦ ν' ἀρχίσει ἡ θάρδια του καί πλένεται μέ θόρυβο στή λεκάνη, κοντά στό προσκεφάλι του, γεμίζοντας γύρω του σταγόνες νεροῦ καί θάζοντας τίς μπότες του —ὅλοι τους σχεδόν φοροῦσαν μυτερές μπότες παρά τήν ἀμερικάνικη μόδα— μέ θόρυβο καί χτυπήματα στό πάτωμα γιά νά δοκιμάσει ἂν μπῆκαν καλά κι ἀνασηκώνει τό μαξιλάρι τοῦ διπλανοῦ του, γιά νά θρεῖ κάτι ἀσήμαντο, πού ἐκεῖνος ὥστόσο ἀπό ὦρα ἔχει ξυπνήσει καί μόλις κρατιέται νά μή χιμῆξει πάνω του; Ἦταν ἐπίσης καί φίλαθλοι, κι οἱ περισσότεροι ἦταν ρωμαλέα παιδιά πού δέν ἔχαναν εὐκαιρίες γιά ἀθλητικές ἐπιδείξεις. Καί μπορούσες νά εἶσαι θέβαιος, ἂν ξεπετιόσουν στόν ὕπνο σου ἀπό μεγάλη φασαρία, πῶς θ' ἀντίκριζες μπροστά στό κρεβάτι δυό παλαιστές κυλισμένους κάτω καί στό θαμπό φῶς ὀλόρθιους στά γύρω κρεβάτια, μέ πουκάμισο καί σῶθρακο, τούς ἐμπειρους στήν πάλη. Μιά φορά, σ' ἓνα τέτοιο νυχτερινό πυγμαχικό ἀγώνισμα, ἓνας ἀπό τούς πυγμάχους κατρακύλησε πάνω στό κρεβάτι τοῦ Κάρλ πού κοιμόταν, καί τό πρῶτο πού εἶδε ἀνοίγοντας τά μάτια, ἦταν τό αἷμα πού ἔτρεχε σά θρύση ἀπό τή μύτη τοῦ νεαροῦ κι εἶχε πλημμυρίσει τό στρώμα προτοῦ προλάβουν νά κάνουν τίποτα. Τίς περισσότερες φορές ὁ Κάρλ ἔχανε σχεδόν ὀλόκληρες τίς δώδεκα ὥρες προσπαθώντας μάταια νά κοιμηθεῖ λίγες ὥρες, μολονότι τοῦ ἐρχόταν ὀρεξη νά διασκεδάσει μέ τούς ἄλλους. Μά κάθε τόσο τοῦ ἐρχόταν ἡ ιδέα πῶς ὅλοι αὐτοί ἦταν πιό μπροστά στή ζωή κι ἔπρεπε νά ἐργαστεῖ μέ ζήλο καί σκληρές θυσίες γιά

νά τούς φτάσει. "Αν κι εἶχε γι' αὐτόν ὁ ὕπνος μεγάλη σημασία, ἰδιαίτερα ἐξαιτίας τῆς δουλειᾶς του, ὥστόσο δέν παραπονιόταν γι' αὐτή τήν κατάσταση οὔτε στήν ἀρχιμαγειρίσσα οὔτε στήν Τερέζα, γιατί ὅλοι ἐκεῖ χωρίς ἐξαίρεση ὑπόφεραν ὅσο κι αὐτός χωρίς νά πολυγκρινιαίζουν, κι ἔπειτα ἤξερε καλά πῶς τά θάσανα στόν κοιτώνα ἦταν ἓνα κομμάτι ἀπό τή μοῖρα τῆς δουλειᾶς πού τήν εἶχε δεχτεῖ μ' εὐγνωμοσύνη ἀπό τά χέρια τῆς ἀρχιμαγειρίσσας.

Μιά φορά τήν ἐβδομάδα σύμφωνα μέ τήν καθορισμένη σειρά ἦταν ἐλεύθερος γιά εἰκοσιτέσσερις ὥρες, πού ἓνα μέρος τό ἀφιέρωνε γιά νά κάνει μιᾶ δυό ἐπισκέψεις στήν ἀρχιμαγειρίσσα καί στό νά στήνει καρτέρι νά πετύχει τήν Τερέζα σέ μιᾶ ἀπό τίς λίγες λεύτερες ὥρες τῆς, γιά νά πουν καμιᾶ κουθέντα πεταχτά ὅπουδῆποτε, σέ καμιᾶ γωνιά, σ' ἓνα διάδρομο ἢ καί καμιᾶ φορά στό δωμάτιό της. Πότε πότε τή συνόδευε στά ψώνια πού ἔπρεπε νά γίνουν μέ βιασύνη. Ὁ Κάρλ κρατοῦσε τήν τσάντα της καί πήγαιναν σχεδόν τρέχοντας στό σταθμό τοῦ ὑπόγειου. Ἡ διαδρομή τελείωνε θαρρεῖς αὐτόματα, λές καί κάποιος εἶχε σύρει τό τρένο σάν ἀστραπή χωρίς αὐτό νά φέρει ἀντίσταση. Κι ἔβγαιναν τότε ἀμέσως, ὀρμοῦσαν τρέχοντας στίς σκάλες, ἀντί νά περιμένουν τόν ἀνεγκυστήρα πού ἦταν πολύ ἄργός μέσα στή βιασύνη τους, ἔμπαιναν στίς μεγάλες πλατεῖες ἀπ' ὅπου ξεκινούσαν οἱ δρόμοι σάν ἀχτίδες κι ἔφερναν ἀναστάτωση στή μεγάλη κίνηση πού κατευθυνόταν σά χεῖμαρρος σέ ἴσια γραμμή ἀπ' ὅλες τίς μεριές. Ὁ Κάρλ κι ἡ Τερέζα, ὁ ἓνας δίπλα στόν ἄλλο, βάδιζαν βιαστικά πηγαίνοντας στά διάφορα γραφεῖα, τά πλυντήρια, τίς ἀποθήκες καί τά καταστήματα, ὅπου δέν ἦταν εὐκόλο νά γίνουν εἰδικές παραγγελίες ἢ παράπονα μέ τό τηλέφωνο. Ἡ Τερέζα γρήγορα κατάλαβε πῶς ἡ βοήθεια τοῦ Κάρλ δέν ἔπρεπε νά ὑποτιμηθεῖ καί πῶς χάρη σ' αὐτόν τελείωνε γρηγορότερα πολλές δουλειές. "Όταν τή συνόδευε ποτέ δέν τύχαινε νά περιμένει, ὅπως γινόταν συχνά ὅταν ἦταν μόνη, γιά νά τήν προσέξουν οἱ πολυάσχολοι καταστηματάρχες. Αὐτός ζύγωνε στόν πάγκο καί χτυποῦσε συνεχῶς μέ τά δάχτυλα μέχρι νά σπεύσει κάποιος· μέ μιᾶ φωνή πού θά ξεχώριζε μέσα σέ ἑκατό ἄλλες, φώναζε πάνω ἀπό τίς ἀνθρώπινες μάζες κάνοντας ἐντύπωση μέ τήν τονισμένη ἐγγλέζικη προφορά, πήγαινε κι ἔβρισκε τούς ὑπάλληλους χωρίς δισταγμό, ἀκόμα κι ὅταν

ήταν περήφανα απομακρυσμένοι στά βάθη μιās μεγάλης αϊθουσας. Δέν ήταν αυτό θράσος κι έδειχνε κατανόηση σέ κάθε αντίσταση, μά ωστόσο ένιωθε τόν έαυτό του σέ μιιά ασφαλισμένη θέση πού του έδινε δικαιώματα: ό πελάτης ήταν τό ξενοδοχείο *Ή Δύση* και δέν έπρεπε νά βρεθεί κάποιος πού θά τό γελάσει! και παρόλο πού ή Τερέζα είχε έμπορική πείρα, ή βοήθειά του ήταν αναγκαία.

«Πρέπει νά 'ρχεστε, όπως φαίνεται, πάντα μαζί μου» έλεγε μερικές φορές μ' ένα ευτυχισμένο γέλιο, καθώς επέστρεφαν ύστερα από μιιά ιδιαίτερα πετυχημένη αποστολή.

Τρείς φορές μόνο στόν έναμιση μήνα πού ό Κάρλ έμεινε στό Ραμσές, συναντήθηκε γιά πολλή ώρα μέ τήν Τερέζα στό δωμάτιό της. Τό δωμάτιο αυτό ήταν τό μικρότερο φυσικά απ' όλα τ' άλλα τής αρχιμαγειρίσσας. Τά λιγοστά του έπιπλα ήταν κατά κάποιο τρόπο σκορπισμένα γύρω στό παράθυρο· ωστόσο ό Κάρλ, ύστερα από τήν πείρα πού είχε στόν κοιτώνα, ήξερε πόση αξία είχε μιιά μοναχική καμαρούλα και μολονότι δέν τής τό 'λεγε ποτέ καθαρά, ή Τερέζα ένιωθε πόσο του άρεσε τό δωμάτιό της. Δέν κράτησε μυστικά απ' αυτόν, ίσως δέ θά μπορούσε νά 'χει ύστερα από εκείνη τήν επίσκεψη τό πρώτο βράδυ. Ήταν νόθο παιδί, ό πατέρας της οικόδομος· είχε καλέσει ύστερα από καιρό από τήν Πομερανία τή μητέρα και τό παιδί κοντά του. Όμως, σά νά 'χε κάνει έτσι τό χρέος του ή σά νά περίμενε άλλα πρόσωπα από τήν τσακισμένη μητέρα και τό ασθενικό παιδί πού είχε υποδεχτεί στήν αποβάθρα, μετανάστευσε λίγο άργότερα στόν Καναδά χωρίς πολλές εξηγήσεις κι αυτοί πού είχαν απομείνει δέν πήραν ούτε γράμμα ούτε καμιά είδηση, πράγμα πού δέν ήταν και τόσο παράξενο, γιατί ήταν χαμένοι μέσα στίς πυκνοκατοικημένες γειτονίες τής Νέας Ύόρκης.

Μιά φορά ή Τερέζα διηγήθηκε γιά τό θάνατο τής μητέρας της. Ό Κάρλ στεκόταν δίπλα της στό παράθυρο κι έβλεπε τό δρόμο. Είπε πώς μιιά χειμωνιάτικη βραδιά ή μητέρα κι αυτή—θά 'ταν τότε πέντε χρόνων—έτρεχαν στούς δρόμους μέ τά μπογαλάκια τους γιά νά βρούν ένα μέρος νά κοιμηθούν. Ή μητέρα της στήν αρχή τήν κρατούσε από τό χέρι—είχε χιονοθύελλα και δέν ήταν εύκολο νά προχωρήσει—ώπου τό χέρι της παράλυσε από τό κρύο κι άφησε τήν Τερέζα πού αγωνιζόταν τώρα

μόνη της νά γαντζωθεί από τό φουστάνι τής μάνας, ενώ αυτή δέν τής έριχνε κανένα βλέμμα. Πολλές φορές ή Τερέζα σκόνταφτε κι έχανε τήν ίσορροπία, μά ή μάνα της λές κι είχε πάθει τρέλα και δέ σταματούσε. "Αχ, Θεέ μου! Αυτές οι χιονοθύελλες μέσα στούς μεγάλους κι ίσιους δρόμους τής Νέας Ύόρκης! Ό Κάρλ δέν είχε κάνει ακόμα χειμώνα στή Νέα Ύόρκη. "Όταν βαδίζεις ενάντια στόν άνεμο κι αυτός φέρνει γρήγορους κύκλους, δέ μπορείς ούτε μιιά στιγμή ν' ανοίξεις τά μάτια· τό χιόνι σου μαστιγώνει ακατάπαυτα τό πρόσωπο, τρέχεις, μά ωστόσο δέν κάνεις βήμα, είναι κάτι απελπιστικό. Τά παιδιά θέβαια σέ σχέση μέ τούς μεγάλους έχουν τό πλεονέκτημα νά διασχίζουν πιο εύκολα τόν άνεμο διασκεδάζοντας συνάμα και λιγάκι μέ όλα αυτά. Ή Τερέζα λοιπόν εκείνη τή μέρα δέ μπόρεσε νά καταλάβει καλά τί είχε συμβεί στή μητέρα της κι είχε τήν ακλόνητη πεποίθηση πώς άγ είχε κάτι έξυπνο—ήταν θέβαια τόσο μικρή τότε—ή μητέρα της ίσως ξέφευγε από τό φριχτό θάνατο. Ή μητέρα της είχε δυό μέρες νά πιάσει δουλειά κι έμεινε χωρίς δεκάρα· όλη μέρα έτρεχαν έξω και δέ βρήκαν νάβάλουν ούτε μπουκιά στό στόμα· στά μπογαλάκια τους κουβαλούσαν άχρηστά κουρέλια πού ωστόσο δέν έπαιρναν απόφαση νά τά πετάξουν, ίσως από πρόληψη. Ή μητέρα της όμως είχε πάρει υπόσχεση νά τήβάλουν τήν άλλη μέρα νά δουλέψει σ' ένα γιαπί, φοβόταν όμως, όπως έκανε προσπάθειες νά τό πεί όλη εκείνη τή μέρα στήν Τερέζα, πώς δέ θά τά κατάφερνε νά πιάσει αυτή τήν καλή ευκαιρία, γιατί ένιωθε ξεθεωμένη· τό πρωί ήδη είχε κάμει μεγάλη αίμόπτυση στό δρόμο, σκορπίζοντας φρίκη στούς περαστικούς και τώρα άλλο δέ λαχταρούσε παρά νά βρεί κάπου μιιά ξεστή γωνιά νά γείρει τό σακατεμένο της κορμί. Κι εκείνο τό βράδυ στάθηκε αδύνατο νά βρούν μιιά τέτοια γωνιά. Κι έτσι, όταν δέν τούς έδιωχνε ό θυρωρός κι από τήν έξωπορτα ακόμα, όπου θά μπορούσαν νά ξεποστάνουν λίγο, έμπαίνουν θιαστικά σέ στενούς παγωμένους διαδρόμους, σκαρφάλωναν ψηλά πατώματα, περιφέρονταν μέσα σέ αλλές σπιτιών, χτυπούσαν στήν τύχη πόρτες και πότε τούς έπιανε φόβος νά πούν μιιά λέξη σέ άνθρωπο και πότε παρακαλούσαν όποιον συναντούσαν, και μιιά δυό φορές ή μάνα δίχως πνοή στό στόμα ζάρωσε πάνω στό σκαλοπάτι μιās ήσυχης σκάλας, έσυρε κοντά της τήν Τερέζα, πού ήθελε νά ξεφύγει, και τή φί-

λησε μέ πόνο κολλώντας τά χείλη πάνω στο κορμί της. Κι όταν περάσουν τά χρόνια καί ξέρεις πιά πώς έκείνα τά φιλιά ήταν τά τελευταία, δέ μπορείς νά πιστέψεις πώς ήταν δυνατό νά είσαι τόσο τυφλωμένος καί νά μήν τό νιώσεις, όσο κι αν είσαι ένα μικρούλικο πλασματάκι. Σέ μερικά δωμάτια πού προσπερνούσαν είχαν τήν πόρτα ανοιχτή γιά νά φύγει ό θρόμικος άέρας καί μέσα από τήν καταχνιά πού κύκλωνε τό δωμάτιο σά νά καιγόταν, ξεχώριζες μόνο μία μορφή εκεί στο θυρόφυλλο πού σου τόνιζε μέ τήν παγερή παρουσία της ή μ' ένα λακωνικό λόγο πώς δέ μπορούσες νά θρείς φιλοξενία εκεί μέσα. Τώρα πού τά θυμόταν στή διήγησή της, νόμιζε πώς ή μητέρα της δέν είχε γυρέψει στά σοβαρά καταφύγιο παρά μόνο τίς πρώτες ώρες, γιατί, μόλις πέρασαν τά μεσάνυχτα, δέν παρακάλεσε κανένα, μολονότι περπατούσε άκατάπαντα μέχρι νά χαράξει, κάνοντας μόνο μικρές διακοπές καί στά σπίτια πάντα οί πόρτες ανοιγοκλείνουν, ή ζωή δέν κόβει τό ρυθμό της καί σέ κάθε βήμα συναντᾷ ἐδῶ κι εκεί ένα πρόσωπο. Ὡστόσο δέν προχωρούσαν πιά γρήγορα· τό βάδισμα εκείνο ήταν ό τελευταίος ἀπελπισμένος αγώνας μέ όσες δυνάμεις έμειναν, ίσως καί νά 'ταν μόνο βήματα πού σέρνονταν. Ἡ Τερέζα δέ θυμόταν αν είχαν πάει σέ εἴκοσι ή σέ δύο ή μόνο σ' ένα σπίτι από τά μεσάνυχτα μέχρι τίς πέντε τό πρωί. Στά κτίρια αὐτά, οί διάδρομοι σχεδιάζονται μέ τέτοιο πανοῦργο τρόπο πού ἐκμεταλλεύεται τό χώρο μά γίνεται δύσκολος ό προσανατολισμός. Πόσες φορές δέν είχαν περάσει από τούς ἴδιους διαδρόμους! Στή θαμπή θύμησή της ἔβλεπε πώς είχαν ἀφήσει ένα σπίτι ὕστερα από ἀτέλειωτες ἐξερευνήσεις, ίσως ὅμως καί νά ἔκαναν ἀμέσως στροφές στο δρόμο καί νά ξανάπεφταν στο ἴδιο σπίτι. Γιά τό παιδί φυσικά ήταν ἀφάνταστο μαρτύριο νά τραβά ή μάνα ἐδῶ κι ἐκεῖ κι αὐτό νά ἔχει τή μία φορά τό χέρι στο χέρι της καί τήν ἄλλη γαντζωμένο στο φουστάνι, δίχως ένα μικρό παρήγορο λόγο. Μέσα στο μυαλό του ὅλα αὐτά τά μπερδεμένα παίρναν μία ἐξήγηση, πώς ή μητέρα σκόπευε νά τό πετάξει κάπου. Γι' αὐτό τό λόγο, κι όταν ἀκόμα ή μητέρα κρατούσε τό χέρι τῆς Τερέζας, αὐτή γιά περισσότερη ἀσφάλεια ἔπιανε σφιχτά μέ τ' ἄλλο τό φουστάνι τῆς μάνας καί κάποτε ξεσποῦσε καί σέ λυγμούς. Φοβόταν πολύ μήπως τήν πετάξουν ἐδῶ μονάχη, ἀνάμεσα σέ ἀνθρώπους πού ἀνέβαιναν μπροστά τους τά σκαλιά χτυπώντας ἄγρια τά πόδια

ή πλησίαζαν πίσω τους ἀθέατοι σάν ἔστριβαν στή σκάλα ή πιάνονταν στά χέρια στους διαδρόμους μπροστά στίς πόρτες κι ἔσπρωναν ό ένας τόν ἄλλο μέσα στά δωμάτια. Μεθυσμένοι τριγύρω στο σπίτι τραγουδοῦσαν μέ βραχνή φωνή κι ή μητέρα είχε τύχη κάθε τόσο πού γλιστροῦσε ἀνάμεσά τους σάν ἔσμιγαν σέ παρέες. Στίς προχωρημένες ὥρες, πολύ ἄργά, τότε πού ή ἐπιβλεψη χαλαρώνει καί κανένας δέν κρατᾷ γερά τά δικαιώματά του, θά μπορούσαν νά τρυπώσουν σ' ἕναν ἀπό τούς κοιτῶνες πού τούς ἐκμεταλλεύονταν ἐπιχειρηματίες κι είχαν ἤδη προσπεράσει πολλούς, μά ή Τερέζα δέν τό γνώριζε αὐτό κι ή μητέρα της ἔτρεχε χωρίς σταματημό. Τό πρωί, σάν ἄρχιζε μία ὁμορφη χειμωνιάτικη μέρα, είχαν κι οί δύο τους ἀκουμπήσει στόν τοῖχο ενός σπιτιοῦ κι ἴσως γιά λίγο ἐκεῖ δά νά ἔκλειναν τά βλέφαρά τους, ἴσως ὅμως ἄθελά τους νά ἔστεκαν μέ μάτια τενωμένα κοιτάζοντας τριγύρω. Εἶδαν πώς ή Τερέζα είχε χάσει τό μπογαλάκι της κι ή μητέρα ἄρχισε νά τῆς δίνει ξυλιές γιά τήν ἀπρΟΣεξία της, μά ή Τερέζα οὔτε ἄκουσε τίποτα οὔτε ἐνίωσε καμιά ξυλιά. Κι ὕστερα ξεκίνησαν νά βαδίσουν σέ δρόμους πού ζωντάνευαν, ἐνῶ ή μητέρα ήταν στή μεριά τοῦ τοίχου· πέρασαν μία γέφυρα κι ή μητέρα μέ τό χέρι της σκούπιζε τήν πάχνη πάνω στά κάγκελα, κάτι πού τότε τήν παραξένεψε καί σήμερα τῆς εἶναι ἀνεξήγητο· ἔτσι ἔφτασαν ἴσια στήν οἰκοδομή, ὅπου τῆς είχαν κλείσει δουλειά γιά τό πρωί ἐκεῖνο. Δέν εἶπε στήν Τερέζα αν ἔπρεπε νά περιμένει ή νά φύγει, ή Τερέζα ὅμως πῆρε τή σιωπή της σάν ἐντολή νά μείνει, μία καί τό ἐπιθυμοῦσε. Κάθισε τότε σ' ένα σωρό ἀπό κεραμίδια κι εἶδε τή μητέρα της νά λύνει τό μπογαλάκι της καί νά παίρνει ἀπό μέσα ένα παρδαλό κουρέλι τυλίγοντάς το γύρω στο κεφαλομάντιλο πού δέν τό εἶχε βγάλει ὅλη τή νύχτα. Ἦταν τόσο κουρασμένη πού δέ σκέφτηκε διόλου πώς μπορούσε νά ξεκουράσει τή μητέρα της βοηθώντας τη. Χωρίς νά παρουσιαστῇ στόν ἐπιστάτη, ὅπως γινόταν πάντα, καί χωρίς νά ρωτήσῃ κάποιον, ή μητέρα ἀνέβηκε μία ἀνεμόσκαλα σά νά 'ξερε μόνη της ποιά δουλειά είχε νά κάνει. Ἡ Τερέζα παραξενεύτηκε, γιατί οί ἐργάτριες δούλευαν συνήθως κάτω, ἔφτιαχναν ἀσβέστη, ἔδιναν κεραμίδια ή ἔκαναν ἄλλες ἐλαφρές δουλειές· ἔκανε ὅμως τή σκέψη πώς ή μητέρα ἤθελε νά κάνει μία δουλειά ἀκριβοπληρωμένη κι ἐνῶ νύσταζε, τῆς ἔστειλε ένα χαμόγελο ἐκεῖ πάνω. Ἡ οἰκο-

δομή δέν είχε φτάσει σέ ύψος, μόλις κι είχε τελειώσει τό ισόγειο, μολονότι μεγάλες σκαλωσιές γιά τ' άλλα πατώματα, χωρίς μαδέρια φυσικά, υψώνονταν στό γαλάζιο οὐρανό. Ἡ μητέρα της βάδιζε ἐπιδέξια ἀνάμεσα στούς χτίστες πού τοποθετοῦσαν κεραμίδια χωρίς, πράγμα παράξενο, νά τή ρωτήσουν πού πήγαινε· προχωροῦσε πιάνοντας μέ ἐλαφρό χέρι μιὰ ξύλινη βέργα πού ἦταν γιά κάγκελα κι ἡ Τερέζα κάτω ἀποροῦσε γιά τήν τόση ἐπιδεξιότητα τῆς μητέρας καί νόμιζε πώς ἡ μητέρα της τῆς ἔριξε κι ἄλλη στοργική ματιά. Σέ λίγο ὅμως, πάνω στό μαδέρι της, ἔφτασε σ' ἓνα σωρό ἀπό κεραμίδια ὅπου τελείωναν τά κάγκελα, ἴσως κι ὁ δρόμος. Δέ σταμάτησε ὅμως καί πάτησε πάνω στά κεραμίδια προχωρώντας· ἡ ἐπιδεξιότητα φάνηκε νά χάνεται, μερικά κεραμίδια ἔπεσαν κι αὐτή γκρεμίστηκε στό κενό. Κεραμίδια σ' ἓνα σωρό κατρακύλησαν πίσω της καί σάν ἀποκορύφωση σέ μιὰ στιγμή ξεκόλλησε ἀπό κάπου ἓνα ὁλόκληρο δοκάρι κι ἔπεσε πάνω της μέ μεγάλο θόρυβο. Ἡ τελευταία ἀνάμνηση τῆς Τερέζας ἀπό τή μητέρα της ἦταν τό σῶμα τῆς γυναίκας ξαπλωμένο στή γῆ, μέ τά πόδια ἀνοιχτά, μ' ἓνα φουστάνι καρό ἀπό τήν Πομερανία, κι ἓνα σκληρό δοκάρι πάνω του σκεπάζοντάς το σχεδόν ὁλόκληρο, ἐνῶ ἄνθρωποι ἔτρεχαν ἀπ' ὅλες τίς μεριές καί ψηλά ἀπό τή σκαλωσιά κάποιος ὀργισμένος φώναξε κάτι.

Ἦταν ἀργά σάν ἡ Τερέζα τέλειωσε τή διήγησή της. Διηγήθηκε ὅλη τήν ἱστορία μέ λεπτομέρειες, πράγμα πού δέν τό συνήθιζε κι ἀκριβῶς στά σημεῖα πού ἦταν ἀδιάφορα, ὅπως ἡ περιγραφή τῆς σκαλωσιᾶς μέ τούς ὑψωμένους πασσάλους στόν οὐρανό, ἀναγκάζονταν νά σταματᾷ μέ δάκρυα στά μάτια. Ἀκόμα καί σήμερα, ὕστερα ἀπό δέκα χρόνια, ἤξερε κάθε λεπτομέρεια πού εἶχε συμβεῖ τότε κι ἐπειδή ἡ μορφή τῆς μητέρας πάνω στό μαδέρι ψηλά στό μισοτελειωμένο ισόγειο, ἦταν ἡ τελευταία ἀνάμνηση ἀπό τή ζωή αὐτῆς τῆς μάνας καί δέ μπορούσε νά τή ζωντανέψει καλά στό φίλο της, θέλησε τελειώνοντας τή διήγησή της νά τήν ξαναπιάσει πάλι ἀπό τήν ἀρχή, μά σταμάτησε ἀπότομα, ἔβαλε τό πρόσωπο στό χέρι καί σῶπασε.

Ὡστόσο ὕπῃρχαν στιγμές εὐτυχισμένες μέσα στό δωμάτιο τῆς Τερέζας. Ἀπό τήν πρώτη του ἐπίσκεψη ὁ Κάρλ εἶχε δεῖ ἓνα ἐγχειρίδιο ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας καί τήν παρακάλεσε νά τό πάρει γιά λίγο. Ἐκλείσαν

στά γρήγορα ἀπό τήν ἀρχή τῆ συμφωνίας; ὁ Κάρλ νά κάνει τίς ἀσκήσεις τοῦ βιβλίου κι ἡ Τερέζα, πού τό εἶχε πιά μελετήσει τό βιβλίο, τουλάχιστο τά μέρη πού ἀφοροῦσαν τή μικρή της ἐργασία, νά τίς διορθώνει. Ἔτσι ὁ Κάρλ περνοῦσε ὁλόκληρες νύχτες στό κρεβάτι τοῦ κοιτῶνα, μέ μπαμπάκι στ' ἄφτιά, σέ ἀμέτρητες στάσεις, διαβάζοντας τό βιβλίο καί λύνοντας μέ βιασύνη τίς ἀσκήσεις σ' ἓνα μικρό τετράδιο. Χρησιμοποιοῦσε ἓνα στιλό, δῶρο τῆς ἀρχιμαγείρισσας, γιά τήν καταγραφή πού τῆς εἶχε κάνει προσεχτικά καί μέ τρόπο πρακτικό. Σάν τόν ἐνοχλοῦσαν οἱ μικροί συνάδελφοί του, γύρευε ἀπ' αὐτούς νά ὠφεληθεῖ ζητώντας νά τοῦ λύσουν ἀπορίες γιά τήν ἀγγλική γλώσσα, ὥσπου αὐτοί κουράζονταν μέ τά ἐρωτήματα καί τόν ἀφηναν ἡσυχῶ. Πότε πότε ἐνιωθε ἀπορία γιατί οἱ ἄλλοι εἶχαν συμβιβαστεῖ μέ τήν τωρινή κατάστασή τους, δέν ἔπαιρναν διόλου στά σοβαρά τόν προσωρινό της χαρακτήρα—ὕστερα ἀπό τά εἴκοσι δέ μπορούσε πιά κανεῖς νά κάνει τό λιφτμπόυ—καί δέν ἔβλεπαν πόσο ἀναγκαῖο ἦταν νά κάνουν ἀπό τώρα τήν ἐκλογή γιά τό μελλοντικό ἐπάγγελμα καί παρὰ τό παράδειγμα τοῦ Κάρλ, διάβαζαν κάποτε κάποτε ἀστυνομικά μυθιστορήματα πού τριγύριζαν ἀπό κρεβάτι σέ κρεβάτι σέ βρόμικα κουρελιασμένα φύλλα. Στίς συναντήσεις τους τώρα ἡ Τερέζα διόρθωνε τά προβλήματα μ' ἓναν τρόπο εὐγενικό· ἀρχίζε ἡ συζήτηση ν' ἀνάβει κι ὁ Κάρλ στηριζόταν στό μεγάλο του καθηγητή τῆς Νέας Ὑόρκης, ἡ Τερέζα ὥστόσο ἔδινε τόση σημασία σ' αὐτά ὅση στίς γραμματικές γνώσεις τῶν μικρῶν συναδέλφων του. Τοῦ ἔπαιρνε ἀπό τό χέρι τό στιλό κι ἔσθηνε ὅσα θεωροῦσε λανθασμένα, ἂν κι ὁ Κάρλ σέ μερικές ἀμβολίες, γιά νά 'ναι ἀκριβής, ἔσθηνε μέ τή σειρά του τίς διορθώσεις τῆς Τερέζας, μολονότι κανένα πιό αὐθεντικό μάτι ἐκτός ἀπό τῆς Τερέζας δέ θά ξανακοίταζε τό κείμενο. Καί καμιά φορά ὅμως ἐρχόταν ἡ ἀρχιμαγείρισα νά ρίξει μιὰ ματιά κι ὑποστήριζε στίς κρίσεις της πάντα τήν Τερέζα, δέν ἦταν ὅμως καί τόσο πειστική γιατί εἶχε τήν Τερέζα γραμματέα της. Ἐδινε ὅμως ταυτόχρονα καί τό σύνθημα γιά τή γενική συμφιλίωση, ἐτοίμαζαν τότε τσαί, ἔφερναν γλυκά κι ὁ Κάρλ εἶχε σειρά νά μιλήσει γιά τήν Εὐρώπη. Ἡ ἀρχιμαγείρισα τόν ἔκοβε κάθε τόσο, ρωτοῦσε καί ξαναρωτοῦσε καί κάθε τόσο ξαφνιαζόταν, πράγμα πού ἔκανε τόν Κάρλ νά καταλάβει πόσα εἶχαν ἀλλάξει ριζικά πέρα ἀπό τόν Ἀτλαντικό, σέ λίγο

σχετικά χρόνο, πόσα θά είχαν σίγουρα αλλάξει από τη δική του απουσία και πόσα άλλα συνέχεια θ' άλλαζαν.

Είχε περάσει κάπου ένας μήνας στο Ραμσές, όταν μιά μέρα ο Ρένελ του είπε ένα βράδυ θιαστικά πώς κάποιος, πού λεγόταν Ντελαμάρς, τόν είχε πιάσει εκεί κοντά στο ξενοδοχείο και τόν ρώτησε γι' αυτόν. 'Ο Ρένελ φυσικά δέν είχε λόγο ν' αποκρύψει τίποτα και του απάντησε πώς στ' αλήθεια ο Κάρλ ήταν λιφτμπόυ, μά όμως ή προστασία της αρχιμαγειρίσσας του έδινε πολλές ελπίδες νά πετύχει μιá καλή θέση. 'Ο Κάρλ στο μεταξύ πρόσεξε μέ πόση ευγένεια είχε φερθεί ο Ντελαμάρς στον Ρένελ, γιατί τόν είχε προσκαλέσει νά φάνε μαζί τό ίδιο βράδυ.

«Δέν έχω καμιά σχέση μέ τόν Ντελαμάρς» είπε ο Κάρλ, «πρόσεξε όμως πολύ τήν παρέα του».

«Εγώ;» είπε ο Ρένελ, τεντώθηκε κι έφυγε θιαστικά. Ήταν ο πιο χαριτωμένος νεαρός μέσα στο ξενοδοχείο κι ανάμεσά τους λεγόταν, χωρίς νά ξέρει κανένας τους από ποϋ διαδόθηκε, πώς μιá αριστοκρατίσσα πού είχε μείνει αρκετό διάστημα στο ξενοδοχείο, τό λιγότερο τόν φίλησε μέσα στον άνελκυστήρα! 'Οποιος άκουσε αυτή τή φήμη, ενιώθε τή δύναμη κάποιου θέλητρου βλέποντας αυτή τήν περήφανη κυρία, πού ωστόσο τό παρουσιαστικό της δέ σου άφηνε νά δικαιολογήσεις μιá τέτοια συμπεριφορά, νά περνάει μπροστά του μέ ήσυχο κι ανάλαφρο βήμα, μέ πέπλα λεπτά και τή μέση σφιχτοδεμένη μέ κορσέ. Έμενε στο πρώτο πάτωμα και δέ μπορούσε νά παίρνει τόν άνελκυστήρα του Ρένελ, αλλά σέ τέτοιους πελάτες δέν άρνιόταν κανείς νά πάρουν άλλο άνελκυστήρα, όταν ο δικός τους ήταν πιασμένος προσωρινά. Γιαυτό κάποτε κάποτε, έμπαινε στον άνελκυστήρα του Κάρλ και του Ρένελ, και μάλιστα τότε μόνο όταν ο Ρένελ είχε υπηρεσία. Ίσως νά 'ταν και τυχαίο, μά κανένας δέν τό φανταζόταν κι όταν ξεκινούσε ο άνελκυστήρας μέ τους δύο μέσα, έπαιρνε κι έδινε τό κουτσομπολιό, ανάμεσα στους μικρούς, πράγμα πού ανάγκασε τόν μέτρ ντ' ότέλ νά ξετάσει τό ζήτημα. Μπορεί νά έφταιγε ή κυρία, μπορεί νά έφταιγε κι ή φήμη, ο Ρένελ πάντως είχε αλλάξει, είχε γίνει ακόμα πιο αλαζονικός, άφηνε όλη τή δουλειά γιά τό γυάλισμα στην Κάρλ, πού περίμενε νά βρεί τήν ευκαιρία γιά νά του τά πεί γιά καλά και δέν εμφανιζόταν τώρα πιά στον κοιτώνα. Κανένας ποτέ δέν είχε τόσο ξεχωρίσει από τό

σύνδεσμο των λιφτμπόυς, γιατί όλοι τους γενικά έμεναν ένωμένοι, τό λιγότερο στα θέματα της υπηρεσίας, και παρουσίαζαν μιá οργάνωση αναγνωρισμένη από τή διεύθυνση του ξενοδοχείου.

Όλα αυτά τά στριφογύριζε στο μυαλό του, σκεφτόταν και τόν Ντελαμάρς κι έκανε συνάμα τή δουλειά του όπως πάντα. Κατά τά μεσάνυχτα είχε μιá μικρή αλλάγή, γιατί ή Τερέζα πού του έκανε πάντα εκπλήξεις, του πήγε ένα μεγάλο μήλο και μιá σοκολάτα. Κουβέντιασαν γιά λίγο μεταξύ τους χωρίς νά τους πειράξει τό άνεβοκατέβασμα των πελατών. Μίλησαν και γιά τόν Ντελαμάρς και τότε διαπίστωσε ο Κάρλ πώς ή Τερέζα τόν επηρέασε στο νά τόν θεωρεί επικίνδυνο άνθρωπο, γιατί τέτοια έντύπωση σχημάτισε ή Τερέζα άπ' όσα άκουσε από τόν Κάρλ. Κατά βάθος όμως ο Κάρλ τόν θεωρούσε μόνο έναν αλήτη πού τόν είχε διαφθείρει ή δυστυχία κι όστόσο ήταν εύκολο κανείς νά τόν αντιμετωπίσει. Η Τερέζα όμως είχε πέρα γιά πέρα αντίθετη γνώμη κι αξίωσε επίμονα νά της υποσχεθεί ο Κάρλ πώς δέ θά 'κανε πιά κουθέντα μέ τόν Ντελαμάρς. 'Ο Κάρλ όμως δέν έδινε τήν υπόσχεση αυτή και τήν πίεσε πολλές φορές νά πάει νά κοιμηθεί, γιατί έδω και ώρα είχε χτυπήσει μεσάνυχτα· βλέποντας τελικά πώς αυτή άρνιόταν, άρχισε νά τήν άπειλεί πώς θ' άφηνε τή δουλειά του γιά νά τήν πάει ο ίδιος στο δωμάτιο. Και μόλις έκανε νά φύγει, της είπε: «Αυτό σέ βασανίζει τώρα, Τερέζα; Άν χάσεις τόν ύπνο σου γι' αυτό, τότε πρόθυμα σου δίνω τήν υπόσχεση νά μή μιλήσω μέ τόν Ντελαμάρς, παρά μόνο αν βρεθώ στην ανάγκη χωρίς νά μπορώ νά τόν αποφύγω». 'Υστερα άρχισε ν' άνεβοκατεβάζει συνέχεια πελάτες, γιατί τό διπλανό παιδί πήγε γιά μιá δουλειά κι ο Κάρλ έπρεπε νά φροντίζει και γιά τους δύο άνελκυστήρες. Μερικοί πελάτες παραπονέθηκαν γιά άνωμαλίες και κάποιος κύριος μάλιστα πού συνόδευε μιá κυρία άκούμπησε τή μύτη του μπαστουνιού στον Κάρλ κάνοντας του νόημα νά κάνει γρήγορα, πράγμα φυσικά περιττό. Τουλάχιστο νά έμπαιναν οί πελάτες κατευθείαν στον άνελκυστήρα του Κάρλ μιá κι έβλεπαν πώς στο διπλανό δέν υπήρχε παιδί· δέν τό έκαναν όμως και πήγαιναν στον άλλο, έστεκαν εκεί μπροστά κρατώντας τό χερούλι ή έμπαιναν μέσα, πράγμα πού έπρεπε νά τό έμποδίσουν μέ κάθε τρόπο σύμφωνα μέ μιá παράγραφο από τίς πιο αυστηρές του κανονισμοϋ. Έτσι ο Κάρλ

αναγκάστηκε νά κάνει αυτό τό κουραστικό ανεθοκατέ-
βασμα, χωρίς νά καταλαβαίνει καί πολλά ἂν ἐκτελοῦσε
καί τό χρέος του στήν ἐντέλεια. Κατά τίς τρεῖς κοντά
στ' ἄλλα φάνηκε κι ἓνας ἀχθοφόρος ἡλικιωμένος, λίγο
γνώριμός του, ζητώντας νά τόν βοηθήσει, μά δέ μόρε-
σε νά κάνει τίποτα, γιατί ἐκείνη τή στιγμή ἀκριβῶς
ἔστεκαν πελάτες καί στούς δυό ἀνεγκυστήρες καί χρεια-
ζόταν μάλιστα ἐτοιμότητα πνεύματος γιά νά πάρει ἀπό-
φαση ποιά ομάδα πρῶτα θά ἐξυπηρετήσῃ. Ἐνίωσε εὐτυ-
χῆς ὅταν σέ λίγο ἦρθε ὁ συνάδελφός του καί μάλιστα
τοῦ εἶπε καί δυό τρία λόγια κατηγορώντας τον γιά τήν
ἀργοπορία, ἂν κι ἴσως νά μὴν ἔφταιγε ὁ ἴδιος.

Μετά τίς τέσσερις ἡσύχασαν ὅλα κάπως, ὁ Κάρλ
ὅμως χρειαζόταν κι αὐτό τόν καιρό. Ἀκούμπησε βαρύν-
στά κάγκελα κοντά στόν ἀνεγκυστήρα κι ἄρχισε νά
τρῶει ἥρεμα τό μῆλο του, πού μέ τό πρῶτο δάγκωμα
ἄρχισε ν' ἀναδίνει ἄρωμα, κοιτάζοντας κάτω σ' ἓνα φῶ-
ταγωγό, περιτρίγυρισμένο μέ τά μεγάλα παράθυρα τοῦ
κελαριοῦ, πού πίσω τους ἔβλεπε κανεῖς σωρούς σωρούς
τίς κρεμασμένες μπανάνες νά λαμποκοποῦν μέσα στό
σκοτάδι.

Ἡ περίπτωση Ρόμπινσον

Ἐκείνη τή στιγμή τόν χτύπησε κάποιος στόν ὄμο. Ὁ
Κάρλ, φυσικά, σκέφτηκε πῶς ἦταν κάποιος πελάτης κι
ἔχωσε βιαστικά τό μῆλο στήν τσέπη κι ἔτρεξε στόν
ἀνεγκυστήρα χωρίς διόλου νά κοιτάξῃ τόν ἄνθρωπο.

«Καλημέρα, κύριε Ρόσμαν» εἶπε ἄρᾳ ὁ ἄνθρωπος,
«εἶμαι ὁ Ρόμπινσον».

«Κι ὅμως, ἀλλάξατε πολύ!» εἶπε ὁ Κάρλ κουνώντας
τό κεφάλι.

«Ναί, καλά τά περνῶ» εἶπε ὁ Ρόμπινσον καί κοίταξε
τό κοστούμι του πού φαινόταν νά ἔναι ἀπό καλό ὕφα-
σμα, μά ἔδειχνε στό σύνολό του σάν τριμμένο. Αὐτό
πού σοῦ ἔκανε περισσότερο ἐντύπωση ἦταν τό ἄσπρο
γίλέκο, πού φοροῦσε σίγουρα γιά πρώτη φορά, μέ τέσ-
σερις μικρές τσέπες, μέ μαῦρο φιτιλάκι, πού ὁ Ρόμπιν-
σον προσπαθοῦσε νά τίς δείξῃ περισσότερο φουσκώ-
νοντας τό στήθος.

«Ἔχετε ἀκριβὰ ροῦχα» εἶπε ὁ Κάρλ κι ἔφερε τυχαῖα
τή σκέψη του στό ὄμορφο, ἀπλό κοστούμι του πού μ'
αὐτό θά ἔκανε πολλή ἐντύπωση ἀκόμα καί δίπλα στόν
Ρένελ κι ὥστόσο τό εἶχαν πουλήσῃ οἱ δυό κακοί φίλοι.

«Ναί» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, «κάθε μέρα σχεδόν ἀγοράζω
κάτι γιά τόν ἑαυτό μου. Σᾶς ἀρέσει αὐτό τό γίλέκο;»

«Πολύ ὠραῖο» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Αὐτές ἐδῶ δέν εἶναι ἀληθινές τσέπες, τίς ἔχουν θά-
λει μόνο γιά ὄμορφο» εἶπε ὁ Ρόμπινσον πιάνοντας τό
χέρι τοῦ Κάρλ γιά νά τόν ἀναγκάσῃ νά προσέξῃ καί
μόνος του. Ὁ Κάρλ ὅμως ἔκανε μερικά θήματα πίσω,
γιατί ἀπό τό στόμα τοῦ Ρόμπινσον ἀναδιδνόταν μιᾶ ἀνυ-
πόφορη μυρωδιά ἄλκοόλ.

«Πίνετε πάλι πολύ» εἶπε ὁ Κάρλ ξαναγυρίζοντας στά
κάγκελα.

«Ὁχι» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, «ὄχι καί τόσο», καί πρόσ-
θεσε ἀντίθετα πρὸς ὅ,τι εἶπε πρὸς ἑαυτόν, πῶς περνᾷ

καλά: «Τί άλλο έχει ο άνθρωπος στον κόσμο;» Ένας πελάτης που ήθελε ν' ανέβει τους έκοψε την κουβέντα και μόλις βρέθηκε ο Κάρλ πάλι κάτω, πήρε κάποιο τηλεφώνημα νά φέρει το γιατρό του ξενοδοχείου, γιατί μια γυναίκα στον έβδομο είχε λιποθυμήσει. Σ' όλο αυτό τό διάστημα ο Κάρλ έλπιζε κρυφά πώς ο Ρόμπινσον στο μεταξύ θά έφευγε· δέν ήθελε νά τον δουν μαζί του, και, γιά χάρη τής φιλίας τής Τερέζας, ν' ακούσει τίποτα σχετικό μέ τον Ντελαμάρς. Μά, ο Ρόμπινσον τον περίμενε εκεί ασάλευτος, σέ στάση μεθυσμένου, κι εκείνη τή στιγμή πέρασε ένας ανώτερος υπάλληλος του ξενοδοχείου, μέ ρεντικότα και στρογγυλό καπέλο, ευτυχώς όμως δέν έδωσε προσοχή στον Ρόμπινσον.

«Δέν έρχεστε καμιά μέρα σέ μάς, Ρόσμαν; Καλά περνάμε τώρα» είπε ο Ρόμπινσον κοιτάζοντας μέ δελεαστικό τρόπο τον Κάρλ.

«Σεις μέ προσκαλείτε ή ο Ντελαμάρς;» ρώτησε ο Κάρλ.

«Εγώ κι ο Ντελαμάρς. Κι οί δύο είμαστε ένα» αποκρίθηκε ο Ρόμπινσον.

«Έ, λοιπόν, έχω νά σάς πω, και σάς παρακαλώ νά τό διαβιβάσετε και στον Ντελαμάρς, αν δέν τό έχει ακόμα καλά αντιληφθεί, πώς ο χωρισμός μας ήταν όριστικός. Σεις οί δύο μου κάνατε περισσότερο κακό απ' όποιονδήποτε άλλο. Μήπως σκοπεύετε νά μή μέ αφήσετε ήσυχο ούτε τώρα;»

«Μά, δέν είμαστε σύντροφοι;» είπε ο Ρόμπινσον μέ τά μάτια υγρά από τά σιχαμένα δάκρυα του μεθυσμένου. «Ο Ντελαμάρς σάς ειδοποιεί πώς θέλει νά σάς αποζημιώσει γιά όλα τά περασμένα. Μένουμε τώρα μαζί μέ τή Μπρουνέλντα, μία εξαιρετική τραγουδίστρια». Και σάν επισφράγισμα, ήταν έτοιμος ν' αρχίσει δυνατά ένα τραγούδι, αν δέν πρόφτανε ο Κάρλ νά του ψιθυρίσει: «Μά σωπάστε, λοιπόν, πού βρίσκεστε;»

«Ρόσμαν» είπε ο Ρόμπινσον, φοβισμένος τώρα γιά τό τραγούδι, «ό,τι και νά θέλετε νά πείτε, είμαι φίλος σας. Έχετε μία καλή θέση εδώ, θά μπορούσατε νά μου δανείσετε μερικά χρήματα;»

«Γιά νά πιείτε, φυσικά» απάντησε ο Κάρλ. «Μάλιστα βλέπω στην τσέπη σας ένα μπουκάλι και θά 'χετε πιεί σίγουρα όσο απουσίαζα, γιατί στην αρχή είχατε κάπως τά λογικά σας».

«Αυτό είναι μόνο γιά δυνάμωμα, σά βρίσκομαι στο

δρόμο» είπε ο Ρόμπινσον σά νά 'θελε νά ζητήσει συγγνώμη.

«Φυσικά, δέ θά σάς διορθώσω εγώ» είπε ο Κάρλ.

«Μά, τά λεφτά...» είπε ο Ρόμπινσον μ' όλάνοιχτα μάτια.

«Έχετε σίγουρα την έντολή από τον Ντελαμάρς νά του πάτε χρήματα. Πολύ ώραία, θά σάς δώσω, μ' έναν όμως όρο: νά φύγετε άμέσως και νά μή βάλετε τό πόδι σας εδώ. Αν έχετε κάτι νά μου πείτε, γράψτε μου στη διεύθυνση: Κάρλ Ρόσμαν, λιφτμπόυ, ξενοδοχείο 'Η Δύση, είναι αρκετό. Σας απαγορεύω όμως, τό τονίζω ξανά, νά 'ρθετε γιά νά μέ επισκεφτείτε. Έδώ έχω υπηρεσία και δέ μου μένει καιρός γιά επισκέψεις. Θέλετε τά χρήματα μ' αυτό τον όρο;» ρώτησε ο Κάρλ βάζοντας τό χέρι στην τσέπη του γιλέκου του, αποφασισμένος να θυσιάσει τά φιλοδωρήματα εκείνης τής βραδιάς. 'Ο Ρόμπινσον κόυνησε μόνο τό κεφάλι αναστενάζοντας. 'Ο Κάρλ τό πήρε αυτό γιά άρνηση και ρώτησε ακόμα μία φορά: «Ναι, ή όχι;»

Τότε ο Ρόμπινσον του έκανε νόημα νά πλησιάσει και του ψιθύρισε μέ κινήσεις πνιγμένου πού δέ σ' άφηναν καμιά άμφιβολία: «Ρόσμαν, νιώθω πολύ άσχημα».

«Στό διάολο!» ξέφυγε του Κάρλ, καθώς τον έσερνε μέ τά δύο χέρια στά κάγκελα. Κι από τό στόμα του Ρόμπινσον ξεχυνόταν ένας χείμαρρος στά βάθη. 'Ανήμπορος, άπλωνε στά τυφλά τά χέρια του προς τον Κάρλ, σέ στιγμές πού του επέτρεπε ή άδιαθεσία του: «Είστε σι' αλήθεια ένας καλός νέος» έλεγε τότε, ή: «Νά, σταμάτησε» πού φυσικά δέν ήταν αλήθεια, ή: «Τά βρομόσκυλα, τί μου βάλανε μέσα στό μπουκάλι!» 'Ο Κάρλ κυριεύτηκε από αγωνία κι άηδία και μή μπορώντας νά καθυστερήσει δίπλα του άρχισε νά βηματίζει νευρικά. Βέβαια, σ' αυτήν εδώ τή γωνιά, κοντά στον άνελκυστήρα, ο Ρόμπινσον κάπως κρυβόταν· τί θά γινόταν όμως αν τον ξεχώριζε κάποιος, απ' αυτούς νά πούμε τους ιδιότροπους πλούσιους πελάτες πού γυρεύουν μόνο άφορμή νά κάνουν παράπονα στον υπεύθυνο, πού ξεθυμαίνει τότε πάνω σ' όλους μέ λύσσα, ή κάποιος από τους ντετέκτιβς του ξενοδοχείου πού κάθε τόσο τους άλλαζαν, και πού κανένας δέν τους γνώριζε, εκτός από τή διεύθυνση, και νομίζει μόνο κανείς πώς είναι υποπτοι όσοι σέ κοιτάζουν προσεχτικά, ίσως όμως κι από μυωπία; Κι αν κάποιος τύχαινε νά πάει από τό έστιατόριο πού είχε κι-

νηση όλη τή νύχτα, νά πάρει κάτι από τό κελάρι, ή νά δεί όλα τά χάλια στό φωταγωγό, καί παραξευμεμένος νά τηλεφωνήσει στόν Κάρλ, τί γιά όνομα τοῦ Θεοῦ γινόνταν ἐκεῖ πάνω; Μποροῦσε τότε ὁ Κάρλ ν' ἀρνηθεῖ πῶς ξέρεי τόν Ρόμπινσον; Κι ἂν τό ἔκανε, ὁ Ρόμπινσον ἀπό βλακεία κι ἀπελπισία, ἀντί νά ζητήσει συγνώμη, δέ θά τόν καλοῦσε γιά ὑπερασπιστή; Καί τότε δέ θά ἔδιωχναν τόν Κάρλ γι' αὐτό τό τρομερό, πῶς ἕνας λιφτμπόν, ὁ τελευταῖος κι ὁ πιό περιττός ὑπάλληλος μέσα στήν ἀπερραντη ἱεραρχία τοῦ προσωπικοῦ, εἶχε ἐπιτρέψει νά βρομίσει ὁ φίλος του τό ξενοδοχεῖο, κάνοντας τούς πελάτες νά τρομάζουν ἢ καί νά φύγουν ἀπό τό ξενοδοχεῖο; Πῶς θά μποροῦσε ἡ διεύθυνση νά κρατήσῃ ἕναν τέτοιο λιφτμπόν πού εἶχε αὐτούς τούς φίλους καί τούς δεχόταν μάλιστα σέ ὥρες ὑπηρεσίας; Καί δέ θά μποροῦσε φυσικά νά σκεφτεῖ κανεῖς πῶς ἕνας τέτοιος λιφτμπόν ἦταν κι αὐτός μέθυσος ἢ καί κάτι πολύ χειρότερο; Καί πῶς νά μὴν ὑποψιαστεῖ πῶς τάιζε τούς φίλους ἀπό τίς προμήθειες τοῦ ξενοδοχείου, ὥστε νά φτάσουν νά κάνουν τέτοια πράγματα σάν αὐτό τοῦ Ρόμπινσον τώρα δά, σ' ὁποιο μέρος τούς ἔλαχε ἢ σ' αὐτό τό ἴδιο τό ξενοδοχεῖο πού διατηροῦσαν μέ τόσο κόπο καθαρό; Καί γιατί ἕνα τέτοιο παιδί νά ἔκλεβε μόνο τρόφιμα, ἀφοῦ εἶχε τόσες ἄλλες εὐκαιρίες νά παίρνει κι ἄλλα πράγματα, μιά κι οἱ πελάτες ἔδειχναν τή γνωστή ἀμέλεια, τά ντουλάπια παντοῦ ἦταν ἀνοιχτά, τά χρυσαφικά σκορπισμένα στά τραπεζία, οἱ κασετίνες ξεκλειδωτές, τά κλειδιά χωρίς σκέψη πεταμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ;

Ἐκεῖνη τή στιγμή ἀκριβῶς ὁ Κάρλ εἶδε μακριά πελάτες ν' ἀνεβαίνουν ἀπό ἕνα ὑπόγειο ὅπου μόλις εἶχε τελειώσει μιά παράσταση βαριετέ. Στάθηκε ἀμέσως κοντά στόν ἀνεγκυστήρα του, χωρίς ὥστόσο νά τολμᾷ νά στραφεῖ πρὸς τόν Ρόμπινσον ἀπό φόβο ἴσως γι' αὐτό πού θ' ἀντίκριζε. Δέν ἀκουγόταν κανένας θόρυβος οὔτε καί στεναγμός ἀπό τή μεριά τοῦ ἱρλανδοῦ, αὐτό ὅμως τόν καθιστοῦσε πολύ λίγο. Ἐξυπηρέτησε φυσικά τούς πελάτες του, τούς ἀνέβασε, τούς κατέβασε, χωρίς ὅμως νά μπορέσῃ νά κρύψῃ γιά καλά τήν ἀφηρημάδα του. Κάθε φορά πού κατέβαινε, περίμενε καί κάτι ὀδυνηρό σάν ἐκπληξη.

Ἐπιτέλους βρῆκε πάλι τήν εὐκαιρία νά πάει νά ρίξει μιά ματιά στόν Ρόμπινσον πού ἦταν σωριασμένος σέ μιά γωνιά σάν κουβάρι, μέ τό πρόσωπο πάνω στά γόνα-

τα καί μέ τό στρογγυλό, σκληρό καπέλο του πάνω ἀπό τό μέτωπο.

«Καί τώρα, δρόμο» εἶπε ὁ Κάρλ χαμηλόφωνα καί σέ τόνο ἀποφασιστικό. «Νά τά χρήματα. Ἄν κάνετε γρήγορα, προφταίνω νά σᾶς δείξω τόν πιό σύντομο δρόμο».

«Δέ μπορῶ νά φύγω» εἶπε ὁ Ρόμπινσον σκουπίζοντας τό μέτωπο μ' ἕνα πολύ μικρό μαντίλι. «Πεθαίνω! Δέ μπορεῖτε νά φανταστεῖτε πόσο ἄσχημα εἶμαι. Ὁ Ντελαμάρς μέ κουβαλεῖ σ' ὅλα τ' ἀριστοκρατικά κέντρα, ἐγώ ὅμως δέν ἀντέχω σ' αὐτά τά ψεύτικα πράγματα, τοῦ τά λέω κάθε μέρα».

«Κι ὅμως, δέ μπορεῖτε νά μείνετε ἐδῶ» ξαναεἶπε ὁ Κάρλ, «σκεφτεῖτε μόνο πού βρίσκεστε. Ἄν σᾶς βροῦν ἐδῶ θά τιμωρηθεῖτε, κι ἐγώ θά χάσω τή θέση μου. Τό θέλετε;»

«Δέ μπορῶ νά φύγω» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, «καλύτερα νά πέσω ἐκεῖ μέσα» κι ἔδειξε τό φωταγωγό ἀνάμεσα στά κάγκελα. «Ὅταν κάθομαι ὅπως εἶμαι τώρα, βαστῶ κάπως, μά δέ μπορῶ νά σηκωθῶ, ἤδη δοκίμασα σά λείπατε».

«Τότε θά φωνάξω ἕνα ἄμαξι γιά νά σέ πάει στό νοσοκομεῖο» εἶπε ὁ Κάρλ τινάζοντας τά πόδια τοῦ Ρόμπινσον πού κάθε τόσο κινδύνευε νά χάσῃ τίς αἰσθήσεις του. Μά σάν ἄκουσε τή λέξη νοσοκομεῖο πού φαινόταν νά τοῦ θύμιζε φοβερές εἰκόνες, ὁ Ρόμπινσον ἄρχισε σπαραχτικό κλάμα, ἐνῶ ἄπλωνε τά χέρια στόν Κάρλ ζητώντας νά τόν λυπηθεῖ.

«Σιωπή!» εἶπε ὁ Κάρλ κατεβάζοντας τά χέρια τοῦ κάτω μ' ἕνα χτύπημα. Ἐτρεξε νά βρεῖ τό λιφτμπόν πού τόν εἶχε ἀναπληρώσει τή νύχτα, παρακάλεσε νά τοῦ κάνει τήν ἴδια χάρη γιά λίγο, ξαναγύρισε μέ διασύνη στόν Ρόμπινσον πού ἔκλαιγε ἀκόμα μέ λυγμούς, ἔβαλε ὅλη του τή δύναμη γιά νά τόν κάνει νά ὀρθοποδήσῃ καί τοῦ ψιθύρισε: «Ρόμπινσον, ἂν θέλετε βοήθεια, κάντε λίγα βήματα ὀρθίος. Θά σᾶς πάω στό κρεβάτι μου μέχρι νά συνέλθετε. Θά δεῖτε πῶς θά γίνετε γρήγορα καλά. Φερθεῖτε ὅμως τώρα λογικά, γιατί στό διάδρομο κυκλοφοροῦν ἐδῶ κι ἐκεῖ ἄνθρωποι καί τό κρεβάτι μου βρίσκεται στόν κοιτῶνα. Καί μόνο νά σᾶς μυριστοῦν λίγο, δέ θά καταφέρω νά κάνω τίποτα γιά σᾶς. Καί τά μάτια σας νά τά ἔχετε ἀνοιχτά, δέ μπορῶ νά σᾶς σέρνω σάν ἐτοιμοθάνατο».

«Ὅ,τι νομίζετε πῶς εἶναι σωστό, θά τό κάνω» εἶπε ὁ

Ρόμπινσον, «μά μόνος σας δέ θά τά καταφέρετε νά μέ πάτε στό κρεβάτι. Γιά φωνάξτε τόν Ρένελ!»

«'Ο Ρένελ δέν εἶναι ἐδῶ» ἀποκρίθηκε ὁ Κάρλ.

«'Α, ναι!» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, «ὁ Ρένελ πῆγε μέ τόν Ντελαμάρς. Αὐτοί οἱ δύο τους μ' ἔστειλαν σέ σᾶς. 'Όλα μοῦ φαίνονται πιά μπερδεμένα». 'Ο Κάρλ ἄρπαξε τήν εὐκαιρία ἀπό τό μονόλογο αὐτοῦ τοῦ Ρόμπινσον κι ἀπό ἄλλα ἀκατανόητα πού ἔλεγε καί τόν ἔσπρωξε μπροστά, μέχρι πού ἔφτασαν ἀνεμπόδιστοι ὡς τή γωνιά, ὅπου ἦταν ἕνα πέρασμα, πολύ λίγο φωτισμένο, πρὸς τή μεριά τοῦ κοιτώνα. Ἀντίκρισαν ἀμέσως ἕνα παιδί πού ἔτρεχε καταπάνω τους, τούς προσπέρασε ὁμως χωρίς νά βγάλει μιλιὰ. Μέχρι τώρα φυσικά δέν κινδύνεψαν πολύ ἀπό τούς περαστικούς. Ἡ πιό ἡσυχία ὥρα ἦταν τέσσερις μέ πέντε κι ὁ Κάρλ ἤξερε καλά πῶς ἂν δέν κατόρθωνε νά διώξει τότε τόν Ρόμπινσον, μέ τά χαράματα καί τήν ἀρχή τῆς καθημερινῆς δουλειᾶς δέν ἔπρεπε μήτε νά τό συλλογίζεται.

Στήν ἄλλη ἄκρη τοῦ κοιτώνα ἐκείνη τή στιγμή ἀκριβῶς γινόταν πάλι ἡ κάτι ἄλλο παρόμοιο. Ἄκουγε κανεῖς ρυθμικά χειροκροτήματα κι ἀθλητικές ἐπιδοκιμασίες. Κοντά στήν πόρτα ἔβλεπες ἐδῶ κι ἐκεῖ κάποιον νά κοιμάται ἀτάραχος στό κρεβάτι του κι ἄλλοι πεσμένοι ἀνάσκελα εἶχαν καρφωμένη τή ματιά στό ταβάνι. Πότε πότε, κάποιος ἀπ' αὐτούς ξεπετιόταν ἀπό τό κρεβάτι ντυμένος ἢ ξέντυτος γιά νά ἐπιθεωρήσει τήν κατάσταση στήν ἄλλη ἄκρη τῆς αἵθουσας. Κανένας δέν πρόσεξε τόν Κάρλ πού ὀδήγησε τόν Ρόμπινσον —ἄρχισε κάπως νά στέκεται— στό κρεβάτι τοῦ Ρένελ, γιατί αὐτό τύχαινε νά βρίσκεται πολύ κοντά στήν πόρτα κι ἦταν εὐτυχῶς ἄδειο, ἐνῶ τό δικό του, ὅπως εἶδε ἀπό μακριά, ἦταν πιασμένο ἀπό ἕνα ξένο, ὁλότελα ἄγνωστό του παιδί, πού κοιμόταν ἤρεμα. Μόλις αἰσθάνθηκε κρεβάτι ὁ Ρόμπινσον —τό ἕνα του πόδι ἦταν ἀκόμα πεσμένο ἔξω ἀπό τό κρεβάτι— ἀποκοιμήθηκε. 'Ο Κάρλ ἔσυρε τήν κουβέρτα καί σκέπασε καί τό πρόσωπό του· πίστεψε πῶς γιά λίγη ὥρα τουλάχιστο θά 'ταν ἡσυχος ἀπό κάθε φροντίδα, γιατί ὁ Ρόμπινσον, σίγουρα δέ θά ξυπνοῦσε πρὶν τίς ἑξι, τότε πού θά γύριζε στόν κοιτώνα, καί μέ τή βοήθεια τοῦ Ρένελ, θά ἔβρισκε τόν τρόπο νά τόν διώξει. Στόν κοιτώνα δέ γινόταν κανονική ἐπιθεώρηση παρά μόνο σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις. Εἶχαν πετύχει ἐδῶ κι πέντε χρόνια νά καταργηθεῖ ἡ παλιά κανονική ἐπιθεώ-

ρηση κι ἔτσι ὁ Κάρλ δέν εἶχε τίποτα νά φοβηθεῖ.

Σά γύρισε στή θέση του, ὁ Κάρλ εἶδε ν' ἀνασηκῶνται κι οἱ δύο ἀνελκυστήρες, ὁ δικός του κι ὁ διπλανός. Στάθηκε ἀνήσυχος, γιά νά δεῖ πῶς θά μπορούσε νά ἐξηγηθεῖ αὐτό τό ἀπρόοπτο. Κατέθηκε πρῶτα ὁ ἀνελκυστήρας του κι ἀπό μέσα θγήκε ὁ νεαρός πού πιό μπροστά εἶχε περάσει τρέχοντας στό διάδρομο.

«Μά, πού ἦσουν λοιπόν, Ρόσμαν;» ρώτησε. «Γιατί ἔφυγες; Γιατί δέν τό ἀνέφερες;»

«Μά, τό εἶχα πεῖ σ' αὐτόν ἐδῶ νά μέ ἀναπληρώσει γιά λίγο» ἀπάντησε ὁ Κάρλ δείχνοντας τό νεαρό ἀπό τό διπλανό ἀνελκυστήρα πού ἔφτανε ἐκείνη τή στιγμή. «Κι ἐγώ τόν εἶχα ἀναπληρώσει καί μάλιστα δύο ὥρες κι ἐνῶ ὁ συνωστισμός ἦταν μεγάλος».

«Πολύ ὥραϊα!» εἶπε ὁ ἄλλος, «μά δέν ἀρκοῦν αὐτά. Δέν ξέρεις πῶς κι ἡ πιό μικρή ἀπουσία ἀναγγέλλεται στό γραφεῖο τοῦ προϊστάμενου; Γιαυτό ἔχει καί τό τηλέφωνο ἐδῶ. Μέ προθυμία θά σέ ἀναπλήρωνα, μά ξέρεις πῶς αὐτό δέν εἶναι καί τόσο εὐκολο. Ἀκριβῶς ἐκείνη τή στιγμή στέκονταν ἔξω νέοι πελάτες ἀπό τό τρένο πού ἔρχεται στίς τέσσερις καί μισή. Δέ μπορούσα βέβαια ν' ἀρχίσω μέ τό δικό σου ἀνελκυστήρα καί ν' ἀφήσω νά περιμένουν οἱ πελάτες μου, γι'αὐτό ἄρχισα μέ τό δικό μου!»

«Λοιπόν;» ρώτησε ὁ Κάρλ μέ ἀγωνία βλέποντας τούς δύο νεαρούς πού σῶπαιναν.

«Λοιπόν» εἶπε ὁ νεαρός τοῦ διπλανοῦ ἀνελκυστήρα, «πέρασε τότε ὁ προϊστάμενος, εἶδε τούς ἀνθρώπους ὁλομόναχους μπροστά στόν ἀνελκυστήρα σου· ἔγινε ἔξω φρενῶν καί μέ ρώτησε, ἐνῶ εἶχα τρέξει ἀμέσως, πού βρίσκεσαι χωμένος· ἐγώ φυσικά δέν εἶχα ἰδέα γιατί δέ μοῦ εἶπες πού πῆγαινες καί τηλεφώνησε τήν ἴδια στιγμή στόν κοιτώνα νά ἔρθει ἀμέσως ἄλλος».

«Κι ὅταν σέ συνάντησα βρισκόσουν στό διάδρομο» εἶπε ὁ ἀναπληρωτής τοῦ Κάρλ. 'Ο Κάρλ κούνησε καταφατικά τό κεφάλι του.

«Φυσικά» θεβαίωσε ὁ ἄλλος νεαρός, «τοῦ εἶπα ἀμέσως πῶς μέ εἶχες παρακαλέσει νά σέ ἀναπληρώσω, μά θαρρεῖς πῶς σηκώνει αὐτός κάτι τέτοια; Ἀκόμα ἴσως νά μὴν τόν γνωρίζεις καλά. Καί μᾶς ἔδωσε ἐντολή νά πᾶς ἀμέσως στό γραφεῖο. Μὴν ἀργεῖς διόλου, τρέξε γρήγορα! Δέν ἔλειψες παρά μόνο δύο λεπτά. Καί πές του ὅπωςδήποτε πῶς μέ εἶχες παρακαλέσει νά σέ ἀναπλη-

ρώσω· πώς και σύ μέ ειχες αναπληρώσει, μά, επίτρεπέ μου νά σοῦ πῶ, αὐτό καλύτερα μὴν τό ἀναφέρεις, ἐγὼ φυσικά εἶχα ἄδεια καί δέν παθαίνω τίποτα, ὥστόσο εἶναι ἄσχημο νά τό ἀνακατένεις μέ μιὰ ὑπόθεση πού εἶναι τέλεια ἄσχετη μέ αὐτό».

«Εἶναι πρώτη φορά πού ἄφησα τή θέση μου» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Ἔτσι εἶναι πάντα, μόνο πού κανένας δέν τό πιστεύει» εἶπε ὁ νεαρός κι ἔτρεξε στὸν ἀνεγκυστήρα του, γιατί μαζευόταν κόσμος.

Ὁ ἀναπληρωτής τοῦ Κάρλ, ἓνα παιδί κάπου δεκατεσσάρων ἐτῶν, πού φαινόταν καλὰ πὼς ἐνιωθε συμπόνια, εἶπε: «Κι ἄλλες φορές ἐγιναν παρόμοια σφάλματα καί τὰ συγχώρεσαν. Μᾶλλον τοὺς βάζουν σ' ἄλλη δουλειά. Μά, ὅσο ξέρω δέν ἔχουν ἀπολύσει παρά μόνο ἓναν γιὰ ἓνα τέτοιο ἐπεισόδιο. Πρέπει ὅμως νά βρεῖς μιὰ γερὴ δικαιολογία. Νά μὴν τοῦ πεῖς πὼς ξαφνικά ἐνίωσες ἄσχημα, γιατί θά σέ κοροϊδέσει. Τό καλύτερο εἶναι νά πεῖς πὼς κάποιος πελάτης σοῦ ἔδωσε μιὰ θιαστική παραγγελία γιὰ κάποιον ἄλλο πελάτη, καί πὼς δέν ξέρεις τώρα ποιὸς ἦταν ὁ πρῶτος καί στάθηκε ἀδύνατο νά βρεῖς τό δεύτερο».

«Μάλιστα» εἶπε ὁ Κάρλ, «δέ νομίζω πὼς πρέπει νά μπλέξω ἔτσι ἄσχημα». Ἀπ' ὅλα αὐτὰ πού εἶχε ἀκούσει, κατάλαβε πὼς ἡ ὑπόθεση δέ μποροῦσε τόσο εὐκόλα νά βρεῖ καλὸ δρόμο. Μπορεῖ νά συγχωροῦσαν αὐτὴ του τὴν παράλειψη, ὁ Ρόμπινσον ὅμως κοιμόταν ἀκόμα στὸ θάλαμο σὰ μιὰ γερὴ ἀπόδειξη τῆς ἐνοχῆς του· ἔπειτα, ὁ προϊστάμενος, σάν ἀψὺς χαρακτήρας, ἦταν πολὺ πιθανὸ νά ἔκανε αὐστηρὲς ἐρευνες καί νά ξετρύπωνε τὸν ἱρλανδό, χωρὶς νά ἀρκεστεῖ σέ δικαιολογίες. Φυσικά δέν ὑπῆρχε ρητὴ διαταγὴ νά μὴ φέρνεις κάποιον στὸν κοιτώνα, μά ὥστόσο ἦταν ἀπὸ τὰ ἀδιανόητα πράγματα πού δέν ὑπῆρχε λόγος ν' ἀπαγορεύσουν μέ κανονισμούς.

Ὅταν ὁ Κάρλ μπῆκε στὸ γραφεῖο, ὁ προϊστάμενος ἔπαιρνε τὸν πρωινὸ του καφέ πίνοντάς τον γουλιὰ γουλιὰ καί ρίχνοντας ματιές σ' ἓνα κατάστιχο πού θά τό εἶχε φέρει σίγουρα ὁ ἀρχιθυρωρὸς πού θρισκόταν ἐπίσης ἐκεῖ. Ὁ θυρωρὸς αὐτός ἦταν ἓνας ψηλὸς ἄντρας πού ἡ πολυτελέστατη καί καταστόλιστη φορεσιά του —χρυσὰ κορδόνια καί πολύχρωμες ταινίες ἀπλώνονταν ἀπὸ τοὺς ὤμους μέχρι τὰ χέρια— τὸν ἔκανε νά φαίνεται πὺ ἐδρύτερνος ἀπ' ὅ,τι ἦταν ἀπὸ φυσικοῦ του. Τό

γυαλιστερό μαῦρο μουστάκι του, μέ τίς μακριές μύτες, ὅπως συνηθίζεται στὴν Οὐγγαρία, στεκόταν ἀκίνητο στὶς πὺ ἀπότομες κινήσεις τοῦ κεφαλιοῦ. Ἄλλωστε μέ τόσα πολλὰ ροῦχα ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δέ θά μπορούσε νά κάνει κινήσεις πολὺ εὐκόλα, γι' αὐτό καί στεκόταν μέ τὰ πόδια ἀνοιχτά, ὥστε νά μοιράζει ὁμοιόμορφα τό βάρος του.

Ὁ Κάρλ μπῆκε μέσα γρήγορα καί θαρραλέα, ὅπως συνηθίζοταν στὸ ξενοδοχεῖο, γιατί ἡ ἀργὴ καί συγκρατημένη κίνηση, πού γιὰ τοὺς ιδιώτες ἦταν καθιερωμένη εὐγένεια, γιὰ τὰ ἐργαζόμενα ἐκεῖ παιδιὰ θεωροῦνταν σάν τεμπελιά. Κι ἔπειτα, μόλις ἐμπαινε μέσα δέν ἔπρεπε κανεὶς νά μαντέψει στὸ πρόσωπό του πὼς εἶχε ἐνοχὴ συνείδηση. Ὁ προϊστάμενος ἔριξε μόνο μιὰ ματιὰ στὴν πόρτα ὅταν ἀνοίξε, μά γρήγορα ξαναγύρισε στὸν καφέ καί στὸ διάβασμα χωρὶς νά δείξει ἄλλο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν Κάρλ. Ὁ θυρωρὸς ὅμως φαινόταν σὰ νά 'ταν ἐνοχλημένος ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ Κάρλ, γιατί εἶχε κάποια μυστικὴ εἶδηση ν' ἀναγγεῖλει ἢ νά κάνει κάποια παράκληση· ἔτσι κάθε τόσο τοῦ ἔριχνε ἄγριες ματιές γέρνοντας βαριά τό κεφάλι κι ὕστερα πάλι στρεφόταν στὸν προϊστάμενο, ὅχι ὅμως χωρὶς πρῶτα, κάτι πού τό ἐπιδίωκε, νά συναντήσῃ τό βλέμμα τοῦ Κάρλ. Αὐτὸς πάλι νόμιζε πὼς μιὰ καί μπῆκε τώρα στὸ γραφεῖο, δέ θά 'ταν καλὸ νά φύγει χωρὶς τὴ διαταγὴ τοῦ προϊστάμενου. Μά ἐκεῖνος ἐξακολουθοῦσε νά ρίχνει ματιές στὸ κατάστιχο τρώγοντας κάθε τόσο κανένα κομμάτι γλύκισμα πού μερικές φορές πετοῦσε τὴ ζάχαρη χωρὶς νά σταματᾷ τό διάβασμα. Σέ μιὰ στιγμή ἔπεσε κάτω ἓνα φύλλο ἀπὸ τό βιβλίον· ὁ θυρωρὸς δέ δοκίμασε διόλου νά τό σηκώσει, ἴσως ἤξερε πὼς δέ θά τό κατόρθωνε· οὔτε καί στάθηκε ἀναγκαῖο, γιατί ὁ Κάρλ τό μάζεψε γρήγορα καί τό ὅδωσε στὸν προϊστάμενό του πού τό ἄρπαξε μέ μιὰ κίνηση σὰ νά εἶχε τό φύλλο σηκωθεῖ μόνο του ἀπὸ τό πάτωμα. Ἡ μικρὴ αὐτὴ ἐξυπηρέτηση φαίνεται πὼς πῆγε χαμένη, γιατί ὁ θυρωρὸς δέ σταμάτησε νά ρίχνει ἄγριες ματιές στὸν Κάρλ.

Παρόλα αὐτὰ ὁ Κάρλ ἦταν τώρα πὺ ψυχραιμος. Φαίνεται πὼς ὁ προϊστάμενος ἔδειχνε πολὺ λίγη σημασία στὴν ὑπόθεση αὐτὴ κι ἦταν αὐτό σίγουρα ἓνα καλὸ σημάδι. Φυσικά κι αὐτό ἦταν πὺ λογικό. Βέβαια, ἓνας λιφτμποῦ δέ σημαίνει τίποτα καί γι' αὐτό δέ μπορεῖ νά ἐπιτρέπῃ καί στὸν ἑαυτό του τίποτα, μά ἀκριβῶς γι' αὐτό

τό λόγο, ἐπειδή δέν εἶναι τίποτα, δέν εἶναι σέ θέση νά κάνει κάτι τό σοβαρό. Ἔπειτα, κι ὁ προϊστάμενος στά πρῶτα του χρόνια ἦταν λιφτμπόν—πράγμα πού ἀποτελοῦσε τό καμάρι καί τῆς σημερινῆς σειρᾶς τῶν μικρῶν παιδιῶν— κι αὐτός πρῶτος τούς εἶχε ὀργανώσει καί σίγουρα τοῦ εἶχε τύχει κάποτε ν' ἀφήσει τή θέση του χωρίς ἄδεια, ἂν καί κανένας δέ μπορούσε νά τόν ὑποχρεώσει νά τό θυμηθεῖ καί δέ μπορούσε ἐπίσης νά μή σημειώνει πώς ἀκριβῶς ἐπειδή μιὰ φορά ἦταν λιφτμπόν, εἶχε τήν ὑποχρέωση τώρα νά τούς κρατᾷ σέ τάξη καί πειθαρχία μέ τόν πιό σκληρό κι αὐστηρό τρόπο καμιὰ φορά. Μά ὁ Κάρλ στηρίζε τίς ἐλπίδες του στό γρήγορο πέρασμα τῆς ὥρας. Μέ τό ρολόι τοῦ γραφείου ἦταν ἤδη πέντε καί τέταρτο· ἀπό στιγμή σέ στιγμή θά γύριζε ὁ Ρένελ, ἴσως νά εἶχε γυρίσει, γιατί θά εἶχε ἀπορία τί ἐγινε ὁ Ρόμπινσον καί δέν ἐπέστρεψε· ἄλλωστε ἔπρεπε νά βρίσκονταν ἐκεῖ κοντά στό ξενοδοχεῖο, γιατί ἀλλιῶτα δέ θά μπορούσε ὁ Ρόμπινσον μέ τά χάλια πού εἶχε νά ῥθει στό ξενοδοχεῖο μέ τά πόδια. Ἔτσι ὁ Ρένελ θά ἔβλεπε στό κρεβάτι του τόν Ρόμπινσον, καί φυσικά δέ μπορούσε νά γίνει διαφορετικά, κι ὅλα θά πῆγαιναν καλά. Γιατί ὁ Ρένελ ἦταν ἄνθρωπος πρακτικός, καί μάλιστα πιό πολύ γιά τό συμφέρον του, κι ἔτσι θά ἔβρισκε εὐκολο τρόπο ν' ἀπομακρύνει τόν Ρόμπινσον ἀπό τό ξενοδοχεῖο, μιὰ κι εἶχε συνέλθει λιγάκι, κι ὁ Ντελαμάρς ἴσως νά τόν περίμενε ἔξω ἀπό τό ξενοδοχεῖο γιά νά τόν παραλάβει. Ἄν λοιπόν ἔβγαине ἀπό τή μέση ὁ Ρόμπινσον, τότε ὁ Κάρλ μέ μεγαλύτερη ἡρεμία θά μπορούσε ν' ἀντιμετωπίσει τόν προϊστάμενο, κι ἴσως νά τή γλίτωνε αὐτή τή φορά μόνο μέ μιὰ, ἔστω κι αὐστηρή, ἐπιπληξη. Τότε θά ῥχόταν σέ συνεννόηση μέ τήν Τερέζα, ἂν ἔπρεπε νά τό ποῦν στήν ἀρχιμαγεύρισα—γιά τόν ἑαυτό του δέν ὑπῆρχε ἐμπόδιο— κι ὅταν ὅλα θά γίνονταν ἔτσι, θά γλίτωναν χωρίς πολλή ζημιά.

Μόλις ἡρέμησε λιγάκι ὁ Κάρλ μ' αὐτές τίς σκέψεις κι ἄρχισε νά ξαναμετρᾷ κρυφά τά φιλοδωρήματα τῆς θραδιάς πού φαίνονταν νά ἔναι πολλά, ὁ προϊστάμενος ἔβαλε τό κατάστιχο πάνω στό τραπέζι λέγοντας: «Περιμένετε μιὰ στιγμή, παρακαλῶ, Φεοντόρ» κι ὕστερα πετάχτηκε σάν ἐλατήριο κι ἔβαλε τέτοιες φωνές στόν Κάρλ, πού ἐκεῖνος ἀπόμεινε τρομαγμένος μέ τά μάτια καρφωμένα στή μεγάλη μαύρη τρύπα τοῦ στόματος.

«Ἀφῆσες τή θέση του χωρίς ἄδεια. Ξέρεις τί θά πεῖ

αὐτό; Αὐτό θά πεῖ ἀπόλυση. Δέ θέλω ν' ἀκούσω δικαιολογίες, τίς ψεύτικες προφάσεις μπορείς νά τίς κρατήσεις γιά τόν ἑαυτό σου. Μοῦ εἶναι ἀρκετό πού δέν ἦσουν στήν ὑπηρεσία. Καί μιὰ φορά καί μόνο ν' ἀνεχτῶ καί νά συγχωρέσω κάτι τέτοιο, θά τό σκάσουν ἄμεσως καί τά σαράντα παιδιά πάνω στή δουλειά καί θ' ἀνεβάξω μόνος τούς πέντε χιλιάδες πελάτες μου».

Ὁ Κάρλ σώπαινε. Ὁ θυρωρός ζύγωσε καί τραβοῦσε κάτω τό σακάκι τοῦ Κάρλ, γιατί ζάρωνε λιγάκι, γιά νά δείξει τό δίχως ἄλλο στόν ἀνώτερό του τή μικρή αὐτή ἀκαταστασία στή φορεσιά.

«Μήπως ἐνίωσες ξαφνικά ἄσχημα;» ρώτησε ὁ προϊστάμενος πονηρά.

Ὁ Κάρλ τόν ἐξέτασε καλά μέ τό βλέμμα του κι ἀποκρίθηκε: «Ὁχι».

«Δέ σοῦ ἦρθε διόλου ἄσχημα, λοιπόν;» φώναξε πιό δυνατά. «Τότε ἔχεις σίγουρα κάποια ἄλλη ψευτιά. Ποιά εἶναι ἡ δικαιολογία σου; Μπρός, λέγε!»

«Δέν τό ἔξερα πώς ἔπρεπε νά ζητήσω ἄδεια τηλεφωνικῶς» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Αὐτό εἶναι ὁμορφο!» εἶπε ὁ προϊστάμενος, ἄρπαξε τόν Κάρλ ἀπό τό γιακά καί τόν σκούνησε σχεδόν κρεμαστό μπροστά σ' ἕναν κανονισμό· γι' ἀνεγκυστήρες, κολλημένο στόν τοῖχο. Κι ὁ θυρωρός τούς ἀκολούθησε ἀπό πίσω. «Διαβάστε, ἐδῶ!» εἶπε δείχνοντας μέ τό χέρι τήν παράγραφο. Ὁ Κάρλ νόμισε πώς ἔπρεπε νά τή διαβάσει ἀπό μέσα του. «Δυνατά!» πρόσταξε ὁ προϊστάμενος.

Ἀντί νά διαβάσει δυνατά ὁ Κάρλ, ἐλπίζοντας πώς θά ἔκανε τόν προϊστάμενο νά ἡρεμήσει, εἶπε: «Γνωρίζω τήν παράγραφο, μοῦ ἔχουν δώσει τόν κανονισμό καί τόν διάβασα μέ προσοχή. Ἀκριβῶς ὁμοῦς τέτοιους κανονισμούς πού δέν τούς χρειάζεται κανείς, τούς ξεχνᾷ. Ἐργάζομαι δυό μῆνες ἐδῶ καί ποτέ δέν ἄφησα τή θέση μου».

«Γιαντό θά τήν ἀφήσεις τώρα» εἶπε ὁ προϊστάμενος, ξαναγύρισε στό τραπέζι καί ξαναπῆρε στό χέρι του τό κατάστιχο, σά νά ἔθελε νά συνεχίσει τό διάβασμα, μά τό πέταξε σάν ἄχρηστο κουρέλι, πάνω στό τραπέζι κι ἄρχισε νά κάνει νευρικές βόλτες μέσα στό γραφεῖο μέ τό μέτωπο καί τά μάγουλα ξαναμμένα. «Γι' αὐτό τό παλιόπαιδο εἶχαμε φασαρίες! Τέτοια ἀναστάτωση στή νυχτερινή ὑπηρεσία!» φώναξε μερικές φορές. «Ὅταν ἔλει-

πε αυτός ο αλήτης, ξέρετε ποιός ήθελε ν' ανεβεί;» πρόσθεσε στρέφοντας τό κεφάλι στο θυρωρό. Κι ύστερα είπε κάποιο όνομα κι όταν άκουσε τό όνομα ο θυρωρός, πού γνώριζε βέβαια όλους τούς πελάτες μά και μπορούσε νά τούς εκτιμήσει, ένιωσε τόση φρίκη, πού έριξε μιά γρήγορη ματιά στόν Κάρλ, σά νά 'ταν ή ύπαρξή του μόνη έπιβεβαίωση πώς ο κύριος μέ τό όνομα εκείνο είχε περιμένει άδίκαιά τόση ώρα δίπλα στόν άνελευστήρα πού ο οδηγός του είχε αφήσει τή θέση του.

«Είναι φριχτό!» είπε ο θυρωρός κι άργοκουνοϋσε τό κεφάλι μέ άπειρη άγωνία κοιτάζοντας τόν Κάρλ, πού μέ τή σειρά του έβλεπε τό θυρωρό θλιμμένος, ενώ αναλογιζόταν πώς έπρεπε νά τιμωρηθεί και για τήν εκπληξη αυτού του ανθρώπου.

«Σέ ξέρω άλλωστε» είπε ο θυρωρός τεντώνοντας τό χοντρό, μακρύ, δυσκολούγιστο δείκτη του χεριού του. «Είσαι ο μοναδικός νεαρός πού συστηματικά δέ μέ χαιρετά. Ποιός νομίζεις πώς είσαι; Έκείνος πού θά περάσει μπροστά από τό θυρωρείο πρέπει νά χαιρετήσει. Μπορείς νά κάνεις ό,τι θέλεις μέ τούς άλλους, εγώ έχω τήν άξίωση νά μέ χαιρετούν. Μερικές φορές κάνω πώς δέ δίνω προσοχή, μείνει όστόσο ήσυχος, πολύ καλά όμως ξέρω ποιός μέ χαιρετά και ποιός όχι, χωριάτη!» Έστριψε κι έκανε μερικά βήματα στητός μπροστά στόν προϊστάμενο πού, αντί νά πει ποιά ήταν ή γνώμη του για τήν υπόθεση αυτή, άποτέλειωνε τό πρωινό του κι έριχνε ματιές πεταχτά σέ μιά έφημερίδα πού μόλις του είχε φέρει ένας ύπηρέτης.

«Κύριε άρχιθυρωρέ» είπε ο Κάρλ πού ήθελε νά ξεκαθαρίσει τουλάχιστο τήν υπόθεση αυτή μέ τό θυρωρό τή στιγμή πού ο προϊστάμενος είχε άλλου τήν προσοχή του, μιά πού καταλάβαινε πώς ενώ ή κατηγορία αυτού του ανθρώπου δέ μπορούσε νά τόν βλάψει, μπορούσε όμως νά του κάνει κακό ή έχθρα του, «θέλω νά σάς βεβαιώσω, πώς σάς χαιρετώ είναι αλήθεια αυτό. Δέ βρίσκομαι πολύ καιρό στην Άμερική, έρχομαι από τήν Εδρώπη, όπου όπως ξέρετε πώς τό παραπάνω. Και δέν έκοψα φυσικά αυτή τή συνήθεια. Έδώ και δύο μήνες, όταν τύχαινε νά κάνω παρέα μέ άριστοκρατικούς κύκλους, μου έλεγαν νά σταματήσω αυτές τίς υπερβολικές ευγένειες. Και μου λέτε πώς τώρα δέ χαιρετώ εσάς! Κάθε μέρα σάς χαιρετώ μερικές φορές, όχι όμως φυσικά κάθε φορά πού σάς βλέπω, άφου περνά έκατό φορές

τή μέρα μπροστά σας».

«Όφείλεις νά μέ χαιρετάς κάθε φορά, ναι, κάθε φορά χωρίς εξαίρεση· έχεις υποχρέωση νά κρατάς τό πληήκιο στό χέρι όση ώρα μου μιλάς κι έχεις υποχρέωση νά μου μιλάς στό τρίτο πρόσωπο, νά λές, “άρχιθυρωρός” όχι “σείς”. Κι όλα αυτά κάθε φορά, ναι, κάθε φορά, χωρίς εξαίρεση».

«Κάθε φορά;» επανέλαβε ο Κάρλ μέ σιγανή φωνή κι έναν έρωτηματικό τρόπο. Τώρα θυμόταν πώς άπ' τήν αρχή πού ήταν στό ξενοδοχείο ο θυρωρός πώς άπ' τήν αρχή πού ήταν στό ξενοδοχείο ο θυρωρός τόν κοίταζε πάντα μέ ύφος αυστηρό και έπιτιμητικό μάλιστα από τό πρώτο εκείνο πρωινό πού, άπροσάρμοστος ακόμα στη θέση του, τόν είχε ρωτήσει μέ κάποια τόλμη και μέ επιμονή αν τόν είχαν ζητήσει δύο νεαροί κι αν είχαν αφήσει γι' αυτόν μιά φωτογραφία.

«Βλέπεις πού σέ οδηγεί μιά τέτοια συμπεριφορά» είπε ο θυρωρός πού ζύγωσε πάλι τόν Κάρλ κι έδειχνε τόν προϊστάμενο πού συνέχιζε τό διάβασμά του, λές κι ήταν ο άνθρωπος αυτός αντιπρόσωπος τής εκδίκης της του. «Στήν άλλη θέση σου θά ξέρεις νά χαιρετάς τό θυρωρό, κι αν ακόμα βρίσκεσαι, όπως είναι πιθανό, μέσα σ' ένα άθλιο καταγώγιο».

Ό Κάρλ έβλεπε τώρα πώς είχε χάσει τή θέση του για καλά· ο προϊστάμενος τό είχε ήδη βεβαιώσει, ο θυρωρός τό επανέλαβε και φυσικά δέν ήταν ανάγκη νά επικυρωθεί από τή διεύθυνση του ξενοδοχείου ή άπόλυση ενός λιφτμπού. Στ' αλήθεια, όλα ξετυλίχτηκαν πολύ πιό γρήγορα άπ' ό,τι μπόρεσε νά τό φανταστεί· στό κάτω κάτω δύο μήνες τώρα δούλευε όσο πιό καλά μπορούσε και σίγουρα πιό άποδοτικά από τά άλλα παιδιά. Όλα αυτά όμως σέ μιά μικρή στιγμή είναι φανερό πώς δέ λογαριάζονται σ' όλο τόν κόσμο, είτε στην Εδρώπη είτε στην Άμερική, και μιά άπόφαση παίρνεται σύμφωνα μέ τό ξέσπασμα του κριτή. Ίσως τό καλύτερο πού είχε νά κάνει ήταν νά χαιρετήσει και νά φύγει. Η άρχιμαγείρισσα κι ή Τερέζα κοιμόνταν ακόμα κι έτσι μπορούσε τουλάχιστο νά τίς γλιτώσει από μιά προσωπική συνάντηση πού θά τίς γέμιζε άπογοήτευση και θλίψη για τό φέρσιμό του· έπρεπε νά τίς άποχαιρετήσει μέ γράμμα κι άφου έφτιαχνε γρήγορα τή βαλίτσα του μπορούσε ήσυχα νά φύγει. Αν ήθελε όμως νά παραμείνει έστω και μιά μέρα ακόμα, μιά πού είχε ανάγκη κι από λίγο

ύπνο, τότε είχε ν' αντιμετωπίσει μία υπόθεση με μεγάλες διαστάσεις ενός σκάνδαλου, κατηγορίες απ' όλες τις μεριές, τό σπαρακτικό θέαμα από τὰ κλάματα τῆς Τερέζας καί πιθανό καί τῆς ἀρχιμαγείρισσας κι ἴσως τελικά τήν τιμωρία. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὅμως τὰ εἶχε χαμένα, γιατί εἶχε ν' αντιμετωπίσει ἐδῶ δυό ἐχθρούς, πού ὁ ἕνας ἀπό τοὺς δυό τουλάχιστο θά κατέκρινε ἢ θά παρεξηγοῦσε ὅ,τι κι ἂν ἔλεγε. Σῶπασε κι ἀπολάμβανε γιά τήν ὥρα τήν ἡσυχία πού ἀπλώθηκε στό δωμάτιο, γιατί ὁ προϊστάμενος συνέχιζε τό διάβασμα τῆς ἐφημερίδας κι ὁ ἀρχιθυρωρός ἀράδιαζε στή σειρά τους τὰ σκορπισμένα φύλλα πάνω στό τραπέζι μέ πολλή ἀργοπορία καί κόπο ἐξαιτίας τῆς μυωπίας του.

Τελικά ὁ προϊστάμενος ἄφησε τήν ἐφημερίδα μ' ἓνα χασμουρητό, εἶδε πῶς ὁ Κάρλ θρискόταν ἀκόμα ἐκεῖ καί πάτησε ἓνα κουμπί τηλεφώνου πάνω στό τραπέζι. Φώναξε μερικές φορές «ἐμπρός», μά κανέναν δέν ἀπαντοῦσε. «Δέν ἀπαντᾷ κανείς» εἶπε στό θυρωρό. Ἐκεῖνος παρακολουθοῦσε τό τηλεφώνημα μέ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, ὅσο τουλάχιστο κατάλαβε ὁ Κάρλ, κι εἶπε: «Μά, εἶναι ἔξι παρά τέταρτο. Ἐχει τό δίχως ἄλλο ξυπνήσει. Χτυπήστε πιό δυνατά». Ὅμως χωρίς ἄλλο κάλεσμα ἐκεῖνη τή στιγμή κουδούνισε τό τηλέφωνο. «Ἐδῶ προϊστάμενος Ἴσμπαρυ» εἶπε αὐτός. «Καλημέρα, κυρία ἀρχιμαγείρισα. Μήπως σᾶς ξύπνησα; Λυπᾶμαι πολύ. Ναί, ναί, εἶναι ἥδη ἔξι παρά τέταρτο. Στ' ἀλήθεια λυπᾶμαι πού σᾶς ἀνησύχησα τόσο. Πρέπει νά κατεβάσετε τό ἀκουστικό ὅταν κοιμάστε. Μά, ὄχι, εἶμαι ὅπωςδήποτε ἀδικοιολόγητος καί μάλιστα ἔχω νά σᾶς πῶ κάτι τό ἀσήμαντο. Φυσικά, ἔχω καιρό· σᾶς περιμένω δίπλα στό τηλέφωνο, ἂν θέλετε».

«Μέ τή νυχτική της ἔτρεξε στό τηλέφωνο!» εἶπε ὁ προϊστάμενος γελώντας στό θυρωρό πού ὀλόκληρη τήν ὥρα ἔσκυβε ἀνυπόμονος πάνω ἀπ' τή συσκευή. «Στ' ἀλήθεια, τήν ξύπνησα. Πάντα τήν ξυπνᾷ ἡ μικρή κοπέλα πού γράφει στή γραφομηχανή, μά σήμερα φαίνεται πῶς ἐγινε ἐξαίρεση καί τό παρέλειψε. Λυπᾶμαι πού τήν τρόμαξα, καί μάλιστα εἶναι νευρική ἀπό φυσικοῦ της».

«Μά γιατί δέ συνεχίζει;»

«Πῆγε, ὅπως φαίνεται, νά ψάξει γιά τό κορίτσι» ἀποκρίθηκε ὁ προϊστάμενος μέ τό ἀκουστικό στ' ἄφτί γιατί ἄρχισε πάλι νά κουδουνίζει. «Θά βρεθεῖ» ἔλεγε λίγο μετά στό τηλέφωνο. «Μήν παίρνετε τό καθετί στά σοβα-

ρά. Ἐχετε στ' ἀλήθεια ἀνάγκη ἀπό μία τέλεια ἀνάπαυση... Ναί, καλά... Καί τώρα ἡ μικρή μὴν ἐρώτηση. Ἐδῶ βρίσκεται ἓνας λιφτμπόν πού τόν λένε...» —στράφηκε ἐρωτηματικά στόν Κάρλ πού ὅλος προσοχή ἔσπευσε νά τόν βοηθήσει λέγοντας τό ὄνομά του— «ναί, Κάρλ Ρόσμαν. Ἄν θυμᾶμαι καλά, εἴχατε δεῖξει ἓνα μικρό ἐνδιαφέρον. Δυστυχῶς δέ φάνηκε ἄξιος τῆς καλοσύνης σας· χωρίς νά ζητήσει ἄδεια ἄφησε τή θέση του κι αὐτό μ' ἔβαλε σέ φασαρίες μεγάλες χωρίς νά ξέρω καί τί συνέπειες θά ἔχω ἀργότερα. Ἔτσι πῆρα τήν ἀπόφαση καί τόν ἀπέλυσα. Ἐλπίζω νά μήν τό θεωρήσετε τόσο τρομερό. Πῶς εἶπατε; Ναί, τόν ἀπέλυσα. Μά, σᾶς λέω, ἄφησε τή θέση του! Ὅχι, δέ μπορῶ νά σᾶς κάνω αὐτή τή χάρη, ἀγαπητή κυρία ἀρχιμαγείρισα. Ἐδῶ εἶναι τό ζήτημα τοῦ κύρους μου· μία τέτοια ἀπρονοησία μου θά μέ βάλει σέ κίνδυνο, αὐτό τό παιδί θά μοῦ τοὺς χαλάσει ὅλους. Ἀκριβῶς μέ τὰ παιδιά αὐτά πρέπει νά ἔναι κανείς προσεχτικός. Ὅχι, ὄχι, στήν περίπτωση αὐτή δέ μπορῶ νά σᾶς κάνω τή χάρη, ὅσο καί νά τό πάρω σάν ὑποχρέωση γιά νά σᾶς εὐχαριστήσω, νά ἐξοργίζομαι μαζί του· μά ὥστόσο δέν πρέπει νά μείνει ἐδῶ καί γιά καλό δικό σας, ναί, φυσικά γιά τό δικό σας καλό, κυρία ἀρχιμαγείρισα, τοῦ δείξατε μεγάλη συμπαθία πού δέν τοῦ ἄξιζε κι ἔτσι ἐπειδή τόν ξέρω καλά καί συνάμα καί σᾶς, γι'αὐτό θέλω νά σᾶς προφυλάξω ἀπό μεγάλες ἀπογοητεύσεις μέ κάθε τρόπο. Σᾶς τό ξαναλέω μέ ἀπόλυτη εἰλικρίνεια, μολονότι αὐτός ὁ πωρωμένος νεαρός στέκει δυό θήματα ἐδῶ πέρα... Θά φύγει, ὄχι, ὄχι, κυρία ἀρχιμαγείρισα, θά φύγει μιά γιά πάντα, ὄχι, ὄχι, δέν πρέπει ν' ἀλλάξει θέση, εἶναι πέρα γιά πέρα ἀχρηστος. Ἄλλωστε ἔχουμε κι ἄλλα παράπονα ἐναντίον του. Ὁ ἀρχιθυρωρός, λόγου χάρη... νά, τί λέτε; Ὁ Φεοντόρ, ναί, ἀκριβῶς ὁ Φεοντόρ παραπονιέται γιά τήν ἀγένεια καί γιά τό θράσος αὐτοῦ τοῦ νεαροῦ. Πῶς, δέν ἀρκεῖ αὐτό; Μά, ὄχι, καλή μου κυρία ἀρχιμαγείρισα, δέ μένετε πιστή στίς ἀρχές σας γιά χάρη αὐτοῦ τοῦ νεαροῦ! Ὅχι, σᾶς παρακαλῶ μή μέ φέρνετε σέ δύσκολη θέση».

Ἐκεῖνη τή στιγμή ὁ θυρωρός ἔσκυψε στό ἄφτί τοῦ προϊστάμενου καί ψιθύρισε κάτι. Ὁ προϊστάμενος στήν ἀρχή τόν κοίταξε παραξενεμένος κι ὕστερα ἄρχισε νά μιλά στό τηλέφωνο μέ τόση ὀρμή, πού ὁ Κάρλ δέν καταλάβαινε κι ἀναγκάστηκε νά ζυγώσει δυό θήματα στίς μύτες τῶν ποδιῶν του.

«Άγαπητή κυρία αρχιμαγείρισσα» συνέχισε, «μά την αλήθεια, δέ θά τό πίστευα πώς είστε μιά τόσο κακή ψυχολόγος. Μόλις τώρα πληροφοροῦμαι κάτι γιά τόν ἀγγελό σας πού θά σᾶς κάνει ν' ἀλλάξετε ὅπωςδὴποτε γνώμη γι' αὐτόν, καί μέ λύπη μου εἶμαι ἐγώ ἀναγκασμένος νά σᾶς τό ἀναφέρω. Αὐτός ὁ λαμπρός νέος λοιπόν πού τόν θεωρεῖτε ὑπόδειγμα σεμνότητος δέν περνᾷ μιά βραδιά λεύτερη πού νά μήν τρέξει στήν πόλη γυρίζοντας πίσω τό πρωί. Μάλιστα, μάλιστα, κυρία ἀρχιμαγείρισσα, ὑπάρχουν καί μάρτυρες, ναί, ἀπροκατάληπτοι μάρτυρες. Καί μπορεῖτε, σᾶς παρακαλῶ, νά βρεῖτε πού οἰκονομαίει τά χρήματα γι' αὐτά τά γλέντια; Κι ὕστερα πώς νά τοῦ περισσέψει μυαλό γιά τή δουλειά του; Μήπως πρέπει νά σᾶς πῶ καί λεπτομέρειες τί κάνει ἔξω στήν πόλη; Πρέπει ἀμέσως καί μάλιστα χωρίς ἄλλη ἀναβολή νά ξεφορτωθῶ αὐτό τό νεαρό. Κι αὐτό πρέπει νά σᾶς γίνει μάθημα· χρειάζεται πολλή προσοχή μέ τούς ἀνθρώπους πού δέν ξέρεις ἀπό πού κρατᾷ ἡ σκούφια τους».

«Μά, κύριε προϊστάμενε» φώναξε τώρα ὁ Κάρλ μέ κάποια ἀνακούφιση γιατί ἡ μεγάλη πλάνη πού σχηματίστηκε γι' αὐτόν θά μπορούσε μέ τρόπο ξαφνικά νά τά διορθώσει ὅλα, «χωρίς καμιά ἀμφιβολία ἔχει γίνει κάποια σύγχυση. Νομίζω πώς ὁ ἀρχιθυρωρός, σᾶς εἶπε πώς θγαίνει κάθε βραδιά. Αὐτό ὅμως εἶναι πέρα γιά πέρα ἐσφαλμένο· ἀπεναντίας μένω στόν κοιτώνα κι ὅλα τά παιδιά θά μπορούσαν νά τό βεβαιώσουν. Ὅταν δέν κοιμᾶμαι, μελετῶ ἐμπορική ἀλληλογραφία, ἀπό τόν κοιτώνα ὅμως δέν κάνω θῆμα. Εἶναι πράγμα πού ἀποδεικνύεται εὐκόλα. Ὁ κύριος ἀρχιθυρωρός σίγουρα κάνει κάποιο μπέρδεμα, γι'αὐτό καί σχημάτισε τήν ἐντύπωση πώς δέν τόν χαιρετῶ».

«Βούλωσέ το!» φώναξε ὁ ἀρχιθυρωρός, κουνώντας τή γροθιά του, ἐνῶ ἄλλοι στή θέση του θά ἔχαν κουνήσει μόνο τό μικρό τους δαχτυλάκι. «Ἐγώ σέ μπερδεύω μέ ἄλλο! Τότε, δέν εἶμαι πιά θυρωρός ἀφοῦ μπερδεύω τούς ἀνθρώπους. Ἀκοῦτε, σεῖς, κύριε Ἰσμπάρυ, ἐγώ δέ μπορῶ πιά νά λέγομαι θυρωρός μιά καί μπερδεύω τούς ἀνθρώπους. Μά, τριάντα χρόνια δουλεύω ἐδῶ καί δέν ἔτυχε νά μπερδέψω ἀνθρώπους, ὅπως θά μπορούσαν νά τό βεβαιώσουν ἑκατοντάδες προϊστάμενοι πού πέρασαν ἀπό δῶ, καί μέ σένα, ἄθλιε, θ' ἀρχίζα νά κάνω τά μπερδέματα; Μέ σένα, πού ἔχεις μιά χτυπητή γυαλιστερή

φάτσα; Καί τί ἰδιαιτέρο ἔχεις πού μπορῶ νά μπερδέψω; Καί πίσω ἀπό τή ράχη μου νά τό ἔσκαζες κάθε βραδιά γιά τήν πόλη, καί πάλι μόνο ἀπό τά μούτρα σου θά ἔβγαζα τό συμπέρασμα πώς εἶσαι ἕνας τέλειος ἀλήτης».

«Ἀφησέ τον, Φεοντόρ» εἶπε ὁ προϊστάμενος πού στό μεταξύ σταμάτησε ἀπότομα νά μιλᾷ στό τηλέφωνο μέ τήν ἀρχιμαγείρισσα. «Ἡ ὑπόθεση εἶναι ἀπλούστατη. Δέ μιλάμε τώρα γιά τίς νυχτερινές του διασκεδάσεις. Ἐχει ἴσως σκοπό προτοῦ φύγει νά μᾶς θάλει νά κάνουμε ἔρευνες γιά τίς νυχτερινές του ἀσχολίες. Θά ἦταν γι' αὐτόν, φαντάζομαι, πολύ εὐχάριστο. Θά καλούσαμε ἐδῶ καί τά σαράντα παιδιά. Ὅλα φυσικά θά τόν εἶχαν μπερδέψει μέ κάποιον ἄλλο, κι ἔτσι θά ἔπρεπε νά καλέσουμε σιγά σιγά ὅλο τό προσωπικό νά μαρτυρήσει, ἡ λειτουργία τοῦ ξενοδοχείου θά σταματοῦσε γιά λίγο κι ὅταν τόν πετούσαμε ἔξω αὐτός στό μεταξύ θά εἶχε κάνει τουλάχιστο τό κέφι του. Ὡς ἐδῶ ὅμως! Φτάνει πού πήρε γιά χαζή τήν ἀρχιμαγείρισσα, τήν ἀγαθή αὐτή γυναίκα. Δέν ἀκούω ἄλλο τίποτα· ἀπολύσει ἀμέσως γιά παράλειψη ὑπηρεσίας. Αὐτό ἐδῶ τό σημεῖωμα εἶναι γιά τό ταμεῖο, θά πάρεις καί τή σημερινή μέρα. Αὐτό, φυσικά, ὕστερα ἀπ' ὅ,τι ἔκανες ἐδῶ —μεταξύ μας βέβαια— εἶναι καθαρό δῶρο καί σοῦ τό κάνω μόνο γιά χάρη τῆς ἀρχιμαγείρισσας».

Ἐνα κουδούνισμα ὅμως τοῦ τηλεφώνου ἐμπόδισε τόν προϊστάμενο νά ὑπογράψει τό χαρτί ἀμέσως. «Σέ μεγάλες φασαρίες μέ θάζουν σήμερα αὐτοί οἱ λιφτμπύς» φώναξε σάν ἄκουσε κάτι στό τηλέφωνο. «Μά, αὐτό εἶναι ἀνήκουστο!» ξαναφώναξε σέ λίγο. Παραμέρισε τό ἀκουστικό καί στράφηκε στό θυρωρό: «Φεοντόρ, σέ παρακαλῶ, κράτησέ τον λίγο ἐδῶ. Ἐχουμε μαζί του ἀκόμα νά μιλήσουμε». Καί ἀπό τό τηλέφωνο ἔδωσε ἐντολή: «Ἐλα ἀμέσως πάνω!»

Τώρα ὁ ἀρχιθυρωρός μπορούσε νά ξεθυμάνει, αὐτό πού δέ μπορούσε νά τό πετύχει πρῶτα μέ τή συζήτηση. Ἐπίασε τόν Κάρλ ἀπό τό μπράτσο, ὄχι ὅμως μέ χέρι ἥρεμο, ἔτσι πού νά ἔναι ὑποφερτό· κάθε ἄλλο! Τό ξέσφιγγε μιά στιγμή κι ὕστερα τό ἔσφιγγε πιό δυνατά καί ἀκατάπαντα πιό δυνατά, χωρίς νά λείι νά σταματήσει, μιά πού εἶχε φυσικά καί μεγάλη σωματική δύναμη. Τά μάτια τοῦ Κάρλ ἀρχισαν νά θολώνουν. Καί σά νά μήν ἔφτανε αὐτό, σά νά εἶχε πάρει κι αὐτή τήν ἐντολή, τόν τραβοῦσε συνάμα, τόν σήκωνε ψηλά, τόν τράνταζε

άγρια και κάθε τόσο επαναλάμβανε μισορωτώντας τον προϊστάμενο: «Μήπως τον μπερδεύω και πάλι; Μήπως τον μπερδεύω και πάλι;»

Σά μπήκε μέσα ο πρώτος από τους συναδέλφους του, ήταν για τον Κάρλ η λύτρωση· ο Μπές, ένα παιδί χοντρό που πάντα ανέπνεε θαριά, παρουσιάστηκε κι απόσπασε κάπως την προσοχή του αρχιθυρωρού. Ο Κάρλ ήταν τόσο εξαντλημένος που μόλις και πρόλαβε να χαιρετήσει την Τερέζα που την είδε ξαφνιασμένος να ξεπροβάλλει χλομή σαν πεθαμένη, ντυμένη ακατάστατα, με μαλλιά λίγο ανακατεμένα, πίσω από τον Μπές. Άμέσως θρέθηκε δίπλα του και του ψιθύρισε: «Τό ξέρει ή αρχιμαγείρισσα;»

«Ναί, της τηλεφώνησε ο προϊστάμενος» απάντησε ο Κάρλ.

«Τότε όλα θα πάνε καλά! Όλα θα πάνε καλά!» είπε γρήγορα και με ζωηρό βλέμμα.

«Όχι» είπε ο Κάρλ. «Δέν ξέρω βέβαια τί έχουν εναντίον μου. Πρέπει να φύγω· κι ή αρχιμαγείρισσα δέν άμφιβάλλει διόλου. Σέ παρακαλώ, πήγαινε πάνω, μή χάσεις τόν καιρό σου· θά 'ρθω άργότερα να σέ αποχαιρετήσω».

«Μά τί σ' έπιασε, Ρόσμαν; Πολύ ώραία, θά μείνεις μαζί μας, όσο σου άρέσει. Ο προϊστάμενος κάνει ό,τι θέλει ή αρχιμαγείρισσα, τώρα τελευταία, όπως έμαθα, την αγαπά... Μόνο ήσύχασε».

«Σέ παρακαλώ, Τερέζα, φύγε από δώ. Δέ θά μπορέσω σίγουρα να υπερασπιστώ τόν έαυτό μου καλά, όσο θά 'σαι εδώ. Καί πρέπει να τόν υπερασπίσω καλά, γιατί είπαν ψευτιές για μένα. Όσο πιο πολύ προσέξω κι όσο καλύτερα υπερασπίσω τόν έαυτό μου, τόσο πιο πολλές έλπίδες θά 'χω να μείνω μαζί σας. Μά, όμως, Τερέζα!» Δέ μπόρεσε δυστυχώς σ' ένα ξαφνικό πόνο να θαστάξει και πρόσθεσε χαμηλόφωνα: «Άχ, αυτός ό θυρωρός, τουλάχιστο να μ' άφηνει! Δέν ήξερα πώς ήταν έχθρός μου. Μé σφίγγει άγρια και μέ τραβά. Έδώ και ώρα» Μά, την ίδια στιγμή σκέφτηκε πάλι: «Γιατί της τά λέω; Μπορεί μιά γυναίκα ν' άκούσει τέτοια πράγματα μέ ήρεμία!» Καί στ' αλήθεια προτού προλάβει ό θυρωρός να κάνει πέρα μέ τό λεύτερο χέρι, στράφηκε και του είπε: «Κύριε αρχιθυρωρέ, σάς παρακαλώ, άφήστε τον. Τόν κάνετε και πονά. Σέ λίγο θά φτάσει ή αρχιμαγείρισσα και θά δείτε πώς ό,τι γίνεται εδώ είναι άδικία.

Άφήστε τον! Βρίσκετε ευχαρίστηση που τόν βασανίζετε!» Κι έπιασε τό χέρι του θυρωρού. «Έντολή, μικρή μου δεσποινίδα, έντολή!» είπε ό θυρωρός και μέ τό λεύτερο χέρι τράβηξε μέ κάποια συμπάθεια την Τερέζα κοντά του, ενώ μέ τό άλλο έσφιγγε τόν Κάρλ μέ λύσσα, σά να 'θελε όχι μόνο να τόν κάνει να πονά, αλλά σά να 'χε για τό μπράτσο αυτό που τό κατείχε καλά, να εκπληρώσει κάποιο ιδιαίτερο μακρινό σκοπό.

Η Τερέζα χρειάστηκε λίγο χρόνο για να του ξεφύγει. Τή στιγμή που ήταν έτοιμη να στραφεί προς τόν προϊστάμενο που επέτρεπε στον Μπές να πολυλογεί ακόμα για τόν Κάρλ, όρμησε μέσα ή αρχιμαγείρισσα.

«Δόξα τώ Θεώ» ξέσπασε ή Τερέζα και τά δυνατά της αυτά λόγια γέμισαν κυριαρχία όλο τό χώρο που ήταν τή στιγμή εκείνη σέ γενική σιωπή. Ο προϊστάμενος πετάχτηκε από τή θέση του κι έκανε πέρα τόν Μπές.

«Έρχεστε ή ίδια, κυρία αρχιμαγείρισσα; Καί γι' αυτή τή μικρή λεπτομέρεια; Τό περίμενα να γίνει ύστερα από τό τηλεφώνημά μας, μά ωστόσο δέν τό πίστευα και πολύ. Η υπόθεση όμως του προστατευομένου σας όλο και πάει κατά διαβόλου. Φοβάμαι πώς δέ θά τόν διώξω μόνο, αλλά θά τόνβάλω και φυλακή. Άκούστε και σεις». Κι έκανε νόημα στον Μπές να πλησιάσει.

«Θέλω μόνο να πώ δυό λόγια μέ τόν Ρόσμαν» αποκρίθηκε ή αρχιμαγείρισσα κι επειδή την άνάγκασε ό προϊστάμενος κάθισε σέ μιά καρέκλα.

«Κάρλ, πλησίασε, σέ παρακαλώ» είπε κατόπιν. Ο Κάρλ υπάκουσε ή καλύτερα τόν πήγε ό θυρωρός σέρνοντάς τον. «Άφήστε τον, λοιπόν» φώναξε ή αρχιμαγείρισσα όργισμένη, «δέν είναι και φονιάς!» Ο θυρωρός τόν άφησε φυσικά, μά προτού τόν άφήσει τόν έσφιξε άλλη μιά φορά τόσο δυνατά, που του ήρθαν από την προσπάθεια δάκρυα στα μάτια.

«Κάρλ» είπε ή αρχιμαγείρισσα, θάζοντας μέ ήρεμία τά χέρια πάνω στο στήθος και σκύβοντας να τόν κοιτάξει καλά —αυτό δέν έμοιαζε μέ άνάκριση— «πρώτα πρώτα θέλω να σου πώ πώς σου έχω μεγάλη έμπιστοσύνη. Κι ό κύριος προϊστάμενος είναι επίσης ένας δίκαιος άνθρωπος, σου τό έγγωμαι. Κι οι δύο μας θέλουμε να σέ κρατήσουμε εδώ» —ένώ έλεγε αυτά έριξε μιά ματιά στον προϊστάμενο παρακαλώντας να μην τή διακόψει, κι έτσι πραγματικά έγινε. «Ξέχασε ό,τι σου είπαν μέχρι τώρα. Καί φυσικά μην πάρεις στα σοβαρά ό,τι σου είπε ό κύ-

ριος ἀρχιθυρωρός. Εἶναι λιγάκι ὀργίλος τύπος καί μέ τή δουλειά πού κάνει δέν εἶναι ν' ἀπορεῖς· μά ὥστόσο ἔχει κι αὐτός γυναῖκα καί παιδιά καί πρέπει νά γνωρίζει πώς δέν ἐπιτρέπεται νά βασανίζει κανεῖς ἄδικα ἕνα παιδί πού στηριζέται μόνο στόν ἑαυτό του καί μιά πού γι' αὐτό φροντίζουν καί πολλοί ἄλλου».

Στό δωμάτιο ἐπικρατοῦσε μεγάλη σιγή. Ὁ ἀρχιθυρωρός κοίταζε ἐρευνητικά τόν προϊστάμενο σά νά ζητοῦσε ἐξηγήσεις, κι αὐτός κοίταζε τήν ἀρχιμαγείρισα κουνώντας τό κεφάλι. Ὁ Μπές πίσω ἀπό τήν πλάτη τοῦ προϊστάμενου, μισογελοῦσε μ' ἕναν ἡλίθιο τρόπο. Ἡ Τερέζα κρυφόκλαιγε μέ κάποιο ἀναφιλητό ἀπό χαρά καί λύπη, καί προσπαθοῦσε νά μήν τήν ἀντιληφθεῖ κανένας.

Ὁ Κάρλ ἔστρεψε τή ματιά του στό πάτωμα, ἄν κι αὐτό μπορούσαν νά τό πάρουν γιά σημάδι ἐνοχῆς, ἀντί νά κοιτάζει τήν ἀρχιμαγείρισα, πού, ὀλοένα καί ἀναζητοῦσε τό βλέμμα του. Στό χέρι του ἔνιωθε τσιμπήματα, τό πουκάμισο στίς ραβδώσεις κολλοῦσε πάνω του καί τοῦ ἔρχόταν ἡ ἐπιθυμία νά βγάλει τό σακάκι του γιά νά διαπιστώσει τό κακό. Αὐτά πού ἔλεγε φυσικά ἡ ἀρχιμαγείρισα προέρχονταν ἀπό ἀγαθή πρόθεση, μά ὥστόσο ἡ στάση της αὐτή τοῦ φαινόταν πώς ἤθελε νά ἐκφράσει τή δική του ἀναξιοσύνη στήν καλοσύνη της, πώς δυό μῆνες ἀπολάμβανε εὐεργεσίες πού δέν τίς ἀξίζει καί τό μόνο πού τοῦ ἔπρεπε ἦταν νά πέσει στά χέρια τοῦ θυρωροῦ.

«Τά λέω αὐτά» συνέχισε ἡ ἀρχιμαγείρισα, «γιά νά μ'πορέσεις ν' ἀπαντήσεις χωρίς ταραχή· ἄλλωστε, ὅπως σέ ξέρω, αὐτό θά τό εἶχες κάνει ὅπωςοδήποτε».

«Μπορῶ στό μεταξύ νά πάω νά φωνάξω γιατρό, γιατί ὁ ἄνθρωπος εἶναι δυνατό νά χάσει ὅλο του τό αἷμα» τούς ἔκοψε ὁ Μπές μέ πολλή εὐγένεια, μά ὥστόσο σέ ἄσχημη ὥρα.

«Πήγαινε» εἶπε ὁ προϊστάμενος στόν Μπές πού ἐξαφανίστηκε ἀμέσως. Ὑστερα γύρισε πρὸς τήν ἀρχιμαγείρισα: «Νά, πῶς ἔχει ἡ ὑπόθεση αὐτή. Ὁ ἀρχιθυρωρός δέν ἔπιασε ἔτσι γιά γοῦστο τό νεαρό. Κάτω στόν κοιτώνα τά παιδιά θρῆκαν ἕναν ξένο μεθυσμένο πάνω σ' ἕνα κρεβάτι νά 'ναι κουκουλωμένος μέ κουβέρτες. Τόν ξύπνησαν φυσικά κι ἔκαναν νά τόν διώξουν. Ἀρχισε τότε ἐκεῖνος τίς φωνές κι ἔλεγε κάνοντας θόρυβο πώς ὁ κοιτώνας ἀνῆκε στόν Κάρλ Ρόσμαν κι αὐτός ἦταν φιλοξενούμενός του· ὁ Κάρλ τόν εἶχε φέρεי ἐκεῖ κι ὅποιοι

τολμοῦσε νά τόν κουνήσει θά 'βρισκε σίγουρα τό μπελά του. Εἶπε κοντά σ' αὐτά πῶς περίμενε τόν Κάρλ Ρόσμαν, γιατί τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ νά τοῦ δώσει χρήματα κι εἶχε πάει νά τοῦ τά φέρει. Προσέξτε, παρακαλῶ, πολὺ καλὰ αὐτό τό τελευταῖο, κυρία ἀρχιμαγείρισα· τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ χρήματα καί πήγε νά τά φέρει... Μπορεῖς νά προσέχεις καί σύ, Ρόσμαν»· εἶπε ὁ προϊστάμενος κόβοντας τή διήγηση καί βλέποντας τόν Κάρλ πού εἶχε τώρα στραφεῖ πρὸς τήν Τερέζα. Ἡ κοπέλα, σάν ὑπνωτισμένη, κάρφωνε τά μάτια της πάνω στόν προϊστάμενο κι ὅλο κι ἐδιωχνε κάτι ἀπό τό μέτωπο ἢ μερικά πεσμένα μαλλιά της ἡ τίποτα, κάνοντας μιά κίνηση στό κενό. «Μήπως, Ρόσμαν, σοῦ ὑπενθυμίζω καί μιά σου ὑποχρέωση; Γιατί ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἐκεῖ κάτω εἶπε τελικά πῶς σάν ἐπέστρεφες θά πηγαίνατε γιά διασκέδαση ὅπου τραγουδᾷ κάποια... Τό ὄνομά της σ' ἀλήθεια δέ μπόρεσε κανένας νά τό καταλάβει, γιατί τό πρόφερε συνέχεια μέ φωνή τραγουδιστή».

Ἐδῶ σταμάτησε ὁ προϊστάμενος, γιατί ἡ ἀρχιμαγείρισα κατ'ἀρχολομῇ ἔκανε νά σηκωθεῖ σπρώχνοντας πίσω τήν καρέκλα.

«Σᾶς ἀφήνω ἥσυχη ἀπό τά παρακάτω» εἶπε ὁ προϊστάμενος.

«Ὅχι, σᾶς παρακαλῶ, ὄχι» εἶπε ἡ ἀρχιμαγείρισα πιάνοντας τό χέρι του, «θέλω νά τ' ἀκούσω ὅλα, γι'αὐτό ἐξάλλου ἦρθα ἐδῶ».

Ὁ θυρωρός προχώρησε λίγα βήματα καί χτυποῦσε τό στηθος του γιά νά δείξει πῶς αὐτός τά εἶχε μαντέψει ἀπό τήν ἀρχή. Ὁ προϊστάμενος τόν καθησύχασε καί τόν ἀπομάκρυνε ἀπό τό γραφεῖο λέγοντας! «Ναί, ἔχετε ἀπόλυτο δίκιο, Φεοντόρ».

«Δέν ἔχω πιά νά πῶ ἄλλα» εἶπε ὁ προϊστάμενος. «Ὅπως εἶναι φτιαγμένοι οἱ νεαροί ἄρχισαν πρῶτα νά τόν κοροϊδεύουν, ὕστερα νά μαλώνουν μαζί του καί τελικά, ἐπειδὴ εἶναι καί μερικοὶ πυγμάχοι ἀνάμεσά τους, τοῦ ἔσπασαν τά μούτρα. Καί δέν τόλμησα νά ρωτήσω ποῦ τόν χτύπησαν κι ἀπό ποῦ τρέχουν αἵματα· οἱ νεαροὶ αὐτοὶ εἶναι τρομεροὶ στήν πυγμαχία καί φυσικά ἕνα μεθυσμένο τόν καταφέρνουν πολὺ εὐκολὰ!»

«Ἐτσι λοιπόν!» εἶπε ἡ ἀρχιμαγείρισα πιάνοντας τή ράχη τῆς καρέκλας καί ρίχνοντας πάνω ἐκεῖ πού καθόταν πρῶτα μιά ματιά. «Πές λοιπόν ἔστω καί μιά μόνη κουβέντα, σέ παρακαλῶ, Ρόσμαν!» πρόσθεσε. Ἡ Τερέζα

ἐτρεξε καί κρεμάστηκε στό χέρι τῆς ἀρχιμαγείρισσας κι ὁ Κάρλ ἀπόρησε γιατί τό ἔβλεπε γιά πρώτη φορά νά τό κάνει. Ὁ προϊστάμενος στεκόταν πίσω ἀπό τήν ἀρχιμαγείρισσα κι ἄρχισε νά ισιάζει ἄργά τό φτώχό, μικρό καί μισοζαρωμένο γιακαδάκι της. Ὁ θυρωρός ἦταν ἀκόμα δίπλα στόν Κάρλ καί τοῦ φώναξε: «Θά μιλήσεις λοιπόν;» μ' αὐτό ὅμως ἤθελε νά κρύψει μιά γροθιά πού στό μεταξύ τοῦ κοπανοῦσε πίσω στή ράχη του.

«Εἶναι ἀλήθεια» εἶπε ὁ Κάρλ μέ περισσότερη ἀβεβαιότητα γιατί τόν τράνταζε πίσω του τό χτύπημα. «Ἐγώ τόν κουβάλησα ἐκεῖ μέσα».

«Δέ θέλουμε περισσότερα» εἶπε ὁ θυρωρός σά ν' ἀπηχοῦσε τή γνῶμη ὅλων. Ἡ ἀρχιμαγείρισσα βουθή στράφηκε στόν προϊστάμενο κι ὕστερα στήν Τερέζα.

«Δέ μποροῦσα νά κάνω διαφορετικά» συνέχισε ὁ Κάρλ. «Ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἄλλοτε ἦταν φίλος μου. Εἶχα δυό μῆνες νά τόν δῶ ἀπό τότε πού χωρίσαμε· ἦρθε νά μ' ἐπισκεφτεῖ κι ἦταν τόσο μεθυσμένος πού δέ μποροῦσε νά γυρίσει πίσω μόνος του».

Ὁ προϊστάμενος κοντά στήν ἀρχιμαγείρισσα ἔσκυψε καί τῆς εἶπε χαμηλόφωνα: «Τόν ἐπισκέφτηκε λοιπόν κι ἦταν τόσο μεθυσμένος πού δέ μπόρεσε νά φύγει». Ἡ ἀρχιμαγείρισσα τοῦ ψιθύρισε κάτι πάνω ἀπό τόν ὦμο της κι ἐκεῖνος ἔδειξε μ' ἓνα χαμόγελο πώς ἔχει ἀντίρρηση, μά ὥστόσο φαινόταν καλά πώς δέν ἀφοροῦσε τήν ὑπόθεση τοῦ Κάρλ. Ἡ Τερέζα –ὁ Κάρλ κοίταζε μόνο αὐτήν– ἀκουμποῦσε ἀπελπισμένα τό κεφάλι της πάνω στήν ἀρχιμαγείρισσα καί δέν ἤθελε νά βλέπει τίποτα. Ὁ μόνος πού ἔδειχνε ἀπόλυτη ἱκανοποίηση ἀπό τίς ἐξηγήσεις τοῦ Κάρλ ἦταν ὁ θυρωρός, πού ἐπανέλαβε μερικές φορές: «Βέβαια, εἶναι πολύ σωστό, πολύ σωστό, πρέπει κανεῖς νά βοηθᾷ τόν συμπότη του», καί μέ ματιές καί χειρονομίες ζητοῦσε νά τά τυπώσει καλά στό μυαλό τῶν ἄλλων τά λόγια του αὐτά.

«Εἶμαι λοιπόν ἔνοχος» εἶπε ὁ Κάρλ, καί σταμάτησε γιά λίγο καί περίμενε κάποιος ἀπό τούς κριτές του νά πεῖ ἓναν καλό λόγο γιά νά τόν ἐνθαρρύνει στήν υπεράσπισή του. Μά, κανένας δέ μίλησε. «Ἡ μόνη μου ἐνοχή εἶναι ὅτι πῆγα τόν ἄνθρωπο αὐτό στόν κοιτώνα –τόν λένε Ρόμπινσον κι εἶναι ἱρλανδός. Αὐτά πού εἶπε δέν εἶναι καθόλου ἀληθινά, γιατί τά εἶπε πάνω στό μεθύσι του».

«Δέν τοῦ ὑποσχέθηκες λεφτά;» ρώτησε ὁ προϊστάμενος.

«Ναί» εἶπε ὁ Κάρλ, στενοχωρημένος γιατί εἶχε ξεχάσει νά τό πεῖ. Ἀπό ἀπερισκεψία ἢ ἀφηρημάδα χαρακτηρίσε κατηγορηματικά τήν ἀθωότητά του. «Τοῦ ὑποσχέθηκα χρήματα, γιατί μοῦ τά ζήτησε. Δέν πῆγα ὅμως νά τά φέρω· θά τοῦ ἔδινα τά φιλοδωρήματα πού εἶχα μαζέψει χτές τό θράδυ». Καί γιά νά γίνε πιστευτός ἄδειασε τήν τσέπη κι ἔδειξε στήν παλάμη ὅ,τι ψηλά εἶχε.

«Ὅλο καί πᾶς νά μᾶς ξεφύγεις» εἶπε ὁ προϊστάμενος. «Γιά νά σέ πιστέψει κανεῖς πρέπει νά ξεχνᾷ αὐτά πού λές στήν ἀρχή. Πρῶτα λοιπόν πῆγες τόν ἄνθρωπο –δέν πιστεύω νά λέγεται Ρόμπινσον, ἀπό τότε πού ὑπάρχει ἱρλανδία δέ δόθηκε σέ ἱρλανδό τέτοιο ὄνομα– τόν πῆγες λοιπόν στόν κοιτώνα, πράγμα πού ἀρκεῖ γιά νά σέ πετάξουμε ἔξω, χρήματα ὅμως στήν ἀρχή δέν τοῦ ὑποσχέθηκες, σάν ὅμως σέ στριμώξαμε, τότε τοῦ ὑποσχέθηκες καί χρήματα. Δέν ἔχουμε ὥστόσο καμιά διάθεση ν' ἀκούσουμε ἐρωταποκρίσεις, μόνο θέλουμε τήν ἀπολογία σου. Στήν ἀρχή λοιπόν δέν εἶχες σκοπό νά φέρεις κι ἄλλα λεφτά, μά νά δώσεις τά φιλοδωρήματα τῆς βραδιάς· τά λεφτά ὅμως αὐτά τά εἶχες πάνω σου κι ἀποδείχεται ὀλοφάνερα πώς σκόπευες νά φέρεις κι ἄλλα, γι' αὐτό κι ἔλειψες πολύ χρόνο. Δέν εἶναι βέβαια παράξενο νά θέλεις νά τοῦ φέρεις λεφτά ἀπό τή βαλίτσα σου, εἶναι ὅμως πολύ περίεργο νά τό ἀρνιέσαι μ' ὅλη τή δύναμη τῆς ψυχῆς σου. Κι ἔπειτα εἶναι πολύ ἄσχημο νά θέλεις ν' ἀποκρύψεις πώς ἐσύ πρωτομέθυσες τόν ἄνθρωπο ἐδῶ στό ξενοδοχεῖο, γιατί δέν ὑπάρχει γι' αὐτό ἡ παραμικρή ἀμφιβολία· ὁ ἴδιος ὁμολόγησες πώς ἦρθε μόνος του ἐδῶ, μά δέ μπόρεσε νά φύγει χωρίς βοήθεια κι ὕστερα ὁ φίλος σου φώναξε μέσα στόν κοιτώνα πώς εἶναι φιλοξενούμενός σου. Δέ μᾶς μένουν παρά μόνο δυό ἐρωτήματα, πού μπορεῖς ν' ἀπαντήσεις γιά νά ξεκαθαρίσεις τά πράγματα, ἂν καί χωρίς τή βοήθειά σου μποροῦμε κι ἐμεῖς τελικά νά τά ξεκαθαρίσουμε: «Πρῶτο, πώς κατάφερες καί μπήκες μέσα στό κελάρι καί δεύτερο πώς μάζεψες μέ φιλοδωρήματα αὐτά τά χρήματα;»

«Εἶναι ἀδύνατο νά υπερασπίσεις τόν ἑαυτό σου, ἂν δέν ὑπάρχει στούς ἄλλους καλή θέληση» εἶπε μέσα του ὁ Κάρλ καί δέν ἀπάντησε στόν προϊστάμενο, μολονότι ἡ Τερέζα ὑπόφερε πολύ γι' αὐτό. Ἦξερε πώς ὅ,τι καί νά ἔλεγε, μποροῦσαν νά βροῦν μιά ἄλλη ἀποψη, καί μόνο ὁ κριτής εἶχε ἀπόλυτο δικαίωμα νά τό θγάλει καλό ἢ κακό.

«Δέν ἀπαντᾷ» εἶπε ἡ ἀρχιμαγεύρισσα.
«Εἶναι τό πιό λογικό πού ἔχει νά κάνει» εἶπε ὁ προϋ-
στάμενος.

«Κάτι θά σκαρφίζεται» εἶπε ὁ ἀρχιθυρωρός χαϊδεύον-
τας ἀπαλά τά γένια του μέ τό χέρι πού φέρθηκε πρίν λί-
γα λεπτά τόσο βάρβαρα.

«Σώπασε» εἶπε ἡ ἀρχιμαγεύρισσα στήν Τερέζα πού
ἄρχιζε δίπλα της νά ὀδύρεται, «τό βλέπεις κι ἐσύ, δέν
ἀποκρίνεται, πῶς μπορῶ νά τόν βοηθήσω; Στό κάτω κά-
τω ἔχω ἄδικο ἀπέναντι στόν προϋστάμενο. Πές μου, Τε-
ρέζα, ὑπάρχει κάτι πού κατά τή γνώμη σου δέν ἔκανα
γι' αὐτόν;» Πῶς μπορούσε ὅμως ἡ Τερέζα νά τό γνωρί-
ζει καί σέ τί ὠφελοῦσε ν' ἀπολογεῖται μέ τήν ἐρώτηση
καί τήν παράκληση αὐτή στήν Τερέζα μπροστά στά μά-
τια αὐτῶν τῶν κυρίων

«Κυρία ἀρχιμαγεύρισσα» εἶπε ὁ Κάρλ παίρνοντας κά-
ποιο θάρρος, μόνο καί μόνο ὅμως γιά ν' ἀπαλλάξει τήν
Τερέζα ἀπό τήν ἀπάντηση, «δέ νομίζω πῶς σᾶς ντρο-
πίασα σέ τίποτα, κάθε ἄλλος μπορούσε νά τό διαπιστώ-
σει, ἂν ἐρευνόυσε καλά τήν ὑπόθεση».

«Κάθε ἄλλος!» εἶπε ὁ ἀρχιθυρωρός δείχνοντας μέ τό
δάχτυλο τόν προϋστάμενο. «Αὐτό τό εἶπε γιά νά προ-
σβάλει ἐσᾶς, κύριε Ἰσμπαρυ».

«Λοιπόν, κυρία ἀρχιμαγεύρισσα» εἶπε αὐτός, «εἶναι
ἐξήμιση, κι ἡ τελευταία καί κρίσιμη στιγμή. Νομίζω
πῶς πρέπει ν' ἀφήσετε σέ μένα τόν τελευταῖο λόγῳ
στήν ὑπόθεση αὐτή πού χειριστήκαμε μέ τόση ὑπομο-
νή».

Ὁ μικρός Τζιάκομο μπήκε μέσα κι ἔκανε νά πάει
στόν Κάρλ, τρώμαξε ὅμως ἀπό τή γενική σιωπή πού κυ-
ριαρχοῦσε ἐκεῖ μέσα, σταμάτησε καί περίμενε.

Ἡ ἀρχιμαγεύρισσα ὕστερα ἀπό τά τελευταῖα λόγια
τοῦ Κάρλ, δέν ἔπαψε νά ἔχει καρφωμένη τή ματιά της
πάνω του καί δέν ἔδειχνε διόλου πῶς εἶχε ἐπηρεαστεῖ
ἀπό τά τελευταῖα λόγια τοῦ προϋστάμενου. Κοίταξε τόν
Κάρλ μέ μάτια ὀλάνοιχτα πού ἦταν μεγάλα καί γαλανά,
λίγο μόνο θλιμμένα ἀπό τήν ἡλικία καί τόν πολύ μό-
χθο. Ὅπως στεκόταν ἐκεῖ καί κοιτοῦσε μπροστά της
τήν καρέκλα, νόμιζες πῶς ἀπό στιγμή σέ στιγμή θά φώ-
ναξε: «Λοιπόν, Κάρλ, ὅταν τό σκέφτομαι καλά, βλέπω
πῶς ἡ ὑπόθεση δέν εἶναι ἀκόμα καλά ξεκαθαρισμένη
καί χρειάζεται, ὅπως σωστά εἶπες, προσεχτική ἐρευνα.
Καί θά κάνουμε τώρα αὐτή τήν ἐρευνα, ἀδιάφορο ἂν

συμφωνοῦν ἢ ὄχι οἱ ἄλλοι· πάνω ἀπ' ὅλα στέκεται ἡ δι-
καιοσύνη».

Ἡ ἀρχιμαγεύρισσα ὅμως, ἀντί νά πεῖ αὐτά, ὕστερα
ἀπό μικρή σιωπή, πού κανένas δέν εἶχε τολμήσει νά
διακόψει –μόνο τό ρολοῖ χτύπησε, θεβαιώνοντας τά λό-
για τοῦ προϋστάμενου, ἐξήμιση καί συνάμα, ὅπως ἦταν
γνωστό, ὅλα τά ρολόγια τοῦ ξενοδοχείου, κι ὅλα αὐτά
ἤχοῦσαν στ' ἄφτιά καί στή σκέψη σά δεύτερος παλμός
μιᾶς μεγάλης ἀνυπομονησίας– ἡ ἀρχιμαγεύρισσα ὅμως
εἶπε: «Ὅχι, Κάρλ, ὄχι, ὄχι! Δέν εἶναι δυνατό νά πει-
στοῦμε. Μιά δίκαιη ὑπόθεση ἔχει μιᾶ ἰδιαίτερη ὄψη, κι
ἡ δική σου, ὀφείλω νά ὁμολογήσω, δέν τήν ἔχει. Μπο-
ρῶ νά τό πῶ κι ἔχω χρέος νά τό πῶ· κι ἔχω χρέος νά
τό ὁμολογήσω γιατί ἦρθα ἐδῶ μέ τίς καλύτερες διαθέ-
σεις γιά σένα. Βλέπεις, κι ἡ Τερέζα σωπαίνει». (Αὐτή
ὥστόσο δέ σῶπαινε, ἔκλαιγε.)

Ἡ ἀρχιμαγεύρισσα σταμάτησε ἀπότομα ἀπό μιᾶ ξαφ-
νική ἀπόφαση κι εἶπε: «Γιά ἔλα ἐδῶ, Κάρλ» καί σάν
αὐτός πλησίασε –τήν ἴδια στιγμή ἔσμιξαν πίσω ἀπό τή
ράχη του ὁ προϋστάμενος κι ὁ ἀρχιθυρωρός κι ἄρχισαν
νά συζητοῦν ζωνηρά– τόν ἔπιασε μέ τ' ἀριστερό χέρι
ἀπό τή μέση καί πήγε μαζί μ' αὐτόν καί τήν Τερέζα
πού ἀκολουθοῦσε χωρίς θέληση, στό βάθος τοῦ δωμα-
τίου κι ἐκεῖ, βηματίζοντας πάνω κάτω καί μέ τούς δύο,
εἶπε: «Εἶναι δυνατό, Κάρλ, κι ἴσως σ' αὐτό στηρίζεσαι,
γιατί διαφορετικά δέ θά μπορούσα νά σέ καταλάβω, μιᾶ
ἐρευνα νά σέ δικαιώσει σέ μερικές λεπτομέρειες. Νά
ποῦμε, ὅπως εἶναι φυσικό, πῶς χαιρετοῦσες τό θυρωρό·
καταλαβαίνει πῶς καί τώρα σοῦ μιλῶ ἀνοιχτά. Μά,
ὅμως τέτοιες μικρές λεπτομέρειες δέ σώζουν τήν κατᾶ-
σταση. Ὁ προϋστάμενος –ξέρω καλά τήν πείρα του γιά
τούς ἀνθρώπους ἀπ' ὅλα αὐτά τά χρόνια καί τήν ἐκτιμῶ,
εἶναι ἐπίσης κι ὁ πιός ἀξιόπιστος ἄνθρωπος πού γνῶρι-
σα ποτέ– παρουσίασε ξεκαθαρισμένα τήν ἐνοχή σου, νά
πῶ τήν ἀλήθεια, μέ τρόπο πού δέν ἐπιδέχεται ἀμφισβή-
τηση. Ἴσως νά τά ἔκανες ὅλα αὐτά ἀπό ἀπερισκεψία καί
μόνο, ἴσως πάλι νά μήν εἶσαι αὐτός πού πίστεψα. Κι
ὅμως», ἐδῶ σταμάτησε γιά λίγο κι ἔριξε πίσω της μιᾶ
ματιά στους δύο κυρίους, «στό βάθος δέ μπορῶ ἀκόμα
ν' ἀλλάξω καί νά μή σέ θεωρῶ τίμιο παιδί».

«Κυρία ἀρχιμαγεύρισσα! Κυρία ἀρχιμαγεύρισσα!» φώ-
ναξε ὁ προϋστάμενος πιάνοντας στό μεταξύ τή ματιά
της.

«Ναί, τελειώσαμε!» απάντησε ή αρχιμαγείρισα μιλώντας τώρα στον Κάρλ πιά γρήγορα: «Άκουσε, Κάρλ, όπως βλέπω τήν κατάσταση, εγώ είμαι ευχαριστημένη πού ό προϊστάμενος δέ θέλει νά γίνει έρευνα, γιατί άν είχε διαφορετική γνώμη, θά ήμουν αναγκασμένη νά τήν έμποδίσω για τό δικό σου συμφέρον. Κανένas δέν πρέπει νά μάθει μέ ποιό τρόπο καί μέ ποιά μέσα φιλοξένησες αυτό τόν άνθρωπο, πού δέν είναι δυνατό νά 'ναι ένας από τούς παλιούς συντρόφους σου, όπως ισχυρίστηκες, γιατί τότε είχες μαλώσει για καλά μαζί τους σά χωρίσατε καί μένει ανεξήγητο πώς αρχισες κεράσματα μέ τέτοιους ανθρώπους. Δέν απομένει παρά νά 'ναι μία τυχαία γνωριμία, κι εκανες από επιπολαιότητα ίσως τά βράδια μ' αυτόν παρέα σέ καμιά ταβέρνα στην πόλη. Πώς μπόρεσες όμως, Κάρλ, νά μου τ' αποκρύψεις όλα αυτά; Άν ίσως ή ζωή στον κοιτώνα σου είχε γίνει ανυπόφορη κι άν αυτό ήταν ή μόνη αιτία γι' αυτά τά ξεσπάσματα, γιατί δέ θέλησες νά μου τό πεις; Τό ξέρεις καλά, πώς φρόντισα νά σου δώσω μοναχικό δωμάτιο κι έπαυσα νά κάνω κάθε προσπάθεια από τότε πού μέ παρακάλεσες νά μ'ην επιμένω σ' αυτό. Ίσως θά μπορούσα νά πω τώρα πώς προτίμησες τόν κοινό θάλαμο για νά νιώθεις πιά λεύτερος εκεί. Καί τά λεφτά σου τά φύλαγες στό ταμείο μου καί τά φιλοδωρήματα μου τά έδινες κάθε βδομάδα. Μά για όνομα του Θεού, παιδί μου, πού έβρισκες τά χρήματα για τίς διασκεδάσεις σου κι από πού θά 'φερνες για τό φίλο σου; Δέ μπορώ φυσικά, όλα αυτά νά τά πω στον προϊστάμενο, τουλάχιστο για τήν ώρα, γιατί τότε δέ θά μπορούσαμε ν' αποφύγουμε τήν έρευνα. Πρέπει λοιπόν νά φύγεις τό δίχως άλλο από τό ξενοδοχείο, καί μάλιστα όσο μπορείς πιά γρήγορα. Πήγαινε κατευθείαν στην πανσιόν Μπρένερ —έχεις πάει ήδη πολλές φορές μέ τήν Τερέζα— θά σέ δεχτούν μέ τή σύστασή μου αυτή δωρεάν» —καί μ' ένα χρυσαφένιο μολύβι πού τράβηξε από τή μπλούζα της έγραψε ή αρχιμαγείρισα μερικές γραμμές πάνω σ' ένα έπισκεπτήριο χωρίς νά σταματήσει νά μιλά— «καί θά σου στείλω γρήγορα τή βαλίτσα σου... Τερέζα, τρέξε γρήγορα στην ίματιοθήκη των λιφτμπούς για νά φτιάξεις τή βαλίτσα του!» (Η Τερέζα ωστόσο δέ σάλεψε· ήθελε νά χαρεί τήν αλλαγή αυτή πιάς τό καλύτερο για τήν υπόθεση του Κάρλ, όπως πρώτα είχε βαστάξει συνέχεια όλο τόν πόνο.)

Κάποιος άνοιξε λιγάκι τήν πόρτα χωρίς νά παρουσιαστεί καί τήν ξανάκλεισε άμέσως. Φαίνεται πώς ήθελαν νά πάρουν τόν Τζιάκομο, γιατί αυτός πλησίασε καί του είπε: «Ρόσμαν, έχω νά σου πω κάτω».

«Άμέσως» είπε ή αρχιμαγείρισα χώνοντας τό έπισκεπτήριο στην τσέπη του Κάρλ πού είχε άκούσει ό,τι του είπε μέ σκυμμένο κεφάλι, «για τήν ώρα θά κρατήσω τά χρήματά σου, φυσικά μου έχεις έμπιστοσύνη. Σήμερα μέινε μέσα καί σκέψου καλά τήν υπόθεση, αύριο —σήμερα δέν έχω καιρό, ήδη έχασα πολλές ώρες— θά 'ρθω στην πανσιόν καί θά σκεφτούμε τί άλλο μπορούμε νά κάνουμε για σένα. Δέ θά σ' άφήσω, αυτό νά τό ξέρεις. Μ'ην ανησυχείς για τό μέλλον σου, μόνο για ό,τι έγινε εδώ καί λίγο καιρό». Είπε αυτά, τόν χτύπησε ελαφρά στον ώμο καί γύρισε στον προϊστάμενο. 'Ο Κάρλ ύψωσε τό βλέμμα του καί παρακολούθησε τήν ψηλή, καμαρωτή γυναίκα πού απομακρυνόταν μέ ήρεμο βήμα καί περήφανη στάση.

«Δέ χαιρετάς, λοιπόν» είπε ή Τερέζα πού ήταν δίπλα του, «πού όλα πήγαν τόσο καλά;»

«Ό, ναί» είπε ό Κάρλ χαμογελώντας στην κοπέλα, μά δέν καταλάβαινε γιατί έπρεπε νά χαιρετάς, αφού τόν έδιωχναν σάν κλέφτη. Από τά μάτια της Τερέζας άστραφτοκοπούσε ή καθάρια χαρά, λές καί της ήταν άδιάφορο άν ό Κάρλ είχε κάνει κακό ή όχι, άν κρίθηκε δίκαια ή όχι, έφτανε πού δέν έπαθε κακό καί τή γλίτωσε έστω μέ ντροπή καί μέ άτίμωση. Κι ήταν, παράξενο σ' αλήθεια, ή Τερέζα πού έδειχνε αυτή τή στάση, μία κοπέλα πού πρόσεχε τόσο πολύ τίς δικές της υποθέσεις καί πού στριφογύριζε στό μυαλό της εβδομάδες όλόκληρες ένα όποιοδήποτε μικρό διφορούμενο της αρχιμαγείρισσας. 'Ο Κάρλ τή ρώτησε: «Θά μου φτιάξεις τή βαλίτσα καί θά μου τή στείλεις άμέσως;» Κι έπρεπε χωρίς νά τό θέλει νά κουνήσει τό κεφάλι του από έκπληξη βλέποντας πόσο γρήγορα μπήκε ή Τερέζα στό νόημα της έρώτησης, γιατί έδειχνε σίγουρη πώς ή βαλίτσα είχε πράγματα πού έπρεπε νά τά κρατήσει μυστικά απ' όλο τόν κόσμο καί χωρίς καν νά κοιτάξει τόν Κάρλ μήτε νά του δώσει τό χέρι του ψιθύρισε: «Φυσικά, Κάρλ, σέ μία στιγμή θά 'ναι έτοιμή» καί εξαφανίστηκε.

Όστόσο ό Τζιάκομο δέ βάσταζε άλλο κι όργισμένος, γιατί περίμενε τόση ώρα, φώναζε δυνατά: «Ρόσμαν, ό άνθρωπος σέρνεται μέσα στό διάδρομο καί δέν άφήνει

νά τόν βγάλουν έξω. "Ήθελαν νά τόν πάνε σέ νοσοκομείο, μά φέρνει αντίσταση καί λέει πώς ἐσύ δέ θά τό ἐπέτρεπες ποτέ; ἰσχυρίζεται ὅμως πώς πρέπει νά φωνάξουν αὐτοκίνητο καί νά τόν πάνε στό σπίτι καί πώς θά τό πληρώσεις. Θέλεις;»

«Ὁ ἄνθρωπος σου ἔχει ἐμπιστοσύνη» εἶπε ὁ προϊστάμενος. Ὁ Κάρλ ὕψωσε τούς ὤμους, μετρώντας στό χέρι τοῦ Τζιάκομο τά λεφτά του. «Περισσότερα δέν ἔχω» εἶπε ὕστερα.

«Ἐχω καί κάτι ἄλλο νά σέ ρωτήσω, θά πᾶς μαζί του;» εἶπε ξανά ὁ Τζιάκομο κουδουνίζοντάς τά ψιλά στό χέρι του.

«Ὅχι, δέ θά πάει μαζί του» εἶπε ἡ ἀρχιμαγείρισσα.

«Λοιπόν, Ρόσμαν» εἶπε ὁ προϊστάμενος γρήγορα, χωρίς νά περιμένει νά φύγει ὁ Τζιάκομο, «ἀπολύεσαι αὐτῇ τῇ στιγμῇ».

Ὁ ἀρχιθυρωρός κούνησε τό κεφάλι του πολλές φορές, λές κι εἶχε ἐπαναλάβει ὁ προϊστάμενος λόγια δικά του.

«Δέ θέλω νά πῶ καί γιά ποιό λόγο σέ διώχνω, γιατί τότε ἔπρεπε νά σέ κλείσω φυλακή».

Ὁ ἀρχιθυρωρός ἔριξε μιά ἄγρια ματιά στήν ἀρχιμαγείρισσα, γιατί κατάλαβε πώς αὐτή ἦταν ἡ αἰτία πού ἔδειχναν τέτοια ἐπιείκεια στόν Κάρλ.

«Πήγαινε τώρα στόν Μπέζ, ξεντύσου κι ἄλλαξε ροῦχα, δώσε τή λιθρέα στόν Μπέζ καί φύγε γρήγορα, ἄκουσες; Γρήγορα!»

Ἡ ἀρχιμαγείρισσα ἔκλεισε τά μάτια της, θέλοντας μ' αὐτό νά καθησυχάσει τόν Κάρλ. Τῇ στιγμῇ πού χαιρετοῦσε μέ μιά ὑπόκλιση, τό μάτι του ἔπιασε τόν προϊστάμενο νά πιάνει κρυφά τό χέρι τῆς ἀρχιμαγείρισσας καί νά τό παίζει στό δικό του. Ὁ ἀρχιθυρωρός συνόδεψε τόν Κάρλ μέχρι τήν πόρτα μέ βαριά πατήματα, μά δέν τόν ἄφησε νά τήν κλείσει καί τήν κράτησε ἀνοιχτή γιά νά μπορέσει νά τοῦ φωνάξει πίσω του: «Σ' ἕνα τέταρτο νά σέ δῶ νά περνᾷς μπροστά μου, τῇ μεγάλῃ πόρτῃ! Πρόσεχε αὐτό πού σου λέω!»

Ὁ Κάρλ ἔκανε τό καθετί θιαστικά μόνο καί μόνο γιά ν' ἀποφύγει τίς ἐνοχλήσεις στήν κυρία εἴσοδο, μά ὅλα ἔγιναν πολύ πιά ἀργά ἀπ' ὅ,τι πίστευε. Πρῶτα δέ μπόρεσε νά βρεῖ ἀμέσως τόν Μπέζ κι ὕστερα αὐτές τίς πρωινές ὥρες πού ὁ κόσμος παίρνει κάτι στήν τραπεζαρία οἱ διάδρομοι εἶναι γεμάτοι κόσμο. Κατόπιν ἀνακάλυψε

πῶς ἕνα παιδί εἶχε πάρει τό παλιό του παντελόνι κι ἔπρεπε νά ψάξει σχεδόν ὅλα τά κρεμαστάρια δίπλα σέ κάθε κρεβάτι γιά νά τό βρεῖ. ἔτσι πέρασαν ἤδη πέντε λεπτά σάν ἔφτασε στήν πόρτα. Μπροστά του τήν ἴδια στιγμῇ πήγαινε μιά κυρία ἀνάμεσα σέ τέσσερις κυρίους. Κατευθύνονταν ὅλοι τους σ' ἕνα μεγάλο αὐτοκίνητο πού τούς περίμενε ἔξω· ἕνας ὑπηρέτης κρατοῦσε τήν πόρτα ἀνοιχτή καί τέντωνε πλάγια κι ὀριζόντια τό λεύτερο χέρι, δημιουργώντας ἔτσι ἕνα τόνο ἐπιστημότητας. "Ἀδिका πίστεψε ὁ Κάρλ πώς θά μπορούσε νά ξεφύγει ἀθέατος προστατευόμενος ἀπό τή συντροφιά ἐκείνη. Ὁ ἀρχιθυρωρός τόν ἄδραξε ἀπό τό χέρι ἀνάμεσα ἀπό δύο κυρίους ζητώντας τους συγνώμη καί σέρνοντάς τον κοντά του.

«Αὐτό εἶναι τό τέταρτο τῆς ὥρας;» εἶπε λοξοκοιτάζοντας τόν Κάρλ σά νά ἐξέταζε ρολοῖ πού δέν πάει καλά: «Ἐλα ἐδῶ» εἶπε ὕστερα καί τόν ὀδήγησε στό μεγάλο θυρωρεῖο, πού ὁ Κάρλ ἐδῶ καί καιρό εἶχε τήν ἐπιθυμία νά τό δεῖ, μά τώρα πού σπρώχτηκε μέσα ἀπό τό θυρωρό, μπήκε σ' αὐτό μέ δυσπιστία. Σά βρέθηκε στήν πόρτα προσπάθησε νά σπρώξει τό θυρωρό καί νά τό βάλει στά πόδια.

«Ὅχι, ὄχι, ἀπό δῶ μπαίνουν μέσα» εἶπε ὁ θυρωρός καί τόν σκούνησε μέσα ἀναγκάζοντάς τον νά κάνει μεταβολή.

«Εἶμαι ἀπολυμένος» εἶπε ὁ Κάρλ κι ἤθελε μ' αὐτό νά πεῖ πώς κανένας μέσα στό ξενοδοχεῖο δέν εἶχε πιά τό δικαίωμα νά τόν διατάζει.

«Ὅσο σέ κρατῶ ἐγώ δέν εἶσαι ἀκόμα ἀπολυμένος» εἶπε ὁ θυρωρός κι ἦταν βέβαια σωστό.

Τελικά, ὁ Κάρλ δέν ἔθρισκε κανένα λόγο πού θά δικαιολογοῦσε μιά του ἀντίσταση. Τί μπορούσε νά πάθει; Ἐκτός ἀπ' αὐτό, τά χωρίσματα τοῦ θυρωρεῖου ἦταν ἀπό πελώρια τζάμια κι ἔβλεπες ἀπ' αὐτά τό πλῆθος τῶν ἀνθρώπων σά νά 'σουν ἀνάμεσά τους, πού γέμιζε τό διάδρομο ἀπ' ὅλες τίς κατευθύνσεις. Στ' ἀλήθεια, σ' ὅλο τό θυρωρεῖο ὅπως φαινόταν πολύ καλά, δέ μπορούσες νά βρεῖς μιά γωνιά νά κρυφτεῖς ἀπό τά μάτια τοῦ κόσμου. Ἦταν βέβαια θιαστικοί οἱ πελάτες ἐκεῖ ἔξω, ἔτσι πού ἔψαχναν τό δρόμο τους μέ χέρια σέ κίνηση, μέ κεφάλι σκυφτό, μέ μάτια ὅλο προσοχή κάτι ν' ἀνακαλύψουν, μέ τίς τσάντες σηκωμένες ψηλά, μά ὥστόσο κανένας δέν παρέλειπε νά ρίξει μιά ματιά στό θυρωρεῖο γιατί πίσω

στά τζάμια ήταν διάφορα χαρτιά με πληροφορίες κι ειδήσεις, σημαντικές για τους πελάτες και τό προσωπικό του ξενοδοχείου. Πέρα απ' αυτά, τό θυρωρείο επικοινωνούσε άμεσα με τό διάδρομο, γιατί πίσω από δυό μεγάλες θυρίδες κάθονταν δυό υποθυρωροί που μόνη άσχολία είχαν νά δίνουν συνέχεια πληροφορίες για κάθε θέμα. Αυτοί οί άνθρωποι ήταν κυριολεκτικά πνιγμένοι στη δουλειά κι ό Κάρλ έβαζε στοίχημα πώς ό άρχιθυρωρός, όπως τόν γνώριζε, θά τά είχε όπωσδήποτε καταφέρει νά μήν καθίσει μήτε μιά φορά σ' αυτή τή θέση από τόν καιρό που άρχισε ή στάδιοδρομία του. Οί πληροφοριοδότες λοιπόν αυτοί είχαν μπροστά τους σέ κάθε στιγμή τουλάχιστο δέκα πρόσωπα που ρωτούσαν, πράγμα που απέξω δέ θά μπορούσες νά τόν αντιληφθείς. Κι ανάμεσα σ' αυτά τά δέκα πρόσωπα, που κάθε τόσο ρωτούσαν κι όλοένα άλλαζαν, γινόταν μιά τέτοια σύγχυση από τίς γλώσσες, που νόμιζες πώς ό καθένας εκεί αντιπροσώπευε μιά ιδιαίτερη χώρα. Κι έβλεπες κάθε στιγμή νά ξεπετιούνται μερικοί που ρωτούσαν τήν ίδια στιγμή ή λέγανε ό,τι τους κατέβαινε. Οί πιο πολλοί ήθελαν κάτι νά πάρουν από τό θυρωρείο ή ν' αφήσουν εκεί κάτι κι έτσι κάθε τόσο έβλεπες σπασμωδικά χέρια νά αιώρουνται μέσα στο συνωστισμό. Άλλοτε πάλι άλλος ήθελε έφημερίδα που σάν τήν έπαιρνε σκέπαζε τά πρόσωπα όλων με τό άνοιγμά της. Όλα αυτά λοιπόν έπρεπε νά τ' αντιμετωπίσουν οί δυό υποθυρωροί. Δέ θά πρόφταναν άν μιλούσαν κανονικά ή γλώσσα τους έτρεχε, ένας μάλιστα, άνθρωπος σκοτεινός με μαύρη γενειάδα όλόγουρα στο πρόσωπό του, έδινε συνέχεια πληροφορίες χωρίς νά σταματά ούτε στιγμή. Δέν κοίταζε ούτε τήν πλάκα τής θυρίδας που τόν βοηθούσε στην άδιάκοπη έξυπνέτηση του κόσμου, ούτε τό πρόσωπο του ενός ή του άλλου που ρωτούσε, παρά είχε καρφωμένη και κοκαλωμένη τή ματιά του μπροστά, για νά μπορεί τό δίχως άλλο νά παίρνει δυνάμεις. Άλλωστε ή γενειάδα του έκανε μπερδεμένη τή λαλιά του κι ό Κάρλ, σέ μιά στιγμή που στάθηκε δίπλα του, δέ μπόρεσε νά καταλάβει παρά ελάχιστα μόνο λόγια, ίσως όμως και νά μή μιλούσε άγγλικά, άν και τά λόγια ήχούσαν σάν άγγλικά. Η σύγχυση πάλι μεγάλωνε, γιατί οί πληροφορίες δίνονταν με τόσο μεγάλη ταχύτητα που μπερδεύονταν ή μιά με τήν άλλη κι αυτοί που ρωτούσαν περίμεναν ν' άκούσουν με πρόσωπο τεντωμένο και τ' άλλα που λέγονταν,

νομίζοντας πώς άφορούν πάντα τήν υπόθεσή τους, όπως τελικά έπαιρναν μυρωδιά πώς οί υποθυρωροί είχαν τελειώσει από καιρό μαζί τους. Κοντά στά άλλα έπρεπε νά συνηθίσεις και τό σύστημα του υποθυρωρού, που σάν έλεγες μιά έρώτηση άσχημα διατυπωμένη, ίσως καλή στο σύνολο, και άκατανόητη, δέ ζητούσε νά του τήν επαναλάβεις, μά μ' ένα έλαφρό κούνημα τής κεφαλής σου έδινε νά έννοήσεις πώς δέν είχε σκοπό νά σου άπαντήσει κι ήταν δική σου δουλειά νά βρεις τό λάθος και νά διατυπώσεις τήν έρώτηση πιο καλά. Γιαυτό και πολλοί στέκονταν αρκετή ώρα στη θυρίδα. Οί υποθυρωροί είχαν για βοηθούς στο υποθυρωρείο δυό μικρούς που έφερναν σάν άστραπή από ράφια και κουτιά ό,τι χρειάζονταν. Αυτές ήταν οί πιο καλοπληρωμένες συνάμα κι οί πιο κουραστικές θέσεις για μικρούς που υπήρξαν στο ξενοδοχείο. Ίσως νά 'ταν και πιο έπίπονες κι από τίς θέσεις των υποθυρωρών, γιατί εκείνοι μόνο σκέφτονταν και μιλούσαν, ενώ οί μικροί σκέφτονταν και συνάμα έτρεχαν. Άν έφερναν καμιά φορά κάτι λάθος, ό υποθυρωρός, που ήταν τόσο βιαστικός και δέν είχε άλλο καιρό για χάσιμο, έριχνε με μιά σπρωξιά κάτω ό,τι του είχαν φέρει οί μικροί πάνω στο τραπέζι. Είχε πολύ ένδιαφέρον ή άλλαγή των υποθυρωρών που έγινε τή στιγμή που μπήκε ό Κάρλ. Αυτή ή άλλαγή φαινόταν πώς γίνεται πιο συχνά, τουλάχιστο τή μέρα, γιατί δέν ήταν δυνατό νά βρεθεί κάποιος που θά μπορούσε νά μείνει πίσω απ' τή θυρίδα πάνω από ώρα. Κατά τήν ώρα τής άλλαγής έπαιζε μιά καμπανούλα κι άμέσως από τή διπλανή πόρτα έμπαιναν δυό υποθυρωροί με τους μικρούς που άκολουθούσαν. Έστεκαν για λίγο άσάλευτοι πίσω απ' τή θυρίδα για νά δούν τόν κόσμο και σέ ποιο σημείο βρίσκονταν οί έρωταποκρίσεις. Μόλις τους έκοβε τό μάτι πώς μπορούσαν ν' αντικαταστήσουν τους άλλους, χτυπούσαν τόν όμο του υποθυρωρού που μέχρι εκείνη τή στιγμή άδιαφορούσε για ό,τι γινόταν πίσω απ' τήν πλάτη του | καταλάβαινε άμέσως κι άφηνε τή θέση του λεύτερη. Κι όλα αυτά γίνονταν τόσο πετυχημένα και γρήγορα που ξάφνιαζαν έξω τους ανθρώπους και καμιά φορά μερικοί έκαναν πίσω βήματα με τρόπο βλέποντας νά ξεπροβάλλει μονομιάς μπροστά τους κάποιο άλλο πρόσωπο. Οί δυό άνακουφισμένοι υποθυρωροί ξεκουράζονταν τεντώνοντας τά μέλη τους και δρόσιζαν με νερό τά ξαναμμένα τους κεφάλια από δυό λε-

κάνες πού βρίσκονταν εκεί μέσα. Οί μικροί βέβαια δέ μπορούσαν άμέσως νά κάνουν τό ίδιο, γιατί έπρεπε νά μαζέψουν από κάτω πεταμένα πράγματα και νά τά βάλουν στη θέση τους, όσα δηλαδή είχαν πετάξει οί ύποθυρωροί κάτω, από τά νεύρα τους τήν ώρα τής δουλειάς.

“Όλα αυτά ό Κάρλ τά πρόσεξε έντονα μέσα σέ λίγα λεπτά και μέ έλαφρό πονοκέφαλο, βουβός κι άθόρυβος, άκολουθούσε τόν άρχιθυρωρό εκεί πού τόν πήγαινε. Φαίνεται πώς κι ό άρχιθυρωρός είχε προσέξει πόσο μεγάλη έντύπωση είχε κάνει στόν Κάρλ αυτός ό τρόπος τής δουλειάς, γιατί ξαφνικά τράβηξε τό χέρι του Κάρλ και του είπε: «Βλέπεις πώς δουλεύουν έδω!» Φυσικά ό Κάρλ εργάστηκε πάντα σκληρά στό ξενοδοχείο, άποξεχνώντας όμως πώς ό άρχιθυρωρός ήταν ό μεγάλος του έχθρός και βλέποντας πραγματικά έναν όργανισμό δουλειάς πού δέν τόν ύποψιάστηκε ποτέ, έριξε τή ματιά πάνω του και κούνησε τό κεφάλι σωπαίνοντας και θαυμάζοντας. Μά ώστόσο ό άρχιθυρωρός νόμισε πώς αυτό είναι κάτι πού έξυψώνει τούς ύποθυρωρούς κι όχι τόν άρχιθυρωρό, όπως επίσης πώς είναι κι άγένεια προς τό πρόσωπό του, γιαυτό φώναξε, κάνοντας πώς κοροϊδεύει τόν Κάρλ κι άδιαφορώντας άν άκούγεται από τούς άλλους: «Φυσικά, αυτή είναι ή πιό ήλίθια δουλειά μέσα στό ξενοδοχείο. “Αμα καθίσεις έδω μιά ώρα, μαθαίνεις πάνω κάτω όλες τίς έρωτήσεις πού γίνονται, κι όσο για τίς ύπόλοιπες δέ χρειάζεται βέβαια ν’ άπαντάς. “Αν δέν ήσουν θρασύς κι άνάγωγος, άν δέν ήσουν ψεύτης, αλήτης, μέθυσος και κλέφτης, θά σ’ έβαζα ίσως σέ μιá τέτοια θυρίδα, γιατί στη θέση αυτή μου χρειάζονται άποκλειστικά και μόνο χοντροκέφαλοι».

“Ο Κάρλ δέν πρόσεξε διόλου τίς θρισίες πού του έκτόξευε, γιατί ένιωθε άγανάκτηση βλέποντας πώς όχι μόνο δέν άναγνωρίζταν ή τίμια και σκληρή δουλειά τών ύποθυρωρών, αλλά και γιατί τήν κοροϊδεύαν, και μάλιστα ένας άνθρωπος πού άν είχε τό θάρρος νά καθίσει έστω και μιá φορά σέ μιá τέτοια θυρίδα, θά ’ταν άναγκασμένος νά τό βάλει στά πόδια κάτω από τά γέλια τών ανθρώπων πού ρωτούσαν

«Άφήστε με» είπε ό Κάρλ, πού ή περιέργειά του για τό θυρωρείο είχε ίκανοποιηθεί μέ τό παραπάνω, «δέν έχω πιά μαζί σας τίποτα νά κάνω».

«Αυτό δέν είναι άρκετό για νά σ’ αφήσω νά φύγεις»

είπε ό άρχιθυρωρός σφίγγοντας τό χέρι του Κάρλ τόσο δυνατά, ώστε τό παιδί δέ μπορούσε νά κουνηθεί· τό έσερνε κυριολεκτικά στην άλλη άκρη του θυρωρείου. Δέν έβλεπαν οί άνθρωποι έξω τίς βιαιότητες αυτές του άρχιθυρωρού; “Η, άν τίς έβλεπαν, τί έλεγαν πού κανέννας τους δέν έπαιρνε πρωτοβουλία νά τίς κατακρίνει, πού δέ χτύπησε τουλάχιστον τό τζάμι, για νά δείξει στόν άρχιθυρωρό πώς τόν παρακολουθούσαν και δέν είχε τό δικαίωμα νά μεταχειρίζεται τόν Κάρλ όπως αυτός ήθελε;

“Όστόσο σέ λίγο ό Κάρλ έπαψε νά περιμένει βοήθεια απέξω, γιατί ό άρχιθυρωρός έπιασε ένα σκοινί και γρήγορα έκλεισε τίς μαύρες κουρτίνες, σκεπάζοντας πέρα για πέρα τά ψηλά τζάμια του μισού ψηλού θυρωρείου. Βέβαια, και σ’ αυτό τό μέρος ύπήρχαν άνθρωποι, μά ήταν όλοι τους τρομερά άπασχολημένοι και δέν είχαν μάτια κι άφτιά για ότιδήποτε άλλο, πού δέν είχε σχέση μέ τή δουλειά τους. Πέρα απ’ αυτά, όλοι τους έξαρτιόνταν από τόν άρχιθυρωρό και θά ’ταν άναγκασμένοι νά κρύψουν τό καθετί πού σχεδίαζε ό άρχιθυρωρός παρά νά βοηθήσουν τόν Κάρλ. Έκεί λόγου χάρη βρίσκονταν έξι ύποθυρωροί δίπλα σέ έξι τηλέφωνα. “Η ύπηρεσία αυτή, όπως φαίνόταν, ήταν έτσι όργανωμένη πού ό ένας μόνο έπαιρνε τηλεφωνήματα, ενώ ό διπλανός του μετέδιδε μέ τό τηλέφωνο τίς παραγγελίες πού ό πρώτος τίς σημείωνε κάπου. Τά τηλέφωνα αυτά ήταν τά πιό μοντέρνα και δέν ήταν άνάγκη νά ’ναι μέσα σέ θάλαμο, γιατί τό κουδούνισμά τους ήταν σάν ένα έλαφρό τερέτισμα και μπορούσες νά τηλεφωνήσεις μέ φωνή ψιθυριστή πού έφτανε στόν προορισμό της σάν καμπάνα, χάρη σέ ήλεκτρικούς ενισχυτές. Γιαυτό μόλις και μετά βίας άκουγες τούς τρείς τηλεφωνητές νά μιλούν, έδειχναν σά νά κοιτάζαν κάτι στό τηλέφωνο μουρμουρίζοντας, ενώ οί άλλοι τρείς, ζαλισμένοι από ένα δυνατό θόρυβο, πού ώστόσο άλλοι γύρω δέν τόν άκουγαν, έγερναν πάνω σ’ ένα χαρτί για νά σημειώσουν τό καθετί πού άφορούσε τή δουλειά τους. Κι έδω επίσης στεκόταν δίπλα στόν καθένα ένας μικρός βοηθός. Αυτοί οί τρείς μικροί δέν έκαναν άλλο παρά νά κρατούν τ’ άφτί τους τενωμένο στό στόμα του άφεντικού κι όταν άκουγαν κάτι, σάν τσιμπημένοι πηδούσαν κάπου κι έψαχναν βιαστικά μέσα σέ πελώρια κίτρινα βιβλία —τά άναρίθμητα φύλλα τους πού γύριζαν μέ θόρυβο σκεπάζαν τόν ήχο από τά τηλέφωνα— αριθμούς τηλεφώνων.

Ὁ Κάρλ πραγματικά δέ μπορούσε παρά νά χαζεύει ὅλα αὐτά, παρόλο πού ὁ ἀρχιθυρωρός καθιστός τώρα τόν ἔσφιγγε περισσότερο.

«Εἶναι χρέος μου» εἶπε ὁ ἀρχιθυρωρός τραντάζοντας τόν Κάρλ, λές κι ἤθελε νά τόν κάνει μόνο νά κοιτάξει, «ναί, εἶναι χρέος μου νά ξανάρθω γιά λογαριασμό τῆς διεύθυνσης σέ κάτι πού ὁ προϊστάμενος παρέλειψε, δέν ξέρω γιά ποιό λόγο. Στό μέρος αὐτό ὁ ἕνας βοηθᾷ τόν ἄλλο· ἀλλιώτικα δέ μπορούσε νά εὐδοκιμήσει μιὰ τέτοια μεγάλη ἐπιχείρηση. Θά μοῦ πéis πῶς δέν εἶμαι ὁ ἀρμόδιος προϊστάμενος. Τότε ὅμως, τόσο τό καλύτερο γιά μένα νά ἐξετάσω αὐτή τήν ὑπόθεση πού ἀλλιώτικα θά ἔμενε ξεχασμένη. Ἄλλωστε, σάν ἀρχιθυρωρός, εἶμαι κατά κάποιον τρόπο πῶς ψηλά ἀπ' ὅλους, γιατί ἐγώ ἐξουσιάζω ὅλες τίς πόρτες τοῦ ξενοδοχείου, αὐτήν ἐδῶ τήν κυρία εἴσοδο, τίς τρεῖς μεσαῖες καί τίς δέκα βοηθητικές, γιά νά μήν ἀναφέρω τ' ἀμέτρητα πορτάκια καί τίς ἐξόδους δίχως πόρτες. Κι ἔτσι, ὅσοι ἔχουν σχέση μ' αὐτές πρέπει νά ὑπακούουν σέ μένα τυφλά. Καταλαβαίνεις τώρα πῶς οἱ μεγάλες αὐτές τιμές ἔχουν τίς ὑποχρεώσεις τους κι ἔχω τήν εὐθύνη ἀπέναντι στή διεύθυνση τοῦ ξενοδοχείου νά ἐπιβλέπω καλά, ὥστε νά μή θγαίνει ἐξω ὁποιοσδήποτε πού μοῦ φαίνεται ἔστω καί λιγάκι ὑποπτος. Λοιπόν, ἐσύ, ἀκριβῶς, γιατί ἔτσι τό θέλω, μοῦ εἶσαι καί παραεῖσαι ὑποπτος». Κι ἀπό μιὰ χαρά ἀνασήκωσε τά χέρια του κι ὕστερα πάλι τ' ἄφησε νά πέσουν τόσο ἄγρια πού κροτάλισαν κι ὁ Κάρλ ἔνιωσε δυνατό πόνο. «Φυσικά θά μπορούσες νά ἔφευγες ἀθέατος ἀπό μιὰ ἄλλη πόρτα» πρόσθεσε, νιώθοντας παράξενη ἀγαλλίαση, «γιατί ὥστόσο δέν ἀξίζει καί τό ὑποκείμενό σου τόσο, ὥστε νά θγάξω διαταγές ἰδιαίτερες γιά σένα. Μιά κι ὅμως σέ κρατῶ ἐδῶ, θέλω νά σοῦ κάνω αὐτό πού μοῦ ἀρέσει. Ἦμουν βέβαιος πῶς θά περνοῦσες ἀπό δῶ ὅπως συμφωνήσαμε, γιατί εἶναι κανόνας ὁ θρασὺς κι ἀνυπάκουος νά σταματᾷ τά ἐλαττώματά του τότε πού θά μπορούσαν νά τόν βλάψουν. Αὐτό σίγουρα θά τό παρατήρησες στὸν ἴδιο τόν ἑαυτό σου».

«Μὴ νομίζετε» εἶπε ὁ Κάρλ ἀναπνέοντας ἀθέλητα τήν περιέργη μυρωδιά πού ἀνέδινε ὁ ἀρχιθυρωρός καί πού τήν ὀσμίζοταν τώρα μόνο κοντά του, «μὴ νομίζετε πῶς εἶμαι ἀπόλυτα στήν ἐξουσία σας, γιατί μπορῶ καί νά φωνάξω».

«Κι ἐγώ μπορῶ νά σοῦ βουλῶσω τό στόμα» εἶπε ὁ

θυρωρός τόσο ἤρεμα καί γρήγορα ὅσο θά ἔκανε τή χειρονομία σέ περίπτωση ἀνάγκης. «Καί πιστεύεις στά σωστά σου πῶς ἂν ἔμπαινε κανένας ἐδῶ ἀπὸ τίς φωνές σου, θά θρiscόταν ἄνθρωπος νά δώσει ἄδικο σέ μένα, ναί, σέ μένα τόν ἀρχιθυρωρό; Βλέπεις τώρα πόσο ἀνόητες εἶναι οἱ ἐλπίδες σου; Ὅσο φοροῦσες τὴ στολή κάτι ἔλεγες, μὰ τὴν ἀλήθεια, μὰ μέ τά ροῦχα σου αὐτά πού ἔχουν πέραση μόνο στὴν Εὐρώπη —» Καί τραβοῦσε τό κοστούμι τοῦ Κάρλ ἀπὸ διάφορες μεριές, πού μονολόγι ἦταν καινούργιο, πρὶν ἀπὸ πέντε μῆνες καμωμένο, ἔδειχνε τώρα φθαρμένο, ζαρωμένο καί μάλιστα λεκιασμένο, πράγμα πού ὀφειλόταν στὴν ἀμέλεια αὐτῶν τῶν παιδιῶν, πού γιά νά διατηροῦν τό πάτωμα γυαλιστερό, ὅπως ὑπαγόρευε ὁ κανονισμός, δέν τό καθάριζαν πραγματικά ἀπὸ τεμπελιά τους, μὰ τό ράντιζαν καθημερινῶ μ' ἓνα περίεργο λάδι κι ἔτσι μέ τρόπο σιχαμερό λέρωναν καί τά ροῦχα στά κρεμαστήρια. Πέρα ἀπ' αὐτό, ὅπου καί νά ἔκρυβε κανεῖς τά ροῦχα του, ὅλο καί τά ξετρύπωνε κάποιος ἄλλος, μὴν ἔχοντας πρόχειρα τά δικά του, καί τά φοροῦσε. Κι ἂν θά τύχαινε νά ἔχει ἐκείνη τὴ μέρα τήν καθαριότητα τοῦ κοιτώνα, τότε δέ λέρωνε μόνο τά ροῦχα μέ λάδι, ἀλλὰ τά περιέλουζε ἀπὸ πάνω μέχρι κάτω. Μονάχα ὁ Ρένελ ἔκρυβε τά πολύτιμα ροῦχα του σέ κάποιο κρυψῶνα πολὺ ἐξασφαλισμένο, πού σπάνια μπορούσε κανεῖς νά τόν θρεῖ, γιατί τά παιδιά ἐξάλλου δέν ἔψαχναν νά βροῦν τά ἐνδύματα ἀπὸ κακὴ πρόθεση ἢ τσιγκουνιά, μὰ ἀπὸ biasύνη καί τσαπατσουλιά ἔπρεπε κανεῖς νά φορέσει ὅ,τι ἔπεφτε στά χέρια του. Ὡστόσο καί τό κοστούμι τοῦ Ρένελ εἶχε πίσω στὴν πλάτη ἓναν ὀλοστρόγγυλο κόκκινο λεκέ, κι ἀπὸ τό λεκέ μόνο αὐτό ἕνας ψημένος σ' αὐτά μέσα στὴν πόλη θά μπορούσε ν' ἀναγνωρίσει τοὺς λιφτμπόυς στοῦ πρόσωπο τοῦ κομψοντυμένου αὐτοῦ νεαροῦ.

Ὁ Κάρλ σὰ θυμήθηκε ὅλα αὐτά ἀναλογιζόταν πῶς κι αὐτὸς εἶχε ὑποφέρει πολὺ σὰ λιφτμπόυ κι ὅλα αὐτά τά ἔβλεπε μάταια, γιατί ἡ θέσὶ αὐτὴ δέν ἦταν διόλου ἓνα καλὸ ξεκίνημα, ὅπως εἶχε ἐλπίζει κάποτε, ἀπεναντίας τὸν κατέβασε ἀκόμα χαμηλότερα καί κινδύνεψε νά πάει μάλιστα καί φυλακὴ. Καί σὰ νά μήν ἔφταναν ὅλα αὐτά, τὸν εἶχε τώρα πιασμένο κι αὐτὸς ὁ θυρωρός πού ἤθελε τό δίχως ἄλλο νά τόν ἐξετελίσει ἀκόμα περισσότερο. Καί λησμονώντας πῶς ὁ θυρωρός δέν ἦταν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού μποροῦν νά πειστοῦν, φώναξε χτυπών-

τας άλλοεπάλληλες φορές τό μέτωπο μέ τό λεύτερο χέρι του: «'Ας πούμε λοιπόν πώς δέ σ'ας χαιρετούσα, πώς μπορεί όμως ένας άνθρωπος τῆς ἡλικίας σας νά τρέφει τέτοια μνησικακία ἐπειδή δέν τόν χαιρέτησαν;»

«Δέν τρέφω μνησικακία» εἶπε ὁ ἀρχιθυρωρός, «θέλω μόνο νά ψάξω τίς τσέπες σου. Φυσικά ξέρω καλά πώς δέ θά βρῶ τίποτα, γιατί θά 'χες σίγουρα τήν πονηριά νά τά πᾶς κάπου μέ τή βοήθεια τῶν φίλων σου, μά ὥστόσο ἐγώ θά ψάξω». Κι ἀμέσως ἔχωσε τό χέρι του σέ μιὰ τσέπη τοῦ σακακιοῦ, μέ τόση λύσσα πού κατάφερε ν' ἀνοίξει τίς διπλανές ραφές. «Τίποτα λοιπόν ἐδῶ σ' αὐτή τήν τσέπη!» εἶπε ἐνῶ ἔριχνε στήν παλάμη του ὅ,τι εἶχε πιάσει ἐκεῖ μέσα· ἕνα ἡμερολόγιο-ρεκλάμα τοῦ ξενοδοχείου, ἕνα χαρτί μέ ἀσκήσεις ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας, μερικά κουμπιά ἀπό σακάκι καί παντελόνι, τό ἐπισκεπτήριο τῆς ἀρχιμαγείρισσας, μιὰ λίμα γιά νύχια πού τοῦ εἶχε χαρίσει ἕνας πελάτης σάν τοῦ ἔφτιαξε τή θαλίτσα, ἕνα παλιό καθρεφτάκι τῆς τσέπης, δῶρο τοῦ Ρένελ γιά τήν ἀνταμοιβή πού τόν εἶχε ἀναπληρώσει τουλάχιστον δέκα βραδιές στήν ὑπηρεσία του κι ἄλλα δυό τρία ψιλοπράγματα. «Τίποτα λοιπόν!» ἐπανέλαβε ὁ ἀρχιθυρωρός καί τά σῶριασε ὅλα κάτω ἀπό τόν πάγκο, λές κι ἦταν ἐκεῖ ἡ φυσική θέση τῆς ιδιοκτησίας τοῦ Κάρλ πού δέν ἦταν κλεμμένη.

«'Αρκετά!» εἶπε μέσα του ὁ Κάρλ —τό πρόσωπό του πρέπει νά 'ταν κατακόκκινο— καί καθῶς ὁ ἀρχιθυρωρός, ἀπρόσχετος ἀπό τήν ἀπληστία, σκάλιζε καί τή δεύτερη τσέπη, ὁ Κάρλ τράβηξε μέ μιὰ κίνηση τά χέρια του ἀπό τά μανίκια τοῦ σακακιοῦ του· ἔσπρωξε ἄγρια στό πρῶτο του ἀκατάσχετο πῆδημα ἕναν ὑποθυρωρό πάνω στό τηλέφωνό του καί μέσα ἀπό τόν πνιγρό ἀέρα πέταχτηκε στήν πόρτα ὄχι τόσο γρήγορα ὅσο σχεδίαζε, μά ὥστόσο βρέθηκε εὐτυχισμένος ἔξω, προτοῦ προλάβει νά κουνηθεῖ ὁ σαστισμένος ἀρχιθυρωρός ἀπό τή θέση του μέσα στό βάρος τῆς στολῆς του, κρατώντας τό σακάκι τοῦ Κάρλ. Ἡ ἐπίβλεψη δέν ἦταν καί τόσο τέλεια· ὅπως ἔλεγαν, σ' ἁλήθεια ἀκούστηκαν κουδουνίσματα ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ, μά ἕνας Θεός ἤξερε γιατί κουδούνιζαν! Κι ἔβλεπε πολλούς ὑπαλλήλους τοῦ ξενοδοχείου νά πηγαινοέρχονται στή μεγάλη πόρτα, κι ἦταν τόσο μεγάλος ὁ ἀριθμός καί πηγαινάν σε τόσες κατευθύνσεις, ὥστε νόμιζες πώς σκοπεύαν νά φράξουν τήν εἴσοδο μέ τρόπο διακριτικό, γιατί δέν ἦταν δυνατό νά βρεῖς κάποιο ἄλλο

νόημα στή μεγάλη τούτη κίνηση. Μά ὁ Κάρλ βρέθηκε σέ λίγο στό ὑπαιθρο, εἶχε ὥστόσο ἀκόμα νά περάσει ὅλο τό πεζοδρόμιο στό μακρὸς του, γιατί μιὰ ἀδιάκοπη σειρά ἀπό αὐτοκίνητα ἀργοκυλοῦσε μπροστά στή μεγάλη πόρτα καί τοῦ ἔφραζε τό δρόμο. Τ' αὐτοκίνητα αὐτά γιά νά φτάσουν ὅσο μπορούσαν πιά γρήγορα στά ἀφεντικά τους, χώνονταν τό ἕνα μέσα σ' ἄλλο κι ἔμπαιναν τό ἕνα μπροστά στό ἄλλο. Διαβάτες, καί μάλιστα οἱ βιαστικοί γιά νά φτάσουν στό δρόμο, ἀνέβαιναν κάποτε κάποτε στά αὐτοκίνητα καί τά διέσχιζαν σά νά 'ταν δημόσιο πέρασμα, δείχνοντας ἀδιαφορία ἂν μέσα ἦταν ὁ ὀδηγός ἢ ὁ ὑπηρέτης ἢ οἱ μεγάλοι κύριοι. Αὐτές ὅμως οἱ ἐνέργειες φαίνονταν στόν Κάρλ υπερβολικές κι ἔπρεπε ἄλλωστε νά 'χεις μεγάλη πείρα νά τολμήσεις κάτι τέτοιο. Ἦταν πολύ πιθανό νά πέσει σέ κανένα αὐτοκίνητο, ὅπου οἱ ἐπιβάτες θά τόν θεωροῦσαν ὑποπτο καί θά τόν πετοῦσαν ἔξω δημιουργώντας χειρότερο σκάνδαλο, κι ὁ Κάρλ εἶχε νά φοβηθεῖ πολλά ἀπό μιὰ τέτοια ἐνέργεια, μιὰ πού ἦταν ἕνας κακός ὑπάλληλος ξενοδοχείου, καί μάλιστα σκαστός χωρίς σακάκι. Κι ἔπειτα ἡ γραμμή τῶν αὐτοκινήτων δέ θά συνεχιζόταν χωρίς διακοπή καί σά θρискόταν κοντά στό ξενοδοχεῖο ἦταν πιά λίγο ὑποπτος. Τελικά ὁ Κάρλ ἔφτασε σ' ἕνα μέρος ὅπου ἡ γραμμή τῶν αὐτοκινήτων ἀπό ἕνα σημεῖο καί μετά ἦταν πιά ἀραιή καί σιγά σιγά ἀπομακρυνόταν ἀπό τό πεζοδρόμιο. Σάν ἐτοιμαζόταν νά χωθεῖ μέσα στήν κίνηση τοῦ δρόμου, ὅπου κυκλοφοροῦσαν λεύτερα ἄνθρωποι πιά ὑποπτοι ἀπ' αὐτόν, ἄκουσε ξαφνικά τ' ὄνομά του. Γύρισε κι εἶδε δυό γνώριμους ἀπό τοὺς ἄλλους συναδέλφους του νά ξεπροβάλλουν ἀπό μιὰ μικρή χαμηλή πόρτα πού ἔμοιαζε μέ εἴσοδο τάφου, κρατώντας μέ πολύ κόπο ἕνα φορεῖο ὅπου θρискόταν ξαπλωμένος ὁ Ρόμπινσον, πού τόν ἀναγνώρισε τώρα ὁ Κάρλ, μέ τό κεφάλι καί τά χέρια δεμένα μέ ἐπιδέσμους. Ἦταν ἀπαίσιο νά τόν βλέπεις νά φέρνει τά χέρια στά μάτια γιά νά σκουπίσει μέ τόν ἐπίδεσμο τά δάκρυα πού κυλοῦσαν ἀπό τοὺς πόνους ἢ ἀπό μιὰ λύπη ἢ κι ἀπό τή χαρά του πού ξανάβλεπε τόν Κάρλ.

«Ρόσμαν» τοῦ φώναξε μέ ὕφος ἐπιτιμητικό, «γιατί μ' ἀφήνεις τόση ὥρα νά σε περιμένα! Μιὰ ὥρα ὀλόκληρη παλεύω γιά νά μή μέ πάρουν ἀπό δῶ προτοῦ ἔρθεις. Αὐτοί οἱ ἄλλῃτες —κι ἔδωσε ἕνα χτύπημα μέ τό χέρι του σ' ἕναν ἀπό τοὺς δυό σά νά πίστευε πώς μπορούσαν οἱ

ἐπίδεσμοι νά τόν προστατεύουν ἀπό τό ξύλο— εἶναι σωστοί διάβολοι. Ἄχ, Ρόσμαν, αὐτή ἡ ἐπίσκεψή μου μοῦ στοίχισε πολύ ἀκριβά!»

«Τί σοῦ ἔκαναν;» ρώτησε ὁ Κάρλ ζυγώνοντας τό φορεῖο πού τά παιδιά τό ἔβαλαν καταγῆς χαμογελώντας γιά νά ξεκουραστοῦν.

«Ἀκόμα ρατᾶς!» ἀναστέναξε ὁ Ρόμπινσον. «Δέ βλέπεις τήν κατάστασή μου; Γιά σκέψου, μπορεῖ νά μείνω σακάτης γιά ὅλη μου τή ζωή. Ἔχω φριχτούς πόνους ἀπό δῶ μέχρι ἐκεῖ —κι ἔδειξε πρῶτα τό κεφάλι κι ὕστερα τά δάχτυλα τῶν ποδιῶν— κι ἔπρεπε νά ἔβλεπες τί αἷμα ἔτρεξε ἀπό τή μύτη μου. Χάλασε τό γιλέκο μου, μήτε τό πῆρα μαζί μου, τά παντελόνια μου ἔγιναν κουρέλια, τώρα εἶμαι μέ τό σάβρακο» —κι ἀνασήκωσε τήν κουβέρτα φωνάζοντας τόν Κάρλ νά δεῖ κι ὁ ἴδιος. «Τί θά γίνει μέ μένα; Θά πρέπει νά μείνω τουλάχιστο μερικούς μῆνες στό κρεβάτι καί ξέρεις δέν ἔχω ἄνθρωπο νά μέ κοιτάξει ἐκτός ἀπό σένα. Ὁ Ντελαμάρς εἶναι ἄνθρωπος χωρίς ὑπομονή. Ρόσμαν, Ροσμανάκι μου!» Κι ὁ Ρόμπινσον ἄπλωσε τά χέρια του στόν Κάρλ, πού ἔκανε τώρα μερικά θήματά πίσω, γιά νά τοῦ κλέψει τή συμπαθεια μέ τά χάρδια. «Γιατί νά ῥθω νά σέ δῶ» ἐπανελάβε μερικές φορές κάνοντας ἔτσι τόν Κάρλ νά μήν ξεχνᾶ τή συνενόχῃ του γιά ὅ,τι ἔγινε σέ βάρος τῆς εὐτυχίας του. Ὁ Κάρλ κατάλαβε τώρα καλά πῶς τά κλάματα αὐτά δέν ὀφείλονταν στίς πληγές του παρά στό στραπατσάρισμα πού εἶχε ὑποστεί ἀπό τό γρονθοκόπημα πού τοῦ ἔκαναν τά παιδιά μόλις εἶχε ἀποκοιμηθεῖ, ἀφοῦ τόν ξύπνησαν καί ξαφνιασμένος, ὅπως ἦταν, δέχτηκε τήν ἐπίθεση χάνοντας τόν κόσμο. Ἀπό τοὺς ἐπιδέσμους, κάτι παλιά κουρέλια πού τοῦ ἔβαλαν τά παιδιά τριγύρω στό πρόσωπο, φυσικά γιά νά γελάσουν, καταλάβαινε πῶς οἱ πληγές δέν ἦταν καί τόσο σοβαρές. Πότε πότε ξεσποῦσαν σέ γέλια καί τά δυό παιδιά πού ἄφησαν καταγῆς τό φορεῖο. Ὡστόσο δέν ἦταν ἡ στιγμή κατάλληλη νά συνετίσει τώρα τόν Ρόμπινσον, γιατί οἱ διαβάτες περνοῦσαν ἀπό κεῖ ὅλο θιασύνη, χωρίς μάλιστα νά δίνουν καί σημασία στή μικρή ὁμάδα μέ τό φορεῖο, δρασκελίζοντας συχνά καί τόν Ρόμπινσον σάν ἀληθινοί γυμναστές, κι ὁ ὁδηγός τοῦ αὐτοκινήτου πού θά πλήρωνε ὁ Κάρλ εἶχε πιά σταματήσει ἐκεῖ κοντά καί φώναζε: «Ἐμπρός! Ἐμπρός!» Τά παιδιά μέ τίς τελευταῖες δυνάμεις ἀνασήκωναν τό φορεῖο κι ὁ Ρόμπινσον πῆρε τό χέρι τοῦ Κάρλ

λέγοντάς του μέ ἀβρότητα: «Ἐλα λοιπόν, μά ἔλα!» Ἔτσι φυσικά πού ἦταν ντυμένος ὁ Κάρλ δέ θά ἔταν προτιμότερο νά προφυλαχτεῖ μέσα στό αὐτοκίνητο; Κάθισε λοιπόν δίπλα στόν Ρόμπινσον καί ἀκούμπησε πάνω του τό κεφάλι. Τά παιδιά ἐκεῖ ἀποχαιρέτησαν τόν Κάρλ σφίγγοντάς του ἐγκάρδια τό χέρι μέσα ἀπό τό παράθυρο καί τό αὐτοκίνητο ἔστριψε ἀπότομα πρὸς τό δρόμο. Εἶχες γιά μιά στιγμή τήν ἐντύπωση πῶς θά γίνει δυστύχημα, ὥστόσο ἡ κυκλοφορία πού ἀγκάλιαζε τά πάντα πῆρε στήν ἀγκαλιά της ἡρεμα καί τήν ἴσια πορεία αὐτοῦ τοῦ αὐτοκινήτου.

Ένα άσουλο

Ήταν ένας απόμερος δρόμος σέ προάστιο εκεί πού σταμάτησε τό αυτοκίνητο, γιατί τριγύρω βασίλευε γαλήνη· μερικά παιδιά άραδιασμένα σέ μιά άκρη στο πεζοδρόμιο, καθισμένα άρκουδιστά, έπαιζαν. Κάποιος φορτωμένος μέ παλιά ρούχα έκραζε, ρίχνοντας βλέμματα στά παράθυρα τών σπιτιών. Κουρασμένος ο Κάρλ ένωσε άσχημα μόλις πάτησε την άσφαλο πού ανάδινε λάμψεις στο ζεστό λαμπρό πρωινό ήλιο.

«Μένεις πραγματικά εδώ;» φώναξε ο Κάρλ στον Ρόμπινσον μέσα στο αυτοκίνητο.

Ο Ρόμπινσον πού είχε κοιμηθεί ήσυχα σ' όλη τή διαδρομή, μουρμούρισε κάτι σάν επιβεβαίωση κι έδειχνε πώς περίμενε τόν Κάρλ νά τόν βγάλει έξω άπ' τ' αυτοκίνητο.

«Τότε λοιπόν δέν έχω πιά θέση εδώ. Γειά σου!» είπε ο Κάρλ κι έκανε νά πάρει τόν κατηφορικό δρόμο.

«Μά, τί συμβαίνει λοιπόν, Κάρλ;» φώναξε ο Ρόμπινσον κι άπ' τήν άγωνία του σηκώθηκε σχεδόν όρθιος μέσα στο αυτοκίνητο.

«Πρέπει νά φύγω» άπάντησε ο Κάρλ πού είδε τώρα πώς γιατρεύτηκε τόσο γρήγορα ο Ρόμπινσον.

«Μέ τό πουκάμισο;» ρώτησε.

«Θά κερδίσω χρήματα γιά νά πάρω σακάκι» αποκρίθηκε ο Κάρλ μ' έμπιστοσύνη, κουνώντας τό κεφάλι στη μεριά του Ρόμπινσον. Χαιρέτησε ύστερα μέ άνασηκωμένο χέρι καί θά βρισκόταν μακριά άν δέν τόν κρατούσε ή φωνή του οδηγού: «Λίγη ύπομονή, κύριέ μου!»

Καί χωρίς νά περιμένει διόλου ο Κάρλ διαπίστωσε στενοχωρημένος πώς ο οδηγός άπαιτούσε κι άλλη πληρωμή γιά τήν άναμονή του στο ξενοδοχείο.

«Έχει δίκιο» φώναξε ο Ρόμπινσον μέσα από τ' αυτοκίνητο παίρνοντας τό μέρος του οδηγού, «σέ περιμένα εκεί πολλή ώρα, κάτι πρέπει νά του δώσεις άκόμα».

«Μά βέβαια» πρόσθεσε ο οδηγός.

«Φυσικά, άν μου έχει μένει τίποτα» είπε ο Κάρλ κι άρχισε νά ψάχνει τίς τσέπες του παντελονιού, μολονότι γνώριζε καλά πώς αυτό ήταν μάταιος κόπος.

«Υπολογίζω μόνο σέ σ'άς» έκανε ο οδηγός άνοίγοντας τά πόδια του, «άπ' αυτό τόν άρρωστο δέ μπορώ νά άπαιτήσω τίποτα».

Άπό μιά πόρτα πλησίασε ένα παιδί μέ φαγωμένη μύτη καί στάθηκε γιά ν' άκούσει, λίγα βήματα πιο πέρα. Άκριβώς εκείνη τή στιγμή ένας χωροφύλακας μέ σκυμμένο κεφάλι έκανε βόλτες εκεί γύρω· τό μάτι του ώστόσο πήρε τόν Κάρλ μέ τό πουκάμισο καί σταμάτησε.

Ο Ρόμπινσον είδε τό χωροφύλακα κι έκανε τήν άνοησία ν' άρχίσει νά φωνάζει μέσα από τό παράθυρο του αυτοκινήτου: «Δέν είναι τίποτα, δέν είναι τίποτα!» λές κι είναι δυνατό νά διώξεις ένα χωροφύλακα σά νά ναι μύγα. Τά παιδιά πού είχαν πρώτα τά μάτια τους πάνω στο χωροφύλακα, πρόσεξαν τώρα τόν Κάρλ καί τόν οδηγό πού σταμάτησε καί ζύγωσαν τρέχοντας. Στην αντικρινή πόρτα στεκόταν μιά γριά, έχοντας καρφωμένα τά βλέμματά της πάνω τους.

«Ρόσμαν» φώναξε κάποιος από ψηλά. Ήταν ο Ντελαμάρς πού φώναζε από τό μπαλκόνι του τελευταίου πατώματος. Δέ μπορούσες νά τόν ξεχωρίσεις καλά σάν κοιτάζες στον άσπρογάλανο ούρανό· φαινόταν νά φορεϊ ρόμπα καί κοίταζε τό δρόμο μέ κιάλια θεάτρου. Δίπλα του ήταν άνοιχτή μιά κόκκινη όμπρέλα καί νόμιζες πώς κάτω άπ' αυτήν ήταν καθισμένη μιά γυναίκα. «Χαλό!» φώναξε μ' όλη του τή δύναμη γιά νά τόν προσέξουν. «Είναι κι ο Ρόμπινσον εκεί;»

«Ναι» άπάντησε ο Κάρλ, συνάμα καί μέσα από τ' άμάξι τόν ενίσχυσε ο Ρόμπινσον μ' ένα δεύτερο πολύ πιο δυνατό «ναι».

«Χαλό!» φώναξε πάλι σάν άπάντησε. «Έρχομαι άμέσως».

Ο Ρόμπινσον έσκυψε έξω από τ' άμάξι. «Αυτός είναι άντρας» είπε· κι ο έπαινος αυτός γιά τόν Ντελαμάρς, άπευθύνθηκε στον Κάρλ, στον οδηγό, στο χωροφύλακα καί σ' όποιοδήποτε ήθελε ν' άκούσει. Ψηλά στο μπαλκόνι πού όλοι από άφηρημάδα εξακολουθούσαν νά τό κοιτάζουν παρόλο πού ο Ντελαμάρς απομακρύνθηκε, μιά χοντρή γυναίκα μέ κόκκινη ρόμπα σηκώθηκε πραγματικά κάτω από τήν όμπρέλα, πήρε τά κιάλια πού βρί-

σκονταν στά κάγκελα του μπαλκονιού κι άρχισε νά κοιτάζει κάτω τους ανθρώπους πού σιγά σιγά χαμήλωναν τή ματιά τους άπό ψηλά. 'Ο Κάρλ, περιμένοντας τόν Ντελαμάρς, κοίταζε τήν κεντρική πόρτα καί πιά πέρα τήν αύλή, όπου ήταν μιά σειρά άπό άχθοφόρους πού σήκωναν στόν ώμο ένα μικρό, μά όπως φαινόταν, πολύ βαρύ κιβώτιο. 'Ο οδηγός ζύγωσε τ' άμάξι του καί γιά νά μή χάνει τόν καιρό του καθάριζε μ' ένα κουρέλι τά φανάρια. 'Ο Ρόμπινσον ψηλάφησε τό κορμί του, έδειξε πώς παραξευέτηκε σάν ένωσε μικρούς πόνους παρόλη τήν προσοχή του κι άρχισε νά λύνει σιγά σιγά τό χοντρό έπίδεσμο άπό τό πόδι σκύβοντας πολύ πρós τά κάτω. 'Ο χωροφύλακας κρατούσε μπροστά καί λίγο πρós τά πλάγια τό μικρό μαύρο ραβδί του καί περίμενε ήσυχος, μέ τήν ύπομονή πού πρέπει νά 'χει ένας χωροφύλακας, αδιάφορο άν κάνει τό συνηθισμένο χρέος του ή στήνει καρτέρι γιά σοβαρή ύπόθεση. Τό παιδί μέ τή φαγωμένη μύτη κάθισε στό πεζούλι τής πόρτας κι άπλωσε μπροστά τά πόδια του. Τά παιδιά όλα ώστόσο ζύγωσαν μέ μικρά βήματα σέ λίγο τόν Κάρλ γιατί νόμισαν, παρόλο πού δέν τά κοίταζε, πώς αυτός ήταν τό πιο σπουδαίο πρόσωπο χάρη στό γαλάζιο πουκάμινο.

'Απ' τόν πολύ χρόνο πού έκανε ο Ντελαμάρς γιά νά κατέβει μπορούσες νά ύπολογίσεις τό μεγάλο ύψος τής οικοδομής. Κι ο Ντελαμάρς κατέβαινε πολύ γρήγορα μέ τή ρόμπα μισοκουπωμένη. «Νά, λοιπόν, πού μάς ήρθατε!» φώναξε μέ χαρά καί συνάμα μέ αυστηρότητα. Μέ τά γρήγορα βήματα πού έκανε μπορούσες νά ξεχωρίσεις τά χρωματιστά του έσώρουχα. 'Ο Κάρλ δέν κατάλαβε καλά γιατί ο Ντελαμάρς περιφερόταν σ' εκείνο τό θεόρατο σπίτι πού ήταν σά στρατώνας, τόσο ξένοιαστα κι άλαφροντυμένος πού σχηματίζες τήν έντύπωση πώς έμενε στήν ιδιωτική του βίλα. "Όπως ο Ρόμπινσον, έτσι κι ο Ντελαμάρς φαινόταν πολύ άλλαγμένος. Τό μελαχρινό, καλοξυρισμένο, καθάριο καί σκληρό πρόσωπό του είχε άγέρωχη θωριά κι έδινε έντύπωση σεβαστή. 'Η διαπεραστική λάμψη στό μάτι του, πού τώρα τρεμπαιζαν, σέ ξάφνιαζε. 'Η ρόμπα του μέ τό μενεξελί χρώμα ήταν βέβαια παλιά, λεκιασμένη καί μεγάλη, μά άπ' αυτό τό άσχημο ρούχο ξεπετιόταν ψηλά μιά φουσκωτή μεγάλη γραβάτα άπό βαρύ σκούρο μετάξι.

«Λοιπόν;» ρώτησε όλους. 'Ο χωροφύλακας ζύγωσε κι άκούμπησε μπροστά στή μηχανή. 'Ο Κάρλ έδωσε έξηγήσεις:

«'Ο Ρόμπινσον κουτσαίνει λίγο, μά μέ μιά μικρή προσπάθεια θά καταφέρει ν' άνέβει τίς σκάλες. 'Εδω ο οδηγός θέλει άλλα λεφτά χωριστά άπ' αυτά πού του έχω ήδη πληρώσει. Καί τώρα φεύγω... Καλημέρα σας».

«'Οχι, δέ θά φύγεις» είπε ο Ντελαμάρς.

«Κι έγώ του τό είπα» φώναξε ο Ρόμπινσον μέσα άπό τ' άμάξι.

«Κι όμως, φεύγω» είπε ο Κάρλ κάνοντας μερικά βήματα.

Μά ο Ντελαμάρς όρμησε πίσω του καί τόν τράβηξε άγρια.

«Σου λέω νά μείνεις!» φώναξε.

«Θά μ' άφήσεις;» άπάντησε ο Κάρλ, έτοιμος στήν άνάγκη ν' άρχισει τίς γροθιές γιά νά λευτερωθεί, μολονότι δέν του έκοβε τό μάτι νά μπορέσει νά τά βγάλει πέρα μ' έναν άνθρωπο σάν τόν Ντελαμάρς. 'Εκεί όμως ήταν ο χωροφύλακας, ο οδηγός, κι άπ' αυτόν άλλωστε τόν ήσυχο δρόμο περνούσαν παρές οί εργάτες. Θά τόν άφηναν τόσο εύκολα νά τόν κακοποιήσει ο Ντελαμάρς; Βέβαια, σ' ένα δωμάτιο δέ θά 'θελε νά βρεθούν οί δύο τους, έδω όμως ήταν διαφορετικά. 'Ο Ντελαμάρς πλήρωσε τότε τόν οδηγό, πού φαίνεται πώς πήρε πολλά γιατί έκανε μεγάλες ύποκλίσεις βάζοντάς τα στήν τσέπη κι άρχισε νά συνεννοείται άπό ευγνωμοσύνη μέ τόν Ρόμπινσον γιά τήν όσο τό δυνατό καλή μεταφορά του στό σπίτι. 'Ο Κάρλ αισθάνθηκε πώς δέν τόν πρόσεχαν· ίσως ο Ντελαμάρς νά έκανε πώς δέ βλέπει γιά ν' αναχωρήσει άθόρυβα· κι έπειτα, άν μπορούσε ν' άποφύγει τίς φασαρίες, αυτό ήταν ή πιο καλή λύση. Κι έτσι ο Κάρλ τράβηξε στίς γραμμές του τράμ γιά νά τό σκάσει πιο γρήγορα. Τά παιδιά μαζεύτηκαν γύρω στόν Ντελαμάρς γιά νά του δείξουν τόν Κάρλ πού έφευγε, μά αυτός δέ μπόρεσε νά κάνει τίποτα, γιατί ο χωροφύλακας σηκώνοντας μπροστά του τό ραβδί του φώναξε νά σταθεί.

«Πώς σέ λένε;» ρώτησε βάζοντας τό ραβδί του κάτω άπ' τίς μασχάλες κι άνάσχυε άργά άργά ένα σημειωματάριο. 'Ο Κάρλ τόν κοίταζε τώρα πιο προσεχτικά· ήταν γεροδεμένος, μά τά μαλλιά του ήταν σχεδόν κάτασπρα.

«Κάρλ Ρόσμαν» αποκρίθηκε.

«Ρόσμαν!» επανέλαβε ο αστυνόμος, αναμφίβολα γιατί ήταν άνθρωπος ήσυχος καί θετικός, μά ο Κάρλ πού γιά πρώτη φορά ήρθε σέ σχέση μέ άμερικάνικες άρχές πήρε τήν επανάληψη αυτή σά νά 'ταν έκφραση κάποιας

υποψίας. Κι ίσως στ' αλήθεια νά τήν είχε άσχημα, γιατί ό Ρόμπινσον μέσα από τ' αυτοκίνητο, παρόλα τά χάλια του, παρακάλεσε μέ γνέψιμο τόν Ντελαμάρς νά βοηθήσει τόν Κάρλ. Ώστόσο ό Ντελαμάρς άρνήθηκε κουνώντας βιαστικά τό κεφάλι του και παρατηρούσε άπαθής μέ τά χέρια χωμένα στίς πελώριες τσέπες τής ρόμπας του. Ό νεαρός στήν πόρτα μέ τή φαγωμένη μύτη διηγήθηκε σέ μιά γυναίκα πού μόλις είχε προβάλει όλη τήν ιστορία από τήν άρχή. Τά παιδιά άραδιάστηκαν σέ κύκλο γύρω από τόν Κάρλ και σήκωναν τά μάτια τους ψηλά στό χωροφύλακα.

«Δείξε μου τά χαρτιά σου» είπε ό χωροφύλακας. Τό έρώτημα όμως τουτο ήταν καθαρά τυπικό, γιατί σά δέ φορείς σακάκι δέ μπορεί ό άλλος ν' άποφύγει αυτό τό ζήτημα άπαντώντας μέ λεπτομέρειες σ' άλλη έρώτηση.

Ώστόσο ή επόμενη έρώτηση ήταν ή ίδια: «Δέν έχεις λοιπόν χαρτιά;» κι ό Κάρλ άναγκάστηκε ν' άπαντήσει: «Πάνω μου, όχι».

«Αυτό όμως δέ μ' άρέσει» είπε ό χωροφύλακας και κοίταξε γύρω του σκεπτικός ένώ χτυπούσε μέ δυό δάχτυλα τό έξώφυλλο του σημειωματάριου. «Έργάζεσαι πουθενά;» ρώτησε τελικά.

«Ήμουν λιφτμπόν» άποκρίθηκε ό Κάρλ.

«Ήσουν λιφτμπόν; Μά, τώρα δέν είσαι πιά; Καί μέ ποιό τρόπο ζεις τώρα;»

«Θά βρω μιά άλλη δουλειά».

«Ώραϊα, τώρα σέ απέλυσαν;»

«Ναί, πρίν μιά ώρα».

«Έτσι, χωρίς λόγο;»

«Ναί» είπε ό Κάρλ και σήκωσε τό χέρι του γιά νά δικαιολογηθεί. Δέν ήταν δυνατό ν' άρχίσει έδω νά διηγείται όλη τήν ιστορία, μά και νά επιχειρούσε, δέ φαινόταν νά ύπάρχει καμιά έλπίδα νά σωθεί από ένα άδικο πού τόν άπειλούσε, μέ τό νά διηγηθεί ένα άδικο πού είχε πάθει. Δέν είχε βρεί τό δίκιο του από τήν αγαθή άρχιμαγείρισα και τό συνετό προϊστάμενο, και θά περίμενε νά τό βρεί έδω στά μέσα του δρόμου από τήν κοινωμία;

«Καί σέ απέλυσαν χωρίς σακάκι;» ρώτησε ό χωροφύλακας.

«Ναί» είπε ό Κάρλ. Καί σκέφτηκε πώς και στήν Άμερική οι άρχές τό είχαν τακτική νά ρωτούν γιά ότιδήποτε έβλεπαν μπροστά τους. (Πόσο είχε άγανακτήσει

τότε ό πατέρας του μέ τίς έρωτήσεις πού του έκαναν οι άρμόδιοι γιά νά του δώσουν τό διαβατήριο γιά τό γιό του!) Ό Κάρλ είχε μεγάλη όρεξη νά τό θάλει στά πόδια και νά κρυφτεί σέ καμιά γωνιά γιά νά μήν άκούει πιά έρωτήσεις. Ώστόσο ό χωροφύλακας τόν ρωτούσε τώρα γιά κάτι πού έδω και ώρα φοβόταν κι από τήν άγωνία του αυτή είχε κάνει άσυγχώρητες άπροσεξίες πού άλλιώτικα δέ θά έκανε.

«Καί σέ ποιό ξενοδοχείο δουλεύεις;»

Ό Κάρλ χαμήλωσε τό κεφάλι του και δέν άποκρίθηκε μέ κανένα τρόπο δέν έπρεπε ν' άπαντήσει σ' αυτό τό έρώτημα. Δέν ήταν δυνατό νά ξαναγυρίσει στό ξενοδοχείο *Ή Δύση* μέ τή συνοδεία ενός χωροφύλακα, ν' άρχίσουν πάλι οι άνακρίσεις μπροστά σ' έχθρους και φίλους, νά χάσει όλότελα ή άρχιμαγείρισα πού νόμιζε πώς ήταν τώρα στήν πανσιόν Μπρένερ τή λίγη καλή γνώμη πού τής είχε άπομείνει γι' αυτόν, θλέποντάς τον ξανά στό ξενοδοχείο πιασμένο από ένα χωροφύλακα, χωρίς πουκάμισο και χωρίς τό επισκεπτήριο της, ένώ φυσικά ό προϊστάμενος θά κουνούσε τό κεφάλι δείχνοντας πώς τά περίμενε όλα αυτά κι ό άρχιθυρωρός από τήν άλλη μεριά θά δόξαζε τό Θεό πού πιάσανε επιτέλους αυτό τάχ αλήτη μά όχι, όχι δέν έπρεπε νά γίνουν όλα αυτά.

«Δούλευε στό ξενοδοχείο *Ή Δύση*» είπε ό Ντελαμάρς πλησιάζοντας τό χωροφύλακα.

«Όχι» φώναξε ό Κάρλ χτυπώντας κάτω τό πόδι, «δέν είν' αλήθεια». Ό Ντελαμάρς τόν κοίταζε μέ ειρωνικό βλέμμα και σουφρωμένα χείλη, σά νά 'θελε νά πεϊ πώς ήξερε κι άλλα. Ή άπροσδόκητη τούτη άγανάκτηση του Κάρλ έκανε τά παιδιά νά θορυβοούν κι άρχισαν νά ζυγώνουν τόν Ντελαμάρς γιά νά περιεργάζονται πιό καλά τόν Κάρλ. Ό Ρόμπινσον είχε θγάλει όλο του τό κεφάλι έξω από τ' αυτοκίνητο κι έμεινε ασάλευτος από τό υπερβολικό τέντωμα. Μόνο κάποτε κάποτε άνοιγόκλεινε τά μάτια του κι ήταν τουτο ή μοναδική κίνηση. Ό μικρός εκεί στήν πόρτα χτυπούσε παλαμάκια από χαρά κι ή γυναίκα δίπλα του τόν έσπρωξε γιά νά ήσυχάσει. Οι άχθοφόροι πού εκείνη τή στιγμή τσιμπούσαν κάτι, ξεπρόβαλαν όλοι μαζί άνακατώνοντας τόν καφέ μ' ένα μακρόστενο κομμάτι ψωμί. Μερικοί κάθισαν στήν άκρη στό πεζοδρόμιο κι όλοι ρουφούσαν τόν καφέ κάνοντας θόρυβο.

«Τόν ξέρετε καλά τό νεαρό;» ρώτησε ό χωροφύλακας τόν Ντελαμάρς.

«Καλύτερα απ' ό,τι θά επιθυμούσα» αποκρίθηκε εκείνος. «Κάποτε τοῦ έκανα μεγάλο καλό κι αὐτός μου τό ανταπέδωσε πολύ άσχημα· εἶναι πολύ εύκολο νά τό πιστέψετε ύστερα από μιά σύντομη ανάκριση πού θά τοῦ κάνετε».

«Ναί» εἶπε ό χωροφύλακας, «φαίνεται πωρωμένος νέος».

«Εἶναι» εἶπε ό Ντελαμάρς, «μά ώστόσο αὐτό δέν εἶναι καί τό χειρότερο ἐλάττωμά του».

«Α, έτσι;» εἶπε ό χωροφύλακας.

«Μάλιστα» εἶπε ό Ντελαμάρς πού τώρα δέν άφηνε κανέναν νά πάρει τό λόγο κι έχοντας τά χέρια στίς τσέπες έκανε τή ρόμπα νά σαλεύει ακατάπαντα. «Εγώ κι ό φίλος μου εκεί πέρα στό άμάξι τόν βρήκαμε μιά μέρα σέ μαῦρα χάλια καί τόν προστατέψαμε. Δέν εἶχε καμιά ιδέα από Αμερική, γιατί μόλις εἶχε έρθει από τήν Εὐρώπη, όπου φυσικά ήταν άχρηστος. Λοιπόν, τόν κουβαλούσαμε μαζί μας, ζούσε μαζί μας, τοῦ δίναμε κάθε απαραίτητη οδηγία, γυρεύαμε νά τοῦ βροῦμε μιά δουλειά γιατί νομίζαμε πώς τελικά θά τόν κάναμε χρήσιμο άνθρωπο, παρόλα τά κακά σημεῖα, καί μιά νύχτα εξαφανίστηκε καί μάλιστα σά δραπετῆς μπλέκοντας μέ παρέες πού καλύτερα εἶναι νά μήν τίς αναφέρω. Έτσι εἶναι ἢ όχι;» ρώτησε τελικά ό Ντελαμάρς τραβώντας τόν Κάρλ από τό μανίκι.

«Έσεῖς τά παιδιά, πίσω!» φώναξε ό χωροφύλακας στούς μικρούς γιατί εἶχαν πλησιάσει τόσο κοντά, ώστε ό Ντελαμάρς παραλίγο νά σκοντάψει σ' ένα μικρό παιδί. Στο μεταξύ κι οἱ άχθοφόροι τώρα εἶχαν δείξει ζωηρό ένδιαφέρον, θγαίνοντας από τήν πρώτη άδιαφορία, καί συγκεντρώθηκαν σέ πυκνό ήμικύκλιο γύρω από τόν Κάρλ πού δέ μπορούσε πιά νά κουνηθεῖ οὔτε βήμα πρός τά πίσω κι επιπλέον εἶχε συνέχεια στά άφτιά του τίς μεپردεμένες φωνές τών άχθοφόρων πού νόμιζες πώς μούγκριζαν περισσότερο παρά μιλούσαν, σέ μιά ακατανόητη έγγλεξικη γλώσσα κι ίσως άνάμικτη μέ σλάβικες λέξεις.

«Εὐχαριστώ γιά τίς πληροφορίες σας» εἶπε ό χωροφύλακας χαιρετώντας τόν Ντελαμάρς, «πάντως θά τόν πάρω μαζί μου καί θά τόν στείλω πίσω στό ξενοδοχεῖο Η Δύση. Ό Ντελαμάρς όμως άπάντησε: «Μπορώ νά σάς

παρακαλέσω νά μου τόν έμπιστευτεῖτε γιά λίγη ώρα; Έχω κάτι νά ξεκαθαρίσω μαζί του. Ύστερα αναλαβαίνω νά τόν πάω μόνος μου στό ξενοδοχεῖο».

«Δέ μπορώ νά τό κάνω» εἶπε ό χωροφύλακας.

Ό Ντελαμάρς ώστόσο επέμεινε: «Πάρτε τό επισκεπτήριό μου» εἶπε καί τοῦ έδωσε μιά μικρή κάρτα.

Ό χωροφύλακας τήν κοίταξε μ' εύγένεια, μά τοῦ εἶπε μέ ύποχρεωτικό χαμόγελο: «Όχι, δέ μπορεί νά γίνει».

Όσο καί νά εἶχε φυλαχτεῖ ό Κάρλ από τόν Ντελαμάρς, έβλεπε τώρα πώς ήταν ἡ μοναδική του ελπίδα νά σωθεῖ. Βέβαια, έπρεπε νά ύποψιάζεται τό σκοπό τοῦ Ντελαμάρς νά τόν άποσπάσει από τά χέρια τοῦ αστυνόμου, μά ώστόσο θά συμβιβαζόταν τουλάχιστο νά μήν τόν πάει στό ξενοδοχεῖο. Κι έπειτα, αν γύριζε στό ξενοδοχεῖο μέ τόν Ντελαμάρς δίπλα του ήταν πολύ πιό μικρό τό κακό παρά νά εμφανιζόταν εκεί μέ τό χωροφύλακα νά τόν κρατάει από τά χέρια. Μά ώστόσο γιά τήν ώρα δέν έπρεπε πάλι νά δείξει πώς προτιμούσε τήν παρέα τοῦ Ντελαμάρς, γιατί τότε ἡ ύπόθεση θά πήγαινε χαμένη. Καί γεμάτος άγωνία έβλεπε τό χέρι τοῦ χωροφύλακα πού από στιγμή σέ στιγμή μπορούσε ν' άνασκηκωθεῖ καί νά τόν άρπάξει.

«Μά πρέπει τουλάχιστο νά μάθω γιά ποιό λόγο τόν απέλυσαν τόσο ξαφνικά» εἶπε τελικά ό χωροφύλακας, ένῶ ό Ντελαμάρς ρίχνοντας λοξές ματιές τσαλάκωνε τό έπισκεπτήριο μέ τίς άκρες τών δαχτύλων.

«Μά δέν τόν απέλυσαν διόλου!» φώναξε ό Ρόμπινσον, ένῶ όλοι άκουγαν ξαφνιασμένοι τά λόγια του. Μέ τή βοήθεια τοῦ οδηγοῦ έσκυψε όσο μπορούσε πιό πολύ έξω από τ' αὐτοκίνητο καί πρόσθεσε: «Απεναντίας, έχει πολύ καλή θέση στό ξενοδοχεῖο. Εἶναι ό επιμελητής στόν κοιτώνα καί θάζει μέσα όποιον θέλει. Εἶναι όμως πολύ άπασχολημένος καί σά θέλεις νά ζητήσεις κάτι εἶσαι ύποχρεωμένος νά περιμένεις ώρες όλόκληρες. Πότε βρίσκεται στόν προϊστάμενο, πότε στήν άρχιμαγειρίσσα· εἶναι γενικά πρόσωπο έμπιστοσύνης. Δέν τόν απέλυσαν καθόλου, μά δέν ξέρω γιατί ισχυρίστηκε αὐτό. Πώς εἶναι δυνατό νά τόν άπολύσουν; Στο ξενοδοχεῖο πληγώθηκα κι άνέθεσαν σ' αὐτόν νά μέ φέρει στό σπίτι κι επειδή έτυχε τότε νά μή φορεῖ σακάκι μ' έφερε έδῶ χωρίς σακάκι. Δέ μπορούσα φυσικά νά περιμένω νά πάει νά θάλει σακάκι!»

«Βλέπετε λοιπόν;» εἶπε ό Ντελαμάρς μ' άνοιχτά χέρια

καί σε επιτιμητικό τόνο στό χωροφύλακα σά νά 'θελε νά τοῦ πεί πώς ἀγνοοῦσε τήν ἀνθρώπινη φύση. Καί μ' αὐτά τά λόγια ἔδειχνε πώς διαφώτιζε πέρα γιά πέρα τίς ἀόριστες μαρτυρίες τοῦ Ρόμπινσον.

«Μά, εἶναι ἀλήθεια αὐτά;» ρώτησε ὁ χωροφύλακας πού ἐνιωθε σά χαμένος. «Κι ἂν εἶναι ἀλήθεια, γιατί ἰσχυρίζεται ἄλλα ἐδῶ αὐτός ὁ νεαρός;»

«Μπρός λοιπόν, ἀπάντησε!» εἶπε ὁ Ντελαμάρς.

Ὁ Κάρλ κοίταξε τό χωροφύλακα πού εἶχε ἐδῶ σά σκοπό νά βάλλει τάξη ἀνάμεσα σέ ἀνθρώπους ξένους πού σκέφτονταν μόνο τόν ἑαυτό τους, καί κάτι ἀπό τίς ἐγνοιες τους πέρασε στό μυαλό τοῦ Κάρλ. Ὡστόσο δέν ἤθελε νά πεί ψέματα καί κρατοῦσε τά χέρια του σφιχτά πίσω στήν πλάτη του.

Πέρα στήν πόρτα ξεπρόβαλε ἓνας ἐπιστάτης πού χτύπησε παλαμάκια σημαίνοντας πώς οἱ ἀχθοφόροι ἦταν ὥρα νά πιάσουν δουλειά. Ἐχυσαν τά κατακάθια τοῦ καφέ κι ἀπομακρύνθηκαν μέ κλονισμένα βήματα μέσα σιωπαίνοντας.

«Μά δέ βρίσκουμε ἄκρη» εἶπε ὁ χωροφύλακας κι ἔκανε νά πιάσει ἀπό τό χέρι τόν Κάρλ. Ὁ Κάρλ ἔκανε μερικά βήματα πίσω χωρίς νά τό θέλει, ἐνῶσε λεύτερο τό χῶρο γιατί οἱ ἀχθοφόροι εἶχαν φύγει, ἔκανε στροφή καί μερικά βήματα κι ἄρχισε νά τρέχει. Τά παιδιά ξεφώνισαν ὅλα μαζί κι ἔτρεξαν λίγο μπροστά μ' ἀπλωμένα νά χεράκια τους.

«Πιάστε τον!» φώναξε ὁ χωροφύλακας μέσα στόν ὀλόμακρο σχεδόν ἔρημο δρόμο κι ἐπαναλαμβάνοντας κάθε λίγο αὐτή τήν κραυγή, ἔτρεχε πίσω ἀπό τόν Κάρλ μέ ἀθόρυβες δρασκειλές, ὥστε καταλάβαινες πώς εἶχε δύναμη κι ἐξάσκηση. Πάντως ὁ Κάρλ εἶχε τύχη πού ἦ καταδιώξή του αὐτή γινόταν σ' ἓνα συνοικισμό μέ ἐργατικές κατοικίες. Οἱ ἐργάτες δέν εἶχαν συμπάθειες μέ τίς ἀρχές. Ὁ Κάρλ ἔτρεχε ἀνάμεσα στίς γραμμές τοῦ τράμ γιατί ἐκεῖ δέν ἔβρισκε τόσα ἐμπόδια· μερικές φορές ἔβλεπε ἐργάτες νά σταματοῦν στό πεζοδρόμιο καί νά τόν κοιτάζουν μέ ἥρεμη ματιά, ἐνῶ ὁ χωροφύλακας τοὺς φώναζε «πιάστε τον» καί κρατοῦσε συνετά τό ἴσιο πεζοδρόμιο δείχνοντας ἀκατάπαυτα μέ τό ραβδί του τό νεαρό δραπέτη. Μόλις ἔφταναν στίς παρόδους ὅπου ὑπῆρχαν τό δίχως ἄλλο περιπολίες, ὁ Κάρλ ἀποθαρρύνόταν τέλεια, γιατί τώρα ὁ χωροφύλακας ἄρχισε νά σφυρίζει δημιουργώντας πανδαιμόνιο. Τό μόνο πλεονέκτημα

τοῦ Κάρλ ἦταν τό ἐλαφρό του ντύσιμο· ἔτσι ἔτρεχε σά νά πετοῦσε ἢ πιό σωστά κατρακυλοῦσε τήν κατηφορία τοῦ δρόμου πού κάθε τόσο καί μεγάλωνε, μά πότε πότε ἀφηρημένος ἀπό τή νύστα του ἔκανε ψηλά κι ἀνώφελα πηδημάτα χάνοντας πολῦτιμο χρόνο. Ἐξάλλου ὁ χωροφύλακας εἶχε πάντα μπροστά του τό στόχο του χωρίς ν' ἀναγκάζεται νά σκέφτεται, ἐνῶ ὁ Κάρλ δέν ὑπολόγιζε τόσο τό τρέξιμο πού τοῦ ἦταν κάτι τό ἀπλό, μά ἔπρεπε νά σκέφτεται, νά κάνει ἐκλογές ἀνάμεσα στίς δυνατός λύσεις καί νά παίρνει κάθε τόσο καινούργιες ἀποφάσεις. Γιά τήν ὥρα εἶχε ἓνα μόνο σχέδιο, ἴσως ἀπελπισμένο, ν' ἀποφεύγει κάθε πάροδο, γιατί δέν ἤξερε τί μπορούσε νά κρύβει· ἦταν πιθανό νά πέσει σέ κανένα σταθμό χωροφυλακῆς. Ἦθελε νά κρατήσει ὅσο μπορούσε τό δρόμο αὐτό μέ τήν ἀπεριόριστη θέα πού εἶχε ἄκρη στήν κατηφορία σέ μιά γέφυρα πού χανόταν ἀπό κεῖ πού ἄρχιζε μέσα στήν ὑγρή ἄχνη τοῦ ἡλίου. Μόλις συγκέντρωσε τίς δυνάμεις του μέ μιά γρήγορη ἀπόφαση νά προσπεράσει μέ πιό δυνατό τρέξιμο τήν πρώτη πάροδο, εἶδε ἐκεῖ κοντά του νά καρτεράει ἓνας χωροφύλακας κολλημένος στό μαῦρο τοῖχο ἑνός σκιεροῦ σπιτιοῦ, ἔτοιμος νά ὀρμήσει πάνω του στήν κρίσιμη στιγμή. Ἡ μόνη σωτηρία τώρα ἦταν νά τρέξει στήν πάροδο καί σάν ἄκουσε νά φωνάζουν φιλικά τ' ὄνομά του ἀπό τήν πάροδο –στήν ἀρχή νόμισε πώς γελιέται γιατί εἶχε ἓνα ἀκατάπαυτο βουητό στά ἄφτια– δέ δίστασε διόλου, ἔκανε ἀπότομη μεταβολή μέ τό 'να πόδι, γιά νά μπερδέψει ὅσο μπορούσε τοὺς χωροφύλακες καί χάθηκε μέσα στό σοκάκι.

Μόλις εἶχε κάνει ἓνα δυό πηδημάτα –εἶχε πιά ξεχάσει πώς κάποιος φώναζε τ' ὄνομά του, τώρα σφύριζε κι ὁ ἄλλος χωροφύλακας κι ἐνιωθε πώς εἶχε περίσσεια δύναμη, διαβάτες ἀπό πολύ μακριά σ' αὐτό τό δρόμο· γύρευαν γρήγορα τά βήματά τους– μόλις λοιπόν ἔκανε ἓνα δυό πηδημάτα, τόν τράβηξε κάποιος μέσα σ' ἓνα σκοτεινό διάδρομο καί μιά φωνή τοῦ ψιθύρισε: «Μή βγάλεις μιλιὰ». Ἦταν ὁ Ντελαμάρς, φουσκωμένος, μέ μάγουλα ξαναμμένα καί τά μαλλιά κολλημένα στό κεφάλι ἀπό τόν ἰδρώτα. Κρατοῦσε τή ρόμπα του κάτω ἀπό τή μασχάλη κι ἦταν μέ τό πουκάμισο καί τό σάβρακο. Ξανάκλεισε τήν πόρτα κι ἔβαλε τό μάνταλο· φαινόταν πώς τούτη ἡ πόρτα δέν ἦταν ἡ κυρία εἴσοδος, μά μιά ἀθέατη διπλανή πορτοῦλα.

«Μια στιγμή» είπε ύστερα κι ακούμπησε στόν τοίχο μέ τό κεφάλι σηκωμένο ψηλά καί μέ βαριά αναπνοή. Ὁ Κάρλ θρискόταν σχεδόν μέσα στήν ἀγκαλιά του καί μισολιπόθυμος ἔβαλε τό κεφάλι πάνω στό στήθος του.

«Νά, περνοῦν οἱ κύριοι» εἶπε ὁ Ντελαμάρς τεντώνοντας τό δάχτυλό του καί δείχνοντας ἔτσι τήν πόρτα, ἐνῶ ἄκουγε μέ προσοχή. Στ' ἀλήθεια ἐκείνη τή στιγμή οἱ δύο χωροφύλακες προσπερνοῦσαν τήν πόρτα καί τό γρήγορο περπάτημα ἀντιλαλοῦσε σά χτύπημα ἀτσαλιού πάνω στήν πέτρα μέσα στό ἄδειο δρομάκι.

«Ξεψύχησες ἀπό τή λαχτάρα» εἶπε ὁ Ντελαμάρς στόν Κάρλ πού προσπαθοῦσε τώρα πνιγμένος ἀκόμα ν' ἀνασάνει χωρίς νά κατορθῶναι νά ξεστομίσει μιά λέξη. Ὁ Ντελαμάρς τόν ἔβαλε νά καθίσει κάτω προσεχτικά, γονάτισε δίπλα του, τοῦ χάιδεψε μερικές φορές τό μέτωπο καί τόν κοιτάξε.

«Εἶμαι καλύτερα τώρα» εἶπε ὁ Κάρλ καί σηκώθηκε ὀρθιος μέ πολύ κόπο.

«Μπρός λοιπόν!» εἶπε ὁ Ντελαμάρς πού εἶχε ξαναβάλει τή ρόμπα του καί σκούνησε μπροστά τόν Κάρλ πού κράτοῦσε σκυφτό τό κεφάλι ἀπό τή μεγάλη του ἐξάντληση. Κάποτε κάποτε τόν τράνταζε γιά νά τόν κάνει νά ξυπνήσει.

«Φαίνεσαι κουρασμένος» εἶπε ὁ Ντελαμάρς, «κι ἄς εἶχες σά μόνο σκοπό νά τρέχεις ὅπως ἕνα λεύτερο ἄλογο στήν ἐξοχή. Τί νά πῶ ἐγώ πού ἤμουν ἀναγκασμένος νά κυλιέμαι στούς ἀναθεματισμένους διαδρόμους καί τίς αὐλές. Εὐτυχῶς ὅμως πού εἶμαι δρομέας». Καί μέ περηφάνια ἔδωσε δυνατή γροθιά στή ράχη τοῦ Κάρλ. «Πότε πότε κάτι τέτοια γυμνάσματα δρόμου μέ τούς χωροφύλακες εἶναι μιά καλή ἄσκηση».

«Ἦμουν ἤδη κουρασμένος σάν ἄρχισα νά τρέχω» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Γιά τό κακό τρέξιμο δέν ὑπάρχει δικαιολογία» εἶπε ὁ Ντελαμάρς. «Ἄν δέν ἤμουν ἐγώ θά σ' ἐπιαναν ἐδῶ καί ὦρα».

«Τό πιστεῶ» εἶπε ὁ Κάρλ, «καί σᾶς εἶμαι πολύ ὑποχρεωμένος» ἀπάντησε.

«Ἀναμφίβολα» εἶπε ὁ Ντελαμάρς.

Περνοῦσαν τώρα ἕνα στενόμακρο διάδρομο στρωμένο μέ σκουρὲς πλάκες. Κάπου κάπου, δεξιά κι ἀριστερά, ἔβλεπες σκάλες ἢ κανέναν ἄλλο πιά μεγάλο διάδρομο. Δέ συναντοῦσες μεγάλους, μόνο παιδιά πού ἔπαιζαν πά-

νω στά ἄδεια σκαλοπάτια. Σ' ἕνα κιγκλίδωμα στεκόταν ἕνα κορίτσι κι ἔκλαιγε τόσο δυνατά πού ὅλο τό πρόσωπό του λαμποκοποῦσε ἀπό τά δάκρυα. Σάν ἀντίκρισε τόν Ντελαμάρς ἄρχισε νά σκαρφαλώνει τή σκάλα προσπαθώντας νά πάρει ἄερα ρουφώντας μέ τό στόμα ἀνοιχτό καί δέν ἡσύχασε παρά μόνο ὅταν ἔφτασε ψηλά, κι ἀφοῦ στό μεταξύ γύρισε μερικές φορές τό κεφάλι γιά νά βεβαιωθεῖ πῶς κανένας δέν τό κυνηγοῦσε ἢ πῶς κανένας δέν εἶχε σκοπό νά τό κυνήγησει.

«Ἐκείνη ἐκεῖ τή σκούνησα κάτω καθώς ἔτρεχα πρὶν ἀπό λίγο» εἶπε ὁ Ντελαμάρς γελώντας κι ἀπειλώντας μέ τή γροθιά του τή μικρή πού ἔβγαλε μιά φωνή καί σύρθηκε ἀκόμα πιό ψηλά.

Κι οἱ αὐλές πού περνοῦσαν φαίνονταν νά 'χουν σχεδόν ἐρημωθεῖ. Κάπου κάπου μόνο ἔβλεπες κανέναν ὑπηρέτη ἀπό κατάστημα νά σπρώχνει ἕνα δίτροχο καροτσάκι, μιά γυναίκα νά γεμίζει ἕνα κανάτι νερό ἀπό πηγάδι, ἕναν ταχυδρόμο νά διασχίζει ὀλόκληρη τήν αὐλή μέ ἡσυχά βήματα, κανέναν ἡλικιωμένο μέ ἄσπρα μουστάκια πίσω ἀπό μιά τζαμένια πόρτα νά καπνίζει πίπα· μπροστά σ' ἕνα γραφεῖο μεταφορῶν ξεφόρτωναν κιβώτια, ἐνῶ τ' ἄλογα μὴν ἔχοντας τί νά κάνουν ἔστριβαν τό κεφάλι τους ἀδιάφορα κι ἕνας ἄνθρωπος μέ μπλουζά τῆς δουλειᾶς εἶχε τήν ἐπίβλεψη τῆς δουλειᾶς κρατώντας ἕνα χαρτί στό χέρι· σ' ἕνα γραφεῖο τό παράθυρο ἦταν ἀνοιχτό κι ἕνας ὑπάλληλος καθισμένος στό τραπέζι εἶχε στρέψει τή ματιά του πρὸς τά ἔξω σκεπτικός, ἀφήνοντας τά χαρτιά του, ἀκριβῶς ἐκεῖ πού περνοῦσαν ὁ Κάρλ κι ὁ Ντελαμάρς.

«Δέ μπορείς νά ἐπιθυμήσεις πιό ἡσυχὴ περιοχή» εἶπε ὁ Ντελαμάρς. «Τό βράδυ μόνο ἔχει κάποιο θόρυβο μιά δυὸ ὥρες, τή μέρα ὅμως ὅλα ἡσυχάζουν». Ὁ Κάρλ ἔγνεψε καταφατικά, ἔβλεπε μάλιστα πῶς ἡ ἡσυχία ἦταν ὑπερβολική. «Δέ μπορούσα νά μείνω ἄλλοῦ» συνέχισε ὁ Ντελαμάρς, «γιατί ἡ Μπρουνέλντα δέν ἀνέχεται μήτε τόν παραμικρό θόρυβο. Τή γνωρίζεις τή Μπρουνέλντα; Βέβαια, θά τή γνωρίσεις σέ λίγο. Πάντως σοῦ συνιστῶ νά φερθεῖς ὅσο μπορείς πιό ἡσυχά».

Ὅταν ἔφτασαν στή σκάλα πού ὀδηγοῦσε στό διαμέρισμα τοῦ Ντελαμάρς, τό αὐτοκίνητο εἶχε πιά φύγει καί τό παιδί μέ τή φαγωμένη μύτη χωρίς διόλου νά δείξει ξαφνιασμένο βλέποντας τόν Κάρλ εἶπε πῶς εἶχε ἀνεβάσει τόν Ρόμπινσον. Ὁ Ντελαμάρς κούνησε μόνο τό κε-

φάλι σά νά 'ταν τό παιδί υπηρέτης κι είχε κάνει τή δουλειά του καλά· τράβηξε ύστερα τόν Κάρλ πού δέλιαζε καί κοιτάζε τόν ήλιόλουστο δρόμο. «Νά, έχουμε φτάσει» επαναλάμβανε μερικές φορές σάν άνέβαιναν, μά όστόσο οί προφητείες του δέν έβγαιναν αληθινές, γιατί στό τέλος μιās σκάλας όλο κι άρχιζε μιά άλλη καί σέ κατεύθυνση λίγο διαφορετική από τήν προηγούμενη. Ό Κάρλ μάλιστα στάθηκε σέ μιá στιγμή, φυσικά όχι από κούραση, παρά μόνο γιατί ένιωθε άπροστάτευτος στίς ψηλές αútές σκάλες. «Στ' αλήθεια, τό διαμέρισμα είναι πολύ ψηλά» είπε ό Ντελαμάρς τώρα, σάν άρχισαν πάλι ν' άνεβαίνουν, «μά αútό έχει καί τήν καλή του μεριά· θγαίνεις έξω σπάνια, όλη τή μέρα είσαι μέ ρόμπα, νιώθεις άνεση καί ξενοιασιά. Φυσικά, σ' αútό τό ύψος κι οί επισκέψεις γίνονται πió δύσκολες».

«Κι από πού θά έρχονταν επισκέψεις;» σκέφτηκε ό Κάρλ. Καί τελικά σέ μιá στιγμή αντίκρισαν τόν Ρόμπινσον σ' ένα κεφαλόσκαλο, μπροστά σέ μιá κλειστή πόρτα· είχαν φτάσει επιτέλους. Μά ή σκάλα εκεί δέν τελείωνε, έξακολουθούσε νά μακραίνει στό μισοσκόταδο καί τίποτα δέν έδειχνε πώς έφταναν στό τέρμα.

«Καλά τό 'λεγα έγώ» είπε ό Ρόμπινσον χαμηλόφωνα, σά νά βασανιζόταν ακόμα από τούς πόνους, «πώς ό Ντελαμάρς θά τόν φέρει! Άλήθεια, Ρόσμαν, τί θά γινόνσουν χωρίς τόν Ντελαμάρς!» Ό Ρόμπινσον στεκόταν εκεί μέ τά έσώρουχα κι έκανε κάθε τόσο προσπάθειες νά τυλιχτεί μέ τήν κουβέρτα πού του έδωσαν στό ξενοδοχείο. Δέ μπορούσες νά καταλάβεις γιατί στεκόταν εκεί καί δέν έμπαινε μέσα κι έτσι ξευτελιζόταν μπροστά στους άνθρώπους πού τυχόν περνούσαν.

«Κοιμάται;» ρώτησε ό Ντελαμάρς.

«Δέν πιστεύω» είπε ό Ρόμπινσον, «σκέφτηκα όμως πώς θά 'ταν καλύτερα νά σέ περιμένω».

«Πρώτα πρώτα νά δοϋμε άν κοιμάται» είπε ό Ντελαμάρς βάζοντας τό μάτι στήν κλειδαρότρυπα. Άφού κοίταξε κάμποση ώρα αλλάζοντας όλοένα θέση τό κεφάλι του, άνασχεκώθηκε κι είπε: «Δέ μπορείς νά τή διακρίνεις καλά, ή κουρτίνα είναι τραβηγμένη. Κάθεται στόν κανapé, είναι πιθανό καί νά κοιμάται».

«Άρρωστη είναι;» ρώτησε ό Κάρλ βλέποντας τόν Ντελαμάρς νά στέκεται ασάλευτος σά νά ζητούσε συμβουλή. Καί σέ λίγο άποκρίθηκε εκείνος μέ τόνο δξύ. «Άρρωστη;»

«Δέν τήν ξέρει» είπε ό Ρόμπινσον σά νά 'θελε νά δικαιολογήσει τόν Κάρλ.

«Πέρα από δύο πόρτες δυό γυναίκες ξεπρόβαλαν στό διάδρομο· έριξαν ματιές στόν Ντελαμάρς καί τόν Ρόμπινσον σφουγγίζοντας τά χέρια στίς ποδιές κι έδειχναν πώς διασκεδάσαν. Μιά μικρή κοπέλα μέ άστραφτερά όλόξανθα μαλλιά ξεπετάχτηκε από μιá άλλη πόρτα, χώθηκε άνάμεσα στίς δυό άλλες καί τίς έπιασε από τό μπράτσο.

«Σιχαμένες γυναίκες!» είπε ό Ντελαμάρς χαμηλόφωνα, μόνο καί μόνο φυσικά γιατί σεβόταν τόν ύπνο τής Μπρουνέλντας, «θά τίς καταγγείλω άλλη φορά στήν άστυνομία καί θά ήσυχάσω χρόνια. Μήν τίς κοιτάζεις!» τσίριξε ύστερα στόν Κάρλ, πού δέν έθρισκε πώς ήταν τόσο κακό νά τίς κοιτάζεις, μιá κι ήσουν άναγκασμένος νά περιμένεις στό διάδρομο μέχρι νά ξυπνήσει ή Μπρουνέλντα. Ό Κάρλ έκανε ένα κούνημα του κεφαλιού θυμωμένα, γιά νά δείξει ίσως πώς δέ δεχόταν συμβουλές από τόν Ντελαμάρς καί γιά νά γίνει πió κατανοητός τράβηξε πρós τά πέρα γιά νά ζυγώσει τίς γυναίκες, αλλά ό Ρόμπινσον τόν έπιασε από τό μανίκι φωνάζοντας: «Ρόσμαν, φυλάξου!» κι ό Ντελαμάρς συγχίστηκε ήδη μέ τόν Κάρλ κι ένιωσε τόσο λύσσα σά γέλασε δυνατά ή κοπέλα, πού όρμησε καταπάνω στίς γυναίκες τινάζοντας χέρια καί πόδια. Κι οί τρεις εξαφανίστηκαν στίς πόρτες τους σά νά τίς άρπαξε άνεμος.

«Έτσι πρέπει νά σκουπίζω πió συχνά τούς διαδρόμους» είπε ό Ντελαμάρς, γυρίζοντας πίσω μέ άργά βήματα. Καί σά θυμήθηκε τή στάση του Κάρλ πρόσθεσε: «Κι όσο γιά σένα, περιμένω άλλη συμπεριφορά, γιατί δέ θά τά πάμε διόλου καλά».

Έκείνη τή στιγμή μιá φωνή μέσα από τό δωμάτιο ακούστηκε σέ τόνο μαλακό καί κουρασμένο: «Ντελαμάρς;»

«Ναί» άποκρίθηκε εκείνος ρίχνοντας χαμογελαστό βλέμμα στήν πόρτα, «μπορούμε νά μπουμε;»

«Ω, ναί» άπάντησε ή φωνή κι ό Ντελαμάρς άνοιξε σιγά σιγά τήν πόρτα, ρίχνοντας ένα τελευταίο βλέμμα στους δυό άλλους πού περίμεναν.

Σάν έμπαινες μέσα σέ κύκλωνε πυκνό σκοτάδι. Ή βαριά κουρτίνα τής μπαλκονόπορτας ήταν τραβηγμένη μέχρι κάτω κι άφηνε ελάχιστο φώς, μά εκτός άπ' αútό, τά έπιπλα εκεί τριγύρω, όπως καί τά κρεμασμένα ρούχα,

έδιναν ακόμα μεγαλύτερο τόνο στη σκοτεινιά, μιά και δέν υπήρχε εκεί άλλο παράθυρο. 'Ο άέρας ήταν πνιγερός κι ένιωθες τή μυρωδιά σκόνης πού θά 'ταν σωριασμένη στις γωνίες όπου δέν τίς έφτανε ανθρώπινο χέρι. Τό πρώτο πράγμα πού αντίληφθηκε ό Κάρλ μπαίνοντας μέσα ήταν τρείς ντουλάπες στημένες ή μιά πίσω άπ' τήν άλλη.

Πάνω στον καναπέ ήταν ξαπλωμένη ή γυναίκα πού πρίν από λίγο κοίταζε τό δρόμο από τό μπαλκόνι. 'Η κόκκινη ρόμπα της εκεί χαμηλά άφηνε ένα άνοιγμα κι ή μιά της άκρη σερνόταν κάτω σάν ουρά. "Έβλεπες τά πόδια της μέχρι τά γόνατα; φορούσε χοντρές άσπρες μάλλινες κάλτσες. Παπούτσια δέ φορούσε.

«Τί ζέστη, Ντελαμάρς» είπε κι ύστερα έστριψε τό κεφάλι της από τόν τοίχο, άπλωσε ναυελικά τό χέρι της στον Ντελαμάρς πού τό 'πιασε και τό φίλησε. 'Ο Κάρλ δέν ξεχώρισε παρά τό διπλοσάγονό της πού κουνήθηκε μέ τό κούνημα του κεφαλιού.

«Νά τραβήξω τήν κουρτίνα;» ρώτησε ό Ντελαμάρς.

«'Οχι, όχι» είπε μέ κλεισμένα ακόμα βλέφαρα και σάν άπελπισμένη, «τότε θά 'ναι άνυπόφορα».

'Ο Κάρλ ζύγωνε τήν άκρη του καναπέ γιά νά τή δει πιό καλά. "Ένωθε άπορία γιατί γκρίνιαζε πώς ζεσταινόταν, μιά κι ή ζέστη δέν ήταν τόσο μεγάλη.

«Περίμενε, τώρα θά νιώσεις καλύτερα» είπε ό Ντελαμάρς φοβισμένα. Τής ξεκούμπωσε μερικά κουμπιά ψηλά στό λαιμό, άνοιξε λίγο τή ρόμπα της κι έτσι λευτερώθηκε ό λαιμός της και τό ντεκολτέ· εκεί ξεπρόβαλε και μιά λεπτή κιτρινωπή δαντέλα από τό πουκάμισο.

«Ποιός είναι αυτός;» ρώτησε δείχνοντας μέ τό δάχτυλο τόν Κάρλ, «γιατί καρφώνει έτσι τά μάτια του πάνω μου;»

«Είναι καιρός νά κάνεις και σύ κάτω» είπε ό Ντελαμάρς παραμερίζοντας τόν Κάρλ και συνάμα καθισύχαζε τή γυναίκα μέ τά λόγια: «Είναι εκείνο τό παιδί πού σου έφερα γιά καμαριέρα σου».

«Μά δέ θέλω κανέναν!» φώναξε. «Γιατί μου φέρνεις όλο ξένους στό σπίτι;»

«Μά, κάθε τόσο μου λές πώς θέλεις έναν υπηρέτη» είπε ό Ντελαμάρς καθώς γονάτιζε, γιατί τό ντιβάνι παρόλο πού ήταν φαρδύ δέν είχε ούτε μιά μικρή άκρη δίπλα στη Μπρουνέλντα.

«'Αχ, Ντελαμάρς» είπε αυτή, «δέ μέ καταλαβαίνεις,

δέ μέ καταλαβαίνεις».

«Ναί, είναι αλήθεια, δέ σε καταλαβαίνω» είπε ό Ντελαμάρς πιάνοντας τό πρόσωπό της μέ τά δυό του χέρια. «Μά, δέν έγινε τίποτα. "Αν δέν τόν θέλεις, μπορεί νά φύγει στη στιγμή».

«Μιά πού ήρθε, άς μείνει» είπε εκείνη κι ό Κάρλ μέσα στην κούρασή του και στη σκέψη πώς έπρεπε νά κατέβει τήν άτέλειωτη σκάλα, ένιωσε άπέραντη ευγνωμοσύνη, άν και τά λόγια της εκείνα δέν ειπώθηκαν μέ καλοσύνη· όρμησε στον Ρόμπινσον πού κοιμόταν ήρεμα πάνω στην κουβέρτα του και του είπε παρά τίς θυωμένες χειρονομίες του Ντελαμάρς: «Σας ευχαριστώ πάντως πού δείξατε τόση καλοσύνη νά μ' αφήσετε ακόμα λίγο έδω. "Έχω νά κλείσω μάτι είκοσιτέσσερις ώρες και σά νά μήν έφτανε αυτό έκανα σκληρές δουλειές και δοκίμασα τρομερές συγκινήσεις. Είμαι τρομερά κουρασμένος. Δέν ξέρω καλά καλά πού βρίσκομαι. Μόνο μιά δυό ώρες νά κοιμηθώ κι ύστερα δίχως δισταγμό διώξτε με, θά φύγω ευχαρίστως».

«Κι όμως μπορείς νά μείνεις έδω γιά πάντα» είπε ή γυναίκα και πρόσθεσε ειρωνικά: «'Οπως βλέπεις, έχουμε τόπο μέ τό παραπάνω».

«'Αδειαζέ μας τή γωνιά» είπε ό Ντελαμάρς, «δέ σε χρειαζόμαστε».

«'Οχι, νά μείνει» είπε ή γυναίκα στά σοβαρά αυτή τή φορά. Κι ό Ντελαμάρς άπάντησε σά νά έκανε τήν επιθυμία της: «Ναί, μά πλάγιασε κάπου».

«Μπορεί νά πλαγιάσει πάνω στις κουρτίνες, μά πρώτα νά βγάλει τίς μπότες γιά νά μή σκίσει τίποτα».

'Ο Ντελαμάρς έδειξε τό μέρος πού έννοούσε ή Μπρουνέλντα. 'Ανάμεσα στην πόρτα και τίς τρείς ντουλάπες ήταν ένας μεγάλος σωρός από πολλές κουρτίνες ριγμένες ανάκατα. Φυσικά ό σωρός αυτός θά 'ταν ένα στρώμα ύποφερτό, άν οι κουρτίνες ήταν καλοδιπλωμένες κι άραδιασμένες ίσια, οι πιό βαριές κάτω κι οι πιό ελαφρές πάνω, κι άν είχαν αφαιρεθεί οι βέργες μέ τους ξύλινους κρίκους πού ήταν κι αυτές περασμένες. "Έτσι όμως ήταν μιά μάζα πού κουνιόταν έδω κι εκεί και γλιστρούσε. Παρόλα αυτά ό Κάρλ ξάπλωσε εκεί πάνω στη στιγμή· ήταν πολύ κουρασμένος γιά νά κάνει προετοιμασίες γιά τόν ύπνο κι έπειτα σκέφτηκε πώς έπρεπε ν' αποφύγει τίς πολλές φασαρίες από σεβασμό γι' αυτούς πού τόν φιλοξενούσαν.

Είχε σχεδόν βυθιστεί στον ύπνο σάν άκουσε μία διαπεραστική κραυγή. Άνασηκώθηκε κι είδε τή Μπρουνέλντα, ανακαθισμένη στο ντιβάνι ν' ανοίγει πέρα για πέρα τά χέρια καί ν' άγκαλιάζει τόν Ντελαμάρς πού θρισκόταν μπροστά της γονατισμένος. Ένωσε κάποιο σφίξιμο στην ψυχή άπ' αυτό τό θέαμα κι έγειρε ξανά στο στρώμα του καί χώθηκε μέσα στίς κουρτίνες για νά συνεχίσει τόν ύπνο του. Έβλεπε πιά ολοκάθαρα πώς έδω μέσα δέ μπορούσε ν' άντέξει μήτε δυό μέρες, γιαντό είχε τώρα μεγάλη ανάγκη από ύπνο, για νά μπορέσει ύστερα μέ καθαρίο μυαλό νά πάρει μία σωστή απόφαση.

Όσοόσο ή Μπρουνέλντα είχε άντικρίσει τά όρθάνοιχτα από τήν κόπωση μάτια του Κάρλ πού τήν τρώμαξαν λίγο πιό πρίν κι άρχισε νά φωνάζει: «Ντελαμάρς, ή ζέστη είναι άνυπόφορη, δέ-βαστώ, καίγομαι, πρέπει νά ξεντυθώ, νά κάνω ένα μπάνιο, βγάλε καί τούς δυό έξω από τό δωμάτιο, όπου θέλεις έσύ, στο διάδρομο, στο μπαλκόνι, μόνο νά μήν τούς βλέπω! Νά 'σαι στο σπίτι σου καί νά μή θρίσκεις ήσυχία. Νά 'μουν μόνη, μαζί σου, Ντελαμάρς! Άχ, Θεέ μου, ακόμα θρίσκονται έδω! Κι αυτός ακόμα ό ξεδιάντροπος ό Ρόμπινσον, πού πλαγιάζει μπροστά σέ μία κυρία μέ τά έσώρουχα! Κι εκείνο τό παιδί, πού λίγο πιό πρίν μ' έτρωγε μέ άπληστες ματιές καί για νά μέ ξεγελάσει τό 'ριξε ξανά στον ύπνο! Διώξτε τους λοιπόν, Ντελαμάρς, μου είναι βάρος, μου κάθονται στο στήθος, κι άν πάθω τίποτα τώρα αυτοί θα φταΐνε».

«Θά θγοϋν άμέσως έξω, μπορείς νά ξεντύνεσαι» είπε ό Ντελαμάρς ζυγώνοντας τόν Ρόμπινσον καί τραντάζοντας τον μέ τό πόδι του πάνω στο στήθος. Συνάμα φώναζε στον Κάρλ: «Ρόσμαν, σήκω! Κι οί δυό σας στο μπαλκόνι! Κι άλίμονό σας άν μπειτε μέσα προτοϋ σās φωνάξω! Μπρός, Ρόμπινσον, τσακίσου!» —καί τράνταξε τόν Ρόμπινσον πιό δυνατά— «καί σύ, Ρόσμαν, φυλάξου νά μήν έρθω καί σέ σένα». Καί χτύπησε τότε δυό φορές δυνατά τά χέρια του.

«Μά πόσο θά κρατήσει αυτό!» φώναξε ή Μπρουνέλντα από τόν καναπέ. Καθόταν εκεί μέ όλάνοιχτα πόδια για νά πιάνει πιό πολύ χῶρο τό τρομερά παχύ κορμί της· μόνο μέ μεγάλες προσπάθειες, μέ αναστεναγμούς, μέ συχνά διαλείμματα κατόρθωνε νά σκύψει σιγά σιγά πιάνοντας τήν άκρη της κάλτσας, ενώ προσπαθοϋσε νά

τήν κατεβάσει λιγάκι· νά ξεντυθεϊ μόνη της ήταν μεγάλο έργο, αυτό ήταν δουλειά του Ντελαμάρς πού τώρα τόν περίμενε άνυπόμονή.

Ό Κάρλ ναρκωμένος για καλά από τήν κούραση κατέβηκε από τό σωρό σέρνοντας άργά τά πόδια προς τή μπαλκονόπορτα· ένα κομμάτι κουρτίνας μεπρδεμένο στο πόδι του τό έσερνε κι αυτό μέ άδιαφορία. Άφηρημένος όπως ήταν είπε «καληνύχτα σας» καθώς περνούσε μπροστά από τή Μπρουνέλντα. Ό Ντελαμάρς τράβηξε λίγο τήν κουρτίνα της μπαλκονόπορτας κι ό Κάρλ βγήκε στο μπαλκόνι. Πίσω του ακολουθοϋσε ό Ρόμπινσον πολύ νυσταγμένος κι αυτός γιατί μουρμούριζε: «Όλο καβγάδες σου είναι! Άν δέν έρθει κι ή Μπρουνέλντα στο μπαλκόνι δέν πάω!» Μά, παρόλη τή δήλωση τούτη βγήκε έξω στο μπαλκόνι καί ξάπλωσε άμέσως στίς πλάκες, γιατί πιό πρώτα στην πολυθρόνα είχε σωριαστεί ό Κάρλ.

Όταν ξύπνησε ό Κάρλ είχε πιά νυχτώσει· τ' άστέρια φεγγοβολοϋσαν στον ουρανό καί τό φεγγάρι έβγαине πίσω από τά ψηλά σπίτια στην άντικρινή μεριά του δρόμου. Ό Κάρλ έριξε γύρω στο άγνωστο μέρος μερικές ματιές καί σά ρούφηξε τό δροσερό ζωογόνο αεράκι άρχισε νά καταλαβαίνει πού θρισκόταν. Στ' αλήθεια πόσες άπερισκεψίες έκανε! Περιφρονούσε όλες τίς συμβουλές της άρχιμαγείρισσας, τίς προειδοποιήσεις της Τερέζας, αυτούς τούς δικούς του φόβους κι άμέριμνος καθόταν έδω στο μπαλκόνι του Ντελαμάρς, άφοϋ κοιμήθηκε καί μισή μέρα, σά νά μή θρισκόταν πίσω από τήν κουρτίνα ό Ντελαμάρς, ό μεγάλος του έχθρός. Ό Ρόμπινσον ξάπλωμένος κάτω στριφογύριζε έδω κι εκεί νοχελικά καί μερικές φορές τραβοϋσε καί τό πόδι του Κάρλ· αυτός ήταν έξάλλου πού τόν ξύπνησε μέ τόν τρόπο αυτό, γιατί του είπε: «Έχεις όμως έναν ύπνο, Ρόσμάν! Αυτό θά πεί νά κοιμάσαι ξεγνοιαστα, αυτή είναι ή εύτυχισμένη νιότη! Πόσο ακόμα θά κοιμάσαι; Θά σ' άφηνα βέβαια νά κοιμηθείς ακόμα, μά πρώτα πρώτα βαρέθηκα τρομερά έδω κάτω κι ύστερα έχω μία τρομερή πείνα. Σέ παρακαλώ σήκω λιγάκι από τήν πολυθρόνα, εκεί κάτω έχω φυλαγμένο λίγο φαγητό καί θέλω νά τό πάρω. Θά σου δώσω λίγο νά φās». Ό Κάρλ σηκώθηκε κι είδε τόν Ρόμπινσον νά σέρνεται μέ τήν κοιλιά, ν' άπλώνει τά χέρια κάτω από τήν πολυθρόνα καί νά βγάξει έξω ένα άσημωμένο δισκάκι σάν κι αυτά πού χρησιμοποιοϋν για

νά φυλάξουν τὰ ἐπισκεπτήρια. Πάνω ἦταν μισό μαῦρο λουκάνικο, μερικά φτηνά τσιγάρα, ἓνα ἀνοιχτό μά καλά γεμάτο κουτί μέ σαρδέλες θουτηγμένες στό λάδι κι ἓνα σωρό σπασμένες καραμέλες, κολλημένες ἢ μιά πάνω στήν ἄλλη πού ὅλος αὐτός ὁ σωρός ἔμοιαζε μέ μπάλα. Πιό πέρα ἦταν ἓνα μεγάλο κομμάτι ψωμί κι ἓνα πράγμα σά μπουκάλι γιά μυρωδικά, πού φαινόταν ὅμως πώς δέν εἶχε τέτοιο περιεχόμενο, γιατί ὁ Ρόμπινσον τό ἔδειξε μέ ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση κάνοντας τή γλώσσα του νά πλαταγίζει.

«Βλέπεις, Ρόσμαν» εἶπε ὁ Ρόμπινσον καταβροχθίζοντας τή μιά σαρδέλα ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη καί συνάμα σκουπίζε πότε πότε τὰ λαδωμένα χέρια του σ' ἓνα μάλινο πανί πού φαίνεται πώς εἶχε ξεχάσει στό μπαλκόνι ἢ Μπρουνέλντα, «βλέπεις, Ρόσμαν, μ' αὐτό τόν τρόπο πρέπει νά κρύβεις ἐδῶ τό φαγητό σου ἂν δέ θέλεις νά πεθάνεις ἀπό τήν πείνα. Πρέπει νά ξέρεις πώς μέ ἔχουν ἐδῶ παρακατιανό κι ὅταν μεταχειρίζεται κανεῖς κάποιον σά σκυλί, ὕστερα ἀρχίζει ὁ ἴδιος πού τόν μεταχειρίζονται ἔτσι νά πιστεύει πώς εἶναι σκυλί. Εὐλογῶ τήν ὥρα πού εἶσαι ἐδῶ, Ρόσμαν, μπορῶ κι ἐγώ νά μιλήσω λιγάκι. Στό σπίτι κανένας δέ μοῦ λέει ἓνα λόγο. Μᾶς μισοῦν. Κι ὅλα αὐτά γίνονται γιά τή Μπρουνέλντα. Βέβαια, δέν ἔχω ἀντίρρηση, εἶναι ἐξαιρετική γυναίκα. Ξέρεις...» καί τοῦ ἔκανε νόημα νά σκύψει γιά νά τοῦ ψιθυρίσει κάτι στό ἄφτι, «ξέρεις μιά φορά τήν εἶδα γυμνή. ὦ!», καί σάν ἀναπόλησε τή χαρά ἐκείνη ἄρχισε νά σφίγγει καί νά χτυπᾷ τὰ πόδια τοῦ Κάρλ, ὥσπου ἐκεῖνος τοῦ φώναξε δυνατά: «Ρόμπινσον, εἶσαι τρελός!» κι ἄρπαξε τὰ χέρια του καί τὰ ἔσπρωξε πίσω.

«Ἄχ, ἀκόμα εἶσαι παιδί, Ρόσμαν» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, τράβηξε ἓνα μαχαίρι πού τό εἶχε κρεμασμένο στό λαιμό του μ' ἓνα κορδόνι, ἔβγαλε τή θήκη κι ἄρχισε νά κόβει κομματάκια κομματάκια τό λουκάνικο. «Σοῦ μένουν ἀκόμα πολλά νά μάθεις. Μά, καλά ἔπεςες σέ μᾶς. Κάθισε ἐδῶ. Δέ θέλεις νά τσιμπήσεις κάτι; Καλά, ἴσως σιγά σιγά νά σοῦ ἔρθει ἡ ὄρεξη βλέποντας ἑμένα νά τρώω. Μήπως θέλεις νά πιεῖς; Τίποτα λοιπόν δέ θέλεις; Μήτε καί νά συζητᾷς πολύ. Μά, δέν ἔχει καί πολλή σημασία μέ ποιόν εἶσαι στό μπαλκόνι, ἀρκεῖ πού εἶσαι μαζί μέ ἄλλον. Ἐγώ βρίσκομαι συχνά στό μπαλκόνι. Μ' αὐτό διασκεδάζει ἡ Μπρουνέλντα. Δέν ἔχει παρά νά τῆς ἔρθει κάτι στό μυαλό της· πότε κρυώνει, πότε ζεσταίνεται,

πότε ἔχει ὄρεξη νά κοιμηθεῖ, πότε θέλει νά χτενιστεῖ, πότε θέλει νά θγάλει τό στηθόδεσμο, πότε θέλει νά τόν ξαναβάλει... καί κάθε φορά ἐγώ πετιέμαι στό μπαλκόνι. Μερικές φορές κάνει αὐτό πού εἶπε, μά τίς περισσότερες μένει ξαπλωμένη ἐκεῖ στόν καναπέ ὅπως ἦταν καί πρίν καί δέν κουνιέται τό παραμικρό. Στίς ἀρχές τραβοῦσα λίγο τήν κουρτίνα, μά πολύ λίγο, κι ἔβλεπα μέσα. Ὡστόσο ἀπό τότε πού ὁ Ντελαμάρς σέ μιά τέτοια περίπτωση –ξέρω, καλά πώς αὐτός δέν τό 'θελε, μά τό ζήτησε ἡ Μπρουνέλντα– μέ μαστίγωσε στό πρόσωπο –νά, βλέπεις τὰ σημάδια– δέν τόλμησα νά τό ξανακάνω. Μένω ἐδῶ ξαπλωμένος κι ἔχω γιά μόνη εὐχαρίστηση τό φαγητό. Προχτές τό βράδυ πού ἤμουν ἐδῶ πλαγιασμένος νιώθοντας ἐρημιά, τότε εἶχα ἀκόμα καί τὰ ὁμορφα ἀκριβά μου ροῦχα πού ἔχασα δυστυχῶς στό ξενοδοχεῖο –αὐτά τὰ σκυλιά σοῦ παίρνουν ἀπό πάνω σου·τ' ἀκριβά σου ροῦχα– πού ἤμουν λοιπόν τόσο ἔρημος καί κοίταξα ἀνάμεσα ἀπό τὰ κάγκελα κάτω στό δρόμο, κυριεύτηκα ἀπό τέτοια λύπη πού ἄρχισα νά τσιρίζω ἀπ' τό κλάμα. Τυχαῖα ἴσως, χωρίς νά ἀντιληφθῶ τίποτα, βγήκε στό μπαλκόνι ἡ Μπρουνέλντα μέσα στήν κόκκινη ρόμπα της –στ' ἀλήθεια τῆς πάει πιό ὁμορφα ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες– μέ πλησίασε, μέ κοίταξε λίγο κι ὕστερα μοῦ εἶπε: “Γιατί κλαῖς, Ρόμπινσον;” Κατόπιν ἀνασήκωσε τή ρόμπα της καί μοῦ σφουγγίσε τὰ μάτια μέ τόν ποδόγυρο. Ποιός ξέρει τί θά ἔκανε ἀκόμα ἂν δέν τή φώναζε ὁ Ντελαμάρς καί δέν ἀναγκάζοταν νά πάει πίσω στό δωμάτιο. Τότε νόμισα πώς εἶναι ἡ σειρά μου καί ρώτησα ἀνάμεσα ἀπό τήν κουρτίνα ἂν μπορούσα νά μπῶ μέσα. Καί τί νομίζεις πώς μοῦ εἶπε ἡ Μπρουνέλντα; “Ὁχι, πῶς σοῦ ἦρθε;”»

«Μά γιατί μένεις λοιπόν ἐδῶ ἀφοῦ σέ κακομεταχειρίζονται τόσο πολύ;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Μέ συγχωρεῖς, Ρόσμαν, μά κάνεις ἀνόητες ἐρωτήσεις. Καί σύ θά μείνεις ἐδῶ καί θά πάθεις χειρότερα. Ἄλλωστε δέ μέ μεταχειρίζονται καί πολύ ἄσχημα».

«Ὁχι» εἶπε ὁ Κάρλ, «ἐγώ θά φύγω τό δίχως ἄλλο ἂν μπορῶ κι ἀπόψε. Δέ μένω μαζί σας».

«Καί γιά πές μου, πῶς θά τὰ καταφέρεις νά φύγεις, καί μάλιστα ἀπόψε;» ρώτησε ὁ Ρόμπινσον πού πῆρε τήν ψίχα ἀπό τό ψωμί του κι ἄρχισε νά τή θρέχει προσεχτικά μέ τό λάδι ἀπό τίς σαρδέλες. «Πῶς θέλεις νά φύγεις, ἐνῶ δέν ἔχεις καν τό δικαίωμα νά μπεῖς μέσα στό δωμάτιο;»

«Καί για ποιό λόγο δέν έχουμε τό δικαίωμα;»

«Άκουσε, όσο δέν έχει χτυπήσει τό κουδούνι δέν έχουμε τό δικαίωμα νά μπούμε μέσα» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, πού ἔτρωγε πασαλειμμένος μέ τό λάδι τό ψωμί του ἀνοίγοντας πλατιά τό στόμα καί μαζεύοντας συνάμα στή μιά φούχτα του τό λάδι πού ἔπεφτε στάλες ἀπό τό ψωμί γιά νά τό έχει καί νά θουτᾷ πότε πότε σ' αὐτήν τή φούχτα, πού ἦταν κάτι σά δοχεῖο, τήν ψίχα πού κρατοῦσε μέ τό ἄλλο χέρι. «Τώρα τά πράγματα έχουν γίνει πιό αὐστηρά ἀπό ἄλλοτε. Στίς ἀρχές ἦταν μιά λεπτή κουρτίνα· δέ μπορούσες νά ξεχωρίσεις τίποτα μέσα, μά ἔβλεπες ὥστόσο τό βράδυ σκιές. Αὐτό ὅμως στενοχωροῦσε τή Μπρουνέλντα καί τότε ἔφτιαξα μιά βαριά κουρτίνα ἀπό ἓνα της πανωφόρι πού φοροῦσε ἄλλοτε στό θέατρο καί τήν ἔβαλα ἐδῶ στή θέση τῆς παλιᾶς. Κι ἔτσι δέ βλέπει κανεῖς τώρα τίποτα. "Άλλοτε εἶχα τό δικαίωμα νά ρωτήσω ἂν ἐπιτρέπεται νά μπῶ μέσα καί μοῦ ἀπαντοῦσαν ναί ἢ ὄχι, ὅπως ἤθελαν, μά φαίνεται πῶς τό εἶχα παρακάνει μέ τίς ἐρωτήσεις μου. Ἡ Μπρουνέλντα δέ μπόρεσε νά τό ὑποφέρει —παρόλο τό πάχος της έχει λεπτό ὄργανισμό, πονοκεφάλους πολύ συχνά καί κάθε τόσο ἀρθριτικούς πόνους στά πόδια— κι ἔτσι μοῦ εἶπαν πῶς δέν ἐπιτρέπεται μήτε νά ρωτῶ, μήτε νά μπαίνω μέσα παρά μόνο ὅταν μοῦ χτυπήσουν τό κουδούνι πού βρίσκεται στό τραπέζι. Κάνει ὅμως ἓνα δαιμονισμένο θόρυβο πού ξυπνῶ κι ἐγώ· κάποτε εἶχα ἐδῶ γιά συντροφιά μιά γάτα καί περνοῦσα τήν ὥρα μου, μά μέ τό κουδούνισμα τρώμαξε τόσο πολύ πού ἐξαφανίστηκε γιά πάντα. Ἀκόμα δέ χτύπησε τό κουδούνι σήμερα, κι ὅταν χτυπᾷ, πρόσεξε, δέν ἔχω μόνο τό δικαίωμα, μά καί τήν ὑποχρέωση νά μπῶ μέσα. Καμιά φορά ἀργεῖ νά χτυπήσει, ὅπως συμβαίνει τώρα, κι αὐτό μπορεῖ νά διαρκέσει πολλή ὥρα».

«Σωστά» εἶπε ὁ Κάρλ, «μά, ὅ,τι ἰσχύει γιά σένα δέν ἰσχύει ἀκόμα ἀναγκαστικά καί γιά μένα. Γενικά κάτι τέτοια ἰσχύουν γιά κείνον πού ἀφήνει νά τόν κάνουν οἱ ἄλλοι ὅ,τι θέλουν».

«Μά, γιατί νά μήν ἰσχύει καί γιά σένα; Ἰσχύει καί μάλιστα μέ τό παραπάνω. Περίμενε μόνο νά χτυπήσουν καί τότε προσπάθησε νά φύγεις».

«Δέ σέ καταλαβαίνω, γιατί δέ φεύγεις ἀπό δῶ; Μόνο καί μόνο γιατί ὁ Ντελαμάρς εἶναι ἢ πιό σωστά ἦταν φίλος σου; Μά, εἶναι ζωή αὐτή; Δέ θά 'ταν καλύτερα στό

Μπάτερφορντ, ὅπου θέλατε πρῶτα νά πάτε ἢ στήν Καλιφόρνια ὅπου ἔχεις καί φίλους».

«Ναί, πολύ σωστά» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, «ποιός ὅμως μπορούσε νά τό προβλέψει;» Καί προτοῦ συνεχίσει τή διήγηση πρόσθεσε: «Στήν ὑγείᾳ σου, ἀγαπητέ Ρόσμαν» καί ρούφηξε μιά γερή γουλιὰ ἀπό τό μικρό ἐκείνο μπουκαλάκι. «Τότε πού μάς παράτησες τόσο πρόστυχα, βρεθήκαμε σέ ἄσχημα χάλια. Τίς πρῶτες μέρες δέ βρίσκαμε δουλειά, ὁ Ντελαμάρς φυσικά δέν ἤθελε κάτι τέτοιο, γιατί αὐτός θά μπορούσε νά βρεῖ, μά ἔστειλε κάθε μέρα ἐμένα πού δέν εἶχα τύχη. Δούλευε πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ καί τό μόνο πού ἔβγαλε κάποιο βράδυ ἦταν ἓνα τσαντάκι. Ἦταν πολύ χαριτωμένο, ἀπό χάντρες· τό χάρισε τώρα στή Μπρουνέλντα χωρίς νά 'χει καί τίποτα μέσα. Ὑστερα τοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα νά πάμε νά ζητιανέψουμε. Μέ τόν τρόπο αὐτό βρίσκει κανεῖς πολλά χρησιμὰ πράγματα. Ξεκινήσαμε λοιπόν γιά τή ζητιανιά κι ἐγώ ἀρχισα νά τραγουδῶ στίς πόρτες γιά νά προκαλέσουμε κάποια ἐντύπωση. Ἔτσι μέ τήν τύχη πού έχει πάντα ὁ Ντελαμάρς, μόλις καί γυρίσαμε δυό σπίτια, βρεθήκαμε σ' ἓνα πλούσιο σπίτι, ἰσόγειο· τραγουδήσαμε κάτι στήν πόρτα τῆς μαγεύρισσας καί τοῦ ὑπηρέτη, καί ξάφνου μᾶς παρυσιάζεται ἡ κυρία πού εἶχε τό σπίτι, ἡ Μπρουνέλντα. Ἦταν τόσο καλά σφιχτοδεμένη μέ τά ροῦχα, πού δέν τά κατάφερνε ν' ἀνεβεῖ ἓνα δυό σκαλιά τῆς κυρίας εἰσόδου. Μά, τί ὁμορφη πού ἦταν, Ρόσμαν! Ἦταν ντυμένη στό ἄσπρα καί κρατοῦσε μιά κόκκινη ὀμπρέλα. Ἦταν γιά γλέντι! Νά τήν πιεῖς στό ποτήρι. "Άχ, Θεέ μου, Θεέ μου, τί ὁμορφη πού ἦταν! Τί γυναίκα! Μά, γιά πές μου, πῶς γίνεται νά υπάρχουν τέτοιες γυναῖκες; Φυσικά, ἡ κοπέλα κι ὁ ὑπηρέτης ἔτρεξαν νά τήν ὑποδεχτοῦν καί τήν ἀνέβασαν στό σκαλοπάτια σχεδόν σηκωτή. Ἐμεῖς σταθήκαμε δεξιά κι ἀριστερά στήν πόρτα, ὅπως συνηθίζεται ἐδῶ, καί χαιρετήσαμε. Αὐτή σταμάτησε γιά λίγο, γιατί δέ μπορούσε ν' ἀνασάνει καλά, καί τότε, δέ μπορῶ νά καταλάβω πῶς τό ἔκανα αὐτό, ἴσως ἀπό τήν πείνα μοῦ σάλεψε τό μυαλό, κι ἦταν ἐξάλλου ἀπό κοντά πιό ὁμορφη, μέ μεγάλες πλάτες καί σφιχτοδεμένη πολύ γερά μ' ἓνα στηθόδεσμο εἰδικό, θά σοῦ τόν δείξω ὕστερα στή ντουλάπα· λοιπόν, γιά νά μήν πολυλογοῦμε, νά, τήν ἄγγιξα λίγο πίσω, μά ξέρεις πολύ ἐλαφρά, μόνο τόσο λιγάκι! Φυσικά, δέ μπορεῖ νά γίνει αὐτό ἀνεκτό, ἓνας ζητιάνος ν' ἄγγιζει μιά κυρία.

Βέβαια, δέν ήταν άγγιγμα, μά ώστόσο άγγιγμα ήταν! Δέν ξέρω τί θά γινόταν, άν ό Ντελαμάρς δέ μου κοπανούσε ένα χαστούκι, μά τί χαστούκι, άφού ένιωσα τήν άνάγκη νά βάλω άμέσως τά χέρια μου στό μάγουλο».

«Μά τί κάνατε!» είπε ό Κάρλ συνεπαρμένος άπό τή διήγηση καί κάθισε κάτω. «Κι ήταν λοιπόν ή Μπρουνέλντα;»

«Καί βέβαια» είπε ό Ρόμπινσον, «ήταν ή Μπρουνέλντα».

«Μά, δέν έλεγεσ πώς είναι τραγουδίστρια;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Καί φυσικά, είναι τραγουδίστρια καί μάλιστα μεγάλη» άπάντησε ό Ρόμπινσον, πού τώρα στριφογύριζε στή γλώσσα του ένα σωρό καραμέλες καί πότε πότε μέ τό δάχτυλό του έσπρωχνε μέσα μερικά κομμάτια πού άπό τήν πίεση έβγαιναν έξω άπό τό στόμα. «Αυτό όμως δέν τό γνωρίζαμε τότε, βλέπαμε μόνο πώς ήταν μία πλούσια καί σπουδαία κυρία. Αιτή όμως έδειχνε σά νά μήν έγινε τίποτα, ίσως καί νά μήν είχε αισθανθεί τίποτα, γιατί στ' αλήθεια δέν τήν είχα άγγίξει παρά μέ τίς άκρες τών δαχτύλων. Ώστόσο ακατάπαντα άτένιζε τόν Ντελαμάρς, πού τήν άτένιζε μέ τή σειρά του κατάματα, πράγμα πού γνωρίζε πολύ καλά νά κάνει. Κι ύστερα πάνω σ' αυτό του είπε: “Έλατε μέσα μία στιγμή” δείχνοντας μέ τήν δμπρέλα της τήν πόρτα, όπου ό Ντελαμάρς προχώρησε καί μπήκε μέσα. Μπήκαν λοιπόν κι οι δύο τους μέσα κι οι ύπηρέτες έκλεισαν πίσω τους τήν πόρτα. Έμένα μ' άφησαν έξω. Σκέφτηκα πώς ό Ντελαμάρς δέ θά άργοϋσε πολύ καί κάθισα σ' ένα σκαλοπάτι γιά νά περιμένω. Άντί νά βγει όμως έξω ό Ντελαμάρς, είδα νά βγαίνει ό ύπηρέτης καί κουβαλούσε όλόκληρη σουπιέρα γεμάτη σουπα. Φυσικά, φρόντισε ό Ντελαμάρς, σκέφτηκα. Ό ύπηρέτης στάθηκε κοντά μου τήν ώρα πού έτραγα καί μου έδωσε μερικές πληροφορίες γιά τή Μπρουνέλντα καί τότε κατάλαβα πόσο θά μάς εϋνοϋσε αιτή ή επίσκεψη. Γιατί ή Μπρουνέλντα ήταν χωρισμένη, είχε μεγάλη περιουσία κι ήταν τέλεια ανεξάρτητη. Ό άντρας της έμπορευόταν κακάο, τήν άγαπούσε άκόμα, μά εκείνη δέν ήθελε νά τόν άντικρίσει. Κάθε τόσο πήγαινε στό σπίτι ντυμένος κομψά σά γαμπρός -λέξη πρós λέξη είναι όλα αλήθεια, γιατί τόν γνωρίζω προσωπικά- ό ύπηρέτης ώστόσο παρόλο πού έπαιρνε φιλοδωρήματα δέν είχε ποτέ τό θάρρος νά τό άναφέρει στή Μπρουνέλντα

άν ήθελε νά τόν δεχτεί, γιατί όσες φορές τής είχε πρῶτα μιλήσει του πετούσε στό πρόσωπο ό,τι έβρισκε κοντά της. Κάποτε μάλιστα του πέταξε ένα μπουκάλι ζεστό νερό καί του έβγαλε ένα μπροστινό δόντι. Ναί, Ρόσμαν, βλέπεις τί γίνεται!»

«Κι άπό πού τόν γνωρίζεις τόν άντρα της;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Έρχεται καμιά φορά κι έδω πάνω» άπάντησε ό Ρόμπινσον.

«Έδω πάνω;» κι άπό τό ξάφνιασμά του ό Κάρλ χτύπησε ελαφρά τό χέρι του πάνω στίς πλάκες.

«Μήν παραξενεύεσαι!» συνέχισε ό Ρόμπινσον. «Κι εγώ παραξενεύτηκα όταν άκουσα τόν ύπηρέτη νά μου διηγείται αυτά γιά τόν άντρα της. Μπορείς νά φανταστείς μόνο πώς κάθε φορά πού ή Μπρουνέλντα άπουσίαζε, ό άντρας της πήγαινε μέ τόν ύπηρέτη στό δωμάτιό της κρυφά, έπαιρνε κάτι, ένα μικροπραγματάκι, κι άφηνε εκεί ένα άκριβό δώρο· άπαγόρευε όμως στόν ύπηρέτη νά πεί άπό πού προερχόταν. Κάποτε όμως τής είχε φέρει κάτι πολύ άκριβό άπό πορσελάνη -όπως λέει ό ύπηρέτης καί τό πιστεύω- ή Μπρουνέλντα φαίνεται πώς ύποψιάστηκε τί έγινε, τό πέταξε τότε κάτω, τό θρυμμάτισε, τό έφτυσε κι ύστερα έκανε καί κάτι άλλο, ώστε ό ύπηρέτης τόσο πολύ άηδίασε πού δέ μπορούσε νά τό πεί έξω».

«Μά τί τής έκανε ό άντρας της;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Κι εγώ δέν ξέρω» είπε ό Ρόμπινσον, «μάλλον δέν ήταν τίποτα τό σπουδαίο, νομίζω, άλλωστε ούτε κι ίδιος ξέρει. Μερικές φορές μίλησα μαζί του γιά τό ζήτημα αυτό. Κάθε μέρα στήνει καρτέρι εκεί κάτω στή γωνιά του δρόμου περιμένοντας νά του πάω νέα. Όταν δέ μπορείσ νά πάω, περιμένει μισή ώρα κι εξαφανίζεται. Έτσι...οικονομοϋσα πολλά άπό τή δουλειά αιτή, γιατί πλήρωνα πολύ καλά αυτές τίς πληροφορίες· μά άπό τότε πού τό μάθε ό Ντελαμάρς μου τά παίρνει όλα καί γιαιυτό πηγαίνω πίο άραιά».

«Μά, τί θέλει αυτός ό άνθρωπος;» ρώτησε ό Κάρλ. «Γιατί τή θέλει, άφού άκούει πώς δέν τόν θέλει;»

«Ναί, ναι!» άναστέναξε ό Ρόμπινσον. Κι ύστερα άναψε τσιγάρο διώχνοντας τόν καπνό νά φύγει μακριά του μέ μεγάλες κινήσεις του χεριού. Κατόπι σά ν' άλλαξε γνώμη πρόσθεσε: «Δέ βαριέσαι, δέ μου καίγεται καρφι. Μόνο ξέρω πώς θά έδινε πολλά χρήματα γιά νά μπορέ-

σει νά κοιμηθεῖ ἐδῶ πάνω στό μπαλκόνι ὅπως ἐμεῖς».

Ὁ Κάρλ σηκώθηκε, ἀκούμπησε στά κάγκελα καί κοίταζε κάτω στό δρόμο. Τό φεγγάρι ἐδῶ καί ὥρα ἦταν γεμάτο καί καθαῖο, μὰ τό φῶς του δέν εἶχε ἀκόμα ἀγγίξει τό βάθος τοῦ δρόμου. Αὐτός ὁ δρόμος πού τή μέρα ἦταν τόσο ἔρημος, τώρα ἦταν γεμάτος κόσμος, ἰδιαίτερα μπροστά στίς πόρτες. Ὅλοι σάλευαν κάτω ἀργά καί βαριά. Μέσα στό σκοτάδι μποροῦσε νά ξεχωρίσει κανεῖς ἐλαφρά τά μανίκια ἀπ' τά πουκάμισα τῶν ἀντρῶν καί τά ἀνοιχτόχρωμα φορέματα τῶν γυναικῶν· κανεῖς δέν εἶχε καπέλο. Τά μπαλκόνια ἐκεῖ τριγύρω ἦταν γεμάτα ἀπό τίς οἰκογένειες· ἄλλες ἦταν καθισμένες στό φῶς τῆς λάμπας γύρω ἀπό κάποιο τραπεζάκι, ἄλλες στή σειρά πάνω σέ καρέκλες κι ἄλλες σκυφτές κοιτάζαν ἀπό τήν πόρτα πρὸς τά κάτω, πάντοτε ἀνάλογα μέ τό χῶρο τοῦ μπαλκονιοῦ. Οἱ ἄντρες εἶχαν ἀπλωμένα τά πόδια τους πάνω στά κιγκλιδώματα διαβάζοντας ἐφημερίδα πού ἔφτανε σχεδόν μέχρι τό δάπεδο· ἄλλοι πάλι ἔπαιζαν χαρτιά, βουβοί γιά ἔναν πού τούς παρατηροῦσε ἀπό μακριά, χτυπώντας ὥστόσο τό τραπέζι μέ δύναμη. Οἱ γυναῖκες σέ μιά γωνιά ἀσχολοῦνταν μέ τό ράψιμο καί πότε πότε ἔριχναν καμιά ματιά γύρω τους ἢ στό δρόμο. Στό γειτονικό μπαλκόνι μιά ἀδύνατη ξανθιά γυναίκα χασμουριόταν ἀκατάπαυτα τρίβοντας τά μάτια καί φέρνοντας στό στόμα της τό ἐσώρουχο πού μπάλωνε. Ἀκόμα καί στά πολύ στενά μπαλκόνια τά μικρά κατάφερναν νά παίζουν κυνηγητό, ἐνοχλώντας τούς γονεῖς. Σέ πολλά δωμάτια εἶχαν θάλει δίσκους μέ διάφορα τραγούδια ἢ συμφωνική μουσική, μὰ ἔβλεπες πὼς κανένας δέν εἶχε ἐκεῖ τήν προσοχή του, μόνο πού μερικές φορές κανένας οἰκογενειάρχης ἔκανε νόημα ν' ἀλλάξουν δίσκο κι ὁρμοῦσε κάποιος μέσα στό δωμάτιο γιά νά κάνει τήν ἀλλαγὴ. Σέ μερικά παράθυρα στέκονταν ζευγάρια ἀσάλευτα. Ἀντικριστά μέ τόν Κάρλ, σ' ἓνα παράθυρο στεκόταν ἓνα ζευγάρι, ὁ νεαρός εἶχε ἀγκαλιάσει τή γυναίκα καί τῆς ἔπιανε τό στήθος.

«Γνωρίζεις κανέναν ἀπ' αὐτούς τούς γείτονες;» ρώτησε ὁ Κάρλ τόν Ρόμπινσον πού κι αὐτός εἶχε σηκωθεί τυλιγμένος μέ τήν κουβέρτα τῆς Μπρουνέλντας πάνω ἀπό τή δική του, γιατί ἄρχισε νά νιόθκει κρῦο.

«Σχεδόν κανέναν» ἀπάντησε ὁ Ρόμπινσον κι ἔσυρε πιο κοντά του τόν Κάρλ γιά νά μπορέσει νά τοῦ ἐμπιστευτεῖ ψιθυριστά κάτι στό ἀφτί. «Κι αὐτό εἶναι τό

ἄσχημο. Ἀλλιῶτικα δέ θά εἶχα γιά τήν ὥρα κανένα παράπονο. Ἡ Μπρουνέλντα γιά χάρη τοῦ Ντελαμάρς πύλησε ὅ,τι εἶχε θέλοντας νά τοῦ ἀφιερῶθεῖ μέ τήν ψυχὴ της, χωρίς νά τήν ἐνοχλεῖ τό παραμικρό· ἔτσι ἦρθε κι ἐγκαταστάθηκε σ' αὐτό ἐδῶ τό προάστιο μ' ὅλα της τά πλούτη. Ἀλλωστε αὐτὴ τήν ἐπιθυμία εἶχε κι ὁ Ντελαμάρς».

«Κι ἀπέλυσε τούς ὑπηρετές της;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Μά, βέβαια» εἶπε ὁ Ρόμπινσον. «Ποῦ μποροῦσε κανεῖς νά θάλει ἐδῶ μέσα κι ὑπηρετές; Ἐξάλλου κι αὐτοὶ φαίνονταν ἄνθρωποι μέ πολλές ἀπαιτήσεις. Στό σπίτι τῆς Μπρουνέλντας μιά φορά ὁ Ντελαμάρς πέταξε κάποιον ἔξω μέ χαστούκια. Καί τί χαστούκια! Ἐπεφταν βροχή μέχρι νά τόν θγάλει ἔξω. Τότε, ὅπως ἦταν φυσικό, οἱ ἄλλοι ὑπηρετές ἔγιναν ἓνα μαζί του καί κάνανε μεγάλη φάσαρία μπροστά στήν πόρτα, μέχρι πού ἐφανίστηκε ὁ Ντελαμάρς (ἐγὼ τότε δέν ἤμουν ὑπηρετὴς μὰ φίλος τοῦ σπιτιοῦ, ὥστόσο πῆρα τό μέρος τους) καί ρώτησε: “Τί θέλετε;” Τότε ὁ πιο ἡλικιωμένος, κάποιος Ἰσιδωρος, ἀπάντησε: “Δέν ἔχουμε νά συζητήσουμε μαζί σας, τό ἀφεντικό μας εἶναι ἡ κυρία”. Βλέπεις πὼς σέβονταν τή Μπρουνέλντα. Μά ἡ Μπρουνέλντα, χωρίς νά δεῖξει τό παραμικρό ἐνδιαφέρον γι' αὐτούς, ἔτρεξε στὸν Ντελαμάρς—τότε δέν ἦταν τόσο βαριά—τόν ἀγκάλιασε μπροστά τους, τόν καταφίλησε καί στό τέλος φώναξε: “Πολυαγαπημένε μου Ντελαμάρς”. Κι ὕστερα ἀπὸ λίγο εἶπε πάλι: “Διῶξε λοιπὸν ὅλες αὐτές τίς μαϊμοῦδες”. Οἱ μαϊμοῦδες φυσικά ἦταν οἱ ὑπηρετές. Μπορεῖς νά σκεφτεῖς τί μούτρα θά ἔκαναν. Ἡ Μπρουνέλντα κατόπι πλησίασε τόν Ντελαμάρς καί τοῦ πρόσφερε τό σακούλι μέ τὰ χρήματα πού εἶχε κρεμασμένο στή ζώνη της. Ὁ Ντελαμάρς πῆρε χρήματα ἀπὸ μέσα κι ἄρχισε νά πληρώνει τούς ὑπηρετές. Ἡ Μπρουνέλντα δέν ἔκανε τίποτα ἄλλο παρά στεκόταν ὅλη τήν ὥρα ἐκεῖ μέ τό σακουλάκι ἀνοιχτό. Ὁ Ντελαμάρς ἔχωσε πολλές φορές τό χέρι καί πῆρε χρήματα, γιατί μοίραζε χωρίς νά μετᾷ καί ν' ἀκούει τίς ἀπαιτήσεις τοῦ καθενός. Καί μόλις τελείωσε τούς εἶπε: “Μιά πού δέ θέλετε νά μιλήσετε μαζί μου, σᾶς λέω γιά λογαριασμό τῆς Μπρουνέλντας πὼς ἀπολύσετε καί μπορεῖτε νά μᾶς ἀδειάσετε τή γωνιά καί μάλιστα γρήγορα”. Ἐτσι τούς ἀπέλυσαν ὅλους· ἔγιναν μόνο μερικές δίκες, ὁ Ντελαμάρς ἀναγκάστηκε μιά φορά νά πάει στό δικαστήριο. Μά σχετικὰ μ' αὐτό δέν ξέρω

τίποτα άλλο. Μόλις έφυγαν οί υπηρέτες, ό Ντελαμάρς είπε στη Μπρουνέλντα: “Τώρα λοιπόν δέν έχεις υπηρέτες”. Κι εκείνη τοῦ είπε: “Μά έχουμε τόν Ρόμπινσον”. Ο Ντελαμάρς μοῦ χτύπησε τότε τόν ώμο καί συνάμα μοῦ είπε: “Πολύ ώραία, Ρόμπινσον, θά είσαι ό υπηρέτης μας”. Η Μπρουνέλντα μοῦ χάιδεψε τό μάγουλο. “Αν σοῦ πέσει ή εὐκαιρία, Ρόσμαν, άφησέ την νά σοῦ χαϊδέψει τό μάγουλο, είναι κάτι τό υπέροχο, όσο δέ μπορείς νά τό φανταστεῖς».

«Κι έγινες λοιπόν υπηρέτης τοῦ Ντελαμάρς» ρώτησε ό Κάρλ συνοψίζοντας τά λεγόμενα.

Ο Ρόμπινσον ένωσε από τήν ερώτηση πώς τόν λυπόταν ό Κάρλ κι άποκρίθηκε: «Ναί, είμαι υπηρέτης, μά λίγοι όμως τό καταλαβαίνουν. Οὔτε κι εσύ τό κατάλαβες, ενώ είσαι άρκετό καιρό μαζί μας. Δέν είδες πώς ήμουν χτές τό βράδυ ντυμένος σάν ήρθα στό ξενοδοχείο; Φοροῦσα τά πιό ώραία ρούχα τοῦ κόσμου. Μήπως είδες υπηρέτες νά ντύνονται μ' αὐτό τόν τρόπο; Τό μόνο άσχημο είναι πώς δέ μπορῶ νά βγαίνω συχνά, γιατί πάντα μέ χρειάζονται κι όλο πρέπει νά κάνεις κάτι γιά τό νοικοκυριό. Γι' αὐτή τή δουλειά ένας δέ φτάνει. Όπως πρόσεξες, έχουμε πολλά πράγματα μέσα στό δωμάτιο. Ό,τι δέ μπορέσαμε νά πουλήσουμε τότε στη γενηκή μετακόμιση, τό πήραμε φυσικά μαζί μας. Βέβαια, ήταν δυνατό νά χαρίσουμε καί μερικά, μά ή Μπρουνέλντα δέ χαρίζει τίποτα. Μπορεῖς τώρα νά σκεφτεῖς μέ πόση δυσκολία ανεβάσαμε ἐδῶ πάνω τά πράγματα».

«Έσύ τ' ανέβασες όλ' αὐτά, Ρόμπινσον;» φώναξε ό Κάρλ.

«Μά, ποιός άλλος;» είπε ό Ρόμπινσον. «Ήταν βέβαια κι ένας χαμάλης, ένα τεμπελόσκυλο. Τήν περισσότερη δουλειά όμως τήν έκανα μόνος μου. Η Μπρουνέλντα στεκόταν κάτω κοντά στό άμάξι. Ο Ντελαμάρς ήταν έπιστάτης κι έλεγε ποῦ έπρεπε νά μποῦν τά πράγματα κι ἐγώ όλοένα ανεβοκατέβαινα. Η Ιστορία αὐτή κράτησε δυό ολόκληρες μέρες. Δέ σοῦ φαίνεται πώς πήγε πολύ; Δέν ξέρεις φυσικά πόσα πράγματα είναι μέσα στό δωμάτιο. Οί ντουλάπες είναι γεμάτες καί πίσω από τίς ντουλάπες όλος ό χώρος είναι γεμάτος μέχρι πάνω στην οροφή. Αν έπαιρναν δυό τρεῖς ανθρώπους στη μετακόμιση, όλα θά τελείωναν γρήγορα, μά ή Μπρουνέλντα δέν είχε εμπιστοσύνη σέ κανέναν άλλο παρά μόνο σέ μένα. Βέβαια, μέ κολάκευε αὐτό, μά έτσι κατέστρεψα

τήν υγεία μου γιά πάντα. Καί τί άλλο είχα ἐκτός από τό άγαθό αὐτό; Τώρα μέ λίγη προσπάθεια έχω ἐδῶ κι ἐκεῖ σουβλιές. Μήπως νομίζεις πώς τά παιδιά τοῦ ξενοδοχείου, εκείνα τά κουτορνίθια —γιατί τέτοια είναι— θά μπορούσαν νά μέ θάλουν ποτέ κάτω, αν ήμουν γερός; Όσο όμως κι αν υποφέρω, δέ θά πῶ λέξη οὔτε στόν Ντελαμάρς οὔτε στη Μπρουνέλντα. θά δουλεύω όσο μπορῶ κι όταν δέ θά μπορῶ θά πέσω νά πεθάνω, καί τότε μόνο, πολύ άργά, θά καταλάβουν πώς ήμουν άρρωστος καί πώς παρόλα αὐτά δούλευα σά σκυλί χωρίς άνάπαυλα καί πέθανα δουλεύοντας γι' αὐτούς. “Αχ, Ρόσμαν» είπε τελικά καί σκούπισε τά μάτια στά μανίκια τοῦ Κάρλ. Κι ύστερα από λίγο πρόσθεσε: «Καί δέν κρύνεις έτσι μέ τό πουκάμισο;»

«Παράτησέ με, Ρόμπινσον» είπε ό Κάρλ, «συνέχεια κλαῖς. Δέν πιστεύω νά 'σαι άρρωστος. Δείχνεις πολύ καλά στην υγεία σου, αλλά μέ τό νά σέρνεσαι ἐδῶ όλοένα στό μπαλκόνι, ή φαντασία σοῦ φέρνει ένα σωρό ιδέες. Μερικές φορές μπορεῖ νά 'χεις καμιά σουβλιά στό στηθος, μά τί βγαίνει; Κι ἐγώ έχω κι όλος ό κόσμος. Κι αν εκλαιγαν όλοι μέ τό παραμικρό, όπως κάνεις εσύ, τότε θά έπρεπε νά αρχίσουν τό κλάμα όλοι αὐτοί οί άνθρωποι τριγύρω στά μπαλκόνια».

«Όχι, ἐγώ ξέρω τί λέω» είπε ό Ρόμπινσον σκουπίζοντας τά μάτια του μέ τήν άκρη τής κουβέρτας. «Ο φοιτητής πού κάθεται δίπλα, στη σπιτονοικοκυρά, πού μαγειρεύει καί γιά μās, μοῦ είπε τώρα τελευταῖα όταν πήγα νά δώσω πίσω τήν κατσαρόλα: “Μήπως, Ρόμπινσον, είστε άρρωστος;” Έπειδή όμως μοῦ απαγόρεψαν νά μιλῶ μέ ανθρώπους, δέν έβγαλα λέξη, άφησα τήν κατσαρόλα κι έκανα νά φύγω. Τότε μέ πλησίασε: “Ακούστε, νεαρέ μου, μήν τό παρακάνετε βέβαια, είστε όμως άρρωστος”. “Καλά, καί τί θά κάνω” ρώτησα. “Αὐτό είναι δικός σας λογαριασμός” μοῦ είπε καί στράφηκε στους άλλους πού γελοῦσαν τώρα καθισμένοι γύρω στό τραπέζι. Βλέπεις πώς μόνο έχθρους έχουμε. Έτσι προτίμησα νά φύγω».

«Έτσι λοιπόν, όσους σέ κοροϊδεύουν τούς πιστεύεις κι όσους θέλουν τό καλό σου δέν τούς προσέχεις».

«Κι όμως, ξέρω πολύ καλά τί έχω» είπε ό Ρόμπινσον θυμωμένα κι άρχισε πάλι τά κλάματα.

«Αὐτό ακριβῶς δέν ξέρεις, πώς πρέπει νά γυρέψεις μιά καλή δουλειά αντί νά κάνεις τόν υπηρέτη στόν Ντελαμάρς. Γιατί όπως βλέπω, άπ' ό,τι μοῦ είπες καί

ἀπ' ὅτι φαίνεται, αὐτὴ ἐδῶ δὲν εἶναι δουλειά, μά σκλαβιά. Δέ θά μπορούσε ἕνας ἄνθρωπος νά τή βαστάξει, αὐτό τό πιστεύω. Ἐσύ ὅμως ἔχεις τή γνώμη πὼς ἐπειδὴ εἶσαι φίλος τοῦ Ντελαμάρς, δὲν πρέπει νά τόν ἐγκαταλείψεις. "Ὁχι, λάθος. "Ἄν ἐκεῖνος δὲν καταλαβαίνει πόσο ὑποφέρει καὶ πόσο ἐλεεινὴ εἶναι ἡ ζωὴ σου, τότε δὲν τοῦ χρωστᾷς καμιά ὑποχρέωση».

«Πιστεύεις πραγματικά, Ρόσμαν, πὼς θά ξαναγίνω καλά, ἂν ἀφήσω αὐτὴ τὴ δουλειά;»

«Καὶ βέβαια» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Καὶ βέβαια;» ξαναρώτησε ὁ Ρόμπινσον.

«Ἀπολύτως βέβαια» εἶπε ὁ Κάρλ γελώντας.

Τότε μπορῶ ν' ἀρχίσω νά ξεκουράζομαι» εἶπε ὁ Ρόμπινσον καὶ κοίταξε τόν Κάρλ.

«Καὶ τί ἐννοεῖς;» ρώτησε ἐκεῖνος.

«Νά, γιατί ἐσύ θά κάνεις τὴ δουλειά μου» ἀπάντησε ὁ Ρόμπινσον.

«Καὶ ποιὸς σοῦ τό εἶπε αὐτό;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Εἶναι παλιό σχέδιο. Ἐδῶ καὶ μερικές μέρες τό 'χαμε συζητήσει. Τό σκέφτηκαν ἀπὸ τότε πού μέ μάλωσε ἡ Μπρουνέλντα, γιατί δὲν κρατῶ τό σπῆτι καθαρό. Φυσικά ἐγὼ ἔδωσα τὴν ὑπόσχεση πὼς ὅλα θά συγυριστοῦν ὁμορφα. Ὡστόσο αὐτό ἦταν δύσκολο. "Ἐτσι πού εἰμαι λόγου χάρι δέ μπορῶ νά κυλιέμαι παντοῦ καὶ νά σκουπιζῶ ἐδῶ κι ἐκεῖ. Ἐπειτα, ἀφοῦ δέ μπορεῖς νά κουνηθεῖς στὴ μέση τοῦ δωματίου, πὼς θά γίνῃ αὐτό ἀνάμεσα στὰ ἐπιπλα καὶ τίς προμήθειες; "Ἀλλωστε, ἂν θέλεις νά κάνεις καλὴ δουλειά πρέπει νά σέρνεις τὰ ἐπιπλα· μά μποροῦσα ἐγὼ μόνος μου νά κάνω αὐτὴ τὴ δουλειά; Κι ἀκόμα, τό καθετί πού θά κάνεις πρέπει νά γίνῃ σιγά σιγά γιὰ νά μὴν ἐνοχλήσεις τὴ Μπρουνέλντα πού σπάνια ἀφήνει τό δωμάτιο. Καὶ γιὰ νά μὴν πολυλογῶ, ὑποσχέθηκα νά τὰ καθάρισω ὅλα ὁμορφα, μά δέ μπόρεσα νά τό κάμω. Κι ὅταν τό παρατήρησε αὐτὴ ἡ Μπρουνέλντα εἶπε στὸν Ντελαμάρς πὼς τό κακὸ παράγινε καὶ δέ μπορούσε νὰ συνεχιστεῖ· ἔπρεπε νά πάρουν κάποιον. "Δέ θέλω" τοῦ εἶπε "μιά μέρα νά μέ κατηγορήσεις πὼς δὲν κρατῶ καλά τό νοικοκυριό· ὅμως ἐγὼ, ὅπως βλέπεις, δέ μπορῶ κι ὁ Ρόμπινσον δέ φτάνει. Στὶς ἀρχές ἦταν πολὺ σβέλτος καὶ φρόντιζε γιὰ ὅλα, μά τώρα ὀλοένα κι εἶναι πιὸ κουρασμένος καὶ στριμώχνεται σὲ μιά γωνιά. Ἐνα δωμάτιο ὅμως σάν τό δικό μας δέ μπορεῖ νά σκουπίζεται μόνο του". Τότε ὁ Ντελαμάρς ἀρχι-

σε νά σκέφτεται τί μπορούσε νά γίνῃ, γιατί δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκολο νά θάλεις τὸν καθένα μέσα στό 'σπίτι, οὔτε καὶ γιὰ δοκιμὴ, γιατί ἀπὸ παντοῦ μᾶς κατασκοπεύουν. Κι ἐγὼ, ἐπειδὴ ἤμουν καλὸς σου φίλος κι ἄκουσα ἀπὸ τόν Ρένελ πόσο τυραννίσεις στό ξενοδοχεῖο, μίλησα γιὰ σένα. Ὁ Ντελαμάρς συμφώνησε ἀμέσως, ἂν καὶ τότε τοῦ εἶχες φερθεῖ ἄσχημα, κι ἐγὼ ἐνίωσα πολλή χαρὰ γιατί μπορούσα νά σοῦ φανῶ χρήσιμος. Ἡ θέση αὐτὴ λές κι εἶναι στὰ μέτρα σου· εἶσαι νέος, γερός κι ἐπιδέξιος, ἐνῶ ἐγὼ πάει, ξόφλησα. Παρόλα αὐτά, δὲν τὴν ἔχεις ἀκόμα ἐξασφαλισμένη, ὀφείλω νά σοῦ ὁμολογήσω. "Ἄν δὲν ἀρέσεις τῆς Μπρουνέλντας, τότε δέ μᾶς κάνουν. Κάνε προσπάθεια νά τῆς εἶσαι εὐχάριστος, καὶ τὰ ὑπόλοιπα τὰ κανονίζω».

«Κι ἐσύ τί θά κάνεις σά θά γίνω ἐγὼ ὑπηρέτης;» ρώτησε ὁ Κάρλ. Τώρα ἐνιῶθε μεγάλη ἀνακούφιση. Ὁ πρῶτος τρόμος πού εἶχε δοκιμάσει μέ τίς ἐξηγήσεις τοῦ Ρόμπινσον ἐξαφανίστηκε. Ἐτσι φαινόταν πὼς ὁ Ντελαμάρς δὲν εἶχε σκοπὸ παρά νά τόν κάνει ὑπηρέτη—κι ἂν εἶχε ἄλλους πιὸ σκοτεινοὺς σκοποὺς θά τοὺς εἶχε σίγουρα φανερῶσει ὁ φλύαρος Ρόμπινσον—κι ἀφοῦ τὰ πράγματα πῆγαιναν καλά εἶχε πιά ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό του νά φύγῃ τὴν ἴδια νύχτα. Δέ μπορεῖ ὁ ἄλλος νά σέ ἀναγκάσει νά πάρεις μιά θέση. "Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀπόλυσή του ἀπὸ τό ξενοδοχεῖο ζοῦσε μέσα στὴν ἀγωνία ἂν θά μπορούσε νά βρεῖ λίγο γρήγορα μιά καλὴ θέση ἢ κάποια ὀχι χειρότερη δουλειά πού θά τόν ἔσωζε ἀπὸ τόν κίνδυνο τῆς πείνας· τώρα ὅμως μπροστά σ' αὐτὴ τὴν ἐλεεινὴ θέση πού τοῦ ἔδιναν ἐδῶ θά προτιμοῦσε μιά ἄλλη, τὴ χειρότερη κι ἀκόμα τὴν ἀθλιότητα τῆς ἀνεργίας. Ὡστόσο δὲν ἀποφάσισε νά τὰ ἐξηγήσει ὅλα αὐτά στὸν Ρόμπινσον καὶ μάλιστα τώρα πού αὐτὸς ἔτρεφε τόση ἐλπίδα πὼς ὁ Κάρλ θά τόν ξαλάφρωνε ἀπὸ τὴ δουλειά.

«Πρῶτα πρῶτα λοιπὸν θά σοῦ τὰ ἐξηγήσω ὅλα ἐδῶ καὶ θά σοῦ δείξω τίς προμήθειες» εἶπε ὁ Ρόμπινσον μέ τοὺς ἀγκῶνες πάνω στὰ κάγκελα καὶ συνόδευε τὴν ὁμιλία του μέ ἄνετες χειρονομίες. «Εἶσαι ἐξάλλου καὶ μορφωμένος, σίγουρα καὶ καλλιγράφος, κι ἔτσι θά μπόρῃς νά κάνεις κι ἕναν κατάλογο γιὰ ὅλα τὰ πράγματα πού ἔχουμε ἐδῶ. Εἶναι ἕνα πράγμα πού τό θέλει ἡ Μπρουνέλντα ἀπὸ καιρό. "Ἄν μάλιστα αὔριο ὁ καιρὸς εἶναι μαλακός, θά παρακαλέσουμε τὴ Μπρουνέλντα νά

καθίσει στο μπαλκόνι για να κάνουμε εμείς μέσα μέ ήσυχία τή δουλειά μας χωρίς να τήν ενοχλήσουμε. Αυτό είναι τό κυριότερο, Ρόσμαν, πού πρέπει να προσέχεις, να μην ενοχλείς τή Μπρουνέλντα. Τό καθετί, τόν πιό μικρό θόρυβο τόν άκούει· ίσως τό τραγούδι τήν έκανε να έχει τόσο ευαίσθητο αψτί. Θέλεις λόγου χάρη να κουνήσεις τό βαρέλι μέ τό κονιάκ, αυτό πού είναι πίσω από τίς ντουλάπες για να τό θγάλεις έξω και φυσικά κάνεις κάποιο θόρυβο, γιατί έχει βάρος και δέν είναι δυνατό άνάμεσα από τά τόσα σκόρπια πράγματα να τό πās μέχρι τήν πόρτα μονομιάς. Τή στιγμή εκείνη άς πούμε πώς ή Μπρουνέλντα είναι ξαπλωμένη στο ντιβάνι και χτυπά τίς μύγες, γιατί τήν ενοχλούν τρομερά. Έχεις τήν έντύπωση πώς δέ σκοτίζεται καν τί κάνεις και γιαυτό συνεχίζεις τή δουλειά σου κυλώντας τό βαρέλι. Κι αυτή συνεχίζει να 'ναι ξαπλωμένη ήσυχα. Ξαφνικά όμως ένω δέν τό περιμένεις και τή στιγμή πού κάνεις τόν πιό ελάχιστο θόρυβο, άνασηκώνεται και χτυπά μέ τά δυό της χέρια τό ντιβάνι, σηκώνοντας σύννεφο σκόνη πού τή σκεπάζει —θέβαια, από τότε πού ήρθαμε έδω δέν έχω τινάξει τό ντιβάνι, πώς όμως να γίνει αυτό, μιά κι όλη μέρα είναι ξαπλωμένη πάνω σ' αυτό— και σέ λιγάκι αρχίζει να θγάλει κάτι κραυγές σά να 'ναι άντρας και φωνάζει ώρες ολόκληρες. Οί γείτονες τής τό απαγόρεψαν τό τραγούδι, μά τίς φωνές δέ μπορεί κανένας να τίς έμποδίσει· πρέπει να φωνάζει, άλλωστε αυτό τώρα γίνεται όχι συχνά, γιατί εγώ κι ο Ντελαμάρς προσέχουμε πολύ. Αυτό φυσικά τής έκανε κακό. Μιά φορά λιποθύμησε κι άναγκάστηκα να φωνάξω τό διπλανό φοιτητή —ο Ντελαμάρς μόλις είχε βγει έξω— κι αυτός τή ράντισε μ' ένα υγρό από ένα μεγάλο μπουκάλι· τής έκανε θέβαια καλό, ώστόσο όμως τό υγρό αυτό είχε μιά άνυπόφορη μυρωδιά, άκόμα και τώρα τήν δσμιζεται κανείς σάν πάει κοντά στον καναπέ. Σίγουρα ο φοιτητής αυτός είναι έχθρός μας και μάλιστα όλοι τους έδω· τό καλό πού σου θέλω, να μην πάνεις κουθέντα μέ κανέναν και να παίρνεις προφυλακτικά μέτρα».

«Μά αυτή έδω είναι δύσκολη δουλειά, Ρόμπινσον. Στ' αλήθεια μέ σύστησες για μιά ωραία θέση!»

«Α, μην άνησυχείς» είπε ο Ρόμπινσον κουνώντας τό κεφάλι μέ τά μάτια κλειστά για να του θγάλει από τό μυαλό κάθε βασανιστική σκέψη. «Η θέση αυτή έχει και τήν καλή της πλευρά, πού δέ μπορείς να τή βρείς

άλλου. Είσαι πάντοτε δίπλα σέ μιά κυρία, όπως ή Μπρουνέλντα, κοιμάσαι πότε πότε μέσα στο ίδιο δωμάτιο μ' αυτήν, κι αυτό, σκέψου σου δίνει μεγάλες χαρές. Θα πληρώνεσαι και ίκανοποιητικά γιατί χρήματα υπάρχουν άφθονα· εγώ σά φίλος του Ντελαμάρς δέν επαιρνα δεκάρα. Μόνο σάν βγαίνα έξω μου έδινε κάτι ή Μπρουνέλντα, έσύ φυσικά θα πληρώνεσαι όπως θα πληρωνόταν ένας άλλος υπηρέτης. Κι έσύ θέβαια δέ θα 'σαι παρά μόνο υπηρέτης. Κι ύστερα, τό πιό ευχάριστο για σένα είναι πώς θα σέ ξαλαφρώνω πολύ στίς δουλειές σου. Στίς αρχές όμως δέ θα κάνω τίποτα για να συνέρθω κι ύστερα μπορείς να μέ υπολογίζεις. Θα άναλάβω τήν περιποίηση τής Μπρουνέλντας, τό χτένισμα, τό ντύσιμο και τ' άλλα, όσα δέν τής κάνει ο Ντελαμάρς. Έσύ θα 'χεις μόνο τό δωμάτιο, τίς παραγγελίες και τίς βαριές δουλειές του σπιτιού».

«Όχι, Ρόμπινσον» είπε ο Κάρλ, «δέ βλέπω τίποτα πού να μέ τραβά άπ' όλα αυτά».

«Ρόσμαν, πρόσεξε μην κάνεις καμιά άνοησία» είπε ο Ρόμπινσον ζυγώνοντας στο πρόσωπο του Κάρλ. «Μην κάνεις τή θλακεία να χάσεις μιά τόσο καλή δουλειά. Πού θα μπορέσεις να βρείς τόσο γρήγορα άλλη θέση; Ποιός σέ ξέρει; Ποιόν ξέρεις; Μπορούμε να σου πούμε ο Ντελαμάρς κι εγώ, πού έχουμε μεγάλη πείρα κι είδαν πολλά τά μάτια μας, πώς τριγυρίζαμε ολόκληρες βδομάδες χωρίς να βρούμε δουλειά. Δέν είναι κάτι τό εύκολο, μάλιστα μπορώ να πω είναι άπελπιστικά δύσκολο».

Ο Κάρλ έγενψε καταφατικά κι άπορούσε για τά λογικά λόγια του Ρόμπινσον. Οί συμβουλές του φυσικά γι' αυτόν δέν είχαν αξία· δέν έπρεπε να μείνει έδω. Μέσα σ' αυτή τή μεγάλη πόλη θα βρισκόταν σίγουρα κάποια μικρή θέση γι' αυτόν. Κι αυτό τό σκεφτόταν όλη τή νύχτα· ναι, τά ξενοδοχεία πλημμύριζαν από κόσμο και χρειαζόταν προσωπικό για τους πελάτες, κι αυτός είχε πείρα σ' αυτή τή δουλειά. Θα μπορούσε γρήγορα να προσαρμοστεί μέ διάκριση σέ κάποια εργασία. Νά, άκριβώς άντικριστά μέ τό σπίτι βρισκόταν ένα μικρό ξενοδοχείο άπ' όπου άκουγες έκκωφαντικούς ήχους μουσικής. Η κύρια πόρτα έκλεινε μόνο μέ μιά μεγάλη κίτρινη κουρτίνα πού σά γινόταν ρεύμα τεντωνόταν προς τά έξω. Εκτός από τους ήχους τής μουσικής ο δρόμος τήν ώρα τούτη ήταν ήσυχος. Τά περισσότερα μπαλκόνια βυθίστηκαν ξανά στο σκοτάδι. Μόνο μακριά έδω κι

έκει ξεχώριζες κανένα ξεμοναχιασμένο φῶς, μά δέν προλάβαινες νά τό πιάσεις μέ τό μάτι καί σηκώνονταν μαζεμένοι οἱ ἄνθρωποι νά μποῦν μέσα, ὁ τελευταῖος στό μπαλκόνι σήκανε τή λάμπα κι ἔσβηνε τό φῶς, ρίχνοντας πρῶτα στό δρόμο μιά θιαστική ματιά.

«Νύχτωσε» εἶπε μέσα του ὁ Κάρλ, «ἀκόμα λίγο νά μείνω καί θά γίνω δοῦλος τους». Γύρισε ἀπότομα κáνοντας νά τραβήξει τήν κουρτίνα τῆς μπαλκονόπορτας. «Μά τί γυρεύεις;» ρώτησε ὁ Ρόμπινσον καί μπῆκε ἀνάμεσα στόν Κάρλ καί τήν κουρτίνα.

«Θέλω νά φύγω» εἶπε ὁ Κάρλ. «Ἄφησέ με! Ἄφησέ με!»

«Μά, πῶς θά τοὺς ἀνησυχήσεις τώρα!» ξεφώνισε ὁ Ρόμπινσον. «Τί σ' ἔπιασε!» Καί λέγοντας αὐτά πιάστηκε ἀπό τό λαιμό τοῦ Κάρλ μ' ὄλο τό βάρος του καί βάζοντας μιά τρικλοποδιά τόν ἔριξε κάτω. Ὁ Κάρλ ὁμῶς στό ξενοδοχεῖο εἶχε μάθει ἀπ' τά παιδιά κάπως νά παλεύει καί κατάφερε νά τοῦ δώσει μιά γροθιά κάτω ἀπό τό πηγούνι προσεχτικά καί μέ λίγη δύναμη. Ἐκεῖνος τοῦ ἔβαλε ἀμέσως ἀπρόσεχτα τό γόνατο στήν κοιλιά κι ὕστερα τά δυό του χέρια στό πηγούνι οὐρλιάζοντας τόσο δυνατά, ὥστε κάποιος ἀπό τό γειτονικό μπαλκόνι ἀναγκάστηκε νά φωνάξει «ῆσυχία», χτυπώντας θυμωμένος τά χέρια. Ὁ Κάρλ ἀπόμεινε κάτω γιά λίγο ἀσάλευτος γιά νά περάσει ὁ πόνος στήν κοιλιά ἀπό τό χτύπημα. Γύρισε μόνο τή ματιά του στήν κουρτίνα πού κρεμόταν ἀσάλευτη καί βαριά μπροστά στό σκοτεινό δωμάτιο. Νόμιζες πῶς μέσα στό δωμάτιο δέν ὑπῆρχε ψυχή. Ἵσως ὁ Ντελαμάρς μέ τή Μπρουνέλντα νά 'χαν βγεῖ ἔξω· τότε ὁ Κάρλ ἦταν λεύτερος νά φύγει. Τόν Ρόμπινσον, πού φέρθηκε σά νά 'ταν τό σκυλί φύλακας, τόν εἶχε ἀποκρούσει.

Ξαφνικά μακριά ἀπό τό δρόμο ἀντήχησαν σάλπιγγες καί τρομπέτες. Χωριστές ἀνθρώπινες φωνές ἀπό πολλά στόματα ἔσμιγαν σιγά σιγά σέ μιά γενική κραυγή. Ὁ Κάρλ στράφηκε κι εἶδε ὅλα τά μπαλκόνια νά παίρνουν ζωή καί πάλι. Σηκώθηκε ἀργά μέ κόπο· δέ μπόρεσε νά σταθεῖ καί πιάστηκε βαρὺς στά κάγκελα. Κάτω στό πεζοδρόμιο ἔτρεχαν σά σέ παρέλαση νεαροί, μέ τό κασκέτο στό ὕψωμένο χέρι καί τό πρόσωπο στραμμένο πίσω. Ὁ δρόμος ἀκόμα ἦταν λεύτερος. Μερικοί κρατοῦσαν ψηλά κοντάρια μέ φανάρια στήν κορυφή, πού τά σκέπαζε κιτρινωπός καπνός. Τήν ἴδια στιγμή ἀκριβῶς πού τὰ

τύμπανα κι οἱ τρομπέτες ζύγωναν στό φῶς μέ μεγάλες σειρές κι ὁ Κάρλ ἄρχισε νά παραξενεύεται γιά τό πλήθος αὐτό, ἄκουσε πίσω του ὁμιλίες· στράφηκε κι εἶδε τόν Ντελαμάρς ν' ἀνασηκώνει τή βαριά κουρτίνα καί τή Μπρουνέλντα νά ξεπροβάλλει μέσα ἀπό τό σκοτεινό δωμάτιο μέ μιά κόκκινη ρόμπα, μ' ἓνα δαντελένιο σάλι στοὺς ὤμους, μ' ἓνα σκούρο σκουφί πάνω στά κάπως ἀχτένιστα καί λίγο περιποιημένα μαλλιά πού οἱ ἄκρες τοὺς ξεπετιόνταν ἐδῶ κι ἐκεῖ. Στό χέρι τῆς κρατοῦσε ἓνα μικρό ἀνοιχτό ριπίδι πού τό πῆξε πάνω τῆς σφιχτά χωρίς νά κάνει ἀέρα.

Ὁ Κάρλ παραμέρισε λίγο γιά νά τοὺς κάνει τόπο. Ἦταν πιά θέβαιος πῶς κανέναν δέ θά τόν ἀνάγκαζε νά μείνει ἐδῶ κι ἂν ἀκόμα ὁ Ντελαμάρς ἤθελε νά τόν πῆσει, ἡ Μπρουνέλντα θά τόν ἄφηνε λεύτερο μόλις τῆς τό ζητοῦσε. Δέ μπορούσε νά τόν ὑποφέρει, φαίνεται πῶς τά μάτια του τήν τρώμαζαν. Μά σάν τόν εἶδε νά προχωράει πρὸς τήν πόρτα τοῦ φώναξε: «Καί γιά ποῦ, μικρέ;» Ὁ Κάρλ σταμάτησε μπροστά στό αὐστηρὸ βλέμμα τοῦ Ντελαμάρς κι ἡ Μπρουνέλντα τόν ἔσυρε κοντά τῆς. «Δέ θέλεις νά δεῖς τήν παρέλαση κάτω στό δρόμο;» τόν ρώτησε ἐνῶ τόν ἔσπρωχνε στά κάγκελα. «Ξέρεις τί συμβαίνει;» τήν ἄκουσε ὕστερα νά λέει πίσω του κι ἔκανε μιά ἀθέλητη κίνηση νά τῆς ξεφύγει, χωρίς ὅμως ἀποτελεσμα. Γεμάτος θλίψη κοίταξε κάτω στό δρόμο λές κι ἐκεῖ κάτω θρισκόταν ἡ αἰτία τῆς θλίψης του.

Στήν ἀρχή ὁ Ντελαμάρς στάθηκε πίσω ἀπό τή Μπρουνέλντα μέ τά χέρια σταυρωτά, κι ὕστερα ἀμέσως ἔτρεξε στό δωμάτιο νά τῆς φέρει τά κιάλια. Κάτω στό δρόμο, πίσω ἀπό τοὺς μουσικούς εἶχε ξεπροβάλλει τό πιό σπουδαῖο μέρος ἀπό τήν παρέλαση. Στούς ὤμους ἑνός πελώριου ἄντρα καθόταν κάποιος κύριος· ἀπό ψηλά ξεχώριζες μόνο τή φαλάκρα του πού λαμποκοποῦσε θαμπά καί τό κυλινδρικό καπέλο πού τό κουνούσε ἀκατάπαυτα πάνω ἀπ' αὐτήν χαιρετώντας. Γύρω του ἔβλεπες ὕψωμένες ξύλινες πινακίδες πού ἀπό τό μπαλκόνι ἔδειχναν κάτωσπρες. Κι ἦταν ἔτσι ἀραδιασμένες πού κύκλωναν τόν ἐπιβλητικό ἐκεῖνο κύριο μέσα στό δρόμο. Ἐπειδὴ ὅλοι περπατοῦσαν ὀλοένα, οἱ σειρές ἀπό τίς πινακίδες χαλάρωναν καί κάθε τόσο πάλι δέσποζαν ἐκεῖ κάτω. Ὅλο τό πλάτος τοῦ δρόμου, ἂν καί φαινόταν πολὺ λίγο πιασμένο, ὅσο ξεχώριζες ἀπό τό σκοτάδι, ἦταν πιασμένο ἀπό τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου πού

σχημάτιζαν γύρω του ένα πολύ πιο μεγάλο κύκλο χτυπώντας όλοι μαζί τα χέρια και προφέροντας τραγουδιστά ένα πολύ ακατανόητο όνομα, ίσως τ' όνομα του ανθρώπου εκείνου. Μερικοί, μοιρασμένοι επιδέξια μέσα στο πλήθος, κρατούσαν φανάρια αυτοκινήτου κι έριχναν τό θαμπό δυνατό φως πάνω στις προσόψεις των σπιτιών στη μία και στην άλλη μεριά του δρόμου. Έκεί που βρισκόταν ο Κάρλ, τό φως δέν ήταν ένοχλητικό, έβλεπες όμως στά χαμηλότερα μπαλκόνια τούς ανθρώπους νά φέρνουν άμέσως τά χέρια στά μάτια τους μόλις τούς χτυπούσαν οί άχτίδες του..

Ο Ντελαμάρς ρώτησε στό γειτονικό μπαλκόνι τί συνέβαινε εκεί κάτω, άφου πρώτα του τό ζήτησε ή Μπρουνέλντα. Ο Κάρλ ήταν λίγο περίεργος νά δει ποιά θά 'ταν ή άπάντηση. Κι ο Ντελαμάρς στ' αλήθεια αναγκάστηκε νά ρωτήσει τρεις φορές γιά νά πάρει άπάντηση. Αυτός άρχισε νά σκύβει πολύ επικίνδυνα από τό μπαλκόνι, ή Μπρουνέλντα χτυπούσε έλαφρά τά πόδια της μέ θυμό και σά διαμαρτυρία στους γείτονες κι ο Κάρλ ένιωθε τό γόνατό της νά τόν άγγίζει. Τελικά ήρθε ή άπάντηση, μά τότε όλοι οί άνθρωποι πάνω στά πλημμυρισμένα μπαλκόνια άρχισαν βροντερά γέλια. Ο Ντελαμάρς φώναξε κάτι τόσο δυνατά πού θά τόν άκουγαν όλοι εκεί τριγύρω ξαφνιασμένοι, άν εκείνη τή στιγμή δέ χαλούσε κάτω ο κόσμος από τό θόρυβο. Είχε όμως άποτέλεσμα, γιατί τά γέλια σταμάτησαν κατά τρόπο άφύσικο.

«Αύριο εκλέγουν κριτή στην περιοχή μας κι αυτός πού είναι ύψωμένος στους ώμους είναι ένας από τούς ύποψήφιους» είπε ο Ντελαμάρς πλησιάζοντας ήρεμος τώρα τή Μπρουνέλντα. Καί χτυπώντας χαϊδευτικά τήν πλάτη της πρόσθεσε: «Είναι αλήθεια, δέν ξέρουμε τί γίνεται γύρω μας, στόν κόσμο».

«Ντελαμάρς» είπε ή Μπρουνέλντα έχοντας τή σκέψη στη συμπεριφορά τής γειτονιάς, «θά 'θελα πολύ ν' αλλάξω σπίτι, μά αυτό είναι κουραστικό! Δυστυχώς, δέ μου επιτρέπεται νά κάνω τέτοιο κόπο». Κι ένω άναστένανε βαριά, άνήσυχη κι άφηρημένη τραβούσε προς τά έξω τό πουκάμισο του Κάρλ, πού κάθε τόσο προσπαθούσε νά κάνει πέρα μέ πολλή διακριτικότητα τά μικρά λιπαρά χέρια της. Τό πέτυχε όμως πολύ εύκολα, γιατί ή Μπρουνέλντα δέν είχε τό μυαλό της σ' αυτόν, μά ήταν βυθισμένη ολότελα σ' άλλες σκέψεις.

Κι ο Κάρλ όμως ξεχασε σέ λίγο τή Μπρουνέλντα κι ύπόφερε τό βάρος από τά μπράτσα της πάνω στους ώμους του, γιατί κοίταζε συνεπαρμένος κάτω τά γεγονότα. Στο πρόσταγμα μιάς μικρής ομάδας από ανθρώπους πού βάδιζαν μπροστά στόν ύποψήφιο κάνοντας χειρονομίες και φωνάζοντας ένδιαφέροντα λόγια, γιατί έβλεπες σωρό τά πρόσωπα νά στρέφονται στη μεριά τους και νά στήνουν άφτί, ή παρέλαση άπροσδόκητα σταμάτησε στην πόρτα του ξενοδοχείου. Ένας από τούς επίσημους αυτούς σήκωσε τό χέρι κι έκανε κάποιο σημείο πού έδειχνε πώς άπευθυνόταν στό πλήθος και τόν ύποψήφιο. Τό πλήθος σώπασε κι ο ύποψήφιος πού τώρα μερικές φορές έκανε νά σηκωθεί όρθιος κι άλλες τόσες έπεσε στους ώμους του άλλου, έβγαλε μικρό λόγο κουνώντας προς όλες τίς μεριές τό κυλινδρικό καπέλο μέ μιά γρηγοράδα, λές κι ήταν άστραπή. Τόν ξεχώριζες τώρα ολόκαθαρα, γιατί όλα τά φανάρια είχαν στραφεί καταπάνω του κι έτσι τόν έβαζαν μέσα σ' ένα φωτεινό άστέρι.

Τώρα καταλάβαινες και τό ένδιαφέρον πού έδειχναν όλοι εκεί στό δρόμο γι' αυτή τήν ύπόθεση. Στά μπαλκόνια πού ήταν πιασμένα από οπαδούς του ύποψήφιου, οί άνθρωποι άρχισαν τραγούδια μαζί μέ τούς άλλους κάτω στό δρόμο, χειροκροτώντας μέ μηχανικό τρόπο μέ σηκωμένα τά χέρια ψηλά. Σ' άλλα όμως μπαλκόνια, πού φαίνονταν και τά περισσότερα, ύψώθηκαν άλλες ρυθμικές φωνές αντίθετες, πού δέν είχαν ώστόσο κάποια σχέση μεταξύ τους, γιατί προέρχονταν από οπαδούς διαφόρων άλλων ύποψηφίων. Καί μάλιστα κάτω στό δρόμο οί έχθροί του ύποψήφιου δέν άργησαν νά σμίξουν και ν' άρχίσουν τά συγκεντρωμένα σφυρίγματα, κι επιπλέον άναβαν οί πολιτικές συζητήσεις, πού τίς δυνάμωναν οί νυχτερινές ώρες, οί περισσότεροι ήταν μέ τίς πιτζάμες και μ' ένα πανωφόρι ριγμένο στην πλάτη τους, οί γυναίκες ήταν τυλιγμένες μέ σκουρόχρωμες μαντίλες, τά παιδιά χωρίς νά προσέχουν, σκαρφάλωναν επικίνδυνα στά μπαλκόνια γύρω γύρω και κάθε τόσο έβλεπες νά ξεπροβάλλουν σέ μεγαλύτερο αριθμό από τά σκοτεινά δωμάτια όπου πρίν λίγο κοιμόνταν. Κι έβλεπες πάλι εδώ κι εκεί νά εκσφεντονίζονται από τούς πιο θερμόαιμους μικρά αντικείμενα στους αντίπαλους πού δύσκολα τά ξεχώριζες μέσα στό σκοτάδι. Μερικές φορές έφταναν στόν προορισμό τους, τίς περισσότερες φορές όμως έπεφταν κάπου στό δρόμο κάνοντας τό πλήθος νά ξεσπάει

σέ μανιασμένες φωνές. Σά μεγάλωνε τό κακό, τά τύμπα-
να κι οί τρομπέτες έπαιρναν διαταγή νά επέμβουν και
τότε τό δυνατό κι άσταμάτητο ήχολόγημα έπνιγε όλες
τίς ανθρώπινες φωνές κι έφτανε μέχρι πάνω στίς στέγες
τών σπιτιών. Καί πάντοτε, έτσι ξαφνικά—μόλις μπορού-
σες νά τό πιστέψεις— σταματούσε, κι άμέσως τό πλήθος,
φανερά επιτηδείο σέ κάτι τέτοια, άρχιζε νά θροντολαλεί
τό τραγούδι του κόμματος μέσα στή γενική σιωπή πού
εισχωρούσε γιά μιá στιγμή—μέσα στό φώς τών φανα-
ριών ξεχώριζες τ' άνοιχτά στόματα—ώσπου οί αντίπα-
λοι, πού στό μεταξύ φαίνονταν νά 'χουν συνέλθει, άρχι-
ζαν νά κραυγάζουν σ' όλα τά μπαλκόνια και τά παράθυ-
ρα δέκα φορές πió δυνατό παρά όσο φώναζαν πρώτα, κι
έτσι τό κόμμα αναγκάστηκε νά σιγήσει ύστερα από τή
σύντομη νίκη του, όπως φαινόταν τουλάχιστο ψηλά άπ'
τό μπαλκόνι.

«Σού άρέσει, μικρέ;» ρώτησε ή Μπρουνέλντα πού
στεκόταν όρθια πίσω στον Κάρλ και γύριζε τά κιάλια
έδω κι εκεί γιά νά μήν τής ξεφύγει τίποτα. Δέν άπάντη-
σε ό Κάρλ, μά άρκέστηκε νά γνέψει μέ τό κεφάλι κι ή
ματιά του πήρε τόν Ρόμπινσον πού σίγουρα έξηγουσε
βιαστικά κάτι γιά τή συμπεριφορά του στον Ντελαμάρς,
πού ώστόσο δέν έδειχνε νά δίνει σημασία, γιατί κάθε
τόσο παραμέριζε τόν Ρόμπινσον μέ τ' άριστερό χέρι,
ένω μέ τό δεξι άγκάλιαζε τή Μπρουνέλντα. «Θέλεις νά
δεϊς μέ τά κιάλια;» ρώτησε ή Μπρουνέλντα και χτύπη-
σε τόν Κάρλ στό στήθος, γιά νά του δείξει πώς μιλούσε
σ' αυτόν.

«Βλέπω άρκετά» είπε ό Κάρλ.

«Μά δοκίμασε» είπε ξανά. «Θά δεϊς πολύ πió καλά».

«Έχω καλά μάτια» άπάντησε ό Κάρλ, «όλα τά βλέ-
πω». Σάν του κόλλησε τά κιάλια στά μάτια, δέν τό πή-
ρε αυτό γιά ευγένεια, αλλά γιά ενόχληση και μάλιστα
δέν του είπε τίποτα παρά μόνο ένα «νά» μέ μελωδικό κι
άπειλητικό τόνο. Κι ό Κάρλ μέ τά κιάλια στά μάτια
δέν έβλεπε πιά τίποτα.

«Κι όμως δέ βλέπω» είπε προσπαθώντας νά λευτερω-
θει από τά κιάλια, μά ή Μπρουνέλντα τά κρατούσε σφι-
χτά κι ό Κάρλ δέ μπορούσε νά στρέψει τό κεφάλι του
ούτε πίσω ούτε πλάγια, έτσι πού τόν είχε σφηνωμένο
στό στήθος της.

«Τώρα όμως βλέπεις» είπε γυρίζοντας ένα κουμπί στά
κιάλια.

«Όχι, ούτε τώρα βλέπω» είπε πάλι ό Κάρλ και συλ-
λογιζόταν πώς χωρίς νά τό θέλει γλίτωσε τόν Ρόμπιν-
σον από τίς ιδιοτροπίες τής Μπρουνέλντας, μά τώρα ξε-
σπούσαν στό κεφάλι του.

«Μά πότε θά δεϊς επιτέλους;» είπε κι όλοένα γύριζε
τό κουμπί. Ό Κάρλ είχε τώρα χωμένο όλόκληρο τό
πρόσωπο στή βαριά άνάσα της. «Τώρα;» ξαναρώτησε.

«Όχι, όχι, όχι!» φώναξε ό Κάρλ μολονότι τώρα τά
ξεχώριζε, μά όλα ήταν πολύ θαμπά. Ευτυχώς όμως εκεί-
νη τή στιγμή ή Μπρουνέλντα κάτι ήθελε από τόν Ντε-
λαμάρς και τράβηξε λίγο τά κιάλια από τά μάτια του
Κάρλ κι ό Κάρλ κατάφερε νά κοιτάξει κάτω άπ' αυτά
στό δρόμο χωρίς αυτή νά τό προσέξει. Λίγο άργότερα
δέν επέμεινε άλλο και κράτησε τά κιάλια γιά τόν εαυτό
της.

Από τό ξενοδοχείο εκεί κάτω είχε ξεπροβάλει στό
κατώφλι ένας σερβιτόρος κι έπαιρνε βιαστικά από δώ
κι από εκεί τίς παραγγελίες τών άρχηγών. Τόν έβλεπες
νά σηκώνεται στίς μύτες τών ποδιών γιά νά παρατηρεί
πίό καλά μέσα στό μαγαζί και νά φωνάζει έξω όσο πε-
ρισσότερους ύπηρέτες μπορούσε. Ένώ γίνονταν οί
προετοιμασίες γιά τό μεγάλο ξεφάντωμα, ό ύποψήφιος
δέν έπαυε νά ρητορεύει. Αυτός πού τόν κρατούσε, ό πε-
λώριος άντρας, έκανε κάθε τόσο μιá μικρή στροφή γιά
νά φτάσει ό λόγος του σ' όλο τό πλήθος. Τήν περισσό-
τερη ώρα ό ύποψήφιος είχε τό κορμί του γερμένο καμ-
πουριαστό κι έβαζε τά δυνατό του νά κάνει τά λόγια
του πió έντυπωσιακά, κουνώντας μέ σπασμωδικές κινή-
σεις τό λεύτερο χέρι και τό καπέλο στό άλλο. Πότε πό-
τε όμως, σέ κανονικά διαστήματα, κάτι τόν συνέπαιρνε
κι άνασηκωνόταν μέ όλάνοιχτα χέρια: τότε δέ μιλούσε
σέ όρισμένη όμάδα, μά σ' όλο τό πλήθος, στους ένοί-
κους όλων τών σπιτιών μέχρι τά πió ψηλά πατώματα κι
όμως ήταν όλοφάνερο πώς μήτε χαμηλότερα μπορούσε
κανείς νά τόν άκούσει. Κι αν ακόμα ήταν δυνατό νά
τόν άκούσει, δέ μπορούσε νά τόν προσέξει, γιατί δέν
ύπήρχε ένα μπαλκόνι ή παράθυρο πού νά μήν τό είχε
πίασει κάποιος όμιλητής πού ούρλιαζε. Στο μεταξύ με-
ρικοί σερβιτόροι έφεραν από τό ξενοδοχείο ένα μεγάλο
δίσκο πού έμοιαζε μέ μυλιάρδο γεμάτο μέ λαμπερά ξε-
χειλισμένα ποτήρια. Οί άρχηγοί είχαν αναλάβει τή δια-
νομή πού έγινε σά μιá παρέλαση μπροστά στήν πόρτα
του ξενοδοχείου. Παρόλο πού τά ποτήρια γέμιζαν χωρίς

ἀνάπαυλα, δέ μπορούσαν νά φτάσουν γιά τό πλήθος καί τότε δύο σειρές ἀπό παιδιά γλίστρησαν δεξιά κι ἀριστερά ἀπ' τό δίσκο γιά νά βοηθήσουν συμπληρωματικά στό σερβίρισμα. Ὁ ὑποψήφιος φυσικά εἶχε διακόψει τό λόγο του καί γύρευε νά πάρει καινούργιες δυνάμεις μέ τήν εὐκαιρία τῆς διακοπῆς. Πιό πέρα ἀπό τό πλήθος καί τό δυνατό φῶς ὁ πελώριος ἄντρας τοῦ ἔκανε μερικούς περιπάτους κι ἄλλοι πιό πιστοί ὁπαδοί τοῦ κρατοῦσαν συντροφιά κουβεντιάζοντας μέ τό κεφάλι ἀνασηκωμένο.

«Γιά δές τόν μικρό» εἶπε ἡ Μπρουνέλντα. «Ξεχάστηκε ἀπό ὥρα ποῦ βρίσκεται κοιτάζοντας κάτω». Καί τοῦ ἄρπαξε ξαφνικά τό κεφάλι του γυρίζοντάς το γιά νά τόν κοιτάζει κατάματα. Δέν κράτησε ὅμως αὐτό πολύ, ἐπειδή ὁ Κάρλ θυμωμένος γιατί δέν ἔβρισκε στιγμή ἡσυχία, μ' ἓνα τίναγμα τῆς ξέφυγε ἀμέσως ἀπό τά χέρια τῆς· γεμάτος λαχτάρα νά κατεβεῖ κάτω στό δρόμο γιά νά τά δεῖ ὅλ' ἀπό κοντά προσπάθησε μ' ὅλη του τή δύναμη νά λευτερωθεῖ ἀπό τό θάρος τῆς Μπρουνέλντας φωνάζοντας: «Ἀφήστε με, σᾶς παρακαλῶ, νά φύγω».

«Θά μείνεις μαζί μας» εἶπε ὁ Ντελαμάρς χωρίς νά τραβήξει τή ματιά του ἀπό τό δρόμο, μόνο εἶχε ἀπλώσει τό χέρι του γιά νά ἐμποδίσει τόν Κάρλ νά φύγει.

«Ἀφῆσέ τον» εἶπε ἡ Μπρουνέλντα σπρώχνοντας πέρα τό χέρι τοῦ Ντελαμάρς. «Καί φυσικά θά μείνεις». Καί κόλλησε πιό σφιχτά τόν Κάρλ στά κάγκελα. Ἦταν ἀνάγκη τώρα νά παλέψει μαζί τῆς γιά νά γλιτώσει. Μά ὥστόσο κι ἂν ξέφευγε τί θά κέρδιζε! Ἀριστερά του στεκόταν ὁ Ντελαμάρς, δεξιά του εἶχε στηθεῖ τώρα κι ὁ Ρόμπινσον· ἦταν κυριολεκτικά αἰχμάλωτος.

«Ἄκουσε, πρέπει νά 'σαι εὐχαριστημένος γιατί δέ σε πετοῦν ἔξω» εἶπε ὁ Ρόμπινσον χτυπώντας ἑλαφρά τόν Κάρλ μέ τό χέρι ποῦ τό εἶχε περάσει κάτω ἀπό τό μπράτσο τῆς Μπρουνέλντας.

«Νά τόν πετάξουμε ἔξω;» εἶπε ὁ Ντελαμάρς. «Δέν πετᾶς ἔξω ἓνα σκαστό κλέφτη, μά τόν παραδίνεις στήν ἀστυνομία. Κι αὐτό θά γίνει αὔριο, ἂν δέ μείνει ἡσυχος».

Ἀπό τή στιγμή αὐτή ὁ Κάρλ δέ μπορούσε πιά ν' ἀπολαύσει τό θέαμα κάτω στό δρόμο. Ἐσκυβε βέβαια πολύ κάτω, στά κάγκελα, μά γιατί φυσικά δέ μπορούσε νά κρατήσει ὀρθιο τό κορμί του, ἀφοῦ τό πίεζε ἡ Μπρουνέλντα. Στριφογυρισμένος μέ δικές του ἔγνοιες κι ἀφηρημένος ἔβλεπε τούς ἀνθρώπους νά προχωροῦν

σέ ὁμάδες εἴκοσι εἴκοσι στήν πόρτα τοῦ ξενοδοχείου, ν' ἀδράχνουν τά ποτήρια, νά γυρίζουν καί νά τά ὑψώνουν πρὸς τό μέρος τοῦ ὑποψήφιου, ποῦ φυσικά τώρα μόνο μέ τόν ἑαυτό του εἶχε ν' ἀσχοληθεῖ, νά ζητωκραυγάζουν ὕστερα, ν' ἀδειάζουν τά ποτήρια, νά τά βάζουν πάλι στό δίσκο, μέ κάποιο χτύπημα βέβαια ποῦ δέν ἀκουγόταν στό μπαλκόνι, γιά νά παραμερίσουν στήν ἐπόμενη ὁμάδα ποῦ χαλοῦσε τόν κόσμο ἀπό ἀνυπομονησία. Ὅπως παράγγειλε ὁ ἀρχηγός, ἡ μουσική ποῦ ἔπαιζε μέσα στό ξενοδοχεῖο βγήκε στό δρόμο, τά μεγάλα πνευστά ὄργανα ἀστραφτοκοποῦσαν μέσα στό σκοτεινό πλήθος, οἱ ἤχοι ὥστόσο ἔσθισαν μέσα στό γενικό βουητό. Ὁ δρόμος ὁλόκληρος ἦταν γεμάτος πλήθος μέχρι πέρα μακριά, τουλάχιστον στή μεριά τοῦ ξενοδοχείου. Χείμαρρος ξεχείλιζε ἀπό ψηλά, ἀπό κεῖ ποῦ εἶχε ἔρθει τό πρῶτό ὁ Κάρλ μέ τό αὐτοκίνητο· ἄλλοι πάλι ἀνηφόριζαν ἀπό τή γέφυρα· ἀκόμα κι οἱ ἄνθρωποι στά σπίτια δέ, μπορούσαν νά νικήσουν τόν πειρασμό κι ἔτρεχαν νά χωθοῦν μέσα στήν ὄχλοβοή· στά μπαλκόνια καί τά παράθυρα εἶχαν ἀπομείνει γυναῖκες καί παιδιά, ἐνῶ ἀπό τίς ἐξώπορτες οἱ ἄντρες συνέχεια ὀρμοῦσαν σπρώχνοντας ὁ ἓνας τόν ἄλλο. Ἡ μουσική καί τά κεράσματα εἶχαν πετύχει τό σκοπό τους· ἡ συγκέντρωση ἦταν ἄρκετά μεγάλη. Στό μεταξύ ἓνας ἀρχηγός, μέσα σέ δύο φανάρια, ἔκανε νόημα νά σταματήσῃ ἡ μουσική, σφύριζε δυνατά καί ξαφνικά παρουσιαζόταν ὁ πελώριος ἄντρας ποῦ εἶχε κάπως ἀπομακρυνθεῖ μέ τό σηκωμένο ὑποψήφιο πίσω ἀπό κάποιον ὁπαδό ποῦ τοῦ ἄνοιγε δρόμο.

Σάν ἔφτασε στήν πόρτα τοῦ ξενοδοχείου, ὁ ὑποψήφιος ἄρχισε νά θγάζει καινούργιο λόγο μέσα στή λάμψη τῶν φαναριῶν ἐκεῖ τριγύρω του. Μά τώρα ὅλα δυσκόλευαν πιό πολύ· ὁ πελώριος ἄντρας ποῦ σήκωνε τόν ὑποψήφιο δέ μπορούσε πιά νά κάνει τήν παραμικρή κίνηση, γιατί ὁ συνωστισμός εἶχε γίνει ἀνυπόφορος. Οἱ πιό θερμοὶ ὁπαδοί, ποῦ προσπαθοῦσαν πρὶν νά κάνουν μέ κάθε τρόπο τήν ὁμιλία τοῦ ὑποψήφιου πιό ἐντυπωσιακή, δυσκολεύονταν νά σταθοῦν κοντά του, μόνο κάπου εἴκοσι ἄτομα μέ πολύ κόπο προσπαθοῦσαν νά γαντζωθοῦν στὸν πελώριο ἄντρα. Μά ὥστόσο κι αὐτός ὁ χεροδύναμος ἄνθρωπος δέ μπορούσε νά σύρει μερικά θήματα ἐκεῖ ποῦ ἤθελε, ὅσο γιά τά γυρίσματα ἢ τίς μελετημένες ἐκείνες κινήσεις μπροστά καί πίσω δέ μπορούσε κανεὶς μήτε νά τίς διανοηθεῖ. Ὁ ὄχλος ξεχείλιζε χωρίς νά κυριαρχεῖ-

ται, ὁ ἓνας χτυποῦσε στά πόδια ἄγρια τὸν ἄλλο, κανένας δέ μποροῦσε νά σταθεῖ· φαινόταν ἐπίσης πὼς οἱ ἀντίπαλοι εἶχαν γίνει πολλοὶ μὲ μιά νέα πλημμύρα ἀνθρώπων· ὁ πελώριος ἄντρας μὲ τὸν ὑποψήφιο κατάφερε μόνο γιὰ λίγο νά συγκρατηθεῖ μπροστά στὴν πόρτα τοῦ ξενοδοχείου, μὰ σὲ μιά στιγμή ἔχασε τὴν ἀντίσταση κι ἄρχισαν νά τὸν σπρώχνουν μπροστά—πίσω στοῦ δρόμο· ὁ ὑποψήφιος ἐξακολουθοῦσε νά μιλά, μὰ δέ μποροῦσες νά ξεχωρίσεις ἂν ἔκανε ἀνάλυση τοῦ προγράμματος ἢ φώναζε βοήθεια. "Ἄν δέν ἦταν ψευδαίσθηση, θά εἶχε ξεπροβάλει κι ἄλλος ἢ πιό σωστά, θά εἶχαν ὁρμήσει κι ἄλλοι πολλοὶ ὑποψήφιοι; Γιατί κάπου ἐδῶ κι ἐκεῖ σὲ μερικές ἀναλαμπές ἐβλεπε κανεῖς ἓνα χλομό ἄνθρωπο, σηκωμένο ἀπὸ τὸ πλῆθος ψηλά, νά 'χει σφιγμένες τίς γροθιές του καί νά θγάζει λόγο πού προκαλοῦσε ἐπιδοκιμασίες μὲ λογίων λογίων φωνές.

«Μὰ τί συμβαίνει ἐκεῖ πέρα;» ρώτησε ὁ Κάρλ σαστισμένος καί μὲ βαριά ἀνάσα τοὺς φύλακές του.

«Γιὰ δὲς πὼς ἀναστατώθηκε ὁ μικρός!» εἶπε ἡ Μπρουνέλντα στὸν Ντελαμάρς κι ἄδραξε τὸ πηγούνι τοῦ Κάρλ γιὰ νά τραβήξει κοντὰ τῆς τὸ κεφάλι του. Μὰ ὁ Κάρλ δέν περίμενε τέτοιο πράγμα καί ἀναστατωμένος ἀπὸ τὸ θέαμα τοῦ δρόμου τινάχτηκε μὲ τόσο μεγάλη ὁρμή, ὥστε ἡ Μπρουνέλντα ὄχι μόνο τὸν παράτησε μὰ κι ἔκανε μερικά βήματα πίσω γιὰ νά τοῦ κάνει τόπο. «Ἀρκετὰ εἶδες» εἶπε αὐτὴ, θυμωμένη φυσικά μὲ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Κάρλ. «Πήγαινε μέσα, στῶσε τὸ κρεβάτι καί κάνε ὅ,τι ἄλλο εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ ἀπόψε». Κι ἄπλωσε τὸ χέρι δείχνοντας τὸ δωμάτιο. Ὁ Κάρλ ἐδῶ καί πολλή ὥρα αὐτὴ τὴν κατεύθυνση ἤθελε νά πάρει· δέν εἶπε λέξη γιὰ διαμαρτυρία. Τότε ἀκριβῶς ἀκούστηκαν γυαλιά πού ἔσπαζαν κάτω στοῦ δρόμο. Ὁ Κάρλ δέ βάσταξε καί μ' ἓνα πήδημα βρέθηκε κοντὰ στά κάγκελα γιὰ νά ρίξει κάτω μιά τελευταῖα ματιά. Φαίνεται πὼς κάποια ἀποφασιστικὴ ἐπίθεση τῶν ἀντιπάλων εἶχε φέρει ἀποτελέσματα· τὰ φανάρια τῶν ὁπαδῶν πού μὲ τὸ ἐκτυφλωτικὸ τους φῶς ἐπέτρεπαν στοῦ κοινὸ νά θλέπει ξετυλιγμένα τὰ κύρια περιστατικά κι ἀναχαίτιζαν ἐτσι τὴν ὁρμὴ τῆς ἀντιπολίτευσης, ἐγίναν μεμιᾶς κομματάκια· ὁ ὑποψήφιος κι ὁ πελώριος ἄντρας τυλίγονταν τώρα ἀπὸ τὸ ἀβέβαιο φῶς τοῦ δρόμου πού ἐτσι ξαφνικὰ ἀπλωμένο ἔμοιαζε μὲ σκοτάδι. Δέ μποροῦσες νά ξεχωρίσεις ἀκόμη πού περίπου ἦταν ὁ ὑποψήφιος. Ἡ σύγχυση

κι ἡ σκοτεινιά στοῦ μεταξύ μεγάλωναν ἀπὸ τὸ πλατὺ ὁμόφωνο τραγούδι πού ἄρχισε τώρα δά ἐκεῖ στὴ γέφυρα κι ὁλοένα πλησίαζε.

«Δέ σοῦ εἶπα τώρα τί νά κάνεις;» εἶπε ἡ Μπρουνέλντα. «Γρήγορα. Εἶμαι κουρασμένη» πρόσθεσε καί σὰ χασιμοιρήθηκε φούσκωσε πιό πολύ τὸ στήθος τῆς. Ὁ Ντελαμάρς πού τὴν κρατοῦσε ἀκόμα ἀγκαλιασμένη τὴν ἔσυρε σὲ μιά γωνιά τοῦ μπαλκονιοῦ. Ὁ Ρόμπινσον τοὺς ἀκολούθησε γιὰ νά σηκώσει τ' ἀπομεινάρια ἀπὸ τὸ φαγητὸ του πού ἦταν σκορπισμένα ἀκόμα ἐκεῖ κάτω.

Ὁ Κάρλ ἔπρεπε νά ἐκμεταλλεῖται τὴν εὐνοϊκὴ αὐτὴ στιγμή· δέν ἦταν τώρα καιρὸς νά κοιτάζει κάτω. Στὸ δρόμο ἀργότερα θά μποροῦσε νά δεῖ περισσότερα περιστατικά ἀπ' ὅ,τι ἐβλεπε ἀπὸ δῶ πάνω. Μὲ δύο πηδημάτα διέσχισε τὸ δωμάτιο πού φωτιζόταν μ' ἓνα φῶς κοκκινωπό, βρῆκε ὅμως τὴν πόρτα κλειδωμένη καί τὸ κλειδί νά μὴν εἶναι στὴ θέση του. Ἐπρεπε νά ψάξει νά τὸ βρεῖ, μὰ ποιὸς μποροῦσε νά τὸ κάνει αὐτό, τὴ στιγμή μάλιστα πού δέν εἶχε πολὺ καιρὸ καί μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀκαταστασία; Τώρα θά 'πρεπε νά βρίσκεται ἤδη στὴ σκάλα καί νά τρέχει! Κι ὅμως ἔψαχνε τὸ κλειδί! Τὸ γύρευε ὅπου μποροῦσε νά πλησιάσει, σ' ὅλα τὰ συρτάρια, ἔψαξε πάνω στοῦ τραπέζι ὅπου βρίσκονταν σκορπισμένα λογίων λογίων σερβίτσια, πετσέτες κι ἓνα κέντημα μόλις ἀρχινισμένο· ὁ νοῦς του γύρισε σὲ μιά πολυθρόνα ὅπου ἦταν ἓνας σωρὸς ἀπὸ παλιά ροῦχα μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ἐκεῖ θά βρισκόταν τὸ κλειδί· μὰ δέ βρέθηκε τίποτα. Τελικὰ ὁρμησε πάνω στοῦ καναπέ πού πραγματικά μύριζε ἄσχημα κι ἄρχισε νά σκαλίζει ὅλες τίς γωνιές καί τίς δίπλες γιὰ νά βρεῖ τὸ κλειδί. Ὑστερα σταμάτησε νά ψάχνει καί στάθηκε στοῦ μέσο τοῦ δωματίου. Σίγουρα, σκέφτηκε, ἡ Μπρουνέλντα θά τὸ 'χει κρεμασμένο στὴ ζώνη τῆς· ἓνα σωρὸ πράγματα κρέμονταν ἐκεῖ. Κι αὐτὸς φυσικά μάταια ἔψαχνε.

Τυφλωμένος πιά ὁ Κάρλ ἄρπαξε δύο μαχαίρια καί τὰ 'χωσε ἀνάμεσα στά θυρόφυλλα, τὸ ἓνα πάνω καί τ' ἄλλο κάτω, γιὰ νά τὰ κάνει μοχλοὺς πού θά 'ταν σὲ ἀπόσταση μεταξύ τους. Μόλις ἔβαλε λίγη δύναμη πάνω στά μαχαίρια, ἔσπασαν οἱ μύτες. Αὐτὸ ὅμως ἤθελε, γιατί τὰ κομματάκια ἐκεῖνα πού μποροῦσε τώρα νά τὰ σπρώξει πιό βαθιά θά κρατοῦσαν πιό γερά. Μὲ τὰ χέρια ἀπομακρυσμένα ἀπὸ τὸ κορμί, τὰ πόδια ἀνοιχτά καί μὲ τὸ μυαλό του στὴν πόρτα ἄρχισε νά τραβᾷ μ' ὅλη του τὴ

δύναμη βγάζοντας βογκητά. Δέν ήταν δυνατό ν' αντισταθεί καί πολλή ώρα, τό 'βλεπε μέ χαρά του ακούγοντας τό έλατήριο τής κλειδαριάς νά τρῖζει· όσο πιό σιγά τόσο καί πιό καλά ήταν, φυσικά δέν έπρεπε ή κλειδαριά νά σπάσει μεμιάς, γιατί θ' ακουγόταν στό μπαλκόνι· έπρεπε νά ξελυθεί σιγά σιγά κι αυτό επιχειρούσε τώρα ό Κάρλ προσεχτικά, πλησιάζοντας όλο καί περισσότερο τά μάτια στην κλειδαριά.

«Γιά κοιτάξτε εκεί!» άκουσε σέ μιá στιγμή τή φωνή του Ντελαμάρς. Καί οί τρεῖς βρίσκονταν μέσα στό δωμάτιο, ή κουρτίνα πίσω τους ήταν ήδη τραηγμένη. 'Ο Κάρλ δέν τούς είχε αντιληφτεί σάν έμπαιναν· μόλις τούς είδε, τά χέρια του παρέλυσαν πέφτοντας από τά μαχαίρια. Δέν πρόλαβε νά βγάλει λέξη γιά νά δώσει μιá εξήγηση ή δικαιολογία, γιατί ό Ντελαμάρς, πάνω σ' ένα ξέσπασμα θυμού, δυσανάλογο μέ τήν περίπτωση πού τό προξένησε, όρμησε πάνω στόν Κάρλ, ενώ τό λεύτερο κορδόνι τής ρόμπας του έκανε μιá μεγάλη καμπύλη στόν άέρα. 'Ο Κάρλ όμως μπόρεσε καί τήν τελευταία στιγμή αποτραβήχτηκε. Ήταν δυνατό νά βγάλει άμέσως τά μαχαίρια από τήν πόρτα γιά ν' άμυνθει, μά δέν τό 'κανε· μόνο έσκυψε καί πήδησε στόν Ντελαμάρς, άρπάζοντας τό μεγάλο γιακά τής ρόμπας του καί τραβώντας τον προς τά πάνω —ή ρόμπα ήταν βέβαια πολύ μεγάλη— του έβαλε τό κεφάλι μέσα στή ρόμπα καί τόν έσφιξε από κει μέ δύναμη. 'Ο Ντελαμάρς, τυφλωμένος καί ξαφνιασμένος, άρχισε νά κουνάει τά χέρια του στόν άέρα καί νά δίνει γροθιές στή ράχη του Κάρλ μά μέ μεγάλη δυσκολία, γιατί αυτός ρίχτηκε στό στήθος προστατεύοντας τό πρόσωπο. 'Ο Κάρλ μπορούσε νά υποφέρει τίς γροθιές μολονότι όλο καί δυνάμωναν καί σπάραιζε από πόνο. Κι ήταν εύκολο νά τίς υποφέρει, γιατί έβλεπε μπροστά του τή νίκη. Έχοντας τά χέρια πάνω στό κεφάλι του Ντελαμάρς καί τούς έντίχειρες άκριβώς στά μάτια του, τόν ανάγκαζε νά πηγαίνει πίσω προς τά επιπλα κι επιπλέον προσπαθοῦσε μέ τίς άκρες τών ποδιών του νά τυλίξει τό κορδόνι τής ρόμπας στά πόδια του Ντελαμάρς γιά νά τόν ρίξει μ' αυτό τόν τρόπο κάτω.

Όστόσο υποχρεωμένος ν' άσχολείται μόνο μέ τόν Ντελαμάρς, καθώς μάλιστα κάθε τόσο ένιωθε τή δύναμή του νά μεγαλώνει καί τό έχθρικό κορμί νά γίνεται όλοένα πιό όρμητικό στην αντίσταση, λησμόνησε πώς δέν

ήταν μόνος μέ τόν Ντελαμάρς. Τό θυμήθηκε όμως γρήγορα, σάν κατάλαβε πώς τά πόδια του είχαν άκινήτησει μεμιάς, γιατί ό Ρόμπινσον ξαπλωμένος τώρα πίσω του τοῦ τά έσφιγγε βγάζοντας ούρλιαχτά. Μ' ένα στεναγμό άφησε τόν Ντελαμάρς πού έκανε ακόμα ένα βήμα πίσω. Ή Μπρουνέλντα μέ τίς πελώριες πλάτες καθόταν σταυροπόδι, στό μέσο τής κάμαρας καί παρακολουθοῦσε τήν πάλη μέ άστραφτερά μάτια. Σά νά πάλευε κι αυτή, θარიανάσαινε, έριχνε μετρημένες ματιές καί κουνούσε άργά τίς γροθιές της. 'Ο Ντελαμάρς κατέβασε τό γιακά του, τώρα ή ματιά του λευτερώθηκε· φυσικά δέ θά γινόταν τώρα πάλεμα, μά έρχόταν ή τιμωρία. Άδραξε τόν Κάρλ από τό στήθος, τόν ύψωσε λίγο καί τόν θρόντηξε πάνω σέ μιá κοντινή ντουλάπα χωρίς νά τόν κοιτάξει από περιφρόνηση· τόση ήταν ή δύναμη, ώστε ό Κάρλ νιώθοντας σουβλερούς πόνους στή ράχη καί τό κεφάλι από τό χτύπημα τής ντουλάπας είχε τήν έντύπωση πώς προέρχονταν από τό χέρι του Ντελαμάρς. «Παλιάνθρωπε!» άκουσε τόν Ντελαμάρς νά βροντοφωνάζει ξανά μέσα στό σκοτάδι πού φαινόταν νά σχηματίζεται μπροστά στά τρομαγμένα του μάτια. Καί τή στιγμή πού σωριαζόταν έξαντλημένος μπροστά στή ντουλάπα μόλις ήχησαν στ' άφτιά του μερικά λόγια: «Περίμενε ακόμα!»

Σά συνήλθε, γύρω του τόν κύκλωνε βαθύ σκοτάδι· πρέπει ή νύχτα νά είχε προχωρήσει· κάποια άχτίδα χλομή από τό φεγγάρι γλιστροῦσε άπ' τήν κουρτίνα μέσα στό δωμάτιο. Άκουσε τίς ήσυχες άναπνοές καί τών τριών πού κοιμόνταν, μά ή πιό βαριά ήταν τής Μπρουνέλντας· καμιά φορά λαχάνιαζε στόν ύπνο της όπως όταν συζητοῦσε. Δέν ήταν όμως εύκολο νά καταλάβεις σέ ποιά μεριά βρισκόταν ό καθένας, γιατί σ' όλόκληρο τό δωμάτιο κυριαρχοῦσαν οί άναπνοές τους. Σάν εξέτασε ό Κάρλ τριγύρω τό χώρο, σκέφτηκε ύστερα καί τόν έαυτό του κι ένιωσε ισχυρό τρόπο, γιατί, ενώ ήταν κουλουριασμένος καί μουδιασμένος από τούς πόνους δέν τοῦ είχε περάσει από τό μυαλό πώς ήταν πολύ δυνατό νά 'χει πληγές πού νά τρέχουν αίμα. Ένιωθε βάρος στό κεφάλι κι όλόκληρο τό πρόσωπο, ό λαιμός, τό στήθος κάτω από τό πουκάμισο ήταν βρεγμένα σά ματωμένα. Έπρεπε νά πλησιάσει στό φώς γιά νά δει τί τοῦ συνέβη, ίσως νά τόν άφησαν κι άνάπηρο καί τότε ό Ντελαμάρς θά τόν έδιωχνε πρόθυμα, αλλά τί θά έκανε μέ τά χάλια αυτά; Φυσικά δέ θά τοῦ άπόμενε καμιά έλπίδα.

Σκέφτηκε για μία στιγμή τό παιδί μέ τή φαγωμένη μύτη καί σκέπασε γρήγορα τό πρόσωπο μέ τά χέρια.

Χωρίς νά σκέφτεται στράφηκε κατόπι στήν πόρτα κι άρχισε νά πηγαίνει πρός τά εκεί άρκουδιστά καί ψηλαφώντας τό δρόμο. Σέ λίγο τά δάχτυλά του άγγιξαν μία μπότα καί πιό πέρα ένα πόδι. Φυσικά ήταν ό Ρόμπινσον· ποιός άλλος κοιμόταν μέ τίς μπότες; Τοῦ είχαν πει ἔτσι νά κοιμηθεῖ λοξά στήν πόρτα, γιά νά ἐμποδίσει τόν Κάρλ νά τό σκάσει. Δέν είχαν λοιπόν ἀντιληφθεῖ τήν κατάστασή του. Για τήν ώρα δέν ἤθελε νά φύγει, μόνο νά πλησιάσει στό φῶς. Κι ἀφοῦ δέν ήταν δυνατό νά βγεῖ ἔξω στήν πόρτα, ἔπρεπε νά βγεῖ στό μπαλκόνι.

Τό τραπέζι θρискόταν σέ διαφορετική θέση ἀπό κείνη πού εἶχε πρῶτα· τό ντιβάνι, πού τό πλησίασε φυσικά πολύ προσεχτικά, εἶδε μέ ἐκπληξη νά 'ναι ἄδειο, καί στό μέσο τῆς κάμαρας ἀπεναντίας· σκόνταψε σ' ένα σωρό ἀπό ρούχα, κουβέρτες, κουρτίνες, μαξιλάρια καί χαλιά. Στήν ἀρχή υπέθεσε πῶς ήταν ἐκεῖνος ό μικρός σωρός πού εἶδε στήν πολυθρόνα καί κατρακύλησε κάτω σάν ἔψαχνε, μά σάν παρατήρησε καλά ἐνῶ σερνόταν κατάλαβε ἐκπληκτος πῶς ἐκεῖ ήταν ένα φορτίο δλόκληρο ἀπό πράγματα πού τό ἔβγαλαν ἐπίτηδες τή νύχτα ἀπό τά κιβώτια, ὅπου μέσα ήταν φυλαγμένα τή μέρα ὅλα ἐκεῖνα τά πράγματα. Σύρθηκε ἐκεῖ τριγύρω καί κατάλαβε σέ λίγο πῶς ὅλα αὐτά ἐγιναν γιά στῶμα, ὅπου πάνω ψηλά, ὅπως πείστηκε ὕστερα ἀπό προσεχτικό ψηλάφισμα, κοιμόταν ἡ Μπρουνέλντα κι ό Ντελαμάρς.

Τώρα ἤξερε ποῦ κοιμόταν ό καθένας κι ἔκανε βιαστικά νά βγεῖ στό μπαλκόνι. Ἐκεῖ λοιπόν, πίσω ἀπό τίς κουρτίνες, θρискόταν ὁλότελα ἕνας άλλος κόσμος. Ἐκανε μερικές θόλτες στό μπαλκόνι, στό δροσερό ἀέρα τῆς νύχτας, στό ὠχρό φεγγοδόλημα τοῦ φεγγαριοῦ. Ἐριξε μία ματιά στό δρόμο· ήταν γαλήνη. Ἡ μουσική ἔπαιζε ἀκόμα στό ξενοδοχεῖο, οἱ ἤχοι τῆς ὁσμῆς ἔρχονταν πρός τά ἐκεῖ ξεψυχισμένοι. Μπροστά στήν πόρτα κάποιος σκούπιζε τό πεζοδρόμιο καί μέσα σ' αὐτό τό δρόμο πού λίγο πρίν δέ μπορούσες νά ξεχωρίσεις μέσα στό ἀπελπιστικό πανδαιμόνιο καί τίς ἀμέτρητες φωνές τά οὐρλιαχτά τοῦ ὑποψήφιου, τώρα ἀκουγες καθαρά τό θόρυβο τῆς σκούπας πάνω στό λιθόστρωτο.

Κάποιος θόρυβος στό γειτονικό μπαλκόνι ἀπό ένα τραπέζι πού κουνήθηκε ἐκεῖ πέρα, τράβηξε τήν προσοχή τοῦ Κάρλ. Ἐνας νεαρός καθισμένος ἐκεῖ μελετοῦσε.

Εἶχε κάτι μικρά μυτερά γένια πού τά ἔστριβε συνέχεια διαβάζοντας καί κουνώντας συνάμα τά χεῖλη του. Τό πρόσωπό του ἦταν κατά τή μεριά τοῦ Κάρλ στραμμένο· τό τραπέζι του ἦταν μικρό, γεμάτο βιβλία. Εἶχε βγάλει τή λάμπα ἀπό τόν τοίχο καί τήν εἶχε χώσει ἀνάμεσα σέ δύο μεγάλα βιβλία· τό πρόσωπό του λουζόταν ἀπό τό φῶς.

«Καλησπέρα» εἶπε ό Κάρλ ἔχοντας σχηματίσει τήν ἐντύπωση πῶς ό νεαρός ἐκεῖνος τόν εἶχε προσέξει.

Ἐκανε ὁμως λάθος, γιατί αὐτός φαινόταν πῶς δέν τόν εἶχε ἀκόμα προσέξει. Ἐβαλε τό χέρι πάνω ἀπό τά μάτια γιά νά μήν τόν θαμπώνει τό φῶς· ἔψαξε νά δεῖ ποιός τόν χαιρέτησε κι ἐπειδὴ δέν ξεχώριζε καλά σήκωσε ψηλά τή λάμπα γιά νά φωτίσει λίγο τό γειτονικό μπαλκόνι.

«Καλησπέρα» εἶπε τότε ἐκεῖνος, στύλωσε τά μάτια γιά λίγο πάνω στό μπαλκόνι καί πρόσθεσε: «Τί συμβαίνει;»

«Σᾶς ἐνοχλῶ;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Καί βέβαια, καί βέβαια» ἀπάντησε κι ἔβαλε τή λάμπα στή θέση της.

Μέ τά λόγια αὐτά βέβαια κάθε ἄλλη προσπάθεια γιά ἐπαφή ἦταν μάταιη. Ὁ Κάρλ ὁμως δέν ἄφησε τή γωνιά ἐκείνη τοῦ μπαλκονιοῦ πού ἦταν κοντά στό νεαρό. Τόν κοιτοῦσε σιωπηλός νά διαβάσει τό βιβλίο, νά γυρίζει τά φύλλα, πότε πότε γρήγορα σάν ἀστραπή νά πιάνει ένα ἄλλο βιβλίο, νά τό ξεφυλλίζει γυρεύοντας κάτι κι ὕστερα κάθε τόσο νά σημειώνει κάτι μέ τό πρόσωπο παράξενά χωμένο στό τετράδιο.

Ἦταν μήπως ό φοιτητής; Φαινόταν νά μελετᾷ. Μ' αὐτό τόν τρόπο κι ό Κάρλ καθόταν στό τραπέζι στό σπίτι τῶν γονέων του—στ' ἀλήθεια πόσος καιρός πέρασε!— κι ἔγραφε τά μαθήματα, ἐνῶ ό πατέρας διάβαζε τήν ἐφημερίδα του ἢ εἶχε τά βιβλία κι ἔκανε τήν ἀλληλογραφία κάποιας ἐταιρίας κι ἡ μητέρα πιό πέρα εἶχε σάν ἀσχολία κάποιο ράψιμο σηκώνοντας ψηλά τή βελόνα μέ τήν κλωστή. Τότε γιά νά μήν ἐνοχλήσει ό Κάρλ τόν πατέρα του δέν ἔβαζε τίποτε ἄλλο στό τραπέζι παρά τό τετράδιο καί τό μελανοδοχεῖο κι ἄφηνε δεξιά κι ἀριστερά πάνω σέ καρέκλες τά βιβλία πού τοῦ χρειάζονταν. Τί ἡσυχία ἐπικρατοῦσε τότε! Πόσο σπάνια ἔρχονταν ξένοι στό δωμάτιο! Ἦταν ἀκόμα παιδί καί θυμᾶται πῶς χαιρόταν νά βλέπει τή μητέρα του νά κλειδώνει τήν ἐξώπορ-

τα σάν έπαιρνε νά βραδιάζει. Φυσικά τώρα ή μητέρα του Κάρλ δέν είχε ιδέα πώς ό γιός της έφτασε στό σημείο νά προσπαθει νά σπάσει μέ μαχαίρια ξένες πόρτες.

Καί ποιά ήταν ή όφέλεια από τίς σπουδές εκείνες; Τά είχε όλα ξεχάσει. "Αν έπιχειρούσε νά συνεχίσει κι εδω τίς σπουδές του θά συναντούσε πολλές δυσκολίες. Τώρα έπιασε πάλι νά θυμάται πώς στό σπίτι του κάποτε ήταν άρρωστος ένα μήνα. Πόσο στ' αλήθεια είχε κοπιάσει ύστερα σάν προσπάθησε νά ξαναρχίσει! Καί τώρα εδω καί καιρό δέν είχε άνοιξει βιβλίο, εκτός από εκείνο τό έγχειρίδιο τής έμπορικής άλληλογραφίας.

«Έσεΐς, νεαρέ μου» άκουσε ξαφνικά ό Κάρλ νά του φωνάζουν, «δέν έχετε άλλο μέρος νά σταθείτε; Μ' ένοχλεί αυτό τρομερά, νά 'χετε καρφωμένα τά μάτια πάνω μου. Νομίζω πώς έχει κανείς τό δικαίωμα στίς δυό τά μεσάνυχτα νά διαβάσει άνενόχλητος στό μπαλκόνι του. Θέλετε τίποτα από μένα;»

«Διαβάσετε;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Ναί, ναί» είπε ό άλλος κι έκμεταλλεύτηκε τή χαμένη αυτή στιγμή γιά νά ταχτοποιήσει τά βιβλία του.

«Τότε, δέ θά σάς ένοχλήσω ξανά» είπε ό Κάρλ. «Άλλωστε πρέπει νά μπω μέσα. Καληνύχτα».

Δέν άπάντησε διόλου, ύστερα από τήν ξαφνική άποψη ξαναθυίστηκε στή μελέτη άμέσως μόλις ξεφορτώθηκε τήν ένοχλητική παρουσία του Κάρλ κι άκουμπούσε στό δεξί χέρι βαριά τό μέτωπο.

Έκει κοντά στήν κουρτίνα, ό Κάρλ θυμήθηκε γιά ποιό σκοπό είχε βγει στό μπαλκόνι· άκόμα δέν ήξερε τίποτα γιά τήν κατάστασή του. Πόσο βαρύ ένιωθε τό κεφάλι του! Τό ψηλάφησε κι άπόρησε, γιατί δέ θρήκε ματωμένες πληγές όπως είχε φοβηθεί τότε μέσα στό σκοτεινό δωμάτιο· είχε μόνο έναν έπίδεσμο σά σαρίκι άκόμα βρεγμένο πάνω στό κεφάλι του. "Αν έβλεπες τ' άπομεινάκια κάποιας δαντέλας πού κρέμονταν εδω κι εκεί καταλάβαινες πώς προερχόταν από ένα παλιό έσώρουχο τής Μπρουνέλντας· φαίνεται πώς ό Ρόμπινσον βιαστικά τό είχε τυλίξει γύρω από τό κεφάλι του. Είχε ξεχάσει όμως νά τό στραγγίξει κι όλο τό νερό είχε κυλήσει στό πρόσωπο καί τό πουκάμισο του Κάρλ όλη τήν ώρα πού είχε τίς αισθήσεις του χαμένες· αυτό ήταν πού τόν είχε κάνει νά τρομάξει τόσο πολύ.

«Μά, άκόμα εκεί θά στέκεστε;» ρώτησε ό νεαρός άνοιγοκλείνοντας τά μάτια.

«Φεύγω, φεύγω» άπάντησε ό Κάρλ, «βγήκα έξω γιά νά κοιτάξω κάτι, μέσα στό δωμάτιο είναι πολύ σκοτεινά».

«Μά, τέλος πάντων ποιός είστε;» ρώτησε ό νεαρός κι έβαλε τόν κοντυλοφόρο του πάνω στό άνοιχτό βιβλίο καί πλησίασε τά κάγκελα. «Πώς σάς λένε; Γιατί μένετε μαζί μέ τούς ανθρώπους αυτούς; Είστε πολύ καιρό εδω; Τί θέλετε νά δείτε; Μά γυρίστε τή λάμπα σας γιά νά μπορέσω νά σάς δώ».

Ό Κάρλ γύρισε τή λάμπα καί προτού δώσει άπάντηση τράβηξε καλά τήν κουρτίνα, γιά νά μήν άκούσουν τίποτα μέσα από τό δωμάτιο. «Μέ συγχωρείτε» είπε ύστερα σέ ψιθυριστό τόνο, «πού μιλω τόσο σιγανά. "Αν μ' άκούσουν από μέσα, θά 'χω πάλι μπλεξίματα».

«Πάλι;» ρώτησε ό νεαρός.

«Ναί» είπε ό Κάρλ. «Άπόψε μάλωσα μαζί τους. Έχω στό κεφάλι μου ένα φοβερό πρήξιμο». Καί ψηλάφησε πίσω τό κεφάλι του.

«Μά, τί μάλωμα ήταν αυτό;» ρώτησε ό νεαρός καί πρόσθεσε σάν είδε πώς ό Κάρλ δέν άπαντούσε γρήγορα: «Μπορείτε νά μου πείτε έμπιστευτικά ό,τι έχετε μ' αυτούς. Τούς μισώ καί τούς τρεΐς καί μάλιστα εκείνη τήν κυρία τους. Θά 'ταν σίγουρα παράξενο νά μή σάς έχουν πει πολλά γιά μένα γιά νά μέ κατηγορήσουν. Μέ λένε 'Ιωσήφ Μέντελ κι είμαι φοιτητής».

«Ναί» είπε ό Κάρλ, «μου έκαναν λόγο γιά σάς, μά όχι γιά νά σάς κατηγορήσουν. Κάποτε περιποιηθήκατε τήν κυρία Μπρουνέλντα, δέν είναι έτσι;»

«Αυτό είναι αλήθεια» είπε ό φοιτητής καί γέλασε. «Αλήθεια, μυρίζει άκόμα τό ντιβάνι;»

«Ω ναί» είπε ό Κάρλ.

«Μου προξενεί χαρά πού τ' άκούω» άπάντησε ό φοιτητής σέρνοντας τά δάχτυλα μέσα στά μαλλιά του. «Καί πώς έγινε νά σάς χτυπήσουν;»

«Μαλώσαμε» είπε ό Κάρλ καί σκεφτόταν τώρα μέ ποιό τρόπο να έξηγήσει τήν ύπόθεση στό φοιτητή. Σταμάτησε ώστόσο τίς σκέψεις καί ρώτησε τό φοιτητή: «Δέ σάς ένοχλώ;»

«Πρώτα πρώτα» άρχισε ό φοιτητής, «μ' ένοχλήσατε ήδη κι είμαι δυστυχώς τόσο νευρικός πού θέλω πολύ χρόνο γιά νά συνέλθω. Από τότε πού άρχίσατε τίς βόλτες στό μπαλκόνι ή μελέτη μου δέν πάει καλά. Μά, τώρα κάνω διάλειμμα στίς τρεΐς. Μπορείτε λοιπόν νά μου

τά πείτε όλα ήσυχος. "Αλλωστε μ' ενδιαφέρουν».

«'Η υπόθεση είναι πολύ απλή» είπε ο Κάρλ. «'Ο Ντελαμάρ θέλει νά μέ πάρει για ύπηρέτη του. Μά, εγώ δέ θέλω. Γιαυτό θέλησα νά φύγω τό ίδιο θράδυ. Αὐτός ὅμως δέ μ' ἄφησε νά φύγω καί κλειδωσε τήν πόρτα· ἐγώ προσπάθησα νά τήν ἀνοίξω καί τότε πιαστήκαμε γερά. Νιώθω μεγάλη θλίψη πού βρίσκομαι ἀκόμα ἐδῶ»

«'Εχετε ἄλλη δουλειά;» ρώτησε ὁ φοιτητής.

«'Οχι» εἶπε ὁ Κάρλ, «αὐτό ὅμως δέ μ' ενδιαφέρει, μόνο θέλω νά φύγω ἀπό δῶ».

«Γιά σταθεῖτε» εἶπε ὁ φοιτητής, «δέ σᾶς ενδιαφέρει;» Κι οἱ δύο τους σέ μιά στιγμή σώπασαν. «Μά, γιατί δέ θέλετε νά μέινετε σ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους;» ρώτησε ὕστερα ὁ φοιτητής.

«'Ο Ντελαμάρ εἶναι κακός ἄνθρωπος» εἶπε ὁ Κάρλ. «Τόν γνωρίζω ἐδῶ καί πολύ καιρό. Κάποτε βαδίζαμε μιά δλόκληρη μέρα μαζί καί χάρηκα πολύ πού τόν ξεφορτώθηκα. Καί τώρα θά γίνω ὑπηρετής του;»

«Κι ἂν ἦταν ὅλοι οἱ ὑπηρετές τόσο δύσκολοι, ὅπως σεῖς, σά διάλεγαν τ' ἀφεντικό τους!» εἶπε ὁ φοιτητής καί φαινόταν πώς χαμογελοῦσε. «Ξέρετε, ἐγώ εἶμαι πωλητής τή μέρα, εἶμαι ἀπό τούς μικροὺς ἐκείνους, σάν ἓνας πού κάνει θελήματα, στά καταστήματα Μόντλν. Αὐτός ὁ Μόντλν εἶναι χωρίς καμιᾶ ἀμφιβολία μεγάλος παλιάνθρωπος, μά δέ μοῦ καίγεται καρφί, ἂν τά ἔχω μαζί του εἶναι γιατί μέ πληρώνει ἐλεεινά. Μπορεῖτε νά μέ πάρετε γιά παράδειγμα».

«Πῶς;» εἶπε ὁ Κάρλ. «Τή μέρα πωλητής καί τή νύχτα διαβάζετε;»

«Ναί» εἶπε ὁ φοιτητής, «ἀλλιώτικα δέ μπορεῖ νά γίνεи τίποτα. Τά δοκίμασα ὅλα, μά αὐτός εἶναι ὁ πιό καλός τρόπος ζωῆς. 'Εδῶ καί χρόνια ἤμουν μόνο φοιτητής, μέρα νύχτα φοιτητής, καταλαβαίνετε ὥστόσο πώς κόντεψα νά τά τινάξω ἀπό τήν πείνα· κοιμόμουν σέ μιά θρόμικη τρύπα καί δέ μπορούσα νά ἐμφανιστώ στό ἀμφιθέατρο μέ τά φριχτά μου ρούχα. Μά τώρα ὅλα πέρασαν».

«Καί πότε κοιμάστε;» ρώτησε ὁ Κάρλ κοιτάζοντας τό φοιτητή παραξενεμένος.

«Ναί, νά κοιμηθῶ!» εἶπε ὁ φοιτητής. «Βέβαια, θά κοιμηθῶ ὅταν τελειώσω τίς σπουδές μου. Τώρα πίνω μαῦρο πικρό καφέ». Καί γύρισε, τράβηξε κάτω ἀπό τό τραπέζι ἓνα μεγάλο μπουκάλι, ἔχυσε μαῦρο καφέ μέσα σ' ἓνα

φλιτζάνι καί τό κατέβασε μεμιάς, ὅπως πίνει κανεῖς ἓνα φάρμακο γιά νά αἰσθανθεῖ ὅσο εἶναι δυνατό πιό λίγο τή γεύση του.

«Πολύ ὥραϊο πράγμα ὁ πικρός καφές» εἶπε ὁ φοιτητής. «Κρίμα πού εἰστε τόσο μακριά καί δέ μπορῶ νά σᾶς δώσω λίγο»..

«Δέ μ' ἀρέσει ὁ πικρός καφές» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Φυσικά οὔτε καί σέ μένα» εἶπε ὁ φοιτητής γελώντας. «Μά, τί θά γινόμεουν χωρίς αὐτόν; Οὔτε μιά στιγμή δέ θά μπορούσα νά μείνω στόν Μόντλν. Περίεργο, ὅλο αὐτό τ' ὄνομα λέω, Μόντλν, μολονότι αὐτός φυσικά οὔτε κἀν υποψιάζεται πῶς ὑπάρχω στόν κόσμο. Δέν ξέρω τί θά γινόμεουν, ἂν δέν εἶχα πάντα στό μαγαζί, ἐκεῖ στό συρτάρι μου, ἓνα μεγάλο μπουκάλι καφέ· γιατί μέχρι τώρα δέν τόλμησα νά κόψω τόν καφέ, κι ἂν τό ἀποφασίζα, πιστέψτε με, θά γκρεμιζόμεουν σέ λίγη ὥρα πίσω στό γραφεῖο καί θά μ' ἐπιανε ὁ ὕπνος. Δυστυχῶς στό μαγαζί τό πῆραν μυρωδιά καί κάθε τόσο μέ φωνάζουν "πικρό καφέ", εἶναι ἡλίθιο ἀστεῖο πού σίγουρα μ' ἔχει βλάψει στήν προαγωγή μου».

«Καί πότε τελειώνετε τίς σπουδές σας;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«'Αργῶ πολύ» ἀπάντησε ὁ φοιτητής μέ τό κεφάλι σκυφτό. "Αφησε τά κάγκελα καί κάθισε πάλι στό τραπέζι. Κι ἔχοντας τούς ἀγκῶνες πάνω στό τραπέζι καί σέρνοντας τά χέρια στά μαλλιά του, πρόσθεσε: «'Ισως ἀκόμα ἓνα δυό χρόνια».

«Κι ἐγώ ἤθελα νά σπουδάσω» εἶπε ὁ Κάρλ σά νά ἔπαιρνε τό θάρρος ἀπό τήν περίσταση γιά νά κάνει πιό τολμηρές ἐξομολογήσεις, γιατί ὁ φοιτητής δέν τοῦ εἶχε δώσει πρῶτα μέ τή σιωπή του τέτοιες ἀφορμές.

«'Ετσι λοιπόν;» εἶπε ὁ φοιτητής καί δέ μπορούσες νά καταλάβεις καλά ἂν μελετοῦσε ἢ κάρφωνε μόνο ἀφηρημένος τά μάτια πάνω στό βιβλίο. «Νά εἰστε εὐχαριστήμενος πού ἀφήσατε τίς σπουδές σας. 'Εγώ σπουδάξω ἐδῶ καί χρόνια κι αὐτό ὅμως εἶναι μιά συνέπεια. Λίγη ἱκανοποίηση ἔχω κι ἀκόμα πιό φτώχες ἐλπίδες γιά τό μέλλον. Καί πῶς νά 'χω κάποια προοπτική! 'Η 'Αμερική εἶναι γεμάτη ἀπό ψευτογιατρούς».

«'Ηθελα νά γίνω μηχανικός» εἶπε ὁ Κάρλ βιαστικά στό φοιτητή πού ἔδειχνε πῶς δέν πρόσεχε πιά.

«Καί τώρα θά γίνετε ὑπηρετής σ' αὐτούς ἐδῶ τούς ἀνθρώπους» εἶπε ὁ φοιτητής ρίχνοντας πάνω του μιά βια-

στική ματιά. «Φυσικά, αυτό είναι πού σās πειράζει».

Αυτό τό συμπέρασμα πού ἔβγαλε ὁ φοιτητής ἦταν βέβαια ἀπὸ παρεξήγηση, ἴσως θά μπορούσε ὁμως ὁ Κάρλ νά τό ἐκμεταλλευτεῖ! Καί ρώτησε: «Μήπως θά μπορούσα νά βρῶ μιά θέση στό κατάστημα πού ἐργάζεστε;»

Ἡ ἐρώτηση αὐτή ἔκανε τό φοιτητή ν' ἀφήσει γιά καλά τό βιβλίο. Δέ μπορούσε ποτέ νά σκεφτεῖ πῶς μπορούσε νά βοηθήσει τόν Κάρλ νά βρεῖ μιά θέση. «Δοκιμάστε» εἶπε, «ἢ μᾶλλον μή δοκιμάζετε. Τό γεγονός πῶς βρήκα δουλειά στόν Μόντλν, αὐτό ἦταν ἡ πιό μεγάλη ἐπιτυχία τῆς ζωῆς μου. Ἄν μ' ἔβαζαν νά διαλέξω ἀνάμεσα στή θέση μου καί τίς σπουδές μου, θά διάλεγα χωρίς συζήτηση τή θέση μου. Μόνο προσπαθῶ νά μή βρεθῶ σ' αὐτό τό δίλημμα».

«Τόσο δύσκολο εἶναι νά βρεῖς μιά δουλειά ἐκεῖ;» εἶπε χαμηλόφωνα ὁ Κάρλ σά νά μιλοῦσε στόν ἑαυτό του.

«Ἄχ, τί νομίζετε!» εἶπε ὁ φοιτητής. «Πιό εὐκολα γίνεσαι ἐδῶ δικαστής παρά θυρωρός στόν Μόντλν».

Ὁ Κάρλ σῶπασε. Ὁ φοιτητής αὐτός πού φυσικά εἶχε πιό μεγάλη πείρα ἀπ' αὐτόν καί μισοῦσε τόν Ντελαμάρς γιά λόγους πού ὁ Κάρλ ἀκόμα δέ γνώριζε καί δέν ἤθελε σίγουρα τό κακό του, δέν ἔβρισκε ὥστόσο καί κανένα ἐνθαρρυντικό λόγο νά τοῦ πεῖ, ὥστε ν' ἀφήσει τόν Ντελαμάρς. Ἐπειτα δέν ἤξερε τόν κίνδυνο τῆς ἀστυνομίας πού ἀπειλοῦσε τόν Κάρλ καί πῶς μόνο ἐκεῖ, στό σπίτι τοῦ Ντελαμάρς, ἦταν ἐξασφαλισμένος ἀπ' αὐτό τόν κίνδυνο.

«Ἐχετε δεῖ βέβαια τή βραδινή διαδήλωση, δέν εἶναι ἔτσι; Ὅποιος δέν ξέρεי τί γίνεται, νομίζει πῶς ὁ ὑποψήφιος αὐτός, τόν λένε Λόμπτερ, ἔχει ἐλπίδες νά θγεῖ ἢ τουλάχιστον ὑπολογίζεται στούς νικητές, ἢ δέν εἶναι ἔτσι;»

«Δέν καταλαβαίνω τίποτα ἀπὸ πολιτική» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Αὐτό εἶναι μειονέκτημα» ἀπάντησε ὁ φοιτητής. «Ὡστόσο, ἀδιάφορο, ἔχετε μάτια κι ἀφτιά. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός χωρίς ἀμφιβολία ἔχει φίλους κι ἐχθρούς· αὐτό φυσικά τό ἔχετε ἀντιληφθεῖ. Καί σās λέω πῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτός δέν ἔχει τήν παραμικρή πιθανότητα νά ἐκλεγεῖ. Τυχαῖα πληροφορήθηκα γι' αὐτόν, κάποιος ἐδῶ δίπλα τόν γνωρίζει. Δέν εἶναι καθόλου ἀνίκανος καί μέ τίς ιδέες του καί τό παρελθόν του στήν πολιτική θά 'ταν ὁ μόνος κατάλληλος κριτής γιά τήν περιοχή. Κα-

νένας ὁμως δέν πιστεύει πῶς θά πετύχει, θά πέσει μάλιστα καί μεγαλόπρεπα, ὅσο μπορεῖ νά πέσει κανεῖς ἔτσι, καί στό μεταξύ θά σκορπίσει τά λεφτά του στόν ἐκλογικό ἀγῶνα κι αὐτό θά 'ναί ὅλο κι ὅλο».

Ὁ Κάρλ κι ὁ φοιτητής ἀλληλοκοιτάχτηκαν σέ μιά στιγμὴ σιωπηλοῖ. Ὁ φοιτητής κουνοῦσε τό κεφάλι του χαμογελώντας καί πῆξε τά κουρασμένα του μάτια μέ τό 'να του χέρι.

«Δέ θά πάτε νά κοιμηθεῖτε;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Πρέπει νά ξαναρχίσω τή μελέτη μου. Κοιτάξτε πόσα ἀκόμα ἔχω νά διαβάσω». Κι ἄρχισε νά ξεφυλλίζει τό μισό βιβλίο γρήγορα, γιά νά πάρει ὁ Κάρλ μιά ιδέα ἀπὸ τήν ἐργασία πού τόν περίμενε.

«Τότε, καληνύχτα» εἶπε ὁ Κάρλ κλίνοντας τό κεφάλι.

«Νά ἔρθετε μιά μέρα νά μᾶς δεῖτε» εἶπε ὁ φοιτητής ἐνῶ καθόταν πάλι στό τραπέζι του. «Φυσικά, ἂν ἔχετε ὄρεξη. Ἐχουμε ἐδῶ μεγάλη παρέα. Ἐννιά μέ δέκα τό βράδυ μπορῶ νά διαθέσω καιρό γιά σās».

«Μέ συμβουλευτέ δηλαδή νά μείνω κοντά στόν Ντελαμάρς;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ὅπωςδήποτε» ἀπάντησε ὁ φοιτητής καί βύθισε μεμιάς τό κεφάλι στά βιβλία. Φαινόταν πῶς δέν εἶχε προφέρει ἐκείνη τήν τελευταία λέξη. Στά ἀφτιά τοῦ Κάρλ ἀντήχησε σά νά τήν εἶχε πετάξει μιά ἄλλη βαθιά φωνή κι ὄχι ὁ φοιτητής. Πλησίασε ἀργά τήν κουρτίνα, ἔριξε μιά τελευταία ματιά στό νεαρό ἐκεῖ πού καθόταν τώρα χωρίς νά κουνιέται μέσα στό φῶς του, τριγυρισμένος ἀπὸ τό ἀπέραντο σκοτάδι καί γλίστρησης μέσα στήν κάμαρα. Ἀμέσως τόν χτύπησαν οἱ τρεῖς σμιχτές ἀναπνοές τῶν τριῶν κοιμισμένων. Ψηλάφησε σ' ὅλο τό μακρὸς τοῦ τοίχου καί σά βρῆκε τό ντιβάνι ξάπλωσε ἥσυχα ἐκεῖ πάνω σά νά 'ταν πάντοτε τό μέρος ἐκεῖνο τό συνηθισμένο του στῶμα. Ὁ φοιτητής λοιπόν πού γνώριζε καλά τόν Ντελαμάρς καί τίς συνθήκες στήν Ἀμερική κι ἐπιπλέον ἦταν μορφωμένος, τόν συμβούλεψε νά μείνει ἐδῶ· δέν εἶχε πιά ν' ἀσχοληθεῖ μέ τό ζήτημα τοῦτο. Ἄλλωστε τόσους μεγάλους σκοπούς, ὅπως εἶχε ὁ φοιτητής, δέ μπορούσε νά φτάσει· ποιός ξέρει ἀκόμα ἂν θά τά κατάφερνε νά περατώσει τίς σπουδές του στήν πατρίδα του· κι ἂν αὐτό ἦταν δύσκολο στόν τόπο του, πῶς μπορούσε νά 'χει θλῆψεις νά τίς τελειώσει ἐδῶ σέ μιά ξένη χώρα; Θά εἶχε σίγουρα μεγαλύτερη ἐλπίδα νά βρεῖ μιά θέση, ὅπου θά ἦταν δυνατό ν' ἀνεβεῖ κι ὁ μόχθος

του ν' αναγνωριστεί, αν δεχόταν προσωρινά τη θέση αυτή στον Ντελαμάρς και παραδοκούσε εδώ μέσα έξασφαλισμένους μιά καλύτερη, πιο ευνοϊκή ευκαιρία. Σ' αυτό τό δρόμο υπήρχαν, όπως φαινόταν, πολλά γραφεία χαμηλής κι ανώτερης κατηγορίας· σέ περίπτωση λοιπόν ανάγκης δέ θά κοίταζαν πολλά προσόντα γιά νά πάρουν έναν υπάλληλο. Κι αν ήταν ανάγκη, θά έκανε μέ προθυμία και θελήματα, γιατί δέν ήταν και τόσο άπιθανο νά τόν διάλεγαν και γιά καμιά καθαρή δουλειά γραφείου και τότε θά καθόταν σάν αληθινός υπάλληλος στην καρέκλα του και θά κοίταζε πότε πότε ξένοιαστα έξω από τό παράθυρο, όπως ακριβώς εκείνος ο υπάλληλος πού τόν είδε τό πρωί σά διέσχιζε τίς αϋλές. Σάν έκλεισε τά μάτια, τοῦ ήρθε και ή καθησυχαστική σκέψη πώς ήταν ακόμα πολύ νέος και μιά μέρα φυσικά θά τόν άφηνε ο Ντελαμάρς λεύτερο. Αυτό τό νοικοκυριό εδώ δέν έπρεπε νά είχε στηθεί γιά νά σταθεί αιώνια. Κι αν αυτός έπαιρνε επιτέλους κάποτε μιά θέση σέ γραφείο, τότε δέ θά είχε άλλο στό μυαλό του παρά τίς δουλειές τοῦ γραφείου και δέ θά σπαταλούσε τίς δυνάμεις του όπως ο φοιτητής. Στην ανάγκη θά εργαζόταν και τη νύχτα στό γραφείο πού φυσικά θά τοῦ τό ζητούσαν στην αρχή γιατί είχε και κάποια εμπορική μόρφωση. Δέ θά είχε στό νοῦ του τίποτα άλλο από τό γραφείο και μόνο τό συμφέρον του θά κοίταζε, γιατί θά είχε χρέος νά εξυπηρετεί όλες τίς ανάγκες και μάλιστα θ' αναλάμβανε όλες τίς δουλειές, κι εκείνες πού οί άλλοι υπάλληλοι δέ θά δέχονταν νά κάνουν θεωρώντας τες ανάξιές τους. Οί καλές αυτές προθέσεις όλο και κατακυλοῦσαν στό κεφάλι του σά νά στεκόταν εκεί μπροστά στό ντιβάνι τό μελλοντικό άφεντικό πού τίς έβλεπε μέσα στό πρόσωπό του.

Μέ τίς σκέψεις αυτές αποκοιμήθηκε ο Κάρλ κι ο ύπνος του δέν ταραχτηκε παρά μόνο μιά φορά στην αρχή ακόμα, σάν αναστέναξε θοριά ή Μπρουνέλντα πού φαινόταν νά βασανίζεται από εφιάλτες και κάθε τόσο στριφογύριζε στό στρώμα της.

Τό υπαίθριο θέατρο της 'Οκλαχόμα

Σέ μιά γωνιά τοῦ δρόμου ο Κάρλ είδε κάποια επιγραφή σ' ένα πανί: «Σήμερα στον ίππόδρομο τοῦ Κλείτον· από τίς έξι τό πρωί μέχρι τά μεσάνυχτα θά γίνουν προσλήψεις προσωπικού γιά τό θέατρο της 'Οκλαχόμα! Τό μεγάλο θέατρο της 'Οκλαχόμα σάς καλεῖ! Σας καλεῖ μόνο σήμερα, μιά φορά μόνο! "Οποιος χάσει την ευκαιρία, τη χάνει γιά πάντα! "Οποιος σκέφτεται τό μέλλον του, αυτός ανήκει σέ μᾶς! 'Ο καθένας είναι ευπρόσδεκτος! "Οποιος θέλει νά γίνει καλλιτέχνης μπορεί νά έρθει! Είμαστε τό θέατρο πού μπορεί νά χρησιμοποιήσει τόν κανένα και μάλιστα στην θέση του! "Αν κανένας τ' αποφασίσει, τόν συγγαίρουμε άμέσως εδώ! "Ωστόσο, βιαστείτε γιά νά προλάβετε νά παρουσιαστείτε μέχρι τά μεσάνυχτα! Στίς δώδεκα κλείνουμε και δέ θ' ανοίξουμε άλλη φορά! Κρίμα σ' εκείνον πού δέ μᾶς πιστεύει! Έμπρός γιά τό Κλείτον!».

Μπροστά στη διαφήμιση στ' αλήθεια στέκονταν πολλοί άνθρωποι, μά κανένας δέ φαινόταν νά δείχνει έμπιστοσύνη. Ύπήρχαν τόσες διαφημίσεις, αυτές όμως δέν τίς πίστευε κανένας. Και μάλιστα αυτή ή επιγραφή φαινόταν πολύ πιο άπίθανη από τίς άλλες τίς συνηθισμένες. Πέρα απ' αυτά είχε κι ένα μεγάλο μειονέκτημα, δέν έκανε διόλου λόγο γιά πληρωμή. "Αν ήταν κάτι τό ενδιαφέρον, θά τό είχε σίγουρα σημειώσει. Ήταν δυνατό νά παραλείψει τό πιο ουσιαστικό δόλωμα; Κανένας δέν είχε τώρα όρεξη νά γίνει καλλιτέχνης, όλοι όμως ήθελαν νά παίρνουν λεφτά γιά τη δουλειά τους.

"Ωστόσο γιά τόν Κάρλ υπήρχε κάποιο δόλωμα. «'Ο καθένας είναι ευπρόσδεκτος!» έλεγε εκεί. 'Ο καθένας λοιπόν, και φυσικά κι ο Κάρλ. "Ο,τι είχε κάνει στό παρελθόν έπρεπε νά τό ξεχάσει, κανένας νά μήν τόν κατηγορήσει πιά. Είχε τό δικαίωμα νά παρουσιαστεί σέ μιά θέση πού δέ θά τόν έκανε νά ντρέπεται, όπου άπεναν-

τίας τόν καλοῦσαν μέ δημόσια ἀνακοίνωση! Κι ἐπίσης δημόσια ἔδιναν τήν ὑπόσχεση πὼς θά τόν ἔπαιρναν στή δουλειά. Δέ ζητοῦσε τίποτα καλύτερο, μόνο ἤθελε ν' ἀρχίσει μιά τίμια σταδιοδρομία κι ἴσως ἔδω νά βρισκόταν ἡ ἀρχή της. Καί νά μὴν ἔλεγαν ἀλήθεια μέ τὰ μεγάλα αὐτὰ λόγια, ἦταν ὥστόσο κάτι σίγουρο, πὼς δηλαδή τὸ μεγάλο θέατρο τῆς Ὁκλαχόμα, ἓνα μικρὸ μετακινούμενο τσίρκο, ζητοῦσε προσωπικὸ κι αὐτὸ ἦταν ἀρκετό. Ὁ Κάρλ δέ διάβασε γιὰ δευτέρη φορά νά δεῖ τὴ φράση: «Ὁ καθένας εἶναι εὐπρόσδεκτος!» Στὴν ἀρχὴ σκέφτηκε νά πάει μέ τὰ πόδια στοὺς Κλέιτον, μὰ ἔπρεπε νά βαδίζει μέ κόπο πολὺ τρεῖς ὁλόκληρες ὥρες καί σάν ἔφτανε ἴσως νά ἔβρισκε πὼς ὅλες οἱ θέσεις ἦταν πιασμένες. Σύμφωνα μέ τὰ λεγόμενα, ὁ ἀριθμὸς ἦταν ἀπεριόριστος, μὰ ὥστόσο ὅλες αὐτές οἱ ἀγγελίες τὰ ἴδια πάντα λένε. Ὁ Κάρλ ἔβλεπε πὼς ἡ ἔπρεπε ν' ἀφήσει κάθε προσπάθεια ἢ νά ταξιδέψει μέ τὸ τρένο. Λογάριασε τὰ λεφτὰ του· ἦταν ἀρκετὰ γιὰ ὀχτὼ μέρες, χωριστὰ γιὰ τὸ ταξίδι. Μέσα στὴν παλάμη του γύριζε καί ξαναγύριζε τὰ λεφτὰ του. Ἕνας κύριος πού εἶδε τίς κινήσεις του τοῦ χτύπησε τὸν ὄμο λέγοντας: «Καλὴ τύχη στοὺς Κλέιτον». Ὁ Κάρλ ἔκανε ἓνα κούνημα μέ τὸ κεφάλι σιωπηλὰ καί συνέχισε νά κάνει τοὺς λογαριασμοὺς του. Πῆρε ὅμως γρήγορα ἀπόφαση· ξεχώρισε τὰ χρήματα πού τοῦ χρειάζονταν γιὰ τὸ ταξίδι κι ἄρχισε νά τρέχει στοὺς ὑπόγειο.

Μόλις κατέβηκε στοὺς Κλέιτον ἄκουσε θόρυβο πού ἔκαναν πολλές τρομπέτες. Οἱ ἤχοι μπερδεύονταν, γιατί οἱ τρομπέτες δὲν εἶχαν μεταξύ τους καμιὰ ἑναρμόνιση καί τίς ἔπαιζαν ὅπως τύχαινε. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐνόηλε διόλου τὸν Κάρλ, ἀπεναντίας τοῦ ἔδωσε νά καταλάβει πὼς τὸ θέατρο τῆς Ὁκλαχόμα ἦταν μιά μεγάλη ἐπιχείρηση. Ὅταν βγῆκε ὅμως ἀπὸ τὸ σταθμὸ κι ἀντίκρισε τὴν ἐγκατάσταση, εἶδε πὼς ὅλα ἦταν πολὺ πιὸ μεγάλω-πρεπα ἀπ' ὅ,τι τὰ φαντάστηκε καί δέ μπορούσε νά καταλάβει πὼς ἦταν δυνατό μιά ἐπιχείρηση νά κάνει τόσα ἔξοδα γιὰ διαφήμιση, μόνο καί μόνο γιὰ νά προσλάβει ἀνθρώπους. Μπροστὰ στὴν εἴσοδο τοῦ ἱππόδρομου ἦταν στημένη μιά χαμηλὴ μεγάλη σέ μάκρος ἐξέδρα, ὅπου ἑκατοντάδες γυναῖκες ντυμένες σάν ἀγγελοὶ μέ ἄσπρα καί μεγάλες φτεροῦγες στὴν πλάτη ἔπαιζαν ἀστραφτερές σὰ χρυσάφι καί μακριές τρομπέτες. Δὲν ἔστεκαν ὅμως ἐντελῶς μπροστὰ στὴν ἐξέδρα, μὰ ἡ καθεμιά εἶχε τὸ δι-

κό της ὑπόβαθρο πού δὲν τὸ ξεχώριζες, γιατί τὸ σκέπαζαν τὰ μεγάλα πέπλα τῆς φορεσιᾶς της πού σάλευαν ἀπαλὰ στὸν ἄερα. Κι ὅπως ἦταν τὰ ὑπόβαθρα ψηλά, μέχρι δύο μέτρα ὕψος, οἱ μορφές τῶν γυναικῶν φαίνονταν γιγάντιες καί μόνο τὰ μικρὰ τοὺς κεφάλια μείωναν τὴ μεγάλωπρεπη αὐτὴ ἐμφάνιση· τὰ ξεπλεγμένα μαλλιά τοὺς ἦταν κομμένα κοντὰ κι ἔκαναν κάπως γελοία ἐντύπωση καθὼς ξεχύνονταν ἀνάμεσα στὶς μεγάλες φτεροῦγες στὰ πλάγια. Γιὰ νά 'χουν κάποια ποικιλία εἶχαν στήσει ὑπόβαθρα μέ λογίων λογίων μεγέθη. Ὑπῆρχαν γυναῖκες κοντές, πού μόλις ξεπερνοῦσαν ἓνα μέτριο ἀνάστημα, δίπλα τοὺς ὅμως μπορούσες νά δεῖς νά ξεπετιοῦνται ὅλες σὲ μεγάλο ὕψος, πού νόμιζες πὼς κινδύνευαν σὲ κάθε ἐλαφρὸ χτύπημα τοῦ ἄερα. Κι ὅλες οἱ γυναῖκες μαζί σάλπιζαν.

Οἱ ἀκροατές δὲν ἦταν πολλοί. Περίπου δέκα νεαροί, μικροσκοπικοὶ κοντὰ στὶς θεόρατες ἐκείνες μορφές, πηγαινοέρχονταν μπροστὰ στὴν ἐξέδρα ἀτενίζοντας τίς γυναῖκες. Ὁ ἓνας μάλιστα ἔδειχνε στὸν ἄλλο κάποια ἀπ' αὐτές, δέ φαίνονταν ὅμως νά 'χουν τὴ διάθεση νά μποῦν μέσα γιὰ νά ζητήσουν θέση. Ἦταν μόνο ἓνας μέγας κι αὐτὸς στεκόταν σὲ μιά γωνιά ἀποτραβηγμένος. Εἶχε μαζί του τὴ γυναῖκα του κι ἓνα παιδί στοὺς καρποτάκι. Ἡ γυναῖκα κρατοῦσε μέ τὸ ἓνα χέρι τὸ καρποτάκι καί μέ τ' ἄλλο ἀκουμποῦσε στὸν ὄμο τοῦ ἀντρα της. Ἐδειχναν θαυμασμὸ γιὰ τὸ θέατρο, μὰ ἔβλεπες πὼς στὰ πρόσωπά τους ἦταν ζωγραφισμένη ἡ ἀπελπισία. Κι αὐτοὶ περίμεναν κάποια εὐκαιρία νά βροῦν δουλειά, τὸ σάλπισμα ὅμως τοὺς ἔπαιρνε τὸ μυαλό. Ὁ Κάρλ βρισκόταν στὴν ἴδια κατάσταση. Πλησίασε τὸν ἄνθρωπο, ἄκουσε γιὰ λίγο τίς τρομπέτες κι ὕστερα τοῦ εἶπε: «Ἐδῶ γίνονται οἱ προσλήψεις γιὰ τὸ θέατρο τῆς Ὁκλαχόμα;»

«Ἐτσι νόμιζα κι ἐγὼ» εἶπε ἐκεῖνος, «μὰ μιά ὥρα τώρα περιμένουμε καί δὲν ἀκοῦμε τίποτα ἄλλο ἀπὸ τρομπέτες. Δέ βλέπουμε πούθενά μιά ἀνακοίνωση, κάπου ἓναν κήρυκα ἢ κάποιον ἐπιτέλους πού νά δίνει πληροφορίες».

Ὁ Κάρλ ἀπάντησε: «Ἴσως περιμένουν νά συγκεντρωθοῦν περισσότεροι. Στ' ἀλήθεια, εἴμαστε πολὺ λίγοι ἀκόμα».

«Ἴσως» εἶπε ὁ ἄνθρωπος κι ὕστερα σάπασαν πάλι. Ἦταν καί δύσκολο νά συνεννοηθοῦν μέσα σ' αὐτὸ τὸ πανδαιμόνιο πού ἔκαναν οἱ τρομπέτες. Σὲ μιά στιγμή ἡ γυναῖκα κάτι ψιθύρισε στοὺς ἀφτί τοῦ ἀντρα της, αὐτὸς

κούνησε τό κεφάλι καί τότε αὐτή φώναξε στόν Κάρλ: «Μπορεῖτε νά ρωτήσετε ἐκεῖ πέρα ποῦ γίνονται οἱ προσλήψεις;»

«Ναί» εἶπε ὁ Κάρλ, «πρέπει νά περάσω τήν ἐξέδρα ἀνάμεσα ἀπό τοὺς ἀγγέλους».

«Εἶναι δύσκολο;» ρώτησε ἡ γυναῖκα. Ἐβρισκε πῶς ὁ δρόμος ἦταν εὐκολος γιά τόν Κάρλ, δέν ἤθελε ὅμως νά στείλει τόν ἄντρα της.

«Καλά» εἶπε ὁ Κάρλ, «θὰ πάω».

«Εἶστε πολὺ εὐγενικός» εἶπε ἡ γυναῖκα κι ἔσφιξε, ὅπως κι ὁ ἄντρας της, τό χέρι τοῦ Κάρλ.

Οἱ νεαροὶ ὄρμησαν μπροστά γιά νά δοῦν ἀπό κοντά τόν Κάρλ, ποῦ τώρα ἀνέβαινε στήν ἐξέδρα. Φαινόταν πῶς οἱ γυναῖκες σάλπιζαν πιό δυνατά γιά νά χαιρετήσουν τόν πρῶτο ὑποψήφιο. Καθὼς ὅμως τίς προσπερνοῦσε ὁ Κάρλ, οἱ περισσότερες ἐθγαζαν τίς τρομπέτες ἀπὸ τό στόμα κι ἔσκυβαν δίπλα του γιά νά παρακολουθήσουν ποῦ πηγαινε. Στήν ἄλλη ἄκρη τῆς ἐξέδρας ὁ Κάρλ εἶδε ἓναν ἄνθρωπο νά βηματίζει πάνω κάτω ἀνήσυχος, ὀλοφάνερα περιμένοντας κάποιους γιά νά τοὺς δώσει πληροφορίες. Σάν ἔκανε ὁ Κάρλ νά πλησιάσει, ἄκουσε νά φωνάζουν τ' ὄνομά του: «Κάρλ!» φώναξε ὁ ἄγγελος. Ὁ Κάρλ ἔστριψε τὴ ματιά του κι ἄρχισε νά γελά ἀπὸ τὴν ὠραία αὐτὴ ἐκπληξη. Ἦταν ἡ Φάνυ.

«Φάνυ!» φώναξε μέ τό χέρι ὑψωμένο.

«Ἐλα λοιπόν!» φώναξε ἡ Φάνυ. «Δέν πιστεύω νά προσπεράσεις χωρὶς νά σταματήσεις». Καί ἀνασήκωσε τὰ πέπλα τῆς κάνοντας ἔτσι νά φανεῖ τό ὑπόβαθρο καί μιά στενὴ σκάλα ποῦ ὀδηγοῦσε πάνω.

«Ἐπιτρέπεται ν' ἀνέβει κανεῖς;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ποιὸς θὰ μᾶς ἐμπόδιζε νά δώσουμε τὰ χέρια;» φώναξε ἡ Φάνυ ρίχνοντας ἄγριες ματιές γύρω της, γιά νά δεῖ μήπως κι ἐρχόταν κανένας νά τὴν ἐμποδίσει. Ὁ Κάρλ ὅμως ἄρχισε ἀμέσως νά τρέχει πάνω.

«Πιὸ σιγά!» φώναξε ἡ Φάνυ. «Ἀλλιῶτικα θὰ γκρεμιστοῦμε κι οἱ δύο μας μαζί μέ τό βάθρο». Ὡστόσο δέ γκρεμίστηκαν κι ὁ Κάρλ ἔφτασε ἀνεμπόδιστος στό τελευταῖο σκαλοπάτι. «Γιά δές, γιά δές» εἶπε ἡ Φάνυ ἀφοῦ τόν χαιρέτησε, «δές τί δουλειά θρῆκα!»

«Πολὺ ὠραία!» εἶπε ὁ Κάρλ ρίχνοντας γύρω του μιά ματιά. Ὅλες οἱ ἄλλες γυναῖκες εἶχαν δεῖ τόν Κάρλ καί γελοῦσαν κρυφά. «Εἶσαι σχεδόν ἡ πιὸ ψηλὴ» εἶπε ὁ Κάρλ ἀπλώνοντας τό χέρι γιά νά ὑπολογίσει τό ὕψος τῶν ἄλλων.

«Σέ ξεχώρισα ἀπὸ τὴ στιγμή ποῦ γῆκες ἀπὸ τό σταθμό» εἶπε ἡ Φάνυ, «μὰ δυστυχῶς θρίσκομαι στήν τελευταία σειρὰ καί δέ φαίνομαι· δέ μπορούσα καί νά φωνάξω. Σάλπισα βέβαια πιό δυνατά, μὰ ἐσύ ποῦ νά τό καταλάβεις!»

«Ὅλες σας σαλπίζετε πολὺ ἄσχημα» εἶπε ὁ Κάρλ, «μοῦ ἐπιτρέπεις νά σαλπίσω κι ἐγὼ λίγο;»

«Μὰ βέβαια» εἶπε ἡ Φάνυ δίνοντάς του τὴν τρομπέτα, «πρόσεξε μόνο μὴν ξεφύγεις ἀπὸ τό σύνολο, γιατί θὰ μέ ἀπολύσουν».

Ὁ Κάρλ ἄρχισε νά σαλπίζει. Εἶχε νομίζει πῶς ἡ τρομπέτα ἦταν πολὺ πρωτόγονη καί ἱκανή μόνο γιά θόρυβο, τώρα ὅμως ἔβλεπε πῶς τό ὄργανο ἐκεῖνο μπορούσε ν' ἀποδώσει ὅλες σχεδόν τίς λεπτές μουσικὲς ἀποχρώσεις. Ἀν βέβαια ὅλες οἱ τρομπέτες ἦταν ἔτσι φτιαγμένες, τότε οἱ γυναῖκες δέν τίς μεταχειρίζονταν διόλου καλά. Χωρὶς καθόλου νά ἐνδιαφέρεται ὁ Κάρλ γιά τίς ἄλλες ποῦ ἔκαναν θόρυβο, ἄρχισε ἓνα τραγούδι ποῦ κάποτε εἶχε ἀκούσει σέ μιά ταβέρνα. Ἐνιωθε παράξενη χαρά, γιατί θρῆκε μιά παλιά του φίλη καί σάλπιζε μπροστά σ' ὅλες πολὺ πιό καλά καί θ' ἀποκοτοῦσε ἴσως μιά καλὴ θέση. Πολλές γυναῖκες σταμάτησαν τό σάλπισμα κι ἄκουγαν. Σάν ἔπαψε νά παίζει οὔτε οἱ μισὲς ἔπαιζαν, μὰ σέ λίγο ὅλες μαζί ἄρχισαν τό σάλπισμα.

«Εἶσαι καλλιτέχνης!» εἶπε ἡ Φάνυ, μόλις ὁ Κάρλ τῆς ἔδωσε τὴν τρομπέτα πίσω. «Νά ζητήσεις νά σέ προσλάβουν γιά σαλπικτὴ».

«Παίρνουν κι ἄντρες γιά σαλπικτές» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ναί» ἀπάντησε ἡ Φάνυ: «Δυὸ ὥρες παίζουμε. Ὑστερα ἀλλάζουμε μέ ἄντρες ντυμένους διαβόλους. Οἱ μισοὶ παίζουν τρομπέτα, κι οἱ ἄλλοι μισοὶ ταμποῦρλο. Εἶναι περίφημα, κι ὅλος ὁ διάκοσμος ἐδῶ εἶναι ἐξαιρετικός. Δέ βρῖσκες ὁμορφες καί τίς φορεσιές μας; Καί οἱ φτεροῦγες;» Ἐρίξε μιά ματιά ἀπὸ πάνω μέχρι κάτω.

«Νομίζεις πῶς μπορῶ κι ἐγὼ νά θρῶ μιά θέση ἐδῶ;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ὅπωςδήποτε» ἀπάντησε ἡ Φάνυ, «αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο θέατρο τοῦ κόσμου. Ἀλήθεια, τί τύχη ποῦ εἴμαστε πάλι μαζί! Φυσικά, ἐξαρτᾶται κι ἀπὸ ποιά θέση θὰ πάρεις. Εἶναι δυνατό νά μὴ βλέπομαστε διόλου κι ἄς ἐργαζόμαστε κι οἱ δύο στό ἴδιο μέρος».

«Εἶναι στ' ἀλήθεια τόσο μεγάλο τό θέατρο;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Εἶναι τό μεγαλύτερο θέατρο στόν κόσμο» εἶπε ἡ Φάνυ πάλι, «ἐγὼ θέβαια δέν τό ἔχω δεῖ ἀκόμα, μά μερικές ἀπό τίς συναδέλφους μου πού ἔχουν πάει στήν Ὀκλαχόμα λένε πὼς εἶναι ἀπέραντο».

«Λίγοι ὅμως παρουσιάζονται» εἶπε δείχνοντας κάτω τούς νεαρούς καί τή μικρή οἰκογένεια.

«Αὐτό εἶναι ἀλήθεια» εἶπε ἡ Φάνυ, «μά σκέψου πὼς παίρνουμε προσωπικό σέ ὅλες τίς πόλεις· ἡ δική μας ὁμάδα πού στρατολογεῖ ὑπαλλήλους ταξιδεύει συνέχεια, καί σάν αὐτήν ὑπάρχουν ἀκόμα πολλές».

«Καί δέν ἀνοιξε ἀκόμα τό θέατρο;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ὡ, ναί» εἶπε ἡ Φάνυ, «εἶναι ἓνα παλιό θέατρο, μά ὄλο καί γίνεται πιό μεγάλο».

«Παραξενεύομαι» εἶπε ὁ Κάρλ, «γιατί δέν ἔρχονται πολλοί μαζί».

«Ναί» εἶπε ἡ Φάνυ, «εἶναι στ' ἀλήθεια περίεργο».

«Ἴσως» εἶπε ὁ Κάρλ, «ἡ συγκέντρωση αὐτή ἀπό ἀγγέλους καί διαβόλους εἶναι πιθανό νά τρομάζει τόν κόσμο κι ὄχι νά τόν ἐλκύει».

«Πὼς σοῦ ἦρθε;» εἶπε ἡ Φάνυ. «Μπορεῖ νά ναι κι ἔτσι. Πές το στόν ἀρχηγό, ἴσως νά φανεῖς χρήσιμος».

«Ποῦ εἶναι;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Στόν ἱππόδρομο, στήν ἐξέδρα τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς».

«Νά τί δέν καταλαβαίνω ἀκόμα, γιατί γίνονται οἱ προσλήψεις στόν ἱππόδρομο;»

«Ναί» εἶπε ἡ Φάνυ, «παντοῦ κάνουμε τίς πιό μεγάλες προετοιμασίες, ὥστε νά μπορέσουμε νά δεχτοῦμε ὅσο τό δυνατό περισσότερους. Στόν ἱππόδρομο ὑπάρχει πολὺς χῶρος. Ἐκεῖ στά περίπτερα, πού γίνονται τά στοιχήματα, ἔχουμε ἐγκαταστήσει τά γραφεῖα μας. Ἴσως νά βρεῖς καί διακόσια διαφορετικά γραφεῖα».

«Περίεργο» ξεφώνισε ὁ Κάρλ «τόσο πολλά βγάζει τό θέατρο τῆς Ὀκλαχόμα πού εἶναι σέ θέση νά διατηρεῖ μιά τέτοια ὁμάδα;»

«Αὐτό δέ μᾶς ἐνδιαφέρει» εἶπε ἡ Φάνυ. «Πήγαινε ὅμως τώρα γιά νά μή χάσεις τήν εὐκαιρία, κι ἐγὼ πρέπει ν' ἀρχίσω τό σάλπισμα. Κάνε ὅ,τι μπορεῖς νά βρεῖς ἐδῶ κάποια θέση κι ἔλα ἀμέσως νά μοῦ πεῖς τά ἀποτελέσματα. Νά μήν ξεχάσεις! Περιμένω μέ ἀνησυχία».

Τοῦ ἔσφιξε τό χέρι, τοῦ εἶπε νά προσέχει σάν κατεβαίνει, ξανάβαλε τήν τρομπέτα στό στόμα, μά δέν ἀρχισε νά σαλπίζει παρά ἀφοῦ πρῶτα εἶδε τόν Κάρλ κάτω

σέ ἀσφάλεια. Ὁ Κάρλ ἔφτιαξε τά πέπλα πάνω στή σκάλα ὅπως ἦταν καί πρίν, ἡ Φάνυ τόν εὐχαρίστησε μ' ἓνα κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ, κι ἔχοντας στό μυαλό του συνέχεια αὐτά πού τοῦ εἶπε, πῆγε πρὸς τόν κύριο πού τώρα εἶχε προσέξει τόν Κάρλ δίπλα στή Φάνυ κι εἶχε πλησιάσει τήν ἐξέδρα περιμένοντάς τον.

«Θέλετε νά ῥθετε στό θέατρό μας;» ρώτησε ὁ ἄνθρωπος. «Εἶμαι προσωπάρχης τοῦ θιάσου καί σᾶς καλωσορίζω». Ἐγερνε κάπως μπροστά ἴσως ἀπό εὐγένεια, χτυποῦσε κάτω τίς φτέρνες κι ἔπαιζε μέ τήν ἀλυσίδα τοῦ ρολοιοῦ του.

«Σᾶς εὐχαριστῶ» εἶπε ὁ Κάρλ, «διάβασα ἐκεῖ τήν ἀνακοίνωση τῆς ἐταιρίας σας κι ἦρθα νά παρουσιασθῶ ὅπως ἀκριβῶς τό λένε».

«Πολύ σωστά» εἶπε ἐκεῖνος μέ τόνο ἐπιδοκimasίας. «Δυστυχῶς δέ φέρονται ὅλοι τό ἴδιο λογικά».

Ὁ Κάρλ σκέφτηκε πὼς εἶχε ἴσως τήν εὐκαιρία νά κάνει τόν κύριο νά προσέξει πὼς ὁ δελεαστικός τρόπος τῆς διαφήμισης νά μήν εἶχε ἀποτέλεσμα, γιατί ἀπλούστατα ἦταν κάτι τό πολὺ θαυμάσιο αὐτό πού ὑποσχόταν. Τελικά ὅμως δέν εἶπε τίποτα, γιατί ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ δέν ἦταν ὁ διευθυντής κι ἔπειτα δέν ἦταν συνετό ν' ἀρχίσει ἀμέσως πρίν τόν προσλάβουν ὑποδείξεις γιά ἀλλαγές. Μόνο σέ λίγο εἶπε: «Ἐξω περιμένει ἀκόμα κάποιος πού μ' ἔστειλε ἐδῶ νά ρωτήσω. Νά πάω νά τόν φωνάξω;»

«Φυσικά» εἶπε ὁ ἄνθρωπος «ὅσο περισσότεροι, τόσο τό καλύτερο».

«Ἐχει μαζί του μιά γυναίκα κι ἓνα μικρό παιδί στό καρτσάκι. Νά ῥθουν ὅλοι;»

«Μά, φυσικά» ἀπάντησε ὁ ἄνθρωπος κι ἔδειξε πὼς χαμογελοῦσε γιά τήν ἀμφιβολία τοῦ Κάρλ. «Ἐχουμε θέσεις γιά ὅλους».

«Θά γυρίσω ἀμέσως» εἶπε ὁ Κάρλ, κι ἔτρεξε στήν ἄκρη τῆς ἐξέδρας. Ἐκανε νόημα στό ζευγάρι πὼς μπορούσαν νά πάνε κι οἱ τρεῖς. Τούς βοήθησε νά θάλουν τ' ἀμαξάκι τοῦ παιδιοῦ πάνω στήν ἐξέδρα καί κίνησαν μαζί. Μόλις τούς εἶδαν οἱ νεαροὶ κάτω, κάτι εἶπαν μεταξύ τους, κι ὕστερα σιγά σιγά καί διστάζοντας μέχρι τήν τελευταία στιγμή, ἀνέθηκαν στήν ἐξέδρα μέ τά χέρια στίς τσέπες κι ἀκολούθησαν στό τέλος τόν Κάρλ καί τήν οἰκογένεια. Τή στιγμή ἀκριβῶς ἐκείνη ξεπρόβαλαν καινούργιοι ἐπιβάτες ἀπό τό σταθμό πού ὕψωναν τά χέ-

ρια θαυμάζοντας την εξέδρα με τούς αγγέλους. Ἡ ζήτηση γιά ἐργασία ἄρχισε νά γίνεται ζωηρή. Ὁ Κάρλ ἦταν ἱκανοποιημένος γιατί εἶχε ἔρθει σέ καλή ὥρα. Τό ἀντρόγυνο ἐδειχνε ἀνήσυχο κι ἔκανε μερικές ἐρωτήσεις γιά νά μάθει ἂν εἶχαν ἐκεῖ πολλές ἀπαιτήσεις. Ὁ Κάρλ ἀπάντησε πὼς δὲν ἤξερε ἀκόμα τίποτα τό σίγουρο, εἶχε ὅμως τὴν ἐντύπωση πὼς θὰ τοὺς ἐπαιρναν ὅλους χωρὶς ἐξαίρεση καὶ πὼς αὐτό ἔπρεπε νά τοὺς δίνει θάρρος. Ὁ προσωπάρχης σέ λίγο παρουσιάστηκε, ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος γιατί εἶχαν ἔρθει τόσοι πολλοί, ἔτριψε τὰ χέρια, χαιρέτησε ἕναν ἕνα χωριστά κλίνοντας τό κεφάλι καὶ τοὺς εἶπε νά μποῦν στή γραμμή. Ὁ Κάρλ ἦταν πρῶτος, ἀκολουθοῦσε τό ἀντρόγυνο κι ἔπειτὰ ὅλοι οἱ ἄλλοι. Σά μπῆκαν στή γραμμὴ —στήν ἀρχή οἱ νεαροὶ σπρώχνονταν μεταξύ τους καὶ πέρασαν λίγα λεπτά μέχρι νά ἡσυχάσουν— οἱ τρομπέτες σταμάτησαν κι ὁ προσωπάρχης εἶπε: «Σὰς χαιρετῶ ἐκ μέρους τοῦ θεάτρου τῆς Ὁκλαχόμα. Ἐχετε ἔρθει νωρίς (ἦταν ὅμως μεσημέρι) κι ἐπειδὴ δέ βλέπω πολὺ κόσμο, οἱ διατυπώσεις γιά τὴν πρόσληψή σας θὰ τελειώσουν γρήγορα. Ὅλοι φυσικά ἔχετε πάνω σας τὰ χαρτιά σας».

Οἱ νεαροὶ ἀμέσως ἔβγαλαν ἀπὸ τίς τσέπες τους κάποια χαρτιά κι ἄρχισαν νά τὰ κουνοῦν πρὸς τὴ μεριά τοῦ προσωπάρχου, ὁ παντρεμένος σκούνησε τὴ γυναῖκα του κι αὐτὴ ἔσυρε ἀπὸ τό καροτσάκι, μέσα ἀπὸ τό πουπουλένιο παπλωματάκι ἕνα μάτσο χαρτιά. Ὁ Κάρλ φυσικά δὲν εἶχε πιστοποιητικά. Μήπως αὐτό θὰ ἔταν ἐμπόδιο; Βέβαια, ἀπὸ τὴν πείρα του ἤξερε πὼς λίγο πολὺ, μόνο νά τό θέλει κανεὶς, εὐκολα παραβλέπει τέτοιες διατάξεις. Δὲν ἦταν ἀπίθανο. Ὁ προσωπάρχης ἔριξε μιὰ ματιά στή γραμμὴ, βεβαιώθηκε πὼς ὅλοι εἶχαν χαρτιά κι ἐπειδὴ ὁ Κάρλ ὕψωσε τό χέρι ὑπόθεσε, μολονότι ἦταν ἄδειο, πὼς κι αὐτός εἶχε τὰ πιστοποιητικά.

«Ὡραία!» εἶπε σέ λίγο ὁ προσωπάρχης κάνοντας κάποιο νόημα στοὺς νεαροὺς πού ἤθελαν νά ἐξεταστοῦν τὰ χαρτιά τους ἀμέσως. «Τὰ χαρτιά σας θὰ τὰ κοιτάξουν σέ λίγο στὰ γραφεῖα. Ὅπως διαβάσατε στήν ἀνακοίνωση, ὅλοι μᾶς κάνουν. Φυσικά, πρέπει νά ξέρουμε ποῖο ἐπάγγελμα εἶχατε μέχρι τώρα, γιά νά σὰς θάλουμε στήν κατάλληλη θέση, γιά νά μπορέσετε νά χρησιμοποιήσετε τίς γνώσεις σας».

«Εἶναι φυσικά θέατρο...» σκέφτηκε ὁ Κάρλ μέ κάποιες ἀμφιβολίες γιά τό ρόλο τῶν προσλήψεων καὶ τέν-

τωσε τ' ἀπτί του ν' ἀκούσει καλά.

«Ἐχομε λοιπὸν ἐγκαταστήσει γραφεῖα» ἄρχισε πάλι ὁ προσωπάρχης, «στὰ περίπτερα πού θάβουν τὰ στοιχίματα, γιά τό κάθε ἐπάγγελμα ὑπάρχει κι ἕνα γραφεῖο. Ὁ καθένας σας λοιπὸν θὰ μοῦ δηλώσει τό ἐπάγγελμα, ἡ οἰκογένεια θὰ πάει ὅπου κι ὁ ἄντρας. Ἐπειτα θὰ σὰς πάω στό κάθε εἰδικό γραφεῖο, ὅπου οἱ ἀρμόδιοι θὰ ἐλέγξουν τὰ χαρτιά καὶ τίς γνώσεις σας. Οἱ ἐξετάσεις θὰ εἶναι πολὺ σύντομες καὶ δὲν πρέπει νά φοβάστε. Ἐκεῖ θὰ γίνει ἡ πρόσληψή σας ἀμέσως καὶ θὰ πάρετε περισσότερες ὁδηγίες. Λοιπὸν, ἀρχίζουμε. Ἐδῶ, ὅπως βλέπετε στήν ἐπιγραφή, τό πρῶτο γραφεῖο εἶναι γιά τοὺς μηχανικοὺς. Ὑπάρχει κανένας μηχανικός ἀνάμεσά σας;» Ὁ Κάρλ παρουσιάστηκε ἀμέσως. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν εἶχε χαρτιά, σκέφτηκε πὼς ἔπρεπε γρήγορα νά γλιτώσει—ἀπ' αὐτὲς τίς διατυπώσεις— ἄλλωστε ἦταν δικαιολογημένος ν' ἀπαντήσει ἔτσι στήν πρόσκληση, ἀφοῦ ἤθελε νά γίνει μηχανικός. Μόλις ὅμως εἶδαν οἱ νεαροὶ τὸν Κάρλ, ζήλεψαν καὶ παρουσιάστηκαν κι αὐτοί. Ἐγιναν ὅλοι μηχανικοί. Ὁ προσωπάρχης παραξενεύτηκε κι ἀναπηδώντας ρώτησε τοὺς νεαροὺς: «Εἴστε μηχανικοί;» Τότε ὅλοι κατέβασαν ἄργά τό χέρι, ὁ Κάρλ ὅμως δὲν τό ἔβαζε κάτω. Ὁ προσωπάρχης τοῦ ἔριξε στ' ἀλήθεια μιὰ δύσπιστη ματιά, γιατί φαινόταν πολὺ φτωχοντυμένος καὶ πολὺ νεαρός, δέ θὰ μπορούσε νά ἔναι μηχανικός, μά δέ μίλησε: ἴσως ἀπὸ κάποια εὐγνωμοσύνη, γιατί ὁ Κάρλ, τουλάχιστον ὅπως πίστευε, τοῦ εἶχε φέρι τοὺς ἀνθρώπους. Ἀρκέστηκε. μόνο νά τοῦ δείξει τό γραφεῖο μέ μιὰ κίνηση σὰ νά τὸν προσκαλοῦσε κι ὁ Κάρλ μπῆκε μέσα, ἐνῶ ὁ προσωπάρχης στρεφόταν στοὺς ἄλλους.

Στό γραφεῖο ἐκεῖνο δυὸ κύριοι κάθονταν ἀντικριστά σ' ἕνα μακρόστενο τραπέζι συγκρίνοντας δυὸ μεγάλους καταλόγους πού εἶχαν ἀπλωμένους μπροστά τους. Ὁ ἕνας διάβαζε κι ὁ ἄλλος ἐσθηνε τὰ ὀνόματα. Ὅταν ὁ Κάρλ στάθηκε ἐκεῖ χαιρετώντας, ἄφησαν τοὺς καταλόγους καὶ στή θέση τους ἔβαλαν κάτι μεγάλα βιβλία πού τ' ἄνοιξαν ἀμέσως.

Ὁ ἕνας, γραφιάς δίχως ἄλλο, εἶπε: «Σὰς παρακαλῶ, τὴν ταυτότητά σας».

«Δέν τὴν ἔχω δυστυχῶς πάνω μου» ἀπάντησε ὁ Κάρλ.

«Δέν τὴν ἔχει πάνω του» εἶπε ὁ γραφιάς στὸν ἄλλο πού εἶχε σημειώσει τὴν ἀπάντηση στό βιβλίο του.

«Είστε μηχανικός;» ρώτησε ό άλλος πού φαινόταν νά ναι ό διευθυντής του γραφείου.

«Όχι άκόμα» είπε ό Κάρλ θιαστικά, «άλλά...»

«Άρκετά» είπε ό κύριος πιό θιαστικά άκόμα, «τότε δέν είστε γιά μās. Προσέξτε παρακαλώ τήν επιγραφή». Ό Κάρλ έσφιξε τά δόντια και φαίνεται πώς ό άλλος τό πρόσεξε, γιατί άπάντησε άμέσως: «Δέν ύπάρχει λόγος ν' άνησυχείτε. Όλοι μās κάνουν». Κι έκανε νόημα σ' έναν άπό τούς υπηρέτες πού έκαναν εκεί θόλτες άργόσχολοι άνάμεσα στά χωρίσματα. «Πηγαίνετε αυτό τόν κύριο στό γραφείο γιά τούς τεχνίτες».

Ό υπηρέτης πήρε τήν προσταγή κατά γράμμα κι έπιασε τόν Κάρλ άπό τό χέρι. Προσπέρασαν πολλά περιήτερα: σ' ένα άπ' αυτά είδε ό Κάρλ έναν άπό τούς νεαρούς πού είχε φαίνεται ταχτοποιηθεί και χαιρετούσε ευχαριστώντας τούς κυρίους. Στό γραφείο πού τόν δδήγησε ό υπηρέτης όλα έγιναν, όπως τό πρόβλεψε φυσικά ό Κάρλ, όπως και στό πρώτο. Μόνο πού άπό δώ τόν έστειλαν στό γραφείο γιά παλιούς μαθητές γυμνασίου, μόλις πληροφορήθηκαν πώς πήγε σέ γυμνάσιο. Έκεί όμως είπαν πώς ήταν άναρμόδιος, γιατί ό Κάρλ είχε φοιτήσει σέ ευρωπαϊκό σχολείο και τότε τόν έστειλαν στό γραφείο γιά τούς μαθητές άπό ευρωπαϊκά σχολεία. Ήταν ένα περίπτερο εκεί πέρα στην άκρη του ίππόδρομου, πιό μικρό και χαμηλό άπ' όλα τ' άλλα. Ό υπηρέτης πού τόν συνόδευε άναψε κυριολεκτικά μέ τίς τόσες περιπλανήσεις και άρνήσεις κι έδινε όλο τό άδικο στόν Κάρλ. Δέν περίμενε νά του πουν τίποτα κι εξαφανίστηκε άμέσως. Άλλωστε τό γραφείο αυτό ήταν ό τελευταίος σταθμός. Σάν κοίταξε ό Κάρλ τό διευθυντή, τρόμαξε, γιατί αυτός ό άνθρωπος είχε κάποια όμοιότητα μέ κάποιον καθηγητή του πού ήταν δυνατό νά δίδασκε άκόμα στό Πρακτικό Λύκειο στην πατρίδα του. Στην πραγματικότητα όμως δέν υπήρχε όμοιότητα παρά μόνο σέ κάποια λεπτομέρεια, όπως τό διαπίστωσε άμέσως. Παρόλα αυτά, τά γυαλιά του πάνω στην πλατιά μύτη, τό ξανθό, περιποιημένο και πλούσιο μουστάκι, σάν κάποια έπίδειξη, ή κυρτή ράχη του και τ' άπότομα ξεσπάσματα της άγριας φωνής του τόν έκαναν γιά λίγα άκόμα λεπτά νά βρίσκεται σέ σύγχυση. Ευτυχώς, δέν έπρεπε νά χει και τόσο τεντωμένη τήν προσοχή του, γιατί όλα έδω ήταν πολύ πιό άπλά παρά στ' άλλα γραφεία. Κι έδω βέβαια σημείωσαν πώς δέν είχε πιστοποιητικά κι ό

διευθυντής του γραφείου τό χαρακτήρισε σάν άμέλεια άκατανόητη, μά ό γραφιάς πού φαινόταν έδω πώς είχε πιό πολλές έξουσίες δέν έδωσε σημασία και δήλωσε πώς ό Κάρλ γινόταν δεκτός, τή στιγμή πού ό διευθυντής άφου τελείωσε μερικές άσήμαντες έρωτήσεις έτοιμαζόταν νά ρωτήσει κάτι τό πολύ σπουδαίο. Ό διευθυντής στράφηκε τότε στόν άλλο μέ στόμα όλάνοιχτο, μά εκείνος κόβοντάς τον μέ μία χειρονομία είπε: «Δεκτός». Κι άμέσως έγραψε τήν άπόφαση στό βιβλίο. Ό γραφιάς εκεί είχε όλοφάνερα τή γνώμη πώς ή φοίτηση σέ ευρωπαϊκό σχολείο ήταν τόσο ταπεινωτικό, πού όποιος σου τό λέγε έπρεπε φυσικά νά γίνει πιστευτός. Ό Κάρλ βέβαια άπό τή δική του μεριά δέν είχε καμιά αντίρρηση, πλησίασε τό γραφιά και θέλησε νά τόν ευχαριστήσει. Μά δίσταζε λίγο νά πει τ' όνομά του σάν τόν ρώτησαν. Γιαυτό δέν άπάντησε άμέσως, τρόμαζε μέ τή σκέψη πώς θά πει τ' όνομά του και θά τό περνούσαν στά βιβλία τούς. Μόλις θά έπαιρνε έδω έστω και τήν πιό μικρή θέση άκόμα και θά 'ταν ευχαριστημένοι μαζί του, τότε μ' ευχαρίστηση θά τό λέγε, μά όχι τώρα φυσικά. Άλλωστε, τόση ώρα δέν τό είπε κι έπρεπε εκείνη τή στιγμή νά τό όμολογήσει. Μή βρίσκοντας άλλο εκείνη τή στιγμή έδωσε τ' όνομα «Νέγρο», έτσι όπως τόν φώναζαν στην τελευταία του θέση.

«Νέγρο;» ρώτησε ό διευθυντής κι έστριψε τό κεφάλι μ' ένα μορφασμό σά νά είχε πει τώρα ό Κάρλ τό πιό άκατανόητο πράγμα. Κι ό γραφιάς άκόμα κοίταξε μερικές στιγμές τόν Κάρλ μέ θλέμμα έρευνητικό, ύστερα όμως επανέλαβε: «Νέγρο» κι έγραψε τ' όνομα. «Γράψατε Νέγρο;» φώναζε ό διευθυντής.

«Μάλιστα, Νέγρο» άπάντησε ό γραφιάς ήρεμα κι έκανε μία χειρονομία σά ν' άφηνε τ' άλλα στό διευθυντή. Ό διευθυντής συγκρατήθηκε, σηκώθηκε κι είπε: «Τό θέατρο τής Όκλαχόμα σās έχει...» —μή μπορώντας όμως νά πάει αντίθετα μέ τή συνείδησή του δέν πρόσθεσε άλλο παρακάτω, κάθισε και βεβαίωσε: «Κι όμως, δέν τόν λένε Νέγρο».

Ό γραφιάς τότε ύψωσε τά φρύδια του, στράφηκε κι αυτός στόν Κάρλ κι είπε: «Τό θέατρο λοιπόν τής Όκλαχόμα σās προσλαμβάνει και σās αναγγέλλω πώς θά γίνετε δεκτός άπό τό διευθυντή μας».

Φώναξαν και πάλι έναν υπηρέτη πού τόν δδήγησε στην έξέδρα τής έξεταστικής επιτροπής.

Κάτω στη σκάλα ο Κάρλ είδε τό καροτσάκι κι εκείνη τή στιγμή κατέβαινε καί τό άντρόγυνο. Ή γυναίκα κρατούσε στην άγκαλιά τό παιδί.

«Σας πήραν;» ρώτησε ο άντρας. Ήταν τώρα πολύ πιό ζωηρός κι ή γυναίκα του γύριζε τό κεφάλι της καί τόν παρατηρούσε μ' ένα χαμόγελο. Σάν άπάντησε ο Κάρλ πώς τόν είχαν προσλάβει καί πήγαινε νά παρουσιαστεί στο διευθυντή, ο άντρας είπε: «Σας συγχαίρω. Κι εμάς μάς πήραν. Φαίνεται πώς είναι καλή επιχείρηση. Είναι βέβαια δύσκολο στην άρχή νά προσαρμοστείς, μά έτσι γίνεται παντού». Χαιρέτησε ο ένας τόν άλλο κι ο Κάρλ άνέβηκε στην εξέδρα. Βάδιζε άργά γιατί ο λίγος εκεί χώρος πλημμύριζε από κόσμο καί δέν ήθελε νά σπρώξει κανένα. Στάθηκε μάλιστα γιά μιά στιγμή νά ρίξει καί μιά ματιά στο μεγάλο στίβο πού άπλωνόταν εκεί γύρω μέχρι τά μακρινά δάση. Ξαφνικά τοῦ ήρθε ή επιθυμία νά δει ίπποδρομίες, γιατί μέχρι τώρα στην Άμερική δέν τοῦ δόθηκε μιά τέτοια ευκαιρία. Στην Εὐρώπη θυμάται πώς μικρό παιδί άκόμα τόν πήγαν κάποτε σέ ίπποδρομίες, μά τώρα τό μόνο πού είχε σάν άνάμνηση ήταν ή μητέρα του πού τόν τραβοῦσε μέσα σ' ένα πλήθος από ανθρώπους πού δέν έκαναν μέ κανένα τρόπο λίγο πιό πέρα. Στην οὐσία λοιπόν δέν είχε δει ίπποδρομία. Πίσω του άκουσε ένα τρίζιμο από κάποιο μηχανισμό καί στράφηκε σέ μιά πινακίδα, όπου σημείωναν τά όνόματα τών νικητῶν στις ίπποδρομίες, μέ τήν παρακάτω επιγραφή: «Εμπορος Κάλα μέ γυναίκα καί παιδί». Φαίνεται πώς εκεί άνακοίνωναν τ' όνομα κάθε καινούργιου πού προσλάμβαναν.

Μερικοί κύριοι εκείνη τή στιγμή κρατώντας μολύβια καί σημειωματάρια κατέβαιναν τίς σκάλες κουβεντιάζοντας μέ ζωηρό τόνο. Ο Κάρλ παραμέρισε κολλώντας στα κάγκελα γιά νά κάνει μέρος νά περάσουν κι άρχισε ν' άνεβαίνει πρὸς τά πάνω βρίσκοντας λεύτερο χώρο. Σέ μιά γωνιά τής εξέδρας πού τριγυριζόταν από ξύλινα κάγκελα —τό σύνολο έμοιαζε μέ μιά επίπεδη στέγη ενός μικροῦ πύργου— καθόταν ένας κύριος έχοντας τά χέρια άπλωμένα πάνω σ' αυτά· φορούσε πλάγια στο στήθος μιά φαρδιά μεταξένια άσπρη ταινία μέ τήν επιγραφή: «Διευθυντής τής δέκατης ομάδας διαφημιστῶν τοῦ θεάτρου τής Όκλαχόμω». Δίπλα του πάνω σ' ένα τραπεζάκι βρισκόταν μιά τηλεφωνική συσκευή πού χρησιμοποιούσαν όταν γίνονταν ίπποδρομίες καί πού τώρα πληροφο-

ρούσε τό διευθυντή γιά ό,τι ήταν άπαραίτητο γιά τό κάθε πρόσωπο πού έπαιρναν στην επιχείρηση προτοῦ παρουσιαστεί στο διευθυντή, γιατί αὐτός χωρίς νά κάνει καμιά έρώτηση στον Κάρλ, είπε σέ κάποιον πού καθόταν δίπλα σκυφτός, μέ σταυρωμένα τά πόδια καί τό χέρι στο πηγούνι: «Νέγρος, μαθητής από ευρωπαϊκό γυμνάσιο». Καί φαινόταν σά νά είχε τελειώσει μέ τά λόγια αὐτά όλη ή διαδικασία γιά τήν πρόσληψη τοῦ Κάρλ πού στο μεταξύ έκανε βαθιά ύπόκλιση, γιατί άρχισε νά κοιτάζει πρὸς τά κάτω στη σκάλα μήπως έρχόταν κανένας άλλος. Κι επειδή δέ φαινόταν νά ζυγώνει άλλος, πρόσχε πότε πότε τή συζήτηση πού έκανε εκεί ο διπλανός κύριος μέ τόν Κάρλ, τόν περισσότερο όμως καιρό έριχνε ματιές στον ίππόδρομο χτυπώντας τά δάχτυλα πάνω στα κάγκελα. Τά τρυφερά, μά ωστόσο δυνατά, μακριά καί γοργοκίνητα δάχτυλα κατάφερναν μερικές φορές νά τραθίξουν τήν προσοχή τοῦ Κάρλ μολονότι τόν άπασχολούσε άρκετά ο άλλος κύριος.

«Είστε χωρίς εργασία;» τόν ρώτησε πρῶτα ο κύριος. Οί έρωτήσεις του αὐτές όπως κι άλλες ήταν πολύ άπλές καί δέν εκρυβάν πονηριά, κι άκόμα οί άπαντήσεις γίνονταν δεκτές χωρίς νά παρεμβάλλονται άλλες έξεταστικές έρωτήσεις πού μπορούσαν νά δείχνουν κάποια άμφιβολία. Μά όμως ρωτούσε μέ μάτια όρθάνοιχτα, παρακολουθοῦσε ποιά επίδραση είχαν οί έρωτήσεις του, ενώ έγερνε τό πάνω μέρος τοῦ κορμιού μπροστά, άκουγε τήν άπάντηση μέ τό κεφάλι σκυμμένο στο στήθος καί πότε πότε τήν επαναλάμβανε δυνατά καί φαινόταν πώς κατείχε τήν τέχνη νά δίνει ένα ιδιαίτερο χρώμα σ' ό,τι τοῦ έλεγε, χωρίς νά τό αντιλαμβάνεσαι στ' αλήθεια, μά ωστόσο τό αισθανόσουν, κι αὐτό σ' έκανε προσεχτικό καί δισταχτικό. Μερικές φορές ο Κάρλ ήθελε ν' άνακαλέσει τήν άπάντησή του καί νά τήν αναπληρώσει μέ μιά άλλη πιό καλή ίσως, κάθε φορά όμως κάτι τόν κρατούσε, γιατί γνώριζε πώς μιά τέτοια άβεβαιότητα θά δημιουργούσε φοβερά κακή έντύπωση καί εκτός απ' αὐτό ή επίδραση μιᾶς άπάντησης ήταν άνυπολόγιστη. Άλλωστε έβλεπε πώς ή πρόσληψή του ήταν βέβαιο γεγονός κι αὐτό τοῦ έδινε κουράγιο.

Στήν έρώτηση αν ήταν χωρίς δουλειά, άπάντησε μ' ένα άπλό «ναί».

«Ποῦ δουλεύατε τελευταία;» ρώτησε έπειτα ο κύριος. Σάν έτοιμάστηκε ο Κάρλ ν' άπαντήσει, ο κύριος τέντω-

σε τό δείχτη κι επανέλαβε: «Τελευταία!»

Ο Κάρλ κατάλαβε πολύ καλά την πρώτη φορά, ασυνείδητα όμως μ' ένα τίναγμα του κεφαλιού απομάκρυνε από τό μυαλό του την τελευταία παρατήρηση πού τόν σύγχιζε κι απάντησε: «Σ' ένα γραφείο».

Καί φυσικά ήταν αποφασισμένος νά πει ψέματα αν ο κύριος ζητούσε νά μάθει λεπτομέρειες γιά την εργασία αυτή. Μά όμως δέ ζήτησε κάτι τέτοιο κι αρκέστηκε σέ μία εύκολη ερώτηση! «Ήσασταν ευχαριστημένος στο γραφείο;»

«Όχι» φώναξε ο Κάρλ, σχεδόν κόβοντας τόν άλλο στή μέση. Έριξε μία λοξή ματιά καί παρατήρησε τό διευθυντή νά χαμογελά. Ο Κάρλ μετάνιωσε γι' αυτή την άστοχη απάντηση, μά ο πειρασμός ήταν μεγάλος νά θροντοφωνάξει αυτό τό «όχι», γιατί στήν τελευταία του θέση όπου βρισκόταν δέν επιθυμούσε τίποτα άλλο παρά νά μπει μέσα κάποιος άλλος εργοδότης καί νά τόν ρωτήσει αν ήταν ευχαριστημένος. Η απάντησή του όμως μπορούσε νά τόν θλάψει, γιατί ο κύριος ήταν σέ θέση νά τόν ρωτήσει γιά ποιό λόγο δέν ήταν ευχαριστημένος. Μά δέ ρώτησε κάτι τέτοιο κι είπε μόνο: «Σέ ποιά θέση νομίζετε πώς είστε κατάλληλος;» Αυτή ή ερώτηση ίσως νά 'ταν παγίδα, αλλιώς γιατί του την έκαναν αφού τόν είχαν προσλάβει γιά ήθοποιό; Παρόλο πού κατάλαβε τή δύσκολη θέση του, δέ μπόρεσε νά πιέσει τόν έαυτό του καί νά πει πώς είχε μία ιδιαίτερη κλίση γι' αυτό τό έπάγγελμα. Γιαυτό μέ κίνδυνο νά φανεί απειθαρχος προσπάθησε νά ξεφύγει: «Διάβασα την ανακοίνωση στην πόλη κι έπειδή μπορείτε νά τούς πάρετε όλους παρουσιάστηκα».

«Αυτό τό ξέρουμε» είπε ο κύριος, σώπασε κι έδειξε πώς περίμενε άλλη απάντηση.

«Μέ πήρατε γιά ήθοποιό» είπε ο Κάρλ φοβισμένα, γιά νά καταλάβει ο άλλος σέ πόση άμηχανία τόν έφερε ή ερώτηση.

«Σωστά» είπε ο κύριος καί σώπασε πάλι.

«Όχι» είπε ο Κάρλ κι έβλεπε νά άργοχάνεται ή έλπίδα του νά πάρει μία θέση, «θέβαια, δέν ξέρω αν έχω ταλέντο γιά τό θέατρο, μά θά βάλω όλα τά δυνατά μου ν' ανταποκριθώ σ' ό,τι μου ζητήσετε».

Ο κύριος στράφηκε στο διευθυντή, κούνησαν κι οι δύο τό κεφάλι· φαινόταν πώς ο Κάρλ είχε απαντήσει σωστά κι περίμενε τώρα αισιόδοξος την επόμενη ερώ-

τηση πού δέν άργησε νά του υποβληθεί.

«Τί θέλατε σχετικά νά σπουδάσετε;»

Γιά νά καθορίσει καλύτερα την ερώτηση —ο κύριος φαινόταν νά προσέχει πολύ την ακρίβεια— πρόσθεσε: «Έννοώ, φυσικά, στην Ερώπη». Συνάμα τράβηξε τό χέρι από τό πηγούνι κι έκανε μία τέτοια έλαφριά κίνηση πού φαινόταν σά νά 'θελε νά δείξει πόσο μακρινή ήταν ή Ερώπη καί πόσο μηδαμινά τά σχέδια πού είχε κάνει κάποτε κανείς εκεί πέρα.

Ο Κάρλ απάντησε: «Ήθελα νά γίνω μηχανικός». Στην πραγματικότητα ένωθε άηδία γιά μία τέτοια απάντηση· του φαινόταν γελοίο ύστερα άπ' ό,τι έκανε στήν Άμερική, νά θυμάται σέ τέτοιες στιγμές πώς ήθελε κάποτε νά γίνει μηχανικός —καί μήπως θά γινόταν στήν Ερώπη— μά δέν έβρισκε τί άλλο νά πει, γιαντό έδωσε μία τέτοια απάντηση.

Ο κύριος όμως, όπως κάθε φορά, πήρε στά σοβαρά την απάντηση. «Ναί, μηχανικός είπατε» άποκρίθηκε, «μά δέ μπορείτε νά γίνετε μέ τό πρώτο· ίσως γιά την ώρα ν' άπασχοληθείτε σέ μία κατώτερη τεχνική εργασία».

«Καί θεβαια» είπε ο Κάρλ ένθουσιασμένος. "Αν δεχόταν, θά γινόταν τεχνίτης του θεάτρου αντί νά γίνει καλλιτέχνης, μά πίστευε ειλικρινά πώς σ' αυτή την εργασία θά είχε μεγαλύτερη επιτυχία. Άλλωστε τώρα δέν ένδιαφερόταν ποιά δουλειά θά έπιανε, μά μόνο κάπου νά στεριώσει.

«Μπορείτε νά υποφέρετε τή βαριά δουλειά;» ρώτησε ο κύριος.

«Ω ναί» είπε ο Κάρλ.

Μόλις είπε αυτό, ο κύριος του έκανε νόημα νά πλησιάσει καί του ψηλάφησε τό μπράτσο.

«Είναι γερό παιδί» είπε ύστερα κάνοντας τόν Κάρλ νά ζυγώσει τό διευθυντή. Ο διευθυντής έκανε ένα νόημα μέ τό κεφάλι χωρίς νά κουνηθεί από τή θέση του καί δίνοντας τό χέρι του είπε: «Ναί, τελειώσαμε. Θά τά ξαναπούμε στην Όκλαχόμα. Έχετε τιμήσει την ομάδα μας!»

Ο Κάρλ χαιρέτησε μέ μία κλίση του κεφαλιού, έκανε ύστερα νά χαιρετήσει καί τόν άλλο κύριο, μά παρατήρησε πώς εκείνος είχε άνεθεί ψηλά στην εξέδρα κι έκοβε βόλτες μέ τό κεφάλι ψηλά σά νά είχε τελειώσει ή δουλειά του. Κάτεβαίνοντας, διάβασε δίπλα στή σκάλα

πάνω στην πινακίδα: «Νέγρος, τεχνικός έργατης».

Τώρα όμως αφού όλα πήραν τόσο καλό δρόμο δεν είχε κανένα φόβο να δει γραμμένο στην πινακίδα τ' αληθινό του όνομα. Έβλεπε πώς όλα εκεί ήταν πολύ καλά οργανωμένα· ένας υπηρέτης τόν περιμένε ήδη στην κάτω μεριά της σκάλας και του στερέωσε στο χέρι ένα περιβραχιόνιο. 'Ο Κάρλ ύψωσε τό χέρι γιά νά δει τί έγραφε εκεί πάνω· δεν είχε γίνει λάθος, γιατί ήταν σημειωμένο «τεχνικός έργατης».

Τό πρώτο πού έπρεπε νά κάνει τώρα ό Κάρλ ήταν νά δει τή Φάνυ καί νά τής πει πώς όλα είχαν πάει καλά. Μέ λύπη του όμως πληροφορήθηκε από τόν υπηρέτη πώς οί άγγελοι είχαν φύγει μαζί μέ τούς διαβόλους γιά τόν άλλο σταθμό γιά νά αναγγείλουν τόν έρχομό του θιάσου.

«Τί κρίμα!» φώναξε ό Κάρλ. Ήταν ή πρώτη πίκρα πού δοκίμαζε μέσα σ' αυτή τήν επιχείρηση. «Είχα μιá φίλη ανάμεσα στους άγγέλους».

«Μά θά τή συναντήσετε στην 'Οκλαχόμα» είπε ό υπηρέτης, «τώρα όμως ακολουθείστε με, είστε ό τελευταίος».

Οδήγησε τόν Κάρλ στό πίσω μέρος τής εξέδρας όπου στέκονταν πρίν οί άγγελοι. 'Ο Κάρλ έκανε λάθος πιστεύοντας πώς θά προσέρχονταν πιά πολλοί χωρίς τή μουσική τών άγγέλων, γιατί μπροστά στην εξέδρα δέ βρισκόταν τώρα ούτε ένας μεγάλος. Μόνο δυό τρία παιδιά πάλευαν γιά ν' άρπάξουν ένα μακρύ άσπρο φτερό πού φαίνεται πώς είχε πέσει από τίς φτεροϋγες κάποιου άγγέλου. Ένα από τά παιδιά τό κρατούσε ψηλά καί τ' άλλα πηδούσαν μέ προσπάθεια νά του κατεβάσουν τό κεφάλι μέ τό ένα χέρι καί νά φτάσουν τό φτερό μέ τ' άλλο.

'Ο Κάρλ έδειξε στόν υπηρέτη τά παιδιά, μά εκείνος του άπάντησε χωρίς νά κοιτάξει: «Πιό γρήγορα, παρακαλώ. Άργησαν πολύ νά σās προσλάβουν. Είχαν άμφιβολίες».

«Δέν ξέρω» είπε ό Κάρλ παραξευμένος· δεν είχε σκεφτεί μέχρι τότε κάτι τέτοιο. Καί στίς πιό φωτεινές στιγμές θρίσκει πάντα κάποιος πού μπορεί νά θάλει υπερδμεμένες ιδέες στόν άλλο. Μόλις όμως αντίκρισε τή χαρούμενη άπλωσιά τής εξέδρας, ξέχασε τά λόγια του υπηρέτη. Πάνω στην εξέδρα ήταν ένας μεγάλος μακρύς πάγκος, καλυμμένος μέ άσπρο ύφασμα καί δίπλα του

ένας χαμηλότερος, όπου κάθονταν όλοι οί νεοφερμένοι μέ τήν πλάτη γυρισμένη στό στίβο. Τούς σερβίριζαν φαγητά καί κρασιά. Όλοι ήταν χαρούμενοι κι έδειχναν ένθουσιασμό άκράτητο. 'Ο Κάρλ, άπαρατήρητος, κάθισε τελευταίος στόν πάγκο. Εκείνη ακριβώς τή στιγμή πολλοί στέκονταν όρθιοι μέ τά ποτήρια ύψωμένα καί κάποιος έβγαζε λόγο στόν άρχηγό τής δέκατης ομάδας πού τόν άποκαλούσε «πατέρα τών άγέργων». Κάποιος τότε σημείωσε πώς ό διευθυντής φαινόταν κι από κει πού κάθονταν· πραγματικά εκεί πέρα όχι καί πολύ μακριά ξεχώριζε κανείς τούς δυό κύριους τής εξεταστικής επιτροπής πάνω στην εξέδρα. Τότε όλοι τους άρχισαν νά σείουν τά ποτήρια τους κατά τή μεριά του διευθυντή κι ό Κάρλ επίσης άρπαξε κάποιο ποτήρι πού βρισκόταν μπροστά του. Όσο όμως κι άν φώναζαν δυνατά κι όσο κι άν προσπαθούσαν νά τούς προσέξουν οί δυό κύριοι, τίποτα δέ φανέρωνε πώς εκείνοι είχαν καταλάβει κάτι ή είχαν διάθεση νά δούν τό θρίαμβο εκεί κάτω. 'Ο κύριος ήταν άκουμπισμένος στή γωνιά του όπως καί πρίν κι ό άλλος στεκόταν δίπλα του μέ τό χέρι στό πηγούνι. Έτσι κάθισαν πάλι μέ κάποια άπογοήτευση, μόνο κάθε τόσο μερικοί γύριζαν τά κεφάλια τους πρós τά εκεί, σέ λίγο όμως δεν τούς άπασχολούσε πιά τίποτα άλλο από τό πλούσιο φαγητό τους. Ένα μεγάλο πουλερικό, πού τέτοιο δεν είχε δει μέχρι τώρα ό Κάρλ, μέ πολλά πιρούνια καρφωμένα στό ψαχνό ψημένο κρέας έκανε τό γύρο, ένω οί υπηρέτες γέμιζαν άκατάπαυτα τ' άδεια ποτήρια μέ κρασί —μόλις τούς ένιωθες σάν έσκυβαν πάνω στά πιάτα κι έβλεπες μόνο τό κόκκινο κρασί πού έτρεχε άστραφτερό μέσα στά ποτήρια— κι άν κάποιος δεν είχε όρεξη νά κουβεντιάζει, μπορούσε νά κοιτάζει τίς κάρτες μέ τήν άποψη του θεάτρου τής 'Οκλαχόμα, πού ήταν εκεί σέ μιá άκρη του τραπεζιού στοιβαγμένες γιά νά περνούν από χέρι σέ χέρι. Δεν έδειχναν όμως καί τόσο ένδιαφέρον γι' αυτές κι ό Κάρλ τελευταίος στή σειρά κατάφερε νά δει μόνο μιá. Άν έκρινες από αυτή, όλες έπρεπε νά 'ταν εξαίρετες. Έδειχνε τό θεωρείο του προέδρου τών Ήνωμένων Πολιτειών. Μέ τήν πρώτη ματιά τό 'παιρνες γιά σκηνή, τόσο πολύ προεξείχε μέσα στό χώρο. Ήταν σκεπασμένο όλόκληρο μέ χρυσάφι. Άνάμεσα στίς μικρές κολόνες πού ήταν λές κομμένες κομπά μέ ψαλιδάκι ήταν άραδιασμένα στή σειρά μετάλλια μέ τούς προηγούμενους προέδρους. Ένας άπ' αυ-

τούς είχε μιά μύτη πολύ ίσια, χείλη χοντρά και μάτια σκληρά, κάτω από τὰ ματόφυλλα, πού σχηματίζουν θόλους. Από ψηλά κι από τὰ πλάγια έπεφταν άναλαμπές από άχτίδες. Ένα άσπρο μά πολύ μαλακό φως φανέρωνε καλά τό μπροστινό μέρος του θεωρείου, τό βάθος όμως ξεπρόβαλλε σάν κάποιο σκοτεινό κενό μέ κόκκινες άναλαμπές ανάμεσα στίς πλούσιες άνταύγειες πού είχαν οί βελούδινες πτυχές. Δύσκολο ήταν νά φανταστείς έδώ μέσα άνθρώπους, γιατί τό σύνολο είχε μιά φαντασμαγορία δεσποτική. Ο Κάρλ δέν ξεχνούσε νά τρώει, μά κάθε τόσο έριχνε και ματιές στην εικόνα πού την είχε βάλει δίπλα στο πιάτο του.

Ο Κάρλ είχε την επιθυμία νά κοιτάξει τουλάχιστον ακόμα μιά από τίς άλλες, μά δέν τολμούσε νά πάει νά την πάρει ο ίδιος, γιατί ένας υπηρέτης τίς σκέπαζε μέ τό χέρι του, φυλάγοντάς τες φυσικά γιά νά μή χαλάσει ή σειρά. Γιαυτό έριχνε ματιές τριγύρω στους άλλους γιά νά δει μήπως και προχωρούσε καμιά άλλη. Άνάμεσα σ' εκείνους πού ήταν πεσμένοι μέ τὰ μούτρα στο φαγητό ξεχώρισε ξαφνικά —στην άρχή μόλις και μετά βίας πίστευε στά μάτια του— ένα γνώριμό του, τόν Τζιάκομο. Έτρεξε άμέσως σ' αυτόν: «Τζιάκομο!» φώναξε.

Εκείνος, όπως κάθε φορά πού τόν ξάφνιαζε κάποιος, έδειξε πώς φοβήθηκε: σηκώθηκε από τό φαγητό, έκανε μερικές στροφές στο στενό χώρο ανάμεσα στους πάγκους, σκούπισε τό στόμα μέ τό χέρι του, έδειξε μεγάλη χαρά βλέποντας τόν Κάρλ, τόν παρακάλεσε νά καθίσει δίπλα του ή νά του κάνει τόπο κοντά του. Τώρα πιά θά τά έλεγαν μεταξύ τους και θά έμεναν παντοτινά άχώριστοι. Ο Κάρλ δέ θέλησε νά ένοχλήσει τούς άλλους: γιά την ώρα έπρεπε ο καθένας νά παραμείνει στη θέση του, εξάλλου τό φαγητό πλησίαζε στο τέρας του και τότε φυσικά, θά έσμιγαν γιά πάντα. Ο Κάρλ όμως στάθηκε ακόμα λίγα λεπτά δίπλα στον Τζιάκομο, έτσι γιά νά τόν νιώσει και νά τόν θαυμάσει. Στ' αλήθεια, πόσες άναμνήσεις δέν του έφερνε! Πού θρισκόταν ή άρχιμαγειρίσσα; Τί έκανε ή Τερέζα; Ο Τζιάκομο φυσικά δέν έδειχνε πώς είχε αλλάξει και πολύ. Η προφητεία της άρχιμαγειρίσσας πώς μέσα σ' έξι μήνες θά γινόταν ένας αληθινός άμερικάνος μέ κόκαλα σκληρά δέ βγήκε αληθινή: ήταν παχουλός όπως και πρίν, μόνο πού τὰ μάγουλά του ήταν τώρα κάπως βαθουλωμένα, μά τή στιγμή αυτή βέβαια είχαν πάρει μιά στρογγυλάδα γιατί είχε

μέσα στο στόμα του μιά μεγάλη μπουκιά από κρέας απ' όπου τραβούσε μ' άργές κινήσεις τὰ κόκαλα έξω και τὰ έριχνε στο πιάτο. Ούτε και τόν Τζιάκομο τόν πήραν γιά ήθοποιό: διάβαζε τώρα ο Κάρλ στο περιβραχιόνιό του πώς τόν είχαν προσλάβει γιά λιφτμπού. Φαινόταν λοιπόν πώς τό θέατρο της Όκλαχόμα μπορούσε στ' αλήθεια νά χρησιμοποιήσει τόν καθένα. Ο Κάρλ άφαιρέθηκε εκεί γιά πολύ θαυμάζοντας τόν Τζιάκομο κι έλειψε αρκετή ώρα από τή θέση του. Όταν πήγε νά ξαναγυρίσει πίσω, ξεπρόβαλε ο προσωπάρχης, άνέθηκε σ' έναν πάγκο, τόν πιό ψηλά στημένο, χτύπησε τὰ χέρια κι ύστερα έβγαλε μικρό λόγο. Άμέσως οί περισσότεροι σηκώθηκαν. Όσοι έμειναν καθιστοί γιατί δέ μπορούσαν ν' αφήσουν τό φαγητό, αναγκάστηκαν τελικά νά σηκωθούν, γιατί τούς έσπρωχναν οί άλλοι άκατάπαυτα.

«Έλπίζω» άρχισε τό λόγο του, ενώ στο μεταξύ ο Κάρλ είχε τρέξει στη θέση του πατώντας έλαφρά, «έλπίζω νά ευχαριστηθήκατε μέ τό φαγητό πού σάς προσφέραμε. Γενικά έχουν νά λένε πολύ καλά λόγια γιά τό φαγητό της ομάδας μας. Δυστυχώς, τώρα πρέπει νά μαζέψουν τό τραπέζι, γιατί τό τρένο γιά την Όκλαχόμα άναχωρεί σέ πέντε λεπτά. Τό ταξίδι είναι μακρινό, μά θά έχετε τίς φροντίδες όλων μας. Έδώ ο κύριος θά 'ναι ο άρχηγός σας στο ταξίδι και θά πρέπει νά ύπακούετε».

Τότε ένας αδύνατος, κοντός κύριος άνέθηκε άμέσως στον πάγκο, όπου πρίν στεκόταν ο προσωπάρχης και προτού ακόμα χαιρετήσει άρχισε νά τούς δείχνει μέ τὰ χέρια άπλωμένα και νευρικές κινήσεις πώς νά μαζευτούν, πώς νά συνταχθούν και νά ξεκινήσουν. Όσoτόσο δέν έδειξαν όλοι άμέσως ύπακοή, γιατί κάποιος από την παρέα, εκείνος πού πρίν από λίγο είχε βγάλει λόγο, χτύπησε τό χέρι στο τραπέζι κι άρχισε νά βγάζει λόγο ευχαριστήριο —ο Κάρλ στο μεταξύ ήταν άνήσυχος— παρόλο πού είχαν πει πώς τό τρένο φεύγει σέ πέντε λεπτά. Ο όμιλητής δέν έδειχνε νά ενδιαφέρεται πού ο προσωπάρχης δέν τόν πρόσεχε καθώς ήταν άπασχολημένος δίνοντας οδηγίες στον άρχηγό. Άράδιαζε τὰ ονόματα όλων των φαγητών πού είχαν φέρει στο τραπέζι, έλεγε γιά τό καθένα χωριστά τή γνώμη του κι ύστερα συμπερασματικά άναφωνούσε: «Νά, λοιπόν, αξιότιμοι κύριοι, μέ ποιό τρόπο κερδίζουν τή συμπάθειά μας!» Όλοι γέλασαν, εκτός από τόν προσωπάρχη και τόν άρχηγό, μά αυτό ήταν περισσότερο ή αλήθεια παρά ένα άστείο.

Σέ λίγο πλήρωσαν όλοι τήν καθυστέρηση από τό λόγο τρέχοντας στό σταθμό. Έξάλλου, όπως τώρα έβλεπε ό Κάρλ, αυτό δέν ήταν διόλου δύσκολο, γιατί κανένας δέν κρατούσε άποσκευές. Ή μόνη άποσκευή ήταν τ' άμαξάκι μπροστά στην ομάδα πού χοροπηδοῦσε ξεχαρβαλωμένο καθώς τό έσπρωχνε ό πατέρας. Πόσοι ύποπτοι καί χωρίς δεκάρα στην τσέπη είχαν καταφύγει έδω κι όμως πόσο όμως τούς υποδέχτηκαν καί τούς προστάτησαν! Κι ό άρχηγός φαινόταν νά τούς έχει όλους στην καρδιά του. Πότε πότε έπιανε μέ τό ένα χέρι τ' άμαξάκι καί μέ τ' άλλο άνασηκωμένο τούς ένθάρρυνε, άλλοτε πάλι έτρεχε στην τελευταία σειρά καί σκόρπιζε θάρρος τρέχοντας σ' όλο τό μάκρος της· συνάμα έκανε καί κινήσεις μέ τά χέρια αναγκάζοντας νά ταχύνουν τό βήμα όσους έβλεπε νά πηγαίνουν άργά.

Όταν είχαν φτάσει στό σταθμό, τό τρένο ήταν ήδη έτοιμο γιά ν' άναχωρήσει. Οί άνθρωποι πού στέκονταν στην άποβάθρα άρχισαν νά δείχνουν ό ένας στον άλλο την ομάδα κι άπ' όλες τίς μεριές ακούγονταν φωνές: «Όλοι αυτοί είναι του θεάτρου τής 'Οκλαχόμα!» Φαίνεται πώς τό θέατρο ήταν πολύ πιό φημισμένο άπ' ό,τι πίστευε ό Κάρλ, πού φυσικά ποτέ δέν είχε άσχοληθεί γενικά μέ τό θέατρο. Όλόκληρο θαγόνι ήταν γιά την ομάδα. Ό άρχηγός πιό πολύ κι από τό σιδηροδρομικό υπάλληλο τούς φώναζε νά κάνουν γρήγορα· έπειτα κοίταξε ένα ένα τό κάθε διαμέρισμα, έφτιαξε κάτι έδω κι εκεί καί τελικά άνέβηκε κι ό ίδιος. Ό Κάρλ βρήκε τυχαία μία θέση στό παράθυρο καί τράβηξε δίπλα του καί τόν Τζιάκομο. Κάθονταν κολλητά ό ένας δίπλα στον άλλο κι ένιωθαν μεγάλη χαρά από τή διαδρομή. Τέτοιο όμορφο ξένοιαστο ταξίδι δέν είχαν κάνει άλλη φορά στην Άμερική. Καθώς ξεκίνησε τό τρένο κούνησαν τά χέρια τους έξω από τό παράθυρο· οί δυό άντικρινοί τό βρήκαν φαίνεται γελοίο καί σκούντησαν μέ νόημα ό ένας τόν άλλο.

Ταξίδευαν δυό μέρες όλόκληρες. Τώρα ό Κάρλ ένιωθε γιά καλά την άπεραντοσύνη τής Άμερικής. Έβλεπε χωρίς σταματημό κι ακούραστα έξω από τό παράθυρο κι ό Τζιάκομο, γιά νά δει κι αυτός όλο καί στριμωχνόταν πιό κοντά του. Τελικά οί νεαροί άντίκρι του πού έπαιζαν χαρτιά βαρέθηκαν νά τόν βλέπουν καί του παραχώρησαν τή θέση δίπλα στό παράθυρο. Ό Κάρλ τούς ευχαρίστησε, γιατί όλοι δέν καταλάβαιναν καλά τ' άγ-

γλικά του Τζιάκομο. Έτσι σιγά σιγά, όπως συμβαίνει πολύ συχνά στους συνταξιδιώτες, έγιναν φίλοι· μά ωστόσο ή φιλία των νεαρών ήταν μερικές φορές ένοχλητική, γιατί όταν καμιά φορά λόγου χάρη τούς έπεφτε κανένα χαρτί άρχιζαν νά τσιμποῦν δυνατά τά πόδια του Τζιάκομο καί του Κάρλ. Ό Τζιάκομο ξαφνιαζόταν κάθε φορά κι έβγαζε φωνές σηκώνοντας ψηλά τά πόδια, ό Κάρλ όμως σιωπηλός ύπόμενε καί μόνο μία φορά έτοιμάστηκε ν' άντιδράσει μέ μία κλοτσιά. Αυτό πού γινόταν μέσα στό μικρό διαμέρισμα πού ήταν πνιγμένο στους καπνούς, μολοντί τό παράθυρο έμενε άνοιχτό, χανόταν μπροστά σ' αυτό πού άντίκριζαν τά μάτια σου έξω.

Τήν πρώτη μέρα πέρασαν ένα ψηλό βουνό. Κάτι πέτρινοι μαῦροι καί γαλανοί όγκοι σέ σχήμα τριγωνικό έφταναν μέχρι τό τρένο, μάταια όμως προσπαθοῦσαν νά δοῦν την κορυφή τους σκύβοντας έξω από τό παράθυρο. Κοιλάδες σκοτεινές καί στενές ξετυλίγονταν κομματιαστές μπροστά στά μάτια τους κι ό ένας έδειχνε στον άλλο μέ τό δάχτυλο την κατεύθυνση όπου χάνονταν· χείμαρροι πλούσιοι έσπαζαν σέρνοντας τά νερά τους στις πλαγιές σά μεγάλα κύματα καί συνάμα παίρνοντας στό κατρακύλημα άπειρα μικρά κυματάκια γκρεμίζονταν στά βάθη, κάτω από τίς γέφυρες πού διέσχιζε τό τρένο. Τούς ένιωθαν τόσο κοντά· πού ή δροσερή πνοή τους έκανε τό πρόσωπο ν' άνταρχιάζει.

Δύο αποσπάσματα

I

«Ξύπνα! Ξύπνα!» φώναξε ο Ρόμπινσον, πρίν ακόμα τό πρωί προλάβει ο Κάρλ ν' ανοίξει τά μάτια του. 'Η κουρτίνα τῆς μπαλκονόπορτας δέν είχε αποτραβηχτεί, μά τό φῶς τοῦ ἡλίου πού περνοῦσε μέσα ἀπό μερικά ἀνοίγματα σέ συμμετρικές ἀχτίδες ἔδειχνε ποιά ὥρα ἦταν περίπου. 'Ο Ρόμπινσον ἔτρεχε 'βιαστικά ἐδῶ κι ἐκεῖ μέ ἄγρυπνα μάτια, τή μιά φορά ἔφερε κάποια πετσέτα, τήν ἄλλη μιά λεκάνη, ἄλλοτε πάλι ἐσώρουχα καί τήν ἄλλη ροῦχα καί πάντοτε, σάν περνοῦσε δίπλα στόν Κάρλ, γύρευε μέ μιά κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ νά τόν κάνει νά σηκωθεῖ καί κουνώντας ψηλά αὐτό πού κρατοῦσε ἤθελε νά δείξει πῶς αὐτή καί μόνη τή μέρα θά βρισκόταν σ' αὐτή τήν ἀνάγκη νά παραπονιέται, γιατί φυσικά στό πρῶτο πρωινό ὁ Κάρλ δέ μπορούσε νά καταλάβει τίποτα ἀπό τίς λεπτομέρειες τῆς ὑπηρεσίας.

Ὡστόσο ὁ Κάρλ ἀντιλήφθηκε ἀμέσως ποιόν περιποιόταν ὁ Ρόμπινσον. 'Εκεῖ σ' ἓνα χῶρο περιορισμένο ἀπό δύο ντουλάπες, πού ὁ Κάρλ μέχρι τώρα δέν εἶχε παρατηρήσει, κάποιοι λούζονταν. 'Εβλεπες τό κεφάλι τῆς Μπρουνέλντας, τό λεύτερο λαιμό —τά μαλλιά της ἔπεφταν καί σκέπαζαν ἀκριβῶς τό πρόσωπό της— καί τήν ἄκρη ἀπό τόν τράχηλό της νά προεξέχει καί συνάμα τό ὑψωμένο ἐδῶ κι ἐκεῖ χέρι τοῦ Ντελαμάρς νά κρατᾷ ἓνα σφουγγάρι πού τό περιέφερε πάνω κάτω πλένοντας καί τρίβοντας τή Μπρουνέλντα. "Ακουγες τίς κοφτές διαταγές τοῦ Ντελαμάρς πού ἔδινε στόν Ρόμπινσον; αὐτός μέ τή σειρά του ἔδινε τά πράγματα ἀπό μιά μικρή χαραμάδα ἀνάμεσα σ' ἓνα ντουλάπι καί σ' ἓναν τοῖχο, ἀναγκασμένος πάντοτε νά τεντώνει τό χέρι του καί νά στρέφει ἀκατάπαυτα τό κεφάλι του, χωρίς φυσι-

κά νά ὠφεληθεῖ ἀπό τόν υπόλοιπο λευτερωμένο χῶρο πού εἶχε ἀφεθεῖ ἀπό τή μετακίνηση.

«Τήν πετσέτα! Τήν πετσέτα!» φώναξε ὁ Ντελαμάρς. Καί μόλις ὁ Ρόμπινσον, πού τότε ἀκριβῶς γύρευε κάτω ἀπό τό τραπέζι κάτι ἄλλο, τρόμαξε, τράβηξε ἔξω τό κεφάλι φωνάζοντας: «Μά πού εἶναι τό νερό, στό διάολο!» καί τότε πάνω ἀπό τό ντουλάπι ξεπρόβαλε τό λυσσασμένο ἀπό τήν ὀργή πρόσωπο τοῦ Ντελαμάρς. "Ὅπως καταλάβαινε τώρα ὁ Κάρλ αὐτά πού χρειάζονταν γιά τό λούσιμο καί τό ντύσιμο κάθε τόσο, τοῦ τά εἶχαν ζητήσει νά τά φέρει μέ διαφορετική σειρά καί τά πῆγε πρὸς τά ἐκεῖ. Πάνω σέ μιά μικρή ἠλεκτρική θερμάστρα ἦταν μιά λεκάνη γιά νά ζεσταίνεται νερό καί κάθε τόσο ὁ Ρόμπινσον κουβαλοῦσε ἐκεῖνο τό θάρος μέσα στόν κλειστό αὐτό χῶρο τοῦ λουτροῦ. Στήν ἐκτέλεση αὐτῆς τῆς δουλειᾶς τουμποροῦσε κανεῖς πολὺ εὐκολα νά καταλάβει πῶς δέν ἦταν τόσο εὐκολο κάθε φορά νά ἐνεργεῖ μ' ἐπιτυχία καί μιά φορά, ὅταν τοῦ ζήτησαν πετσέτα, ἄρπαξε ἀπό ἓνα ντουλάπι στή μέση τῆς κάμαρας ἓνα πουκάμισο καί κάνοντάς το ἓνα κουβάρι τό ἐκσφεντόνισε πάνω ἀπό τό ντουλάπι, ἐκεῖ πού λουζόταν ἡ Μπρουνέλντα.

Κι ὁ Ντελαμάρς ὥστόσο εἶχε νά κάνει πολὺ δύσκολη δουλειά καί γι'αὐτό ἴσως τά ἔβαζε μέ τόν Ρόμπινσον —γιά τόν Κάρλ δέν ἔλεγε τίποτα— γιατί δέμποροῦσε κι αὐτός ὁ ἴδιος νά εὐχαριστήσῃ τή Μπρουνέλντα. «'Αχ» ἄρχισε αὐτή νά φωνάζει κι ἔκανε καί τόν Κάρλ πού ἦταν ἀμέτοχος σ' ὅλη αὐτή τή σκηνή νά σκιρτᾷ ἀπό κάτι περίεργο. «'Αχ, πόσο μέ πονᾷς! Φύγε! Καλύτερα νά λουστῶ μόνη μου ἀντὶ νά ὑποφέρω τόσο πολὺ! Τώρα πάλι δέμπορῶ νά κουνήσω τό χέρι μου. Πονῶ πολὺ καθῶς μέ πιέζεις. Πρέπει στήν πλάτη νά 'χω μαῦρα σημάδια. Φυσικά, ἐσύ δέ μοῦ τό φανερώνεις. Περιμένε μιά στιγμὴ, θέλω νά μέ δεῖ ὁ Ρόμπινσον ἢ ὁ μικρός μας. "Ὁχι, ὄχι, δέν τόν θέλω. Μά νά εἶσαι λίγο πῶς τρυφερὸς. Πρόσεχε, Ντελαμάρς! Μά, μπορῶ κάθε πρωί νά λέω τά ἴδια; Πρόσεχε, Ντελαμάρς! Κι ἐσύ ὁμως δέν προσέχεις. Ρόμπινσον!» φώναξε ξαφνικά καί κουνοῦσε ἓνα ἐσώρουχο πάνω ἀπό τό κεφάλι της. «'Ελα νά μέ βοηθήσεις, γιά δές, πόσο ὑποφέρω, αὐτά τά βασανιστήρια τά λέει αὐτός λούσιμο, ναι, αὐτός ὁ Ντελαμάρς! Ρόμπινσον, Ρόμπινσον, πού βρίσκεσαι, μά δέν ἔχεις καρδιά;» 'Ο Κάρλ σιωπηλὸς ἔκανε μέ τό δάχτυλο νόη-

μα στὸν Ρόμπινσον πὼς ἔπρεπε νά πάει, μὰ ὁ Ρόμπινσον μέ κατεβασμένα τὰ μάτια κούνησε σκεφτικός τὸ κεφάλι του· ἤξερε αὐτὸς καλύτερα ἀπὸ τὸν Κάρλ. «Τί νομίζεις;» εἶπε ὁ Ρόμπινσον σκύβοντας στὸ ἄφτί τοῦ Κάρλ. «Δέν ἐννοεῖ αὐτὸ ἀκριβῶς. Μιά φορά πῆγα καὶ δέν ξαναπῆγα πιά. Μ' ἄρπαξαν κι οἱ δύο τους καὶ μέ βούτηξαν στή μπανιέρα, ἀκόμα λίγο νά πνιγῶ. Καὶ κάθε τόσο ἡ Μπρουνέλντα μοῦ σφύριζε πὼς εἶμαι ἀδιάντροπος καὶ συνέχεια μοῦ ἔλεγε: "Βέβαια, τώρα δέν εἶσαι στὸ μπάνιο μαζί μου!" ἢ "Πότε θά ξανάρθεις στὸ μπάνιο γιὰ νά μέ δεῖς;" Καὶ μόνο σάν ἔπρεσα στὰ πόδια καὶ τὴν ἰκέτευσα, τότε σταμάτησε. Αὐτὸ ὅμως δέν τὸ ξέχνῳ».

Κι ἐνῶ ὁ Ρόμπινσον διηγόταν αὐτά, ἡ Μπρουνέλντα φώναζε ἀκατάπαυτα: «Ρόμπινσον! Ρόμπινσον! Μά ποῦ βρίσκεται αὐτὸς ὁ Ρόμπινσον!»

Καὶ μολονότι κανένας δέν πῆγαινε νά τὴ βοηθήσει οὔτε ἔδινε καμιά ἀπάντηση—ὁ Ρόμπινσον κάθισε δίπλα στὸν Κάρλ κι οἱ δύο τους σιωπηλοῖ ἐβλεπαν πέρα στὶς ντουλάπες, ὅπου ἐδῶ κι ἐκεῖ φαίνονταν τὰ κεφάλια τῆς Μπρουνέλντας ἢ τοῦ Ντελαμάρς—αὐτὴ ὅμως δέν ἔπαψε καὶ τὰ παράπονα ἐναντίον τοῦ Ντελαμάρς: «Μά, ἐσύ Ντελαμάρς!» φώναζε. «Τώρα δέν αἰσθάνομαι τίποτα ἀπολύτως πὼς μέ λούζεις. Μά ποῦ ἔβαλες τὸ σφουγγάρι; Πιάσε τὸ σφουγγάρι! "Ἀχ, νά μπορούσα νά σκύψω, νά μπορούσα νά κουνηθῶ! Θά σοῦ ἔδειχνα ἐγὼ πὼς μπορεῖ κανεὶς νά λούσει. Ποῦ εἶναι ἐκεῖνα τὰ χρόνια, τότε πού ἤμουν κορίτσι, στὸ σπίτι τῶν γονιῶν μου κι εἶχα ἐκείνη τὴν πιὸ εὐκίνητη ἀπὸ τίς φίλες μου! Καὶ τώρα! Μά, τέλος πάντων πότε θά μάθεις, Ντελαμάρς, νά μέ λούζεις; Κουνᾶς ἐδῶ κι ἐκεῖ τὸ σφουγγάρι, τὸ πιέζεις κι ἐγὼ δέν αἰσθάνομαι τίποτα. "Ὅταν σοῦ ἔλεγα νά μὴ μέ πονᾶς, δέν ἐννοοῦσα πὼς θά μείνω ἐδῶ αἰώνια γιὰ νά κρυολογήσω. Θά δεῖς πὼς θά πηδήξω ἀπὸ τὴ μπανιέρα καὶ θά βγῶ ἔξω ὅπως εἶμαι!»

Μά δέν πραγματοποιοῖσε τὴν ἀπειλὴ τῆς—φυσικὰ στή θέση πού ἦταν οὔτε καὶ μπορούσε—φαινόταν πὼς ἀπὸ φόβο νά μὴν κρυολογήσει εἶχε πιάσει τὸν Ντελαμάρς καὶ κολλοῦσε πάνω στή μπανιέρα, ὥστε κλότσησε δυνατὰ τὰ νερά.

«Αὐτὸ μπορεῖς νά τὸ κάνεις, Ντελαμάρς» εἶπε ἡ Μπρουνέλντα λίγο πιὸ ἡρεμα. «Κολακεύεις κι ὅλο κολακεύεις σά δέ μπορεῖς νά κάνεις κάτι καλὸ». Ὑστερα

γιὰ μιὰ στιγμή ἔμειναν σιωπηλοί. «Τώρα τὴ φιλάει» εἶπε ὁ Ρόμπινσον καὶ τέντωσε πρὸς τὰ πάνω τὰ φρύδια.

«Τί μένει τώρα ἄλλο νά κάνουμε;» ρώτησε ὁ Κάρλ. Μιά πού τὸ ἀποφάσισε νά μείνει, ἤθελε ἀμέσως νά πιάσει τὴ δουλειά του. Ἄφησε τὸν Ρόμπινσον, πού δέν ἀπαντοῦσε, μόνο του πάνω στὸ ντιβάνι κι ἄρχισε δύσκολη δουλειά, νά ξεχωρίζει τὸ σωρὸ ἀπὸ τὰ παπλώματα καὶ τίς κουβέρτες πού εἶχαν ἀνακατευτεῖ ὅλη τὴ νύχτα, καὶ τὰ ἔβαζε ὅλα σὲ τάξη, πράγμα πού δέν εἶχε γίνει ἐδῶ καὶ βδομάδες.

«Πρὸσεχε, Ντελαμάρς» εἶπε τότε ἡ Μπρουνέλντα, «νομίζω πὼς χαλνοῦν τὸ στρῶμα μας. Πρέπει ὅλα νά τὰ σκεφτόμαστε, δέν ἔχεις καθόλου ἡσυχία. Νά εἶσαι αὐστηρὸς καὶ στοὺς δύο, κάνουν ὅ,τι τοὺς καπνίσει». «Εἶναι ὅπωςδὴποτε αὐτὸς ὁ μικρὸς μέ τὴν καταραμένη διασύννη του στήν ὑπηρεσία!» φώναξε ὁ Ντελαμάρς κι ἤθελε μᾶλλον νά πεταχτεῖ ἔξω. Ὁ Κάρλ ἤδη τὰ πέταξε ὅλα ἀπὸ τὰ χέρια του, μὰ εὐτυχῶς ἡ Μπρουνέλντα ἄρχισε πάλι: «Μὴ φεύγεις, Ντελαμάρς, μὴ φεύγεις. "Ἀχ, αὐτὸ τὸ νερὸ πόσο καυτὸ εἶναι, γίνεται κανεὶς πτώμα. Μεῖνε κοντά μου, Ντελαμάρς». Τώρα γιὰ πρώτη φορά παρατήρησε ὁ Κάρλ πὼς ὑψωνόταν πάνω ἀπὸ τὰ ντουλάπια ἀκατάπαυτα ὁ ἀχνὸς τοῦ βραστοῦ νεροῦ.

Ὁ Ρόμπινσον ταραγμένος ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ μάγουλο, σά νά τοῦ προξένησε ὁ Κάρλ κάτι φοβερό. «Νά τ' ἀφήσετε ὅλα ὅπως ἦταν πρῶτα!» ἀντήχησε ἡ φωνὴ τοῦ Ντελαμάρς. «Δέν ξέρετε πὼς ἡ Μπρουνέλντα μετὰ τὸ μπάνιο ἀναπαύεται μιὰ ὥρα; Παλιόμουτρα! Περιμένετε κι ἐρχομαί! Ρόμπινσον, σίγουρα πάλι ὄνειρεύεσαι! Ἑσένα, ἔσένα καὶ μόνο θεωρῶ ὑπεύθυνο γιὰ ὅ,τι θά συμβεῖ. Ἑσύ νά τοῦ κρατᾶς τὸ χαλινάρι. Δέ θά κάνει ἐδῶ τοῦ κεφαλιοῦ του. "Ἀν σᾶς θέλει κανεὶς, δέν κάνετε τίποτα. Μόνο σά δέ σᾶς θέλουμε, τότε μοῦ εἶστε πρόθυμοι! Ἐκουμεπιστεῖτε σέ μιὰ γωνιά καὶ περιμένετε μέχρι νά σᾶς ζητήσουμε».

Καὶ μόλις ὅλα ξεχάστηκαν, τότε ἡ Μπρουνέλντα ψιθύρισε, μέ φωνὴ ξεψυχισμένη πέρα γιὰ πέρα σά νά πνιγόταν ἀπὸ τὸ ζεστὸ νερό: «Τὸ ἄρωμα! Φέρτε τὸ ἄρωμα!» «Τὸ ἄρωμα!» φώναξε ὁ Ντελαμάρς. «Κουνηθεῖτε!» Σωστά, μὰ ποῦ θρискόταν τὸ ἄρωμα; Ὁ Κάρλ ἄρχισε νά βλέπει τὸν Ρόμπινσον. Ὁ Ρόμπινσον πάλι μέ τὴ σειρά του ἔβλεπε τὸν Κάρλ Ὁ Κάρλ παρατήρησε πὼς ἐδῶ ὅλα ἔπρεπε νά τὰ ἔχει κανεὶς στὸ χέρι. Ὁ Ρόμπινσον

δέν είχε ιδέα πού βρισκόταν τό άρωμα. Κάθισε χωρίς νά σκέφτεται στό πάτωμα κι άρχισε μέ τά χέρια νά ψάχνει κάτω από τό ντιβάνι, δέν έβγαζε όμως τίποτα άλλο από σωρούς σκόνη καί γυναικεία μαλλιά. 'Ο Κάρλ έτρεξε στό τραπεζάκι του μπάνιου πού ήταν κοντά στην πόρτα. "Άνοιξε τό συρτάρι, μά δέ βρήκε τίποτα εκτός από άγγλικά μυθιστορήματα, περιοδικά καί σημειωματάρια, κι ήταν τόσο γεμάτο πού σάν τ' άνοιγε κανείς δέ μπορούσε νά τό ξανακλείσει. «Τό άρωμα!» αναστέναξε στό μεταξύ ή Μπρουνέλντα, «πόσο θά βαστάξει αυτό; Άχ, αν μπορούσα σήμερα νά 'χω τό άρωμα!» Στην ανυπομονησία αυτή της Μπρουνέλντας, ο Κάρλ δέν έπρεπε νά ψάχνει μέσα στό ντουλάπι. Τό καλύτερο ήταν νά κοιτάξει εκεί πάνω στά τραπέζια αν βρισκόταν τό άρωμα. Μέσα στό ντουλάπι τών ρούχων δέν υπήρχε τέτοιο μπουκάλι, πάνω στό ντουλάπι βρίσκονταν μόνο παλιά μπουκάλια μέ φάρμακα κι αλοιφές, όλα τά υπόλοιπα φυσικά τά είχαν πάει στό μπάνιο. "Ίσως νά 'ταν στό συρτάρι της τραπεζαρίας. Κάνοντας όμως νά τρέξει προς τά εκεί -ό Κάρλ στό μυαλό του είχε μόνο τό άρωμα καί τίποτα άλλο- συγκρούστηκε δυνατά μέ τόν Ρόμπινσον πού τώρα είχε τελειώσει τό ψάξιμο κάτω από τό ντιβάνι καί ξαφνικά σά νά φωτίστηκε από μιά θύμηση πού βρίσκεται τό άρωμα, όρμησε πέφτοντας πάνω στον Κάρλ. Άκούστηκε τό χτύπημα πού έκαναν τά κεφάλια τους: ο Κάρλ έμεινε άλαλος, ο Ρόμπινσον δέν έκοψε τό τρέξιμο, μά φώναξε άγρια γιά νά έλαφρώσει τόν πόνο του καί μάλιστα υπερβολικά καί κάθε τόσο έβγαζε κι άλλες φωνές.

«Άντί νά φέρουν τό άρωμα, αυτοί παλεύουν» φώναξε ή Μπρουνέλντα. «Σίγουρα θ' άρρωστήσω απ' αυτούς τούς υπηρέτες, Ντελαμάρς, καί θά πεθάνω φυσικά στά χέρια σου -θέλω όπωςσδήποτε τό άρωμα» φώναξε ξανά συνεπαρμένη, «τό θέλω δίχως άλλο! Δέ βγαίνω από τή μπανιέρα προτού μου φέρουν τό άρωμα, καί θά μείνω εδώ μέχρι τό θράδυ». Καί χτύπησε μέ τό χέρι τό νερό κι άκούστηκε τό νερό πού ράντιζε τριγύρω.

Καί στό συρτάρι της τραπεζαρίας δέν υπήρχε τό άρωμα. Ήταν μόνο μερικά αντικείμενα τουαλέτας της Μπρουνέλντας, παλιά κουτάκια μέ πούντρα, χτένες κι άλλα μικροπράγματα γιά τό φτιασίδι τών μαλλιών, τούφες από μαλλιά κι άλλα μικρά καί δεμένα κολλητά μικροαντικείμενα, τό άρωμα όμως δέ βρισκόταν εκεί. Κι

ο Ρόμπινσον επίσης σέ μιά γωνιά, ενώ φώναζε ακόμα, έψαχνε ένα σωρό από εκατό περίπου κουτιά: άνοιγε τό ένα ύστερα από τ' άλλο κι έψαχνε στά πεταχτά, αφήνοντας καί τά μισά πράγματα, θελόνες κι επιστολόχαρτα, νά πέφτουν κάτω στό πάτωμα χωρίς νά τά μαζεύει, καί δέν έκανε τίποτε άλλο από τό νά κουνά τό κεφάλι καί τούς ώμους δείχνοντας έτσι στον Κάρλ πώς θά μπορούσε νά βρεθεί τό άρωμα.

Τότε βγήκε από τό μπάνιο ο Ντελαμάρς μέ τά εσώρουχα, ενώ ή Μπρουνέλντα λιπόθυμη σχεδόν εκλαιγε. 'Ο Κάρλ κι ο Ρόμπινσον σταμάτησαν νά ψάχνουν κι άρχισαν νά θεωρούν τόν Ντελαμάρς πού μουσκεμένος πέρα γιά πέρα -τό νερό έσταζε από τό πρόσωπο καί τά μαλλιά του- φώναζε: «Καί τώρα αν έχετε τήν καλοσύνη άρχιστε νά ψάχνετε». «Έδω!» διέταξε πρώτα τόν Κάρλ νά ψάξει, «εκεί!», είπε στον Ρόμπινσον. 'Ο Κάρλ άρχισε πραγματικά νά ψάχνει μά εξέταζε καί τίς μεριές πού ανήκαν στον Ρόμπινσον, αλλά δέν έκανε τίποτα όπως κι ο Ρόμπινσον, πού ενώ μέ ζήλο έψαχνε δέν έπαυε νά ρίχνει ματιές στον Ντελαμάρς, πού έπιανε πέρα γιά πέρα τό χώρο, ποδοκροτούσε εδώ κι εκεί καί φυσικά είχε μεγάλη επιθυμία νά ξυλοκοπήσει τόν Κάρλ όπως καί τόν Ρόμπινσον.

«Ντελαμάρς» φώναξε ή Μπρουνέλντα. «Έλα τουλάχιστο νά μέ σκουπίσεις! Κι οί δύο τους δέ μπορούν νά βρουν τό άρωμα καί μάλιστα ανακατεύουν τά πράγματα. Νά σταματήσουν! Κι άμέσως. Κι ό,τι έχουν στό χέρι νά τ' αφήσουν κάτω! Νά μην άγγίξουν τίποτα! Θά κάνουν τό σπίτι στάβλο. Πιάσε τους γερά, Ντελαμάρς, αν δέ σταματήσουν! Μά, άκούω πώς ψάχνουν ακόμα, νά, έπεςε ένα κουτί. Νά μή σηκώσουν τίποτα! Νά τ' αφήσουν όλα στό δωμάτιο καί δρόμο! Πέταξέ τους έξω καί κλείδωσε τήν πόρτα. Ύστερα έλα κοντά μου. Κάθομαι τόσο πολύ μέσα στή μπανιέρα, τά πόδια μου πάγωσαν».

«Άμέσως, Μπρουνέλντα, άμέσως!» φώναξε ο Ντελαμάρς κι όρμησε μέ τόν Κάρλ καί τόν Ρόμπινσον στην πόρτα. Προτού όμως τούς διώξει τούς διέταξε νά φέρουν τό πρόγευμα καί νά ζητήσουν από όποιονδήποτε ένα καλό άρωμα γιά τή Μπρουνέλντα.

«Αταξία καί βρομιά σās κυβερνά» είπε ο Κάρλ έξω στό διάδρομο. «Σά γυρίσουμε πίσω μέ τό πρόγευμα, πρέπει νά βάλουμε μιά τάξη».

«Καί νά 'ταν μόνο αυτό!» είπε ο Ρόμπινσον. «Κι αυτή

ή συμπεριφορά! Φυσικά ό Ρόμπινσον παραπονιόταν, γιατί ή Μπρουνέλντα δέν έκανε καμιά διάκριση ανάμεσα στον Κάρλ πού μόλις χτές ήρθε και σ' αυτόν πού τήν υπηρετούσε τόσο καιρό. Κι αυτό δέν ώφελοϋσε σέ τίποτα. Ό Κάρλ τού είπε: «Πρέπει λίγο νά συνέλθεις». Καί γιά νά μήν τόν κάνει κι άπελπιστεϊ πέρα γιά πέρα πρόσθεσε: «Πρέπει πρώτα πρώτα νά κάνουμε μόνο μιά δουλειά. Πίσω στά ντουλάπια θά ταχτοποιήσω ένα μικρό χώρο κι όταν όλα θά συγυριστούν, εκεί θά ήσυχάζεις όλη τή μέρα νά μή νοιάζεσαι διόλου και γρήγορα θά γίνεις καλά».

«Τώρα βλέπεις ποιά είναι ή κατάσταση μου» είπε ό Ρόμπινσον και γύρισε τό πρόσωπό του σά νά 'θελε νά μείνει μόνος μέ τόν πόνο του. «Μά, θά μ' αφήσετε εκεί ήσυχος;»

«Άν θέλεις, θά μιλήσω γι' αυτό μέ τόν Ντελαμάρς και τή Μπρουνέλντα».

«Παίρνει άπ' αυτά ή Μπρουνέλντα!» φώναξε ό Ρόμπινσον κι έσπρωξε μέ τή γροθιά του μιά πόρτα πού είχαν πλησιάσει, χωρίς πρώτα νά προετοιμάσει τόν Κάρλ.

Μπήκαν σέ μιά κουζίνα, όπου άπ' τό τζάκι πού ήθελε διόρθωμα έβγαιναν πρós τά πάνω μαϋρα σύννεφα καπνού. Μπροστά στό τζάκι ήταν γονατισμένη μιά άπό τίς γυναίκες, πού είχε δεϊ χτές ό Κάρλ στό διάδρομο, και μέ τά γυμνά της χέρια έβαζε κάρβουνα στη φωτιά πού τή σκάλιζε άπ' όλες τίς μεριές. Στέναζε κάθε τόσο, γιατί ήταν σέ μιά δύσκολη στάση γιά τήν ηλικία της.

«Και τώρα έχουμε κι αυτή τή φασαρία» είπε κοιτάζοντας τόν Ρόμπινσον· σηκώθηκε κουρασμένη, έχοντας τό χέρι στό σακί μέ τά κάρβουνα, έκλεισε τό τζάκι τυλίγοντας τή χειρολαβή μέ τήν ποδιά της. «Τώρα, τέσσερις τό άπόγευμα» —ό Κάρλ κοίταξε παραξενεμένος τό ρολόι τής κουζίνας— «πρέπει νά πάρετε τό πρόγευμα; Άλήτες! —Καθίστε» είπε ύστερα «και περιμένετε μέχρι νά θρώ καιρό».

Ό Ρόμπινσον τράβηξε τόν Κάρλ σ' έναν πάγκο κοντά στην πόρτα χαμηλά και τού ψιθύρισε: «Πρέπει νά ύπακούμε. Έξαρτιόμαστε άπ' αυτήν. Πήραμε τό δωμάτιο άπ' αυτήν και μπορεί κάθε στιγμή νά μäs πετάξει στό δρόμο. Πώς όμως ν' αλλάξουμε σπίτι; Πώς θά μεταφέρουμε όλα αυτά τά πράγματα; Κι ύστερα ή Μπρουνέλντα δέ μεταφέρεται εύκολα».

«Κι εδώ στό διάδρομο δέν υπάρχει άλλο δωμάτιο πού νά νοικιάζεται;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Δέ μäs παίρνει κανείς» άπάντησε ό Ρόμπινσον. Σ' όλο τό σπίτι δέ μäs παίρνει κανείς».

Κάθισαν σιωπηλοί στό μικρό πάγκο, και περίμεναν. Ή γυναίκα πηγαινοερχόταν συνέχεια ανάμεσα σέ δυό τραπέζια, έναν κάδο γιά τήν πλύση και τό τζάκι. Άπό τά παράπονα μάθαινες πώς ή κόρη της ήταν άρρωστη γι αυτό ήταν υποχρεωμένη νά κάνει όλη τή δουλειά γιά νά περιποιηθεί τριάντα ένοικιαστές. Και κοντά σ' αυτά ή θερμάστρα ήταν χαλασμένη, τό φαγητό δέ γινόταν· σέ δυό πελώριες λεκάνες έβραζε μιά πηχτή σούπα κι όπως συχνά ή γυναίκα τήν ανακάτευε μέ τήν άκρη ενός δοχείου κι έβλεπε ν' ανεβαίνουν ψηλά τά υλικά, κατά λάβαινε πώς ή σούπα δέ θά πετύχαινε· ίσως νά έφταιγε ή φωτιά, γι αυτό κάθε τόσο γονάτιζε και δούλευε μέ τό φτυάρι τά κάρβουνα τής φωτιάς. Ή κουζίνα ήταν γεμάτη άπό μιά τέτοια μυρωδιά πού τούς παράσερνε σ' ένα βήχα πού μερικές φορές δυνάμωνε τόσο πολύ, ώστε σέ λίγο τούς έκανε νά μή μπορούν νά σταματήσουν νά βήχουν. Πότε πότε τούς έκανε τήν παρατήρηση πώς σήμερα δέν ήταν δυνατό νά τούς έτοιμάσει πρόγευμα, γιατί δέν είχε μήτε καιρό μήτε όρεξη. Όμως μιά πού ό Κάρλ κι ό Ρόμπινσον είχαν πάρει τήν έντολή άπό τόν Ντελαμάρς νά φέρουν τό πρόγευμα, κι ωστόσο δέ μπορούσαν ν' αναγκάσουν τή γυναίκα νά τό έτοιμάσει, δέν άνοιγαν τό στόμα τους ν' άπαντήσουν στις παρατηρήσεις αυτές, μά καθόνταν σιωπηλοί όπως και πρίν.

Έκεί τριγύρω, σέ καθίσματα και πάγκους, πάνω και κάτω στά τραπέζια, ακόμα και πάνω στό τζάκι σέ μιά γωνιά, ήταν σωριασμένα τ' άπλυτα πιάτα άπό τό πρόγευμα των ένοικιαστών. Ήταν εκεί κανάτες μέ λίγο καφέ ή γάλα, σέ μερικά πιατάκια ύπήρχε ύπόλειμμα άπό βούτυρο, άπό ένα δίσκο είχαν πέσει κομμάτια άπό κέικ. Ήταν λοιπόν δυνατό άπ' όλα αυτά νά έτοιμάσουν ένα πρόγευμα, ώστε ή Μπρουνέλντα, μήν ξέροντας τήν προέλευσή του, δέ θά 'χε νά πει τό παραμικρό. Μόλις τό σκέφτηκε ό Κάρλ έριξε μιά ματιά στό ρολόι κι είδε πώς περίμεναν ήδη μισή ώρα κι ή Μπρουνέλντα ίσως έκανε σά μανιασμένη κι ό Ντελαμάρς θ' άναβε έναντίον τους· τότε ή γυναίκα φώναξε μ' ένα βήχα —ένω έβηχε άτένιζε τόν Κάρλ— «Μπορείτε νά κάθεστε εδώ, αλλά πρόγευμα δέ θά πάρετε. Θά πάρετε όμως σέ δυό ώρες τό

βραδινό φαγητό».

«Έλα, Ρόμπινσον» είπε ο Κάρλ, «θά ετοιμάσουμε μόνοι μας τό πρόγευμα». «Πώς;» φώναξε ή γυναίκα γέροντας τό κεφάλι. «Μά, σās παρακαλώ, λογικευτείτε» είπε ο Κάρλ, «γιατί δέ θέλετε νά μās δώσετε τό πρόγευμα; Νά, περιμέναμε ήδη μισή ώρα, νομίζοντας πώς είναι αρκετό. Πληρώνεστε γιά όλα, καί μάλιστα σās πληρώνουμε καλύτερα από τούς άλλους. Βέβαια, επειδή παίρνουμε τό πρόγευμα τόσο άργά αυτό είναι ένοχλητικό, εΐμαστε όμως ένοικιαστές σας κι έχουμε αυτή τή συνήθεια νά παίρνουμε τό πρόγευμα άργά, πρέπει καί γιά μās νά δείχνετε κάποια φροντίδα. Σήμερα κι ή κόρη σας είναι άρρωστη καί δέ μπορείτε νά μās τό ετοιμάσετε, μά όμως θά τό ετοιμάσουμε έμεις οί ίδιοι από τά υπολείμματα έδω, μία καί δέν είναι δυνατό νά μās κάνετε ένα φρέσκο πρόγευμα».

Ή γυναίκα αυτή βέβαια δέν έπιανε μέ κανένα φιλικές κουβέντες, αυτοί όμως οί ένοικιαστές φαίνονταν νά 'ναι ικανοποιημένοι καί μέ τά υπολείμματα από τό πρόγευμα· έπειτα βαρέθηκε τήν ενόχληση τών δυό αυτών υπηρετών, γιαντό έπιασε μία κανάτα κι ένα δίσκο καί τά έσπρωξε μέ βία στό κορμί του Ρόμπινσον. Κι αυτός ύστερα από λίγες στιγμές δείχνοντας στό πρόσωπό του πόνο, κατάλαβε πώς έπρεπε νά πάρει τήν κανάτα καί τό δίσκο καί νά κρατήσει τά φαγώσιμα πού γύρευε ή γυναίκα νά τούς ετοιμάσει. Φόρτωσε έτσι τό δίσκο μ' ένα σωρό από φαγώσιμα μέ μεγάλη διασύνη μά τό σύνολο φαινόταν σάν ένας σωρός από άπλυτα πιατικά κι όχι ένα σερβιρισμένο πρόγευμα. Κι ακόμα ή γυναίκα τούς έσπρωχνε έξω καί κάθε τόσο έσκυβε. Φοβήθηκαν τίς βρισιές καί τά σπρωξίματα, γιαντό προχώρησαν γρήγορα στην πόρτα· ο Κάρλ πήρε τήν κανάτα από τά χέρια του Ρόμπινσον, γιατί δέν τήν έβλεπε νά 'ναι σέ ασφάλεια.

Στό διάδρομο κάθισε ο Κάρλ, αφού απομακρύνθηκαν αρκετά από τήν πόρτα της γυναίκας, κι έβαλε τήν κανάτα καί τό δίσκο κάτω, γιά νά τά καθαρίσει καί νά μαζέψει τά γύρω πράγματα, νά χύσει τό γάλα σ' ένα μέρος, νά μαζέψει όλα τά κομμάτια από τό βούτυρο σ' ένα πιάτο, γιά νά εξαφανίσει όλα τά σημάδια εκείνα πού φάνερωναν πώς τό πρόγευμα ήταν υπολείμματα, νά καθαρίσει τά μαχαίρια καί τά κουταλάκια, τά δαγκωμένα ψωμάρια νά τά κόψει ίσια καί γενικά νά δώσει στό σύνολο

μία καλύτερη εμφάνιση. Ο Ρόμπινσον έβρισκε τή δουλειά αυτή περιττή καί μάλιστα ίσχυριζόταν πώς τό πρόγευμα έδειχνε τώρα πιό άσχημα. Ο Κάρλ όμως δέν του έδωσε προσοχή κι ήταν ευχαριστημένος πού δέν ήθελε ν' ανακατευτεί μ' εκείνα τά θρόμικα χέρια. Γιά νά τόν καθησυχάσει του έδωσε άμέσως μερικά κομμάτια κέικ—του είπε όμως πώς ήταν τό μεριδίό του— κι ένα κατακάθισμα σοκολάτας από ένα βαθύ πιάτο.

Μόλις έφτασαν μπροστά στό διαμέρισμά τους κι ο Ρόμπινσον χωρίς κανένα δισταγμό άπλωσε τό χέρι στό κουδούνι, ο Κάρλ τόν συγκράτησε, γιατί δέν ήξεραν άν έπιτρεπόταν νά μπουν. «Ναί» είπε ο Ρόμπινσον, «έπιτρέπεται, τώρα ξυρίζεται». Καί πραγματικά ή Μπρουνέλντα μ' άνοιχτά τά σκέλη καθόταν σέ μία πολυθρόνα, μέσα στό δωμάτιο πού ακόμα είχε τόν πνιγερό άέρα κι όλα ήταν ανακατωμένα κι ο Ντελαμάρς πού στεκόταν πίσω της μέ πολύ σκυφτό πρόσωπο χτένιζε τά κοντά μά ίσως λερωμένα μαλλιά της. Ή Μπρουνέλντα φορούσε πάλι ένα έλαφρό φόρεμα, σέ χρώμα κίτρινο καί κόκκινο, ήταν λίγο πιό κοντό άπ' ό,τι τό χτεσινό, γιατί έβλεπες τουλάχιστο τίς άσπρες χοντροπλεγμένες κάλτσες μέχρι τά γόνατα. Άνυπόμονη γιά τήν άργοπορία του Ντελαμάρς στό χτένισμα έβγαζε τήν κόκκινη χοντρή γλώσσα της στά χείλη, καί πότε πότε έκανε διακοπές μέ κραυγές: «Μά, Ντελαμάρς!» κι απομάκρυνε τό κεφάλι της άπ' αυτόν· περίμενε όμως εκείνος ήσυχά μέ τό χέρι ύψωμένο μέχρι νά ξαναφέρει πάλι πίσω τό κεφάλι.

«Βάσταξε πολύ» είπε ή Μπρουνέλντα μιλώντας γενικά καί γιά τόν Κάρλ είπε ιδιαίτερα: «Πρέπει νά 'σαι λίγο πιό σβέλτος, άν θέλεις, γιά νά μείνουμε ευχαριστημένοι. Μήν παίρνεις γιά παράδειγμα τόν τεμπέλη καί λαίμαργο Ρόμπινσον. Κάπου πήρατε τό πρόγευμά σας· σās προειδοποιώ πώς άλλη φορά δέ θά τ' άνεχτώ».

Ήταν άδικία, κι ο Ρόμπινσον κούνησε τό κεφάλι καί σάλεψε τά χείλη του άλαλος, κι ο Κάρλ κατάλαβε πώς στους κυρίους ένα μόνο πράγμα χωρίς άμφιβολία περνούσε, νά δείχνεις πώς γίνεται δουλειά. Τράβηξε ένα γιαπωνέζικο τραπεζάκι από μία γωνιά, τό σκέπασε μ' ένα τραπεζομάντιλο κι έβαλε τό πρόγευμα πού έφεραν. Όποιος ήξερε πώς έγινε εκείνο τό πρόγευμα, έπρεπε νά 'ναι μέ τό σύνολο ευχαριστημένος, έπρεπε όμως, όπως θά· παραδεχόταν κι ο Κάρλ, κάτι ακόμα νά γίνει.

Ευτυχώς ή Μπρουνέλντα πεινούσε. Έκανε νοήματα

εὐδιάθετη στὸν Κάρλ πού τὰ ἐτοίμαζε ὅλα καί πότε πότε τὸν ἐμπόδιζε σάν ἤθελε πιό μπροστά μέ τὰ μαλακά, παχιά χέρια τῆς, πού μπορούσαν ὅμως νά τὰ λιώνουν ὅλα πατώντας τα, ν' ἄρπάξει κανένα κομμάτι γι' αὐτήν. «Εἶναι ὄραϊα» ἔλεγε πλαταγίζοντας τή γλώσσα καί τραβώντας κοντά τῆς χαμηλά σ' ἓνα κάθισμα τὸν Ντελαμάρς πού ἄφησε κάπου τό χτένι γιά νά τό πάρει ἀργότερα. Κι ὁ Ντελαμάρς ἐπίσης μόλις εἶδε τό πρόγευμα χαμογέλασε, κι οἱ δύο τους πεινοῦσαν τὰ χέρια τους διασταυρώνονταν συνέχεια πάνω στό τραπεζάκι. Ὁ Κάρλ κατάλαβε πῶς γιά νά τοὺς ἱκανοποιήσει ἔπρεπε νά φέρνει πάντοτε πολλά κι ἐνῶ θυμόταν πῶς ἐκεῖ στήν κουζίνα ὑπῆρχαν κι ἄλλα φαγώσιμα τοὺς εἶπε: «Πρώτη φορά ἦταν καί δέν ἤξερα πῶς νά τὰ ταχτοποιήσω ὅλα, τὴν ἄλλη φορά θά 'ναι τό πρόγευμα καλύτερο». Κι ἐνῶ μιλοῦσε πρόσεξε σέ ποιούς ἔλεγε ἐκεῖνα τὰ λόγια κι ἄρχισε νά τὰ χάνει. Ἡ Μπρουνέλντα ἔγνεψε εὐχαριστημένη στὸν Ντελαμάρς καί γιά ν' ἀμείψει τὸν Κάρλ, τοῦ ἔδωσε ἓνα μεγάλο κομμάτι κέικ.

II

Τό ταξίδι τῆς Μπρουνέλντας

Ἐνα πρωί ὁ Κάρλ ἔσπρωχνε στήν ἐξώπορτα τό φορεῖο, ἐπάνω στό ὁποῖο καθόταν ἡ Μπρουνέλντα. Δέν ἦταν ὅμως τόσο νωρίς, ὅσο εἶχε νομίσει ὁ Κάρλ. Ἀποφάσισαν νά ξεκινήσουν νύχτα ἀκόμα, γιά νά μήν τοὺς βλέπουν οἱ διαβάτες στοὺς δρόμους, πράγμα πού τή μέρα ἦταν ἀναπόφευκτο, κι ἔτσι ἡ Μπρουνέλντα θά μπορούσε νά τυλιχτεῖ μέ μιὰ μεγάλη γκριζὰ κουβέρτα. Ἡ μεταφορά ὅμως στίς σκάλες κράτησε πολλή ὥρα, παρόλο πού ὁ φοιτητής πρόθυμα προσφέρθηκε νά βοηθήσει, μά ὡστόσο ἦταν πολύ πιό ἀδύνατος ἀπό τὸν Κάρλ, ὅπως μ' αὐτή τὴν εὐκαιρία διαπιστώθηκε. Ἡ Μπρουνέλντα στάθηκε πολύ γενναία, μόλις πού ἀναστέναξε καί προσπαθοῦσε νά κάνει πιό εὐκολη τή δουλειά τῶν ἀχθοφόρων τῆς. Δέ γινόταν ὅμως ἀλλιῶτικα παρά κάθε πέντε σκαλοπάτια σταματοῦσαν γιά νά ξεποστᾶσουν λίγο αὐτοί κι ἡ

Μπρουνέλντα. Ἦταν ἓνα κρύο πρωινό, στοὺς διαδρόμους, ὅπως καί στά ὑπόγεια, ἔπνεε παγερό ἀεράκι, μά ὁ Κάρλ κι ὁ φοιτητής ἔπλεαν στὸν ἰδρώτα κι ἔπρεπε κάθε φορά νά παίρνουν μιὰ ἄκρη ἀπὸ τὴν κουβέρτα τῆς Μπρουνέλντας πού τὴν πρόσφερενε εὐγενικά, καί νά σκουπίζουν τό μουσκεμένο πρόσωπο. Ἐτσι ἔφτασαν μετὰ δύο ὥρες κάτω, ὅπου ἀπὸ τό βράδυ στεκόταν τ' ἀμαξάκι.

Τό βάρος τῆς Μπρουνέλντας σ' ὅλο τό δρόμο θά δημιουργοῦσε ἐπίσης μερικές δυσκολίες, φαινόταν ὡστόσο πῶς ἡ μεταφορά δέ θά ἀποτύχαινε, γιατί τό σπρώξιμο δέν ἦταν καί τόσο δύσκολο καί γιατί τ' ἀμάξι εἶχε ψηλούς τροχούς καί μόνο ὑπῆρχε ὁ φόβος μήπως κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῆς Μπρουνέλντας ξεκολλήσουν οἱ κορμοί. Ἐπρεπε κανεῖς νά ὑπολογίζει αὐτό τὸν κίνδυνο, μά δέν ἦταν ὡστόσο δυνατό ν' ἀκολουθεῖ κι ἓνα ἄλλο ἐφεδρικό ἀμαξάκι, μολονότι ὁ φοιτητής στ' ἀστεία προσφέρθηκε νά κάνει αὐτή τὴν ἐξυπηρέτηση. Ἀκολουθήσε σέ λίγο ὁ ἀποχαιρετισμός μέ τό φοιτητὴ πού ἦταν πολὺ ἐγκάρδιος. Ὅλες οἱ προστριβές ἀνάμεσα στή Μπρουνέλντα καί στό φοιτητὴ φαίνονταν νά ξεχνιοῦνται, συγχώρεσε γρήγορα τὴν προσβολή τῆς Μπρουνέλντας, πράγμα πού ἔγινε ὅταν αὐτὴ εἶχε ἀρρωστήσει, κι ἡ Μπρουνέλντα δήλωσε πῶς ὅλα πιά ξεχάστηκαν κι ὅλα πιά ἦταν καλά καμωμένα. Τελικά τοῦ πρόσφερε εὐγενικά σάν ἐνθύμιο ἓνα δολάριο πού τό ἔφαχνε ὥρα πολλή μέ κόπο στά πολλά τῆς φορέματα. Αὐτό τό δῶρο γιά ὅσους γνώριζαν τὴν τσιγκουνιά τῆς Μπρουνέλντας ἦταν πολὺ ἀξιόλογο κι ὁ φοιτητής ἔνιωσε μεγάλη χαρά κι ἔριξε τό νόμισμα στὸν ἀέρα. Κι ἔπειτα ἔπρεπε νά τό γυρεῦει κάτω ὁ Κάρλ τὸν βοήθησε καί τελικά τό βρῆκε κάτω ἀπὸ τ' ἀμάξι τῆς Μπρουνέλντας. Ὁ ἀποχαιρετισμός ἀνάμεσα στὸν Κάρλ καί τό φοιτητὴ ἦταν φυσικά πιό ἀπλός· ἔδωσαν τὰ χέρια κι ἔλεγε ὁ καθένας μέ πεποίθηση πῶς κάποιος ἀπὸ τοὺς δύο μιὰ μέρα θά φημιζόταν πολὺ—ὁ φοιτητής ἰσχυριζόταν πῶς θά 'ταν ὁ Κάρλ, μά αὐτός ἰσχυριζόταν τ' ἀντίθετο—πράγμα πού ἀκόμα δυστυχῶς δέν ἔγινε. Ἐπειτα ὁ Κάρλ ἔπιασε μέ θάρρος τὴ χειρολαβή τοῦ ἀμαξιοῦ καί τό ἔσπρωξε ἀπὸ τὴν πόρτα. Ὁ φοιτητὴς τοὺς παρακολουθοῦσε ἀκόμα μέχρι νά τοὺς χάσει ἀπὸ τὰ μάτια του κουνώντας συνέχεια τό μαντίλι. Ὁ Κάρλ ἔκανε συχνὰ νοήματα ἀποχαιρετισμοῦ κι ἡ Μπρουνέλντα μ' εὐχαρίστηση ἔστρεφε τό κεφάλι

της, μά τέτοιες κινήσεις γι' αυτήν ήταν πολύ κουραστικές. Και για να τή διευκολύνει ο Κάρλ γιά έναν τελευταίο αποχαιρετισμό έστρεψε τ' άμάξι στην άκρη του δρόμου μέ τρόπο πού μπορούσε τώρα ή Μπρουνέλντα νά βλέπει τό φοιτητή· αυτός άρπαξε τήν ευκαιρία αυτή και κούνησε τό μαντίλι μέ πολλή θερμή.

Έπειτα ώστόσο ο Κάρλ είπε πώς δέν έπρεπε νά σταματήσουν πουθενά, γιατί είχαν νά κάνουν μεγάλο δρόμο και ξεκίνησαν πολύ άργότερα άπ' ό,τι υπολόγιζαν. Πραγματικά στό δρόμο έβλεπες άμάξια, φορτηγά και ανθρώπους, άν και πολύ άραιά, πού πήγαιναν στη δουλειά τους. Ό Κάρλ ύστερα από τήν παρατήρηση εκείνη δέν ήθελε νά πει τίποτα άλλσ κι ή Μπρουνέλντα μέ τόν τρυφερό της αισθηματικό κόσμο αντίληφθηκε τό πράγμα αλλιώς και σκεπάστηκε πέρα γιά πέρα μέ τήν γκρίζα κουβέρτα. Ό Κάρλ δέν είχε καμιά αντίρρηση, γιατί βέβαια ένα χειροκίνητο άμάξι σκεπασμένο μέ μιά κουβέρτα ήταν κάτι τό παράξενο, μά ώστόσο όχι τόσο πολύ όσο θά 'ταν άσκεπαστη ή Μπρουνέλντα. Όδηγούσε πολύ προσεχτικά. Προτού φτάσουν σέ μιά στροφή σταματούσε, παρατηρούσε τόν άλλο δρόμο, άφηνε, άν ήταν ανάγκη, τ' άμαξάκι κι έτρεχε νά δει τό δρόμο κι άν έβλεπε καμιά άνεπιθύμητη συνάντηση περίμενε πρῶτα νά περάσει ή διάλεγε τό δρόμο από μιά διαφορετική κατεύθυνση. Πάντα πρόσεχε βλέποντας καλά τούς δρόμους και ποτέ δέν έκανε άνώφελους γύρους. Βέβαια, παρουσιάστηκαν μπροστά του εμπόδια πού ήταν κάπως επικίνδυνα, μά ώστόσο δέ μπόρεσε νά τά προβλέψει. Έτσι ξαφνικά σ' ένα δρόμο πού ήταν όμαλός, φαρδύς και τό πιό σημαντικό άδειος —ένα πλεονέκτημα πού πάντα ο Κάρλ διαζόταν νά εκμεταλλευτεί— ξεπρόβαλε από μιά σκοτεινή γωνιά κάποια εξώπορτας ένας χωροφύλακας και ρώτησε τόν Κάρλ τί κουβαλούσε μέσα εκεί στό τόσο προσεχτικά σκεπασμένο άμαξάκι. Όσο αυστηρός όμως ήταν στην αρχή, τόσο δέ μπορούσε νά κρατηθεί και γέλασε μόλις ξεσκέπασε τ' άμάξι κι αντίκρισε τό ξαναμμένο, γεμάτο φόβο πρόσωπο της Μπρουνέλντας. «Πῶς;» φώναξε. «Είχα νομίσει πώς έχεις δέκα σακιά πατάτες και τώρα βλέπω μιά γυναίκα! Πού πηγαίνετε; Ποιοί είστε;» Η Μπρουνέλντα δέν τόλμησε νά κοιτάξει τό χωροφύλακα, μά κοίταξε τόν Κάρλ μέ μάτια γεμάτα όλοφάνερη άμφιβολία γιά τό άν θά μπορούσε κι αυτός νά σωθεί. Ό Κάρλ όμως είχε κάποια πείρα μέ

χωροφύλακες κι έβλεπε πώς γενικά δέν υπήρχε κανένας κίνδυνος. «Δειξτε μου, δεσποινίς» είπε ο χωροφύλακας, «τό έγγραφο πού έχετε λάβει». «Αχ, ναι» είπε ή Μπρουνέλντα κι άρχισε νά ψάχνει μέ τόση άπελπισία πού γινόταν σίγουρα ύποπτη. «Η δεσποινίς» είπε ο χωροφύλακας μ' άναμφίβολη ειρωνεία, «δέ μπορεί νά βρει τό έγγραφο». «Μά, ναι» είπε ήρεμα ο Κάρλ, «τό 'χει όπωσδήποτε, μά δέν ξέρει πού τό 'βαλε». Άρχισε κι ο ίδιος νά ψάχνει και τό τράβηξε πίσω από τήν πλάτη της Μπρουνέλντας. Ό χωροφύλακας τό κοίταξε γρήγορα. «Αυτό είναι λοιπόν» είπε ο χωροφύλακας γελώντας. «Αυτή λοιπόν είναι ή δεσποινίς; Και σεΐς, μικρέ, κάνετε τό μεσάζοντα και τόν άχθοφόρο; Στ' αλήθεια, δέν ξέρετε καμιά άλλη δουλειά;» Ό Κάρλ ύψωσε τούς ώμους, αυτές ήταν οί συνηθισμένες άναμιξεις της άστυνομίας. «Λοιπόν, καλό ταξίδι» είπε ο χωροφύλακας, αφού δέν πήρε καμιά άπάντηση. Στά λόγια του χωροφύλακα έβλεπες περιφρόνηση, μά ο Κάρλ χωρίς νά χαιρετήσει προχώρησε πιό πέρα· ή περιφρόνηση της άστυνομίας ήταν προτιμότερη από τήν προσοχή της.

Λίγο πιό πέρα είχε και πάλι μιά άλλη δυσάρεστη συνάντηση. Τόν ζύγωσε ένας άντρας πού όδηγούσε ένα άμάξι μέ μεγάλα δοχεία γάλα κι ήθελε νά μάθει όπωσδήποτε τί είχε ο Κάρλ στό άμάξι κάτω από τήν κουβέρτα. Δέ μπορούσε κανείς νά φανταστεί πώς θά τύχαινε νά κάνει τόν ίδιο δρόμο μέ τόν Κάρλ, γιατί έμενε πάντα δίπλα του, μολονότι ο Κάρλ έκανε πολλές άπρόσμενες αλλαγές στό δρόμο. Στην αρχή άρκέστηκε νά πετᾷ κουβέντες όπως λόγου χάρι: «Πρέπει νά 'χεις βαρύ φορτίο!» ή «Άσχημα τά φόρτωσες, από πάνω κάτι θά πέσει!» Άργότερα τόν ρώτησε στά ίσια: «Τί έχεις λοιπόν κάτω από τήν κουβέρτα;» «Τί σ' ενδιαφέρει;» άπάντησε ο Κάρλ. Έπειδή όμως ο άλλος επέμένε στην περιέργειά του, ο Κάρλ του είπε: «Είναι μήλα». «Τόσο πολλά μήλα!» είπε ο άλλος μέ κατάπληξη και δέν έπαψε νά τό επαναλαμβάνει κάθε τόσο. «Αυτά είναι όλόκληρη σοδιά» είπε ύστερα. «Μά, ναι» είπε ο Κάρλ. Άλλ' όμως είτε γιατί δέν πίστεψε τόν Κάρλ, είτε γιατί ήθελε νά τόν θυμώσει, προχώρησε ακόμα —όλα γίνονταν στό δρόμο— κι άρχισε ν' άπλώνει σά νά κάνει άστεία τό χέρι στην κουβέρτα και τελικά τόλμησε νά τήν άγγίξει τραβώντας τήν. Στ' αλήθεια πόσο θά ύπόφερε ή Μπρουνέλντα! Από λεπτότητα γιά τή Μπρουνέλντα ο Κάρλ δέ

θέλησε νά μαλώσει μέ τόν άλλο, ὁδήγησε ὅμως τ' ἀμάξι σέ μιὰ πόρτα σά νά 'ταν ἐκεῖ τό τέρμα. «Ἐφτασα στό σπίτι μου» εἶπε ὁ Κάρλ, «εὐχαριστῶ γιά τήν παρέα». Ὁ ἄντρας ἔμεινε παραξενεμένος μπροστά στήν πόρτα καί κοίταζε τόν Κάρλ πού ἤσυχος προχωροῦσε κι ἂν ἀκόμα ἀναγκάζοταν νά διασχίσει ὁλόκληρη τήν αὐλή. Ὁ ἄλλος δέν ἀμφέβαλλε πιά, μά τήν τελευταία ἔστω στιγμή ἤθελε νά ἱκανοποιήσει τή μοχθηρία του· ἄφησε τ' ἀμάξι του, ἔτρεξε πίσω ἀκριβῶς ἀπό τόν Κάρλ καί τράβηξε τόσο γερά τήν κουβέρτα πού κατάφερε νά ξεσκεπάσει τό πρόσωπο τῆς Μπρουνέλντας. «Νά, γιά νά πάρουν ἀέρα τά μῆλα σου!» εἶπε κι ἔφυγε. Ὁ Κάρλ πίστεψε τώρα πῶς εἶχε λευτερωθεῖ ἀπ' αὐτόν. Ἐπειτα ὁδήγησε τ' ἀμάξι σέ μιὰ γωνιά κάποιας αὐλῆς, ὅπου ἦταν μερικά μεγάλα κι ἄδεια κιβώτια· ἐκεῖ μέ τήν προστασία τους ἤθελε νά πεῖ μερικά λόγια στή Μπρουνέλντα. Ἐπρεπε ὅμως νά περιμένει πολύ, γιατί αὐτή κλαίγοντας τόν ἰκέτευε στά σοβαρά νά μείνουν ἐκεῖ ὅλη τή μέρα καί νά ξεκινήσουν τή νύχτα. Ἴσως ὁ Κάρλ δέ μπορούσε νά τήν πείσει πόσο ἀστοχο θά 'ταν αὐτό, ἂν κάποιος ἄλλος ἐκεῖ στήν ἄλλη ἄκρη τῆς αὐλῆς μέ τό σωρό ἐκεῖνο δέν ἔριχνε μέ μεγάλο θόρυβο κάτω στή γῆ ἕνα ἄδειο κιβώτιο· τόσο πολύ αὐτή τρόμαξε πού χωρίς νά πεῖ μιὰ λέξη σκεπάστηκε κι ἴσως ἦταν πολύ εὐτυχισμένη, ὅταν ὁ Κάρλ ἀποφάσισε κι ἄρχισαν πάλι τό δρόμο.

Τώρα οἱ δρόμοι παρουσίαζαν πιά ζωντανή κίνηση, μά ὥστόσο ἡ προσοχή πού προκαλοῦσε τ' ἀμάξι δέν ἦταν τόσο μεγάλη, ὅση φοβήθηκε ὁ Κάρλ. Ἴσως νά 'ταν πιά φρόνιμο νά διάλεγαν ἄλλο χρόνο γιά τή μεταφορά. Ἄν θά 'ταν ἀναγκασμένοι νά κάνουν ἄλλη φορά τόν ἴδιο δρόμο, ὁ Κάρλ θά τήν ἔπειθε νά ξεκινήσουν κατά τό μεσημέρι. Χωρίς νά ταλαιπωρηθοῦν κι ἄλλο, ἔφτασαν ἐπιτέλους στόν κενό σκοτεινό δρόμο, ὅπου θρискόταν ἡ ἐπιχείρηση ἀριθμ. 25. Μπροστά στήν πόρτα στεκόταν ὁ ἀλλήθωρος ἐπιστάτης μέ τό ρολοῖ στό χέρι. «Πάντα εἶσαι ἔτσι ἀσυνεπής στήν ὥρα;» ρώτησε. «Ὑπῆρχαν διάφορα ἐμπόδια» ἀπάντησε ὁ Κάρλ. «Αὐτά ὑπάρχουν πάντοτε» εἶπε ὁ ἐπιστάτης. «Αὐτά ὅμως ἐδῶ δέν ἰσχύουν. Σημείωσε το αὐτό!» Τέτοια λόγια ὅμως ὁ Κάρλ δέν τά πρόσεχε πιά. Ὁ καθένας ἐκμεταλλευόταν τή δύναμή του καί πίεζε τούς κατωτέρους του. Κι ὅταν κανεῖς τό συνήθιζε, δέν τοῦ φαινόταν τό γεγονός αὐτό παρά σάν τό χτύπημα τοῦ ρολοιοῦ. Τόν φόβισε ὅμως, ὅταν ἔσπρωξε

τ' ἀμάξι στό διάδρομο, ἡ θρόμα πού ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ, καί πού βέβαια τήν περίμενε. Ἄν πρόσεχε ὅμως κανεῖς ἀπό κοντά, ἡ θρόμα δέ φαινόταν καί πολύ. Ὁ πέτρινος διάδρομος ἦταν καλά καθαρισμένος, οἱ ζωγραφιές στούς τοίχους δέν ἦταν παλιές, μόνο οἱ καλλιτεχνικοί φοίνικες ἦταν λίγο σκονισμένοι, μά ὥστόσο ὅλα ἐκεῖ ἦταν λιγδωμένα κι ἀποκρουστικά· ἦταν σά νά εἶχε γίνει μιὰ κακή χρήση καί τώρα πιά ἐκεῖ δέν ὑπῆρχε δυνατότητα νά καθαριστεῖ τίποτα καί πάλι νά γίνουν ὅλα ὁμορφα. Ὁ Κάρλ μ' εὐχαρίστηση σκεφτόταν, ὅπου καί νά τύχαινε νά πάει, τί μπορούσε νά γίνει γιά νά καλυτερεύσουν ἐδῶ τά πράγματα καί πόσο μεγάλη θά 'ταν ἡ χαρά ἂν, χωρίς νά ὑπολογιστεῖ ἡ ἀτέλειωτη δουλειά πού χρειαζόταν, ἄρχιζε ἀμέσως τήν προσπάθεια. Δέν ἤξερε ὅμως τί ἔπρεπε ἐδῶ νά γίνει. Ἀργά ἔσυρε τήν κουβέρτα ἀπό τό πρόσωπο τῆς Μπρουνέλντας. «Καλωσορίσατε, δεσποινίς» εἶπε ὁ ἐπιστάτης μέ ὕφος εὐγενικό· δέ χωροῦσε ἀμφιβολία πῶς ἡ Μπρουνέλντα τοῦ προξένησε καλή ἐντύπωση. Μόλις ἡ Μπρουνέλντα τό ἀντιλήφθηκε, κατάλαβε πῶς ἀμέσως ἔπρεπε νά τό ἐκμεταλλευτεῖ, πράγμα πού ὁ Κάρλ τό εἶδε μέ ἱκανοποίηση. Ὁλόκληρη ἡ ἀγωνία τῶν περασμένων ὥρων εἶχε ἐξαφανιστεῖ.

Σχόλια του Max Brod από την πρώτη έκδοση

Στό χειρόγραφο του Φράντς Κάφκα δέ βρίσκουμε τίτλο. Σέ συνομιλίες με φίλους του ονόμαζε τό έργο του «τό άμερικάνικο μυθιστόρημά μου». Άργότερα, όταν δημοσιεύτηκε ξεχωριστά τό πρώτο κεφάλαιο (1913), είχε τόν τίτλο «Ό θερμαστής». Τό μυθιστόρημα αυτό τό έγραφε μέ πολλή όρεξη τίς θραδινές κι ιδιαίτερα τίς περασμένες νυχτερινές ώρες· στά χειρόγραφα βλέπει κανείς παραξενεμένος λίγες διορθώσεις και σθησιματα. Ό Κάφκα είχε συνείδηση και τό μαρτυρούσε πολλές φορές στους φίλους του πώς τό μυθιστόρημα αυτό ήταν πιο χαρούμενο κι είχε περισσότερο φώς από κάθε άλλο έργο πού είχε γράψει. Σχετικά με αυτά πρέπει ν' αναφέρω πως ό Κάφκα άγαπούσε πολύ νά διαβάσει ταξιδιωτικές άφηγήσεις και άπομνημονεύματα· ή βιογραφία του Φραγκλίνου ήταν ένα από τ' αγαπημένα του βιβλία και πολλές φορές με χαρά διάβαζε μερικά κομμάτια σέ φίλους του· εξάλλου μέσα του έκαιγε πάντοτε ή λαχτάρα της έλευθερίας και της περιπλάνησης σέ μακρινές ξένες χώρες. Όσοτόσο δέν έκανε μεγάλα ταξίδια στη ζωή του, έκτός από τά ταξίδια στη Γαλλία και τή Βόρειο Ίταλία. Έτσι μόνο ή ζωηρή φαντασία του δίνει σ' αυτό τό έργο τό ιδιαίτερο χρώμα στις διηγήσεις, εξιστορώντας τίς περιπέτειες του ήρωά του.

Ό Κάφκα άπροσδόκητα σταμάτησε νά γράφει τό μυθιστόρημα αυτό· έτσι έμεινε άτέλειωτο. Από τά λεγόμενά του, όπως γνωρίζω, τό μισοτελειωμένο κεφάλαιο «Τό όπαίθριο θέατρο της Όκλαχόμα», πού τό άγάπησε ιδιαίτερα και διάβαζε συγκινημένος κομμάτια στους φίλους του, θά 'ταν και τό τελευταίο του έργο και σ' αυτό θά παρουσίαζε τήν κάθαρση ανάμεσα στις συγκρούσεις του ήρωα με τόν έξω κόσμο. Με λόγια αινιγματικά και χαμογελώντας ό Κάφκα φαινόταν νά έννοεί πώς τελικά ό νεαρός ήρωας μέσα σ' αυτό τό άπέραντο θέατρο θά

βρίσκει ένα επάγγελμα, τήν έλευθερία, ένα στήριγμα, τήν πατρίδα και τους γονείς του, ύστερα από μιά παραδείσια μαγική επενέργεια κάποιας δύναμης.

Πρίν από τό τελευταίο κεφάλαιο λείπουν μέρη της άφήγησης. Έχουν διασωθεί δυό μεγάλα άποσπάσματα σχετικά με τό σπίτι της Μπρουνέλντας, δέ μπορούν όμως νά καλύψουν τό κενό· δέ μπορούν ν' άποτελέσουν συνδετικό κρίκο, γιατί τό κενό δέν αναφέρεται στη φιλολογική επεξεργασία πού παρέμεινε γιά άργότερα, αλλά στόν κορμό της διήγησης. Ό Κάφκα καθόρισε τους τίτλους μόνο στα έξι πρώτα κεφάλαια.

Είναι φανερό πώς τό μυθιστόρημα αυτό έχει έσωτερική συνάφεια με τή *Δίκη* και τόν *Πύργο*, πού χρονολογικά είναι μεταγενέστερα. Με τά τρία αυτά έργα ό Κάφκα μάς κληροδότησε μιά *τριλογία της μοναξιάς*. Τό κύριο θέμα είναι ή μοναξιά κι ή άπομόνωση ανάμεσα στους ανθρώπους. Η θέση του κατηγορούμενου στη *Δίκη*, ή θέση του άπροσκάλεστου ξένου στόν *Πύργο* κι ή άδυναμία ενός άπραγου παιδιού στο θόρυβο της ζωής στην *Άμερική*, είναι τά τρία βασικά θέματα πού ή μυστική συγγένειά τους προβάλλει χτυπητά με τήν καθαρή και συμβολική τέχνη του Κάφκα, μολοντί ό συγγραφέας δέν εκφράζεται ποτέ στη συνηθισμένη συμβολική γλώσσα και χρησιμοποiei απλά εκφραστικά μέσα της πραγματικότητας. Και τά τρία μυθιστορήματα κατανοούνται όλα μαζί στο σύνολό τους και μάς οδηγούν στο ίδιο κεντρικό θέμα· πρόκειται γιά τήν κατάταξη του άτομου μέσα στην ανθρώπινη κοινότητα και, έπειδή αυτό είναι ζήτημα της υπέρτατης δικαιοσύνης, συνάμα σ' ένα βασίλειο του Θεού. Στο έργο αυτό ό Κάφκα μάς παρουσιάζει τίς τεράστιες άντιστάσεις με τίς όποιες συγκρούεται ό καλός και δίκαιος άνθρωπος. Στη *Δίκη* και στόν *Πύργο* οι άντιστάσεις αυτές βρίσκονται στην άποκορύφωση —γιαυτό φυσικά και τά έργα αυτά άποτελούν θεωρήσεις τραγικών μορφών της ζωής. Στο μυθιστόρημα *Άμερική* ώστόσο ή παιδική άθωότητα κι ή συγκινητική κι άφελής απλότητα του ήρωα φαίνεται πώς προσπαθούν νά νικήσουν τή μοίρα. Νιώθουμε, πώς ό νεαρός αυτός Κάρλ Ρόσμαν, πού κερδίζει με τό πρώτο τή συμπάθειά μας, τελικά θά κατορθώσει νά πετύχει τό σκοπό του παρόλες τίς έχθρότητες και τίς ύπουλες φιλίες, πώς θά γίνει ένας εξαιρετος άνθρωπος και θά συμφιλιωθεί με τους γονείς του. «Έχω θίξει μερικά ση-

μεῖα πού ἀποτελοῦν τή βάση τοῦ προβλήματος σέ μιὰ μικρή ἐργασία *Κλάιστ καί Κάφκα* στό *Φιλολογικό κύκλο*, (ἀριθ. 28, 15 Ἰουλίου 1927). Ὁ δρόμος ὁμοῦ πού ὁδηγεῖ σ' αὐτό τό σκοπό εἶναι σπαρμένος μέ ἀναρίθμητες δυσκολίες κι ἀπέραντο πόνο. «Εἶναι δύσκολο νά ὑπερασπίσεις τόν ἑαυτό σου όταν δέν ὑπάρχει στους ἄλλους καλή θέληση» ἀφήνει ὁ Κάφκα τόν ἥρωά του νά μονολογήσει μέ πίκρα καί διαμαρτυρία σέ τόνο κατηγορίας στήν ἀνάκριση ἐκεῖνη στό γραφεῖο τοῦ προϊσταμένου πού ἔχει πολλές κοινές σατανικές ἐνέργειες μέ ἐκεῖνες πού παρουσιάζονται στή διαδικασία τῶν κρίσεων στή *Δίκη*. Ὡστόσο ὁ ἀγώνας ἐδῶ γιά τή δικαιοσύνη γίνεται μέ πιό ἥσυχη συνείδηση καί νεανικό ὄρμη. Κι ἡ μάταιη πολλές φορές, μέ εἰρωνικό τρόπο, ἀναζήτηση τῶν στηριγμάτων φαίνεται νά ἔχει μιὰ συγγένεια μέ τά συμβάντα στόν *Πύργο*, μέ τή διαφορά ὅτι στήν *Ἀμερικῇ* ὁ ἥρωας καταλήγει στή «λύτρωση», μολονότι αὐτή δέν παρουσιάζεται σάν ὀριστική λύση μέ τά δευτερεύοντα ἄλλα περιστατικά.

Ὁ Κάφκα μεταχειρίζεται τόν Κάρλ Ρόσμαν μέ τόση συμπάθεια ὥστε καί τούς δύο ἄλλους ἥρωες καί διαφαίνεται ἡ ταύτιση τοῦ ἐγώ τοῦ συγγραφέα μέ τόν ψυχικό κόσμο τῶν ἥρώων. Γιατί καί στά ἄλλα δύο μυθιστορήματα δέν κρύβεται κάτω ἀπό τίς κρυστάλλινες, καθαρές καί ἀπερίττες ἐκφράσεις ἡ ψυχρότητα τοῦ συγγραφέα, ὅπως συμπεραίνει κανεῖς ἀπό μερικές ἀναλύσεις· μόνο διαφαίνεται μιὰ ἀπέραντη αὐστηρότητα πού συνδέεται ἀδιάλυτα μ' ἓνα τρυφερό αἶσθημα, μέ τήν ἐκτίμηση τῶν πιό κρίσιμων λυτρωτικῶν καταστάσεων καί μέ ἀτέλειωτο πόνο. Ἐντούτοις ἔχει κανεῖς τήν ἐντύπωση πῶς ὁ Κάφκα στήν *Ἀμερικῇ* κινεῖται πιό ἐλεύθερα ἀπέναντι στόν ἀγαθό, τίμιο κι ἄδολο νέο· κρύβει λιγότερο τή συμπάθειά του καί βρίσκεται συνέχεια ὑπό τήν κατοχή του. Ἡ καρδιά του ἀνοίγει μπροστά του καί ματώνει γιά κάθε ἀδικία πού γίνεται στόν ἀθῶο κι ἄοπλο νέο. Σ' αὐτό τό βιβλίο ὑπάρχουν σκηνές (ἰδιαίτερα ἐκεῖνες πού διαδραματίζονται στό προάστιο, «σ' ἓνα ἄσυλο», ὅπως ὀνόμασα τό κεφάλαιο αὐτό) πού θυμίζουν κινηματογραφικές δημιουργίες τοῦ Τσάπλιν. Καί πρέπει νά σημειωθεῖ πῶς ὅταν γράφτηκε τό ἔργο αὐτό (πρίν ἀπό τόν πόλεμο!) ὁ Τσάπλιν ἦταν ἄγνωστος ἢ τουλάχιστον δέν εἶχε ἀκόμα ἐπιβληθεῖ.

Εἶναι δυνατό τό μυθιστόρημα αὐτό νά ἀνοίξει και-

νούργιο δρόμο γιά τήν κατανόηση τοῦ ἔργου τοῦ Κάφκα—τό δρόμο τῆς ἀπλότητος, τῆς συμπόνιας κι ἀνθρωπιᾶς— κι ἡ ἐκδοσή του νά δώσει μιὰ ἀφορμή καί στά ἄλλα δημοσιευμένα ἔργα τοῦ Κάφκα, ἰδιαίτερα στά δύο μεγάλα ὑπόλοιπα μυθιστορήματα, νά προβληθοῦν χωρίς ἄλλη ἐρμηνεία. Ὅσο μπορῶ νά ἐκτιμήσω ἀπό ἐπιστολές, ἀφιερῶματα στόν Κάφκα καί κριτικές, τό ἔργο του στή μοναδικότητά του καί τή σε바στή του θέση γίνεται διαρκῶς πιό γνωστό κι ἀγαπημένο. Ἀπό τά ὑπόλοιπα ἔργα ἔχουμε ν' ἀναφέρουμε δύο μεγάλες μισοτελειωμένες νουβέλες, πού τό κύριο θέμα εἶναι ξεκαθαρισμένο· μιὰ δραματική σκιαγραφία, μιὰ κλειστή σειρά ἀπορρισμῶν στό θέμα τῆς ἀμαρτίας καί σωτηρίας. Ἐπίσης ἔχουμε στή διάθεσή μας ἀναρίθμητα ἀποσπάσματα κι ἓνα πλούσιο ἡμερολόγιο, ὅπου πολλά μέρη εἶναι γνήσιες μορφές τέχνης. Ὅταν ὅλα τά κείμενα τυπωθοῦν εἶναι πολύ πιθανό, χωρίς νά μπορούμε ἀπό τώρα νά υπολογίσουμε, ὁ Κάφκα ν' ἀποκτήσει γιά μᾶς οὐσιαστική σημασία.

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ

ΑΜΕΡΙΚΗ

... Είναι φανερό πώς τό μυθιοτόρημα αυτό έχει έσωτεριζή συνάφεια μέ τή *Δίκη* καί τόν *Πύργο*, πού χρονολογικά είναι μεταγενέστερα. Μέ τά τρία αυτά έργα ό Κάφκα μάς κληροδότησε μία *τριλογία τής μοναξιάς*. Τό κύριο θέμα είναι ή μοναξιά κι ή απομόνωση ανάμεσα στους άνθρωπους. Ή θέση του κατηγορούμενου στή *Δίκη*, ή θέση του απροσκάλεστου ξένου στον *Πύργο* κι ή άδυναμία ενός άπραγου παιδιού στό θόρυβο τής ζωής στήν *Αμερική* είναι τά τρία βασικά θέματα πού ή μυστική συγγένειά τους προβάλλει χτυπητά μέ τήν καθαρή καί συμβολική τέχνη του Κάφκα, μολοντί ό συγγραφέας δέν έκφράζεται ποτέ στή συνηθισμένη συμβολική γλώσσα καί χρησιμοποιεί άπλά έκφραστικά μέσα τής πραγματικότητας. Καί τά τρία μυθιστορήματα κατανοοῦνται όλα μαζί στό σύνολό τους καί μάς οδηγούν στό ίδιο κεντρικό θέμα· πρόκειται γιά τήν κατάταξη του άτομου μέσα στήν ανθρώπινη κοινότητα καί, έπειδή αυτό είναι ζήτημα τής υπέρτατης δικαιοσύνης, συνάμα σ' ένα βασίλειο του Θεού. Στο έργο αυτό ό Κάφκα μάς παρουσιάζει τίς τεράστιες αντίστάσεις μέ τίς όποιες συγκρούεται ό καλός καί δίκαιος άνθρωπος. Στή *Δίκη* καί στον *Πύργο* οι αντίστάσεις αυτές βρίσκονται στήν αποκορύφωση –γιαυτό φυσικά καί τά έργα αυτά αποτελούν θεωρήσεις τραγικών μορφών τής ζωής. Στο μυθιστόρημα *Αμερική* ώστόσο ή παιδική άθωότητα κι ή συγκινητική κι άφελής απλότητα του ήρωα φαίνεται πώς προσπαθούν νά νικήσουν τή μοίρα.

ΜΑΞ ΜΠΟΝΤ

ISBN 960-329-029-7

γραμματα 9

